«Zeul toleranței» și descreștinarea creștinismului

O perspectivă ortodoxă

editura christiana

«Zeul toleranței» și descreștinarea creștinismului

Autorul acestei cărți, care a îmbrăcat între timp haina monahală, dorește să-și păstreze anonimatul.

Toleranța reprezintă, de câteva decenii bune, o temă extrem de prezentă în agora globalizată a zilelor noastre. Se aud foarte adesea chemări intempestive la toleranță, precum și acuzații vehemente de intoleranță. Discuțiile în legătură cu toleranța sunt însă cel mai adesea alterate de ceea ce reprezintă una dintre racilele timpurilor moderne: corectitudinea politică.

Probabil că această lucrare s-a născut, pe de o parte, și dintr-o anumită exasperare în legătură cu această corectitudine politică, cu bulversarea periculoasă a valorilor pe care o produce, iar pe de altă parte produsă și de multele acuzații de intoleranță făcute în lumea de azi la adresa Bisericii Ortodoxe.

Cu *„Zeul toleranței" și descreștinarea creștinismului. O perspectivă ortodoxă* ne aflăm în fața unei lucrări monografice de anvergură, în mod clar și asumat apologetică. Autorul demontează cu calm și fermitate toate acuzațiile mârșave la adresa creștinismului adevărat, îndeosebi la adresa Bisericii Ortodoxe. Toate demonstrațiile sale sunt dezvoltate pe baza unei logici fără cusur. Totodată, avem de a face cu o carte mărturisitoare, la a cărei mărturisire nu poți să nu aderi, dacă-ți asumi apartenența la Biserica Ortodoxă.

Costion Nicolescu

9 789731 913186

CHRISTIANA

editura christiana

„ Zeul toleranței"
şi descreştinarea creştinismului

O perspectivă ortodoxă

Coperta:

Larisa Barbu

Autorul acestei cărți,
care între timp a îmbrăcat haina monahală,
doreşte să-şi păstreze anonimatul.

©A. F. M. C. «Christiana»
pentru prezenta ediție - 2009

Editura Christiana - Str. Theodor Sperantia 104,
bl. S26, sc. 3, parter, ap. 66,
sector 3, Bucureşti, cod 030939;
tel./fax: 021/3225798;
e-mail: editurachristiana@yahoo.corn;
www.editurachristiana.ro

ISBN: 978-973-1913-18-3

„ZEUL TOLERANȚEI" ŞI DESCREŞTINAREA CREŞTINISMULUI

O perspectivă ortodoxă

Cu un cuvânt înainte de
Costion Nicolescu

EDITURA CHRISTIANA
Bucureşti
2009

*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Zeul toleranței şi descreştinarea creştinismului: o perspectivă ortodoxă / pref.: Costion Nicolescu. -
Bucureşti: Editura Christiana, 2009
Bibliogr.
ISBN 978-973-1913-18-6

I. Nicolescu, Costion (pref.)

28_____

CUVÂNT ÎNAINTE

Despre toleranță şi intoleranță: o perspectivă de pe versantul însorit al dreptei credințe

Toleranța reprezintă, de câteva decenii bune, o temă extrem de prezentă în agora globalizată a zilelor noastre. Se aud foarte adesea chemări intempestive la toleranță, precum şi acuzații vehemente de intoleranță.

Discuțiile în legătură cu toleranța sunt însă cel mai adesea alterate de ceea ce reprezintă una dintre racilele timpurilor moderne: **corectitudinea politică.** Autorul prezentei lucrări dedică, de altfel, un capitol consistent acestei corectitudini politice *{Toleranța şi „corectitudinea politică"),* pe care o defineşte a fi un *curent de gândire.* Corectitudinea politică atacă gândirea şi limpezimea ei printr-un atentat pervers la limbă[1]. Schimbând termenii de definire, corectitudinea politică crede că poate schimba şi realitățile. Dar, chiar dacă realitățile nu pot fi schimbate, se alterează grav percepția omului asupra lor, producându-se adesea confuzii grave în legătură cu valorile, cu conținutul şi ierarhia lor. La nivelul omului comun, precum şi la cel al intelectualului superficial sau al celui „cu pretenții" (de a fi atoateştiutor), corectitudinea politică poate fi devastatoare întru descreştinare.

Probabil că această lucrare s-a născut, pe de o parte, şi dintr-o anumită exasperare în legătură cu această corectitudine politică, cu bulversarea periculoasă a valorilor pe care o produce, iar pe de altă parte produsă şi de multele acuzații de intoleranță făcute în lumea de azi la adresa Bisericii Ortodoxe. De aici, caracterul ei vădit apologetic. El este impus de pericolele spirituale ce amenință lumea contemporană, ale cărei rădăcini şi valori culturale şi morale creştine sunt negate. Principalul pericol, în viziunea autorului, îl reprezintă *descreştinarea creştinismului.* Acesta îşi asumă încă din titlu tipul de abordare a problematicii legate de toleranță: *o perspectivă ortodoxă.* Un citat generic din Sfântul Isaac Sirul este menit să-i linişteasca de la bun început pe cei care ar fi gata să ridice cu prejudecată piatra acuzării de intoleranță. El singur ar putea fi începutul şi sfârşitul oricărei discuții oneste şi concise în legătură cu poziția creştină: „*Să cunoşti pe toți oamenii egali în bine şi în cinste, chiar de ar fi vreunul iudeu sau*

[1] Nu mai putem spune orb, trebuie să spunem nevăzător; nu mai putem spune surd, ci hipoacuzie; nu mai putem spune țigan, trebuie să spunem rrom (nu se ştie totdeauna prea precis cu câți de r!); nu mai putem spune negru, trebuie să spunem afro-american; nu mai putem spune bătrân, trebuie să spunem senior etc.

necredincios sau ucigaş, mai ales pentru că e fratele tău şi din firea ta, şi a fost rătăcit, fără ştiinţă, de la adevăr"[1] Acest citat reprezintă, în fond, cheia întregii lucrări şi arată limpede poziţia Bisericii în legătură cu tema dezbătută.

Cum este şi firesc, autorul pleacă de la **definirea termenilor,** revenind şi nuanţând în mai multe locuri pe parcursul lucrării, în funcţie de evoluţia istorică şi ideologică.

De la bun început este de observat, o dată cu autorul, că termenul de *toleranţă,* ca atare, nu este de regăsit nicăieri în Sfânta Scriptură.

In limba română, cuvântul este atestat prima dată în *Calendariu ce slujeşte pre 100 de ani, începând de la anul 1814 până la anul 1914. Acum întâi româneşte alcătuit... La Buda, în Crăiască Tipografie a Universitatei Ungariei* [1814]. Se scria acolo: *„De când s-au început toleranţia, adică volnicia religiilor".* Aşadar, tot la raportul dintre religii se făcea referinţă (dicţionarul vorbeşte despre *„admitereapracticării şi a altor religii decât cea oficială a statului").*

Dicţionarul Limbii Române, editat de Academia Română (Tomul XI, Partea a 3-a, Bucureşti, 1983), dă pentru *a tolera* următoarea definiţie: *a îngădui, a permite (un lucru, o situaţie, un fapt nepermis); a trece cu vederea, a admite, a răbda; (învechit) o obicni (= a suferi, a îndura; a tolera, a accepta).* De reţinut este faptul că termenul se referă la ceva îndeobşte ***nepermis.*** Autorul cărţii de faţă arată cum această definire şi accepţie este în timpul din urmă tot mai mult transgresată şi abandonată în favoarea unei definiri ideologice, generate de curentul de gândire tot mai dominant şi dictatorial al corectitudinii politice.

In principiu, ce se cere a fi tolerat? De cele mai multe ori lucruri care contrazic bunul simţ, rafinat printr-o experienţă milenară. Cele considerate până de curând nepermise, astăzi nu numai că sunt permise, dar sunt chiar încurajate şi introduse în rândul lucrurilor normale. Se cere mereu tolerarea minorităţilor de tot felul (etnice, sexuale, religioase etc), considerându-se că ele sunt mai expuse. Din păcate, adesea se solicită tolerarea non-valorilor morale, a abaterilor voite de la normalitatea firii (firescului). Lucrurile ajung să capete adesea conotaţii incredibile, în sensul că se admite şi se încurajează intoleranţa minorităţilor faţă de majorităţi! Sigur, nu orice minoritate beneficiază de acest demers. De pildă, minorităţile creştine în diferite ţări sau zone necreştine nu se bucură de un sprijin politic sau mediatic echivalent, cel mai adesea fiind ignorate şi abandonate de media şi de instituţiile politice.

De aceea, ne spune autorul, astăzi se poate vorbi mai degrabă despre o *nouă toleranţă,* una care poate fi caracterizată a fi, în fapt, o falsă toleranţă. Dacă toleranţa în sensul ei vechi se cuvine aprobată şi practicată, cea propovăduită acum este de neacceptat.

Două capitole consistente sunt dedicate **francmasoneriei** şi **legilor noahide,** considerate, cu argumente, a fi unele dintre principalele surse de provenienţă şi promovare a noii toleranţe.

[1] Sfântul ISAAC SIRUL, *Cuvântul XXIII,* în *Filocalia,* voi. X, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Staniloae, EIBMBOR, Bucureşti, 1981, p. 133.

Chiar dacă pentru un timp destul de lung **francmasoneria** a încercat să se înfăţişeze în veşminte creştine, este destul de evident că ea a fost şi rămâne, prin structura ei, paralelă cu Biserica. Conştientă de forţa Bisericii, ea a încercat mereu, în chip tot mai insidios, s-o penetreze cât mai la vârf şi s-o controleze, în vederea abaterii de la menirea ei fundamentală cu care a fost investită de Hristos, anume conducerea credincioşilor pe drumul mântuirii. Chiar dacă, în decursul timpului, în chip cu totul condamnabil, unii slujitori ai clerului sau personalităţi „de vază" ale laicatului au cedat din varii interese meschine şi s-au lăsat racolate, Biserica e reuşit să depăşească căderea lor, pentru simplul fapt că ea este o instituţie divino-umană, al cărei cap mereu salvator şi ocrotitor este Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Şi pentru că totdeauna au fost mai mulţi credincioşii adevăraţi, fie ei clerici sau laici. Francmasoneria poate accepta eventual Biserica numai ca pe o parte a ei, controlată de ea şi, practic, descreştinată. „ *Creştinismul a dominat lumea prin intoleranţa sa ",* citim într-un important document francmasonic *(Declaraţia de principii din 1921).* Toleranţa pe care francmasoneria pretinde că o promovează nu este în fapt decât o dictatură, orice abatere de la regulile masonice fiind aspru sancţionată, cel mai adesea în chip ocult. Autorul subliniază cum „ *corectitudinea politică reprezintă, într-un fel, răsfrângerea filozofiei masonice în spaţiul public ".*

în principiu, după demonstraţiile autorului, cam toate organismele interreligioase sau ecumenice internaţionale sunt penetrate malign de un spirit francmasonic şi se conduc după principii de sorginte masonică, urmărind, prin sincretismul promovat, slăbirea şi relativizarea dreptei credinţe creştine. Şi asta cu atât mai mult cu cât sunt mai largi în cuprinderea lor. Sunt date exemple precum Consiliul Mondial al Bisericilor şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Parlamentul Religiilor etc.

In ceea ce priveşte **legile noahide,** autorul observă o reactivare apăsată a lor în vremurile recente. Astfel, pe un site dedicat lor, se afirmă: „ *Cele 7 legi ale lui Noe - Charta naţiunilor - sunt codul legislativ şi moral cel mai vechi al umanităţii, dar totodată ghidul cel mai modern pentru omul secolului al 21-lea. Ea conduce omul ca să concretizeze potenţialul ei cel mai ridicat, cel al unei fiinţe formate şi organizate după chipul Creatorului său. Aceste legi amintesc responsabilităţile morale ale oricărui om şi constituie ghidul cel mai fiabil pentru a ajunge la pacea universală, pentru o lume mai bună"* (http://71oispourlhumanite.org).

Legile noahide sunt imperative morale naturale, care au fost date, conform tradiţiei rabinice, de Dumnezeu lui Noe, ca un legământ etern al Său cu întreaga umanitate. De remarcat, că, totuşi, „ *ele nu se găsesc în Sfânta Scriptură unde se vorbeşte despre legământul cu Noe (Facerea 9), ci apar pentru prima dată, după Hristos, în scrierile tradiţionale iudaice ".* Prin legile noahide se propune omenirii o structură religioasă primară (şi primitivă), de o generalitate deconcertantă, valabilă pentru o perioadă în care omenirea era încă extrem de imatură din punct de vedere spiritual. Ele constituie nucleul învăţăturii rabinice până în zilele noastre. Incercându-se impunerea lor, ca fiind de o generalitate acceptabilă tuturor, se ignoră, în fond, dumnezeirea şi lucrarea lui Iisus Hristos (Care n-ar

fi făcut altceva decât să propovăduiască legile noahide neamurilor!) şi se neagă existenţa Sfintei Treimi.

Şapte sunt legile noahide[1], dar două dintre ele sunt considerate a fi de bază: credinţa într-un Dumnezeu unic, Creatorul lumii, şi nemurirea sufletului. Ele sunt, ne spune autorul, *„până astăzi singurele dogme ale iudaismului".* în fond, prin impunerea legilor noahide se încearcă mascarea impunerii spiritualităţii iudaice în pofida celei creştine autentice. Francmasoneria şi-a însuşit şi ea legile noahide, deoarece slujeau scopurilor ei de amăgire spirituală a lumii şi de deturnare de la legătura personală strânsă cu Dumnezeu, în favoarea unui ezoterism dizolvant. Ea se simţea, în acest fel, ajutată în ţelul ei de a impune o „religie naturală universală".

Autorul analizează mai pe larg impactul a patru dintre cele şapte legi noahide asupra lumii de astăzi, denunţând caracterul lor anticreştin, şi, în consecinţă, dorinţa promotorilor ei de a supune şi controla lumea, din punct de vedere spiritual, în vederea descreştinării ei. Revelaţia divină, ajunsă la maximul ei prin întruparea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi prin Pogorârea Sfântului Duh, este negată şi abandonată.

Capătul logic şi duhovnicesc al demonstraţiei autorului este limpede: *„ Concluzia este că pentru creştin minimul dogmatic nu poate în nici un caz să fie format nu numai din vechile legi noahide, dar nici măcar de cele zece porunci, ci numai din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, ale Sfinţilor Apostoli, hotărârile Sinoadelor Ecumenice şi Sfânta Tradiţie a Bisericii Ortodoxe ".*

Un capitol se referă la relaţia dintre **toleranţă şi ştiinţă.** Autorul demontează cultul contemporan al ştiinţei, credinţa în infailibilitatea ei. Asistăm, în fapt, la o nouă idolatrie. Aceasta este valabil mai ales atunci când avem de a face cu o ştiinţă care ţine să se despartă făţiş de credinţă şi ignoră ceea ce teologul numeşte „ştiinţa duhovnicească", aceea care conduce la contemplarea lui Dumnezeu. Autorul consideră că până la un punct ştiinţa poate fi considerată ca fiind o lucrare a harului, o cale de sporire a talanţilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om, dar că, totodată, de la un punct încolo, din momentul în care ştiinţa (i. e. slujitorii ei) cade pradă mândriei şi autosuficienţei, ea poate lesne deveni slujire a diavolului, cu consecinţe nefaste, cu totul diferite decât scopurile propuse când s-a pornit pe drumul cercetării. Cu toate progresele tot mai rapide şi mai spectaculoase ale ştiinţei în zilele noastre, se poate constata că situaţia omenirii din punct de vedere ecologic este tot mai dramatică, că mari pericole o

[1] Legile noahide ar fi următoarele: 1. Credinţa într-un Dumnezeu unic (interzicerea idolatriei); 2. Respectul datorat lui Dumnezeu (interdicţia de a blasfemia Numele lui Dumnezeu); 3. Respectul pentru viaţa omenească (interdicţia de a ucide); 4. Respectul pentru proprietatea celuilalt (interzicerea furtului); 5. Respectul pentru integritatea familiei (interzicerea relaţiilor sexuale nefireşti); 6. Instituţia unei justiţii echitabile (stabilirea de tribunale); 7. Respectul animalelor (interdicţia de a mânca carne luată de la un animal încă viu) (http://71oispourlhumanite.org; www.akadem.org; Wikipedia). Ordinea în care sunt expuse diferă de la o sursă la alta. Fiecare dintre ele îşi află detalieri în cadrul celor 613 *mitzvot* (porunci) cuprinse în *Torah* (numărul 613 ţinând totuşi de învăţătura rabinică, principalii rabini indicaţi fiind Rabbi Simlai, Rabbi Simeon ben Azai, Rabbi Eleazar ben Yosse Galileeanul).

ameninţă la orizontul unui viitor nu prea îndepărtat, degradările de ecosisteme fiind vertiginoase şi ireversibile, fără ca măsurile de îndreptare să fie pe măsură. O ştiinţă care doreşte să slujească în chip real oamenilor se cere să fie o ştiinţă cu conştiinţa existenţei lui Dumnezeu şi să lucreze în conformitate cu preceptele învăţăturii creştine.

In ceea ce priveşte **ştiinţele psihiatrice,** atât de la modă astăzi, tinzând să înlocuiască adesea comunicarea tainică duhovnicească a omului cu Dumnezeu, autorul consideră că exercitarea lor cu desconsiderarea lucrării lui Dumnezeu în cadrul Bisericii nu poate fi decât păguboasă în ceea ce priveşte o reală şi integrală tămăduire sufletească şi spirituală a omului.

în principiu, ceea ce ar justifica preocuparea asiduă pentru problema toleranţei e **un pericol** care apare astăzi în suficiente situaţii, acela **al violenţelor fizice,** violenţe care, nu o dată, pot conduce la moarte.

Ar trebui poate observat că există o intoleranţă spirituală şi una fizică. Intoleranţa fizică este determinată cel mai adesea de proasta gestionare a intoleranţei spirituale. Din punct de vedere spiritual, anumite lucruri şi situări pot fi considerate inacceptabile, dar această respingere nu trebuie să conducă, în nici un caz, spre intoleranţă fizică şi violenţă, cu consecinţele ei nefaste.

Dacă toleranţa fizică (reciprocă) a celor ale căror cadre de gândire intră într-o vădită contradicţie este de înţeles, de acceptat şi de promovat, în schimb toleranţa spirituală, prin care ţi se cere să fii de acord cu lucruri care sunt în totală contradicţie cu adevărul de credinţă şi cu adevărul de viaţă este de neacceptat, pentru că ar conduce la compromiterea mântuirii sau, în orice caz, ar periclita-o.

De altfel, şi în comunicarea cea mai comună, în limbajul de zi cu zi, auzim adesea exprimări categorice, adesea conţinând chiar o notă de indignare, de genul: „este de netolerat", „este intolerabil", „asta nu mai pot s-o tolerez" etc. Cu alte cuvinte, este clar că există o limită a tolerării. Unde este ea de pus sau de găsit? Până unde poate merge toleranţa?

în dicţionarul menţionat, o a doua definire a cuvântului *toleranţă,* care ne poate lămuri şi ea într-o măsură, este următoarea: *„obişnuinţă sau dispoziţie pe care o are organismul de a suporta anumite medicamente sau substanţe".* In măsura în care avem de a face cu o construcţie spirituală sau instituţională dezvoltată organic, firesc, este clar că aceasta are o limită de suportabilitate, dincolo de care existenţa îi este pusă în pericol. în plus, am putea să ne raportăm şi la accepţia tehnică a termenului *toleranţă: diferenţă între valorile maximă şi minimă admisibilă pentru o anumită mărime sau dimensiune caracteristică a unui material, piesă sau obiect, exprimând gradul de precizie cu care acestea trebuie realizate.* Aşadar, pentru a-şi îndeplini rolul sau funcţiunea, o piesă sau o prelucrare trebuie să se încadreze în nişte limite de toleranţă (plus, minus) faţă de valoarea ideală. Ieşirea dintre aceste limite acceptabile îl face de nefolosit, îl face să devină un rebut. Se poate transfera foarte bine această accepţie şi în domeniul spiritual. Percepţia devine extrem de limpede şi nu sunt necesare prea multe explicaţii suplimentare.

în mod evident, sunt lucruri care, spiritual vorbind, nu se pot tolera unele pe altele: Binele nu poate tolera râul! Adevărul nu poate tolera minciuna! Dreptatea nu poate tolera nedreptatea! Frumosul nu poate tolera urâtul! Valoarea nu poate tolera non-valoarea! Firescul nu poate tolera nefirescul! Moralitatea nu poate tolera imoralitatea! Virtutea nu poate tolera păcatul! Bineînțeles, și reciprocele sunt adevărate. Ar mai fi de constatat cum cele din urmă creează celor dintâi o stare de suferință, în timp ce intoleranța celor din urmă se transformă cel mai adesea în violență și dorință de distrugere. Și poate că pentru cele dintâi, pentru cele care privesc adevărul de credință și învățătura de credință, cuvântul mai potrivit ar fi nu intoleranță, ci *intransigență principială.*

Am văzut cum definiția din dicționare dă pentru *a tolera* și accepția de *a răbda.* în mod sigur, **tolerarea implică suportarea**[1] **și răbdarea.** Suporți o greutate, ceea ce suporți este ceva apăsător, iar uneori ajunge să fie strivitor. Rabzi ceva cu care nu ești de acord, ceva care îți agresează într-un fel sau altul conștiința sau existența, o anormalitate care ar trebui rezolvată cumva. în creștinism, se vorbește chiar despre *îndelunga răbdare.* în bună parte, toată viața omului se constituie și într-un lung exercițiu de răbdare, de renunțare la voia proprie sau la confortul propriu pentru a face loc și celorlalți, diferiți de tine. Este una dintre lecțiile pe care Părinții ne cer s-o învățăm temeinic, pentru că răbdarea este o virtute care stă la temelia multor altora. în situații de conviețuire apropiată se tolerează reciproc neputințele! Lucrul acesta este de înțeles și de acceptat, până atunci când se ajunge la problema păcatului. Răbdarea păcatului, propriu sau al altora, se cuvine a fi limitată. Și, bineînțeles, chiar dacă păcatul nu poate fi tolerat, poate fi compătimit păcătosul!

Răbdarea a ceva sau a cuiva implică o anumită **suferință,** mai mică sau mai mare. Rădăcina latină a cuvântului *toleranță* cuprinde și acest înțeles de suferință[2].

Suferința aceasta are două componente complementare. Una este cea a propriei suferințe, venite din presiunea pe care un factor extern o face asupra ta, pe motive de adevăr de credință. A doua este aceea a suferinței pentru celălalt, pentru faptul că el se află în rătăcire. Bine purtate, amândouă sunt nobile și conduc la rai.

Pentru a ne orienta mai bine asupra poziționării creștine în legătură cu toleranța și intoleranța, bine este să ne referim la petrecerea lui Hristos pe pământ, la învățătura Lui și la evenimentele legate direct de viața Sa. Cu alte cuvinte, la **modelul Hristos.**

A fost Hristos tolerant? Cu păcătoșii, cu fariseii și cu cărturarii, cu zarafii de la templu, cu samarinenii, cu arhiereii? A încercat El să ignore căderile și abaterile, să treacă cu vederea sau să treacă sub tăcere păcatele? A fost Hristos

[1] Definiția rădăcinii latine a cuvântului ne dă și accepțiile următoare: *a purta, a sprijini* (I. Nădejde, *Dicționar latin-român,* Ed. Contemporană, Ediția XIX, f. 1., f. a., p. 660.).

[2] *Ibidem.*

adeptul unor compromisuri în materie de credinţă sau de viaţă firească, conformă constituţiei ontologice a omului, aceea de fiinţă creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu? Nu! Dimpotrivă, nu a pierdut nici un prilej pentru a veşteji orice abatere, orice cădere, orice raportare greşită la Dumnezeu. A mustrat cu timp şi fără de timp, uneori cu mare vehemenţă („Vai, vouă...!"). Arare, El a trecut la gesturi explicite, ca în cazul zarafilor sau al smochinului neroditor, îndemnul lui Hristos este fără echivoc: „ *Ci cuvântul vostru să fie: Da, da; Nu, nu; iar ce este mai mult decât atâta de la cel rău este" (Matei* 5, 37).

în continuare, putem să ne mai întrebăm: pune Hristos un capăt răbdării Sale? Cu prilejul vindecării unui lunatic *(Matei* 17, 17), El spune aceste cuvinte celor din preajma Sa, dar parcă mai mult Sieşi: „ *O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi?... "* După această întrebare, oarecum retorică, vădind amărăciune în legătură cu îndărătnicia oamenilor şi persistenţa lor într-o credinţă slabă, nelucrătoare, Hristos îşi continuă neabătut misiunea, care-L va conduce în final la jertfa supremă, răscumpărătoare pentru firea umană în ansamblul ei şi pentru fiecare persoană în parte.

întrebarea poate fi pusă şi invers. Au fost evreii timpului acela toleranţi cu Hristos? în mod evident, nu. L-au denigrat, L-au batjocorit, I-au cerut moartea, s-au bucurat de ea.

Totodată, se poate observa lesne că, mustrând, Hristos a încercat totdeauna recuperarea celor căzuţi sau rătăciţi. A fost mult milostiv şi mereu dispus la a-i ajuta spre a se îndrepta. A căutat nu moartea, ci îndreptarea păcătosului (cf. *Iezechiel* 33, 11). A intrat în casele lor, i-a oblojit, i-a tămăduit, le-a vorbit şi i-a învăţat, adesea prin pilde spre mai lesnicioasă înţelegere. în acelaşi timp, îndemnul lui Hristos este unul la iertare totală *(Marcu* 11, 25). Dar El cere a se merge chiar mai departe. Mai mult decât la iertare, Hristos cheamă la iubirea vrăjmaşilor. Or, tocmai în virtutea acestei iubiri, se impune vindecarea acestora, orientarea lor pe drumul care să-i conducă la mântuire. Sigur, este vorba despre acea iubire compătimitoare şi mereu gata de jertfă, despre care ne spune Apostolul Pavel în *întâia Epistolă către Corinteni,* iubire care *„rabdă îndelung"* (13, 4), *„pe toate le suferă", „pe toate le rabdă"* (13,7). Dar - atenţie! - nu trebuie nici o clipă uitat că este, în acelaşi timp, o iubire care *„de adevăr se bucură"* (13, 6). Cu alte cuvinte, o iubire autentică, capabilă să aducă o bucurie adevărată, paradisiacă, este numai aceea care se însoţeşte cu adevărul. Asta uită mulţi dintre cei care propovăduiesc o toleranţă cu orice preţ, fiind adepţi ai relativismului şi laxismului în raport cu adevărul.

Atitudinea creştinismului autentic vine din învăţătura lui Hristos şi din modelul oferit de El. Creştinismul, îndeosebi cel ortodox, este confruntat tot mai adesea în zilele noastre cu acuzaţii de intoleranţă, în urma vehiculării tendenţioase a tot felul de neadevăruri în legătură cu el. *„ E x i s t ă prejudecata că Biserica nu s-ar îngriji de mântuirea ereticului sau a păcătosului, ci doar l-ar condamna fără drept de apel",* ne atrage atenţia autorul. în practică se poate observa cum, în lumea contemporană, prea adesea tocmai creştinismul este acela ostracizat, minimalizat, luat în derâdere, expulzat cu destulă vehemenţă din viaţa publică în cea privată. Cu alte cuvinte, cei care reproşează creştinilor că sunt intoleranţi,

sunt, de fapt, ei înşişi intoleranţi faţă de creştini. Autoail demonstrează că tot ceea ce ţine de curentul de gândire al corectitudinii politice şi de propaganda ideologică privind toleranţa are, între altele, un evident scop anticreştin.

Pentru a se realiza echilibrul şi înţelepciunea poziţionării creştine, de o importanţă aparte este ultimul capitol, cel despre ***Râvna trupească şi cea duhovnicească,*** în care autorul, printre altele, combate cu fermitate ceea ce s-ar putea numi „antiecumenismul greşit". Este vorba de un antiecumenism care poate conduce la sectarism, care poate ajunge să piardă serios din conţinutul autentic creştin. Orice critică trebuie să vină din dragoste şi să aibă în vedere îndreptarea celui criticat. în această tentativă, răbdarea nu trebuie să se sfârşească. Autorul observă că „ *în hora fanatismului intră toţi cei pătimaşi, indiferent în numele cărei credinţe urăsc pe cei diferiţi. Comuniştii torturau în numele ateismului lor, iudeii răstigneau în numele legii lor, catolicii ardeau în numele «învăţăturii» lor, iar unii ortodocşi urăsc sub chipul râvnei pentru credinţă".* în acelaşi timp, în lumina învăţăturii şi vieţii Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, credinţa creştină ortodoxă nu suferă amestec sau comparaţie cu alte credinţe. Fiind şi rămânând rodul pur al Revelaţiei şi al trăirii ei în Biserică, ea se cere păstrată, pusă în lucrare şi transmisă ca atare.

.

Cum lucrarea nu se mărgineşte numai la constatarea unor realităţi şi la analizarea lor, este important de văzut ce ne sugerează autoail pentru vieţuirea corectă într-o lume care nu mai caută adevărul (propriei credinţe), ci se închină tot mai mult „zeului toleranţei". Cum se cuvine să răspundă creştinismul la multele şi repetatele acuzaţii de intoleranţă ce-i sunt adresate şi, în general, la toată această stare de fapt tot mai agresivă la adresa lui?

Soluţia propusă de autor este una care urmează firesc analizei sale şi învăţăturii creştine: „Soluţia pentru creştinii din zilele noastre (...) este dezvoltarea unei metodologii de abordare creştină a oricărui fapt al vieţii, deci şi al ştiinţei". Creştinul trebuie să pună în echilibru respectarea adevărului de credinţă cu iubirea milostivă: „un creştin poate să afirme că învăţătura creşti n-ortodoxă este singura adevărată şi coerentă a lumii acesteia şi în acelaşi timp să aibă o milostivă dragoste nețărmurită faţă de cei care nu cred acelaşi lucru". Toţi oamenii, dar absolut toţi, sunt creaţia aceluiaşi Dumnezeu unic în Treime, şi atunci se cuvine, aşa cum ne-o cere şi Sfântul Isaac Şirul: „Să socoteşti pe toţi oamenii egali în bine şi în cinste, chiar de ar fi vreunul iudeu sau necredincios sau ucigaş, mai ales pentru că e fratele tău şi din firea ta, şi a fost rătăcit, fără ştiinţă, de la adevăr".

Autorul ne propune să fim atenţi la sfinţii contemporani, cei care au trăit în condiţii asemănătoare cu ale noastre, şi să vedem reacţiile lor la provocările lumii de astăzi.

O altă cerinţă este aceea de a ne impregna întreaga viaţă şi tot comportamentul de preceptele învăţăturii creştine, să nu considerăm în nici un moment că ne putem dispensa de ele şi am putea să fim „neutri" din punct de vedere religios. Aşadar, nu în toleranţă vede autorul nostru soluţia finală a diferendelor şi violenţelor din lume, ci în „ *unirea tuturor în trupul nemuritor al Domnului Iisus*

Hristos, unde toţi primim acelaşi trup şi sânge al Domnului şi astfel ajungem să ne împărtăşim din desăvârşita comuniune de dragoste a Preasfintei Treimi sporind întru veşnicie în dragostea lui Dumnezeu şi între noi". Multora această viziune li se va părea utopică, dar chiar dacă împlinirea ei apare puţin probabilă, tinderea continuă spre ea se cuvine să fie regăsită în conştiinţa eclezială a fiecărui creştin nădăjduitor.

Şi poate, mai presus de toate, programul creştin privind îngăduinţa faţă de cei rătăciţi, răbdarea şi suferirea lor, se cuvine să cuprindă acest îndemn al Sfântului Isaac Şirul, de o frumuseţe existenţială dumnezeiască, pe care nu ne putem stăpâni să nu-l reproducem şi în acest cuvânt înainte: *„Ce este inima milostivă? Şi a zis: O inimă care arde pentru întreaga zidire, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru draci şi pentru orice făptură. Şi când îşi aduce aminte de ele sau când le vede pe ele, lacrimi izvorăsc din ochii celui milostiv. Din mila cea multă şi mare care-i stăpâneşte inima, şi din suferinţa cea multă, inima omului se mânie şi nu poate răbda sau auzi sau vedea că vreo făptură este păgubită sau mâhnită. Şi din pricina aceasta, el înalţă rugăciune cu lacrimi şi pentru dobitoace, şi pentru vrăjmaşi adevărului şi pentru cei ce-l necăjesc în tot ceasul, asemenea şi pentru făpturile cele târâtoare se roagă el, din mare şi nemăsurată mila lui, care curge din inima sa, după asemănarea lui Dumnezeu. El se roagă să fie păzită toată firea şi iertată ".*

Dincolo de soluţiile generale oferite judicios de autor, rămâne fiecăruia să găsească soluţii adecvate în „micile" situaţii concrete cu care se va confrunta, care prin particularităţi neprevăzute ies din tiparele cadrelor generice.

Biserica Ortodoxă, creştinii care-şi asumă apartenenţa la ea, au o moştenire spirituală extrem de preţioasă, plătită scump, cu sângele răscumpărător al lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Este o moştenire care nu poate fi risipită fără tragică vinovăţie, moştenire care se cere păstrată, îmbogăţită şi transmisă mai departe, din neam în neam, până la sfârşitul veacurilor.

Cu *„Zeul toleranţei" şi descreştinarea creştinismului. O perspectivă ortodoxă,* ne aflăm în faţa unei lucrări monografice de anvergură, extrem de incitantă prin temă, poate oarecum intimidantă prin dimensiuni. Norocul este că stilul scrierii este alert, capabil să ne captiveze întru citire, totodată şi întru gândire şi trezire spirituală responsabilă. Bogăţia de informaţii este incredibilă, ele fiind extrase şi din cele mai ascunse unghere de biblioteci şi site-uri. Este o lucrare care ar putea constitui o excepţională teză de doctorat la oricare dintre marile universităţi ale lumii, dar aproape sigur că ar fi greu de acceptat chiar şi la cele mai multe dintre facultăţile de teologie ortodoxă, din pricina problemelor „delicate" tratate. Sunt probleme pe care cei mai mulţi dintre factorii de răspundere ai Bisericii preferă cel mai adesea să le treacă sub tăcere. Cauza este mereu aceeaşi păcătoasă corectitudine politică, care pândeşte ameninţătoare la orizontul oricărei normalităţi fireşti, impunându-se, din păcate, uneori chiar şi în discursul oficial sau oficios al Bisericii.

Cum am mai amintit, lucrarea este în mod clar şi asumat *apologetică.* Autorul demontează cu calm şi fermitate toate acuzaţiile mârşave la adresa creştinismului adevărat, îndeosebi la adresa Bisericii Ortodoxe. Toate demonstraţiile

sunt dezvoltate pe baza unei logici pure şi simple, fără cusur. Analizele sale sunt de o maturitate spirituală convingătoare. Este o lucrare care pune în evidenţă la fiecare pas confuziile grave în care rătăceşte lumea contemporană. De câte ori este necesar, autorul face legătura cu evenimente din istoria Bisericii noastre, mai veche sau mai nouă, adesea cu actualitatea zilelor noastre. Totodată, avem de a face cu o carte *mărturisitoare,* la a cărei mărturisire nu poţi să nu aderi, dacă-ţi asumi apartenenţa la Biserica Ortodoxă.

Ceea ce este primordial şi contează mereu pentru autor este *dreapta credinţă.* Orice judecată este supusă acestui criteriu obiectiv. El nu se sfieşte, atunci când situaţia o impune, să fie critic chiar şi cu unii paşi greşiţi făcuţi în Biserica Ortodoxă Română, nu ezită să pună degetul pe rănile ei, uneori supurânde (ierarhi francmasoni; poziţia ei în unele asocieri aşa-zis ecumenice; ezitări în exprimarea unor atitudini neechivoce, conforme învăţăturii de credinţă, în cazuri de acută criză spirituală şi morală a societăţii etc). Tonul este totdeauna decent, dar extrem de ferm. în virtutea raportării sale totale la dreapta credinţă, autorul are poziţii asumat tranşante, lipsite de orice urmă de teamă că ar deranja, în acest fel, pe unii sau pe alţii[1]. Intr-un fel, aşa cum i-o impune şi alura sa angelică, autorul trage un semnal de alarmă de tipul: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!". Limbajul folosit recurge adesea la termeni medicali, de tipul „tămăduire", „medicament". Aceasta este în fond ţinta trasată de Hristos Bisericii căreia îi aparţinem: reîntoarcerea la normalitate şi la firesc, tămăduirea unei lumi bolnave de ideologii atee şi anticreştine.

Lucrarea a fost scrisă înainte de călugărire, dar se vădeşte la autor o limpede vocaţie monahală. Rigoarea dogmatică şi canonică a tratării mărturisesc în acest sens. Cum îşi va continua parcursul teologic şi duhovnicesc tânărul şi atât de înzestratul autor nu putem şti, dar cartea de faţă mărturiseşte apăsat despre naşterea unui apologet redutabil în spaţiul teologic românesc. ,

Costion Nicolescu

[1] Lucrarea va naşte probabil unele acuzaţii de antisemitism. Prevăzând aceasta, autorul are grijă să ne avertizeze: *„A considera unele afirmaţi despre rătăcirea gândirii iudaice ca antisemitism poate fi făcută numai privind foarte simplist şi politic corect lucrurile. Este limpede pentru orice minte curată că există o diferenţă clară între dezvăluirea unei învăţături greşite şi condamnarea în masă a poporului evreu. (...) Dacă unii oameni nu au discernământ şi înţeleg din aceste cuvinte să urască pe evrei, aceasta nu înseamnă că creştinii nu trebuie să mai vorbească niciodată despre rătăcirea iudaică. (...) Lumea este plină de ură şi este sătulă de ea, atât poporul evreu, cât şi noi toţi".* Ar mai fi de menţionat şi citatul din Pr. James Bernstein, unde, printre altele asemenea, se spune: *„Antisemitismul este în întregime ostil Evangheliei".*

„Cine-ar fi crezut că toleranța avea fanaticii săi? "

Malesherbes

INTRODUCERE

„Să socoteşti pe toţi oamenii egali în bine şi în cinste, chiar de ar fi vreunul iudeu, sau necredincios, sau ucigaş, mai ales pentru că e fratele tău şi din firea ta, şi a fost rătăcit, fără ştiinţă, de la adevăr"[1].

Taina Bisericii este taina iubirii. A unei iubiri mai presus de orice imaginaţie, a iubirii Preasfintei Treimi. întrucât în societatea de astăzi, datorită unor cauze pe care le vom atinge în această scriere, sunt prezente felurite idei care pot clătina conştiinţele şi mântuirea noastră şi ne pot îndepărta de această smerită iubire a Domnului, am considerat că este folositor a încerca să explicăm mai pe larg cum se raportează învăţătura Bisericii la curentele de gândire contemporane[2], *„pentru că mulţi amăgitori au ieşit în lume" (II In.* 7) ne spune cu durere evanghelistul iubirii, Ioan.

înainte de a vorbi despre toleranţă, trebuie să spunem câte ceva despre *adevăr* din punct de vedere creştin, deoarece *noua toleranţă* este o ideologie care încearcă să înlocuiască adevărul creştin. Noi „prezentăm mărturia noastră nu ca o stăruinţă intolerantă în idei necizelate, ci ca mărturisire cu mărime de suflet a unor adevăruri trăite personal, pe care nu le susţinem ca şi cum ele ar fi în primejdie, ci pentru că noi suntem în primejdie fără ele"[3].

Pentru creştin, Adevărul este însuşi Dumnezeu *(In.* 14, 6). Dar problema adevărului nu s-ar fi pus niciodată între oameni dacă nu ar fi fost căderea lui Adam - precedată bineînţeles de căderea lui Lucifer, *„tatăl minciunii"* -, urmată de întunecarea minţii urmaşilor săi. Aşadar, fiindcă a început să apară minciuna,

[1] SFÂNTUL ISAAC ŞIRUL, *Cuvântul XXIII,* în *Filocalia,* voi. X, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române [EIBMBOR], Bucureşti [Buc], 1981, p. 133.

[2] „Pentru a supravieţui în calitate de creştini ortodocşi în zilele acestea, oamenii trebuie să înţeleagă apostazia, să ştie de ce epoca modernă este aşa cum este. [...] Pentru că nu sporesc, aceştia nu văd cât de profund este conflictul dintre adevărata Ortodoxie şi lumea pe care ei nu au lăsat-o în urmă. Dacă nu sunteţi conştienţi de ceea ce se petrece, ortodoxia voastră va fi molipsită, tară ca măcar să băgaţi de seamă, de tot felul de idei moderne", spunea Părintele Serafim Rose. (Ieromonahul DAMASCHIN, *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose,* trad. de C. Făgeţan şi Pr. C. Jinga, Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 548, 549)

[3] Citat dintr-o enciclică a Mitropolitului NICOLAE de Mesogaia, monah aghiorit cu studii la universitatea Harvard şi colaborator la NASA. Vezi la: http://orthodoxengland.org.uk/encyclic.htm.

atunci a trebuit să înceapă să fie definit şi adevărul, căci, cât timp fusese omul în rai, nimeni nu contesta unicitatea adevărului şi deci nimeni nu vorbea despre el, pentru că era subînţeles. Dar acum, trebuie să ***„venim*** *la cunoştinţa adevărului" (I Tim. 2,* 4), deoarece ne-am depărtat de El. Asemenea s-a întâmplat şi cu creştinii. Fiindcă, de-a lungul vremii, au început să apară „creştini" care, deşi nu mai mărturiseau învăţătura evanghelică, încă se mai numeau pe sine creştini, „în opoziţie cu aceşti falşi creştini, cei care mărturiseau adevărata credinţă au început să se numească *ortodocşi,* deoarece adevăratul creştinism constă în a slăvi pe Dumnezeu cu propria viaţă"[1]. Creştinul consideră că adevărul nu poate fi aflat decât prin descoperire dumnezeiască (revelaţie) deoarece „oamenii nu au în ei nici puterea, nici forţa de a crea adevăruri veşnice şi nemărginite: le primesc de-a gata de la Dumnezeu"[2].

Adevărul, pentru majoritatea oamenilor de azi, este doar un concept abstract. Ne referim aici la *adevărul despre lucrurile importante,* adevăr care determină atitudinea fiecăruia dintre noi faţă de viaţă (Weltanschauung) (cum ar fi: ce e omul? de unde vine? are un Dumnezeu? ce e moartea? există viaţă veşnică?). Considerăm necesară această scurtă lămurire deoarece „religia toleranţei" la care suntem invitaţi să aderăm astăzi ne cere să acceptăm că nu există un singur adevăr despre această lume, ci mai multe, care toate trebuie tolerate, acceptate şi chiar însuşite parţial. Dar adevărul, noi credem că este UNUL singur. Nu pot exista mai multe adevăruri despre această lume pentru că este absurd. Dar iată că tocmai în acest absurd al unei gândirii înnegurate se poate cădea, dacă am ajunge să zicem, negând tot adevărul descoperit prin întruparea Dumnezeului-Om: „In cadrul societăţii moderne şi al statului secularizat, pretenţiile de a revendica adevărul absolut, fie chiar bazate pe o tradiţie milenară, nu pot fi susţinute în mod verosimil. Acest fapt a fost înregistrat atât în iudaism cât şi în creştinism"[3]. Sau: „setea de infailibilitate se hrăneşte din nostalgia faţă de posedarea adevărului absolut, iar concepţiile care mai păstrează vestigiile ideii de adevăr absolut sunt potenţial periculoase pentru soarta pluralismului"[4]. Se pare că armele au fost aruncate deja de către unii şi acesta este un lucru foarte îngrijorător, căci

[1] Cuvântul *ortodox* vine din limba greacă. El s-a format din alte două cuvinte şi înseamnă *dreaptă slăvire.* SFÂNTUL IOAN MAXIMOVICI, *Ne numim creştini!,* articolul poate fi găsit la adresa www.roca.org/oa/129/129b.htm

[2] Arhim. IUSTIN POPOVICI, „Filozofia ortodoxă a Adevărului" în *Omul şi Dumnezeul-Om,* trad. de Pr. Prof. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 144. Psihanalistul C.G. Jung spunea şi el: „Psihicul nu se poate avânta dincolo de sine însuşi, adică nu poate statua nici un fel de adevăruri absolute" *(Amintiri, vise, reflecţii,* trad. de Daniela Ştefănescu, Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 401).

[3] JAKOB J. PETUCHOWSKI, CLEMENS THOMA, *Lexiconul Herder al întâlnirii iudeo-creştine,* Ed. Humanitas, Buc, 2000, p. 227. Despre unicitatea adevărului ne vorbeşte Sfântul Ignatie Briancianinov într-o scrisoare către o doamnă, care nu-şi dădea seama că se lepăda de întreg creştinismul considerând că cineva se poate mântui şi fără singurul Mântuitor: Iisus Hristos. Vezi SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Cuvânt despre moarte,* Ed. Ileana, Buc, p. 104. în această scurtă scriere găsim o descriere foarte limpede a ceea ce trebuie să creadă un creştin despre creştinism în raport cu religiile lumii.

[4] Vezi conferinţa d-lui H.-R. PATAPIEVICI, „Setea de infailibilitate şi teama de pluralism", aflată online la adresa: http://autori.humanitas.ro/patapievici/index2.php?whar=conferinte&confid=12.

negând posibilitatea cunoaşterii adevărului absolut - scopul suprem al omului în lumea aceasta - altă soluție de ieşire din nisipurile mişcătoare ale relativismului în care se pare ne cufundăm încet, nu pare a mai fi rămas decât atot-toleranța, ceea ce e acelaşi lucru cu pierderea minților şi a sufletelor.

Aşadar, orice om cu o judecată sănătoasă va alege *una* dintre interpretările existente despre lume şi Dumnezeu şi va considera *numai acea* explicație ca adevărată, şi nu alta. Se poate trăi şi altfel: să reducem omul din noi la minim şi să trăim fără să aderăm la vreuna dintre religiile, teoriile şi filosofiile care există[1]. Dar totuşi şi în acest caz am ales ceva.

„Virtutea" care încearcă să ni se impună, chiar şi într-o țară majoritar ortodoxă precum a noastră, nu mai este adevărul creştin ortodox, pe care s-a clădit Europa de după Hristos, ci toleranța. Este încurajată nu căutarea adevărului, ci tolerarea tuturor căderilor din adevăr (cf. *In* 8,44). Adevărul creştin nu este combătut prin vreo idee mai înaltă[2], (azi nu se mai compară nimic cu nimic, pentru că au fost lepădate chiar criteriile de discernământ), ci datorită însuşi faptului că pretinde că este singura cale către Dumnezeu, lăsată chiar de Dumnezeu. Nu este contestat *adevărul* credinței creştine, ci însăşi legitimitatea de a susține acest adevăr ca unic. Eliminând criteriile creştine de evaluare a lucrurilor s-a ajuns la relativism moral care nu poate duce decât la dezintegrarea unei societăți, la haos şi la „înecare" cu propria noastră toleranță[3]. Cei care aderă la ideologia toleranței aduc drept argument faptul că, dacă în trecut unii oamenii, fiindcă au pretins că dețin adevărul, au săvârşit greşeli şi au dat naştere la violență, înseamnă că nimeni nu trebuie să mai pretindă că deține adevărul. Dar mai există şi o altă posibilitate: poate că acei oameni chiar cunoşteau adevărul şi deci ar trebui eliminate doar greşelile datorate slăbiciunii umane şi nu contestat însuşi dreptul de a pretinde că ai aflat adevărul. Un alt analist al relativismului radical de astăzi spunea: „Recenta educație a deschiderii... e deschisă la toate tipurile de oameni, toate stilurile de viață, toate ideologiile. Nu există alt duşman decât omul care nu e deschis la orice.... Deschiderea - şi relativismul care face din ea singura instanță plauzibilă în fața diverselor pretenții la adevăr şi diverselor feluri de viață şi tipuri de ființe umane - este marea intuiție a vremurilor noastre. Studierea istoriei şi a culturii ne învață că toată lumea a fost nebună în trecut; dintotdeauna oamenii au socotit că au dreptate, şi asta a dus la războaie, persecuții, sclavie,

[1] Cei care au ales creştinismul au făcut-o deoarece şi-au dat seama că nimeni şi nimic altceva în afara Domnului Iisus Hristos nu poate tămădui omul de toată boala sa şi mai ales de toată moartea sa. Şi fiindcă nimeni nu a propovăduit o dragoste atât de mare: a-ți da viața pentru duşmani!

[2] „Corectitudinea politică nu este intolerantă față de vreun conținut anume, ci față de intoleranța însăşi". S.D. GAEDE, *When Tolerance Is No Virtue: Political Correctness, Multiculturalism & the Future ofTruth & Justice,* InterVarsity Press, Downers Grove, Illinois, 1993, p. 23.

[3] „Nici un sistem, fie el mecanic sau biologic, nu poate supraviețui în condițiile în care «câmpul lui de toleranță» e suprasolicitat. Nici un ansamblu nu poate tolera principii sau stări de lucruri care îi subminează rațiunea de a fi". A. PLEŞU, *„Toleranța şi intolerabilul. Criza unui concept",* conferință din anul 2005. http://editura.litemet.ro/ebooks/aplesutoleranta/aplesutolerantal.html

xenofobie, rasism şi şovinism. Problema nu e de a corecta greşelile şi de a avea cu adevărat dreptate, ci de a nu crede că ai pur şi simplu dreptate"[1].

Expresia „orice adevăr este relativ" se referă la adevărurile cunoaşterii ştiinţifice care astăzi sunt confirmate, iar mâine infirmate[2]. Această expresie nu se poate aplica adevărului despre această lume, care nu poate fi decât unul singur: *o singură* explicaţie coerentă a lumii acesteia. „Faptul că au existat opinii diferite despre bine şi rău în timpuri şi locuri diferite nu demonstrează nicidecum că nici una nu e adevărată sau superioară celeilalte. A spune că asta demonstrează e la fel de absurd cu a spune că diversitatea punctelor de vedere exprimate într-o dispută universitară demonstrează că nu există adevăr" (A. BLOOM, p. 41). Oamenii, lepădând credinţa, au ajuns să nu mai creadă că există adevăr absolut sau în orice caz să nu se mai ostenească să-L caute. Astfel, s-a ajuns la teoria că „n-ar trebui să credem că drumul nostru e mai bun decât al altora. Intenţia nu e atât să le predăm studenţilor despre alte timpuri şi locuri, cât să-i facem conştienţi de faptul că preferinţele lor sunt doar atât - accidente ale timpului şi locului lor" *(Ibid.,* p. 29). Prin aceste teorii se dă o lovitură ideii de universalitate a oricărui adevăr şi a oricărei credinţei, creştinismul ajungând *doar* una dintre posibilele explicaţii ale lumii. Noua inchiziţie relativistă *umblă răcnind ca un leu* popularizând multitudinea de păreri din lume, *căutând pe cine* să *înghită (I Pt.* 5, 8) în nihilismul ei şi speriindu-i cu diverse epitete denigratoare pe cei cu credinţă fermă. „Adevăratul credincios este pericolul real" *(Ibid.,* p. 24), spune ea.

De asemenea, a spune că „nu există adevăr absolut" este o contradicţie logică deoarece însăşi această afirmaţie se contrazice pe sine. Căci dacă nu există adevăr absolut însăşi această expresie nu poate fi socotită un adevăr absolut.

0 altă tactică foarte populară a noii toleranţe, prin care amăgeşte multe suflete, este aceea că se pretinde o propovăduitoare a iubirii mai puternică decât creştinismul. Că diferenţele dogmatice nu sunt aşa de importante, ci mai presus de toate trebuie pusă iubirea, zice această ideologie. Orice dorinţă de adevăr este catalogată drept lipsă de iubire. Această mentalitate, uită că Sfântului Ioan Evanghelistul, cel care a fost numit evanghelistul iubirii şi care este adesea invocat în sprijinul tezei de mai sus, a vorbit mai mult decât toţi despre iubire, dar a vorbit la fel de mult şi despre nevoia de a rămâne *întru adevăr,* despre prooroci mincinoşi şi despre antihrist. Dacă Domnul a spus că *„fără Mine nu puteţi face nimic" (In.* 15, 5), cum poate crede cineva că, fără o legătură personală cu Izvorul întregii iubiri din lumea creată şi necreată, ar putea avea o autentică iubire de oameni!? Sfântul Teofan Zăvorâtul a analizat cu mult discernământ această mentalitate de atunci şi de acum. Sfântul arată că această mentalitate, care spune „iubeşte şi fă ce vrei" şi „iubeşte şi crezi ce vrei", dar într-un context din care lipseşte cu totul Dumnezeu, se numeşte indiferentism. „Sfântul Evanghelist Ioan vorbeşte mereu despre dragostea dintre oameni, dar pune această dragoste

[1] Allan BLOOM, *Criza spiritului american,* trad. de Mona Antohi, Ed. Humanitas, Buc., 2006, p. 26, 24.

[2] De ex., celebrul savant englez de la Cambridge, Stephen W. Hawking, după ce vreme de 30 de ani a susţinut o teorie, în 2004 a declarat că nu mai crede în ea.

într-o asemenea legătură cu Dumnezeu, cu dragostea de El şi cu cunoaşterea Lui că nu este nici o posibilitate de a le separa. Vedeţi, el nu vorbeşte despre dragoste fără să vorbească despre Dumnezeul şi Mântuitorul nostru! Dragostea vine de la Dumnezeu şi duce la Dumnezeu, aşa încât dacă cineva spune că îşi iubeşte fratele, însă pe Dumnezeul şi Mântuitorul nostru nu-L cunoaşte şi nu-L iubeşte, acela minte şi adevăr nu este întru el. Ca atare toată învăţătura despre dragoste a Sfântului Evanghelist poate fi condensată astfel: pentru a-l iubi pe fratele nostru trebuie să-L iubim pe Dumnezeu - dar pentru a-L iubi pe Dumnezeu trebuie, bineînţeles, să-L cunoaştem; să-L cunoaştem presupune să credem. Aşadar, nu numai dragostea ne este poruncită, ci şi credinţa în Domnul, şi încă la modul că izvorul dragostei este credinţa"[1]. *^ceasta este porunca Lui, ca să credem întru numele lui Iisus Hristos, Fiul Său, şi să ne iubim unul pe altul" (I In.* 3, 23)

înşelarea cumplită în care vor să ne atragă nevăzuţii vrăjmaşi constă în faptul de a nu alege ceva cu adevărat, cu toată fiinţa noastră; de a nu fi consecvenţi cu alegerea noastră[2]; de a trăi toată viaţa ca o frunză bătută de vânt (măcar aceea are un scop şi îl îndeplineşte cu cea mai mare exactitate şi consecvenţă); de a nu fi nici fierbinţi, nici reci[3], de a trăi în sincretism, de a trăi o viaţă care crede că *„poate sluji la doi domni" (Mt.* 6, 24), ba chiar la mai mulţi, o viaţă ilogică am putea spune. Căci ce fel de logică poate avea, de ex., un „creştin" care se roagă în fiecare seară la Dumnezeu şi, dacă cineva îi urează să ajungă în rai, acela zice: „Eee, ce rai? Totul se termină cu mormântul!"

Amăgirea aceasta este: lipsa de curaj, de responsabilitate în faţa lumii, de a ne asuma o credinţă, de a nu fi căldicei: *Ştiu faptele tale; că nu eşti nici rece, nici fierbinte. O, de ai fi rece sau fierbinte! Astfel, fiindcă eşti căldicel - nici fierbinte, nici rece — am să te vărs din gura Mea! (Apoc.* 3, 15-16) Căci Dumnezeu îi iubeşte pe cei care caută cu adevărat, cu sinceritate, pe cei care se dedică căutării adevărului trup şi suflet, care sunt gata să se lepede de orice - avere, carieră, poziţie socială, mândrie - numai pentru a găsi adevărul şi a rămâne cu El. Astfel de Sauli caută Domnul!

„De-Dumnezeu - purtătorii Părinţii noştri, care au cârmuit toate lucrurile în Biserica lui Dumnezeu spre folosul obştei şi într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu, ne-au lăsat ca sfântă moştenire, de-Dumnezeu - dăruita învăţătură, aşa cum ei înşişi au primit de la Sfinţii Apostoli, că, *mărturisirea şi apărarea Adevăratei Credinţe Ortodoxe este cea mai mare dintre virtuţi.* Nici o altă virtute, ne spun ei, nu este atât de mare înaintea lui Dumnezeu şi atât de folositoare Bisericii. Pentru că Adevărul este Dumnezeu, şi dragostea şi mărturisirea Adevărului lui Dumnezeu - adică, adevărata Credinţă a Bisericii - ne liberează, ne luminează şi

[1] „Sfanţul Ioan Teologul - învăţătorul credinţei şi al dragostei", în SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* voi. II, trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 140.

[2] „Modernitatea este acea viziune despre lume care îşi manifestă puterea anume prin refuzul de a merge până la capătul unei *singure* idei". H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* Ed. Humanitas, Buc, 2005, p. 219.

[3] „Categoria [de oameni] foarte numeroasă, poate cea mai numeroasă, este cea a fiului bun [fratele fiului risipitor], care e drept, cuminte, dar e căluţ şi fudul şi cu toate că e drept nu intră la cină" (N. STEINHARDT, ***Jurnali4l*** *Fericirii,* Ed. Dacia, 1991, p. 374).

ne mântuieşte pe noi oamenii"[1]. învăţătura Bisericii, fiind de Dumnezeu descoperită, este desăvârşită. Ea este un „sistem filozofic" inbatabil, infailibil, fără nici cea mai mică crăpătură, menit să călăuzească pe om spre o viețuire desăvârşită, sfântă, îndumnezeită, spre iubirea absolută. De aceea, orice mică crăpătură a ereziei, transformă acest „sistem" desăvârşit într-unui vulnerabil, omenesc. Biserica Ortodoxă a păstrat acest „sistem", întemeiat de Domnul prin Sfinții Apostoli şi Sfinții Părinți, în toată desăvârşirea lui, până în zilele noastre. De aceea, învăţătura Bisericii Ortodoxe nu a cauzat schisme şi proteste şi nu a dat naştere unor frământări majore legate de adevărul propovăduit de ea, precum s-a întâmplat cu romano-catolicismul şi protestantismul. Erezia are consecințe dezastruoase atât în ce priveşte mântuirea omului cât şi în ce priveşte bunăstarea şi buna aşezare a societăților omeneşti. „Creştinismul nu are nici o dogmă care n-ar avea la rândul ei, o importanță practică şi care nu s-ar aplica în viață. Fără dogma despre Trinitatea Divină, toate teoriile umane din domeniul psihologiei, pedagogiei şi sociologiei ar fi eronate. Hristos a înnoit toate aceste ştiințe prin fenomenul dogmei despre Sfânta Treime"[2]. Orice schimbare dogmatică distruge modelul desăvârşit al iubirii propovăduit de Biserică. Orice deviere dogmatică duce la cădere într-o învăţătură omenească, ce va fi imediat combătută prin argumente raționale, ducând la schismă. Nu este locul aici să descriem catastrofa mondială produsă de erezia *Filioque,* de exemplu[3]. Ceea ce putem spune este că Dumnezeu ni s-a descoperit ca fiind „structura supremei iubiri" şi dogmele bisericeşti nu sunt altceva decât descrierea acestei iubiri în cuvinte omeneşti de Dumnezeu inspirate. Şi orice schimbare a acestor dogme-adevăruri foarte precise, duce inevitabil la pervertirea desăvârşitului model de dragoste al Sfintei Treimi şi al Domnului nostru Iisus Hristos şi apariția, în consecință, a unui fals model, care nu va mai satisface exigențele chipului lui Dumnezeu din noi, care tinde spre Cel după a Cărui asemănare a fost făcut şi nu-L regăseşte în învăţătura greşită. Aici se adevereşte cuvântul Domnului care spune că *„după străin nu vor merge, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul străinilor'" (Ioan* 10, 5). învăţătura Domnului Iisus Hristos a fost primită în întreaga lume, pentru că ea aduce pe Cel aşteptat de om încă de la crearea lui. Acesta este fundamentul pe care se bazează 'intoleranța dogmatică' a Bisericii şi în această iubire a Sfintei Treimi îşi are izvorul şi tolerarea *„de şaptezeci de ori câte şapte" (Mt.* 18, 22) a celui căzut din adevăr şi iubire. Schimbarea dogmei distruge iubirea curată, şi aici este sursa intoleranței.

Revenind la problema toleranței, va trebui să răspundem la câteva întrebări. Ce spune Cuvântul lui Dumnezeu despre toleranță? Ce se înțelege azi prin toleranță? Care sunt sursele acestei învăţături? De ce se pune atâta accent pe ea astăzi? Este vreun scop ascuns în această accentuare? Care ar trebui să fie atitudinea creştinului față de ea? Este creştinismul ortodox intolerant?

[1] Arhim. Justin POPOVICI, „The Life of Saint Photios", translated by Ronald Wertz, în voi. *On the mistagogy of the Holy Spirit,* Studion Publishers, 1983, p. 33.

[2] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Tărâmul inaccesibil,* trad. de Diana Iepure, Ed. Cathisma, Buc., 2007, p. 112.

[3] Consecințele acestei erezii au fost descrise de către Sfinții Părinți pe larg şi mai nou de Pr. Dr. Emil JURCAN, *Duhul Sfânt şi provocările lumii contemporane,* Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1999. Vezi şi analiza economistului ortodox Cristian Comănescu, *On the political implications of the Filioque,* online la http://misesromania.org/491/.

1. *Toleranța* în Sfânta Scriptură

„Iubiți pe vrăjmașii voștri"
Matei 5, 44

în Sfânta Scriptură nu există acest cuvânt[1].

Dar toleranța, în sensul ei vechi, este o poruncă a Mântuitorului. Ea se bazează pe învățătura Domnului că păcatul poate fi privit separat de păcătos. „Cu totul nou pentru neamul omenesc este mesajul Dumnezeului-om de a separa păcatul de păcătos: să urâm păcatul, dar să iubim pe păcătos; să ucidem păcatul, dar să-l salvăm pe păcătos; să nu ucidem pe păcătos din cauza păcatului, ci să-l salvăm din păcat. Un exemplu zguduitor în această privință este femeia prinsă în adulter. Atotmilostivul Mântuitor a despărțit păcatul femeii de existența ei după chipul lui Dumnezeu, a condamnat păcatul şi a mustrat pe păcătoasă cu cuvintele pline de milă: *«Nici Eu nu te osândesc; mergi şi nu mai păcătui» (Ioan* 8, 11). Aceasta este metoda Ortodoxiei ridicată la rang de «dogmă», în lucrarea mântuirii păcătosului de păcat; metodă tradițională, sfântă, dezvoltată cu înțelepciune dumnezeiască şi stabilită în Biserica Ortodoxă de către Sfinții Părinți. Ea a fost formulată, în chip de Dumnezeu insuflat, de către Sfântul Simeon Noul Teolog: «Căci binele nu este bine când nu se face bine»"[2].

Toleranța creştină o găsim exprimată şi în pilda cu neghina şi grâul. Aici Domnul răspunde celor care ar vrea să pedepsească pe cei ce nu ascultă de Dumnezeu. Mai întâi ne învață milostivirea față de oameni, precizând că *„un om vrăjmaş a făcut aceasta",* adică a semănat neghină printre grâu. Ne spune aceasta pentru a avea milă de oameni, a nu-i judeca pe ei, ci pe „omul vrăjmaş" = diavolul. Apoi, învățându-ne îndelunga-răbdare (toleranța) față de cei căzuți, ne spune să nu plivim neghina, ca nu cumva să smulgem odată cu ea şi grâul. *păsați să crească împreună şi grâul şi neghina, până la seceriş" (Mt.* 13, 30), a spus Domnul, învățându-ne să nădăjduim până la moarte în îndreptarea aproapelui, având înaintea ochilor pilda tâlharului de pe cruce, care s-a mântuit. Cât de minunat ni se dezvăluie aici taina libertății omului, care este cu atât de multă milostivire şi gingăşie respectată de Domnul.

Dacă cercetăm Sfânta Scriptură vom putea vedea că toți cei care au tolerat (în sensul nou al acestui cuvânt[3]) păcatul nu au sfârşit bine. Putem lua, de exem-

[1] Doar în traducerea latină a Noului Testament, la // *Corinteni* 1, 6, cuvântul grec urouovrț, care în varianta română apare ca *răbdare,* aici este tradus prin *tolerantia.* Prin aceasta se confirmă că sensul obişnuit al toleranței era acela de a răbda ceva ce e nefiresc.

[2] Arhim. JUSTIN POPOVICI, „Gânduri despre 'infailibilitatea' omului european", în *Omul şi Dumnezeul-Om,* trad. de prof. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 164.

[3] în sensul de acceptare totală a păcatului, ca fiind doar „o altă formă de fi uman", după cum se spune în *Declarația Națiunilor Unite despre Toleranță.*

piu, cazul preotului Eli din Vechiul Testament *(1 Regi* 2-4). Acesta avea doi fii care păcătuiau în multe feluri. Şi, fiindcă tatăl lor nu i-a mustrat cu fermitate[1], cu singura mustrare permisă creştinului, adică „din asprimea dascălului să se vadă duioşia părintească"[2], Dumnezeu i-a pedepsit pe toţi cu moartea: atât pe fii, cât şi pe tatăl lor. Dar să vedem cum tâlcuieşte marele părinte al Bisericii, Sfântul Ioan Gură de Aur, această tristă şi pilduitoare întâmplare: „Era un preot la iudei, om *cumpătat şi îngăduitor,* care se numea Eli. Deşi vedea că fiii lui merg pe căi greşite, totuşi nu-i dojenea, nici nu-i mustra. Mai bine zis îi mustra, dar nu făcea aceasta cu toată tăria. Păcatele acestor copii erau desfrânarea şi lăcomia [...] Pentru că şi-a cruţat fără socoteală fii, a pierdut, odată cu mântuirea copiilor lui, şi propria sa mântuire. Ascultă ce spune Dumnezeu lui Samuel, ucenicul lui Eli, despre dascălul său: «A ştiut că fiii lui au hulit pe Dumnezeu şi nu i-a certat». Eli i-a certat, dar nu cum trebuia. I-a certat, dar Dumnezeu spune că certarea făcută fiilor săi n-a fost certare. Prin urmare, Dumnezeu a osândit certarea făcută de Eli, pentru că nu era făcută cu asprime şi cu tărie. [...] Când a auzit hotărârea lui Dumnezeu şi a văzut că-1 aşteaptă cea mai cumplită pedeapsă, Eli nu s-a îndărătnicit, nici n-a spus cuvintele pe care mulţi le-ar fi spus: «Sunt eu stăpân pe voinţa altora? Sunt răspunzător de propriile mele păcate! Fii mei sunt în vârstă şi ar fi drept ca numai ei să fie pedepsiţi». Eli însă n-a spus şi nici n-a gândit aşa! Ca o slugă înţeleaptă, care ştie numai un singur lucru, să primească cu inimă uşoară toate hotărârile stăpânului, chiar dacă sunt neplăcute şi dureroase, tot astfel şi Eli a rostit cuvinte pline de multă înţelepciune: «însuşi Domnul va face ce va fi plăcut înaintea Lui». [...] Preotul, bătrânul, slăvitul, care a stat fără prihană în fruntea poporului evreu patruzeci de ani, care a condus poporul în nişte vremuri care cereau multă grijă şi băgare de seamă, dar nimic din acestea n-a putut să-1 scape de pedeapsă, ci a pierit năprasnic pentru că nu s-a ocupat de copiii lui cu toată grija. [...] De unde vine moartea copiilor înainte de vreme? De unde bolile cumplite şi fără de sfârşit şi peste noi şi peste copiii noştri? De unde pagubele, de unde accidentele, de unde neajunsurile, de unde nenumăratele nenorociri? De acolo că nu avem nici o grijă de copiii noştri când sunt răi"[3]. După cum ne sfătuieşte dumnezeiescul părinte, atitudinea de care trebuie să dea dovadă creştinii este aceea a iubirii adevărate, bazată pe mărturisirea cu dragoste şi fermitate a Adevărului Iisus Hristos din Biserica Ortodoxă, şi nu una a compromisului de dragul unei false păci.

în cele ce urmează, vom aduce mai multe mărturii scripturistice despre ce propune creştinismul în locul noii toleranţe.

[1] Falsa toleranţă încearcă astăzi să înlocuiască vechile metode de creştere a copiilor, predând în şcoli, de la vârste foarte mici, „drepturile copiilor" faţă de părinţi. Deşi este bună şi această aplecare spre *„aceşti fraţi mai mici ai Mei" (Mt.* 25, 40) totuşi fără strădania părinţilor de a dobândi Duhul Sfânt Mângâietorul, copiii nu vor putea fi mângâiaţi prin legi, decât într-o mică măsură.

[2] SFÂNTUL BENEDICT DE NURSIA, în *Rânduielile vieţii monahale,* Ed. Sofia, Buc, 2002, p. 397. „Prin asprimea certării să se vadă căldura sufletului" zicea şi SFÂNTUL VASILE CEL MARE, „Răspunsul 50", *Regulile Mari,* în *Scrieri,* Partea a doua, Colecţia „Părinţi şi Scriitori Bisericeşti" [PSB], trad. de Prof. Iorgu D. Ivan, Ed. IBMBOR, Buc, p. 294.

[3] *Apologia vieţii monahale,* trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 2001, p. 248-251.

2. Ce este toleranta?
[5]

„Nu mâniindu-ne împotriva bolnavilor,
ci luptând împotriva bolii"'

Având în vedere că astăzi unele curente de gândire încearcă să-i convingă pe creştini că trebuie să părăsească creştinismul tradiţional şi să-1 aducă „la zi", trebuie să afirmăm încă de la început că *nimic nu s-a schimbat.* Adică, în pofida faptului că mulţi oameni de astăzi nu mai trăiesc realitatea privind-o prin ochii Bisericii, totuşi realitatea este aceeaşi, aşa cum o descrie Biserica de 2000 de ani: cu firea căzută, cu mântuirea adusă de Domnul Iisus Hristos, cu diavolul, cu lumea „paralelă" a îngerilor şi sfinţilor şi cu raiul şi iadul din viaţa de după moarte. Omul este acelaşi, cu aceleaşi patimi şi virtuţi, cu acelaşi diavol care-1 ispiteşte şi Domn care-1 mântuieşte, chiar dacă astăzi stă la bloc, se uită la televizor, vorbeşte la mobil şi se plimbă cu avionul. Viaţa omului este mai întâi de toate una religioasă, chiar dacă viziunea religioasă asupra vieţii nu mai e la modă, ca în secolele din urmă. Chiar aceste cuvinte, *religios, creştin,* sunt doar nişte convenţii lingvistice, apărute pentru a delimita diversele opinii ale oamenilor, deoarece lumea în întregul ei este exact aşa cum o descrie Biserica. Noi ştim că *firea lumii este creştină,* dar noua toleranţă vrea să ne convingă că viziunea creştină nu este decât *una* dintre multele explicaţii posibile ale lumii. Urmând aceeaşi perspectivă firească creştină asupra vieţii, mărturisim că pe acest pământ se dă o bătălie îngrozitoare pentru fiecare suflet în parte, fie că ştim sau nu ştim, că vrem sau nu vrem să credem acest lucru. Aşa numita viaţă 'religioasă' nu poate fi privatizată, nu poate rămâne doar un simplu compartiment al vieţii noastre, deoarece orice retragere a viziunii creştine din vreun sector al vieţii (economic, politic, ştiinţific, medical, ...) înseamnă o luare în posesie a acelui sector de către vrăjmaşul mântuirii, diavolul. Şi fiindcă miza principală este una 'religioasă' (mântuirea sufletului), el se va folosi de orice mijloace din aceste sectoare descreştinate pentru a periclita mântuirea noastră, apropierea noastră de Domnul Iisus Hristos, Tatăl nostru. Iată ce spunea, cu multă inspiraţie, în ultima sa carte, cunoscutul dramaturg român, Eugen Ionescu: „O Mare Bătălie se dă, în întregul Cosmos, pe pământ, pe ţarini şi în Ceruri. Se dă o Mare Bătălie. Ea se dă, de asemenea - pe Terra noastră, şi pe pământul nostru va avea loc, are loc Bătălia decisivă - între Marile Puteri Cereşti şi cele infernale. Sunt în miezul Bătăliei, suntem în plină Bătălie. Este, poate, bătălia finală ... înlăuntrul inimilor noastre, de ce să nu spunem «a sufletului nostru» - în sufletul fiecăruia

[1] SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *op.cit., Răspunsul 51,* p. 294.

dintre ceilalţi [...] ne-a devenit clar că ceea ce a început de la începutul secolelor... aceasta mai poate dura, însă numai pentru o vreme oarecare, sau mai mult, cine ştie, un secol? Mult mai puţin? Peste un secol se va şti totul. Pământul, lumea aceasta nu este deci, cum gândeam, aşa cum eram ispitit să cred, o iluzie, a irealului - ci locul Bătăliei..."[1]. De aceea, creştinul, fără vreo crispare fanatică, ci cu multă credinţă în Iisus Hristos biruitorul, trebuie să fie într-o permanentă „stare de asediu", după cum zicea poetul monah Daniil Sandu Tudor, într-o permanentă trezvie, şi „să stea ca o ţintă şi să aştepte să fie ochit de vrăjmaş. Să nu aştepte timp de odihnă, toată viaţa lui, chiar dacă Dumnezeu o să-i dea adeseori şi odihnă" (Gheron IOSIF, *Epistola 15).*

Termenul „toleranţă" poate fi înţeles în cel puţin două feluri. în primul rând toleranţa presupune opoziţia în faţa oricărei violenţe faţă de cei care susţin alte puncte de vedere decât al nostru. Acceptăm că cineva poate avea o părere sau un comportament diferit de al nostru. Această conotaţie a cuvântului a fost şi este ferm susţinută de învăţătura creştină, chiar dacă unii s-au folosit de argumente aparent creştine pentru a-şi susţine ura, violenţa şi alte patimi. Al doilea, de care ne vom ocupa mai pe larg în continuare, este acea interpretare a cuvântului prin care se încearcă susţinerea absurdei teorii cum că „fiecare are adevărul lui" şi că trebuie să fim toleranţi, în sensul de a nu susţine vreodată că numai o învăţătură (religie) poate avea adevărul. în această accepţiune a cuvântului, în categoria acceptării celor „diferiţi", se încearcă să se pună pe acelaşi plan *diferenţa* normală (de rasă, naţionalitate, apartenenţa la o anumită cultură, inteligenţa) cu *păcatul* (homosexualitatea[2], erezia, ateismul, ...). Dar soluţia „toleranţei" nu este cea normală, căci nu poate duce la o adevărată comuniune între oameni, ci poate doar la o simplă coabitare non-violentă. De aceea, cred că mai firesc ar fi ca oamenii să se unească întru adevăr,[3] căci **un creştin poate să afirme că învăţătura creştin-ortodoxă este singura explicaţie adevărată şi coerentă a lumii acesteia[4] şi în acelaşi timp să aibă o milostivă dragoste neţărmurită faţă de cei care nu cred acelaşi lucru,** după cum mărturisea şi Sfântul Isaac Şirul în motto-ul lucrării. Şi în acelaşi timp această dragoste să nu se transforme niciodată în acceptarea faptului că „se poate ca şi alţii să aibă adevărul", precum se încearcă prin curentele de gândire actuale. Oare nu aceasta este calea Sfântului Apostol Pavel care pe de o parte zicea: *„Mare îmi este întristarea şi necurmată durerea inimii. Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru*

[1] Eugene IONESCO, *Căutarea intermitentă,* trad. de Barbu Cioculescu, Ed. Humanitas, Buc., 2004, p. 95.

[2] Pentru a nu fi înţeleşi greşit (în sensul în care creştinul ar avea voie să urască vreo categorie de oameni), trebuie să spunem că, după cum ne învaţă Mântuitorul, noi trebuie să avem dragoste milostivă şi smerită faţă de toţi oamenii, fie ei ginecologi criminali, cei ce săvârşesc păcate împotriva firii, mincinoşi, torţionari, sau hoţi, lucrând cu înţelepciune spre îndreptarea lor.

[3] *Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una. (Ioan* 17,21).

[4] Scriitorul bisericesc Tertullian spunea că omul este din fire creştin. Iar M. Eliade: „creştinismul se contopeşte, în cazurile sale autentice, cu însăşi firea omului, cu omenia". MIRCEA ELIADE, „Mentalitatea francmasonică", în *Oceanografie,* Ed. Roza Vânturilor, Buc, 1990, p. 122.

fraţii mei, cei de un neam cu mine, după trup" (Rm. 9, 3-4), iar pe de altă parte arăta cu multă bunăvoinţă spre mântuire unde greşesc cărturarii iudei. Dar Sfântul Prooroc Moise, câtă dragoste ne învaţă că trebuie să avem faţă de fraţii noştri (în locul cărora putem ajunge şi noi oricând, mai ales când îi judecăm nemilostiv) amăgiţi de vrăjmaş în orice chip? *Jar a doua zi a zis Moise către popor: «Aţi făcut păcat mare; mă voi sui acum la Domnul să văd de nu cumva voi şterge păcatul vostru». Şi s-a întors Moise la Domnul şi a zis: «O, Doamne, poporul acesta a săvârşit păcat mare, făcându-şi dumnezeu de aur. Rogu-mă acum, de vrei să le ierţi păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris»" (Iş.* 32, 30-32).

Dacă până acum toleranţa era definită în dicţionare ca fiind „faptul de a îngădui un lucru nepermis de obicei", deci o „trecere cu vederea"[1], acum se încearcă să se definească cel tolerant ca fiind acela care acceptă punctul de vedere al *corectitudinii politice*[2]. Aşadar criteriul de judecată nu mai este cuvântul lui Dumnezeu, ci *o autoritate* ascunsă care ne dictează ce trebuie să gândim şi ce nu[3], ce e bine şi ce nu. Oare la ce dumnezeu se închină această autoritate? De unde îşi trage „înţelepciunea" cu care vrea să ne lumineze? A găsit vreo cale ascunsă de a afla voia lui Dumnezeu pe care noi nu o ştim? Nimic din toate acestea! Este pur şi simplu duhul cel rău care încearcă să se pună *în locul* (căci aceasta înseamnă în limba greacă *antî)* Domnului Iisus Hristos şi să ne facă (inconştient) fii ai pierzării, atrăgându-ne în această confuzie relativistă. Acest fapt a fost proorocit de însuşi Mântuitorul şi de sfinţii Săi, iar mai nou, foarte bine a diagnosticat societatea de azi fericitul părinte Serafim Rose.

Aşadar greşeala fundamentală a teoreticienilor noii toleranţe, săvârşită cu secole în urmă în Occident şi perpetuată până astăzi, constă în extinderea conceptului de toleranţă de la o virtute politică, ce permite convieţuirea paşnică a diverselor comunităţi de credinţă, a adevărului cu minciuna, la o nouă filozofie de viaţă. „în vreme ce în secolul al XVII-lea toleranţa era considerată un fel de rău necesar, astăzi este văzută de mulţi ca fiind o valoare în ea însăşi"[4]. De la o virtute ce împlineşte cuvântul Domnului ce ne-a spus să lăsăm să crească şi neghina laolaltă cu grâul *(Mt.* 13, 29) ştiind că *bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă (I Cor.* 7, 14) s-a ajuns la un păcat. S-a trecut de la toleranţa firească, creştină, ce se definea prin *„purtarea sarcinilor unii altora",*

[1] Vezi DEX, Ed. Univers Enciclopedic, Buc, 1996. „A lăsa să se facă, a îngădui un lucru nepermis, ce ar trebui împiedicat, ce se pedepseşte de obicei". CANDREA-ADAMESCU, *Dicţ. encicl. ilustrat,* Ed. Cartea Românească, Buc, 1931, p. 1311.

[2] Curent de gândire contemporan despre care vom vorbi mai jos.

[3] „Actualul mesianism european nu este creaţia europeanului de rând, ci aranjamentul de culise al unei elite. «Votaţi pentru sau contra Maastricht! Pentru sau contra monedei unice!» Cine a elaborat însă Maastricht? Euro? O revoluţie socială? Popoarele europene prin dezbateri democratice? Nici gând! Masele au fost chemate la vot să se prounuţe asupra unei situaţii prezentate deja ca fapt împlinit". OVIDIU HURDUZEU, *Sclavii fericiţi - Lumea văzută din Silicon Valley,* Ed. Timpul, Iaşi, 2005, p. 73.

[4] Eva M. SYNEK, „The Limits of Religious Tolerance - a European Perspective", *Journal for the Study ofReligions andIdeologies,* voi. 3 (2002), p. 45.

prin îngăduirea căderii din Adevăr a celuilalt cu nădejdea întoarcerii lui, toleranță ce nu-şi permite forțarea libertății aproapelui, la ceea ce unii au numit „toleranța epistemologică", adică o toleranță ce s-a infiltrat din planul non-violenței fizice, în planul adevărului şi al minciunii, în planul cunoaşterii umane, unde a ajuns „să facă legea". Şi legea sa este: nu se poate cunoaşte adevărul, deci toate credințele trebuie tolerate, căci nu se poate spune care este adevărată şi care falsă. Dacă înainte era vorba de o toleranță bazată pe porunca Domnului, acum s-a ajuns la o toleranță bazată pe învățătura greşită a omului.

2.1. Doctrina adevărului manifest

De aici, s-a ajuns la teoria noilor filozofi (de ex., K. Popper) care îşi fundamentează toleranța pe faptul că „adevărul nu este manifest", adevărul nu este evident pentru toată lumea, şi că cei care au crezut aşa ceva au dat naştere totalitarismelor. Dar noi ştim că *„JLumina cea adevărată luminează pe tot omul ce vine în hune"" (Ioan* 1, 9) şi mai ştim că *„JDumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă" (Ps.* 117, 27), *„Cuvântul S-a făcut trup şi S-a sălăşluit în noi şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr". (Ioan* 1, 14). Şi aceasta înseamnă nu că Adevărul are o problemă (nu e „manifest"), ci unii dintre *noi* avem, de câteva secole, o mare problemă: ne lipseşte credința, mijlocul prin care putem cunoaşte adevărul. Şi soluția nu este, cum ne sfătuiesc unii gânditori de astăzi, urmând cuvinele unor renumiți atei, ca „lipsiți de sprijinul echivoc al adevărurilor absolute, să învățăm să trăim fără certitudine"[1], ci să luptăm din răsputeri pentru dobândirea certitudinii, aflarea şi ascultarea de adevărul absolut, adică de Domnul nostru Iisus Hristos, căci acesta este scopul vieții noastre şi cu nimic mai puțin să nu ne mulțumim. Dacă în Occident, spațiul eterodox a pierdut, datorită ereziei, calea către Adevăr şi a orbit, de ce se doreşte cu atâta insistență să se argumenteze că şi ortodocşii sunt orbi şi nu pot accede la certitudinea cunoaşterii Adevărului?! Ne sfătuieşte şi Sfântul Teofan Zăvorâtul: „Cât este vreme, cât suntem încă în drum către veşnicia hotărâtoare şi neschimbată, fiecare este dator să se cerceteze pe sine însuşi şi să se încredințeze **fără putință de îndoială** dacă este adevărată credința pe care o ține, iar dacă se va arăta neadevărată să caute unde este cea singură, adevărată, care duce cu adevărat la Dumnezeu şi dăruieşte **neîndoielnic** veşnica mântuire. *Domnul nu S-a lăsat pe Sine nemărturisit (Fapte* 14, 17), iar deopotrivă n-a lăsat nemărturisită nici singura credință adevărată în El" *(subl. n.)*[2].

[1] Vezi conferința d-lui H.-R. Patapievici citată mai sus, „Setea de infailibilitate şi teama de pluralism". Este întristător faptul că un gânditor profund precum d-l Patapievici, preia de la un ateu declarat, Bertrand Russell, o soluție comodă la problema necredinței şi relativismului actual, în loc să aducă mărturia creştină asupra toleranței, aşa cum a facut-o cu alte ocazii.

[2] „Calea către cunoaşterea adevăratei credințe" în SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* vo!. II, p. 7.

Filozoful Popper spunea că această doctrină cum că „adevărul este manifest" şi că „ni s-au dat ochi să vedem adevărul şi 'lumina naturală' a raţiunii prin care să-l vedem"[1] a apărut în vremea Renaşterii şi a fost susţinută mai ales de Descartes şi Bacon. Această nouă modalitate de cunoaştere a adevărului, anume, prin raţiune, a fost combătută şi de Sfântul Pavel („ *Căci de vreme ce întru înţelepciunea lui Dumnezeu lumea n-a cunoscut prin înţelepciune pe Dumnezeu, a binevoit Dumnezeu să mântuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii", I Cor.* 1, 21) şi demersul lui Popper este binevenit în sensul demontării acestei false speranţe, că adevărul ar putea fi cunoscut prin raţiune. Dar de la această demonstraţie până la a considera că adevărul nu este accesibil omului şi deci trebuie tolerate toate opiniile despre acesta, este o cale lungă şi depărtată de cugetul creştin. Căci adevărul, chiar dacă prin raţiune nu mai poate fi cunoscut (deşi prin ea pot fi găsite numeroase argumente care să ne deschidă spre credinţă), totuşi, el poate fi cunoscut prin credinţă, fiindcă, după cum ne spun Sfinţii Părinţi, însăşi „credinţa este dovada", dovadă pe care optimismul umanist, negând consecinţele căderii primordiale, credea că o poate obţine prin raţiune. „Epistemologia optimistă falsă a lui Bacon şi Descartes a fost principala inspiraţie a unei revoluţii intelectuale şi morale fără precedent în istorie. Ii încuraja pe oameni să gândească pentru ei înşişi [mai exact, să nu se mai supună învăţăturii Bisericii şi să nu mai ia adevărul de-a gata de la Dumnezeu prin ea, *n.n.].* Le-a dat speranţa că prin cunoaştere s-ar putea elibera ei înşişi şi alţii de servitute şi sărăcie. A făcut posibilă ştiinţa modernă. A devenit temelia luptei împotriva cenzurii şi a suprimării liberei cugetări. A devenit temelia conştiinţei non-conformiste, a individualismului, a unei noi înţelegeri a demnităţii umane, a dorinţei educaţiei universale şi al visului unei societăţi libere" (K. POPPER, *op.cit.,* p. 10). Mare parte din aceste noi simţăminte sunt consecinţele a ceea ce în limbajul duhovnicesc ortodox se numeşte: părere de sine, încredere în sine, bizuirea pe sine, sau după cum mărturiseşte însuşi Popper, „self-assurance" (siguranţă de sine, încredere în sine, p. 21).

Dacă umaniştii din vechime minimalizau efectele păcatului strămoşesc asupra raţiunii omeneşti şi credeau că adevărul, fiind manifest, se poate desluşi de oricine, mai înainte de tămăduirea facultăţilor cognitive[2] şi fără nici un ajutor din partea Bisericii (care, spuneau ei, îi ţine pe oameni în ignoranţă), cei de astăzi, combătându-i pe aceia şi realizând neputinţa (failibilitatea) raţiunii

[1] K.R. POPPER, *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific Knowledge,* ed. V, Routledge, 2002, p. 9. Popper arată că această doctrină a adevărului manifest îşi trage rădăcinile încă de la Platon, care spunea în teoria *anamnesis-ului,* asemănătoare cu învăţătura creştină, că omul, deşi într-o stare căzută, poate re-cunoaşte adevărul, acesta ieşind din starea de *ascundere* (datorată patimilor, am spune noi), după cum arată etimologia greacă a cuvântului adevăr, *a-lethes* (p. 13).'

[2] Despre patologia şi vindecarea puterilor sufleteşti şi în special a raţiunii, găsim pe larg învăţătura Sfinţilor Părinţi la: Jean-Claude LARCHET, „Patologia cunoaşterii" în *Terapeutica bolilor spirituale,* trad. de Marinela Bojin, Ed. Sofia, 2001, p. 41 şi Hierotheos VLACHOS, „Raţiunea şi gândurile" şi „Epistemologia ortodoxă" în *Psihoterapia ortodoxă,* trad. de Irina Niculescu, Ed. învierea, Timişoara, 1998, p. 232, 391.

de a a ajunge la adevăr, au hotărât, nu o întoarcere la calea creştină de acces la adevăr, ci au inventat o altă teorie, care spune că *nu se poate* ajunge la adevărul obiectiv. Cei de azi spun: „Dacă adevărul ar fi manifest - în acelaşi fel în care, pentru orice om sănătos, cerul albastru este în mod evident albastru -, atunci oamenii care nu ar recunoaşte adevărul ar fi fie bolnavi, fie perverşi. Bolnavi, dacă respingerea adevărului s-ar datora vreunei infirmități, perverşi dacă respingerea adevărului ar fi datorată vreunei intenții vicioase de a îl perverti şi corupe. Concepția că adevărul este ceva atât de evident încât numai oamenii bolnavi ori perverşi l-ar putea respinge este adevărata sursă epistemologică a intoleranței" (H.-R. Patapievici, *Setea de infailibilitate,* p. 2). Aici, din nefericire, se combate exact învățătura ortodoxă despre cunoaşterea umană. Căci noi suntem bolnavi *fiindcă* suntem perverşi. Suntem infirmi pentru că, după cădere, ni s-au închis ochii cei duhovniceşti prin care vedeam pe Domnul, şi perverşi pentru că intenționat nu vrem să renunțăm la patimi pentru că ne e comod aşa. Şi suntem perverşi pentru că acceptăm să fim pervertiți, de diavol şi de oameni. De ce? Pentru că ne complăcem în starea de răutate şi egoism. Dacă nu am fi perverşi atunci pentru ce mai suntem judecați? Este oare Dumnezeu nedrept? Sfântul Teofan, zăvorâtul cărturar, arată limpede că „principiile credinței sunt sădite în duhul omului. în condițiile unei dezvoltări *nepervertite* şi netulburate a firii omeneşti se dezvoltă şi ele, se arată cu putere precumpănitoare între celelalte elemente care se dezvoltă în firea noastră. ... Drept este cuvântul Domnului grăit către iudei: «întrucât nu vă lipiți de Mine, înseamnă că nu-L aveți pe Dumnezeu, El nu există pentru inima voastră, pentru conştiința voastră. Conştiința voastră doarme şi în inima voastră alte interese trăiesc»" *(subl.n.)*[1].

Dar faptul că suntem bolnavi şi perverşi nu înseamnă că intoleranța ne este medicamentul, căci Biserica-spital vorbeşte de iertarea şi iubirea vrăjmaşilor şi nu de ura față de păcătoşi. Oare a mai pomenit cineva ca doctorul să urască pacientul? „Acela care s-ar întâmpla să posede adevărul unic nu are dreptul moral să fie tolerant, căci, dacă ar fi, atitudinea sa ar fi sinonimă cu promovarea minciunii şi a falsului" *(Setea de infailibilitate,* p. 3). Dar Mântuitorul Iisus Hristos „poseda" adevărul şi chiar era Adevărul. Dar a fost El vreodată intolerant cu cei care nu-L ascultau sau chiar cu cei care-L răstigneau?

La întrebarea dacă adevărul este „manifest" sau nu, s-a dat răspuns încă din timpurile apostolice. Astfel, Sfântul Pavel, anticipând amăgirea celor ce vor veni după el, şi care vor susține că „adevărul NU ESTE manifest"[2], le spunea romanilor păgâni: *„Quia, quod noscibile est Dei, manifestum est in illis; Deus enim illis manifestavit",, pentru că ceea ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu este cunoscut de către ei; fiindcă Dumnezeu le-a arătat lor" (Rom.* 1, 19) Şi apoi continuă, lăsând fără de răspuns pe tot omul care încearcă să-şi păcălească conştiința - un alt izvor „manifest" al adevărului: *„Cele nevăzute ale Lui se*

[1] „Credința naturală" în SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* voi. I, p. 70.

[2] „Despre motivele care trebuie să ne facă modeşti", în H.-R. Patapievici, *Cerul văzut prin lentilă,* Ed. Nemira, 1995, p. 323.

văd de la facerea lumii, înfelegându-se din făpturi, adică veşnica Lui putere şi dumnezeire, aşa ca ei să fie fără cuvânt de apărare, pentru că cunoscând pe Dumnezeu, nu L-au slăvit ca pe Dumnezeu, nici nu I-au mulţumit, ci s-au rătăcit în gândurile lor şi inima lor cea nesocotită s-a întunecat. Zicând că sunt înţelepţi au ajuns nebuni" (20-22).

Un alt argument al celor care susţin această teorie este că „departe de a fi o binefacere, adevărul manifest nu poate fi, într-o lume ca a noastră decât un prilej de suspendare a libertăţii noastre de a alege" (H.-R. Patapievici, *op.cit.).* Dar când ştim că în rai Adevărul era cât se poate de manifest, putem spune că lui Adam i-a fost suspendată libertatea de a alege, când cunoaştem *alegerea* sa fatală? Când profeţii vorbeau faţă către faţă cu Dumnezeu, putem spune că adevărul nu era manifest sau că acelor drepţi le era încălcat liberul arbitru? Marele Sfânt Serafim de Sarov mărturiseşte: „Nouă ni se par acum ciudate cuvintele Sfintei Scripturi, când Duhul lui Dumnezeu spune prin gura lui Moise: *Şi a văzut Adam pe Dumnezeu umblând prin rai" [Fc.* 3, 8], sau când citim la Apostolul Pavel: *Am mers în Ahaia şi Duhul lui Dumnezeu era cu noi.* De nenumărate ori se vorbeşte şi în alte locuri din Sfânta Scriptură despre arătarea lui Dumnezeu oamenilor. Iată unii chiar spun: 'Aceste locuri sunt de neînţeles. E cu putinţă ca oamenii să vadă pe Dumnezeu aievea?' însă aici nu este nimic de neînţeles. Această neînţelegere vine din faptul că noi ne-am îndepărtat de simplitatea viziunii primordiale creştine şi, sub motivul instruirii, am intrat într-un aşa întuneric al neştiinţei, încât ni se par cu totul de neînţeles acele lucruri, pe care cei din vechime le înţelegeau aşa de bine, încât în convorbirile lor obişnuite ideea despre arătarea lui Dumnezeu între oameni nu li se părea deloc ciudată"[1].

Aşadar, nu în teoria adevărului manifest trebuie căutat izvorul totalitarismelor şi al intoleranţei, ci în patimile oamenilor netămăduite. Nu acest lucru l-a spus şi Domnul Iisus Hristos, suprema „manifestare" a Adevărului în lume, când i-a spus bogatului nemilostiv că oricât de manifest ar fi adevărul, oamenii tot ar păcătui: *„Dacă nu ascultă de Moise şi de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva din morţi" (Lc.* 16, 31)!? Sau prin faptul că, neputând găsi alte argumente împotriva adevărului manifest al minunilor Dumnezeului-Om, Adevărul întrupat a ajuns să fie acuzat că face minuni cu ajutorul puterilor demonice? Liberul arbitru este păstrat deoarece este credinţa care îl „salvează". Omul poate alege să creadă sau nu în adevărul manifest. Dar dacă nu crede, deşi are „nor de mărturii" atunci săvârşeşte păcatul împotriva Duhului Sfânt, care se defineşte prin tăgăduirea evidenţei adevărului. Omul, după cum ne-a spus însuşi Domnul, poate, chiar în faţa Adevărului, să-l tăgăduiască, cum de fapt au făcut şi cei care au răstignit Adevărul. Iată ce spune *Mărturisirea de credinţă ortodoxă:* „Păcatele împotriva Duhului Sfânt sunt acelea prin care creştinul se împotriveşte cu îndărătnicie poruncilor dumnezeieşti şi tuturor lucrărilor Sfântului Duh. Păcat împotriva credinţei înseamnă împotrivirea faţă de adevărul dovedit

[1] Fragment din convorbirea Sfântului Serafim cu N.A. Motovilov, în *Viaţa, învăţăturile şi profeţiile Sfântului Serafim de Sarov,* trad. de Paulin Lecca, Schitul Sfântul Serafim de Sarov, 1999, p. 168.

al credinţei creştine. De acest păcat s-au făcut vinovaţi fariseii, care nesocoteau valoarea faptelor Mântuitorului, declarându-le fapte ale diavolului *(Mt.* 9, 34); de asemenea se fac vinovaţi toţi aceia cărora le place să păcătuiască, dar pentru că credinţa creştină îi opreşte, ei o tăgăduiesc, se leapădă de ea, sau o prigonesc"[1]. Iar ediţia originală a Sfântului Petru Movilă spune mai ferm: „Ce este împotrivirea la adevărul recunoscut? Este când cineva înfruntă îndărătnic binele ştiut, prin vorbă şi prin faptă, ca să păcătuiască mai liber, contra cugetului său; despre păcătuirile de acest fel, Scriptura spune: *Căci mânia lui Dumnezeu se arată din cer peste toată fărădelegea şi nedreptatea oamenilor care ţin nedreptatea drept adevăr" (Rm.* 1, 18).

Se spune, de asemenea, că o consecinţă directă a „teoriei" că adevărul este manifest ar fi ideea unei conspiraţii universale, având în vedere că numai cei răuvoitori sau cei manipulaţi se pot împotrivi evidenţei. Aşa şi este, şi în zadar încearcă unii să ne convingă de contrariu sau să ne facă să credem că cei care cred în conspiraţie dau dovadă „de un delir paranoic, centrat pe ideea unei conspiraţii malefice universale", iar cei care cunosc adevărul, credincioşii, ar face parte dintr-un „soi de masonerie a cunoscătorilor"[2] şi nu pur şi simplu din Biserică. Deoarece chiar şi cei care combat creştinismul considerând că *„aduc slujbă lui Dumnezeu",* chiar dacă conspiră neştiind, noi ştim de la Domnul şi Sfinţii Săi că şi neştiinţa este tot un păcat. Iată de ex., mărturia marelui dascăl al Bisericii, Sfântul Vasile cel Mare, când răspunde la întrebarea:

„ - Se condamnă numai cel care a minţit în mod deliberat sau şi cel care spune ceva complet neadevărat din neştiinţă?

- Domnul a condamnat în mod clar şi pe cei care păcătuiesc din neştiinţă, când a spus că *«cel care n-a ştiut, dar a făcut (fapte) vrednice de loviri, se va bate puţin» (Lc.* 12, 48)"[3]. Dar chiar dacă neştiinţa nu e acelaşi lucru cu păcatul minciunii, am văzut că învăţătura Bisericii consideră păcat chiar şi *neştiinţa* sau „lipsa de informaţie". De ce? Unul din motive credem că este acela că, până nu eşti sigur că spui adevărul, trebuie să taci *(„De ştii, răspunde aproapelui tău, iar de nu, pune-ţi mâna peste gură", Sirah* 5, 14); iar cel care „minte" din neştiinţă o face fie din mândrie, fie din lenea de a cerceta adevărul despre lucruri, fie din alte motive neîntemeiate. Iată cum tâlcuieşte Sfântul Teofilact acest cuvânt *(Lc.* 12, 48) al Domnului: „Dar poate întreba cineva: Fie, bine, se pedepseşte cel ce a ştiut voia stăpânului şi n-a făcut-o. Dar cel ce n-a ştiut, pentru ce se pedepseşte? - Pentru că putând a o cunoaşte el n-a voit, ci din lenevie, însuşi luişi pricinuitor de a nu cunoaşte s-a făcut. Deci pentru aceasta i se cade a se pedepsi, pentru că de bunăvoie n-a cunoscut. Să ne înfricoşăm, fraţilor, că dacă cel ce nicide-

[1] *învăţătură de credinţă ortodoxă,* Ed. IBMBOR, Buc, 2000, p. 361 şi SFÂNTUL PETRU MOVILĂ, *Mărturisirea ortodoxă a credinţei universale şi apostolice a Bisericii Orientale,* trad. de Traian Diaconescu, Ed. Institutului European, Iaşi, 2001, p. 211.

[2] „Adevărul manifest şi teoria conspiraţiei universale", în H.-R. PATAPIEVICI, *Cerul văzut prin lentilă,* p. 314.

[3] SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *întrebarea 58* din *Regulile mici,* în *Scrieri,* Partea a doua, Colecţia „PSB", 18, trad. de Prof. Iorgu D. Ivan, ED. IBMBOR, Bucureşti, 1989, p. 341.

cum n-a ştiut, este vrednic de bătăi, care cuvânt va izbăvi pe cei ce întru ştiinţă greşesc?"[1].

Asemenea, Sfântul Marcu Ascetul mărturiseşte: „Nu zice: nu ştiu ce se cuvine şi deci sunt nevinovat dacă fac aceea. Dacă le-ai face pe toate câte le ştii că sunt bune, ţi s-ar descoperi pe urmă şi celelalte, cunoscându-se una din cealaltă"[2].

Pedepsirea păcatului din neştiinţă nu este ceva nou, ci este o realitate prezentă încă din Vechiul Testament unde se zice: *‚Apoi a grăit Domnul către Moise zicând: Tot cel ce din uitare şi fără de voie a păcătuit cu privire la cele sfinţite (qfierosite) Domnului, acela, pentru vina sa, să ia din turma de oi şi să aducă Domnului jertfă pentru vină, un berbec fără meteahnă, preţuit la doi sicii de argint...Şi ce a greşit împotriva lucndui sfânt, va plăti şi se va mai adăuga peste preţul lui a cincea parte din preţ şi va da aceasta preotului şi preotul îl va curăţa prin berbecul jertfei pentru vină şi i se va ierta. Şi oricine va păcătui şi va călca vreuna din poruncile Domnului, ce nu se cade a face, greşind din neştiinţă (‚peccaverit per ignorantiam"), va avea păcat. Va aduce la preot un berbec curat din oi în preţ de un argint pentru greşeală, şi se va ruga preotul pentru el, pentru neştiinţa lui* („rrepi if<; **âywHou;** autou"), *că n-a ştiut şi n-a cunoscut („he ignorantly trespassed'), şi se va ierta lui.* ***Pentru** că **a greşit înaintea DomnuluF*** *(Lev.* 5, 14-19). Aceasta se înţelege şi din ce spune Sfântul Pavel: *„mai înainte huleam, prigoneam şi batjocoream. Totuşi am fost miluit, căci, în necredinţa mea, am lucrat din neştiinţă" („ayvoâv"; „parce que j 'agissais par ignorance") (I Tim.* 1, 13). Consecinţa acestei învăţături despre păcatul prin neştiinţă este aceea că omul este obligat *să ştie, să cunoască,* pentru a nu mai păcătui din neştiinţă. Deoarece neştiinţa este cea mai mare dintre rele: „Tuturor relelor le premerge neştiinţa"[3] şi „iad este neştiinţa"[4]. „Nu poate deveni cineva sfânt dacă nu a dobândit cunoştinţa lucrurilor şi nu s-a purificat de neştiinţă" spune Sfântul Grigorie Palama. Iar aici nu e vorba de cunoaşterea ştiinţelor profane căci „adevărul din acelea e pururea contestabil şi amestecat cu minciuna, pe când cel din inspiraţia dumnezeiască (Sfânta Scriptură şi adevărul creştin) e clar, nezdruncinabil şi neamestecat cu minciuna"[5].

Aşadar, cel rătăcit este tolerat pentru că el nu ştie că este rătăcit şi nu pentru că nu ştim care este adevărul. Este tolerat ca oricare alt păcătos, care *„nu ştie ce face".*

Teoria adevărului nemanifest este parte dintr-o filozofie mai complexă, anume acea a îndoielii, necredinţei şi a incertitudinii în care ne afundăm tot mai

[1] SFÂNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tălcuire la Evanghelia de la Luca,* Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1999, p. 123.

[2] *Despre legea duhovnicească,* cap. 84, în *Filocalia* I, trad. de Prot. Dr. D. Stăniloae, Sibiu, 1947, p. 237.

[3] SFÂNTUL MARCU ASCETUL, Cap. 105 în *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptează din fapte, ed.cit.,* p. 258.

[4] ID., *Despre legea duhovnicească,* p. 236.

[5] La D. STĂNILOAE, *Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama,* Ed. Scripta, Bucureşti, 1993, p. 31,27.

mult, încercându-se prin argumente care mai de care mai sofisticate să statornicească şi să se legitimeze filozofic această falsă viziune care spune conştiinţei: 'fii liniştit, nu trebuie să alegi calea creştină a nevoinţei, de vreme ce *toată lumea* ştie şi chiar *marii filozofi* au spus-o: toate căile sunt bune. Şi chiar de ar fi doar cea creştină bună, tu vei putea spune oricând: de unde era să ştiu?'. Iată ce spune K. Popper, unul dintre principalii ei promotori: „Această epistemologie falsă a dus la consecinţe dezastruoase. Teoria că adevărul e manifest, că oricine îl poate vedea, cu condiţia doar de a dori să-1 vadă *[Veţi cunoaşte adevărul, şi adevărul vă va face liberi. In.* 8, 32, *n.n.],* este baza fanatismelor de aproape toate felurile. Pentru că numai ticăloşia cea mai josnică poate refuza să vadă adevărul manifest *[Fericiţi cei curaţi cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu,* Adevărul, *Mt.* 5, 8, *n.n.]:* numai cei care au motive să se teamă de adevăr conspiră la înăbuşirea lui. *[Căci oricine face rele urăşte Lumina şi nu vine la Lumină, pentru ca faptele lui să nu se vădească. In.* 3, 20, *n.n.]* Dar teoria că adevărul e manifest nu numai că naşte fanatici - oameni stăpâniţi de convingerea că toţi cei care nu văd adevărul manifest sunt cu siguranţă posedaţi de diavol -, ci poate să ducă la autoritarism. [Dacă eu cunosc adevărul, nu înseamnă că nu am milă faţă de cei „posedaţi de diavol", *n.n.]* Pretinsul adevăr are de aceea permanent nevoie nu numai de interpretare şi afirmare, ci şi de reinterpretare şi reafirmare. Se cere să existe o autoritate care să declare şi să statornicească în ce constă adevărul manifest, şi ea poate ajunge să facă lucrul acesta în mod arbitrar şi cinic"[1] [Această autoritate de Dumnezeu întemeiată şi de Dumnezeu călăuzită este chiar Biserica Ortodoxă şi, de două mii de ani de când există, nu cred că a hotărât vreodată vreun lucru „în mod arbitrar şi cinic", *n.n.].* „Ideea lui Popper este că atât epistemologiile pesimiste (cunoaşterea este imposibilă sau accidentală), cât şi cele optimiste (teoria adevărului manifest) conduc în cele din urmă la instituirea unei autorităţi incontrolabile, în a cărei bună-credinţă sau veracitate ne abadonăm [dar Domnul zice să ne abandonăm Lui: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi (Mt.* 11, 28), *n.n.].* Popper contestă acest tip de abandon, ca şi ispita comună de a nu pune la îndoială sursele cunoaşterii noastre. La rigoare, ideea sa este că, *în sine,* un despot încă luminat e un rău la fel de mare ca şi un despot deja întunecat. Omul nu trăieşte într-o lume de veracităţi, ci într-una plină de necunoscute. încrederea într-o sursă de autoritate, chiar dacă iniţial 'bună', este întotdeauna, pe termen lung, falimentară. Este motivul pentru care atitudinea noastră trebuie să fie un discernământ mefient faţă de iluziile ademenitoare, bazat pe exerciţiul liber al criticii faţă de orice autoritate" (H.-R. PATAPIEVICI, *Cerul văzut prin lentilă,* p. 314.) Bineînţeles că discernământul (dreapta socoteală) este cea mai importantă virtute creştină, dar criteriile de discernământ, dacă nu se bazează pe o autoritate faţă de care nu putem fi critici niciodată, nu pot conduce la o discernere autentică, după voia lui Dumnezeu. „Intelectualul contemporan, cu simţul său critic foarte dezvoltat, cu care toate le cercetează, este incomparabil mai puţin apt de nevoinţa ascultării

[1] Karl Popper citat în cap. „Adevărul manifest şi socialismul" din H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 192.

călugăreşti decât omul simplu, neispitit de curiozitatea minţii. Omul cultivat care şi-a iubit inteligenţa sa critică, obişnuit cum este să o privească ca demnitatea sa de căpătâi, ca singura bază solidă a vieţii sale 'personale', e nevoit, înainte de a putea deveni un *ascultător,* să se lepede de această bogăţie a sa„**Căci** de nu o va face, după cuvântul Hristos *(Luca* 14, 33), cu greu va ajunge în împărăţie"[1].

Subliniind „falsitatea" teoriei adevărului manifest, promotorii adevărului nemanifest vorbesc chiar de un „catehism al toleranţei"[2]. După ce se constată că „incertitudinea în privinţa adevărului este un reflex al pierderii certitudinii legate de prezenţa lui Dumnezeu", se propun câteva principii ale acestui „catehism". Primul dintre acestea ar fi „principiul inaccesibilităţii certitudinii care susţine că adevărul absolut este imposibil de atins", acest principiu dând naştere la o „interdicţie": „este interzis să acţionezi ca şi cum ai poseda adevărul absolut" *(Ibid.).* Dar de ce trebuie să credem neapărat că posesia adevărului absolut ar fi incompatibilă cu bunăvoinţa şi îngăduinţa faţă de cel căzut, aşa cum învaţă şi practică Biserica de 2000 de ani?

0 altă problemă a unor ortodocşi care discută subiectul toleranţei este că îl discută în termenii gândirii occidentale, neortodoxe. „Popper a argumentat foarte convingător că această doctrină este falsă *în lumina modului în care funcţionează cunoaşterea ştiinţifică (subl.n.)* ... Doctrina toleranţei a fost elaborată de Erasmus, Montaigne, Locke şi Voltaire împotriva teoriei adevărului manifest, invocând convingerea că omului îi este inaccesibil adevărul absolut, că atitudinea de toleranţă este consecinţa incapacităţii noastre de a fi dobândi certitudinea absolută" *(Ibid.,* p. 4; cf. Popper, *op.cit.,* p. 22). Dar ce legătură are „cunoaşterea ştiinţifică" cu problema adevărului absolut? Şi de ce trebuie să ne autocenzurăm şi să gândim doar în termenii exemplelor occidentale, luând ca pildă disputa dintre doi depărtaţi de la dreapta credinţă: un catolic (Bossuet) şi un mason (Voltaire), ca în cazul articolului citat mai sus? *(Setea de infailibilitate...)* Oare la ei şi alţii asemenea lor se reduc posibilităţile de abordare a problemei toleranţei şi a adevărului absolut? Oare spaţiul ortodox, cu sfinţii lui, nu cunoaşte astfel de confruntări care au fost rezolvate în alt chip decât după modelul apostat apusean?

Dacă cei de azi spun că „adevărul absolut este inaccesibil" să vedem ce părere au sfinţii noştri despre aceasta. Sfanţul Grigorie Palama în lupta sa cu fantazio-logii vremii sale, spune: „Dar de unde am aflat ceva *sigur* şi nemincinos despre Dumnezeu, de unde despre lumea întreagă, de unde despre noi înşine? Nu din învăţătura Duhului?"[3]

Iată părerea Bisericii, expusă şi de marele ierarh şi sfanţ Filaret al Moscovei: „Au existat oameni care au vrut să demonstreze că adevărul este inaccesibil cunoaşterii umane. Dar ce înseamnă a demonstra? înseamnă a scoate la lumină un

[1] Arhim. SOFRONIE, *Despre temeiurile nevoinţei ortodoxe,* trad. de ierom. Rafail Noica, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1994, p. 66.

[2] H.-R. PATAPIEVICI, *Setea de infailibilitate...,* p. 10.

[3] SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, cap. 21 din „150 de capete despre cunoştinţa naturală, despre cunoaşterea lui Dumnezeu, despre viaţa morală şi despre făptuire", în *Filocalia VII,* trad. de Pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1977, p. 434.

adevăr ascuns în tenebrele necunoscutului sau în umbra îndoielii, cu ajutorul unuia sau a mai multor adevăruri în mod evident recunoscute şi indubitabil admise. Astfel, adevărul există mai înainte de demonstraţii; el asistă deja la naşterea lor şi râde de cei care vor să demonstreze absenţa sau inexistenţa sa"[1]. După ce arată unele scăderi ale filozofiei lui Kant, sfântul arată că „rădăcina şi baza adevărului, centrul adevărurilor, soarele lumii intelectului, este percepţia curată a duhului, sau, cum ziceţi dumneavoastră, ideea de Dumnezeu, de Creator, de Atotputernic, şi acest adevăr este foarte accesibil cunoaşterii tuturor oamenilor, *pentru că ceea ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu este cunoscut de către ei; fiindcă Dumnezeu îe-a arătat lor. Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înţelegându-se din făpturi, adică veşnica Lui putere şi dumnezeire (Rm.* 1, 19-20)" *(Ibid.).* Completează şi Sfântul Teofan Zăvorâtul: „Domnul Iisus Hristos le-a spus iudeilor: *De ar fi fost Dumnezeu Tatăl vostru, M-aţifi iubit pe Mine (In.* 8, 42). îl are ca Tată al său pe Dumnezeu cel ce crede din inimă în proniatoarea Lui purtare de grijă pentru el, fiind încredinţat că de la El este totul, de la început până la sfârşit. Tocmai asta este ceea ce numesc unii 'credinţă naturală'. Astfel, credinţa naturală, după cuvântul spus de Domnul însuşi, duce drept la credinţa în El - şi nu numai la credinţă, ci şi la dragoste, la unire nedespărţită cu El a inimii" *(op. cit.,* p. 70). Un alt gânditor rus, Lomonosov, inspirat de *Hexaimeronul* Sfântului Vasile cel Mare şi de scrierile Sfinţilor Grigorie Teologul şi Ioan Damaschin, spunea înuMm discurs despre astronomie din 1761: „Creatorul a dăruit omenirii două cărţi. într-una îşi arată măreţia Sa, iar în cealaltă voia Sa"[2]. Este vorba de natură şi de Sfânta Scriptură, despre care autorul spune că sunt compatibile şi în deplină armonie, cartea naturii tâlcuindu-se pe baza autorităţii Sfintei Scripturi, ambele ducând către cunoaşterea Adevărului, care este Dumnezeu.

Sfântul Filaret continuă apoi demonstrând că adevărul s-a făcut „manifest": „Adevărul îi este la fel de indispensabil umanităţii ca şi hrana, adevărul este accesibil cunoaşterii sale, şi în acelaşi timp lumea întreagă, de-a lungul secolelor şi miilor de ani, nu a ştiut să găsească şi să trăiască adevărul prim, radical, indispensabil prin excelenţă, şi devenit *manifest.* Omenirea nu este oare nefericită pentru că nu a ştiut să recunoască adevărul indispensabil şi mântuitor prin excelenţă? Şi în plus, nu este ea vinovată înaintea lui Dumnezeu, ea, care nu a primit adevărul pe care Dumnezeu *l-a făcut cunoscut?"* (p. 399). Apoi, sfântul arată că urmarea stăruirii în această nerecunoaştere a adevărului manifest, ar fi dus la distrugerea umanităţii „dacă Dumnezeu, care arătase omului, cu ajutorul naturii lucrurilor create, ceea ce se poate cunoaşte despre El, printr-o covârşitoare milostivire, nu S-ar fi arătat (manifestat) din nou prin Cuvântul Său întrupat, prin Unicul Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos. Astfel ni se descoperă înţelesul şi puterea cuvântului Mântuitorului Hristos care spune că El *s-a născut* şi

[1] SFÂNTUL FILARET AL MOSCOVEI, „Predică la aniversarea Universităţii Imperiale din Moscova", ţinută la 12 ianuarie 1855, în *Choix de sermons et discours de S. Em. lvfi' Philarete,* traduits du russe par A. Serpinet, Paris, 1866, p. 397.

[2] Citat la M. LEVITT, „The «obviousness» of the truth in eighteenth century russian thought", *The Philosophical Age,* voi. 24 (2003), online la http://ideashistory.org.ru/pdfs/271evitt.pdf.

a venit în lume, ca să dea mărturie pentru adevăr" (Ioan 18, 37); şi că numai aceia care rămân în cuvântul Său pot avea nădejdea căvor înţelege adevărul; că El însuşi este adevărul şi calea către adevăr" *(Ibid.).* în final, sfântul, tâlcuind cuvântul evanghelistului Ioan care spune că *„harul şi adevărul au venit prin Iisus Hristos"* (1, 17) arată că acum, după ce ne-am făcut vinovaţi de neprimirea adevărului de prima oară, avem nevoie mai întâi de *har* pentru a ne tămădui şi a avea acces la *adevăr* din nou.

De asemenea, luminătorul Rusiei, Sfântul Serafim de Sarov, descrie limpede cum adevărul a fost dintotdeauna „manifest": „Semnele Duhului lui Dumnezeu Cel Adevărat se arătau şi între păgânii care nu cunoscuseră pe Dumnezeul Cel Adevărat, deşi nu cu aceeaşi putere ca în poporul lui Dumnezeu, fiindcă şi în mijlocul lor, Dumnezeu îşi găsea oamenii Săi aleşi. Astfel au fost de exemplu, tinerele fecioare, proorocite, sibilele, care îşi închinau fecioria lor, deşi unui Dumnezeu necunoscut, dar totuşi lui Dumnezeu, Ziditorul universului, Atotţiitorul şi Stăpânitorul lumii, cum era recunoscut şi de păgâni. Tot astfel şi filozofii păgâni, deşi rătăceau în întunericul necunoştinţei de Dumnezeu, însă căutând adevărul plăcut lui Dumnezeu, erau împărtăşiţi de Duhul Sfânt, fiindcă s-a spus: *Păgânii care nu cunosc pe Dumnezeu din lege, din fire fac ale legii şi cele plăcute lui Dumnezeu [Rm. 2,* 14]. în felul acesta, atât în mijlocul popoarelor păgâne, ce nu cunoşteau pe Dumnezeu, cât şi în mijlocul poporului ales de Dumnezeu s-a păstrat o înţelegere clară şi bine cugetată despre modul cum Domnul Dumnezeu, Duhul Sfânt lucrează în om şi cum anume şi după ce simţuri interioare se poate cineva convinge că un anumit fapt este lucrarea Domnului Dumnezeu, Duhul Sfânt şi nu o amăgire vrăjmaşă. Aşa s-au petrecut lucrurile de la căderea lui Adam şi până la venirea trupească în lume a Domnului nostru Iisus Hristos. Fără această înţelegere despre lucrările Duhului Sfânt în lume, păstrată totdeauna în mijlocul neamului omenesc, lumea n-ar fi reuşit în nici un chip să afle cu adevărat, dacă a venit în lume acel rod al seminţei femeii, făgăduit lui Adam şi care avea să sfărâme capul şarpelui" (Sfântul SERAFIM, *op. cit.,* p. 172).

Observăm, aşadar, diferenţa capitală dintre înţelegerea apuseană întristător de necredincioasă şi cea a iubiţilor noştri Sfinţi pe care Dumnezeu ni-i dăruieşte în fiecare generaţie pentru a răspunde la problemele vremii, astfel încât nimeni nu va putea spune că nu a avut alternativă la filozofia occidentală.

Această atitudine de negare a adevărului manifest, pare a fi izvorâtă şi dintr-o falsă smerenie, afişată de cei care nu vor să-şi asume o căutare asiduă şi sinceră şi care spun că a căuta adevăruri „absolute" e cumva demodat, sau ar demonstra chiar o urmă de mândrie: 'tu, un muritor de rând, crezi că poţi cunoaşte aşa lucruri înalte?!' Ba mai mult decât atât, să crezi că numai tu ai cunoaşte un aşa-numit „adevăr absolut" duce chiar la fanatism, se spune în lume. Credem că lipsa unei dorinţe de aflare a adevărului absolut, a sensului vieţii, stă în patimile noastre netămăduite: mai ales în comoditate şi în gândul că dacă admit că adevărul e în creştinism atunci trebuie să mă cam „pun pe treabă", să mă lepăd de multe desfătări şi pentru această faptă minunată nu prea mai există râvna necesară în noi, mai ales pentru că nu mai sunt pilde de vieţuire sfântă care să

încurajeze îmbrăţişarea unei vieţi de jertfă şi, mai presus de toate, de bucurie şi supremă *certitudine.*

Credinţa că cineva cunoaşte adevărul absolut, atunci când ea este întemeiată şi reală, nu este deloc periculoasă pentru om, aşa cum se crede uneori[1]. Căci mulţi pot crede acest lucru, dar să nu fie „în adevăr", fiindcă fenomenul duhovnicesc al *înşelării* este o realitate cât se poate de prezentă şi de gravă. De aceea uneori se generalizează în mod superficial spunându-se: dacă unele grupări (comunişti şi nazişti) au greşit atât de mult tocmai fiindcă susţineau că sunt în posesia adevărului absolut, atunci nimeni nu ar mai trebui să susţină aşa ceva[2]. Spunem că nu este periculos un astfel de om, deoarece noi, creştinii, ştim că Cel care a spus despre Sine că este Adevărul *(In.* 14, 6) a spus şi *Jnvăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre'" (Mt.* 11, 29). încât, cei care combat creştinismul pentru că aici se vorbeşte despre o singură cale spre Dumnezeu şi deci de un singur Adevăr mântuitor, ar trebui să afle că, în creştinismul autentic ortodox, cunoaşterea adevărului absolut nu este deloc incompatibilă cu tolerarea celui care nu merge pe această cale, ba chiar contrariul se întâmplă. Căci, după cum spunea fericitul Părinte Sofian de la Antim, „caracteristicile dreptei credinţe sunt smerenia şi blândeţea" şi numai cel ferm ancorat în adevăr şi plin de certitudinea întâlnirii cu Adevărul Domnul Iisus Hristos, numai acela va putea fi şi îngăduitor cu celălalt. Altfel, ar însemna că întâlnirea mea cu Dumnezeu Adevărul absolut este ireală, având în vedere că un Dumnezeu care nu mă îndeamnă la blândeţe şi împreună-pătimire cu cel înşelat de diavol, este, bineînţeles, un dumnezeu mincinos, un dumnezeu alcătuit după chipul omului pătimaş. Fericitul Părinte Sofronie descrie această nefericită stare: „La omul stăpânit de patimi, pervertirea conştiinţei e în acelaşi timp mare şi subtilă. în viaţa duhovnicească, omul posedat de o patimă face adeseori ca această patimă să treacă drept o căutare dezinteresată a adevărului şi binelui, ba uneori chiar drept o luptă pentru slava lui Dumnezeu. în numele lui Hristos, Care S-a predat morţii pentru vrăjmaşii Săi, oamenii sunt adeseori gata să .verse sânge, nu însă propriul lor sânge, ci pe cel al 'fraţilor' lor 'vrăjmaşi'. «Oare aceasta e calea lui Hristos?», spunea el cu tristeţe"[3].

Ca o concluzie la această mică paranteză despre „doctrina adevărului manifest" putem spune că ea reprezintă un atac voalat şi subtil faţă de cea mai importantă dogmă a creştinătăţii: întruparea. Deoarece *„JZu spre aceasta M-am născut şi pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu ".* (Ioan 18, 37) De asemenea, ea este şi un atac la adresa infailibilităţii şi autorităţii Bisericii care i-a fost dăruită de

[1] „Cine ştie cu certitudine că posedă adevărul nu poate fi în mod legitim tolerant faţă de cei care îl falsifică". H.-R. PATAPIEVICI, *Setea de infailibilitate...,* p. 2.

[2] Vezi conferinţa lui G. SOROS (discipol al lui Popper), *Europa ca prototip pentru o societate deschisă globală,* ţinută la Bruxelles pe 20 noe. 2006. Poate fi accesată online la adresa: www.soros.org/resources/articles_publications/articles/europe_20061120/part2.

[3] ARHIM. SOFRONIE, *Viaţa şi învăţătura Stareţului Siluan,* trad. de pr. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 2004, p. 214.

însuşi Dumnezeu şi căreia i se neagă atributul de unică păstrătoare a adevărului dumnezeiesc.

‚JDumnezeu este Domnul şi ***S-a arătat nouă,*** *bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului"* (din Cântările Utreniei)

„ Viața s-a arătat şi am văzut-o şi mărturisim şi vă vestim Viața de veci, care era la Tatăl şi S-a arătat nouă " (I In. 1, 2)

***

în zilele noastre, în care nu mai există criterii de discernământ[1], toleranța pare să fi devenit singura virtute. De fapt, ea nu a fost dintotdeauna considerată o virtute căci „toleranța nu a jucat rolul unei virtuți decât începând cu secolul XVI", ne spune o mare enciclopedie franceză[2]. Noua toleranță este promovată până la a îmbrățişa apostazia. Nu mai am scară de valori, deci nu mai am cum să judec ce e bun, ce e plăcut lui Dumnezeu şi ce nu, rezultă că nu-mi rămâne decât să tolerez toate faptele potrivnice poruncilor dumnezeieşti care se întâmplă, dacă nu vreau să fiu catalogat drept intolerant şi marginalizat.

Teologul rus Andrei Kuraev, a abordat şi el această nouă ideologie a toleranței şi a constatat: „Vreau să vorbesc despre acea stare de spirit, atât de răspândită astăzi, care preferă să numească «toleranță religioasă» propria stare «călduță» duhovnicească, utilizând pentru definirea unei somnoroase indiferențe față de tematica religioasă cuvântul magic, la modă, «ecumenism»"[3].

Iată ce spune despre conotațiile actuale ale acestui cuvânt un cercetător al mentalității contemporane: „Toleranța: cuvântul suprem al Luminilor. Conceptul de toleranță nu este însă niciodată definit. Istoricul Jean de Viguerie îl rezumă în patru precepte: a nu face altuia ceea ce nu vrei să ți se facă ție; orice adevăr este subiectiv şi prin urmare nimeni nu are dreptul să-şi impună norma; orice religie este o opinie între multe altele; statul nu trebuie să intervină în chestiuni care implică o definire a mântuirii veşnice. în realitate, când filozofii definesc

[1] Scriitorul Andrei Pleşu, într-o conferință în care îşi exprima îngrijorarea în legătură cu lipsa de discernământ de care dă dovadă practicarea „oarbă" a toleranței, spunea: „Asistăm, de fapt, la o substanțială modificare de sens a conceptului de "toleranță". El nu mai desemnează acceptarea lui "altfel", a opiniei diferite, ci, pur şi simplu, ignorarea (amabilă) a opiniei diferite, suspendarea diferenței ca diferență. Rezultă că: 1. N-am nevoie să te înțeleg ca să te accept, şi 2. N-am nevoie să discut cu tine pentru a-ți da dreptate. Altfel spus, sunt de acord cu ceea ce nu pricep şi sunt, din principiu, de acord cu ceea ce nu sunt de acord. [...] Nu e de aflat nici un adevăr, nu e de făcut nici un raționament. Nu ni se cere decât să respectăm, politicoşi, convingerile interlocutorului. [...] Toleranța devine un soi de anestezie logică şi axiologică, simptom al unei voioase paralizii interioare. A fi tolerant pare să însemne a renunța la simțul orientării. [...] Vreau doar să atrag atenția asupra necesității imperative de a adăuga toleranței discernământul, de a nu confunda respectul diferenței cu etica dizolvantă a lui *anything goes".* A. PLEŞU, *Toleranța şi intolerabilul..*

2 *** *Encyclopaedia Universalis,* Corpus 22, Paris, 1992, p. 709.

[3] Diac. ANDREI KURAEV, *Provocările ecumenismului,* trad. de Boris Buzilă, Ed. Sofia, Buc, 2006, p. 53.

toleranța, o fac prin contrariul ei: fanatismul. Orice gândire care se sprijină pe dogme este declarată fanatică. Or creştinismul nu concepe credința ca o opinie între altele, ci ca pe un adevăr revelat"[1].

Este foarte important de amintit faptul că „noua toleranță" este un produs al spațiului occidental. Al acelui spațiu unde doar în primul mileniu a fost prezentă Ortodoxia, ca apoi aceasta să fie înlocuită treptat de un „creştinism" plin de opinii omeneşti şi nu dumnezeieşti, precum catolicismul, urmat de protestantism, apărut ca reacție la abuzurile şi incoerența învățăturii romano-catolice, ca apoi să culmineze cu Renaşterea şi despărțirea treptată de duhul creştinismului apostolic. Aşadar, numai un asemenea spațiu din care lipsea cugetul şi trăirea autentic creştină[2], care mulțumise Europa timp de 1000 de ani, a putut naşte o nouă, dar greşită alternativă de supraviețuire la provocările noilor vremuri: toleranța. Teoria noii toleranțe a început să se dezvolte o dată cu protestantismul prin Erasmus din Rotterdam (f 1536), Thomas Morus (| 1535), Baruch Spinoza, Pierre Bayle (t/1706, numit „marele apostol al toleranței", *Trăite de la tolerance universelle,* 1686), John Locke (gânditor cu idei antitrinitare, *Scrisoare despre toleranță*[3]*,* 1689), Voltaire (despre care ştim că era mason, a scris *Tratat despre toleranță,* 1763). Camuflarea adevărurilor creştine prin negura toleranței are drept consecință ridicarea relativismului la rang de virtute epistemologică, ceea ce duce la secularizare (descreştinare), principalul vinovat al decăderii mondiale. Adevărul revelat este astfel izgonit din raiul absolutului dumnezeiesc în care îl aşezase tradiția apostolică şi patristică şi decade, devenind o simplă piesă în muzeul modern relativismului. S-a pus „Justificările filozofice ale toleranței religioase din secolele XVII-XVIII au deschis drumul către secularizarea statului", spune filozoful J. Habermas[4]. Acei gânditori din spațiul occidental obosiți de dezbinările dintre comunitățile creştine non-ortodoxe şi întunecați de propria ură împotriva unui astfel de creştinism, au inventat şi propus ca model o aşazisă toleranță a lumii antice romane, de fapt, inexistentă: „Foarte ostili exclusivismului creştin pe care-1 taxează drept intolerant, aceşti serioşi pozitivişti şi-au disimulat propria intoleranță în spatele unei fantome de toleranță, al cărei model nu a existat niciodată" *(Encyclopaedia Universalis, op.cit.,* p. 709).

[1] JEAN SEVILLIA, *Corectitudinea istorică,* trad. de Anca Dumitru, Ed. Humanitas, Buc, 2005, p. 158. Aici este o descriere a ideilor ce au făcut posibilă naşterea „zeului toleranței".

[2] Eliade consideră că voga actuală a psihanalizei şi ocultismului a fost cauzată şi de imposibilitatea creştinismului occidental de a satisface setea sufletească a omului, laolaltă cu „crasa ignoranță a tradiției autentic creştine" care până de curând era prea puțin cunoscută în apus. *(Jurnal 1970-1985,* p. 160)

[3] în această lucrare Locke spunea: „Consider toleranța a fi principala caracteristică a Adevăratei Biserici", John LOCKE, *A letter concerning toleration,* the third edition, Boston, 1743, p. 7. Alți autori au arătat că toleranța lui Locke era fundamentată pe greşita idee că „nici o ființă umană nu poate fi sigură că deține întregul adevăr" *(Tolerance andIntolerance in the European Reformation,* (Ole Peter GRELL, ed.), Cambridge University Press, 2002, p. 15).

[4] Vezi articolul său „Intolerance and discrimination" în *International Journal of Constituțional Law,* 2003, nr. 1, p. 4.

Observăm faptul că această teorie îşi are izvoarele într-o atmosferă intelectuală foarte îndepărtată de adevăratul creştinism păstrat în Ortodoxie[1]. Ajunsă în zilele noastre, această filozofie a toleranţei încearcă să ne fie impusă ca fiind cea mai bună. După cum spun cercetătorii mai noi, „toleranţa Evului Mediu este un concept mult mai coerent şi mai puternic decât ambigua noţiune de toleranţă a discursului politic modern, tocmai fiindcă nu are nimic de-a face cu libertatea religioasă sau cu pluralitatea adevărului. ... In secolul al XVIII-lea deja nu se mai făcea distincţia din dreptul canonic între *a tolera* şi *a aproba. ...* Când Voltaire pleda pentru «toleranţă» în probleme religioase, ceea ce avea el în minte era de fapt coexistenţa paşnică a diferitelor credinţe care oricum pentru el nu aveau nici o semnificaţie. ... Autorii medievali nu se îndoiau nici o clipă că deţin adevărul absolut, dar au dezvoltat conceptul de *toleranţă* pentru a fi un mijloc de a vieţui laolaltă cu neadevărul"[2].

Una din cauzele respingerii creştinismului de către iluminişti a fost căderea romano-catolicismului de la dreapta credinţă şi în consecinţă de la dreapta vieţuire. Şi, fiindcă după cum spunea M. Eliade, „«renaşterea spirituală» era obiectivul creştin prin excelenţă, dar din multe motive a devenit din ce în ce mai puţin prezent în viaţa religioasă instituţionalizată", atunci Occidentul, realizând neputinţa acestuia, a încercat o lepădare de acest creştinism neputincios. Forma „credincioasă" a acestei lepădări a fost protestantismul, iar cea „necredincioasă" a fost iluminismul cu întreg anti-creştinismul său. Dar fiindcă „nostalgia pentru o autentică «renaştere spirituală»" rămăsese în sufletele oamenilor, „sentimentul religios, reprimat de ideologia oficială a epocii, a reapărut sub expresii frustrate, aproape psihopatice". Acestea erau masoneria[3], ocultismul sub diverse forme, alchimia şi altele. „Majoritatea acestor crize spirituale medievale sau renascentiste exprimă insatisfacţia faţă de formele existente de viaţă religioasă creştină. Iluminismul, cu al său «culte de la raison», a mai adăugat o insatisfacţie. Unele dintre aceste societăţi secrete şi grupuri oculte seamănă mai mult cu subtitute de-a gata pentru un vacuum religios"[4]. Dar în locul căutării autenticului creştinism, a fost preferată varianta mai simplă, mai comodă şi autohtonă, aceea a înlocuirii lui. Reformatorii protestanţi au încercat un dialog cu Biserica Ortodoxă,

[1] Despre Biserica Ortodoxă ca fiind Trupul cel adevărat al Domnului Iisus Hristos, ne vorbeşte de-Dumnezeu-purtătorul Părinte Ioan de Kronstadt: „Fraţii mei, numai credinţa Ortodoxă purifică şi sfinţeşte natura umană coruptă de păcat, numai ea reînnoieşte pe cei stricaţi, luminează pe cei întunecaţi, vindecă pe cei răniţi de păcat, încălzeşte pe cei înghetaţi şi uneşte pe cei separaţi de Dumnezeu". La Pr. ALEXEY YOUNG, *The rush to embrace,* Nikodemos Orthodox Publication Society, New York, 1997, p. 86.

[2] ISTVAN BEJCZY, „Tolerantia: a Medieval concept", în *Journal of the History of Ideas,* Voi. 58, Nr. 3.(1997), p. 383.

[3] „Masoneria modernă a apărut în jurul anul 1720 din versiunea britanică a Iluminismului", Margaret C. JACOB, „Exits from the Enlightenment: Masonic Routes", *Eighteenth-Century Studies,* Voi. 33, Nr. 2, (2000), p. 253.

[4] M. ELIADE, „Occultism and Freemasonry in Eighteenth-Century Europe", recenzie la cartea lui RENE LE FORESTIER, *La Franc-Maqonnerie Templiere et Occultiste aux XVIII*[e] *et XIX" siecle,* Paris, 1970, în rev. *History ofReligions,* voi. 13, nr. 1 (aug. 1973), p. 90, 91.

dar prăpastia dintre cele două mentalități fiind prea mare, comuniunea nu a fost posibilă[1].

Putem spune că deja ideologia toleranței este promovată în mod oficial. Astfel, încă din anul 1995, Organizația Națiunilor Unite a adoptat *declarația de principii asupra toleranței"*[2]. Această declarație este punctul de pornire pentru începerea unor demersuri pe toate planurile (politic, legal, social, educațional, medical) de promovare a acestei noi viziuni asupra vieții. Aici se afirmă că „toleranța este virtutea care face pacea posibilă". „Cât privește chestiunea toleranței, România are o tradiție populară a toleranței-îngăduință, care, cum am văzut, este bazată pe tolerarea, de către cel care ştie în mod absolut, a celui care se înşală. Cât priveşte nivelul spațiului public, în România există o voință clară de a adopta formele juridice ale toleranței-principiu, care, cum am văzut, este bazată pe încercarea de a defini legal categoria de indivizi care nu poate fi tolerată"[3].

De asemenea, există şi o *declarație a Națiunilor Unite despre eliminarea tuturor formelor de intoleranță şi discriminare bazată pe religie sau credință"* (1981), unde se spune: „Suntem convinşi că libertatea în ce priveşte religia şi credința contribuie la atingerea scopurilor păcii mondiale". Dar, ne întrebăm: cum poate fi pace atâta timp cât unii oameni, chiar fără să ştie, sunt sub influențe demonice, iar alții se închină la Dumnezeul cel viu şi adevărat, fiind astfel la adăpost de cursele idolatriei de orice fel.

In anul 1997, a apărut în România chiar şi un *Dicționar al spiritului tolerant,* elaborat sub egida Fundației *"Evenimentul"pentru Cultivarea Păcii şi a Spiritului Tolerant* şi a *Centrului de Informare şi Documentare al Consiliului Europei.* Este interesant de remarcat că dintre cei trei coordonatori ai cărții unul este de religie mozaică, iar altul francmason. De asemenea, cel mai lung articol din acest dicționar nu este altul decât cel despre *francmasonerie,* fiind mai întins chiar şi decât cel despre *toleranță.* Cartea am procurat-o de la standul masonic al unui târg de carte, fiind singura carte de acolo fără conținut explicit masonic sau ezoteric.

Toleranța este promovată prin toate mijloacele posibile. De ex., binecunoscutul compozitor de muzică electronică Jean Michel Jarre, a susținut un concert la Paris în 1996, numit „Concert pour la Tolerance", la care au participat peste un milion de persoane. UNESCO a pregătit prin sponsorizarea celebrului creator de modă, Pierre Cardin, 6 drapele ale toleranței, create de 6 mari artişti contemporani. Acestea au fost trimise celor 185 state membre. Iar la sediul UNESCO există din 1996, o „Piață a Toleranței", concepută de artistul israelian Dani Karavan. Aici stă scris în 10 limbi preambulul Constituției UNESCO: „De vreme ce în mintea omului se înfiripă ideea de război, tot în mintea omului tre-

[1] Vezi despre aceasta: Pr. Dr. Daniel BENGA, *Marii reformatori luterani şi Biserica Ortodoxă,* Ed. Sofia, Buc, 2003.

[2] Poate fi consultată la adresa: www.unesco.org/tolerance/declaeng.htm.

[3] H.-R. PATAPIEVICI, „Setea de infailibilitate şi teama de pluralism", p. 9.

buie să se înfiripe şi ideea de apărare a păcii". Această stare de fapt ne-a fost cu mult timp în urmă descrisă de Domnul Iisus Hristos, când a spus că *„dinăuntru, din inima omului ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile" (Marcu* 7, 21), dându-ne şi soluția pentru aceasta. Dar acum, deşi se constată aceleaşi probleme veşnice ale omenirii, se încearcă soluționarea lor cu orice altceva, numai cu ce ne-a spus Dumnezeul-Om, nu.

„Centrul de promovare a Toleranței şi Pluralismului" sponsorizat şi de Fundația Soros-Moldova, a realizat un sondaj despre toleranță. Iată câteva dintre întrebările din acest sondaj.

„Din mulțimea de religii doar în una poate fi găsit adevărul?

1. Sunt de acord-48,02%
2. Nu sunt de acord - 27,12%
3. Nu ştiu-24,86%"

Existența unor astfel de întrebări într-un sondaj despre toleranță, arată clar unde ținteşte ideologia toleranței. Să mulțumim Domnului şi strămoşilor noştri ortodocşi, că încă nu s-au inversat procentele!

0 altă întrebare ținteşte răsturnarea valorilor familiale: „Ordinea în țară începe cu ordinea în familie, când părinții conduc, iar copiii trebuie să se supună.

1. Sunt de acord- 73,60%
2. Nu sunt de acord - 19,75%
3. Nu ştiu - 6,65%"

De asemenea, se mai solicita părerea oamenilor şi pentru alte cazuri: „Cei care nu cred în Dumnezeu sunt stranii"; „Este de neînchipuit ca prietenul meu să fie de altă credință"; „Existența oamenilor cu diferite păreri, viziuni, chiar dacă ele sunt absolut contrare, sunt benefice pentru țară". Acest Centru a organizat şi mese rotunde cu teme precum: „Necesitatea stimulării apariției mai multor organizații obşteşti cu misiunea de promovare a toleranței" sau „Necesitatea ajustării curriculum-urilor la principiile toleranței" prin care se cere „sensibilizarea comunității pedagogice, societății în întregime asupra necesității ajustării curriculum-urilor existente la principiile toleranței precum şi elaborării unor programe de studii pentru instituțiile preşcolare şi de învățământ, în problemele toleranței, respectului pentru diversități, culturii păcii; sensibilizarea factorilor de decizie din cadrul Ministerului Educației privind necesitatea elaborării de politici coerente^ pentru *promovarea principiilor toleranței ca normă educațională".*

Intre instituțiile care promovează ideologia toleranței mai putem enumera *Muzeul Toleranței* şi *New York Tolerance Center,* înființate de Centrul evreiesc Simon Wiesenthal, unde există, de ex., cursuri speciale numite „Unelte pentru toleranță" la care participă oameni din cele mai diverse ramuri ale societății.

Această nouă „virtute" a căpătat o faimă atât de mare, încât a apărut de curând chiar şi o incredibilă *Biserică Creştină a Toleranței.* Aici, pe lângă faptul că este susținut evoluționismul teist, se spun următoarele: „Toți membri Bisericii Toleranței împărtăşesc ideea că prin toleranță putem dobândi o mai bună înțelegere a Domnului"[1]. Deci nu prin împlinirea poruncilor sau prin Sfintele Taine,

[1] Vezi: http://tolerant2.googlepages.com/home.

ci pur şi simplu prin închinarea la atotcuprinzătorul idol al toleranței. Tot aici se spune că apropierea de adevărata înțelegere a credinței creştine nu se face prin acceptarea părerii unei persoane, ci doar îmbogățindu-ne cu interpretările individuale despre Dumnezeu, religie, deci prin „opiniile colective ale mai multor oameni". „Biserica Toleranței nu defineşte ce înseamnă să fi creştin, cum te poți mântui sau ce aşteaptă Dumnezeu de la noi. Acestea țin de interpretările fiecăruia".

Există de asemenea, şi ziua internațională a toleranței: 16 noiembrie, zi în care creştinii prăznuiesc pe Sfântul Apostol şi Evanghelist Matei, care ne-a învățat că mai bine este nouă să împlinim poruncile Domnul Iisus Hristos decât poruncile zeului toleranței.

Partea bună a toleranței în accepțiunea actuală constă în faptul că ne îndeamnă să alungăm prejudecățile pe care le-am putea avea față de cei de altă rasă, categorie socială, de alt neam, de altă vârstă, față de persoanele cu dizabilități sau față de cei bolnavi. Fiindcă toleranța a fost aplicată în mod greşit şi asupra unor fapte condamnate de Dumnezeu, acest concept a fost compromis. De aceea, când ne îndeamnă să punem pe acelaşi plan de valori păcate de moarte cu fapte binecuvântate de Dumnezeu (avortul şi naşterea, homosexualitatea[1] şi căsătoria firească, părerile omeneşti şi cuvântul lui Dumnezeu), atunci trebuie să ne asumăm ocara publică (Fericirea a 9-a) şi, fără să ne răcim dragostea față de NICI O CATEGORIE de oameni, să ne declarăm fidelitatea față de cuvântul lui Dumnezeu, mai mult decât față de opiniile societății.

[1] Astăzi se întâmplă exact opusul a ceea ce era în Evul Mediu şi ceea ce orice creştin crede: atunci cele mai grave păcate erau considerate erezia şi homosexualitatea, iar acum tocmai acestea ni se cere să le aprobăm fără nici un comentariu.

3. Toleranța şi „corectitudinea politică"

„Creştinii ortodocşii poartă în lume un adevăr de o nemaipomenită incorectitudine politică, un adevăr pe care majoritatea oamenilor se ruşinează să-l mărturisească în public ".
Prof. Gherman Engelhardt[1]

Să analizăm cine propovăduieşte în zilele noastre falsa toleranță.

Principalul vinovat este curentul de gândire cunoscut sub numele de „corectitudine politică". Contrar denumirii, nu politica este miezul ei, ci atitudinea. Principala cerință a acestei gândiri este ca nimeni să nu facă sau să spună ceva ce un alt grup ar putea considera ca ofensator. Ea mai spune şi că este mai bine să păstrăm tăcerea despre convingerile proprii dacă acestea ar putea fi considerate de alții ca jignitoare. Această atitudine față de viață, care în România nu a căpătat încă proporțiile imense ce le are în SUA, de exemplu, a fost definită de mai mulți autori (printre care şi scriitorul român H.R. Patapievici) ca fiind „miliție a gândirii" şi „terorism intelectual". Miliție, deoarece cercetătorii acestui curent îi atribuie originea în doctrina marxistă, cu care are numeroase asemănări. Este de fapt un totalitarism pe planul gândirii: nu ai voie să spui altfel decât s-a stabilit de ideologii corectitudinii politice, pentru că eşti pasibil chiar de pedeapsa cu închisoarea. „Corectitudinea politică este un decret de comportare socială, pe care o minoritate *luminată* îl impune unei majorități *înapoiate. [...]* Ei[2] ştiu mai bine decât oricine altcineva ce anume le trebuie oamenilor pentru a trăi decent. Le trebuie corectitudine politică. Cei care se opun ori obiectează acestui nou criteriu de omogenizare socială - criteriu care, să nu uităm, nu a fost stabilit prin consensul majorității ci a fost impus prin terorismul intelectual al unei minorități 'active' şi 'conştiente' - sunt în mod natural decretați ca fiind reacționari (deoarece se opun 'progresului' reprezentat de idealurile minorității leniniste), duşmani ai drepturilor omului (drepturile omului aşa cum le înțeleg activiştii corectitudinii politice), pe scurt, inamici publici"[3]. Atunci când a fost

[1] H. Tristram ENGELHARDT, „The challenge of living in a post-christian world", Cuvânt susținut la Seminarul Ortodox „Sfântul Gherman", din insula Kodiak, Alaska (23 mai, 2004), la: http://dioceseofalaska.org/pdf/engelhardt.pdf, p. 9.

[2] Tot despre această minoritate i-luminată amintea şi Eminescu cu mult timp în urmă, constatând cu durere uşurința cu care se lasă manipulați oamenii: „Ea [lumea] crede cum că duce a lumii soartă-n mână, / Şi singură e dusă de-o mână de şireți". în poezia *Andrei Mureşanu.*

[3] H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 305, 307.

introdus conceptul de toleranță, cu câteva sute de ani în urmă, el era introdus de niște creștini (non-ortodocși) care se gândeau cum să conviețuiască cu cei ce nu împărtășeau credința lor. Dar iată că în zilele noastre tocmai acești foști toleraţi necreştini, ajunşi în poziții de conducere, au început să nu mai tolereze pe cei care deunăzi le-au oferit un adăpost de cei care în alte părți îi persecutau. Cauza stă evident în faptul că s-a ales soluția cea mai uşoară, toleranța, neavând „înțelepciunea şarpelui" prin care să rabde răul, dar să nu-1 lase să dobândească putere şi în acelaşi timp prin exemplul propriu creştinesc să încetinească proliferarea altor 'religii'.

Analiştii afirmă că acest curent de gândire al *corectitudinii politice* îşi are originile în *Şcoala de la Frankfurt,* întemeiată pe ideologia marxistă în 1923. De fapt, la început, numele acestei şcoli, care a dat pe câțiva dintre cei mai cunoscuți filosofi ai sec. XX, s-a dorit a fi „Institutul pentru Marxism" şi avea ca model *Institutul Marx-Engels* din Moscova. Inițiatorul şi finanțatorul acestui „Institut pentru cercetare socială" a fost un marxist de origine evreiască Felix Weil, primii doi directori ai acestui institut fiind coreligionarii săi, Cari Grunberg şi Max Horkheimer[1]. Din acelaşi mediu mozaic proveneau şi majoritatea gânditorilor afliliați acestei instituții (Th. Adorno, Walter Benjamin, Erich Fromm, Herbert Marcuse şi alții), ceea ce 1-a făcut pe cunoscutul cercetător de origine iudaică Gershom Scholem, să spună despre Institut că „a fost una dintre cele mai remarcabile «secte evreieşti» produsă de iudaismul german"[2]. Cu o asemenea orientare nu este de mirare că Institutul a fost şi printre principalii propagatori ai psihanalizei coreligionarului Freud. Această Şcoală ai cărei membri au activat şi în Statele Unite la un moment dat, a ajutat la apariția aşa-numitului marxism vestic, despre care ştim că este până în zilele noastre apreciat în universitățile occidentale[3].

Având în vedere aceste origini ale celui mai influent curent de gândire global din zilele noastre - corectitudinea politică, precum şi a faptului că o compo-

[1] „Acesta a publicat mai multe eseuri în care îşi afirmă devotamentul său față de comunitatea evreiască şi chiar susține că unele aspecte ale teoriei sale critice îşi au originile în influențe iudaice" (Martin JAY, „The Jews and the Frankfurt School: Criticai Theory's Analysis of Antisemitism", *New German Critique,* 1980, nr. 19, p. 139). El a fost de asemenea şi cel care a fondat şi loja B'nai B'rith din Frankfurt.

[2] Gershom SCHOLEM, *Von Berlin nach Jerusalem* (Frankfurt: Suhrkamp, 1977, p. 167) citat la *Foundations of the Frankfurt School of Social Research* (Edited by Judith Marcus and Zoltân Tar), Transaction Books, London, 1984, p. 3.

[3] Un tânăr cărturar român spunea despre experiența sa din universitățile occidentale: „De câte ori îi vorbesc despre comunism vreunui occidental simt cum se uită pieziş la mine. ... Intelectualul problematizează materialist-dialectic tot ce îi spui. Consideră că nedreptățeşti una dintre cele mai generoase doctrine ale omenirii. Că nu înțelegi. Că eşti agent la reacțiunii. Fascist. Nazist. «Comunismul e bun în sine, a fost doar greşit aplicat» îşi va răspunde cu îngrețoşată superioritate, făcându-te să te simți un biet barbar care n-a ştiut folosi un rafinat instrumentar ideologic.... Ceea ce mă înnorează cel mai tare e gândul că mulți dintre bursierii noştri din occident intră în sfera de influență a unor asemenea secretari de partid şi că, nu peste multă vreme, România va începe să aibă ceea ce n-a avut niciodată într-o proporție semnificativă: o intelectualitate marxistă" (M. PLATON, *Ortodoxia pe litere,* Ed. Christiana, 2006, p. 32).

nentă a lui este combatarea virulentă a creştinismului în spaţiul public[1], temerile multor intelectuali şi părinţi duhovniceşti contemporani referitoare la un nou totalitarism cu chip de „înger de lumină", devin justificate, mai ales dacă ne amintim de îngrozitoarele consecinţe ale marxismului din secolul XX.

Un filosof al zilelor noastre, Jtirgen Habermas, susţine şi el: „într-o comunitate democratică ai cărei cetăţeni îşi acordă drepturi egale nu este loc pentru o autoritate căreia să i se permită să determine unilateral limitele a ceea ce e de tolerat. Pe baza drepturilor egale ale cetăţenilor şi a respectului reciproc, nimeni nu are privilegiul de a stabili limitele toleranţei din punctul de vedere al preferinţelor şi al orientărilor axiologice proprii"[2]. într-adevăr, limitele tolerării n-ar trebui în nici un caz lăsate pe mâna vreunui om, ci „pe mâna" lui Dumnezeu care ne-a arătat clar ce este adevăr şi ce este minciună, ce este păcat şi ce nu, ce este mântuitor şi ce nu, ce ne duce la Rai şi ce la Iad. Dar iată că această pseudo-autoritate a avut impertinenţa de a se auto-înfiinţa şi acum trage în cursa ei pe mulţi.

Este celebru în zilele noastre cazul profesorului canadian Chris Kempling, care s-a pronunţat public, fără nici o urmă de agresivitate, împotriva predării în şcoală a „aspectelor pozitive" ale homosexualităţii şi a fost dat afară de la şcoala unde preda pe motiv că scrierile şi spusele sale au fost considerate discriminatorii şi nu se pot încadra în legea ce apără libertatea de expresie. Aşadar, *mustrarea sau chiar simpla constatare a păcatului este deja ilegală*[1]. De ce? Pentru că „toleranţa este însuşi sufletul corectitudinii politice"[3]. Dacă virtutea supremă este *toleranţa,* un autor de religie mozaică ne spune şi care este duşmanul suprem: „al treilea război mondial este o luptă împotriva totalitarismului religios. ... Trebuie luptat în şcoli, moschei, biserici şi sinagogi şi poate fi înfrânt numai cu ajutorul imamilor, rabinilor şi preoţilor"[4]. Adică, toţi aceştia ar trebui să adere la ideologia toleranţei, să nu mai creadă că numai religia lor este mântuitoare:

[1] Unul dintre membri acestui institut, Erich Fromm, în nefericitul duh anticreştin al religiei mozaice, încerca să explice într-o scriere de-a sa cum dogma dumnezeirii Domnului Iisus Hristos formulată la Sinodul de la Niceea îşi are izvorul „de fapt" în anumite porniri ale subconştientului şi că nicidecum Hristos nu a fost mai mult decât un simplu om. Vezi studiul acestuia „The Dogma of Christ" în *The Frankfurt School on Religion: Key Writings by the Major Thinkers* (edited by Eduardo Mendieta), Routledge, New York, 2005, p. 61-100.

[2] G. BORRADORI, *Filozofie într-un timp al terorii. Dialoguri cu Jiirgen Habermas şi Jacques Derrida,* trad. de Marie-Louise Semen, Ed. Paralela 45, Buc, 200 p. 46.

[3] VLADIMIR VOLKOFF, *Manualul corectitudinii politice,* Ed. Antet, p. 90. Un titlu uimitor găsim în celebrul ziar *New York Times,* unde un învăţat catolic, arătând asimilarea de către catolicism a ideologiei toleranţei, se întreabă: „Credinţa cea adevărată: Este oare toleranţa?". Acesta spune câteva lucruri pe care vom avea ocazia să le aprofundam pe parcursul lucrării: „Cum au învăţat creştinii virtutea toleranţei? ... Dezvoltarea treptată a acestei revoluţii a conştiinţei poate fi datată începând cel mai târziu cu sec. XVIII, spre sfârşitul căruia, a apărut în cele din urmă o ţară - America - ce a refuzat în mod oficial să mai joace vechiul joc despre a cui religie e adevărată şi şi-a însuşit o viziune larg agnostică asupra adevărului religios: tu poţi crede ce vrei şi la fel şi eu şi nici unul nu-şi poate impune credinţa asupra celuilalt" (Thomas CAHILL, „The one true faith: is it tolerance?", 3 feb. 2002, p. CI). Vom vedea mai jos care sunt scăderile unei astfel de viziuni. Toleranţa este ca un antidepresiv: linişteşte uneori la suprafaţă violenţa, dar nu tratează problema de fond, a sufletului care tânjeşte după certitudine.

[4] Thomas L. FRIEDMAN, „The Real War", *The New York Times,* 27 noe. 2001, p. Al 9.

„Opusul totalitarismului religios este ideologia pluralismului", spunea rabinul David Hartman citat în acelaşi articol, - „o ideologie care îmbrăţişează diversitatea religioasă şi ideea conform căreia credinţa mea poate fi slujită fără să pretindă exclusivitate asupra adevărului" *(Ibid.)* „Poate islamul, creştinismul şi iudaismul afla că Dumnezeu vorbeşte vinerea araba, sâmbăta ebraica şi duminica latina?" *(Ibid.).* Cel care nu are certitudinea cunoaşterii Adevărului, ca astfel să realizeze importanţa colosală a opţiunii pentru o religie sau alta, este foarte uşor şi bineplăcut opiniei publice, să propună tot felul de false soluţii, care mai de care mai tolerante şi mai inclusive pentru a împăca şi „capra şi varza" şi a amăgi suflete nevinovate că se poate 'sluji la mai mulţi domni' fără nici o problemă. Mai greu este însă a dobândi inimă nevicleană şi a tânji cu inimă curată până la aflarea Celui iubit, Cel ce este Adevărul.

Se doreşte, după cum se ştie prea bine, impunerea unei *noi* ordini mondiale, care să nu mai fie bazată pe cuvântul cel adevărat al Domnului nostru Iisus Hristos, deci pe principiile creştine pe care a fost clădită întreaga societate europeană timp de .1000 de ani şi mai bine[1]. Şi în consecinţă, una dintre modalităţile aparent mai neviolente de a distruge această veche ordine este corectitudinea politică. Spun mai neviolentă deoarece, cealaltă metodă prin care s-a încercat distrugerea vechii ordini creştine a fost comunismul, care prin mijloacele cele mai brutale şi mai directe a încercat distrugerea fizică a creştinismului, omorând preoţii şi dărâmând bisericile şi mănăstirile. Ambele sunt feţe ale aceleiaşi ideologii şi ale aceluiaşi program care doreşte instaurarea unei noi înţelegeri a lumii, care să excludă orice menţiune despre Dumnezeul cel adevărat: Preasfânta Treime. Deci, corectitudinea politică nu este decât varianta „democratică", aproape de nerecunoscut (spre deosebire de „franchețea" comuniştilor care luptau pe faţă împotriva Bisericii), a ideologiei comuniste, variantă ce a „virusat" deja lumea occidentală şi spre care se doreşte să ne îndreptăm şi noi, românii, acum, ca spre un mare izbăvitor la care fugim ca să scăpăm de mentalitatea comunistă din care am ieşit[2].

[1] Ceea ce se numeşte acum Europa, mai înainte s-a numit Respublica Christiana, iar astăzi nu se mai doreşte menţionarea creştinismului în constituţia europeană nici măcar ca moştenire istorică. Şi Eminescu, realizând impactul pozitiv al creştinismului asupra lumii întregi, zicea: „Iată 2000 de ani de când biografia Fiului lui Dumnezeu e cartea după care se creşte omenirea. [...] Astfel, a se sacrifica pe Sine pentru semenii Săi, nu din mândrie, nu din sentimentul de datorie civică doar, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenţei umane". MIHAI EMINESCU, *Opere,* voi. XII, Ed. Academiei Române, 1985, p. 134.

[2] Acest fapt mi-a fost confirmat şi de dizidentul rus Vladimir Bukovsky, cu care am avut ocazia să stau de vorbă. Vezi şi cartea acestuia: *Uniunea europeană... o nouă URSS?,* trad. de Dan. C. Mihăilescu, Ed. Vremea, Buc, 2006. Se ştie că în Occident foarte mulţi intelectuali (care nu cred că au fost forţaţi vreodată să consume „împărtăşanie" făcută din excremente umane, nici nu au fost vreodată băgaţi în „combinezonul cu şobolani" ca în temniţele româneşti) simpatizează comunismul, considerând că greşeala răsăritului a fost doar că nu a pus bine în practică o doctrină „atât de sublimă". Eliade spunea în 1976 că „întreaga cultură franceză e dominată de marxişti, stângişti, freudieni etc. [...] Marxismul este filozofia omului decăzut. Singura filozofie care îi justifică păcatele şi îi validează resentimetele". în *Jurnal 1970-1985,* Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 224, 233.

0 situaţie similară cazului profesorului canadian menţionat mai sus, a existat şi în sec. IV, când împăratul Iulian a dat o lege a învăţământului prin care se hotăra excluderea profesorilor creştini din învăţământ. „Profesorii Galileeni [creştini] trebuiau să aleagă între catedră, legată de mărturisirea publică a cultului păgân şi convingerilor lor intime de creştini"[1].

Şi profesorul englez de patrologie Andrew Louth spune că lumea academică de azi se aseamănă cu marxismul atunci când tratează profesorul ca pe un muncitor care trebuie să realizeze un produs finit. Astăzi universităţile nu mai sunt locuri unde se caută şi se învaţă despre adevăr, ci adevărate centre de reeducare, „fabrici de intelectuali"[2] care scot produsul dorit de doctrinarii corectitudinii politice şi unde se dă prestigiu academic studiilor păcătoase. într-o celebră carte ce analizează „criza spiritului american", un profesor american arăta şi el îndoctrinarea sistematică cu relativism şi toleranţă, la care au fost supuşi studenţii din universităţile americane: „Există un lucru de care un profesor poate fi absolut sigur: aproape fiecare student care intră la universitate crede, sau spune că aşa crede, că adevărul este relativ. Dacă această credinţă este testată, se poate conta pe reacţia studenţilor: nu vor înţelege de ce. Faptul că cineva ar privi propoziţia ca nefiind evidentă de la sine îi uimeşte, de parcă s-ar pune sub semnul întrebării 2 + 2 = 4.... Relativitatea adevărului nu este o înţelegere teoretică, ci un postulat moral, condiţia unei societăţi libere, sau cel puţin aşa o percep ei. Ei toţi au fost echipaţi mai devreme cu acest cadru... Pericolul de care au fost învăţaţi să se teamă din partea absolutismului nu este eroarea ci intoleranţa. Relativismul e necesar pentru deshidere; şi aceasta este virtutea - singura virtute pe care s-a străduit s-o imprime întreaga educaţie elementară, vreme de mai bine de cincizeci de ani"[3].

Organizaţia influentului om de afaceri de religie mozaică G. Soros, *Open Society,* extinsă pe plan mondial, este un finanţator major al propagandei gay. Festivalul Gay 2007 de la Bucureşti, de exemplu, cu titlul viclean „Sărbătoreşte diversitatea", a avut ca principal finanţator acest *Institut pentru o societate deschisă.* La celebre universităţi americane (Harvard, Yale) există departamente speciale unde se predau *Lesbian and Gay Studies (Studii despre lesbianism şi homosexualitate).* La Harvard aceşti oameni au şi o revistă proprie, *The Harvard Gay & Lesbian Review.* Un conducător al unei organizaţii ce susţine drepturile acestora, spunea că cei care reprezintă cea mai mare ameninţare la adresa comunităţii lor sunt cei care-i tolerează, dar nu le şi acceptă comportamentul. Aceştia gândesc astfel: „A accepta cu adevărat felul nostru de viaţă, înseamnă să nu dai mai multă importanţă orientării sexuale, decât, înălţimii, să zicem"[4]. La aceleaşi

[1] IOAN G. COMAN, *Cauzele generale ale politicii anticreştine a împăratului Iulian după mărturii patristice,* Ed. Institutului Român de Bizantinologie, Buc, 1938, p. 10.

[2] ANDREW LOUTH, „Theology, Contemplation and the University", articolul poate fi consultat la adresa: www.studiatheologica.cnet.ro/numar200302.asp?id=2.

[3] Allan BLOOM, *Criza spiritului american,* trad. de Mona Antohi, Ed. Humanitas, Buc, 2006, p. 23.

[4] DAVID CAMPELL, *More than tolerance.* Articolul se găseşte la adresa: www.digitas.harvard.edu/~perspy/old/issues/1997/nov/tolerance.html

celebre universităţi americane (Stanford, Penn) au fost date publicităţii declaraţii speciale numite de ex., „Protocol pentru actele de intoleranţă"[1]. Pentru unii aceste documente şi atitudini par în totalitate pozitive, dar creştinul lucid ştie că ele ascund o viziune necreştină ce promovează păcatul despărţitor de Dumnezeu. Păcatul nu este numai promovat, ci este şi apărat prin organisme internaţionale, cum ar fi *Human Rights Watch.* Pe site-ul acestuia putem citi numeroase scrisori trimise către diverse organizaţii şi „biserici" din lumea întreagă, prin care se cere respectarea drepturilor comunităţii LGBT şi susţinerea lor. Aici există chiar şi un top unde sunt condamnate acele demersuri împotriva promovării comunităţii homosexuale, iar cele mai „păcătoase" iniţiative, de promovare LGBT, sunt lăudate. Din nefericire, România este una dintre cele cinci state dată drept exemplu pentru „progresul exemplar" de „păcătoşenie": „în România o decadă de presiuni interne şi internaţionale a dus la abrogarea unei legi de sodomie (sodomy law) şi la aprobarea unor cuprinzătoare protecţii antidiscriminatorii"[2]. Dacă Europa a fost deja virusată de această mentalitate fals *toleranţă,* acum se luptă pentru împrăştierea întinăciunii asupra tuturor continentelor, această organizaţie acţionând şi în Namibia, Zambia, Botswana etc. Comunitatea *Homosexuali şi Lesbiene din Zimbabwe* consideră că prin demersurile ei a putut crea „un nou sens al toleranţei în unele centre urbane educate".

Există şi ziua internaţională de combatere a homofobiei, 17 mai. într-un „Paşaport European împotriva Intoleranţei" editat în cadrul unei campanii a *Consiliului Europei,* cu numele „Toţi diferiţi, toţi egali", la pagina ce discută aspectul homosexualităţii, se spune „AII you need is Iove" (Toţi ce ai nevoie, este dragostea), x = y (adică cel normal şi cel homosexual sunt la fel) şi mai jos Homofobia = O[3].

Dacă nu suntem atenţi, nu facem decât să cădem „din lac în puţ". Aparenta libertate de gândire şi exprimare a lumii de azi, despre care ni se vorbeşte atât de mult, pentru un creştin trezvitor şi lucid, ancorat în duhul Sfinţilor Părinţi, nu este decât o amăgire. Această libertate de exprimare este de fapt foarte îngrădită şi încă de legi. Şi va fi din ce în ce mai îngrădită. Ideologii acestui curent lucrează cu foarte mare tenacitate încercând pe nesimţite, să ne schimbe mintea în care se impregnaseră cât de cât principiile creştine despre viaţă.

Dacă ar fi să analizăm dintr-o perspectivă (pur lumească şi oarecum naivă) a nepremeditării viclene, am putea ajunge la următoarea concluzie: pe promotorii corectitudinii politice nu-i interesează dacă ai dreptate sau dacă creştinismul chiar s-ar putea să fie singura învăţătură adevărată. Nu-i interesează problema adevărului, ci doar faptul de a nu duce la violenţă. Prin urmare, de frică să nu se ajungă la violenţă - dacă cineva ar spune că numai creştinismul e calea cea adevărată către Dumnezeu - au căzut în cealaltă extremă, în care nu mai acceptă (organizând o campanie de ridiculizare a unei asemenea poziţii) pe nimeni să

[1] Jeniffer JACOBSON, „Penn State revises intolerance policies", *Chronicle of Higher Education,* 52 (2006), nr. 39, p. A20.

[2] Vezi; www.hrw.org/doc/?t=lgbt.

[3] Vezi la adresa: www.coe.int/T/e/human_rights/ecri/3-Educational_resources.

zică cum că numai ei ar cunoaşte adevărul şi astfel, se ajunge la situaţia de azi, în care se spune că toate religiile duc la acelaşi Dumnezeu[1]. Dar: *„Oricine se abate şi nu rămâne în învăţătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu; cel ce rămâne în învăţătura Lui, acela are şi pe Tatăl şi pe Fiul" (II Ioan* 9). Aşadar, cum să se îndumnezeiască[2], adică să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, după al Cărui chip am fost creaţi, cel care nu ştie la asemănarea *cui* trebuie să ajungă, sau încearcă să se asemene altcuiva decât Domnului Iisus Hristos, Dumnezeul cel adevărat?

Deja această „obsesie a răului radical, fervoare egalitară şi cult al toleranţei" a început să fie resimţită ca negativă, deoarece, de frica violenţei, orice conflict a fost simplificat la extrem şi „orice dramă este recodificată în termenii alternativei între toleranţă şi stigmatizare. într-atât ne-am neliniştit pentru *Celălalt,* încât figura acestuia a sfârşit prin a estompa pe cea a *duşmanului"**. Transferând această explicaţie din tărâmul evreiesc în cel creştinesc, putem spune că acum este luată partea ereticului, a păcătosului, mai mult decât a celui ce trăieşte cuminte în adevăr şi evlavie. Aceasta deoarece există prejudecata că Biserica nu s-ar îngriji de mântuirea ereticului sau de a păcătosului, ci doar l-ar condamna fără drept de apel.

Creştinismul occidental, pierzând înţelesul şi mireasma învăţăturii autentice a Mântuitorului, a ajuns să se sminteasca şi să se plictisească de „varianta" creştină apuseană (catolică, protestantă şi sectară) şi de ceva vreme, încearcă, pe bună dreptate, prin corectitudinea politică, să caute şi în alte părţi adevărul: adică în „perspectivele oamenilor care nu sunt nici apuseni, nici albi şi nici bărbaţi"[4] crezând că prin aceasta va afla vreo „comoară mare". Acest curent este firesc deoarece lumea de multă vreme s-a săturat de „occidentalizarea lumii" şi caută altceva. Numai că acel ceva, mai exact Cineva, pe care îl caută din fire subconştientul omului, nu trebuie căutat prin diverse locuri exotice (deşi şi de la unii dintre aceia putem re-învăţa, de ex., importanţa unei societăţi tradiţionale), ci în Ortodoxie, în creştinismul universal al Domnului nostru Iisus Hristos, acel creştinism care nu ţine seamă, nici de ţară, nici de culoarea pielii, nici de nimic altceva, afară de ascultarea de Domnul, fiindcă aici toţi oamenii sunt recunoscuţi ca fii ai Tatălui ceresc şi toţi pot avea acces în mod egal la împlinirea sensului lor în această lume: îndumnezeirea.

Limbajul *corectitudinii politice* actuale mai este numit şi limbaj inclusiv (inclusive language).

[1] „Puterea răului cosmic asupra omului e atât de intensă, încât nici unul din fiii lui Adam nu-1 poate birui fără Hristos, fără Iisus-Mântuitorul", spune ARHIM. SOFRONIE, *Viaţa şi învăţătura Stareţului Siluan,* p. 173.

[2] Despre poziţia Bisericii Ortodoxe în ce priveşte mântuirea non-ortodocşilor, a scris cu mult discernământ Părintele Serafim Rose. Vezi la IEROM. DAMASCHIN, *Viaţa şi învăţăturile...,* p. 721.

[3] Alain FINKIELKRAUT, *In numele Celuilalt. Reflecţii asupra antisemitismului care vine,* trad. de Georgeta Vieru, Ed. Hasefer, Buc, 2004, p. 22.

[4] Citat din *Encyclopedia of Ethics,* cap. "Corectitudinea politică", aflată online la www.routledge-ny.com/ethics/entries/politicalcorrectness.pdf.

Cu această problemă, de formare a unui limbaj inclusiv, s-a ocupat şi masoneria: „în capitolul despre Religie [din *Constituţiile* lui Anderson], Francmasoneria evită precizia definiţiei, deoarece aceasta ar fi început imediat să ridice bariere, iar dorinţa era una de inclusivitate"[1].

Acesta este unul dintre mijloacele insidioase folosite de corectitudinea politică: schimbarea înţelesurilor cuvintelor[2] şi ascunderea unor păcate strigătoare la cer, sub nişte abrevieri sau cuvinte care să nu mai arate omului adevărata faţă păcătoasă a unui lucru. Se caută termeni oarecum *neutrii,* prin care să nu se vadă că s-a făcut vreo judecată de valoare asupra acelui lucru şi din care să nu reiasă evident că acel lucru este păcătos, adică opritor de la viaţa veşnic fericită. „Modalitatea specifică de control social al gândurilor (prin interzicerea anumitor cuvinte ori expresii) pe care o promovează ideologia corectitudinii politice, nu diferă cu nimic de vechiul ideal fascist ori comunist de ideologizare forţată a societăţii"[3]. Ni se cere **să nu mai avem nici un criteriu creştin** în a judeca lucrurile, ci să acceptăm ca bune, toate faptele şi păcatele, în numele toleranţei, fiindcă „din punctul de vedere al corectitudinii politice, **intoleranţa este singurul păcat de moarte"[4].** începutul acestui compromis lingvistic şi spiritual a fost făcut chiar de întemeietorii franc-masoneriei, când, pentru a nu ofensa pe cei de alte religii, au luat calea apostaziei şi nedorind să-1 mai numească pe Dumnezeu, nici Iisus Hristos şi nici măcar *Dumnezeu,* i-au spus „Marele Arhitect al Universului", (M.A.A.U. sau G.A.O.T.U. în lb. engleză), lepădând astfel sute de veacuri în care Dumnezeu ni s-a descoperit din ce în ce mai clar, până la mântuitoarea întrupare a însuşi Fiului Său. Aşadar, deşi Dumnezeu ni s-a descoperit într-o mare măsură, noi preferăm să tăgăduim[5] această cunoaştere, şi să ne prefacem că suntem tot în Vechiul Testament, dacă nu chiar în plin păgânism. Dar, oare am spus Vechiul Testament? Nu există aşa ceva: ci Testamentul *Timpuriu* (Earlier Testament) sau *Primul* Testament. Pe un site despre toleranţa religioasă se propune o altă variantă, care de asemenea, nu 'supără pe nimeni, dar tăgăduieşte legătura firească şi indestructibilă dintre perioada de dinainte de venirea lui Mesia şi cea de după, dintre profeţii şi împlinirea lor. Astfel, aici se vorbeşte de *Scripturile ebraice* în loc de Vechiul Testament şi de *Scripturile creştine* în loc de Noul Testament. Dar Sfântul Ioan Gură de Aur ne-a spus răspicat: „Unde sunt acum cei care atacă Vechiul Testament, care sfâşie trupul Scripturii, care dau alt Dumnezeu Noului Testament, şi alt Dumnezeu Vechiului Testament? Să-1 audă pe Pavel cum închide gurile cele lipsite de Dumnezeu, cum leagă limba cea luptătoare împotriva lui Dumnezeu, şi arată, prin spusa aceasta

[1] David STEVENSON, „James Anderson: Man & Mason", *Heredom,* voi. 10 (2002), p. 119.

[2] Despre această tactică se poate citi şi în cartea ce tratează foarte pe larg, dintr-o perspectivă creştină (protestantă), despre tema noastră: *Noua toleranţă,* de JOSH MCDOWELL şi BOB HOSTETLER, trad. Natan Mladin, Ed. Aqua Forte, Cluj, 2005, p. 60.

[3] H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 312.

[4] V. VOLKOFF, *Manualul...,* p. 53.

[5] *„Cine este mincinosul, dacă nu cel ce tăgăduieşte că Iisus este Hristosul? Acesta este antihristul, cel care tăgăduieşte pe Tatăl şi pe Fiul. Oricine tăgăduieşte pe Fiul nu are nici pe Tatăl" (I In.* 2, 22-23).

[2 Cor, 4, 13], că *acelaşi duh* este şi în Vechiul, şi în Noul Testament! înseşi numele Testamentelor ne arată armonia dintre ele. Se numeşte Noul Testament din pricina Vechiului Testament, şi se numeşte Vechiul Testament din pricina Noului Testmaent. Aşa precum spune şi Pavel: *Zicând «Nou», Domnul a învechit pe cel dintâi (Evrei,* 8, 13)"'. De asemenea, în masonerie chiar şi iniţialele binecunoscute I.N.R.I. au căpătat un cu totul alt înţeles: *Igne Natura Renovatur Integra* (Prin foc natura este integral reînnoită).

în continuare vom da câteva exemple prin care ni se încearcă inocularea unui nou fel de a gândi asupra păcatului: nu trebuie să vorbim despre *avort ca ucidere de prunci,* ci pur şi simplu de „drepturile femeii", de „drepturile de reproducere", de „libertatea de reproducere", de „libertatea de alegere", „dreptul de a alege", de „planificare familială" sau „întrerupere voluntară de sarcină", în loc de adulter sau desfrânare se spune „relaţie non-monogamă" şi „sex non-marital". în loc de secte sau religii mincinoase se spune „religii nontradiţionale" sau „alternative". De asemenea, despre păcatul împotriva firii al homosexualităţii, se va vorbi ca fiind „o altă orientare sau preferinţă sexuală". Nici de *biserică* nu vorbim, ci de „spaţiu de cult", iar în loc de *bordel* se poate zice „spaţiu de acuplare" sau chiar casă de … toleranţă.

Se folosesc de asemenea abrevierile: nu se mai vorbeşte de „întrerupere voluntară de sarcină", ci doar de ÎVS (IVG în franceză). Nu vorbim de cei care practică păcate împotriva firii, ci de comunitatea LGBT (lesbian, gay, bisexual, transsexual) sau de *non-conformism* sexual (gender non-conformity) sau pur şi simplu de *diversitate.*

Aşa cum se încearcă rescrierea istoriei pentru a sluji intereselor unora şi altora, la fel se încearcă şi crearea unei noi limbi în care cuvintele vechi să capete noi înţelesuri sau chiar să dispară, fiind înlocuite de unele noi, care să nu aibă în spate o istorie a sensurilor. Scriitorul G. Orwell deja vorbea despre aceasta încă din anul 1948, când descria în romanul său *„1984"* dezvoltarea *Nouvorbei:* „Aducem limba la forma ei finală - la forma pe care o s-o aibă când nimeni n-o să mai vorbească nimic altceva. După ce ne terminăm noi treaba, ăştia ca tine or să trebuiască s-o înveţe de la capăt. Poate crezi că noi nu facem altceva decât să inventăm cuvinte noi. Nici pe departe! Noi desfiinţăm cuvintele - cu toptanul, cu sutele în fiecare zi! Tu ştiai că Nouvorba este singura limbă din lume al cărei vocabular scade în fiecare an? Nu-nţelegi că singurul scop al Nouvorbei este de *a limita aria de gândireV.* Până la sfârşit, o să facem crimăgânditul literalmente imposibil, pentru că nu vor fi cuvinte în care să-1 exprimi. An de an mai puţine cuvinte şi aria de gândire din ce în ce mai restrânsă"[2]. El nu făcea

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, „Despre armonia celor două Testamente", în *Despre schimbarea numelor,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. 1BMBOR, Buc, 2006, p. 282.

[2] G. ORWELL, *1984,* trad. Mihnea Gafiţa, Ed. Polirom, Buc, 2002, p. 74, 75. O distopie asemănătoare ne prezenta şi celebrul regizor, Francois Truffaut în filmul său *,fahrenheit 451",* în care pompierii viitorului nu vor mai stinge focuri, ci vor arde cărţi, fiindcă cititul devenise interzis, fiind înlocuit de televizor. Acest film consună cu cuvintele pe care le-a adresat într-o vedenie un demon unui călugăr, vorbind despre scrierile Sfinţilor Părinţi adunate de Sfântul Paisie de la Neamţ: „Ah! Blestematele terfeloage de cărţi, arde-le-ar focul. Pentru acelea mai şedem

decât să descrie o realitate a vremii: „comuniştii au jonglat totdeauna cu sensul cuvintelor; denaturarea semantică se află în însăşi esenţa limbajului comunist'". Tactica actuală de redefinire a cuvintelor a fost folosită foarte mult de propaganda atee comunistă. „Dintre toate monopolurile de care se bucura statul Sovietic, nici unul nu era atât de crucial ca monopolul în ce priveşte definirea cuvintelor. **Dicţionarul era arma supremă a controlului politic.** Este interesant de notat în acest sens activitatea extraordinar de intensă, după 1950, în scrierea şi rescrierea de dicţionare în Uniunea Sovietică" *(subl.n.)*[2].

Această tehnică insidioasă a fost ironizată până şi în celebrul roman *Alice în Ţara Minunilor,* în care, Humpty Dumpty spune: „Când folosesc un cuvânt, acesta înseamnă exact ceea ce aleg eu să însemne - nici mai mult nici mai puţin" (Cap. VI).

Şi în spaţiul romano-catolic există voci care descriu dezastrul mental pe care-1 provoacă comisarii noii ideologii anti-creştine. Aceştia arată că este vorba de o „bătălie a cuvintelor"[3], „de o veritabilă strategie de transformare lingvistică, care se configurează ca un proiect cultural global". Astfel, „mare parte din vocabularul care priveşte contracepţia şi avortul urmează o vocaţie spontană spre cosmetica lingvistică" şi „fiecare definiţie eufemistică aduce cu sine altele, într-un lanţ semantic în care fiecare verigă constituie un pasaj pentru a modifica, împreună cu termenii, sensibilităţile şi conştiinţele" *(Ibid.,* p. 132). O metodă folosită de aceia este „achiziţia unui veşmânt în mod riguros aseptic, ştiinţifico-medico-legal" (mai ales în ce priveşte avortul) care să elimine orice cuvânt „prea încărcat de semnificaţii istorice şi sentimentale" (p. 135) folosindu-se un limbaj pur tehnic care să nu rezoneze în conştiinţa omului făcându-1 astfel să se simtă prost când omoară un copil în pântece. Aşa încât nu va fi vorba de crimă, ci doar de *planificare familială* sau *drepturi reproductive.*

De aceea este mare nevoie ca teologul şi creştinul de astăzi să fie foarte stăpân pe înţelesul cuvintelor pe care le foloseşte şi mai ales, prin studiul aprofundat al Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi, să-şi însuşească înţelesul pe care *aceia* l-au dat cuvintelor fundamentale ale Teologiei şi nu înţelesul nebisericesc pe care diverşi contemporani îl susţin. Pentru că dacă pierdem „războiul întru cuvânt", dacă pierdem înţelesul adevărat-creştin al cuvintelor bisericeşti - datorită lipsei experienţei duhovniceşti - pierdem tot, deoarece altă „armă", (în afară

[să vă războim], că a întrarmat Starețul ucenicii săi cu cele mai tari arme. Şi acum pentru aceea nu ne putem duce. însă degrab şi de acelea mă voi răsuna, căci le voi răpune şi de aceia mă voi odihni". *Viata Cuviosului Paisie de la Neamţ,* Ed, Trinitas, Iaşi, 1997, p. 115. Cu dreptate se **va**-ită demonul căci „citirea cărţilor Părinţilor e maica şi împărăteasa tuturor virtuţilor". SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Experienţe ascetice,* voi. 1, Buc, 2000, p. 118.

[1] Jean Francois SOULET, „O corupere semantică" în Stephane COURTOIS (coord.), *O noapte atât de lungă. Apogeul regimurilor totalitare în Europa 1935-1953,* trad. de Doina Jela, Ed. Vremea, Buc, 2008, p. 544.

[2] Robert C. TUCKER, „Stalin and the Uses of Psychology", *World Politics,* voi. 8 (1956), nr. 4, p. 477 şi n. 30.

[3] Lucetta SCARAFFIA, Eugenia ROCELLA, *împotriva creştinismului. ONU şi Uniunea Europeană ca nouă ideologie,* trad. Cornel Dârle, Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 130.

de rugăciune) Ortodoxia nu cunoaşte pentru a transmite mesajul mântuitor omenirii însetate de el şi pentru a combate lupii în blăni de oaie, sau „inventatorii de cuvinte". în acest sens, cred că este pilduitoare grija Sfinţilor Părinţi pentru fiecare „iotă şi cirtă" din învăţătura Domnului.

0 altă variantă a acestei manipulări este inventarea unor clişee care sunt deja binecunoscute şi la noi în ţară şi care vor fi atribuite celor care nu sunt de acord cu ideologia corectitudinii politice. Astfel, un om care vorbeşte cu dragoste despre întoarcerea de la păcat a homosexualilor, va fi catalogat drept *homofob,* fără a se face nici un fel de discuţie despre starea de păcat. Cei care, consecvenţi fiind adevărului creştin descoperit de însuşi Dumnezeu oamenilor, vor vorbi cu bunăvoinţă despre faptul că nu poate exista adevărul simultan în două religii sau filosofii diferite[1], i se va spune pe loc că este intolerant, bigot, tradiţionalist (fapt care este de lăudat, după cum spuneau unii dintre intelectualii cei mai profunzi ai secolului trecut: Rene Guenon şi Mircea Eliade) nedeschis, neelastic, integrist, fundamentalist, bigot, orgolios, extremist, ignorant, exclusivist[2], îngust la minte, rigid, plin de prejudecăţi, superstiţios, habotnic, fanatic. După cum pe vremea comunismului puteai fi acuzat de obscurantism, superstiţie sau misticism, acum s-au găsit alte sărmane cuvinte care să fie diabolizate. într-o directivă din 1943 a Comitetului Central al P.C.U.S. se spunea: „Membri de partid şi organizaţiile comuniste să-i pună în încurcătură, să-i discrediteze şi să-i calomnieze continuu pe cei care ne critică. Când obstrucţioniştii devin prea sâcâitori, etichetaţi-i drept fascişti, nazişti sau antisemiţi [...] Aceste etichete vor deveni, după suficientă repetare, un «fapt» în mintea publicului"[3]. Să nu ne temem de aceste cuvinte ale unor copii din punct de vedere duhovnicesc, căci Cel ce voieşte mântuirea tuturor, ne-a spus: *„dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât (In.* 15, 18) şi *„dacă pe stăpânul casei L-au numit Beehebul, cu cât mai mult pe casnicii lui" (Mt.* 10, 25). Toate aceste fapte ne arată că va trebui să cultivăm mai mult ca oricând virutea bărbăţiei şi a credinţei nestrămutate în cuvântul Domnului şi al Sfinţilor Săi, căci multe manipulări, dezinformări şi minciunării s-au abătut şi se vor abate asupra creştinilor binecredincioşi. Atitudinea unor oameni de a privi cu superioritate de „deasupra" tuturor religiilor spre cei ce şi-au asumat o credinţă, nu trebuie să ne complexeze/intimideze, căci altfel, vom fi şi noi amăgiţi de vrăjmaşul mântuirii, cu dorinţa de a plăcea lumii şi de a primi laudele şi premiile ei de toleranţă[4] şi vom uita că mai degrabă trebuie să plăcem lui Dumnezeu şi nu oamenilor, după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel: *„Caut bunăvoinţa oamenilor sau*

[1] Pentru că „dacă nici o religie nu este falsă, atunci nici una nu este adevărată".

[2] Dar adevărul este prin definiţie exclusivist, spunea un apologet creştin, pentru că ori de câte ori afirmi un adevăr spui că opusul lui este fals. Atributul masonilor *liber,* înseamnă în definiţia Marelui Maestru E.O. Chirovici, „a avea mintea deschisă".

[3] Fragment citat de Mircea PLATON, „Cine a furat perucile", în rev. *Tabor* I (2007), nr. 5, p, 52, n. 18.

[4] De ex., UNESCO a dat chiar şi fostului patriarh român diploma de excelenţa „pentru contribuţia avută la dialog şi toleranţă, precum şi ca o recunoaştere a promovării înţelegerii între civilizaţii şi religii". Iar Centrul „Toleranţa" din Republica Moldova, sponsorizat de SUA, oferă celor care participă la acţiunile sale, „Certificatul de Voluntar în Promovarea Toleranţei".

pe a lui Dumnezeu? Sau caut să plac oamenilor? Dacă aş plăcea încă oamenilor n-aş fi rob al lui Hristos!" (Gal. 1,10) Această dorinţă de a plăcea lumii, de a obţine aprobarea ei în ceea ce facem, este unul dintre cele mai mari obstacole din calea mântuirii noastre. De aceea sfinţii, urmând Mântuitorului care a zis: *„Slavă de la oameni nu primesc" (Ioan* 5, 41), consideră şi ei, că unul dintre semnele desăvârşirii este respingerea acestei patimi atât de subţiri şi nebăgată în seamă: „Omul simte că a primit înţelepciunea de la Duhul, din aceea că îi este greaţă să placă lumii în purtările lui sau în cuvânt şi este urâtă în ochii lui slava lumii acesteia"[1].

Prin toate aceste catalogări simpliste enumerate mai sus, se pierde din vedere faptul că Ortodoxia a păstrat învăţătura cea mai lipsită de violenţă care a existat vreodată pe pământ: aceea a Domnului Iisus Hristos. Cine a mai spus vreodată că dacă cineva îţi dă o palmă să întorci şi obrazul celălalt? Cine a mai propovăduit vreodată iubirea duşmanilor? A mai învăţat cineva să iubeşti pe orice om până la a-ţi da viaţa pentru el? *(In.* 15, 13) Cine a fost mai tolerant decât Domnul nostru Iisus Hristos, care a spus să iertăm la infinit pe cei ce ne greşesc *(Mt.* 18, 22) DAR, în acelaşi timp, să nu le aprobăm NICIODATĂ păcatul din pricina unei false iubiri, numită mai nou, toleranţă!

în Biserica Ortodoxă nu găsim nicăieri crimele de care sunt acuzaţi creştinii, de cei care confundă creştinismul (ortodox) cu inchiziţia catolică. Spunea B.P Haşdeu comparând aceste două atitudini: „Ce enormă diferenţă între sângerosul limbaj al acestui fanatic din Europa cea civilizată şi dulceaţa eminamente evanghelică a mitropolitului şi a episcopilor din barbara Românie!..."[2] Sfinţii ortodocşi erau atât de delicaţi, încât nici frunzele copacilor nu vroiau să le rupă fără vreun motiv întemeiat. Deci, se deduce cu uşurinţă faptul că ideologii corectitudinii politice, fără o cercetare temeinică a învăţăturilor pe care le condamnă, sunt, din nefericire, doar nişte purtători de clişee cu care îi ştampilează la tot pasul pe cei care nu sunt de acord cu ei. Creştinismul, care schimbă omul până în adâncurile subconştientului şi îl învaţă iubirea faţă de aproapele care e chipul lui Dumnezeu, a fost dat la o parte. De cine? De cei care vor să instaureze iubirea cu forţa, prin legiferarea exagerată[3] a tuturor aspectelor vieţii şi gândirii, prin încercarea de a învăţa pe oameni iubirea cu sila, prin poliţie împotriva „crimăgânditului" (thoughtcrime), care a fost profeţit de G. Orwell încă din 1948. Dar cum de a reuşit acest autor să descrie atât de bine ce se întâmplă astăzi în lume? A reuşit fiindcă avea în faţă exemplul totalitarismului comunist, care nu e decât înaintemergătorul dictaturii corectitudinii politice (şi a celei antihristice), amândouă provenind din aceleaşi principii de gândire anticreştine, după cum ne spun cei care au analizat-o: „Corectitudinea politică este o mişcare totalitară de tip leninist, cea mai gravă ameninţare pentru idealul unei societăţi libere de la pră-

[1] SFÂNTUL ISAAC ŞIRUL, *op. cit.,* p. 207.

[2] B. P. HAŞDEU, *Istoria toleranţei religioase în România,* Ediţiunea II, revăzută şi adausă, Buc., 1868, p. 48.

[3] „Cauza veritabilă a obsesiei de a legifera fiecare aspect al vieţii ţine de profunda nesiguranţă în care se află omul care a abandonat orice standard mai înalt decât opinia societăţii în care trăieşte". H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 220.

buşirea regimurilor totalitare de stânga încoace"'. Acelaşi lucru l-a constatat şi cunoscutul dizident Vladimir Bukovsky care spunea recent: „Uniunea Sovietică a fost un stat condus prin ideologie. Ideologia de astăzi a Uniunii Europene este social-democratică, etatistă, şi o mare parte din ea ia forma corectitudinii politice. Sunt foarte atent cum corectitudinea politică se răspândeşte şi devine o ideologie opresivă"[2].

Iată că şi intelectuali precum G. Orwell, Umberto Eco („acel *politically correct,* creat în America pentru apărarea drepturilor minorităţilor oprimate, ca opoziţie faţă de orice formă de discriminare rasială, devine acum un nou fundamentalism"[3]), Slavoj Zizek („toleranţa corectitudinii politice ne dăruieşte o credinţă decafeinizată: o credinţă care nu ofensează pe nimeni şi care nu ne mai angajează deplin nici măcar pe noi înşine"[4]) şi mulţi alţii, ne avertizează asupra pericolului acestei plăgi.

Filosofia creştinului ortodox nu este să gândească *politically correct* ci „ *biblically correct".* Pentru creştin instrucţiunile de folosire ale lumii sunt în Sfânta Scriptură şi în Sfânta Tradiţie (păstrate în Biserica Ortodoxă de la apostoli până la noi) şi nu în ideologia corectitudinii politice care nu/teste decât *„lucru făcut de mâini omeneşti" (Ps.* 113, 12).

Corectitudinea politică spune să nu faci sau să nu zici ceva ce ar putea ofensa pe cineva. Ea ne cere să avem „un refuz manifest de a pronunţa judecăţi de valoare şi respingerea înverşunată a oricărui spirit critic"[5]. Dar, în timp ce şi Evanghelia ne spune să nu judecăm pe alţii (acesta fiind un păcat foarte mare), indiferent ce păcate am vedea că săvârşesc, ea nu ne învaţă să fim orbi şi să spunem, cum doreşte această nouă ideologie, că păcatul nu este păcat. Domnul nu ne învaţă să dăm dovadă de atâta cruzime şi nemilostivire încât să lăsăm pe aproapele nostru, aprobându-i păcatele, să considere că merge pe o cale bună, când el merge pe cea rea. Sfântul Ioan Gură de Aur, prevăzând această nesănătoasă atitudine, ne-a spus încă de acum 1600 de ani: „satana pândeşte neîncetat mântuirea omului, şi noi nu trebuie oare să ne ruşinăm de nepăsarea noastră pentru mântuirea semenilor noştri, când satana gândeşte mereu cum să-i piardă? Tu te vei lenevi la lucru când Dumnezeu însuşi te îndeamnă să dobândeşti pe cei pierduţi? Cine ne va ierta, oare, fraţilor, când satana are o astfel de râvnă pentru pierzarea oamenilor, iar noi nu avem nici cea mai mică râvnă pentru mântuirea fraţilor noştri? De aceea, când vezi un frate împietrit la inimă şi care nu vrea să te asculte, atunci zi întru sineţi: «Oare cu timpul nu-1 voi câştiga?» Oare tu nu vezi când un părinte, chiar când nu mai are nici o şansă pentru însănătoşirea copilului său, totuşi, plângând şi suspinând, stă lângă patul său, îl sărută cu dragoste şi întrebuinţează toate mijloacele de

[1] *Ibid.,p.* 309.

[2] Fragment dintr-un discurs ţinut la Bruxelles în anul 2006. Se poate citi şi asculta online la adresa: www.brusselsjournal.com/node/865. Trebuie să ne amintim că Bukovsky şi-a petrecut 12 ani din viaţă în închisorile, lagărele de concentrare şi instituţiile „psihiatrice" sovietice, încât îl putem considera pe bună dreptate un expert în mentalitatea comunistă.

[3] UMBERTO Eco, *Pliculeţul Minervei,* trad. de M. Şchiopu, Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 29.

[4] Slavoj ZIZEK, *Passion in the era of decaffeinated belief,* la www.lacan.com/passion.htm.

[5] V. VOLKOFF, p. 102.

vindecare până la suflarea cea mai de pe urmă? Tot aşa să faci şi tu cu fratele tău. Acela, cu lacrimile sale, nu poate să alunge boala, nici să îndepărteze moartea ce se apropie, tu, însă, pe un suflet bolnav de moarte poţi adeseori a-l mântui şi a-l ridica, cu lacrimile şi suspinurile tale, dacă eşti neobosit şi nu te depărtezi de dânsul. Aşa face şi Dumnezeu cu noi. Deşi noi suntem fără luare-aminte, El, totuşi, în toate zilele vorbeşte către noi prin prooroci şi apostoli, şi nu încetează să îndemne pe cei împietriţi la inimă"[1].

Dar acelaşi Domn, care ne învaţă să discernem clar între virtute şi păcat, ne-a dat şi soluţia acestei situaţii: nejudecarea, iubirea pentru cel amăgit de diavol, rugăciunea pentru el, sprijinirea lui spre lepădarea de cel rău şi în nici un caz acceptarea păcatului sau aprobarea lui, ci doar tolerarea (în sensul vechi al cuvântului[2]) acestei situaţii cu nădejdea îndreptării aceluia. Iată cât de delicat ne sfătuiesc Sfinţii Părinţi despre aceasta: „Nu defăima şi nu lăuda pe nimeni (şi una şi alta înseamnă a judeca pe cineva, lucru osândit de Dumnezeu), abţine-te să te pronunţi asupra aproapelui tău"[3]. Dar în acest text nu se susţine doctrina corectitudinii politice, ci este condamnată pronunţarea unei sentinţe definitive asupra omului, despre care numai după moarte putem fi siguri că a sfârşit în virtute sau în păcat.

Putem concluziona deci, că toleranţa adică descreştinarea este scopul final, iar corectitudinea politică este mijlocul prin care se doreşte obţinerea acestui scop. Dar impunerea forţată, prin lege, a unei gândiri unice, nu poate duce la rezultate bune pe termen lung, deoarece, de frica ostracizării şi izolării celor ce s-ar opune, oamenii se conformează (rezultă ipocrizie şi minciună), dar în sinea lor deja revolta începe şi finalul poate fi aflat prin compararea cu alte regimuri care au încercat o impunere unei asemenea gândiri unice[4].

Aşadar, prin toată această înălţare la rang de zeu a toleranţei nu se realizează altceva decât o teribilă 'zăpăcire' a minţilor oamenilor, pentru că se pun pe acelaşi plan toate religiile, toate confesiunile (ca şi prin mişcarea ecumenică), toate filozofiile, toate înclinaţiile păcătoase.

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Predici la duminici şi sărbători,* trad. de Melchisedec al Romanului, Ed. Bunavestire, Bacău, 2005, p. 344.

[2] Este interesant de remarcat în legătură cu sensul nou al toleranţei ceea ce spunea un profesor evreu comentând câteva remarci despre toleranţă ale gânditorului J. Locke: „Ceea ce este tulburător în acest pasaj este ideea îndrăzneaţă prin care, chiar şi după asigurarea unei toleranţe religioase totale, Anglia rămâne un stat Creştin" (Jonathan COHEN, „Some jewish reflections on Locke's *Letter concerning toleratiqn", Cross Currents,* 56 (2006), p. 66).

[3] Avva Isaia Pustnicul la SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Ofrandă monahilor contemporani,* trad. de Boris Buzilă, Fundaţia Dosoftei, Buc, 2002, p. 271.

[4] H.R. Patapievici spunea că „mecanismul psihologic prin care corectitudinea politică se impune este teama de stigmatizare publică pe care le-o inspiră celor care-i refuză catehismul" *(Idei în dialog,* 6/2007). „Adeseori toleranţa degenerează în tolerantism, adică în sincretism şi indiferenţă faţă de adevăr, bine sau frumos, iar atunci când este impusă de stat - ca în cazul laicismului modern - este de fapt practicată ca o reprimare a creştinismului în spaţiul public, invită nu la convieţuire, ci la expulzare, ducând la paradoxul unei impuneri sau practici intolerante a toleranţei". Ioan ICÂ jr., „Reflecţii filosofice şi teologice asupra ideii de toleranţă", în voi. *Toleranţă şi convieţuire în Transilvania secolelor XVII-XIX,* coord. Ioan Vasile Leb, Ed. Limes, Cluj, 2001, p, 63.

4. Toleranța şi franc-masoneria

Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns în capul unghiului; de la Domnul s-a făcut aceasta şi minunată este întru ochii noştri.
Ps. 117,22

Motivul care ne-a determinat să scriem şi despre această organizație (pe lângă cel de simplă dezvăluire a unei învățături greşite) este unul personal, izvorât din întâlniri cu persoane dragi ce aparțin masoneriei şi a căror mântuire ne preocupă în mod special. Poate că mulți dintre noi nu ne lovim de această organizație în viața de zi cu zi, dar ea există şi aici nu vrem decât să tragem încă un semnal de alarmă despre nocivitatea ei. Deoarece, chiar dacă relația dintre cauză (masonerie) şi efect (slăbirea credinței) nu este evidentă unui ochi nepătruns de învățătura evanghelică, ea nu înseamnă că nu există. De aceea, noi trebuie să conştientizăm boala, pentru a ne putea îndepărta de ea, căci s-o îndepărtăm pe ea deja este prea târziu[1]. O întrebare la care vrem să răspundem este cea pe care şi-o puneau şi pamfletele anti-masonice scrise în preajma apariției masoneriei speculative: îi face francmasoneria pe masoni mai buni creştini? Căci alt scop noi nu avem pe acest pământ.

Deja francmasoneria nu mai este doar un subiect al cărților despre teorii conspirative sau al unor simple zvonuri. Ea este studiată la cele mai înalte nivele academice[2] şi despre această mişcare apar cărți şi studii elaborate, scrise de prestigioşi istorici şi cercetători ai fenomenului masonic din multiple perpective. La o universitate din Anglia, de ex., deja există un departament special care se ocupă de studiul academic al francmasoneriei.

Când ne-am hotărât să aflăm ceva despre masonerie am decis să nu ne ghidăm numai după sursele anti-masonice, ci să aflăm cu dovezi „palpabile" de ce duh e călăuzită. Şi astfel, prin împrejurările vieții şi îngăduința Domnului, ne-au

[1] „în aceste zile e esențial să fim în stare să ne protejăm pe noi înşine de influența celor cu care venim în contact. Altfel, riscăm să pierdem atât credința, cât şi rugăciunea". Arhim. SOFRONIE, *Rugăciunea - experiența vieții veşnice,* Ed. Deisis, 1998, p. 59.

[2] Cărți ce tratează istoria masoneriei au apărut recent la universități precum Oxford, Cambridge şi altele. Prin prisma noilor schimbări în interpretarea evenimentelor istorice a apărut o nouă perspectivă prin care se dovedeşte că locul masoneriei nu este deloc unul irelevant. Vezi Steven C. BULLOCK, „Remapping Masonry", *Eighteenth-Century Studies,* voi. 33 (2000), nr. 2, p. 275-279 şi *ld.,* „Initiating the Enlightenment?: Recent Scholarship on European Freemasonry", *Eighteenth-Century Life,* voi. 20 (1996), nr. 1, p. 80-92.

apărut în cale mai mulți *„frați",* datorită cărora am putut să nc dăm seama că această organizație există, că ea este răspândită ca o rețea nevăzută în întreaga lume, că oamenii acestei organizații sunt prezenți în punctele cheie de conducere ale societății şi mai ales că luptă pentru „racolarea" celor care sunt în poziții de conducere, dorind să se infiltreze chiar şi în Sfânta Biserică Ortodoxă[1], după cuvântul apostolului care a profețit: *„După plecarea mea vor intra,* ***între voi,*** *lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma'" (Fapte* 20, 29).

Iată chiar mărturia unuia dintre candidații la conducerea masoneriei române, dintr-o cuvântare de-a sa către frații masoni. Acesta vorbeşte despre ceva ce puține surse masonice amintesc, dar mulți o bănuiesc: faptul că în masonerie există o „tradiție orală", care nu este scrisă niciodată, dar care cuprinde principiile fundamentale ale masoneriei: „Trebuie precizat de asemenea că acea *tradiție exclusiv orală,* din care s-au născut documentele scrise ale companionajului şi breslelor, a continuat să acumuleze. Iar masoneria, departe de a o minimaliza, a implantat în această *nouă tradiție orală* o serie de idei şi comandamente de maximă importanță, pe care documentele oficiale - fie ele redactările moderne ale *landmarkurilor,* fie *Constituția* lui Anderson, fie *Constituțiile* şi *Regulamentele* Marilor Loji Naționale moderne - nu le menționează ca atare, dar afirmă indirect spiritul lor. Să nu uităm detaliul că această *tradiție orală* este panmasonică şi totodată prevederile ei se înscriu ca *landmarkuri* cu legitimitate deplină. Altfel spus: *noua tradiție orală* se înscrie ea însăşi ca o sumă de *landmarkuri,* cu toată greutatea şi relevanța corespunzătoare noțiunii"[2]. Autorul aminteşte apoi câteva dintre aceste comandamente, probabil pentru aceleaşi motive pentru care practica rugăciunii lui Iisus a fost pusă în scris, adică pentru a nu fi pradă uitării: „Zonei în discuție îi aparține imperativul ca masoneria să adune în Templele ei *elita* societății, în general, şi *elitele* diferitelor domenii de activitate umană, în particular. ... Alt comandament spune că masoneria are rolul de a nu lăsa societatea să se dezvolte în mod haotic, ci de a o conduce în anume direcție, conform unor principii pozitive şi conform unei strategii complex elaborate. Având această nobilă însărcinare, masoneria merge într-un fel cu un pas înaintea societății, pe care o trage după ea conform planurilor de dezvoltare generală. ... [Un alt landmark] se referea la conducerea societății de către masonerie într-o direcție pozitică anticipată şi planificată de ea" *(Ibid.,* p. 5). Ce concluzie tragem

[1] Unde au şi ajuns, din nefericire, deşi hotărârile pan-ortodoxe în această privință sunt cât se poate de limpezi: cei care fac parte din această organizație nu se pot împărtăşi până nu ies din ea. Despre infiltrarea romano-catolicismului vezi mai jos mărturia unui mason. Despre dorința „misionară" *& fraților* cunoaştem chiar îndemnul unui mare ocultist şi cabalist, Papus (Gerard Encausse), care spunea într-un discurs la inițierea Maestrului mason: „Nou Hiram al Bunei-vestiri sociale ... răspândeşte, deci, oriunde, acea lumină pe care ai primit-o; caută în societatea profană inteligențele libere, inimile curate, spiritele curajoase care, învingând obstacolele, viața uşoară şi prejudecățile, caută o viață nouă şi pot fi elementele puternice pentru împrăştierea ideilor masonice" (PAPUS, *Ceea ce trebuie să ştie un Maestru Mason,* Ed. Nestor, Centrul Național de Studii Francmasonice, Buc, 2006, p. 64).

[2] Articolul se poate accesa online la adresa: www.cristian-tiberiu-popescu.ro/pdf/RIGORILE_AUTOIMPUSE.pdf, p. 3. Greutatea *landmarkurilor* constă în faptul că ele sunt pentru masonerie cam ceea ce sunt dogmele sau canoanele pentru creştinism. Aşadar foarte importante.

din aceste cuvinte? Că în masonerie, spre deosebire de creştinism, se ţin ascunse înseşi principiile călăuzitoare ale acestei organizaţii, transmiţându-se numai pe cale orală în loji. Iată aşadar un detaliu al unei conspiraţii prin care o elită, având o autoritate venită nu de la Dumnezeu prin Biserica Sa, ci din alte părţi neştiute, se crede îndeajuns de luminată încât să călăuzească întreaga omenire spre anumite ţeluri numai de ei ştiute (dar şi de sfinţi profeţite). Deşi ei cred că nimeni nu le cunoaşte scopul, din fericire, creştinii, care sunt „în legătură directă" cu Atotştiutorul, sunt mai informaţi decât aceia în ce priveşte cursul istoriei.

Cercetând sursele care ar putea introduce în spaţiul public şi astfel în gândirea oamenilor, teorii necreştineşti, nu putem să nu remarcăm surprinzătoarea asemănare care există între corectitudinea politică şi franc-masonerie. Departe de noi gândul de a ne alinia *teoriilor* conspiraţioniste[1]. Creştinii nu cred în teorii ci în cuvântul veşnic şi adevărat al Domnului şi în profeţiile despre nişte realităţi viitoare sau actuale ale sfinţilor de Dumnezeu inspiraţi. Cei care văd o luptă ce se dă între nişte forţe oculte şi ceilalţi oameni, nu sunt luate în serios de duhul lumesc, aşa cum nici creştinismul în general nu e luat în serios. Respingerea învăţăturilor despre un anumit tip de conspiraţie nu edte ceva diferit de respingerea învăţăturii creştine în general. Duhul lumesc nu crede că există diavol, nu crede că există iad, nu crede cuvintele Apocalipsei şi nici profeţiile Sfinţilor Părinţi, deci nu realizează nici gravitatea situaţiei în care se află omenirea, adică războiul pe viaţă şi pe moarte *veşnică* ce se dă pentru sufletul fiecărui om. Aşadar interpretarea evenimentelor istorice dată sub inspiraţia acestui duh este eronată. în consecinţă, influenţat de teoria happy-end-ului promovată de „cultura" necreştină[2] hollywoodiană, duhul lumesc nu ia aminte la glasul Bisericii care vorbeşte de 2000 de ani despre semnele ce vor apărea în apropierea celei de-a doua Veniri. Dar mai grav e faptul că unii creştini, luând aminte la glasul intelectualilor necredincioşi se pleacă mai degrabă acelora, preluând rezolvarea

[1] Toţi cei care încearcă să spună că în spatele unor evenimente aparent normale se află motivaţii ascunse, ostile creştinismului, sunt luaţi în derâdere. Există numeroase cărţi care încă din titlu îşi exprimă poziţia asociind aceste teorii cu paranoia. Un exemplu este şi distingerea cu 4 premii Oscar a filmului *A Beautiful mind (O minte sclipitoare)* în care personajul principal, care credea într-o conspiraţie, este diagnosticat ca schizofrenic Acelaşi personaj, un genial matematician de la Universitatea Princeton, spune la un moment dat că nu-1 are pe Iisus Hristos, fiindcă tipul lui de mântuitor are o cu totul altă formă. Scenariul (premiat şi el) a fost scris de evreul Akiva Goldsman, acelaşi care a alcătuit şi adaptarea cinematografică pentru celebrul *Cod al lui DaVinci.* De menţionat este faptul că o astfel de afirmaţie nu se află în biografia care a stat la baza filmului (Sylvia NASAR, *A Beautiful Mind: A Biography of John Forbes Nash, Jr,* Simon & Schuster, New York, 1998).

[2] Este interesant de remarcat faptul că în învăţătura iudaismului actual, iadul nu există decât ca pedeapsă de maxim 12 luni după care se trece în Rai, iar diavoiul nu este nicidecum vrăjmaşul lui Dumnezeu, ci un simplu înger bun de care Dumnezeu se foloseşte pentru a ne încerca pe noi. De aceea credem că nu este forţată legătura pe care o vedem între filmele promovate de marile companii cinematografice, cu ale lor izvoare iudaice (vezi mai jos, p. MGM), şi această învăţătură contrară adevărului în care toate şi întotdeauna se termină cu bine. Actualul iudaism susţine vechea erezie a apocatastazei, ce atrage din ce în ce mai multe suflete. Negând existenţa unui păcat originar, şi în consecinţă a unui Mântuitor de acest păcat, iudaismul consideră că „omul se poate răscumpăra *singur* prin căinţă" şi aici „izbăvirea depinde de buna conduită".

lor laică la problema „teoriilor conspiraționiste", adică disprețul față de ele, în loc să caute în cuvântul Domnului şi al Sfinților Părinți răspunsul la această problemă. Aceasta se întâmplă din pricina aceleiaşi patimi ucigătoare de suflete numită slavă deşartă, dorința de a plăcea oamenilor mai mult decât lui Dumnezeu. Frica de a nu fi luat în râs de „elitele" lumii acesteia, dorința de a intra şi de a rămâne, cu riscul compromisurilor dogmatice şi duhovniceşti, în cercul „celor slăviți ai pământului".

Apar cărți care spun că există chiar o „cultură a conspirației". Dar aceasta necesită o analiză mai atentă pentru a nu cădea în plasa soluțiilor simpliste şi lumeşti. Putem identifica cel puțin patru abordări ale subiectului. în prima secțiune, nereligioasă, intră cei care au căzut în plasa comercianților care „vând" pur şi simplu, pentru bani, „bomba de marketing" numită „conspirație", prin cărți, site-uri, filme etc. Aici bineînțeles, fiindcă aspectul financiar primează, se inventează conspirații din orice. Tot la categoria *necredincioşi* se situează cei care îşi dau seama de această capcană de marketing şi neagă în totalitate adevărul vreuneia dintre aceste teorii'. Aceştia neagă toate credințele milenare ale creştinilor considerând că sunt o dovadă de *„ezoterism,* sau mai exact un ezoterism marcat de influența misticismului creştin şi al credinței în forțe oculte (Nilus crede în miracole, în clarviziune, în predicții şi în profeții ale sfinților şi ale stareților din Rusia, în visele premonitorii, în acțiunea forțelor diavoleşti)"[2]. De asemenea este luată în derâdere şi credința susținută dintotdeauna de Biserică, aceea a apariției istorice a Antihristului.

Apoi există categoria celor credincioşi, care ştiu din Scripturi şi de la Sfinții Părinți că diavolul duce o luptă pentru sufletele oamenilor şi în consecință, omenirea se împarte în două feluri de oameni: una care slujeşte Domnului Iisus Hristos şi cealaltă care nu slujeşte Lui, şi inevitabil „conspiră" cu ştiință sau cu neştiință împotriva creştinismului şi Bisericii (vorbim aici mai ales de cei care cunosc creştinismul). Având această credință, cei credincioşi ştiu că *există* cu adevărat o conspirație, de a cărei dezvăluire depinde mântuirea lor. De fapt, toată lucrarea Bisericii nu este alta decât aceea de a călăuzi pe credincioşi în acest război nevăzut spre Domnul Iisus Hristos. în categoria celor credincioşi mai există şi aceia care, nedespătimiți şi neinformați fiind, cad pradă „culturii conspirației", „afacerii conspirației" pe care o combină cu învățătura Bisericii despre vrăjmaşii văzuți şi nevăzuți, căzând astfel într-o „râvnă fără pricepere" care condamnă „în bloc", după o mentalitate lumească, anumite țări, etnii, organizații etc. Afacerii cu „conspirația", având natură comercială, nu pot să-i lipsească ingredientele care o fac

[1] Astfel unii învățați, ferindu-se de extrema „conspiraționistă", au căzut în extrema „nevinovăției" în care consideră masoneria numai „un alt club social, o organizație Rotariană slabă intelectual, ce întreține şi promovează rețele de afaceri şi o sociabilitate amiabilă" (Steven C. BULLOCK, „Initiating the Enlightenment?: Recent Scholarship on European Freemasonry", *Eighteenth-Century Life,* voi. 20 (1996), nr. 1, p. 80).

[2] Vezi studiul unui cunoscut cercetător al fenomenului conspiraționist, dar care, din nefericire, abordează aceste chestiuni dintr-o perspectivă seculară şi deci incompletă: Pierre-Andre TAGUIEFF, *Iluminații. Esoterism, teoria conspirației, extremism,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc, 2007, p. 130.

atractivă. Acestea constau întotdeauna în stimularea unei patimi sau alta pentru a face „produsul" vandabil. în cazul nostru, se învăluie mintea omului mai ales incitându-i slava deşartă şi mândria prin următoarele idei: 'eu de acum sunt *dintre cei ce ştiu,* eu nu mai sunt ca masele manipulate după bunul plac, eu nu mai ascult acum de preoţi că ştiu eu cum au măsluit ei istoria creştinismului' etc. *Capcana cea mai mare este că direcţia înspre care este îndreptată ura nu este spre diavol, ci spre oameni, atacându-se astfel legea fundamentală creştină: iubirea de vrăjmaşi.* „Credinţa superstiţioasă în forţa istorică a comploturilor lasă cu totul deoparte cauza principală a eşecurilor de care au avut parte atât indivizii cât şi statele: slăbiciunile omeneşti"[1]. Greşeala literaturii contemporane conspiraţioniste stă în faptul că vede paiul din ochiul vrăjmaşilor creştinismului, dar nu vede bârna din ochiul său. Este mult mai simplu să asculţi de patima judecării aproapelui şi să pui numai pe seama lui eşecul unei vieţi duhovniceşti, în loc să ne vedem mai întâi propriile patimi, care ne fac să cădem pradă capcanelor omeneşti sau demonice. Căci la Judecata de Apoi, ca şi la judecata milostivă de acum, spovedania, cea mai mare păcăleală este să dăm vina pe diavol în loc să ne recunoaştem păcatul pe care cu voia noastră l-am făcut. Ce i-a folosit lui Adam dacă a dat vina pe „conspiratoarea" Eva?

Toată tragedia lumii contemporane se datorează în mare parte şi nouă creştinilor[2] care nu am vieţuit şi nu vieţuim după poruncile Mântuitorului Iisus Hristos, aşa cum au fost ele practicate de Sfinţii Bisericii Ortodoxe de-a lungul vremii. De aceea, orice încercare de a găsi un ţap atoateispăşitor, fie el cu şorţ, tăiat împrejur sau iluminat este o greşeală.

Din punct de vedere creştin, teoria conspiraţiei a fost foarte bine definită şi de un Sinod constantinopolitan din 1285: „Tulburarea şi furtuna întâmplate cu puţin timp în urmă în Biserică au avut drept părinte şi iniţiator pe însuşi potrivnicul acela (satan) pururea mânat de invidia mântuirii oamenilor şi care nu se dă înapoi nicicând de la a căuta şi lucra cele ce zădărnicesc aceasta. Dar la aceasta el a avut şi oameni, măcar că aceşti iniţiatori n-au avut o vină de la început, dar s-au făcut totuşi slugi şi instrumente care au săvârşit din alegere liberă câte a vrut acela. Deci la început a fost proclamat drept scop al acţiunii o «pace» şi o «economie» lipsită de primejdie şi, chipurile, spre folosul nostru, dar care nu erau întradevăr aşa ceva. Acest lucru a fost propus ca o momeală care să atragă sufletele oamenilor spre ceea ce era ascuns. Şi a fost propus cu făgăduinţe şi blestemele cele mai înfricoşătoare şi cu cuvinte de jurământ că ei nu vor altceva în gândul lor decât chiar ceea ce arată: împreună cu nepăgubirea, neprimejdia sau nepăcătoşenia. Scurt timp după acestea, acele jurăminte au fost neglijate, ca şi cum ar fi fost

[1] A. SOLJENIŢÎN, *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluţie,* voi. 1, trad. de Vasile Savin, Ed. Univers, Buc, 2004, p. 442.

[2] Că descreştinarea a pornit chiar din rândul creştinilor este un fapt demonstrat deja. Nemulţumiţi de propriul creştinism fără viaţă, teologii occidentali au căutat „îmbunătăţirea" lui prin tot felul de metode omeneşti. Secularizarea este lucrarea creştinilor ne-ortodocşi ajutaţi de necreştini. Vezi Dale K. VAN KLEY, „Christianity as casualty and chrysalis of modernity: the problem of dechristianization in the French Revolution", *The American Historical Review,* voi. 108 (oct. 2003), nr. 4, pp. 1081-1104.

făcute pentru un cu totul alt lucru decât pentru care au fost făcute; iar numele «păcii» şi «economiei» şi negocierea lor care până atunci părea foarte bună coboară la pământ şi în locul lor ies la iveală cuvintele şi lucrurile răutăţii"[1].

Literatura „conspirativă" actuală este atât de vastă încât cu greu poate cineva, fără multă cercetare şi discernământ, să-şi dea seama care surse sunt demne de crezare şi care nu. Cert este că Sfinţii sunt întotdeauna cea mai bună sursă de informare, ei grăindu-ne, ca şi profeţii Vechiului Testament, cuvântul Domnului, *astăzi.* Observând uneori această lipsă de echilibru şi informare la unii credincioşi, cei necredincioşi încep să se îndoiască de maturitatea acestora, ajungând chiar să-i dispreţuiască şi să se alieze concepţiei care crede că nu există nici un fel de conspiraţie. Şi cum principala tactică a diavolului este să-i facă pe oameni să creadă că el nu există, după aceeaşi tactică se scriu şi cărţile care condamnă orice fel de „teorie conspiraţionistă". Unii dintre cei care sunt a-conspiraţionişti au ajuns la această atitudine şi fiindcă au obosit tot căutând să descoasă iţele încurcate ale ierarhiilor oculte. Neavând câteva principii de bază de discernere a duhurilor au preferat mai degrabă soluţia simplă a retragerii superior-dispreţuitoare din această luptă, cu adevărat grea. în concluzie, soluţia creştinului este cea dată de Domnul Sfântului Antonie cel Mare. Se ştie din viaţa acestui mare sfânt, că a avut o viziune în care Domnul i-a descoperit nenumăratele capcane puse de diavol la tot pasul în calea oamenilor. Sfântul întrebând cum se poate scăpa de acestea a primit răspunsul: „Prin smerenie". Dar smerenia nu înseamnă numai a ne vedea păcatele, a nu-i judeca pe ceilalţi etc, ci şi a ne smeri mintea spre a primi cu credinţă învăţătura Domnului Iisus Hristos lăsată Bisericii Sale. Numai astfel ne putem înarma foarte bine, cu echipament „infra-roşu", care vede prin ochii credinţei unde este lucrarea celui rău împotriva omului sau a celor care, din nefericire, fac voia lui.

Pe scurt, lupta dintre bine şi rău, şi deci a conspiraţiei, este o constantă a istoriei. Dar dacă înainte se vorbea de o conspiraţie a diavolului (şi a oamenilor supuşi lui) împotriva omului, astăzi, fiindcă învăţătura creştină nu mai e „la modă", s-a căzut în eroarea că numai oamenii conspiră unii împotriva altora, fără nici o referinţă la lumea spirituală.

Prin prisma profeţiilor Mântuitorului şi ale Sfinţilor, precum şi prin cunoaşterea învăţăturii iudaismului despre Mesia, putem spune că cineva lucrează în culisele lumii. întâi de toate este diavolul cu legiunile sale, care ţese neîncetat intrigi spre iad. Apoi există numeroase persoane, ce lucrează cu forţele întunericului pentru a sprijini anumite interese pământeşti. Aceştia sunt vrăjitorii moderni, cu singura deosebire că acum ei consideră că fac parte dintr-o „mare frăţie albă" şi că de fapt ar fi de partea Luminii şi mai presus de orice religie instituţionalizată. Adevărul este că aceştia se amăgesc cu ideea că „se pot folosi" de puterile demonice sau sunt înşelaţi de diverşi „maeştrii înălţaţi" care se dau drept îngeri de lumină, după cum ne-a avertizat Sfântul Pavel.

[1] „Tomosul Sinodului constantinopolitan din 1285", trad. de Arhid. Prof. dr. Ioan I. Icăjr., *Studii Teologice 2* (2006), nr. 3, p. 120.

Mai ştim şi că există un popor pentru care culmea istoriei este pe cale de a se desfăşura şi care încă aşteaptă cu nerăbdare de câteva mii de ani pe Mesia. Pentru creştin, având în vedere că Mântuirea a fost realizată de Domnul Iisus Hristos, este foarte important *prezentul* şi pocăinţa pe care o poate face *acum* pentru a-şi impropria roadele răscumpărării realizate de Fiul lui Dumnezeu. De aceea, pune mai puţin accent pe viitor şi pe pregătirea lui. Spre deosebire de creştinism, pentru iudaism *viitorul* este mult mai important decât prezentul. De aceea, acest viitor este pregătit de acum, prin numeroase planuri, gândite amănunţit, pentru ca în viitor aceste planuri să dea roadele dorite. Este pregătirea ce precede venirea împăratului poporului ales, pe care ar face-o oricine ar avea această credinţă. Pregătirea cu minuţiozitate a templului din Ierusalim, nu pare a fi altceva decât pregătirea palatului, a tronului celui ce va veni. De asemenea, globalizarea politică, economică, culturală, organizată cu atâta tenacitate nu pare a fi altceva decât unificarea lumii politice pentru a o supune întreagă în mâinile, aceluia[1]. Iar ecumenismul este unificarea religioasă şi descreştinarea lumii, neutralizarea diferenţelor, pentru o mai bună manevrare a maselor în direcţia primirii învăţăturii antihristice despre lume. Toate aceste activităţi politice sunt atât de bine puse la punct, de coordonate şi promovate încât numai o motivaţie religioasă ar putea insufla atâta tenacitate. Sfinţii Părinţi ne-au avertizat şi de aceea nu'avem nici o justificare dacă ne lepădăm de ei şi ne aliniem teoriilor „romantice" ale duhului lumesc, antihristic. Cele spuse aici nu sunt nicidecum cuvinte spuse de dragul de a părea mai interesant şi mai „grav", ci doar o aducere aminte despre condiţiile ca acel happy-end mult dorit de noi toţi să se împlinească *în Duh şi Adevăr.* Aceste condiţii sunt: dreapta credinţă şi pocăinţa.

Două mici argumente în ce priveşte o posibilă conspiraţie (adică luptă indirectă, nedeclarată, împotriva creştinismului) pot fi considerate două acţiuni recente. Prima este publicarea simultană în 25 de limbi şi în 50 de ţări, a unor cărţi de popularizare aşa-zis *ştiinţifică.* Este vorba de colecţia *Science Masters,* unde sunt publicaţi numai autori evoluţionişti şi atei[2]. Cel de-al doilea argument este promovarea, iarăşi simultană, pe aproape întreg mapamondul TV şi literar, a aşa-numitei *Evanghelii după Iuda,* atât pe postul anti-creştin *National Geographic,* cât şi prin cărţi pe acest subiect, acţiune ce a beneficiat de o publicitate enormă. Despre aceasta nu putem spune decât că reabilitarea lui Iuda este o caracteristică specifică anti-evangheliilor evreieşti din Evul Mediu. „ ... faimoasele contraevanghelii medievale *Toldot Yechou.* Violente, jignitoare, brutale, baroce, aceste parodii ale vieţii lui Iisus, care îl reabilitează pe Iuda, par a fi inspirate numai din ura faţă de creştin"[3]. *Evanghelia după Iuda* (temă evreiască), aşa-zisul mormânt al lui Iisus (descoperit de un cercetător israelian), *Codul*

[1] „Potrivit principiilor *Marelui Inchizitor,* organizaţii internaţionale ca Naţiunile Unite trebuie să primească un conducător spiritual şi un conţinut pseudo-religios" (Ierom. Damaschin, *Viaţa şi lucrările...,* p. 178). în acest sens, poate că nu este nesemnificativ faptul că liderul acestei organizaţii nu este numit preşedinte, ci *secretar general.*

[2] Vezi mai pe larg despre această colecţie, la cap. *Toleranţa şi evoluţionismul.*

[3] Esther BENBASSA, Jean-Christophe ATTIAS, *Evreul şi celălalt,* trad. de Andreea Vlădescu, EST - Samuel Tastet Editeur, Buc, 2005, p. 39.

lui Da Vinci (preia vechi mituri anticreştine), „descoperirea" de către cercetători de religie mozaică a faptului că învăţătura despre înviere exista deja în tradiţia iudaică din vremea Mântuitorului şi a fost doar preluată[1]: toate acestea au apărut într-un interval atât de scurt, având şi o publicitate enormă? Să fie oare o simplă coincidenţă? Cum să nu credem că o conspiraţie este posibilă, când nu mai demult de anul 1946, de ex., într-un document al Securităţii, se spunea: „în acţiunea aceasta, B. poate fi folosit, fără să i se spună tot programul şi tot planul („fără să ştie ţelul final", p. 55). I se va da săptămânal să execute câte una, sau lunar, să execute mai multe puncte. Lui nu trebuie să i se spună că vor fi alegeri, fiindcă nu poate ţine secretul, atât de necesar reuşitei întregului plan de lucru. Toate punctele trebuie executate pe neaşteptate, rapid şi fără să se dea timp reacţionarilor să pună obstacole"[2]. Acest tip de abordare al comuniştilor nu este diferit de cel al societăţilor secrete de tip masonic, despre care aflăm că existau, de ex., în Rusia secolului XIX, ele organizând ceea ce a fost numită „prima revoluţie rusă", cea a decembriştilor (1825). Iată organizarea acestora: „Programul Societăţii de Sud era conceput în spiritul jacobinismului francez, în mod curios anticipând ideile şi metodele iacobinilor secolului XX, bolşevicii. Membri acestei societăţi erau împărţiţi într-o triplă ierarhie de responsabilitate şi iniţiere: un prim nivel conducător, compus din conspiratori, care doar ei singuri ştiau toate secretele şi luau deciziile cele mai importante; un nivel de mijloc care participa doar într-o anumită măsură la cunoaşterea şi decizia acestor chestiuni; şi un nivel inferior a cărei sarcină era numai aceea de a executa instrucţiunile. Urma apoi încă un grup de 'prieteni' sau simpatizanţi, care nu aveau să fie iniţiaţi în nici unul dintre secretele societăţii"[3]. Având aceste exemple în faţă nu putem să mai negăm posibilitatea existenţei unor societăţi asemănătoare chiar în zilele noastre, mai ales când ştim că în masonerie există ceea ce se numeşte „Supremul Consiliu de grad 33 şi ultim al Ritului Scoţian Antic", cu sediul la Washington. în masonerie, nu se ştie cine conduce cu adevărat, de unde vin „directivele" şi care sunt ţelurile precise ale organizaţiei. Se fac nişte paşi, dar viziunea globală o au doar foarte puţini din cei implicaţi în această lucrare. Acest fel de organizare este încă un impediment pentru un creştin de a deveni membru al masoneriei, deoarece neştiind către ce se îndreaptă această organizaţie, se poate face părtaş, chiar fără să-şi dea seama, la nişte fapte potrivnice voii Domnului. Fericiţi sunt creştinii, că Domnul le-a spus ce va fi în viitor şi de aceea ei pot citi „printre rânduri" evenimentele istoriei contemporane.

[1] Vezi la: http://www.cotidianul.ro/evreii_au_descoperit_un_mesia_inainte_de_isus-50981.html.

[2] Cristina PĂIUŞAN; Radu CIUCEANU, *BOR sub regimul comunist, 1945-1958,* voi. 1, INST, Buc, 2001, p. 52.

[3] Bertram D. WOLFE, *Three Who Made a Revolution,* Beacon Press, Boston, 1955, p. 25. Scopul conspiraţiei acestei Societăţi era „răsturnarea autocraţiei, executarea ţarului şi a tuturor membrilor ai familiei imperiale, preluarea puterii" *(Ibid.),* lucruri ce aveau să se întâmple în Rusia, din nefericire, în mai puţin de 100 de ani. „Aceşti tineri radicalişti au aşteptat, visând, plănuind, complotând în societăţile lor secrete şi ligile masonice, sperând ca moartea să aducă o schimbare a autocraţilor, sau pentru o revoluţie de palat". *(Ibid.)*

Considerăm că poziția creştină față de forțele ce acționează cu ştiință sau cu neştiință împotriva creştinismului este următoarea: vina principală a luptei împotriva Bisericii o are diavolul. Şi *el* ispiteşte şi influențează pe diverşi oameni, fie ei eretici, evrei, masoni, evoluționişti, atei, creştini modernişti sau progresişti, angajându-i în lucrarea sa fară ca aceştia să-şi dea seama pentru cine lucrează. *Toți* cei care lucrează, într-un fel sau altul, pentru împlinirea unor planuri de inspirație demonică (în afară de un procent infim de satanişti) o fac din neştiință. Aceştia nu ştiu că se împotrivesc Dumnezeului celui Viu, dau „cu piciorul în țepuşă". Dar ce este cel mai important şi îmbucurător este că, spre deosebire de diavol, aceştia *pot* să se pocăiască, pot să se schimbe oricând, devenind din slujitori inconştienți ai diavolului, fii conştienți ai lui Dumnezeu. De aceea, chiar dacă unii dintre slujitorii diavolului pot fi considerați cu predilecție ca fiind vrăjmaşi ai creştinismului mai mult decât alții, acesta este un fapt secundar. Nu trebuie să ne batem capul încercând să descoperim care dintre vrăjmaşii Domnului sunt mai furioşi sau mai influenți, deoarece aceasta este o pierdere de timp. Dar nici nu putem să credem că aceştia nu există sau că nu luptă prin multe mijloace perfide, să denigreze învățătura creştină, căci necunoscând vrăjmaşul el va amăgi multe suflete, trimițându-le în iad. O minimă cunoaştere a felului cum se mişcă lucrurile în lume este importantă şi ea face parte din acea înțelepciune de şarpe *(Mt.* 10, 16) pe care omul lui Dumnezeu este dator să o dobândească. Dar ea trebuie să fie bazată mai întâi de toate pe cuvântul Domnului şi al Sfinților despre istorie şi desfăşurarea ei. De asemenea, cu precauție şi mult discernământ pot fi folosiți şi gânditorii ce analizează situația lumii, căci ei ne pot scuti uneori de pierderea de timp necesară pentru evaluarea unei situații actuale.

în ce priveşte pe cei care încă nu „au aflat pe Domnul" sau chiar luptă împotriva Lui, este important, ca prin viețuirea şi cuvântul nostru, să încercăm, prin toate mijloacele posibile, ca, aşa cum alții s-au rugat şi ne-au răbdat pe noi până am ajuns la adevărul şi iubirea Domnului Iisus Hristos, aşa să ajutăm şi noi pe aceste chipuri ale lui Dumnezeu, să-şi conştientizeze depărtarea de Tatăl, şi toți laolaltă să ne reîntoarcem rugându-ne: „la Cel după asemănare mă ridică, cu frumusețea cea dintâi iarăşi împodobindu-mă".

0 poziție curat duhovnicească față de orice fel de conspirație, fie ea diavolească sau omenească, am găsit-o exprimată în câteva cuvinte ale lui Alexandr Soljenițîn: **„Dacă ne-am fi păstrat puritatea şi forța care ne-au fost insuflate odinioară de Sfântul Serghie din Radonej, nu ne-am mai teme de nici un complot din lume"**[1].

Masoneria şi scopurile ei, pe care le pune în practică pas cu pas, nu este o teorie, ci o realitate cât se poate de demonstrabilă. Deşi nu considerăm că este singura organizație care lucrează în ascuns şi *„nu vine la Lumină, pentru ca faptele ei să nu se vădească" (In.* 3, 20), este cu siguranță una dintre cele mai puternice şi mai influente. „Ordinul masonic trebuie văzut ca un mare guvern"

[1] A. SOLJENIȚÎN, *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluție,* voi. 1, 2004.

spunea Joseph de Maistre, încă din 1782[1]. „Două mari organizații stăpânesc omenirea şi îmbrățişează tot rostogolul pământului: biserica romano-catolică şi francmasoneria"[2]. Noi creştinii trebuie să spunem cu credință că lumea nu e condusă nici de masoni, nici de evrei, nici de alții asemenea, ci de Dumnezeu şi să nu ne pierdem prea mult timp încercând să descurcăm prea murdarele ițe şi culise ale lumii acesteia, ci mai degrabă să ne cunoaştem pe noi înşine, slăbiciunea noastră şi „culisele" cele mai tainice pe unde îşi aruncă diavolul semințele în mintea şi inima noastră, pentru că „puterea lui satana îți stăpâneşte păşunile inimii fără să-ți dai seama. Când îl atingi cu rugăciunea lăuntrică şi cu silirea minții, simți şi tu singur că rugăciunea a aflat înlăuntrul tău locul[3] unde se ascunde diavolul, cuibul lui satan, locuința lui Belzebul, tronul lui Lucifer şi cetatea demonilor. Acolo satana îşi păstrează adunate toate semințele răutății. De acolo izvorăsc toate răutățile, ca dintr-un izvor murdar şi urât mirositor. Acest loc diavolul nu vrea ca omul să-l simtă şi să ştie de el niciodată, pentru a nu căuta după aceea rugăciunea spre a-l alunga de acolo"[4]. Lupta cu „ce/e *ascunse ale mele'" (Ps.* 18, 13), aceasta este lucrarea de căpetenie a creştinului, toate celelalte fiind secundare.

Totuşi, pentru a putea scăpa de cursele pe care acelaşi diavol ni le întinde, folosindu-se de neştiința şi patimile unor oameni care construiesc şi conduc aceste organizații potrivnice Creatorului, vom încerca să dezvăluim în continuare o parte din strategia demonică de exterminare spirituală a oamenilor.

Nu cred că mai este nevoie să demonstrăm că învățătura masonică este absolut incompatibilă cu adevărul descoperit nouă de Dumnezeu. Aceasta se poate vedea din condamnările oficiale ale Bisericilor Ortodoxe şi din mărturiile sfinților şi părinților contemporani (Sfântul Teofan Zăvorâtul, Gheron Iosif. Pr. Porfirie, Pr. Filothei Zervakos, Arhiepiscopul Teofan de Poltava, Pr. Serafim Rose, Pr. Sofian Boghiu, Pr. Arsenie Papacioc, Pr. D. Stăniloae, teologul Georges Florovsky, Episcopul Kallistos Ware, Mitropolitul Irineu Mihălcescu[5] etc).

[1] Vezi lucrarea lui Joseph DE MAISTRE, *Memoire au Duc de Brunswick,* la: www.hyssopus.org/cms/files/M%C3%A9moireauDucdeBrunswick.pdf, p. 20.

[2] Spunea politicianul mason, Alexandru Vaida-Voevod, în 1919. La Horia NESTORESCU-BĂLCEŞTI, *Francmasoneria din România. Eseu istoric,* Centrul Național de Studii Francmasonice, Buc, 2005, p. 18.

[3] Arhim. Sofronie spunea despre acest loc că poate fi comparat cu *subconştientul* despre care vorbesc psihanaliştii şi care, prin meşteşugul de tămăduire al Bisericii Ortodoxe, poate fi curățit cu totul prin harul Duhului Sfânt. ARHIM. SOFRONIE, *Viața şi învățătura...,* p. 153.

[4] Isihast anonim, *Vedere duhovnicească,* trad. de Pr. C. Coman, Ed. Bizantină, Buc, 1999, p. 70, 72. Dacă Eliade spunea că „tehnica psihanalitică a inaugurat un nou tip de *descensus ad infemos"* (vezi *Mefistofel şi Androginul)* aici avem un exemplu de „psihologie abisală" pe care Biserica Ortodoxă o cunoaşte încă de la întemeiere şi de aceea noile cercetări nu fac decât să confirme ceea ce creştinii ştiu de mult.

[5] Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Sfaturi înțelepte,* Ed. Cartea Ortodoxă, p. 364; Gheron losif, *Mărturii din viața monahală,* Editura Bizantină, 2003, p. 255; K. Yannitsiotis, *Lângă Părintele Porfirie,* Ed. Bunavestire, 1999, p. 214; *Ne vorbeşte Părintele Filothei Zer\>akos,* Ed. Cartea Ortodoxă, 2007, p. 246; R. Betts, V. Maaenko, *Ierarhul Theofan al Poltavei,* Ed. Sofia, 2006, p. 110; Arhim. Arsenie Papacioc, *Singur Ortodoxia,* Constanța, 2005, p. 56; Costion Nicolescu,

Oare aceşti mari sfinţi, ierarhi, duhovnici şi teologi să fi fost atât de neştiutori când au condamnat masoneria? Ierarhii care erau în vâltoarea lumii la cel mai înalt nivel, duhovnicii la care se spovedeau mii şi mii de oameni din cele mai diverse straturi sociale, teologii care cunoşteau atât de bine ambele învăţături, să fi fost toţi amăgiţi când au dat acest verdict, aşa cum vor să ne facă să credem apologeţii înfrăţirii dintre francmasonerie şi Biserică?! In Biserica Ortodoxă, ca şi în unele confesiuni, cei care sunt masoni nu au voie să se împărtăşească pentru că învăţătura la care ei au aderat este o lepădare de învăţătura Bisericii: „Ortodocşilor le este strict interzis, sub pedeapsa excomunicării[1], să devină francmasoni"[2]. Un om care şi-a petrecut întreaga viaţă studiind fenomenul religios, Mircea Eliade, zicea despre ei: „Nu ştiu ce vor aceşti oameni, cine le-a băgat în cap că îşi trag doctrinele de la Solomon şi de la Piramide, şi de ce sunt atât de misterioşi cu «secretele» lor, pe care le publică totuşi în sute de cărţi de propagandă?"[3]. Despre vechimea masoneriei vorbea şi un mason în anul 1878: „Ritualurile şi simbolurile noastre fiind pline de aluzii la perioada biblică a istoriei evreieşti şi având o oarecare asemănare cu misterele din vechime, entuziaştii şi-au imaginat că istoria noastră şi-ar putea afla originile până în adâncurile antichităţii. In loc să se întrebe când şi cum au fost introduse aceste ceremonii în sistemul nostru, au luat de-a gata ideea că şi-ar avea izvorul în cele mai timpurii surse şi că Masoneria a înflorit de fapt sub directul patronaj al Regelui Solomon. Şi orice asemănare cu un simbol sau obicei al misterelor de la Eleusis sau cu ritualurile vechilor indieni şi egipteni a fost luată drept dovadă sigură despre o legătură mai mare sau mai mică dintre acestea şi masonerie. Ar părea inutil să insistăm asupra absurdităţii unor asemenea speculaţii nesăbuite dacă nu ar fi fost faptul că istoria autentică sau legendară a templului lui Solomon se întrepătrunde cu fiecare parte a sistemului nostru. Explicaţia acestui fapt este următoarea. Noi, masonii, suntem angajaţi în ridicarea unui templu spiritual şi dacă

Teologul în cetate. Pr. Stăniloae şi aria politicii, Ed. Christiana, 2003, p. 29; G. Florovsky, *Ways of russian theology (cap. Russian freemasonry);* Mitrop. Irineu Mihălcescu, *Teologia luptătoare,* Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1994 şi articolele şi interviurile sale din revistele teologice ale vremii. Vezi o analiză a lor la Pr. Ioan Vicovan, *Ioan Irineu Mihălcescu. „Apostol al teologiei româneşti",* Ed. Trinitas, 2004, voi. 1, p. 501-518.

[1] *Excomunicare* vine din latină şi nu înseamnă decât excluderea firească de la împărtăşanie (communio) a celor care nu mai mărturisesc credinţa Bisericii.

[2] TIMOTHY (Episcopul KALLISTOS) WARE, *The Orthodox Church,* 2nd Edition, Penguin Books, London, 1993, p. 116 (trad. rom. p. 120). Cum poate fi compatibil creştinismul cu masoneria când auzim asemenea constatări precum aceasta spusă de un Mare Maestru evreu, Marcel Schapira: „Dan Dragomirescu (s-a sinucis), Alexandru Melinte (s-a sinucis), *buni* masoni" *{Iluştri Francmasoni ai României,* p. 33).

[3] MIRCEA ELIADE, „Mentalitatea francmasonică", în *Oceanografie,* Ed. Roza Vânturilor, Buc, 1990, p. 120. M. Eliade a arătat dezastruoasele consecinţe ale masoneriei şi în cartea sa *Salazar şi revoluţia din Portugalia,* apărută într-o ediţie nouă în *Jurnal portughez şi alte scrieri,* voi. II, trad. de Mihai Zamfir, Ed. Humanitas, Buc, 2006. Iar Rene Guenon a arătat în scrierile sale falsitatea credinţei masonilor că ar fi „de mii de ani" posesorii unei tradiţii iniţiatice veritabile. Vezi: *Le Theosophisme - Histoire d'une pseudo-religion,* 1921; *Etudes sur la Franc-Maţonnerie et le Compagnonnage,* 1964.

pătrundem bine această idee vom vedea că nu putea fi găsit altceva mai potrivit decât alegerea acestei alegorii sacre ce imprimă întregului sistem un caracter religios"[1]. Masoneria încearcă să răspândească ideea că ordinul acesta este cu mult mai vechi decât Biserica, pentru a arăta că exista un sistem religios capabil să facă lumea mai bună şi să unească pe oameni cu Dumnezeu cu mult înainte de venirea Mântuitorului, astfel încât dumnezeiasca Sa jertfi să pară inutilă şi nu prea semnificativă. „Masoneria învaţă că filozofia sa este capabilă să reformeze lumea şi să remedieze ceea ce creştinii ştiu că sunt efectele păcatului"[2].

Deşi învăţătura masonică este neschimbată de la începutul secolului şi până astăzi, forurile masonice sunt hotărâte să pună în discuţie, la nivelurile cele mai înalte masonice şi ortodoxe, ridicarea condamnărilor date în anii '30 asupra francmasoneriei, de Sinoadele mai multor Biserici Ortodoxe. Despre aceasta se vorbeşte pe site-ul unui mason român, candidat la funcţia de Mare Maestru al MLNR: „In 1937, la 12 martie, Biserica Ortodoxă Română, pe fondul unei ascensiuni majore a dreptei radicale[3] în România, a elaborat şi publicat celebrul document de condamnare a masoneriei române, neabolit până astăzi. Acuzaţiile pe care le aducea acest text Ordinului masonic român - anume că: «propagă necredinţa prin concepţia panteist-naturalistă», «consideră pe evrei superiori creştinilor», «vrea să se substituie creştinismului», «subminează ordinea socială» - sunt total false, dovedind o flagrantă necunoaştere a filozofiei masonice. De când a revenit la viaţă, după 1993, MLNR nu a făcut nici un demers pe lângă Patriarhia Română pentru ridicarea acestei condamnări, privindu-o ca pe o fatalitate cu care nu-ţi rămâne decât să te împaci. Intolerabil! Cum se potriveşte acest statut cu faptul că, de-a lungul vremurilor trecute, atâţia mari ierarhi ai Bisericii române, inclusiv mitropoliţi, au fost masoni; cum se potriveşte acest statut cu faptul că, astăzi, avem atâţia preoţi printre noi, oameni de cea mai bună calitate şi prestigiu? Este o situaţie absolut anormală şi descurajantă pentru fraţi, mai ales pentru fraţii-preoţi. Ca Mare Maestru, voi face toate demersurile pentru a obţine ridicarea condamnării din 1937 şi intrarea în normalitate a raportului în cauză"[4].

Ştiind influenţa imensă a Bisericii asupra opiniei publice, franc-masoneria încearcă să-i facă pe ierarhi să ridice condamnarea dată asupra masoneriei. Aceasta se încearcă încă din 1966. în ziarul american *Chicago Tribune* din 21 martie 1966 se spune: „Un rabin a predicat astăzi de la un amvon protestant şi a cerut papei Paul al Vl-lea să ridice interdicţia pusă romano-catolicilor de a

[1] Edward F. WILLOUGHBY, „Freemasonry", în *Macmillan's Magazine,* voi. 38, (mai-oct. 1878), p. 126.

[2] Dan WALTERS, „The Ecumenical Religion of Masonry", *Truth Magazine 29* (1985), nr. 5, p. 132.

[3] Această interpretare ce încearcă să reducă motivele condamnării la ideologia „dreptei" este cu totul insuficientă şi neinformată. Condamnarea masoneriei a fost făcută de creştini încă din secolele anterioare, fiind bazată pe motive teologice şi de aceea ea este în vigoare şi astăzi, pentru aceleaşi motive teologice.

[4] Vezi *Programul de guvernare,* p. 12, aflat la: www.cristian-tiberiu-popescu.ro/. Pagină accesată în noe. 2006. Acum site-ul nu mai există fiindcă a fost doar unul de campanie electorală, dar fotografiile şi textele se află în posesia noastră.

fi. membri în lojile masonice. Rabinul era William F. Rosenblum, mare capelan în masonerie şi rabin emeritus la Templul Israel. A ţinut această predică la slujba (service of worship) anuală masonică săvârşită în biserica presbiteriană de pe strada nr. 5. Rabinul Rosenblum a salutat recentele reforme instituite de Conciliul ecumenic Vatican II şi a adăugat: «Se pare că a venit vremea ca sanctitatea sa să ridice interdicţia ce este în vigoare de mai multă vreme, ce interzice romano-catolicilor să fie membri în lojile noastre masonice. Oricare ar fi fost motivele impunerii acestei restricţii nu există nici un motiv ca ea să continue în vremurile şi lumea de azi. Masoneria susţine două importante principii ce sunt importante pentru întreaga umanitate: credinţa în Dumnezeu şi dreptul fiecărui om de a fi liber. Acestea sunt principii pe care şi biserica catolică de asemenea le susţine. Catolicii pot fi buni masoni şi masonii pot fi buni catolici»"[1].

0 altă deosebire teologică dintre Biserică şi masonerie este aceea că în timp ce creştinul *ştie* care este Adevărul şi se luptă să asculte de El, masoneria *caută* adevărul: „S-ar putea spune că masoneria este chiar opusă religiilor. Ea consideră că adevărul trebuie căutat, în timp ce într-o religie se presupune că el este cunoscut şi nu mai este nevoie să se umble după el, ci doar să fie adorat"[2]. Iar în *Ritualul Ucenicului* mason i se spune acestuia că „intrând în rândurile Francmasoneriei ai pornit alături de fraţii tăi în căutarea Adevărului". Această deosebire fundamentală este cu totul adevărată şi ea a fost subliniată şi de Fericitul Părinte Sofronie, pentru toţi cei care, creştini fiind, declară că încă mai caută adevărul: „Eu cred în Hristos. Eu cred lui Hristos. Eu sunt legat cu dragostea lui Hristos. Eu am încredere numai în Hristos pe Care l-am cunoscut în Biserică. Odinioară, *căutarea* «fiinţării» autentice m-a adus la Athos. Acum, din toate puterile sufletului, doresc să mă asemăn, fie şi în cea mai mică măsură, lui Hristos, căci în El se cuprinde, pentru mine, autentica, veşnica, dumnezeiasca viaţă; cât despre a căuta - eu am încetat s-o fac"[3]. Această teorie despre *căutarea* adevărului pare a avea un loc şi în iudaism, unde există în loc de dogme nişte principii fundamentale: „Conţinutul acestor principii e acceptat în prezent de orice evreu credincios, însă mai mult ca punct de pornire pentru aprofundări ulterioare decât ca lucru stabilit definitiv"[4].

Dacă Sfântul Apostol Pavel a spus: *„Chiar dacă noi, sau un înger din cer, v-ar vesti altă Evanghelie decât cea pe care v-am vestit-o noi, să fie anatema" (Gal.* 1, 6), atunci, este evident că numai un creştin care nu cunoaşte nici măcar alfabetul credinţei sale ar putea subscrie la filozofia masonică, al cărei motto este: „Masoneria nu cunoaşte limite în căutarea adevărului"[5]. Auzind aceste cu-

[1] Vezi şi ziarul *New York Times* din aceeaşi zi: George DUGAN, *Rabbi urgespope lift masonic ban,* p. 19.

[2] J. LHOMME, E. MAISONDIEU, J. TOMASO, *Dicţionar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* ediţia a Il-a, trad. de Catrinel Auneanu, Ed. Libripress, fără an, p. 537.

[3] Arhim. SOFRONIE, *Nevoinţa cunoaşterii lui Dumnezeu,* trad. de Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 297. (vezi şi nota 20)

[4] G. Filoramo, M. Massenzio, M. Raveri, P. Scarpi, *Manual de istorie a religiilor,* trad. de Mihai Elin, Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 169. Vezi şi mai jos despre adogmatismul iudaic

5 *** *Constituţia Marii Loji Naţionale din România,* Ed. a Il-a, Buc, A.L., 6000 (2000), p. 8.

vinte atât de categorice ale Sfântului Pavel, cum ar putea un creştin să adere, nu numai la o altă *evanghelie,* ci chiar la o totală „non-evangheîie", căci după cum ştim, referinţele creştine au fost eliminate demult din masonerie?!

„Propriu Ordinului este să permită fiecăruia să-şi determine propria sa etică, să-şi aleagă propria sa cale de perfecţionare şi de asemenea, dacă doreşte, propria cale de mântuire"[1]. Cum ar putea un creştin accepta o asemenea filozofie când el ştie clar (dacă-şi cunoaşte credinţa) că nu există decât ***o*** singură etică desăvârşită, cea evanghelică, şi nu există decât ***o*** cale de 'perfecţionare' şi mântuire: împlinirea poruncilor Domnului nostru Iisus Hristos?! Un creştin matur nu va putea niciodată sta alături de un neortodox sau necreştin fără să încerce, împins de iubirea aproapelui, prin mijloace duhovniceşti, să-1 facă să se întoarcă la dreapta credinţă şi să-i uşureze astfel calea spre întâlnirea cu Domnul Iisus Hristos, după al Cărui chip a fost creat. Şi un astfel de creştin adevărat, deci „misionar", nu ar putea niciodată fi acceptat în „sfatul necredincioşilor" lojelor, unde toţi „respectă" credinţa celuilalt şi fiindcă nu conştientizează importanţa dreptei credinţe şi a dreptei vieţuirii, lasă pe necreştini, neortodocşi sau nepracticanţi, pe calea pierzării.

Cum ar putea Biserica să fie de acord cu ridicarea condamnărilor asupra masoneriei când această organizaţie promovează o filozofie de viaţă bazată pe principii total opuse celor evanghelice. Iată ce aflăm dintr-un dicţionar masonic recent: „Există totuşi, între Biserică (e vorba despre tot ceea ce semnifică drept Biserică în toate religiile lumii) şi Masonerie, o prăpastie de netrecut: *dogma.* Biserica şi-a înălţat întreg edificiul spiritual pe dogmă. Masoneria Universală, eliberându-1 pe om de orice constrângeri, respinge cu desăvârşire orice dogmă. Ordinul masonic este *adogmatic.* El lasă adeptului libertatea să caute singur drumul spre Adevăr. Această regulă sacră a Masoneriei a făcut posibilă adunarea - sub acoperişul aceluiaşi Templu - a unor bărbaţi care aparţin diferitelor religii de pe mapamond. [...] Ordinul masonic este o instituţie adogmatieă. Masoneria nu s-a împăcat niciodată cu ţarcul strâmt, osificat, al dogmei. în Masonerie, omul trebuie să gândească liber, să nu fie strâns, limitat între zidurile dogmelor. Nu există nimic mai străin spiritului Masonic decât dogma. Arta Regală ne învaţă să gândim corect, abia din clipa când renunţăm la dogmele profane. Să precizăm totuşi că Masonii nu au nimic împotriva dogmelor religioase, ale cultelor, ale sectelor, ci ei exclud dogma doar din modul lor de gândire Masonică, lăsând la latitudinea fratelui să adopte orice religie doreşte. Pe drumul căutării eternului Adevăr uman, pe drumul cunoaşterii de sine, dogma însă, nu-1 poate însoţi pe om. ... Spiritul uman trebuie să fie eminamente liber. Neîngrădit de dogme. De aceea, Confreria noastră - *spre deosebire de toate bisericile lumii* - respinge dogmatismul, învăţându-1 pe om să gândească corect. Să gândească cu mintea lui, nu cu mintea altora. Astfel *gânditorul - mason* se produce pe sine însuşi. El se naşte din propria sa operă" *(subl.n.)*[1]. Ce frumos şi firesc răsună

[1] Jean-Jacques GABUT, (Mare Maestru honoris causa al Marii Loji a Franţei), *Eglise, religions et franc-maconnerie. Le dossier complet,* Les Editions du Cerf, Paris, 2006, p. 230.

[2] Olimpian UNGHEREA, *DEX Masonic,* voi. 1, Ed. Phobos, Buc., 2007, p. 154 (Biserică), p. 27 (Adogmatism), p. 97 (Arta supremă a gândirii). Vezi şi cap. „Problema dogmatismului în masonerie după Vuillaume" din Patrick NEGRIER, *Gândirea masonicp din secolul al XlV-lea*

aceste cuvinte pentru mentalitatea descreştinată de azi! Dar ce consecinţe dezastruoase, atât vremelnice cât şi veşnice, are o astfel de gândire care nu numai că nu propune nici un adevăr, dar nici măcar nu arată calea autentică pentru aflarea lui, ci pur şi simplu, neştiind pe unde merge, împinge pe calea relativismului şi a dezorientării suflete nenumărate. Observăm duplicitatea evidentă: pe de o parte se spune că e acceptată orice religie ar dori masonul să îmbrăţişeze, dar pe de altă parte, i se sugerează în nenumărate chipuri să nu care cumva să creadă că a aflat Adevărul sau că numai religia sa îl deţine. Acesta este principiul dizolvant de bază al masoneriei, prin care deturnează diversele comunităţi de credinţă de la sensul lor originar. Dar, trebuie să amintim, că oricât de mult ar declara cineva că nu-şi bazează gândirea pe dogme, totuşi acest lucru este imposibil. Câteva principii călăuzitoare neschimbate are orice om, chiar dacă acesta poate să fie aberaţia 'accept că fiecare are adevărul lui'. Chiar şi masoneria spune că „ea nu are dogme, ci doctrină. Şi totuşi, o dogmă există şi în Confreria noastră: *unica dogmă fiind aceea că Ordinul masonic este adogmatic" {Ibid.,* p. 27). Aşadar toţi relativiştii recunosc în cele din urmă importanţa dogmei, a unor principii neschimbabile, care să-i ţină în limitele sănătăţii mintale, căci fără acestea lumea s-ar transforma în spital de alienaţi. Aşa stând lucurile, tragem concluzia că mult trâmbiţatul „adogmatism" al unora nu este decât un refuz indirect al dogmei creştine şi o acceptare a *altor* dogme, ale altcuiva decât Domnul nostru Iisus Hristos. Acest lucru este afirmat şi într-un studiu masonic unde se arată limpede că ceea ce doreşte masoneria nu este deloc o simplă schimbare legată de iubire şi toleranţă ce s-ar petrece doar la nivelul sentimental, ci o înlocuire desăvârşită în planul principiilor, al dogmelor, a învăţăturii creştine cu cea masonică: „Fiecare mason ştie că nu există remediu pentru problemele omeneşti decât în spiritualitate. «Este esenţial să remarcăm faptul că unirea trebuie îndeplinită în ordinea pur intelectuală, în înţelegerea ordinii divine şi a principiilor metafizice. Fără această bază strict doctrinală (sic!) nu se va putea construi nimic solid; toate combinaţiile politice şi economice vor fi neputincioase; acordul asupra principiilor odată realizat, înţelegerea - în toate celelalte domenii - va rezulta de aici în mod necesar»"[1]. Pe site-ul Marii Loji Naţionale din România se spune ce este francmasoneria: „O instruire pe calea vieţii; o educaţie morală; un pas către viaţa spirituală; o perfecţionare realizată în trepte; ..."[2]. Tot aici este negat faptul că masoneria ar fi o societate filantropică. Masoneria considerând că poate oferi toate acestea adepţilor săi, este limpede că încearcă să ofere o „alternativă" la calea Bisericii care, prin harul ei, include în drumul spre mântuire şi toate aceste deziderate masonice.

Din aceste cuvinte, constatăm încă o dată justeţea condamnărilor de până acum ale masoneriei, condamnări întemeiate pe faptul că francmasoneria, ca

până in secolul alXX-lea, trad. de Catrinel Auneanu, Ed. Libripress, Buc, 2007, p. 221-228. Şi aici se spune că, de fapt, „masoneria are propriile dogme".

[1] Maestrul Comei TĂBÂRCĂ, „Marele secret al reconcilierii" în *Memento Masonic. Studii masonice,* Lucrare apărută sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR Gheorghe Comănescu, 6001 (2001), p. 113.

[2] Vezi la: www.mlnr.ro/frameSetRo.php, cap. „Ce este francmasoneria".

orice altă erezie din trecut, încearcă să înlocuiască adevărurile-dogmele descoperite de Dumnezeu oamenilor, cu alte învăţături descoperite de alte 'entităţi' oamenilor. Şi oare ce e mai bine? Să cred în adevărurile spuse de un muritor pătimaş sau în cele izvorâte din dumnezeiasca gură a Domnului şi a Duhului Sfânt, călăuzitorul Bisericii?

Masoneria se consideră, în paralel cu Biserica, o cale la fel de legitimă către Lumină şi Adevăr. Un cunoscut istoric al masoneriei şi *frate,* Albert Lantoine, spunea într-o scrisoare din 1937 către suveranul pontif că „noi [masonii] suntem liber cugetători. Voi sunteţi credincioşi, dar este posibil să ne întâlnim pe calea Drepţilor. [...] Francmasoneria disciplinează spiritele, la fel cum Biserica disciplinează sunetele" (GABUT, *op.cit.,* p. 157). Dar o astfel de separare a Jurisdicţiilor" este numai o amăgire, bazată pe o inventată deosebire a „ariilor de acoperire" (spirite şi suflete), distincţie formulată pentru necunoscătorii care încă mai cred că masoneria nu vrea să se substituie Bisericii şi religiilor în general. Se încearcă astfel statornicirea ideii „complementarităţii celor două forţe spirituale" *(Ibid).* Aici va apărea obiecţia că masoneria nu vrea să se substituie religiei. Poate că nu vrea ea însăşi să devină religia laico-ezoterică a lumii, dar cu siguranţă vrea să substituie mesajul originar al creştinismului (şi al religiilor) care se consideră unica explicaţie adevărată a lumii, cu un mesaj mai tolerant. Ea se consideră cu o mândrie ascunsă, ca fiind un *corector* al religiilor care le poate aduce pe calea cea dreaptă din 'fanatismul' şi 'intoleranţa' lor. Dar cum nu încearcă să se substituie Sfintei Biserici ce a călăuzit milioane de suflete către reîntâlnirea cu Tatăl Ceresc, când masonii spun clar de sute de ani: „fraţii cei mai savanţi gândesc că există motive foarte întemeiate pentru a crede că adevărata Masonerie nu este decât *Ştiinţa omului* prin excelenţă, adică, cunoaşterea originii şi a destinaţiei sale" (J. DE MAISTRE, *op. cit.,* p. 8)? Oare Biserica de când a fost înfiinţată, vorbeşte ea oare despre altceva decât despre aceste lucruri şi multe altele?

Pentru ca amăgirea să fie „ca la carte" şi fiindcă masonii au realizat că omul fără religie nu poate trăi, atunci au preluat şi în ordinul lor multe elemente ritualice pentru ca această organizaţie să pară înlocuitorul perfect pentru orice alte religii, filozofii şi organizaţii umanitare. Faptul că masoneria se doreşte a fi o organizaţie atotcuprinzătoare, totală, o dovedesc şi cele trei curente existente în masonerie: „In prezent, în Masoneria Universală există trei curente majore: 1. *Curentul Caritabil,* existent cu predilecţie în Marile Loji din SUA care dispun de uriaşe resurse financiare. 2. *Curentul Social,* întâlnit în mod frecvent în Marile Loji din America Latină. Aici Masoneria a fost (şi este) în avangarda marilor schimbări sociale şi politice. 3. *Curentul spiritual,* prezent mai ales în Marile Loji de Europa" *(Dex-ul masonic,* voi. 1, p. 308). După cum se observă, în masonerie sunt acoperite cele mai importante „sectoare" ale vieţii: social, politic şi spiritual. Despre elementele ritualice din Ordin, putem constata faptul că ele sunt preluate din diverse religii, mai ales din creştinism, pentru a satisface şi dorinţa de^iz" spiritual din sufletul omului. Astfel găsim aici: templu, altar, Mare Preot, înalt Mare Preot („în timpul oficierii ritualului, Marele Preot poartă o *tunică* specifică, *robă, ephod* şi *mitră", Dex Masonic,\o\. 2,* p. 233), diacon,

miruire, tămâiere, rugăciune, botez („ca sacrament al artei regale"), Cartea Legii Sacre („toate jurămintele depuse în Templu se fac, în genunchi, în fața Altarului, cu mâna pe Cartea Legii Sacre") etc.

Dar, după cum se ştie, creştinul nu poate găsi absolut nimic în masonerie (din cele ce îi sunt necesare pentru mântuire), care să nu poată fi găsit în Sfânta şi Tainica Biserică care îl „inițiază" mai bine ca oricine în toate tainele lumii acesteia şi ale celei viitoare. Şi astfel, inutilitatea masoneriei devine evidentă pentru creştinul conştient.

O altă cale prin care se încearcă apropierea celor două, Biserica şi francmasoneria, este aceea, folosită şi de mişcarea ecumenică, de a semna împreună diverse declarații comune pe probleme sociale şi umanitare. Una dintre primele astfel de declarații a fost cea semnată în Franța, în 1985 în care se vorbea despre imigranți, tolerarea diferențelor, manifestările de intoleranță, ideologiile extremiste discriminatorii etc. Printre semnatarii acelei declarații se numărau: Consiliul permanent al episcopatului catolic, Consiliul Federației Protestante, Comitetul inter-episcopal ortodox, Consiliul Superior rabinic, Marea Moschee din Paris, laolaltă cu cinci obediențe masonice, Liga pentru drepturile omului, Liga Internațională contra Rasismului şi Antisemitismului şi alții. Problema nu este textul declarației, care poate că ar fi fost acceptabil, ci faptul că este o declarație *comună,* menită să aibă un impact de imagine asupra societății şi să pună pe același plan în mintea oamenilor, aceste organizații omeneşti cu dumnezeiasca Biserică a Domnului Iisus Hristos, creştinii laolaltă cu religiile, Biserica Ortodoxă laolaltă cu confesiunile creştine. Acest impact de imagine îl remarca cu bucurie şi masonul care povestea acest fapt, spunând că o astfel de declarație *comună* „ar fi părut un sacrilegiu cu 30 de ani în urmă". (GABUT, *op.cit.,* p. 198). Același autor povesteşte despre eşecul, de data aceasta, al unei alte acțiuni *comune,* între romano-catolici, reprezentați chiar de un monsenior (Thomas) şi francmasoni. Este vorba de o casetă video, realizată în 1992, prin colaborarea celor două instituții, ce urma a fi difuzată pe un post de televiziune. Titlul acestui film era: *Grădina secretă. Privire asupra catolicilor francmasoni din Marea Lojă a Franței.* Dar când „totul era gata pentru un *eveniment mediatic major"* actualul papă, pe atunci, fermul cardinal Ratzinger - Prefect al Congregației pentru Doctrina Credinței, i-a interzis monseniorului difuzarea casetei şi de asemenea „l-a somat să întrerupă orice dialog cu francmasonii" *(Ibid.,* p. 200). Observând cu înțelepciune aceste acțiuni cu scop ascuns ale masoneriei, în încercarea ei de a câştiga binecuvântarea Bisericii şi de a păcăli opinia publică cum că este o organizație în perfect acord cu învățătura creştină, trebuie să avem şi aici acea înțelepciune de şarpe, recomandată de Domnul, şi să ştim cum să evităm colaborările necurate care ştim că ar putea induce în eroare pe oameni şi a le periclita astfel mântuirea. De ex., cu ce ar fi mai prejos o declarație de una singură a Bisericii Ortodoxe, ce ar trata aceleaşi probleme, față de o declarație în comun cu tot felul de organizații şi religii. Oare nu ajung toate în aceleaşi ziare, la cunoştința aceluiaşi public? Biserica are mesajul ei, tonul ei, perspectiva ei cu totul aparte, duhovnicească, de abordare a problemelor societății şi de aceea ea

nu trebuie să se alieze cu oricine. De aceea spuneau părinții duhovnicești că și de-ar vrea diavolul să semnezi alături de el că Dumnezeu există, să nu o faci[1].

Gândirea corectă politic, de care vorbeam mai sus, nu pare a fi altceva decât mentalitatea ce domnește în masonerie, adusă publicului larg și impusă acestuia ca adevăr suprem. Adică: nimeni nu are adevărul, ci sunt diferite perspective asupra lui și numai prin toleranță și dialog putem ajunge mai înțelepți învățând de la toți câte ceva. Despre acest fapt mărturisea și fostul poet avangardist evreu, Marcel Avramescu, trecut prin temnițele comuniste și ajuns apoi Părintele Mihail: „într-un chip sau altul și sub haina mai mult sau mai puțin strălucitoare a feluritelor teorii „spiritualiste", ocultiste, sau... metafizice, aceasta este tendința - de cele mai adeseori nemărturisită - a tuturor acestor mistici ale înșelăciunii: de a se înstăpâni asupra cugetelor și asupra inimilor oamenilor, așezându-se cu îndrăzneală în mijlocul vieții religioase a lumii și deasupra Bisericii lui Dumnezeu. Această tendință nu este, de altfel, prea îndepărtată de aceea a masoneriei care, de asemenea, vrea să înfăptuiască, înlăuntrul ei mai întâi, și apoi prin lucrarea ei, o legătură între toate popoarele și între toate cultele - desigur tot în afara Bisericii și deasupra ei.. ."[2]. Această înstăpânire în mijlocul vieții religioase a oamenilor se face printr-o metodă anti-Hristică, adică exact contrariul metodei Mântuitorului Hristos. Dacă Domnul a vorbit numai *pe față* și nu a spus *nimic în ascuns (In.* 18, 20), această organizație lucrează numai în ascuns, prin infiltrarea comunităților religioase de orice fel, dobândirea puterii în cadrul lor, prin înlăturarea celor 'tradiționaliști' din ele și impunerea unui duh sincretist. Metoda a fost folosită atât de masoni, pentru infiltrarea catolicismului, de comuniști pentru infiltrarea bisericilor și actualmente de aceleași forțe oculte (cu alte denumiri) pentru punerea Bisericii Ortodoxe pe un făgaș dorit de ei. Iată câteva indicii despre existența și lucrarea unor astfel de practici necurate și subversive. Un document al Securității din 1948 spunea: „în felul acesta ar fi vacante 9 locuri (2 mitropoliți, 4 episcopi și 3 arhierei). Cum la alegeri vor fi promovați câțiva arhierei, s-ar mai vacanta și locurile lor, care trebuie ocupate. Ar putea să fie aleși cel puțin 12 vlădici devotați Guvernului din cei 26 câți compun Sinodul BOR. Prin introducerea celor 12 aleși se va putea pune mâna pe întregul Sinod și conducerea supremă a Bisericii va fi la dispoziția Guvernului. Conform legii BOR, nu se admit candidați pe care nu-i confirmă Guvernul.... Cu ocazia sărbătorii Paștilor ei vor da obișnuitele lor pastorale către cler și popor. Din cuprinsul lor se va vedea dacă ei au curajul și convingerile lor în legătură cu politica Guvernului. în timpul locotentenței se poate vedea și se poate urmări fiecare în

[1] Astfel de semnături găsim, de ex., în cazul hrisovului de târnosire al unei biserici ortodoxe din eparhia Tomisului, unde monseniorul romano-catolic Mário Paciello a semnat laolaltă cu Arhiepiscopul Tomisului (vezi fotografia originalului în revista ecumenistă: *Tempi di Unita,* aug. 2006, nr. 6, p. 71).

[2] Pr. MIHAIL AVRAMESCU, „Practici cultice denaturate", în rev. *Glasul Bisericii* 11 (1952), nr. 5-7, p. 283. Este, cred, printre singurii teologi care aveau curajul, în acea perioadă, să facă asemenea mărturisiri.

parte, pentru a se căpăta convingeri precise dacă ei pot fi promovați titulari"[1]. Sau: „Chiar de la începuturile gândirii liberale a existat o tendință în direcția libertății neîngrădite. Hobbes şi Locke, precum şi Părinții Fondatori ai Americii [masoni] care le-au urmat au vrut să atenueze credințele extreme, îndeosebi credințele religioase, care duc la lupte civile.... Pentru a face funcțional acest aranjament, exista un efort, **chiar dacă secret,** de a slăbi credințele religioase, în parte prin plasarea - ca rezultat al unui intens efort epistemologic - religiei în domeniul opiniei, opus cunoaşterii" *(subl.n., A.* BLOOM, *op.cit.,* p. 26).

Marele Comandor (de religie mozaică) al Supremului Consiliu al Ordinului Masonic Român, Marcel Shapira, descria tactica masonică. Deşi masoneria spune că nu face politică şi nici religie, această minciună ascunde de fapt următoarea practică: „Masoneria ca organizație, n-are veleități politice. Ea nu e pregătită nici structural, nici filozofic ori psihologic să conducă un stat. Masoneria se pune în valoare când e vorba de idei umanitare, dar şi în acest caz masonul acționează ca persoană particulară. Astfel, legea securității sociale în Franța este opera francmasoneriei, dar ea n-a fost inițiată de Ordinul Masonic, ci de un deputat mason care a acționat în calitate de om politic"[2]. înşelătoria devine astfel vădită: masoneria nu face politică şi nici religie, în loji nu se discută nici politică şi nici religie, ci *doar* masonul, fiecare din poziția în care este, ia decizii politice şi religioase în conformitate cu directivele primite în lojile masonice. De aceea "cea mai mare taină masonică sunt listele cu membri lojelor", spunea Andrei Bogdanov, Marele Maestru al Marii Loji a Rusiei[3]. Căci altfel cum s-ar putea împăca minciuna că "în loji nu se face politică", spusă spre amăgirea celor creduli, cu următoarele cuvinte ale aceluiaşi: "De asemenea, puțini cunosc faptul că valul revoluționar de la 1848, care a cuprins Europa, a fost declanşat de masoni" *(Ibid.)!* Mircea Eliade spunea despre conducerea Portugaliei din 1880: „Aproape toți oamenii mari politici, toți preşedinții de guvern, toți miniştrii sunt masoni" *(Salazar..., ed. cit.,* p. 28). Marcel Shapira spunea că în vremea lui Titulescu „virtualmente majoritatea diplomaților prezenți la Societatea Națiunilor erau masoni" *(art. cit.,* p. 7) şi „astăzi foarte mulți parlamentari francezi sunt masoni" *(Ibid.,* p. 13). Iar despre Parlamentul actual al României se spune că este în procent de 80% compus din masoni. Eliade ne mai dă un indiciu atunci când descrie istoria Portugaliei: „Restul [de prigonire a Bisericii, *n.n.}* îl va face ministrul de justiție, evreul Alfonso Costa, neînfricat adversar al Bisericii. în sesiunea solemnă a masoneriei portugheze, Costa mărturiseşte deschis: «în două generații, Portugalia va elimina definitiv catolicismul...»" *(Salazar..., ed. cit.,* p. 62) Şi ne întrebăm: nu face masoneria politică? Nu face religie? Un cunoscut profesor de istorie, student al lui Heidegger, spunea despre acest tip de argumentație că masoneria deşi se abținea de la a condamna direct vreun regim politic sau altul, o făcea totuşi prin însăşi structura, principiile şi

[1] Cristina PĂIUŞAN; Radu CIUCEANU, *BOR sub regimul comunist, 1945-1958, ed. cit.,* p. 51, 53.

[2] într-un interviu luat de Gabriel Iosif Chiuzbaian, apărut în broşura *Francmasoneria. Legendă şi adevăr,* Ed. „Continent XXI" a Societății Academice „Titu Maiorescu", fără an, p. 6.

[3] Vezi la: www.hotnews.ro/articol_81384-Seful-masoneriei-ruse-Cel-mai-mare-secret-listele-cu-membri. htm.

acțiunile sale. „Dacă masonul este, oficial, apolitic, cu toate acestea, indirect, el este politic"[1]. Acelaşi lucru se poate spune şi despre religia din loji: pe față nu se discută religie, dar însăşi principiile masonice arată, indirect, filozofia care se deosebeşte în mod evident de învățătura creştină. Paradoxal este faptul că se aduce ca argument în favoarea interdicției discuțiilor despre religie faptul că acestea sunt „contrare spiritului de dragoste şi armonie"[2]. Dar cum ar putea fi grăirea despre Dumnezeu Care *este Iubire (I In.* 4, 8), contrară „spiritului de dragoste" invocat de masoni?!

Concluzia este că, da, masoneria nu are nici o culoare politică şi nici o credință religioasă, ci are ceva considerat de *frați* mai presus de toate acestea, inclusiv mai presus de învățătura creştină de Dumnezeu revelată: o *filozofie.* „Masoneria se situează pe cu totul alt plan [decât religia], anume cel al căii filozofice unde fiecare inițiat învață să se cunoască pe sine pentru a descoperi, precum Socrate, *Universul şi Dumnezeul (Dumnezeii)"* (GABUT, *op.cit.,* p. 219). „Filozofia în chiar esența ei este întruparea spiritului deschis şi tolerant"[3]. Filozofia masonică, aşa cum este ea, foarte vagă şi aparent atotcuprinzătoare doreşte în ascuns a fi înlocuitorul tuturor religiilor şi politicilor, chiar dacă, spre înşelarea "inițiaților" masoneria spune că fiecare e liber să practice ce religie vrea. Cineva care spune aşa ceva arată că nu prețuieşte absolut deloc rolul credinței din viața unui om, aşezând-o pe aceasta în plan secundar față de "poruncile" de om revelate ale masoneriei.

Infiltrarea pare a se face astăzi prin promovarea în funcții de conducere în Biserică aproape numai a celor care sunt implicați în activitățile ecumeniste. De altfel, la alegerea fostului patriarh ecumenic, Dimitrie, revistele bisericeşti spuneau că alegerea sa a venit ca o surpriză, deoarece „activitatea sa a fost mai mult pastorală decât teologică şi numele său n-a circulat nici în cercurile ecumenice". *(BOR,* voi. 90, 1972, nr. 7-8, p. 695) Aşadar criteriile vechi de evaluare a calităților unui ierarh au fost aproape cu totul lepădate, fiind înlocuite de unicul criteriu: să nu fie „reacționar", ci „progresist", adică mai nou, să fie politically correct, să meargă „în pas cu lumea" sau măcar, dacă nu participă activ, să nu se opună agendelor celor ce vor să deturneze Biserica de la împlinirea dumnezeieştii sale misiuni.

Aceasta este cea mai plauzibilă explicație pentru înființarea unor organisme precum *Consiliul Mondial al Bisericilor* sau *Consiliul Ecumenic al Bisericilor.* Promotorii acestui fel de organizații urmează îndeaproape principiile masonice. Masoneria nu luptă direct împotriva vreunei credințe, ci din contră, pentru a-şi întinde "tentaculele" în toate punctele cheie, încurajează pe membri săi să

[1] Reinhart KOSELLEK, *Le Regne de la critique,* Paris, Minuit, 1979, p. 70 la Amos HOFMAN, „Barruel's theory of conspiracy" în *Eighteenth-Century Studies,* voi. 27 (1993), nr. 1, p. 45.

[2] David MCREADY, „The theology of Craft ritual as demonstrated in Emulation working" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 111.

[3] Harold A. DURFEE, „Karl Jaspers as the metaphysician of tolerance", *International Journal for Philosophy of Religion,* voi. 1 (1970), nr. 4, p. 203.

rămână fideli credinţei în care se află, DAR, în acelaşi timp, le insuflă duhul sincretist sub influenţa căruia, încet-încet să treacă de la certitudinea că numai credinţa lor e adevărată, la minciuna că toate credinţele sunt adevărate "în felul lor". Iată cum descrie fericitul Părinte Porfirie, atitudinea vicleană a masoneriei: „Masonii duc un război ascuns şi de aceea sunt primejdioşi. Nu-ţi spun să nu-ţi faci cruce, să nu te duci la biserică sau la spovedanie. îţi zic să te duci, dar să mergi şi la ei. **Te influenţează încet-încet, astfel încât nici nu-ţi dai seama că, la un moment dat, ai încetat practic să fii creştin şi ai devenit mason"**[1]. De aceea un creştin cu o credinţă matură şi asumată cu toată inima nu va fi primit niciodată în loji, ci numai cel în care se întrevede posibilitatea convertirii către mentalitatea relativist-sincretistă a Ordinului. „Ceea ce se poate cere Bisericilor, în plus faţă de modul civilizat de a se comporta în raporturile dintre ele, este voinţa de a găsi, mergând în adâncimea învăţăturilor lor, un acord între aceste învăţături în aparenţă divergente sau contradictorii. Li se cere adică, pe lângă un «aggiornamento» în raport cu lumea, prin care să facă concepţia lor accesibilă lumii de azi, un «aggiornamento» doctrinar în raporturile între ele însele, prin care să-şi apară una alteia tot mai puţin străine"[2]. *CEB* spune că este „un colaborator al Bisericilor creştine care aparţin diferitelor concepţii confesionale, dogmatice şi ecleziologice" şi că „în cadrul acestei Instituţii [ca şi în masonerie, de altfel, *n.n.]* există posibilitatea unei foarte largi gradaţii de tendinţe şi păreri creştine teologice şi religioase. Tocmai pentru această foarte simplă pricină *CEB* nu are şi nu trebuie să aibă vreo tendinţă proprie teologică sau ecleziologică". Aceleaşi principii călăuzesc şi masoneria care se consideră un organism ce 'conţine' toate religiile, dar, în acelaşi timp, nu aderă la crezul nici uneia dintre ele. *„CEB* este un instrument efectiv de slujire a Bisericilor în acţiunea lor pentru unitatea Bisericii creştine şi pentru unitatea întregii omeniri"[3].

Franc-masoneria spune că „scopul ei este să întindă către toţi membri Umanităţii, de pe toată întinderea globului, legăturile fraterne care-i unesc pe franc-masoni"[4]. Dar aceste legături fraterne, au şi ele nişte limite şi cine nu se încadrează în ele este marginalizat din această societate construită de masonerie. Şi cei care vor fi „radiaţi" sunt chiar cei catalogaţi drept intoleranţi. Şi cine sunt aceştia? „Creştinismul a dominat lumea prin intoleranţa sa" *(Ibid,* p. 22). Masoneria ca şi corectitudinea politică nu este un „paradis al toleranţei" cum s-ar crede la prima vedere, ci o dictatură cu stăpâni cruzi cărora dacă nu te supui eşti „anatematizat" fără drept de apel. Deşi pretinde că promovează toleranţa, unul dintre cele mai înalte grade ale Ritului Scoţian Antic şi Acceptat, 31°, se numeşte *Mare Inspector Inchizitor.* Iată şi alte mărturii despre pretinsa „toleran-

[1] K. YANNITSIOTIS, *Lângă Părintele Porfirie,* trad. de Cristina Băcanu, Ed. Bunavestire, Bacău, 1999, p. 214.

2 *** „Comemorarea Reformei şi năzuinţele ecumeniste contemporane", *Ortodoxia* 19 (1967), nr. 4, p. 492.

[3] Citatele sunt din scrisoarea Secretarului General al CEB, Eugene Carson Blake „asupra raportului între CEB şi Bisericile membre" în *Ortodoxia 22* (1970), nr. 4, p. 631-633.

[4] Declaraţia de principii din 1921, la ALBERT LANTOINE, *Histoire de la franc-maconnerie francaise: la franc-maconnerie chez elle,* ed. II, Emile Nourry, Paris, 1927, p. 419.

ță" masonică. în ritualul de inițiere al ucenicului, acestui i se spune: „Candidat, aceste spade îți mai arată însă, că vei găsi răzbunători ai Francmasoneriei şi ai legilor ei, dacă îți vei încălca Jurământul prestat şi îți vei necinsti cuvântul dat" (MLNR, 6004, p. 57). Un alt mason spune: „Toleranță nu înseamnă pasivitate, delăsare sau indolență față de cei care ar încerca - fie din interior, fie din exterior, - să atace, să submineze şi să distrugă structurile vitale ale Templului nostru spiritual. Dispunem şi de puterea necesară, şi de mijloacele adecvate, pentru a răspunde eficient şi rapid - pe măsura faptelor distructive - celor care ar încerca să ne arunce în derizoriu, în disoluție. In destinul celui ce încearcă nimicirea Ordinului Masonic, spiritul nostru de toleranță nu operează"[1]. Cum ar putea un creştin să facă parte dintr-o organizație ce promovează o asemenea mentalitate răzbunătoare, când ei sunt ucenicii Celui care a zis *Iubiți pe vrăjmaşii voştri, binecuvântați pe cei care vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc şi rugați-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc (Mt.* 5, 44)? Să ne rugăm fierbinte pentru dispariția dintre oameni a acestei mentalități vechi-testamentare şi înlocuirea ei cu duhul blând, liniştit şi atotbiruitor al Domnului nostru Iisus Hristos.

***

Este potrivit să spunem câte ceva şi despre principiile care au stat la baza **descreştinării masoneriei** care nu sunt foarte străine de cele ce au dus la descreştinarea sau secularizarea lumii în general. Există mai multe studii scrise chiar de membri acestei organizații care mărturisesc cum şi de ce s-a descreştinat masoneria[2]. Mai întâi aducem mărturia unui mason care ne spune că schimbarea a existat: „perfectă continuitate poate fi găsită doar în lojile recunoscute dintre 1717-1727. Apoi timp de un secol şi jumătate, fraternitatea şi-a modificat mult spiritul şi constituția, trecând prin mult aşteptate reforme"[3]. Alt personaj important masonic spunea că „Masonii înainte de 1717, erau oficial 'catolici', apoi au devenit 'creştini' şi în cele din urmă 'noahiți'"[4]. Un istoric mason, spunea în încheierea unui studiu despre trecerea de la creştinism la deism în masonerie: „Avem motiv să ne bucurăm că de 240 de ani francmasoneria a fost deschisă pentru toți oamenii care cred în Dumnezeu, Marele Arhitect al Universului, şi

[1] Olimpian UNGHEREA, *DEX Masonic,* voi. 2, Ed. Phobos, Buc, 2007, p. 487 *(Legea toleranței).*

[2] Loja *Quatuor Coronati* din Londra, cea mai importantă Lojă de cercetare în domeniul masonic, editează studii masonice în cunoscuta revistă *Ars Quatuor Coronatorum. Transactions of the Quatuor Coronati Lodge.* Fiindcă am reuşit să procurăm câteva dintre aceste studii din colecția bibliotecii Marii Loji Naționale a Franței redăm un rezumat al lor fraților creştini (dar şi masoni) spre informare.

[3] Edward F. WILLOUGHRY, *art. cit.,* p. 133.

[4] Spunea Alain BAUER, marele maestru al Marelui Orient al Franței în cuvântul său de la simpozionul masonic ținut în Sacramente, California în 27 iulie 2002. Vezi la: www.calodges.org/no406/FRANC-OR.HTM. Despre *noahit* ca „semi-convertit" la iudaism vezi capitolul următor.

în frăţietatea omenirii"[1]. Adică, după cum spun unii autori masoni, francmasoneria este „non-sectară", dar înţelegând prin aceasta, nu îndepărtarea de secte, ci apropierea de ele prin neluarea în seamă a deosebirilor fundamentale dintre învăţătura creştină autentic apostolică şi cea eretică.

Un detaliu semnificativ relatat chiar de autorul celui mai important document masonic, James Anderson (cf. *Constituţiile,* ed. 1738, p. 111), este acela că în anul 1720, la cererea unor mari demnitari masonici, au fost adunate şi arse numeroase manuscrise vechi foarte valoroase, despre masoni. Adică cele care, printre altele, vorbeau despre o masonerie exclusiv creştină.

Trebuie să spunem că descreştinarea masoneriei, ca şi cea a Europei în general, s-a datorat mai ales faptului că atunci când protestantismul a fost pus în faţa multiplelor divizări dintre creştini, în faţa unui dogmatism şi bigotism, cum era numit, nu a ştiut, nu a avut călăuzirea, înţelepciunea şi smerenia să se întoarcă spre izvoarele autentice creştine ce fuseseră păstrate de Biserica Ortodoxă. Căci, după cum arată documentele, masonii îl preţuiau mult pe Sfântul Ioan Evanghelistul tocmai pentru că vorbise de iubirea întreolaltă, şi deci de o frăţietate mult dorită atât de ei, în faţa divizărilor vremii, cât şi de noi toţi până astăzi. Dar, din nefericire, nu au ales calea *unităţii întru dreapta credinţă,* care fusese fundamentul vechilor bresle de zidari, ci pe cea a toleranţei şi depăşirii diferenţelor dogmatice prin ignorarea lor. Prin *Constituţiile* masonice ale lui Anderson „viziunile tradiţionale asupra religiei erau contestate în mod direct, căci *ei* cereau ca vederile lor religioase să se reflecte în toate aspectele vieţii, tot timpul. Francmasoneria susţinea că ar trebui să existe posibilitatea unei parţiale ieşiri volitive din religia denominaţională, a unor perioade de relaxare pentru a întoarce spatele diferenţelor denominaţionale. Implicaţiile au fost revoluţionare, fiind un pas către societăţile secularizate în care religie tinde să fie văzută ca fiind doar un compartiment al vieţii, mai degrabă decât esenţa ei"[2].

într-un articol din 1984[3], reverendul mason N. Barker Cryer împreună cu comentatorii săi, ne prezintă în 40 de pagini traseul şi motivele descreştinării masoneriei. Mai întâi arată cum la începuturi, masoneria era impregnată de simboluri şi rugăciuni creştine, de invocări ale sfinţilor şi interpretări creştine ale ritualului. Apoi, treptat, prin primirea în rândurile sale a membrilor de origine iudaică, ritualul a început să fie modificat până când, la scurt timp după unirea celor două Loji din Anglia (1813), cea a Vechilor şi cea a Modernilor, a fost descreştinat total. Apariţia unei loji paralele celei oficiale se datorase în parte şi eliminării referinţelor creştine din ritual, lucru pe care mulţi masoni nu l-au acceptat. Cel prin care a fost pusă „crucea" pe mormântul referinţelor creştine din masonerie a fost ducele de Sussex, prinţul Augustus Frederick (1773-1843),

[1] J.R. CLARKE, „The Change from Christianity to Deism in Freemasonry", *Transactions of the Quatuor Coronati Lodge,* voi. 73 (1965), p. 55.

[2] Tobias CHURTON, „Anderson's *Constitutions,* 1723 and 1738: heretical or revolutionary" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 43.

[3] Bro. N. BARKER CRYER, „The De-Christianizing of the Craft" (Descreştinarea Masoneriei), *Ars Quatuor Coronatorum,* voi. 97 (1984), p. 34-74.

primul Mare Maestru al Marii Loji *Unite* a Angliei. Despre acesta se spune că era un „creştin devotat dar un om al toleranței" şi că „nu era un iubitor al dogmei" (B. Cryer, *art.cit.,* p. 56). „Ştim de asemenea că era bun prieten cu multe familii evreieşti ce se impuneau pe plan social atunci", că şeful rabin al vremii, Solomon Hirschell, cu care a fost prieten până la moarte, îl numea „prietenul lui Israel" (p. 56), că era patronul regal al spitalului evreiesc, că „prin încercările sale de emancipare a evreilor ducele era cunoscut ca «ambasadorul evreimii în cercurile non-evreieşti»" *(Ibid.).* Prin şeful rabin, ducele a putut de asemenea să învețe limba ebraică şi tot prin acesta „a devenit un mare colecționar de cărți şi manuscrise evreieşti". *(Ibid.)* Ducele a convocat un comitet în 1835 care a lucrat timp de şase luni la realizarea noului ritual descreştinat. Prin acțiunea pusă la cale de duce, „toate aluziile creştine au fost eliminate în favoarea universalității" *(Ibid.,* p. 57). „Ducele a salvat cu adevărat masoneria nu numai pentru Anglia, ci probabil pentru întreaga lume, dar în acest proces a trebuit să elimine tot ceea ce, într-o vreme de zbucium religios, ar fi putut aduce ofensă oricărui mason din lume. Pentru aceasta a fost descreştinată masoneria, şi el poate foarte bine să poarte laurii celui ce a crezut cu adevărat în Francmasonerie"[1].

Una dintre eliminări a fost cea a celor doi Sfinți Ioan: Botezătorul şi Evanghelistul, care au fost înlocuiți cu Moise şi Solomon. In ce priveşte folosirea, până în zilele noastre a Evangheliei după Ioan în ritualul masonic, un mason relata următorul fapt. El povesteşte despre o lojă scoțiană în care la începutul ritualului se aduce Biblia, se deschide şi se spune *La început era Cuvântul (In.* 1,1), iar la sfârşit se închide şi se spune *Şi Cuvântul era la Dumnezeu.* Apoi masonul adaugă plin de tâlc teologic: *„Ceea ce, bineînțeles, nu este niciodată spus, este următoarea propoziție din primul capitol al Evangheliei Sfântului Ioan"* (B. CRYER, *art.cit.,* p. 62). Ceea ce vrea să sugereze subtil aici autorul, este că, în contextul descreştinării masoneriei, a fost eliminată exact acea propoziție fundamentală a creştinismului, ce urma după cele două menționate mai sus, cea care mărturiseşte învățătura creştină de bază a Bisericii, *dumnezeirea* Domnului nostru Iisus Hristos: *ŞI DUMNEZEU ERA CUVÂNTUL.* Un profesor de istorie masonică de la Universitatea Exeter din Marea Britanie, vorbind despre *Volumul Legii Sacre* prezent în fiecare lojă masonică, a mărturisit clar într-o carte recentă: „La *început era cuvântul,* şi 'cuvântul' *(logos),* după cum arăta filozoful iudeu din primul secol, Filon din Alexandria, poate fi identificat cu înțelepciunea *(Sophia).* ... Francmasoneria nu este nici mai mult nici mai puțin decât căutarea înțelepciunii"[2]. Aşadar, chiar dacă este folosit un text din Noul Testament, acesta este citat incomplet şi tâlcuit conform religiei iudaice, după cum vom arăta mai pe larg în alt capitol (vezi şi mai jos, p. Idei).

Aşa-numitele „cele trei lumini" ale masoneriei: Cartea Legii Sacre, Echerul şi Compasul, în mai multe scrieri vechi (1724) erau descrise ca reprezentând pe

[1] Bro. Michel L. BRODSKY, „Why was the Craft De-Christianized?" (De ce a fost descreştinată Masoneria?), *Ars Quatuor Coronatorum,* voi. 99 (1986), p. 163.

[2] Tobias CHURTON, *Freemasonry. The Reality,* Lewis Masonic, London, 2007, p. 410. Vezi despre interpretarea total străină de cea a Bisericii a acestor versete şi la: Oswald WIRTH, *Francmasoneria pe înțelesul adepților săi,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc, 2005, p. 330.

Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh (CLARKE, *art. cit.,* p. 62), dar mai apoi, au fost lepădate asemenea interpretări ce făceau dovada „unui sectarianism extrem", într-o lucrare masonică din 1740 *(Dialog între Simon şi Filip),* sunt două diagrame: una în formă de cruce, despre care se spune: „Aceasta este forma vechilor Loji", şi una în formă de paralelogram, despre care se spune: „Această Lojă este loja nouă după regulamentul lui Desaguilers" *(Ibid.,* p. 65). Alt comentariu: „Nu există bineînțeles nici un dubiu că francmasoneria nu mai este specific creştină. Şi acesta este un lucru bun". *(Ibid.,* p. 66)

în legătură cu această descreştinare, masonul Barker Cryer se întreba: „Dacă masoneria a trebuit să fie descreştinată pentru frații noştri evrei, ar trebuie poate, ca ea să fie «dez-iudaizată» pentru aderenții musulmani, sau chiar «dez-scripturizată» pentru căutătorul hindus?" *(art. cit.,* p. 60) Cu această remarcă, autorul cleric încearcă să atragă atenția asupra neajunsurilor unei strategii ce are ca principiu de bază cinismul neofensării nimănui prin ascunderea adevărului sub steagul toleranței.

Deşi la început această organizație a fost înființată de creştini protestanți, deja în *Constituțiile luiAnderson* din 1723 şi 1738 se, spune că „dacă pe vremuri masonii creştini erau obligați să se conformeze obiceiurilor creştine din fiecare țară unde călătoreau sau munceau, acum, masoneria fiind răspândită în toate națiile, indiferent de diversitatea religiilor, s-a considerat totuşi că este mai logic ca ei să asculte de religia cu care toți oamenii sunt de acord, lăsând fiecăruia opiniile specifice. Pentru că toți sunt de acord cu cele trei mari porunci ale lui Noe, ceea ce este destul pentru a apăra cimentarea lojei"[1]. Criteriul creştin a fost aşadar lepădat, fiind înlocuit cu criteriul iudaic de evaluare a non-evreilor: poruncile noahide despre care vom vorbi şi mai jos.

O asemănare esențială dintre masonerie şi iudaism este că nici una nu vorbeşte despre mântuire şi dobândirea împărăției Cerurilor, ci de o căutare a unei aşa-numite „perfecțiuni morale", pe care creştinul ştie clar că nu o poate dobândi cu mijloace proprii, având în vedere firea sa coruptă de păcatul strămoşesc, ci numai cu împreună-lucrarea harului Duhului Sfânt prin integrarea în trupul Domnului nostru Iisus Hristos, Biserica Ortodoxă. Iată ce spune iudaismul: „în credința iudaică, mesianismul nu urmăreşte dobândirea răsplății eterne, ci progresul spre perfecțiunea morală"[2]. Lepădând *credința* ca mijloc de cunoaştere, masoneria a rămas doar cu cunoaşterea prin rațiune, ceea ce dus la relativism şi imposibilitatea certitudinii. Bazată pe acest relativism, masoneria crede că fiecare îşi poate alege orice religie sau filozofie preferă, şi în acelaşi timp toți să atingă acelaşi nivel de „perfecțiune morală".

Descreştinarea a fost o consecință chiar a principiilor masonice, deoarece, dacă s-a declarat ca fiind o societate ce vrea să adune laolaltă „oameni care altfel ar fi rămas depărtați", şi să nu țină seama de confesiune şi în cele din urmă de religie, urmarea firească a fost formarea unui cadru care să se potrivească tutu-

[1] J. LHOMME, *Dicționar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* p. 299.

[2] Joshua MURAVCHIK, *Raiul pe pământ. Mărirea şi decăderea socialismului,* trad. de Dorian Branea, Ed. Brumar, Timişoara, 2004, p. 382.

ror credinţelor celor prezenţi în lojă. Şi aşa, cu timpul, au fost eliminate din ritual şi din cărţile de bază masonice orice referiri la creştinism ca fiind *Calea* şi la Domnul Iisus Hristos ca fiind *Adevărul.* Aceasta a fost îngrozitoarea consecinţă a punerii pe acelaşi plan, urmând principiul toleranţei, a minciunii cu adevărul. Să urmărim acum, prin câteva dovezi, cum s-a manifestat acest duh anti-Hristic sau mai degrabă ceea ce am putea numi *războiul Numelui.*

„în 1873 Marele Maestru Leonidas E. Pratt a relatat faptul că evrei au depus plângeri împotriva unor capelani de loji care invocau numele lui Hristos în timpul unor rugăciuni masonice. Pratt a solicitat ca, dând dovadă de amabilitate de breaslă - a afirmat în mod special că nu este vorba de vreo chestiune de legalitate masonică, ci poate doar o uşoară nesocotire a membrilor evrei - astfel de rugăciuni să fie omise"'. Descreştinarea a trecut rapid din loja masonică în politica lumii, astfel încât, când s-a promulgat în America *Actul Virginia pentru Toleranţă* am asistat din nou la o 'izgonire' a preasfântului Nume al Mântuitorului. Iată ce spunea masonul antitrinitar Thomas Jefferson, cel care a redactat acest act, în autobiografia sa: „Legea pentru stabilirea libertăţii religioase, deşi a întâmpinat ceva opoziţie, cu câteva mutilări în preambul a trecut. Şi o singură propoziţie a dovedit că protecţia pe care ea o dădea opiniei trebuia să fie universală. în preambul unde se spunea despre constrângere că este o îndepărtare de la planul sfântului autor al religiei noastre, a fost propus un amendament, pentru introducerea cuvintelor 'Iisus Hristos' aşa încât să se spună, 'o îndepărtare de la planul lui Iisus Hristos, sfântul autor al religiei noastre'; inserţia a fost respinsă de marea majoritate, ca dovadă că ei vroiau să cuprindă, sub mantia protecţiei legii, evreul şi ne-evreul, creştinul şi mahomedanul, hindusul şi păgânul aparţinând oricărei denominaţii"[2], într-o altă scriere masonică se afirmă franc: „Ritul Scoţian Vechi şi Acceptat şi Ritul Francez au cedat eliminând referirile importante la Iisus Hristos din iniţierile lor"[3]. Un istoric masonic arăta că, deşi la începuturile masoneriei, pe când încă mai existau în ea umbre de creştinism, „cuvântul pierdut" al masonilor fusese interpretat de cabaliştii creştini ca fiind *Hristos* (prin înlocuirea Tetragramei evreieşti cu Pentagrama creştină ce transforma *Iehova* în *lehoşua* adică Iisus), „noul cuvânt al Maestrului adoptat de tradiţia masonică nu a fost Pentagrama lehoşua, ci Macbenac"[4], un cuvânt evreiesc ce însemna „carnea cade de pe oase". Exact aceleaşi principii masonice de eliminare a numelui Adevărului din conştiinţa publică

[1] Tony FELS, „Religious Assimilation in a Fraternal Organization: Jews and Freemasonry in Gilded-Age San Francisco", *American Jewish History,* voi. 74 (1985), nr. 4, p. 400.

[2] *Memoir, correspondence, and miscellanies, from the papers of Thomas Jefferson,* 1829, voi, I, p. 36 citat de Max J. KOHLER, „Phases in the history of religious liberty in America with special reference to the jews", (partea I) *Publications of the American Jewish Historical Society,* voi. 11 (1903), p. 66.

[3] R. COMĂNESCU, E. M. DOBRESCU, *Franc-masoneria - o nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate,* voi. II, Ed. Europa Unită, Buc, 2004, p. 157.

[4] Vezi articolul lui Henrik BOGDAN, „Kabbalistic influence on the early developement of the Maşter Mason degree of Freemasonry", în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 127. în interpretarea creştină a legendei principale masonice, actualul Hiram era Hristos, găsirea *cuvântului pierdut* însemna chiar găsirea lui Hristos, iar cei trei asasini aparţineau *Noului*

se manifestă şi astăzi când nu se doreşte pomenirea creştinismului în constituţia Uniunii Europene. Dar nu numai din aceste acte publice se doreşte eliminarea mântuitorului nume, ci din orice colţ, fie el cât de mic al spaţiului public. Iată de exemplu, cum vechea denumire a epocii în care ne aflăm după răscumpărarea făcută de Domnul Iisus Hristos, conform căreia acum ne-am afla în anul 2007 D.C. (După Christos), a fost transformată din *După Christos* sau *Anno Domini* 2007 în *Era Noastră (Common Era)* 2007 sau şi mai grav, în masonerie nici măcar nu se mai foloseşte ca punct de reper viaţa Mântuitorului, aceasta fiind înlocuită cu un calendar foarte asemănător celui evreiesc (adică 2007 = 6007) şi de iniţialele A. L. (Anno Lucis). Agresiunea cu care unii *fraţi* masoni evrei vorbesc despre simbolurile creştine, este o dovadă clară că prezenţa lor în loji a fost factorul cel mai important care a dus la descreştinarea acestei organizaţii, care oricum o luase pe o cale greşită spre unitate. Vorbind despre un anumit moment al ritualului masonic, în care candidatul trebuie să-şi aşeze picioarele într-o anumită poziţie, unii au interpretat această poziţie ca fiind cea a picioarelor Mântuitorului pe cruce. *Fratele* evreu comentează acest fapt: „fie că era sau nu aceea, poziţia picioarelor în momentul răstiginirii, a cere candidatului să adopte acea poziţie, *pentru acest motiv,* este aproape o blasfemie" (Harry Carr citat de B. CRYER, *art. cit.,* p. 34).

Despre caracterul iudaic, deci necreştin, al masoneriei ne vorbeşte chiar un rabin mason. Este vorba de Dr. Isaac Mayer Wise, care „pentru mai mult de o jumătate de secol a fost cea mai importantă personalitate a rabinatului american"[1]. Acesta scria încă din anul 1855, în revista *The Israelite* din 3 august, următoarele: „Masoneria este o instituţie iudaică a cărei istorie, grade, parole şi explicaţii sunt iudaice de la început până la sfârşit, cu excepţia unui singur grad intermediar şi a câtorva cuvinte din jurământ"[2]. Un alt mason de religie mozaică, după 100 de ani, spunea şi el: „învăţătura noastră masonică se bazează în întregime pe Vechiul Testament"[3]. Un istoric român al masoneriei arăta că în România, la sfârşitul secolului al XlX-lea, unele „Puteri Străine întreţineau loji în obedienţa lor pe un teritoriu în care exista deja o Putere Masonică Naţională. Majoritatea membrilor acestor loji, mai ales în Moldova, erau evrei"[4].

Temelia vechi-testamentară a masoneriei se poate foarte uşor confirma şi printr-o simplă răsfoire a *Dicţionarului de terminologie masonică* alcătuit de

Testament: lumea, trupul şi diavolul sau, într-o altă interpretare: Pilat, Irod şi Caiafa *(Ibid.,* p. 129, n. 19.).

[1] Vezi recenzia la cartea: Rabbi Israel KNOX, *Rabbi in America: The Story of Isaac M. Wise,* în *The English Historical Review,* voi. 74, (apr. 1959), nr. 291, p. 365.

[2] „Masonry is a Jewish institution whose history, degrees, charges, passwords and explanations are Jewish from the beginning to the end, with the exception of only one by-degree and a few words in the obligation". Aceste cuvinte sunt citate în: Samuel OPPENHEIM, „The Jews and Masonry in the United States before 1810", *Publications of the American Jewish Historical Society* (Publicaţiile Societăţii Americane pentru Studii Istorice Iudaice), voi. 19 (1910), p. 1. Tot aici, la nota nr. 2, se spune despre I.M. Wise că era mason.

[3] La Bro. N. BARKER CRYER, „The De-Christianizing of the Craft" (Descreştinarea Masoneriei), *Ars Quatuor Coronatorum,* voi. 97 (1984), p. 34.

[4] Horia NESTORESCU-BĂLCEŞTI, *Francmasoneria din România. Eseu istoric,* Centrul Naţional de Studii Francmasonice, Buc, 2005, p. 17.

Em. M. Dobrescu. Majoritatea „scenetelor" şi simbolurilor din ritualurile masonice sunt în directă legătură cu istoria lui Israel şi deloc cu creştinismul. De ex., în ritualul de la gradul Arcei Regale, după cum se poate observa în ilustrațiile din dicționarul citat (Lhomme), de o parte şi de alta a unei mese există steaguri cu cele 12 triburi ale lui Israel, iar cele trei personaje simbolice principale sunt: Zorobabel, Agheu şi Iosua. Şi exemplele pot continua cu zecile. însăşi alegerea păgânului Hiram ca simbol al masoneriei care participă prin ştiința sa, la cererea lui Solomon, la *construcția templului poporului lui Israel* este un semnal evident că masoneria este un ajutor esențial al iudaismului, ce ajută mai mult la împlinirea planurilor unor reprezentanți ai acestui popor decât la creştinare sau întărire în credință. Cooperarea Hiram-Solomon este prototipul simbolic al cooperării masoneriei „dintre neamuri" cu Israelul. Există de altfel, cărți apărute la prestigioase edituri occidentale care afirmă răspicat întrepătrunderea țelurilor masonice cu cele iudaice. De exemplu, cartea *Judaîsme et franc-magonnerie: histoire d'une fraternite (Iudaism şi francmasonerie: istoria unei frățietăți),* apărută la celebra editură Albin Michel din Paris, descrie pe larg convergența celor două forțe de-a lungul istoriei moderne. Un articol apărut într-o revistă evreiască arată în ce fel se aseamănă scopurile celor două mişcări. „Afinitățile religioase dintre Masonerie şi Iudaism proveneau din mai multe direcții. Voi prezenta şase asemănări majore. Mai întâi de toate puternicul monoteism al masoneriei. Masonii considerau că Dumnezeu trebuie cinstit ca Atotputernic Creator mai mult decât o prezență divină ce intervine în problemele oamenilor.... în al doilea rând, masoneria punea mult accent în practicile sale simbolice pe evenimente descrise în Vechiul Testament. Pe primul loc în temele rituale stătea povestea regelui Solomon şi construirea marelui templu din Ierusalim, temă în care fraternitatea se identifica cu națiunea israelită. ... Folosirea simbolurilor mistice şi a numerologiei de către Frăție a adus masoneria mai aproape de iudaism, deoarece multe dintre aceste simboluri proveneau din Cabala evreiască, în mod ironic încorporată în geneza francmasoneriei datorită interesului creştin de după Reformă în ocultism. ... în al treilea rând, masoneria preamărea rolul rațiunii. Fraternitatea nu obosea niciodată în a opune propria sa viziune raționalistă «superstiției ignorante» a catolicismului, pe de o parte, şi «fanatismul emoțional» al protestantismului pe de altă parte. 4. Frăția promova universalismul. ... Subscrierea iudaismului la universalismul masonic a nutrit aspirația către o religie mondială care să depăşească atât creştinismul cât şi iudaismul. Astfel, de exemplu, un evreu mason spunea (în 1865): «Putem privi în viitor către un timp când templele lui Lamma, ale idolului japonez, moschea, biserica şi sinagoga şi orice templu care are un altar către Dumnezeul necunoscut, va fi ruinat; şi un singur templu universal va fi ridicat, la care oamenii vor fi ziduri vii, inima va fi altarul, iar tămâia va fi adorarea şi recunoştința către adevăratul şi nemuritorul Dumnezeu». ... 5. Masoneria susținea exprimarea rituală a sentimentelor sale spirituale. 6. Masonii predicau un moralism al exemplului propriu. ... Aceste puternice afinități dintre frăție şi iudaism l-au făcut pe un mason evreu anonim să scrie în revista *Evreul*

din San Francisco, că «dacă este un sistem religios mai îndeaproape conectat cu instituția masoneriei decât altele, acesta este iudaismul»"[1].

Cred că este potrivit să amintim aici şi acel cuvânt din Pateric, unde un bătrân călugăr, văzându-1 pe diavol că citeşte Vechiul Testament, îl întreabă dacă nu citeşte şi Noul Testament. La auzul numelui Noului Testament, diavolul a dispărut imediat. într-un articol recent dintr-un ziar evreiesc scria: „Da, Talmudul ne-a avertizat să evităm Evangheliile"[2].

Descreştinarea Confreriei o vădeşte şi faptul că istoricii şi ideologii masoni se feresc cu toate puterile şi nu admit sub nici o formă să se spună cumva că Ordinul lor este creştin: A vorbi despre „creştinarea masoneriei" „este o eroare în care au căzut nu puțini cercetători ai civilizației Masonice. Masoneria Universală nu poate fi nicidecum dedusă din creştinism... Simbolul central al Ordinului Masonic nu este catedrala 'Sfântul Petru' din Vatican, ci Templul Regelui Solomon, din Ierusalim. ... A vorbi despre creştinarea Masoneriei este un nonsens. O asemenea abordare - pe cale de consecință - duce la absurd" *(Dex Masonic,* voi. 1, p. 296).

Iată că, din nefericire, diavolul îşi găseşte aliați printre oameni, care se pun, fără ştiință, în slujba lui. Diavolul urăşte numele Domnului, acela este eliminat. Diavolul urăşte Noul Legământ al Domnului Iisus Hristos Care *„a venit ca să strice lucrurile diavolului" (1 In.* 3, 8), acest Nou Testament este eliminat din filozofia masonică, chiar dacă jurământul se mai depune încă cu mâna pe Biblie, dar cu mâna *stângă:* „Toți inițiații să presteze jurământul cu mâna stângă pe Cartea Legii Sacre deschisă" *(Constituția,* Cap. I, Art. 8, b).

„Pentru cei ce au pierdut gustul creştinismului tradițional, spunea Părintele Serafim, declinul ateismului şi agnosticismului în ştiință, filosofie şi guvernare va coincide cu reîntoarcerea la deismul francmasoneriei: 'noua religie' din care s-a născut Epoca Revoluționară modernă. In Cursul de Supraviețuire din 1975 el spunea: «Idealul Epocii Luminilor [ce precede direct Epoca Revoluționară] era deismul, şi din această atmosferă s-a ivit masoneria modernă. Deismul este ideea Marelui Arhitect: un Dumnezeu aflat undeva departe, în ceruri şi care nu vine în atingere cu noi. Ideea deistă a masoneriei a fost puterea răspunzătoare de producerea Revoluției Franceze şi a întregii mişcări revoluționare din vremurile noastre. Există un motiv important pentru care deismul - deşi pare azi cu totul demodat şi discreditat - a dăinuit în lojile masonice. Aceasta se datorează faptului că întreaga concepție despre lume a modernismului nu este atee şi nici agnostică; ci una care crede în Dumnezeu. Perioada în care agnosticismul şi ateismul înlocuiesc creştinismul este doar una temporară. Scopul ei este acela de a înlătura adevăratul Dumnezeu al creştinismului tradițional, astfel ca oamenii să se poată întoarce înapoi şi să se închine 'adevăratului Dumnezeu' conform filosofiei revoluționare, cum fac masonii până în ziua de azi. Noul Dumnezeu este Marele Arhitect»"[3].

[1] Tony FELS, „Religious Assimilation in a Fraternal Organization: Jews and Freemasonry in Gilded-Age San Francisco", *American Jewish History,* voi. 74 (1985), nr. 4, p. 386-390.

[2] Michael J. COOK, „End our Gospel ignorance, and make us better informed Jews", *The Jewish Chronicicle,* 28 dec. 2006, voi. 47, nr. 34, p. 8.

[3] în Ieroni. Serafim ROSE, *Cartea Facerii...,* p. 376.

Iată ce se spunea în Declarația Consiliului Marelui Orient de Franța: **„Legea primordială a franc-masoneriei este toleranța;**[1] ea a înscris în fruntea Constituției sale respectul tuturor credințelor, al tuturor ideilor, al tuturor opiniilor". „Franc-masoneria nu impune nici o limită liberei cunoaşteri a adevărului şi, pentru a garanta tuturor acestora libertate, ea pretinde, de la toți, toleranță"[2]. Altundeva se spune: „Ceea ce domină în franc-masonerie este principiul Toleranței: toleranța față de toate doctrinele religioase şi politice, pentru că ea se află deasupra şi în afara rivalităților care le opun"[3]. In *Dicționarul de terminologie masonică* la cuvântul *toleranță* scrie: „însuşire umană primordială a franc-masonilor, cu ajutorul căreia speră să unifice membri societății într-o lume de înțelegere şi pace[4]. Pentru franc-masoni iubirea frățească înseamnă toleranță, înseamnă a te înțelege cu alți oameni, indiferent dacă au aceleaşi idei ca tine sau nu"[5]. Există, de altfel, şi două loji în România care poartă în titlu *toleranța: Toleranța* - lojă constituită în Bucureşti, în anul 2002 şi *Toleranță şi Frăție* - la Bacău în 1993[6]. Un fost Maestru Venerabil al lojii *Toleranța* arăta într-un articol despre toleranță, cum „doi autori de geniu [doi masoni, Lessing şi Voltaire] au adus o contribuție majoră în efortul de impunere a ideii de Toleranță Universală ca mod de viață profan şi masonic" sau cum „protestantismul cu formele sale specifice din Anglia, Franța şi Germania, i-a învățat pe oameni că drumul chiar spre acelaşi Dumnezeu creştin, nu e unic"[7].

Masonul Jean Vitiano spunea: „Numai Masoneria poate rezolva uriaşele probleme cu care se confruntă omul de astăzi, şi, în ciuda unei bunăvoințe incontestabile, nici Bisericile organizate, nici partidele nu pot călăuzi spre bine"[8].

Francmasonul Voltaire scria deja despre „toleranța universală" încă din sec. XVIII, iar acum ea a devenit „dogmă" de căpetenie a lumii. Directorul general al UNESCO vorbea, pe 16 noiembrie 2000, cu ocazia *Zilei Internaționale a*

[1] Se vorbeşte atât de mult de toleranță aici, dar cum se face că femeile sunt excluse dintre „profanii care pot bate la porțile Templului" şi deci de „privilegiul de a dobândi lumina" într-o lojă: „In compunerea Marii Loji şi a fiecăreia dintre Lojile sale să fie numai bărbați şi nici o Lojă să nu întrețină nici o relație masonică, de orice natură, cu Lojile mixte sau cu grupurile masonice care admit femeile drept membri". *Constituția Marii Loji Naționale din România,* Secț. II, Cap. I, art. 8, lit. c.

[2] *Declarația de principii de la Lausanne,* în: R. COMĂNESCU, E. M. DOBRESCU, *Franc-masoneria - o nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate,* voi. I, Ed. Europa Unită, Buc, 2001, p. 207.

[3] Paul ŞTEFĂNESCU, *Franc-Masoneria. Simbolism,* Ed. Miracol, Buc, 1997, p. 3.

[4] Dar aceasta este exact filozofia prin care Antihrist va cuceri inimile oamenilor: o pace şi o bună?stare fără Hristos!

[5] EMIUAN M. DOBRESCU, *Dicționar de terminologie masonică,* Ed. Nemira, Buc, 2003, p. 109.

[6] HORIA NESTORESCU-BĂLCEŞTI, *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România,* voi. 3, Central Național de Studii Francmasonice, Buc, 2005, p. 347. Iar în Suedia Loja: *Tolerance et Fraternite.*

[1] Sorin GRIGORESCU, „Despre Toleranță", în *Forum Masonic,* 6/2005, nr. 22, p. 60, 57.

[8] La YVES MARSAUDON, *L'acumenisme vu par un franc-macon de tradition,* L'horizon International, Editions Vitiano, Paris, 1964, p. 21.

Toleranţei despre „o toleranţă universală pe care UNESCO o încurajează şi o celebrează"[1].

Membri lojilor se consideră astfel mai presus de 'limitatele şi plinele de prejudecăţi religii' şi consideră că numai prin masonerie s-a păstrat adevărata tradiţie prin care omul se poate perfecţiona (pentru că aici nu pomeneşte nimeni de mântuire). Iată ce spune Marele Maestru al Marii Loji Naţionale din România: „Tradiţia spune că Adevărul există în plenitudinea sa în lume, dar la un moment dat a fost spart în cioburi. Nu trebuie să uităm niciodată că principala noastră misiune constă în a pune din nou laolaltă ceea ce astăzi este împrăştiat, iar cioburile vor reclădi din nou Templul"[2]. în 1893, la Parlamentul Mondial al Religiilor, despre care vom vorbi şi mai jos, un cunoscut rabin mason[3] al vremii, a spus următoarele: „Există o legendă care spune că, atunci când Adam şi Eva au fost izgoniţi afară din Eden sau Paradisul pământesc, un înger a zdrobit porţile şi părticelele care s-au împrăştiat în lumea întreagă sunt pietrele preţioase. Am putea dezvolta această legendă. Pietrele preţioase au fost culese de diversele religii şi filozofii ale lumii. Fiecare dintre ele pretindea şi pretinde că numai părticica sa reflectă lumina raiului, uitând sedimentele şi reziduurile pe care timpul le-a adăugat. Răbdare, fraţii mei! La vremea hotărâtă de Dumnezeu, fiecare dintre noi, vom pune laolaltă toate părticelele şi vom reconstrui porţile raiului. Atunci va fi o eră a reconcilierii tuturor credinţelor"[4]. Un alt mason spunea acelaşi lucru, subliniind că această reconciliere se poate realiza numai prin toleranţă: „Până atunci [la sfârşitul timpurilor] Adevărul ne va apare ca şi cum, coborând din cer pe pământ, s-a spart într-o multitudine de doctrine aparent rivale. Iniţiatul îşi ia misiunea de a reuni aceste bucăţi de adevăr dispersat şi împărţit inegal între membri comunităţii omeneşti. Această convingere că fiecare dintre noi posedă o parte din Adevăr, generează o anume atitudine faţă de celălalt, atitudine definită uneori prin cuvântul toleranţă. Departe de a fi tolerat, punctul de vedere al celuilalt devine pentru iniţiat condiţia propriului său progres"[5].

Sincretismul[6] adică „slujirea la mai mulţi domni" este doctrină cheie a masoneriei. *Dex-ul masonic* spune: „O bibliotecă Masonică cuprinde întregul

[1] Discursul poate fi citit la adresa: http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001211/121189f.pdf

[2] EUGEN CHIROVICI „De ce am devenit franc-mason?" în *Oracolul din Heliopolis,* Publicaţie lunară editată de Anticul şi Primitivul Rit de Memphis şi Misra'îm, Anul I (2005) nr. 2, p. 1.

[3] Despre biografia acestuia vezi: *American Jewish YearBook,* voi. 40 (1938-1939), Secţiunea *Special Articles,* p. 40-60. „A fost primul evreu care a avut onoarea de a fi mare capelan al Marii Loji a statului New York" (p. 53). Era de asemenea membra al ordinului masonic B'nai B'rith.

[4] Henri PEREIRA MENDES, „Orthodox or historical Judaism" în Richard Hughes SEAGER, *The Dawn of Religious Pluralism: Voices from the World's Parliament ofReligions, 1893,* Open Court Publishing Company, 1993, p. 329-330. Această 'spargere a adevărului' se aseamănă mai degrabă cu concepţia iudaică din cabala lurianică numită *şvira* (spargerea vaselor) care trebuie reparată prin *tikkun.*

[5] Maestrul Cornel TĂBÂRCĂ, „Marele secret al reconcilierii" în *Memento Masonic. Studii masonice,* Lucrare apărată sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR Gheorghe Comănescu, 6001 (2001), p. 114.

[6] Iată care este „profeţia" ecumenistă a unui mason, despre „religia viitorului": „Secolul al XX-lea va fi sincretic în sensul reorientării religiozităţii oamenilor spre tradiţie, spre unitatea

avântai ezoteric al ştiinţelor oculte, al societăţilor secrete şi discrete, al marilor mistere ale lumii, cărţi despre kabbală, despre sacerdoţii sumerieni, despre hierofanţii egipteni, despre toate religiile lumii, studii referitoare la Templele Osiriene, Mithraism, Misterele Eleusine, Academia lui Platon, Ordinul Pitagoreic, Templieri, Rozacrucieni, Carbonari etc. etc. Numai astfel Masonul poate răspunde celor trei fundamentale întrebări ale condiţiei umane: *De unde venim? Cine suntem? încotro ne îndreptăm?"* (voi. 1, p. 146). Dar, din nefericire, în învăţătura masonică lipseşte un principiu sănătos care să-i ajute pe membri să discearnă duhurile pentru a vedea ce este bun de luat şi ce nu, din toate religiile şi filozofiile, astfel ei deschizându-se tuturor teoriilor preluate de imaginaţia omului din „imaginarul" demonic şi într-un fel lăsându-1 pe diavol (în a cărui existenţă nici nu cred) ca dirijor. "Nefârtatul" se pare că uneori este chiar şi "invitat" în ceremoniile masonice: „Jurământul masonic este o promisiune solemnă şi comportă întotdeauna trei părţi: o invocare, o promisiune şi un blestem. Invocarea face cel mai adesea apel la divinitate, dar se mai poate uneori adresa şi puterilor demonice, entităţilor malefice ca garanţie a jurământului" (P. ŞTEFĂNESCU, *op. cit.,* p. 152).

Aşadar, masoneria poate foarte bine să propovăduiască toleranţa şi să pună foarte uşor pe picior de egalitate lumina creştinismului ortodox cu întunericul altor opinii omeneşti, de vreme ce ea desconsideră total adevărul *revelat* de însuşi Dumnezeu, ce este păstrat cu sfinţenie de Biserica Ortodoxă. Cauza apariţiei acestei mentalităţi este concepţia eronată despre Dumnezeu, numită *deism.* Deismul vede în Dumnezeu doar creatorul lumii, dar nu şi pe Cel care are grijă de întreaga lume în fiecare clipă încât nici un fir de păr nu cade *,/ără ştirea Tatălui" (Mt.* 10, 30). Ei cred că Dumnezeu există, dar această credinţă rămâne absolut fără nici o influenţă în viaţa proprie, de vreme ce Biserica şi cuvântul ei nu sunt crezute ca venind de la Dumnezeu. Conform deismului, singura religie adevărată este religia naturală, bazată pe principii morale, din care lipsesc dogmele revelate. Astfel, deiştii nu unnează decât descoperirile raţiunii umane, căci ei consideră că numai prin raţiune se poate ajunge la cunoaşterea adevărului. Dar noi ştim că omul, care face parte din lume, din „sistem", nu poate privi din afara sistemului ca să vadă cu adevărat, obiectiv şi să înţeleagă sensul existenţei sale. De aceea numai prin credinţă putem afla adevărul obiectiv[1], de la însuşi Dumnezeu, Care ni s-a descoperit prin Fiul Său şi ne-a învăţat *„tot adevărul" {In.* 16, 13).

Această învăţătură neagă întruparea Fiului lui Dumnezeu şi întemeierea Bisericii, şi astfel sunt legitimate toate căile prin care oamenii *cred* că pot ajunge la Dumnezeu, iar calea cea adevărată arătată nouă de însuşi Dumnezeul-Om Iisus

transcendentă a tuturor religiilor monoteiste". J.B.M., *La porţile templului,* Editura Libripress, Buc, p. 612. Această idee a fost promovată şi de filozoful Fritjof SCHUON prin cartea cu acelaşi" titlu: *Despre unitatea transcendentă a religiilor,* Ed. Humanitas, Buc, 1994.

[1] „în ciuda a ceea ce majoritatea oamenilor moderni cred astăzi, adevărul are o realitate obiectivă, independentă de cum un individ sau altul îl percepe... Trăim într-o epocă a «simţitului bine» a sentimentalităţii divorţate de adevărul obiectiv". La Pr. ALEXEY YOUNG, *The rush to embrace,* p. 13.

Hristos, nu mai rămâne decât *o variantă* într-un imens mozaic de alternative, care se contrazic flagrant una pe cealaltă. Părerea unui rabin mason este grăitoare: „în dialogul religios există un element crucial care iese în evidență: acela că nici o tradiție religioasă nu poate revendica adevărul cu A mare. Trebuie să admitem că religia în care suntem crescuți sau pe care am adoptat-o convine cel mai bine persoanei în cauză, dar nu reprezintă decât o cale între altele către o mântuire, o cunoaştere a divinității, o dezvoltare spirituală" (GABUT, *op. cit.,* p. 303).

Deci corectitudinea politică reprezintă într-un fel răsfrângerea filozofiei masonice în spațiul public. Cele două cinstesc acelaşi idol: toleranța. Masoneria şi corectitudinea politică mai au un punct comun: ambele au ca principal „aliat", America. De aceea, unii numesc corectitudinea politică, „comunism american" (H.R. PATAPIEVICI). Chiar şi „privatizarea" actuală a credinței, excluzând-o din spațiul public (adică din discuțiile lojei) pare foarte asemănătoare cu mentalitatea din loji, unde se spune că un mason, atâta vreme cât se comportă moral, „opiniile sale speculative private sunt lăsate pentru Dumnezeu şi el însuşi"[1] deoarece „tolerarea reciprocă a opiniilor religioase este una dintre cele mai remarcabile şi valoroase caracteristici ale masoneriei" *(Ibid.).* Este foarte important să observăm că mentalitatea pregătită în secret în loji a ajuns cu timpul să fie mentalitatea dominantă din societate. Acesta este şi motivul pentru care, dacă la început masoneria se numea pe sine organizație *secretă,* acum se spune clar că nu mai este *secretă,* ci doar *discretă.* De ce? Pentru că înainte predomina învățătura creştină în societate şi orice astfel de idei potrivinice creştinismului nu erau bine văzute, iar cei care le susțineau îşi riscau reputația. Dar acum, când nefericitele idei anticreştine au cucerit într-o mare măsură mințile multora, ele pot fi propovăduite în voie şi de masonerie, iar masoneria poate fi, foarte uşor, declarată de Guvern, „asociație de utilitate publică", deşi mai înainte era condamnată prin diverse legi şi bule papale.

Despre instalarea principiului noii toleranțe în plan politic, ne stă mărturie, de ex., faptul că mulți politicieni trec de la un partid la altul, fără nici o problemă. Pe lângă motivele meschine care pot conduce la acest fel de fapte, considerăm că şi mentalitatea masonică susține tot un astfel de comportament, în sensul că, atunci când ea spune că nu face politică, şi când ştim că în lojile ei se adună persoane ce aparțin diverselor partide, ne întrebăm totuşi ce îi uneşte pe aceştia, căci nu e filozofia de partid. Deoarece eliminarea deosebirilor, atât cele politice, cât şi cele religioase, trebuie să fie înlocuită cu o altă filozofie. Şi, cu siguranță, aceasta nu este una creştină. Aşadar, cum poate un creştin să spună că în lojă îşi poate anula convingerile cele mai intime: cele religioase şi cele politice, pentru ca astfel să fie în armonie cu cei de alte păreri. înseamnă că în lojă el devine *altcineva,* sau mai degrabă, el a fost de la început *altcineva,* adică nu un creştin „practicant", şi de aceea a putut să se lepede atât de uşor de convingerile sale. „Nu fac politică, nu fac religie", ce înseamnă altceva decât că nu fac *acea* politică şi *acea* religie de care vorbeşte toată lumea, ci alta. Deci, ori creştin, ori mason, cele două nu pot fi compatibile. Pentru a li se inculca

[1] William PRESTON, *Illustrations ofMasonry,* Portsmouth, 1804, p. 29.

politicienilor ideea că, precum nu există deosebiri între partide, la fel nu există deosebiri nici între creştini şi nici chiar între religii, la Parlamentul României se organizează, - după modelul american şi cel al Parlamentului European -, *Mic dejun cu rugăciune,* la care participă persoane de mai multe confesiuni şi religii, temele alese fiind, bineînţeles, nu de inspiraţie creştină, ci umanistă, precum cea din 2006: *Libertatea religioasă.* Pentru aceleaşi scopuri ecumenic-interreligioase a fost construită şi „capela de meditaţie" din cadrul sediului ONU, despre care vom vorbi mai jos.

încercând să înţelegem duhul acestor organizaţii trebuie să spunem că, în lume, problemele se pun foarte negingaş. Ceea ce observăm noi, cei care nu suntem implicaţi în marile decizii ale lumii, este doar o mică parte din nedelicateţea cu care este tratat chipul lui Dumnezeu. Dar tocmai pentru a-i păzi să nu rămână în vreun romantism naiv, Domnul i-a comparat pe creştini cu nişte oi trimise în mijlocul lupilor *(Mt.* 10, 16). Şi, pentru a nu fi sfâşiaţi, li se îngăduie două „arme": înţelepciunea şerpilor şi blândeţea porumbeilor: NICIODATĂ una fără cealaltă.

Pe masoni, ca şi pe oricare alţi conspiratori împotriva Bisericii Domnului, creştinul trebuie să-i ierte şi cu blândeţe să se roage pentru ei, aştepând întoarcerea lor până la ultima suflare *şi în acelaşi timp* să lupte cu toate puterile, prin cuvântul scris sau vorbit, împotriva acestei organizaţii şi mai ales împotriva întinării slujitorilor Bisericii cu ea.

Ne întrebăm care creştini devin masoni? Ajung în loji acei creştini care nu şi-au luat în serios creştinismul, care nu au înţeles deloc mesajul Domnului Iisus Hristos, căci dacă ar fi făcut-o, ar fi găsit *aici, în Biserică,* acea „cale spre perfecţionare morală" şi nu ar fi trebuit să o caute în altă parte. Aceasta este explicaţia, în cazul în care cineva mai crede că oamenii intră în masonerie pentru „perfecţionare morală". Clericii occidentali care au devenit membri ai masoneriei au facut-o de multe ori, pentru că în confesiunea lor, mult prea modernizată şi lumească, nu au mai găsit nici măcar un nivel sufletesc care să le satisfacă exigenţele spirituale, căci de unul duhovnicesc nici nu mai poate fi vorba. Acestea sunt motivele celor mai puţin vinovaţi dintre ei, căci ceilalţi, se ştie prea bine, aderă la această organizaţie, din motive cu totul meschine şi materiale.

Cunoscutul teolog rus, preotul Georges Florovsky, în monumentala sa lucrare *Căile teologiei ruse,* are un capitol întreg dedicat francmasoneriei ruseşti. Aici el arată că „francmasonii erau oameni care pierduseră calea 'răsăriteană' şi se pierduseră printre cele apusene"[1]. Părintele profesor arată că aceia, flămânzind din pricina raţionalismului voltairian al vremii, tânjeau după ceva mai profund, după o adevărată hrană şi înviorare a sufletelor lor, lucru pe care au crezut că-1 vor găsi în francmasonerie. De aceea, atunci a apărut chiar un curent mistic în cadrul ordinului: „francmasoneria mistică constituia o reacţie interioară împotriva spiritului iluminist" *(Ibid.).* „Totuşi experienţa masonică era una de origine apuseană şi, într-o ultimă analiză, o asemenea asceză exterioară Bisericii

[1] Lucrarea poate fi consultată la adresa: www.myriobiblos.gr/texts/english/florovsky_ways.html, cap. IV.

nu servea decât la stimularea reveriei şi imaginației. Astfel^ în suflet apărea un spirit iscoditor şi o curiozitate mistică nesănătoasă" *(Ibid.).* în final, teologul descrie relația deformată a masonilor cu Biserica şi arată că păcatul ei suprem era, bineînțeles, unul dintre cele şapte păcate capitale, slava deşartă: „Francmasonii considerau Ordinul lor ca fiind biserica «interioară»[1] cu propriile sale ritualuri şi „sfinte taine". Acesta este, o dată în plus, un vis alexandrin al unui cerc ezoteric de aleşi, meniți să păstreze tradițiile sacre: un adevăr revelat numai câtorva ce au fost aleşi pentru o iluminare excepțională" *(Ibid.).*

Creştinul ortodox ar trebui să fie foarte conştient că masoneria, ca şi mişcarea ecumenică - întemeiată pentru motive similare, adică din dorința unei unități între multitudinea de confesiuni şi denominațiuni apărute - răspundea unor probleme specifice Occidentului neortodox, care nu cunoştea creştinismul autentic, ortodox. în consecință, preluarea de către țările ortodoxe şi de creştinii ortodocşi a unor mentalități şi remedii neortodoxe, bazate mai mult pe cugetarea omenească decât pe inspirația Duhului Sfânt, nu poate duce decât la slăbirea cugetului viu evanghelic şi patristic păstrat în Biserica Ortodoxă. Ceea ce ar fi mai potrivit, pentru noi, creştinii ortodocşi, ar fi ca, în duhul smereniei şi al iubirii aproapelui, să ne adâncim în acest duh al Domnului nostru Iisus Hristos din Biserica Sa, să fim ucenici buni ai Sfinților Părinți şi astfel să ne aducem smerita ofrandă lumii contemporane şi celor care, din neştiință, vin cu tot felul de soluții nesănătoase. Să arătăm prin exemplul propriu, că soluția şi adevărul este în dreptslăvitoarea Biserică, în Sfintele ei Taine şi învățături. Aceasta este responsabilitatea extraordinară a celor ce au fost învredniciți să cunoască sfânta şi tainica predanie a Bisericii Ortodoxe: de a o întrupa în viața lor, *ca astfel, văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri (Mt.* 5, 16).

încheiem cu cuvintele marelui Episcop mărturisitor, Irineu Mihălcescu:

„LOJA LUI SĂ-J FIE BISERICA, IAR MARE MAESTRU
IISUS HRISTOS MÂNTUITORUL "[2]

[1] Deoarece ei considerau că trebuie să se treacă „de la vizibil la invizibil, de la creştinismul 'istoric' la creştinismul spiritual sau 'adevărat', de la biserica exterioară la cea 'interioară'" *{Ibid.).* Tocmai o astfel de concepție îi făcea pe masoni să fie "toleranți", fiindcă nu-i mai interesa atât de mult ce se întâmpla în istorie şi le era indiferent de ce confesiune sau religie aparțineai. Pr. Florovsky chiar sublinia în acest capitol că „în esență, dogmatica francmasoneriei reprezenta revigorarea unui gnosticism platonizat, o revigorare ce începuse încă din Renaştere" *(Ibid.).*

[2] La Pr. Ioan VICOVAN, *Ioan Irineu Mihălcescu. „Apostol al teologiei româneşti",* Ed. Trinitas, 2004, voi. 1, p. 659, n. 1536.

5. Toleranța și legile noahide

„Pentru că iudaismul este o religie a unei alegeri corporale inalienabile, nu folosește crezul ca principiu de excludere. Iudaismul tolerează erezii de tot felul "[1]

Enciclopedia Iudaică spune că „evreii sunt obligați să încerce să aplice codul noahid oriunde se poate"[2]. Cele șapte legi ce compun acest cod, numite astfel după numele dreptului Noe, cel căruia se pretinde că i-au fost date, sunt: interdicția idolatriei (aici fiind inclus și Domnul nostru Iisus Hristos), instituirea unui sistem legal, interdicția de a huli, a incestului, a uciderii, a furtului și interdicția de a mânca din carnea unui animal viu. Ele nu se găsesc în Sfânta Scriptură, unde se vorbește despre legământul cu Noe *(Facerea* 9), ci apar pentru prima dată, după Hristos, în scrierile tradiționale iudaice[3].

în proclamația nr. 4921 a președintelui american Ronald Reagan din 3 aprilie 1982, dată în cinstea rabinului Menachem Schneerson care împlinea 80 de ani, acesta vorbește despre „validitatea eternă a celor Șapte Legi Noahide care sunt un cod moral pentru noi toți, indiferent de ce credință religioasă avem"[4] și cu această ocazie a declarat și ziua de naștere a acestui rabin ca fiind „Ziua Națională pentru Meditație". într-o altă proclamație, același președinte spunea

[1] Citat din recenzia lui David L. BLUMENTHAL la cartea lui Michael WYSCHOGROD, *The Body of Faith: Judaism as Corporeal Election (Corpul credinței: Judaismul ca alegere corporală),* Seabury Press, New York, 1983, în revista *Asociației pentru Studii Iudaice, AJS Review* (Cambridge University Press), voi. 11 (1986), nr. 1, p. 120. Un profesor evreu de filozofie spunea și el: „A fi un bun evreu este mai mult o chestiune de comportament decât de credință", la Jonathan COHEN, „Some jewish reflections on Locke's *Letter concerning toleration", Cross Currents,* 56 (2006), p. 62.

[2] Vezi „Noachide Laws" în *Encyciopaedia Judaica,* voi. 12, Keter Publishing House, Jerusalem, 1972, p. 1190, col. 1. Cele mai importante studii pe această temă sunt: Rabbi Aaron LICHTENSTEIN, *The Seven Laws ofNoah,* Rabbi Jacob Joseph School Press, 1986 și David NOVAK, *The image of the non-Jew in Judaism: an historical and constructive study of the Noahide Laws,* E. Mellen Press, New York, 1983.

[3] Mai exact „în perioada tanaitică (50-200), într-o *baraita* ce se găsește în Tosefta [completare a Mișnei], Avodah Zarah 8:4, și în Talmudul Babilonian, Sanhedrin 56a-60b" (Suzanne LAST STONE, „Sinaitic and Noahide Law: Legal Pluralism in Jewish Law", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), p. 1163, n. 14).

[4] Textul complet al acestei declarații poate fi consultat la: www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=42362.

că cele şapte legi „sunt esenţa educaţiei în ceea ce are ea mai bun şi trebuie să ne asigurăm că vom transmite această preţioasă moştenire tuturor tinerilor americani"[1] şi a declarat ziua aniversării celor 83 de ani ai rabinului, „Ziua Educaţiei, SUA"[2]. Acest rabin într-o cuvântare ţinută în 17 mai 1987, spunea în faţa unei mulţimi de americani că „preşedintele a semnat o declaraţie oficială către toţi cetăţenii în care încurajează împlinirea celor Şapte Legi Noahide. Această ţară (America) şi independenţa ei au fost întemeiate pe temelia celor şapte legi. Preşedintele s-a adresat de asemenea şi tuturor celorlalţi conducători de state şi cu siguranţă va face aceasta din nou, cerându-le să spună cetăţenilor acelor ţări, că fiecare persoană ar trebui să împlinească cele Şapte Legi Noahide cu toate detaliile şi particularităţile lor"[3]. într-o scrisoare a aceluiaşi rabin către preşedinte, se spune că preşedintele „sprijină înălţarea standardelor morale ale relaţiilor umane pe baza celor Şapte Legi Noahide (cu toate ramificaţiile lor)"[4]. Câţiva ani mai târziu, în 1989 preşedintele american George Bush semna şi el o proclamaţie (nr. 5956) în care, ca şi în legea 102-14 votată de Congresul american în 1991, era subliniată importanţa legilor noahide pentru omenire. Preşedintele spunea cu această ocazie că America trebuie să ajute la întoarcerea lumii către valorile etice conţinute în Legile noahide, considerând că „fără aceste valori etice şi principii edificiul civilizaţiei este în pericol să se întoarcă în haos"[5]. Aceleaşi valori străine de creştinism le susţine şi actualul preşedinte George W. Bush, după cum citim într-o declaraţie făcută în 2006, cu ocazia aniversării naşterii rabinului Schneerson.

întrebarea pe care şi-o poate pune un creştin cercetând aceste fapte petrecute la nivel atât de înalt este următoarea: de ce nişte preşedinţi declaraţi creştini nu promovează poruncile sfinte ale Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ci nişte porunci omeneşti, care nu numai că nu se găsesc în Sfânta Scriptură, dar sunt şi potrivnice creştinismului, după cum vom vedea mai jos?

Iată şi răspunsul: „Unii rabini susţineau că oricare ar fi fost scăderile creştinismului, acesta răspândea cunoaşterea Vechiului Testament în toate colţurile lumii. Şi odată eliminat adevăratul păgânism de către misionarii creştini, va fi posibil pentru acei insuficient maturizaţi spiritual să înceapă să se apropie de adevărul iudaismului"[6]. Să fie cuvintele acestor preşedinţi, o confirmare a celor spuse de un rabin mason, în sec. XIX, cum că „mai înainte ca acest secol să ia

[1] Declaraţia poate fi citită în original Ia adresa: www.chabad.org/library/article.asp?AID=142535

[2] în ziarul *New York Times* din 9 iunie 1986, p. 17, se descrie pe o pagină întreagă şi cu fotografii, cum preşedintele şi Congresul american susţin cauza noahită promovată de mişcarea Lubavici, prin rabinul Menachem. La fel şi în numărul din 15 noe. 1987.

[3] înregistrarea video a acestei cuvântări poate fi vizionată la adresa: www.chabad.org/article.asp?aid= 142579.

[4] Originalul scrisorii poate fi citit la adresa: www.chabad.org/library/article.asp?AID=142535.

[5] Vezi aceste documente la adresele: www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=23514 şi http://thomas.loc.**gOv**/cgi-bin/query/z7cl02:H.J.RES.104.ENR: Declaraţiile fiului său se găsesc pe site-ul Casei Albe: www.whitehouse.gov/news/releases/2006/04/20060406-9.html.

[6] Jerome FRIEDMAN, „The Reformation in Alien Eyes: Jewish Perceptions of Christian Troubles", *Sixteenth Century Journal,* voi. 14 (1983), nr. 1, p. 25.

sfârşit, esenţa iudaismului va fi religia marii majorităţi a oamenilor inteligenţi din această ţară" şi că „în cincizeci de ani, învăţăturile iudaismului vor fi devenit proprietatea comună a poporului american"?[1]

Despre temelia necreştină pe care este construită America se pot aduce mai multe mărturii. La baza constituţiei americane a stat mentalitatea masonică, iar la baza filozofiei masonice, după cum vom vedea mai jos, au stat, după cum just a remarcat rabinul, legile noahide. Una dintre mărturii este tot a preşedintelui mai sus menţionat (R. Reagan) care, într-un discurs către organizaţia masonică evreiască B'nai B'rith, după ce a felicitat-o pentru că „a lucrat fără odihnă pentru promovarea cauzei toleranţei şi a umanităţii", a spus: „Statele Unite ale Americii este şi trebuie să rămână o naţiune a deschiderii către oameni de toate credinţele". Este important de remarcat că nu a spus o naţiune *creştină* deschisă către cei de alte credinţe. Apoi continuă spunând că „însăşi unitatea noastră a fost întărită prin acest pluralism", ceea ce este ilogic, deoarece unitatea nu poate fi întărită prin diferenţă. „Aşa am început şi aşa trebuie să fie întotdeauna. Idealurile aceste ţări nu lasă loc pentru intoleranţă, anti-semitism sau bigotism de orice fel. Unicitatea Americii stă în faptul că este un zid în Constituţia noastră ce separă biserica de stat. Acesta garantează că nu va exista niciodată o religie de stat în această ţară, dar în acelaşi timp asigură fiecărui cetăţean american dreptul să-şi aleagă şi să practice credinţa sa religioasă sau să nu-şi aleagă nici un fel de credinţă"[2]. Dar dacă cercetăm puţin vom vedea că mentalitatea care a stat la baza constituţiei americane nu a fost alta decât cea masonică, fapt recunoscut de istorici. „Statele Unite ale Americii reprezintă primul stat masonic"[3]. Există mai multe studii[4] care descriu atmosfera masonică ce-i învăluia pe cei ce au întemeiat America. în aceste studii se spune că George Washington, primul preşedinte al Statelor Unite a fost mason încă de tânăr, la fel ca şi toţi cei cinci membri ai cabinetului său şi peste 2000 de oameni din armata sa. Dintre cei 39 care au semnat Constituţia americană, 23 erau masoni. Unul dintre aceşti masoni, James Madison, a fost şi „tatăl constituţiei", el fiind cel care a scris mare parte din ea. De asemenea, Benjamin Franklin (1706-1790), unul dintre părinţii fondatori ai Americii, a fost masonul care a publicat pentru prima oară în America în 1734, *Constituţiile masonice* din 1723 ale lui J. Anderson, care au stat la baza Constituţiei americane[5].

Preşedintele Reagan îşi termina discursul pomenit mai sus spunând: „Lucrând împreună [se referea la Statele Unite şi israel] putem să străpungem întunericul şi să răspândim lumina noastră peste întreg Pământul". O afirmaţie

[1] Isaac M. Wise citat la Benny KRAUT, „Judaism Triumphant: Isaac Mayer Wise on Unitarianism and Liberal Christianity", *AJS Review,* voi. 7 (1982), p. 194, n. 46.

[2] Cuvântarea poate fi citită la adresa: www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/RR9_6_84.html

[3] Corneliu ZEANA, „European Unification - A masonic acomplishment", în revista *Masonic Forum,* nr. 20/2005.

[4] Vezi de ex., „George Washington the freemason" în *Education,* voi. 107 (1987) nr. 4, p. 353.

[5] Vezi articolul masonului Russell N. CASSEL, „Role of Washington and his war family as architects of the U.S. Constitution", în *Education,* voi. 115 (1994), nr. 1, p. 116.

asemănătoare găsim şi în rezoluția în ce priveşte sionismul, dată de Uniunea Americană a Congregațiilor Evreieşti la cel de-al 16 congres din anul 1898: „Ne opunem ferm sionismului politic. Evreii nu sunt o națiune, ci o comunitate religioasă. Sionul a fost o stăpânire prețioasă a trecutului, casa cea dintâi a credinței noastre, unde profeții noştri au rostit gânduri nemuritoare ale oamenirii şi unde psalmiştii noştri au cântat imnuri ce au încântat lumea. în acest sens, este o amintire sfântă, dar nu este nădejdea noastră pentru viitor. America este Sionul nostru. Aici, în casa libertății religioase, am ajutat la întemeierea acestui nou Sion, care este împlinirea începutului pus în cel vechi. *Misiunea iudaismului este spirituală, nu politică*[1] *(subl.n.).* Scopul său nu este să întemeieze un stat, ci să răspândească adevărurile religiei şi umanității în întreaga lume"[2]. Idealurile masonice americane au fost îndeaproape urmărite şi urmate de Franța, a cărei revoluție din 1789 a fost influențată de ideile liderilor francmasoni americani: „Influența pe care America a exercitat-o asupra emancipării evreilor din Europa este un factor ce a fost cu totul trecut cu vederea de istoricul european, atât cel evreu cât şi cel creştin. America a exercitat în general o puternică influență asupra mişcării revoluționare franceze. Interesul şi simpatia arătată de Franța față de lupta americană pentru libertate a făcut națiunea franceză să urmărească cu interes şi apreciere lupta americană în toate fazele ei. Interesul Franței nu s-a oprit aici, ci Lafayette, Rochambeau, Chastellux, Condorcet şi armata franceză care ne-a ajutat în lupta noastră au dus cu ei acasă ideile americane. Lafayette [mason] şi Thomas Paine [deist anticreştin] au devenit activi în mişcarea franceză revoluționară, în timp ce alți lideri ai acestei cauze, în special Mirabeau, au fost profund influențați de marii gânditori ai Americii. Mai mult decât atât, Thomas Jefferson [mason] a fost în mod repetat consultat de liderii populari din Franța şi influența sa asupra mişcării a fost foarte mare încă de la începutul ei"[3]. „Cu mult înainte ca Revoluția să înceapă, mulți francezi studiaseră cu

[1] De aceea, în temnițele comuniste (care au fost într-o măsură destul de mare izvorâte dintr-o filozofie evreiască prin inventatorii de origine iudaică ai ideologiei comunismului) nu se cerea atât lepădarea de crezurile politice, cât mai ales lepădarea de Domnul Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu şi se batjocorea creştinismul în cele mai îngrozitoare feluri cu putință. Un articol din cotidianul *The Times* din 21 martie 1923 *(War on religiori)* spunea limpede că „bolşevicii încearcă să-şi atingă țelul final distrugând aspirația oamenilor către Hristos. Aceasta este adevărata preocupare a bolşevicilor, nu vreo altă chestiune de teorie sau practică economică". Despre aceasta au dat mărturie mulți, printre care Petre Țuțea şi Nicolae Steinhardt căruia i s-a promis că dacă se leapădă de Hristos va fi făcut ministru. Cuvintele din revista evreiască ne aduc aminte de faptul că omul este mai întâi de toate *homo religiosus* şi de aceea, toate faptele care se petrec pe acest pământ, fie ele politice, economice sau oricum ar fi, au o conotație religioasă. Adică ele pot fi sau spre mântuirea omului sau spre îndepărtarea lui de Adevăr şi deci spre pierzarea lui. Am putea spune chiar că *profanul* nu există, ci numai *sacrul.* Cei care se lasă păcăliți de mitul progresului, care elimină viziunea religioasă asupra lumii, fac o mare greşeală, adâncindu-se într-o negură a neînțelegerii sensului omului pe pământ.

[2] în *American Jewish Year Book 1900-1901,* p. 168. Originalul acestui anuar se găseşte la http://ajcarchives.org/AJC_DATA/Files/1900_1901_4_NatlOrgs.pdf.

[3] Max J. KOHLER, „Phases in the history of religious liberty in America with special reference to the jews", (partea I) *Publications of the American Jewish Historical Society,* voi. 11 (1903), p. 55.

atenţie constituţiile noilor state americane. O colecţie completă [de constituţii şi declaraţii americane] a apărut în 1783. Traducerea a fost făcută de ducele de Rochefoucauld la cererea lui Benjamin Franklin [mason]. ... Franklin a dăruit două copii fiecărui ministru de externe. Spera ca impresia produsă de aceste documente să fie atât de mare încât multe persoane de înaltă ţinută să fie convinse să emigreze în America"[1].

,JDeclaraţia [franceză] *drepturilor omului şi ale cetăţeanului* venea în trena *Declaraţiei de independenţă* americane prin aceea că proclama, ca raţiune de a fi a statului, protejarea drepturilor omului. Drepturile avute în vedere - 'libertate, prosperitate, securitate' - sunt aproape identice cu cele exprimate de triada americană 'viaţă, libertate şi căutarea fericirii'"[2].

„într-o petiţie adresată de evreii francezi către Adunarea Naţională [franceză] în 29 ianuarie 1790 aceştia spuneau: «Cuvântul *tolerare* care, după atâtea secole şi atâtea acte de intoleranţă, părea a fi un cuvânt plin de umanitate şi raţiune nu mai este potrivit acum unei naţiuni care doreşte să-şi statornicească drepturile pe temelia eternă a dreptăţii. Politicii americane, căreia îi suntem datori pentru atâtea lecţii folositoare, a respins acest cuvânt din codul ei, ca fiind un termen ce înclină spre compromiterea libertăţii individuale şi spre sacrificarea unor clase de oameni altor clase. A tolera înseamnă, de fapt, a răbda, ceea ce dacă ai dori, ai putea preveni sau interzice»" (la M. KOHLER, p. 58). Un alt participant la discuţiile despre toleranţă ale vremii spunea: „Nu toleranţă cer. Acel cuvânt implică ideea unei compasiuni ce degradează omul[3]. Cer libertate egală pentru toţi. Domnii poate vă vor spune şi vă vor arăta cum naţiunile din jurul nostru fac o excepţie din cei care nu profesează religia majorităţii. O, naţiune a Franţei, tu nu eşti făcută ca să primeşti exemplu, ci să-l dai. Dacă totuşi doreşti să imiţi pe cineva, imită pe locuitorii Pennsylvaniei [din SUA]. Ei nu exclud pe nimeni. Omul, oricare ar fi credinţa sa religioasă, are dreptul să se bucure de toate privilegiile sacre ce aparţin omenirii" *(Ibid.).* Aceste cuvinte erau binevenite în contextul în care catolicii persecutau pe protestanţi, încercând să le impună cu forţa o credinţă creştină deviată.

Un alt detaliu ce ne dezvăluie legătura profundă dintre revoluţia americană şi cea franceză, cu consecinţe chiar şi în România, găsim într-o altă scriere de istorie masonică: „Crescuţi în societăţile secrete, literare şi masonice, de la Bucureşti, Iaşi, Braşov, Chişinău şi Cernăuţi, «paşoptiştii» s-au desăvârşit în lojile pariziene ca *Les disciples de St. Vincent de Paul, Rose du parfait silence, Athenee des Eîrangeres, Fraternite des Peuples.* Aici se nasc şi ideile de unitate europeană, precum *Statele Unite ale Europei,* ideal deopotrivă al lui Giuseppe

[1] Henry E. BOURNE, „American constituţional precedents in the french National Assemby", *The American Histohcal Review,* voi. 8 (apr. 1903), nr. 3, p. 466-467.

[2] Joshua MURAVCHIK, *Raiul pe Pământ. Mărirea şi Decăderea Socialismului,* trad. de Dorian Branea, Ed. Brumar, Timişoara, 2004, p. 16.

[3] Cu adevărat bine a remarcat acest pastor protestant francez (Rabaut de Saint Etienne) că atitudinea tolerantă n-ar trebui să existe între oameni (căci idealul este unitatea de cuget=adevăr şi iubirea întreolaltă), precum nici violenţa de vreun fel asupra necreştinilor.

Mazzini, Nicolae Bălcescu sau Kossuth Lajos"[1]. Formarea a ceea ce astăzi se numeşte *Uniunea Europeană* a fost chiar sponsorizată de Statele Unite (prin C.I.A.) încă de la începuturile ei, prin *Comitetul American pentru o Europă Unită (American Committee for a United Europe)*[2]. Părintele Stăniloae, cunoscând rădăcinile masonice ale acestei idei, cu discernământul duhovnicesc care îl caracteriza, spunea despre aceste *State unite ale Europei* că sunt o utopie şi deoarece ele nu se pot realiza decât pe un fundament creştin al păcii şi iubirii, căci numai acesta ar putea împiedica patima voinţei de putere a statelor mari de a le necăji pe cele mici, fapt care este imposibil de realizat în lumea aceasta[3].

Influenţa spiritului înnegurat al revoluţiei franceze asupra României poate fi foarte bine exemplificată prin momentul Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), care, considerăm că a fost una dintre loviturile cele mai grele date Ortodoxiei româneşti. Fără îndoială că unirea principatelor era un lucru dorit şi foarte bun, dar în ce priveşte *duhul* reformelor înfăpuite de Cuza, aici avem unele rezerve, într-o măsură destul de mare, momentul Cuza, ca şi momentul revoluţiei americane şi franceze, stă sub umbra masoneriei. Cel care l-a promovat şi susţinut pe masonul Cuza a fost împăratul francez Napoleon al III-lea, un foarte influent mason, care încerca, după cunoscuta mentalitate masonică, unificarea ţărilor Europei. „Primul domnitor al Principatelor Române Unite a fost ales de Adunările Elective ale Ţării Româneşti şi Moldovei ca urmare a sfatului delegaţiei europene, alcătuită numai din masoni şi aflată în Principate pentru a supraveghea alegerile"[4]. Apoi echipa de guvernare a lui Cuza a fost în mare parte masonică: şeful guvernului era masonul Kogălniceanu; în 1861, Ministru al Cultelor era masonul Dimitrie Rosetti, fratele doamnei Elena Cuza, acesta fiind foarte potrivnic Bisericii, după cum relatează în memoriile sale un mare duhovnic al mănăstirii Neamţ[5]. între 1862-1863 ministru al cultelor era masonul Christian Tell, iar în 1864 acelaşi minister era condus de un alt mason,

[1] Horia NESTORESCU-BÂLCEŞTI, *Francmasoneria din România. Eseu istoric,* Centrul Naţional de Studii Francmasonice, Buc, 2005, p. 11.0 prezicere despre această unificare făcea chiar masonul George Washington când îi scria masonului La Fayette că într-o zi, după modelul Statelor Unite ale Americii, se vor forma şi Statele Unite ale Europei.

[2] Vezi de ex.: Trevor BARNES, „The Secret Cold War: The C.I.A. and American Foreign Policy in Europe 1946-1956, Part II", *The Historical Journal,* voi. 25 (1982), p. 667. Aici se arată cum directorul CIA al vremii a înfiinţat acest *Comitet* folosind bani de la fundaţiile Rockefeller şi Ford.

[3] Vezi articolul „«Statele Unite ale Europei»?", apărut în *Telegraful Român,* nr. 47/1939, republicat în volumul Dumitru STĂNILOAE, *Naţiune şi creştinism,* Ed. Elion, Buc, 2004, p. 98-101.

[4] Emilian M. DOBRESCU, *Iluştrii francmasoni,* ediţia a Il-a, Ed. Nemira, Buc, 2003, p. 150. Ministrul Cultelor, Tell, „stăruia ca în Divanul ad-hoc al ţării să fie aleşi deputaţi acei care au primit «lumina» (adică erau iniţiaţi masoni)" (NESTORESCU-BÂLCEŞTI, *Enciclopedia...,* voi. 3, p. 330).

[5] Vezi: Părintele ANDRONIC, *Aduceri aminte. 1820-1892,* Ed. Cathisma, Buc, 2007, p. 119 ş.u. Acesta declara monahilor din mănăstire că „eu am putere mai multă decât un mitropolit, fiindcă eu sunt şi asupra mitropolitului şi asupra a toată tagma duhovnicească mai mare" (p. 120). Acelaşi duhovnic povesteşte despre „tiraniile cele cumplite ce se lucrau atuncea întru sfintele noastre mănăstiri, din poruncile lui Alexandru Cuza, domnului României şi ale miniştrilor săi" (p. 113). Toţi masonii nominalizaţi aici sunt confirmaţi de *Enciclopedia ilustrată a Francmasoneriei din România,* de Horia Nestorescu-Bălceşti, Ed. Phobos, Buc, 2005.

Dimitrie Bolintineanu. Aceeaşi funcţie în 1860 fusese dată episcopului mason Melchisedec Ştefănescu, care apoi a fost pus de Cuza locţiitor la Episcopia Huşilor, urmată de Episcopia Dunării de Jos (înfiinţată în mod necanonic), unde devine eparhiot în 1865. în 1862 era hirotonit arhiereu şi Isaia Vicol un alt mason ajuns apoi episcop al Romanului. De asemenea, înfiinţând în 1860 o Facultate de Teologie în cadrul Universităţii din Iaşi, Cuza desemnează ca profesor şi pe arhiererul mason Filaret Scriban, iar la seminarul din Argeş era director între anii 1859-1863, masonul Zaharia Boerescu, care vine apoi (1864-1866) la seminarul din Bucureşti.

Este înspăimântător să ne gândim la liantul anticreştin ce leagă domnia lui Cuza de perioada comunistă. De ex., lupta diabolică împotriva monahismului, unde se ştie că se pregăteşte elita Bisericii, a fost o constantă a domniei lui Cuza ca şi a comunismului. Pe lângă secularizarea *tuturor* averilor mănăstireşti (deci nu numai a celor închinate, fapt care era de înţeles), în 1860 domnitorul a poruncit închiderea a numeroase mănăstiri şi schituri şi transformarea altora în ospicii, şcoli, biserici de mir, sau altfel de aşezăminte. Secularizarea averilor mănăstireşti era făcută şi sub influenţa mentalităţii atee a revoluţiei franceze care la rândul ei a instigat realizarea acestei reforme în Franţa. Hristosul mănăstirilor a fost înlocuit cu idolul culturii, căci aflăm din ziarul *Steaua Dunării* (care avea acelaşi nume cu loja masonică bucureşteană a vremii) următoarele: „Fericitele rezultate pentru scoale ce au izvorât din secularizarea veniturilor mănăstirilor cere o radicală secularizare a veniturilor tuturor mănăstirilor, închinate şi neînchinate"[1]. La fel, ministrul de externe al lui Cuza, masonul Costache Negri, îi scria domnitorului că „trebue secularizate în toată puterea cuvântului averile mănăstireşti, tot aşa precum au fost ele secularizate pretutindene în Europa, unde ele erau adevărate proprietăţi ale bisericei, şi nu o uzurpare şi o cârciumărire ca la noi" (Scrisoarea din 1 iunie 1863, *Ibid.,* p. 330).

La fel s-a întâmplat şi în vremea comunistă, mai ales în Rusia. De asemenea, impunerea vârstei de 50 de ani drept condiţie pentru intrarea în monahism stabilite de Cuza seamănă izbitor cu decretul comunist din 1959, care a fost o grea încercare pentru moanhismul românesc. La fel, suspendarea din funcţie a mitropolitului Moldovei, şi trimiterea sa în surghiun la mănăstire, pentru că se opunea taxelor pe proprietate introduse abuziv de Cuza, a fost o măsură identică cu prigonirea ierahilor indezirabili în vremea comunistă. în ce priveşte binecunoscuta cenzurare comunistă a facultăţilor de Teologie remarcăm, că domnitorul Cuza a fost un nefericit înaintaş al acelora, deoarece în noua „lege asupra instrucţiunii" (adică a învăţământului), alcătuită de masonul Bolintineanu, „s-a suprimat dintre facultăţile universităţii cea de Teologie. Suprimarea arată concepţia laică ce a triumfat la stabilirea textului final. Suntem îndreptăţiţi să vedem şi aci o influenţă a punctului de vedere al lui Cuza, punct de vedere care era de altfel împărtăşit de majoritatea

[1] *Steaua Dunării* din 23 august 1860 citat la A. D. XENOPOL, *Domnia lui Cuza-Vodă,* voi. 1, Iaşi, 1903, p. 320. O revistă masonică ne spune despre loja *Steaua Dunării* că reprezenta „canalul de transmisie între împăratul Napoleon şi «fraţii dunăreni»" (Emanuel BĂDESCU, *A temple called România,* rev. *Forum Masonic,* nr. 14/2003, la www.masonicforum.ro/en/nrl4/templu.html).

spiritelor luminate ale vremii"[1]. Dacă, în 1864, masonul Cuza, deşi a dorit, nu a reuşit schimbarea calendarului, iată că în 1923, un alt „frate", Patriarhul Ecumenic Meletie, a dus la „bun" sfârşit această schimbare.

Adevărata raportare la momentul Cuza o găsim, ca de obicei, în^ *Viețile Sfinților* pe care Domnul a rânduit-o apărută în acele vremuri proniator. în perioada aceea „fost-a om trimis de la Dumnezeu" şi numele lui era Calinic. Acest mare sfânt, care la început l-a susținut pe Cuza pentru a realiza unirea românilor, „ca unii ce suntem uniți în credința cea către Dumnezeu, drept slăvitori fii ai Bisericii Răsăritului, de aceeaşi limbă şi acelaşi neam", a fost singurul care a reuşit să-l convingă pe domnitor, prin viața sa sfântă, să facă o excepție de la legea secularizării, pentru schitul Frăsinei, ctitorit chiar de el. O frumoasă mărturie despre simțul creştinesc nepervertit total al lui Cuza găsim într-un episod din viața sfântului Calinic căruia, fiind pârât la domnitor de către ministrul cultelor şi cerând demisia cuviosului arhiereu, Cuza i-a răspuns: „Demisia dumitale pot să o primesc, iar decretul contra Episcopului de Râmnic niciodată; şi îndată Cuza cu o voce înaltă a strigat: Măi Scarlate, acela Episcopul Râmnicului, Calinic, este adevăratul şi sfântul călugăr al lui Dumnezeu şi ca el altul nu mai este în toată lumea"[2].

înaintea alegerilor pentru unirea Principatelor, Sfântul Calinic a dat o pastorală în eparhia sa în care cerea preoților şi călugărilor să facă rugăciuni pentru realizarea acestei mari dorințe a românilor. Aici Sfântul afirmă câteva lucruri esențiale despre raportarea creştinului ortodox față de istorie: „Religia ortodoxă fu păstrată cu sângele părinților noştri; românii îşi vărsară sângele pentru credința lui Hristos, pentru lățirea adevărului Evangheliei, care a fost şi este mântuirea patriei noastre. Astăzi Dumnezeu, prin tainele Sale cele nepătrunse chiamă pe Români ca să-şi ceară pe cale legiuită coroana luptelor şi a sângelui vărsat pentru cruce, pentru apărarea patriei, a bisericilor şi a mănăstirilor noastre, de a nu se întemeia, pe sfintele altare, biserici de altă credință. ... Crucea a fost semnul unirii şi înfrățirii Românilor, simbolul libertății Românilor şi nădejdea lor în toate primejdiile politice, religioase şi naționale.... Să se ție Te-Deum şi privegheri prin biserici, citindu-se rugăciunile şi molitfele prevăzute în S-ta Leturghie pentru vrăjmaşi, care în înțelesul lor se cunosc ca foarte potrivite cu împrejurarea de care ne este vorba"[3]. Faptul că cerea să se facă rugăciuni *pentru vrăjmaşi* este criteriul suprem, după cum spunea şi Sfântul Siluan, din care ne dăm seama că prin acest ierarh glăsuia însuşi Duhul Sfânt care *„vrea ca tot omul să se mântuiască şi la cunoştința adevărului să vină",* deci inclusiv masonii anticlericali apuseni şi locali.

După cum se întâmplă şi astăzi, sfințenia marelui ierarh paisian, care fusese în 1850 chiar candidat la scaunul de mitropolit al Ungrovlahiei, era percepută de țările europene ca intoleranță şi fanatism religios. în corespondența Consulatului

[1] Constantin C. GIURESCU, *Viața şi opera lui Cuza Vodă,* Ed. Ştiințifică, Buc, 1966, p. 416.

[2] Vezi lucrarea scrisă de Preotul Iconom Dimitre LUNGULESCU: *Vieața şi minunile Episcopului „Calinic cel Sfânt",* Ed. Librăriei Socec, Craiova, 1930, p. 49.

[3] Pastorala este redată integral de Pr. Prof. Ene BRANIŞTE, „Aspecte şi momente din activitatea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica", în *Glasul Bisericii,* 1969, nr. 1-2, p. 65.

francez al vremii, găsim o scrisoare în care Cuviosul Părintele nostru Calinic cel Sfânt, făcătorul de minuni, este considerat om al ruşilor şi caracterizat de „intolerance et fanatisme religieux"[1]. Iată, puse faţă în faţă cele două căi: sfinţenia şi toleranţa, care s-au ciocnit şi se ciocnesc până astăzi în conştiinţele oamenilor.

Mare nefericire este faptul că în conştiinţa lui Cuza evlavia creştin ortodoxă românească a fost înlocuită cu ideologia franţuzească şi masonică ce l-a dus la săvârşirea unor mari păcate împotriva Bisericiijui Dumnezeu, ale căror consecinţe chinuitoare se resimt până în ziua de astăzi. într-o scrisoare către protectorul său Napoleon al III-lea, Cuza se lăuda că „am promulgat coduri calchiate pe Codul Napoleon"[2]. Eminescu a sesizat cel mai bine pericolul preluării de-a gata a unor reforme apusene şi aplicarea lor forţată asupra românilor: „întorşi din străinătate, ei nu şi-au dat silinţa să-nveţe legile şi datinile pământului, să codifice obiceiurile naţiei româneşti, ci au introdus pur şi simplu codicele pe care le învăţaseră la Paris, ca şi când poporul românesc a fost în trecut un popor de vite, fără legi, fără obiceiuri, fără nimic, şi trebuia să i s-aducă toate celea de-a gata din cea mai renumită fabrică" *(Icoane vechi şi icoane nouă);* „Dă'-i şoseaua rea, încât ţi se frânge caru-n drum? Libertate, egalitate şi fraternitate şi toate vor merge bine. Dar se înmulţesc datoriile publice? Libertate, egalitate şi fraternitate dă oamenilor, şi s-or plăti. Dă'-i şcoala rea, da' nu ştiu profesorii carte, da' ţăranul sărăceşte, dar breslele dau înapoi, dar nu se face grâu, da'-i boala de vite?... Libertate, egalitate şi fraternitate, şi toate or merge bine ca prin minune" *(Ibid.).* Aşadar, din cea mai atee ţară, românii au preluat reforme menite să „modernizeze" ţara. Inspiraţia din ţările apusene poate că nu este neapărat un lucru rău, dar pentru a putea fi cu adevărat roditoare aceasta trebuie să se facă cu spirit critic şi spirit responsabil faţă de specificul ortodox şi specificul firii românului.

De asemenea, fiindcă vom vorbi de legile noahide evreieşti, trebuie să amintim că, urmând un model apusean, intoleranţa lui Cuza faţă de Biserică venea şi împreună cu altceva. Eminescu spunea că „cel mai îngăduitor Domn faţă cu evreii au fost Cuza Vodă. El le-a deschis şcoalele româneşti din care a ieşit tinerimea evreiească care face cu atâta foc parte din Alianţa izraelită, el le-a dat egalitatea drepturilor civile, el a început a înrola pe câte unul în armată, dându-i ocazia de a deveni ofiţer; el în sfârşit dispusese prin Codul civil norma după care evreii pot deveni cetăţeni români"[3]. Lui Cuza i se potriveşte foarte bine cuvântul

[1] Scrisoarea a fost publicată de N. IORGA în *Mărturii istorice privitoare la viaţa şi domnia lui Ştirbei Vodă,* Buc, 1905, citat de Pr. Conf. Al. I. CIUREA, „Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Episcop al Râmnicului şi Noului Severin", în *Mitropolia Olteniei,* 1963, nr. 9-10, p. 671.

[2] Reprodusă în *Ziarul Lumina* din 27 ianuarie 2008. însuşi şeful de cabinet al lui Cuza era masonul francez Baligot de Beyne, care-1 reprezenta pe Cuza în Lojile vremii.

[3] Mihai EMINESCU, într-un articol din ziarul *Timpul,* 1 august 1879, republicat în Mihai EMINESCU, *Opere X,* Ed. Academiei RSR, Buc, 1989, p. 306. S-ar părea că astfel, Cuza nu făcea decât să-1 imite pe protectorul său, căci „relaţiile lui Napoleon al III-lea cu francezii de origine evreiască au fost excelente. Oricum, în nici un stat european din epocă n-au fost mai mulţi evrei în fruntea afacerilor financiare şi politice ca în Franţa celui de-al Doilea Imperiu: James Rotschild, faimosul bancher parizian, fraţii Emile şi Isaac Pe"reire, cei mai preţioşi asociaţi financiari în proiectele împăratului, Achille Fould, ministrul Finanţelor şi una din principalele figuri ale guvernului imperial" (Lucian BOIA, *Napoleon III cel neiubit,* Ed. Humanitas, Buc, 2008, p.

Domnului care a spus că *smintelile trebuie să vină, dar vai omului aceluia prin care vine sminteala"* (Mt. 18, 7).

Am făcut această paranteză despre izvoarele masonice americane ale Revoluției Franceze deoarece ştim cu toții consecințele dezastruoase pe care le-a avut pentru creştinătatea europeană şi românească această revoluție. Un specialist în istoria Revoluției Franceze spunea că „ideea care a pătruns şi pe care istoria este pe cale să o dezvăluie este totuşi simplă: adevărata ruptură, unica, aceea care stă la baza lumii moderne, în care trăim mereu, s-a produs în 1789, nu în 1917. ... Prin urmare, nu este nici inexact, nici excesiv să considerăm evenimentul francez drept fundamental şi universal"[1]. Această Revoluție, după ce a făcut *tabula rasa* din moştenirea trecutului, mai ales cea creştină, a descoperit că nu are un înlocuitor la fel de bun pentru ceea ce combătuse atât de virulent: „Pentru prima dată şi la modul total, burghezia revoluționară se confruntă cu dilema liberalismului modern, în care viața politică şi socială nu mai presupune nici o credință comună cu masa cetățenilor, fiecare fiind stăpân pe propriile lui 'opinii'. Nici o altă revoluție, înaintea celei franceze, nu s-a confruntat cu acest deficit spiritual colectiv, menit să devină fatalitatea comună a societăților moderne: deficit cu atât mai profund resimțit, cu cât revoluționarii nu au găsit altă soluție decât tot vechea Biserică, după ce o spoliaseră şi o discreditaseră pentru rolul ei în nefericirea din trecut". *(Ibid.,* p. 111)

„Iudaismul emancipat în stil francez a optat perceperea Revoluției de la 1789 şi a proclamării marilor principii ca un început al împlinirii laice şi republicane a idealurilor mesianice ale iudaismului etern. în Europa centrală şi orientală, unde emanciparea a fost prea multă vreme lăsată deoparte, nenumărați tineri evrei s-au angajat în rândurile mişcărilor socialiste şi revoluționare, constituind rjentru ele un element deschizător de drumuri, un ferment şi un catalizator"[2], „în vremea iluminismului, care în cazul evreilor, a ținut din ultimele decade ale secolului al XVIII-lea până la sfârşitul sec. al XlX-lea, au fost făcute eforturi prodigioase pentru a descoperi un universalism evreiesc, sau mai bine zis, să definească iudaismul ca religie universală a rațiunii etice. Aceste eforturi erau uneori filozofice, alteori polemice sau doar apologetice; în orice caz ele erau convingătoare, pentru un motiv practic: politica evreilor de rând din timpul acelor ani (şi de atunci până azi) păreau că le confirmă. Pretutindeni, evreii au jucat un rol major în mişcările politice universaliste, liberale, socialiste şi mai

43). Se ştie de asemenea că susținătorul şi predecesorul Cuza la conducerea Moldovei, anticlericalul sinucigaş Grigorie Ghica, cel care îi punea pe călugării nemțeni să construiască pe banii şi munca lor singaogi şi băi pentru evrei (vezi Părintele ANDRONIC, p. 79, 97), avea ca sursă principală de finanțare pe Hilel Manoah „şeful familiei de evrei sefarzi, bancherul curții domnitorilor Grigorie Ghica şi Vodă Alexandru Ghica" (Teşu SOLOMOVICI, *România Judaica,* voi. 1, Ed. Teşu, Buc, 2001, p. 107) şi unul dintre finanțatorii cei mai importanți ai revoluției de la 1848.

[1] Francois FURET, *Revoluția în dezbatere,* trad. de Gabriela Ilovan, Ed. Polirom, Iaşi, 2000, p. 151, 152.

[2] Vezi lucrarea profesorilor sorbornarzi Esther BENBASSA, Jean-Christophe ATTIAS, *Evreul şi celălalt,* trad. de Andreea Vlădescu, EST - Samuel Tastet Editeur, Buc, 2005, p. 44.

târziu în cele comuniste, de asemenea. Nu era această politică, într-o oarecare măsură măcar, o expresie sau o continuare seculară a iudaismului lor?"[1].

Pentru a înțelege mai uşor contextul infiltrării legilor noahide în conştiința europeană vom face o scurtă incursiune în câteva curente de gândire pe care le socotim importante. în vremea Renaşterii s-a observat o creştere a interesului pentru filozofia antică. Islamul, fiindcă nu descoperise teologia creştină - care era o încununare şi transfigurare a secolelor de trudă a gândirii filozofice pre-creştine -, a arătat interes pentru cultura antică. Din Islam, a fost preluat apoi acest interes şi de Occidentul ce se depărta din ce în ce mai mult de dreapta credință, şi care, neînțelegând şi lepădând teologia creştină autentică, care era soluția frământărilor filozofilor antici, a luat de la capăt cercetarea acelor filozofi, încercând să găsească la ei răspunsul care deja fusese dat. „Grație activității traducătorilor [apuseni, *n.n.],* Europa creştină [occidentală, *n.n.]* descoperă şi adoptă filozofia lui Aristotel, care va deveni temelia noii filozofii scolastice"[2].

Dar în Renaştere a crescut interesul nu numai pentru antichitate, ci şi pentru cultura iudaică, deci şi pentru studiul literaturii talmudice şi rabinice. Savantul evreu Moshe Idei spunea că „interesul față de Cabala, care a coincis cu înflorirea neoplatonismului şi hermetismului în Florența, a fost cea mai importantă deschidere a creştinismului către iudaism de la separarea lor"[3]. „Renaşterea a fost de fapt renaşterea magiei şi a ştiințelor oculte"[4] care sunt legate de iudaism. Atunci a apărut acea categorie de învățați numită *ebraişti creştini*[5], care, prin studii „academice" serioase asupra iudaismului, au ridicat prestigiul acestuia, sporind astfel interesul (şi apostazia) contemporanilor, nu pentru adâncirea moştenirii creştine, ci pentru iudaism. Aceştia, ca şi mai noii „istorici ai religiilor", nu studiau iudaismul pentru a-i păzi pe creştini de otrava tăgăduirii iudaice, ci chiar cu interes pentru a descoperi „noi" căi spre desăvârşire. Un astfel de căr-

[1] Acestea le spunea gânditoml de origine iudaică, Michael WALZER, „Universalism and Jewish Values", prelegere din 15 mai 2001, ținută în cadrul *Annual Morgenthau Memorial Lectwes,* organizată de Carnegie Council, New York City. Poate fi accesată la adresa: www. cceia.org/resources/publications/morgenthau/114.html.

[2] M. ELIADE; Ioan P. CULIANU, *Dicționar al religiilor,* ed. a 11-a, trad. de Cezar Baltag, Ed. Humanitas, Buc, 1996, p. 93. Un alt cercetător spunea: „Prin intermediul musulmanilor din Spania, Sicilia şi Provența traducerile latine (din arabă) ale «tuturor lucrărilor de logică şi ale celei mai mari părți din lucrările de fizică, metafizică şi etică ale lui Aristotel» au devenit disponibile în Europa, până în anul 1200, deşi Aristotel, astfel prezentat, era puternic 'orientalizat', deformat de gânditorii musulmani şi evrei. Marii gânditori creştini ai timpului ca, de ex., Albertus Magnus (f 1280) şi elevul său, Toma din Aquino (t 1274), au fost puternic influențați de interpretările date de musulmani şi evrei operei lui Aristotel" (J. M. KITAGAWA, *In căutarea unității. Istoria religioasă a omenirii,* trad. Claudia Dumitriu, Ed. Humanitas, 1994, p. 180).

[3] Vezi recenzia lui M. IDEL la cartea cercetătoarei Frances A. YATES, *The Occult Philosophy in the Elisabethan Age,* în *Numen,* voi. 29, fasc. 1 (iul. 1982), p. 147.

[4] H.-R. PATAPIEVICI, „Renaşterea şi imaginalul" în *Cerul văzut prin lentilă,* Ed. Nemira, Buc, 1994, p. 358. Vezi şi mai jos, p. 143 (axioma)

[5] Vezi despre aceştia: Rudolf HALLO, „Christian Hebraists", *Modern Judaism,* voi. 3 (1983), nr. 1, p. 95-116.

turar de renume, catolicul Johannes Reuchlin (1455-1522), „vedea în realizările evreilor contemporani cu el, în mod special în *Cabala,* o mişcare de credinţă legitimă, sau chiar mai mult: o strădanie spre cunoaşterea lui Dumnezeu, deosebită de creştinism, dar paralelă cu el, justificată şi valoroasă. în pătrunzătoare scrieri el încearcă să ridice *Cabala* la rangul unei ştiinţe având un statut egal cu teologia" (R. HALLO, *art. cit.,* p. 99). Şi acesta a fost nimeni altul decât o rudă şi un mare sprijinitor al lui Melanchton, unul dintre promotorii Reformei. Unii învăţaţi evrei ai vremii erau convinşi că „ebraismul creştin (Christian-Hebraica) era doar un prim pas în întoarcerea creştinismului către iudaism" (J. FRIEDMAN, *art. cit.,* p. 33).

Dar dacă ne întrebăm ce au căutat învăţaţii *creştini* (Pico de la Mirrandola, J. Reuchlin etc.) ai acelei vremi la iudaism, răspunsul e foarte simplu: au căutat ce nu au găsit în creştinismul lor căzut în erezie şi, în consecinţă, lipsit de har. Au căutat „viaţa din belşug" promisă de Domnul şi neîmplinită de catolicism şi protestantism. Au căutat trăirea iubirii celei mai înalte, îndumnezeirea, cunoaşterea tainelor lumii, care există până în zilele noastre în sânul Ortodoxiei: „Vei deveni în întregime lumină, în întregime minte, în întregime străveziu. Şi izvorăşte din el aşa o teologie, încât dacă ar fi trei care să scrie în acelaşi timp, nu ar putea să cuprindă râurile care ies cu repeziciune şi care răspândesc pace şi deplina nemişcare a patimilor în tot trupul. Se aprinde inima de iubirea dumnezeiască şi strigă: «Ţine, Iisuse al meu, valurile harului Tău, că mă topesc ca ceara». Şi într-adevăr se topeşte, neţinându-1. Şi mintea este răpită în contemplaţie, în vederea cea dumnezeiască. Şi se săvârşeşte unirea. Se transformă omul şi devine una cu Dumnezeu, încât nu se mai cunoaşte şi nu se mai distinge şinele său, precum fierul înroşit în foc, când se aprinde şi se face una cu focul" (Gheron IOSIF, *Epistola 48).*

Catastrofa descreştinării, trăită de noi astăzi, îşi are rădăcinile mai ales în căderea din credinţa apostolică, a apusului catolic. Dintr-o dată, acel „creştinism" a deviat şi nu şi-a mai îndeplinit menirea, facându-i pe occidentali să caute adevărul şi în altă parte decât în Biserică. Fără oameni îndumnezeiţi care să explice învăţătura de credinţă şi să întărească prin experienţa lor duhovnicească adevărurile creştine, apusenii au început să se îndoiască de faptul că ar exista o „logică" mai presus de raţiune în dogme şi au căutat ceva mai pe înţelesul lor, ceva care nu includea credinţa, şi aceasta era filozofia iudaică. Astfel a apărut interesul pentru cultura iudaică, care atâta timp cât creştinismul occidental îndumnezeia oameni, fusese nebăgat în seamă. Iar aceasta a dus la cunoscuta emancipare evreiască. Occidentul căzut din dreapta credinţă, fiindcă pierduse conştiinţa importanţei dreptei credinţe, a început să propovăduiască toleranţa religioasă. Dar această toleranţă religiosă nu era una abstractă, ci avea „în gând" pe de o parte protestantismul şi pe de altă parte iudaismul. „Toleranţa religioasă, în sensul acceptării diverselor sisteme şi instituţii religioase în mijlocul unei societăţi, şi, în acelaşi timp, ideea independenţei morale a Statului pregăteau calea pentru intrarea evreilor în societatea neamurilor. Primii partizani ai unui fundament laic al Statului erau de asemenea şi primii apărători ai ideii acceptării evreilor în societate fară să spere atât de mult la convertirea lor, în cele din urmă. Nu

trebuie să ne mire aşadar să găsim în opera lui John Locke afirmaţia clasică a ideii unui Stat laic şi, în acelaşi timp, recomandarea de a-i accepta pe evrei"[1].

5.1. Protestantism şi iudaism

Vorbind despre interesul creştinilor pentru cultura ebraică ar trebui să spunem câte ceva şi despre legătura dintre iudaism şi protestantism, care a devenit astăzi atât de vizibilă, prin evangheliştii fundamentalişti americani care au devenit nişte adevăraţi „sionişti creştini", după cum îi numea un teolog ortodox (T.L. Frazier). Facem aceasta deoarece perioada Reformei este şi perioada când a început să se pervertească conceptul de toleranţă, de la cel de non-violenţă şi îngăduinţă ce aşteaptă îndreptarea, la cel de toleranţă (acceptare) faţă de alte credinţe. Atunci, prin apariţia protestantismului şi deci a „pluralismului religios", a început să se pună problema toleranţei[2]. „Istoria evreilor, atât de dureroasă, ... îi incita pe protestanţi să reflecteze asupra semnificaţiei suferinţelor evreilor şi să-şi revizuiască ideile inculcate lor în privinţa acestora. 'Refugiile' din Olanda şi din Geneva au fost locurile în care, sub egida lui Pietre Bayle, marele apostol al toleranţei, se elaborau noile puncte de vedere. In continuare, de-a lungul întregului Secol al Luminilor, atunci când voci tot mai numeroase aveau să se ridice pentru a cere emanciparea evreilor, în numele unui abstract ideal umanist, autorii protestanţi vor fi aproape singurii care să manifeste interes pentru ceea ce, aşa cum va zice Jean-Jacques Rousseau, «are iudaismul de spus». Am semnalat în câteva rânduri favoarea relativă de care beneficiau fiii lui Israel în ţările de tradiţie calvinistă; în cazul reformaţilor francezi, această simpatie a fost, datorită unei istorii tragice, care înmulţea sub aspectele cele mai diferite afinităţile şi asemănările, înzecită. Aici era vorba de o *sim-pathia,* în sensul cel mai profund al cuvântului, din partea unui grup de oameni care traversaseră, pe scurtătură, aceleaşi încercări. La urma urmelor, un Drumont nici n-ar fi greşit cu totul calificându-i pe protestanţii francezi ca *«semi-evrei»*"[3]. H.-R. Patapievici remarcă la rândul său: „Afinitatea dintre evrei şi modernitate este naturală (ca şi afinitatea dintre evrei şi spiritul Europei). Din acest motiv *anume* protestanţii, iar dintre protestanţi, anume secatorii puritani şi neo-protestanţi ai acestora (deoarece reprezentau o reîntoarcere a creştinismului la izvoarele sale iudaice), au fost tipul creştin de predilecţie prin care modernitatea şi-a impus întâia dată primele ei victorii" *(Omul recent,* 2005, p. 196.).

în 1925 un rabin scria: „S-a observat că Reforma protestantă a fost de multe ori caracterizată ca fiind o mişcare iudaică. Guedermann, în lucrarea sa

[1] Jacob KATZ, *Hors du Ghetto. L'emancipation des juifs en Europe (1770-1870),* trad. de J.-F. Sene, Hachette, 1984, p. 45.

[2] Vezi de ex., *Tolerance and lntolerance in the European Reformation,* (Ole Peter Greii, ed.), Cambridge University Press, 2002.

[3] Leon POLIAKOV, *Istoria antisemitismului,* voi. 111, trad. de Janina lanoşi, Ed. Hasefer, Buc., 2000, p. 78.

Elementul evreiesc în creştinismul din vremea Reformei, vorbeşte de «coloritul» sau tenta iudaică din protestantismul timpuriu. Atât în idei cât şi prin cei mai importanţi reprezentanţi ai săi, Reforma avea înclinaţii iudaice"[1].

Există teoria conform căreia Reforma lui Luther a fost motivată nu numai de dorinţa de a „curăţa" catolicismul, ci şi de dorinţa sa de a dezvolta un creştinism favorabil convertirii evreilor. „La început, Luther privea problema convertirii evreilor ca fiind una pentru care el nu putea oferi nici o soluţie concretă, constructivă. După o vizită a doi evrei[2] în timpul interviului său din Worms în 1521, a început să creadă că evreii pot fi convertiţi în masă la creştinism, dar numai dacă evanghelia ar putea fi curăţată de «papismele» ei şi readusă la forma sa originară. In acest duh a compus pamfletul său *Iisus Hristos s-a născut evreu* în 1523"[3]. De aceea, Luther a realizat un „creştinism" eretic, care depărtându-se de tradiţia apostolico-patristică, se apropia în unele privinţe periculos de mult de iudaism. Acest lucru poate fi observat printr-o simplă privire asupra schimbărilor realizate de Luther. De ex., lepădarea întregii Tradiţii a Sinoadelor Ecumenice şi locale prin teoria *Sola Scriptura,* seamănă foarte mult cu accentul pus pe Tora în iudaism. „Cu timpul, progresând Reforma şi ideea unei abordări personale a Scripturii devenind larg răspândită, Luther «s-a alarmat descoperind printre sectele ce s-au înmulţit precum ciupercile în pământul roditor al revoltei protestante, o tendinţă către iudaism; de a nega Trinitatea, de a vedea în Iisus un profet, de a ţine Sabatul, de a tâlcui Vechiul Testament într-un chip literal stânjenitor pentru Noul Testament - într-un cuvânt să se 'iudaizeze', aşa cum umaniştii o luaseră spre 'cei vechi'»"[4]. Această iudaizare o observăm şi la fiicele mai noi ale protestantismului, sectele neo-protestante: respingerea dumnezeirii Fiului şi Duhului Sfânt, negarea prezenţei reale a Domnului Iisus Hristos în Sfânta Euharistie, hiliasmul care seamănă cu împărăţia mesianică încă aşteptată de poporul evreu, nemâncarea cărnii de porc etc.

La fel, lepădarea venerării Maicii Domnului[5], a sfinţilor, a sfinţilor îngeri, a sfintelor moaşte şi a sfintelor icoane prin doctrina *Soli Deo Gloria* este o arvună

[1] Rabbi Louis Israel NEWMAN, *Jewish Influence On Christian Reform Movements,* Columbia University Press, New York, 1925, p. 617.

[2] De menţionat este şi faptul că o mişcare schismatică asemănătoare protestantismului a existat şi în cadrul iudaismului începând cu secolul VIII d.Hr. Se numea *caraism* şi consta într-o lepădare de iudaismul rabinic şi talmudic, deci a tradiţiei, cârâiţii axându-se numai pe cercetarea Scripturii, de unde şi numele lor caraism care literal înseamnă *scripturalism.*

[3] John T. PAWLIKOWSKY, „Martin Luther and Judaism: Paths Towards Theological Reconciliation", *Journal of the American Academy ofReligion,* voi. 43 (1975), nr. 4, p. 683.

[4] Marvin LOWENTHAL, *The Jews of Germany,* Philadelphia, 1936, p. 158, citat de Arnold AGES, „Luther and the Rabbis", *The Jewish Quarterly Review,* voi. 58 (1967), nr. 1, p. 68.

[5] Despre legătura dintre ne-cinstirea Maicii Domnului şi iudaism putem aduce o mărturie personală cutremurătoare. Vorbind cu un pastor luteran în Danemarca, acesta mi-a spus textual: „Eu nu m-am rugat şi nu mă voi ruga niciodată la Maica Domnului". în iudaism, după cum se ştie, de-a lungul timpului, a fost defăimată şi Născătoarea de Dumnezeu, ca şi Domnul. Mărturii despre aceasta găsim în numeroase scrieri polemice evreieşti, cum ar fi lucrarea *Sefer Toledot Yeshu,* o biografie caricaturizată a vieţii Mântuitorului (sec. IV-V) sau *Nizzahon Vetus,* o altă lucrare polemică din sec. XIV Vezi şi: Ora LIMOR, „Mary and the Jews: Story, Controversy

ideală pentru o lepădare ulterioară chiar şi de Domnul Iisus Hristos, ajungându-se la a considera, exact cum crede iudaismul, că şi Mântuitorul şi Duhul Sfânt, ca şi sfinţii, intră la categoria idolatrie. In acest sens, este pilduitor cuvântul acela din Pateric, în care un monah, începând să judece după mintea sa pătimaşă pe unii sfinţi ca nefiind vrednici de cinstire, a ajuns în cele din urmă, urmând această cale încrederii în sine, la tăgăduirea tuturor sfinţilor şi a lui Dumnezeu însuşi. Odată intraţi pe drumul pierzător al *protestului* nimie nu mai poate opri calea către protestul suprem: împotriva lui Dumnezeu, la care s-a ajuns din nefericire, prin nihilism. La fel, negarea Tainei Preoţiei ca mijlocire între om şi Dumnezeu, instituită de însuşi Domnul Iisus Hristos, duce la o greşită înţelegere a „preoţiei a tuturor credincioşilor", care se aseamănă foarte mult cu teoria iudaică, conform căreia poporul ales, în întregul lui, este „preot al lumii", doctrină apărută tot datorită neacceptării noii preoţii instituite de Domnul Iisus Hristos care o înlocuia pe cea a Vechiului Testament.

în favoarea teoriei de care vorbeam puţin mai sus, ar putea fi aduse şi alte argumente. Această teorie spune că Luther, dorind să ajute la convertirea evreilor şi primind promisiuni de la unii rabini că s-ar converti în anumite condiţii, a schimbat învăţătura de credinţă înspre iudaism, spre a face creştinismul mai acceptabil acelor rabini. Un prim argument ce poate susţine această teorie este faptul binecunoscut că Luther de-a lungul vieţii şi-a schimbat radical poziţia faţă de evrei. Mai întâi a fost foarte tolerant faţă de ei, probabil atunci când credea în convertirea lor, iar apoi a dat dovadă de o intoleranţă ieşită din comun şi cu totul nedemnă pentru un creştin, la adresa poporului iudeu. „Tradiţia ne spune că în perioada timpurie a carierei sale, Luther avea o reală simpatie faţă de evrei. Simţea că nici un evreu nu ar putea accepta vreodată versiunea de creştinism care era propovăduită şi exemplificată de Biserica Catolică. Dacă evreului i s-ar fi arătat cuvântul «adevărat» al lui Dumnezeu dezrobit de o instituţie ecleziastică coruptă, acesta ar fi fost gata să îmbrăţişeze credinţa creştină. Când a întâlnit opoziţia evreilor care au refuzat să accepte chiar şi forma «curată» de creştinism pe care el le-o oferea şi care, în schimb, încercau să-1 convertească ei pe el, înstrăinarea lui Luther de evrei şi Iudaism a devenit şi mai pronunţată" (A. AGES, *art. cit.,* p. 63). Cu dreptate gândea Luther că mesajul creştin fusese pervertit de romano-catolicism, dar greşeala sa tragică a fost că, din mândrie - patima din care izvorăsc toate ereziile -, s-a încrezut prea mult în înţelepciunea proprie şi a crezut, într-un suprem act luciferic[1], că poate reforma de unul singur creştinismul catolic, că-1 poate aduce la puritatea dintru început, că el este profetul, trimisul lui Dumnezeu, pentru a restabili creştinismul autentic după secole întregi de decădere. Dar neştiind cum a fost la început, cum putea să ajungă acolo? El spunea, în lucrarea sa de început, *Că Iisus Hristos s-a născut evreu* (1523) că, convertirea evreilor a aşteptat propovăduirea adevăratei Evanghelii. Aici, fară

and Testimony", *Historien,* Athena, voi. 6 (2006), p. 55-71. Motivele ne-cinstirii sunt aceleaşi: acuza de idolatrie, chiar dacă pentru Luther mai era şi ideea că Domnul Iisus Hristos este unicul mijlocitor.

[1] Despre aceste jalnice manifestări ale patimii mândriei la Luther, vezi: Pr. Daniel BENGA, *Marii reformatori luterani şi Biserica Ortodoxă,* Ed. Sofia, Buc, 2003, p. 93.

să-şi dea seama, Luther a rostit un frumos adevăr istoric, dar care se va împlini doar în vremea lui Antihrist, când, cu adevărat evreii se vor întoarce la credința curată, cea păstrată numai de Biserica Ortodoxă, căci la cea a lui Luther s-a văzut clar că nu s-au întors.

Schimbarea şi căderea în ură față de evrei este fără îndoială reprobabilă, mai ales când ştim că, după cum ne spun istoricii, Luther *se folosea* de evrei ca simple *mijloace* pentru atingerea unui scop[1]: „La început Luther era înțelegător când se pronunța în legătură cu evreii, pentru că dorea să-i folosească drept unealtă pentru a admonesta Biserica Catolică. Apărându-i pe evrei, el putea să-i supere pe catolici şi să denunțe corupțiile papiste ale creştinismului" (A. AGES, *art. cit.,* p. 67). Aşadar, o astfel de „iubire" interesată, care odată refuzată s-a transformat în ură, este cu totul potrivnică unei mărturii ziditoare care să-i facă pe reprezentanții poporului evreu să se apropie cu sinceritate de Domnul Iisus Hristos şi Biserica Sa. De aceea, cu dreptate (parțială) arăta acelaşi autor evreu că „în această epocă ecumenică moştenirea otrăvitoare a lui Luther va sta întotdeauna la mijloc în dialogul dintre creştini şi iudei" *(Ibid,* p. 68). Această schimbare de sentimente, asemănătoare mai degrabă cu gândirea unui politician sau a unui îndrăgostit pătimaş, este în mod vădit o caracteristică a firii căzute netămăduite, a unei cugetări a omului *firesc* [I}JUXI.K6<;], dacă nu chiar trupesc (cf. / *Cor. 2,* 14), total deosebită de cea a sfinților Ortodoxiei, care îşi dăruiau iubirea nelimitat şi necondiționat, indiferent dacă ceilalți o primeau sau nu. Este trist să constatăm că influența urii lui Luther s-a făcut vizibilă până la Hitler care-1 considera pe reformator unul dintre cei trei mari germani. Chiar dacă aceia au încercat până şi convertirea lui Luther şi poate şi alte fapte anti-creştine, conştiința creştină ne cere să nu fim niciodată „dezamăgiți" de oameni, deoarece omul, se ştie, poate cădea foarte rău, dar se şi poate ridica apoi foarte sus, sau invers. Iar preotul trebuie să lase pururea deschisă inima sa pentru toți cei care vor să se întoarcă spre Domnul cu sinceritate.

Un alt argument, care întăreşte posibilitatea unei intenții de „convertire" din partea unor rabini ai vremii, este dorința arzătoare a acestora de a se emancipa, de a căpăta drepturi egale cu creştinii, de a fi incluşi pe deplin în societățile unde locuiau. Astfel, după cum arată istoricii, ei au recurs la diverse strategii, una dintre acestea fiind falsa convertire, prin care să capete egalitate în drepturi cu creştinii, dar în acelaşi timp să nu accepte cu nici un chip dogma de căpetenie a creştinilor: dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos. Spre deosebire de creştini, care mai degrabă îşi dădeau viața decât să se lepede de Domnul Iisus Hristos, în cazul unor evrei (de ex., acei *marranos),* a fost posibil să se convertească la creştinism, dar în secret să practice iudaismul. „Constatând că toate eforturile pentru a obține admiterea lor în cadrul statului rămâneau vane, Friedländer şi amicii săi luminați au încercat, în anul 1799, să bată la poarta

[1] Aşa cum a făcut, de altfel, şi cu învățătura Bisericii Ortodoxe şi a Sfinților Părinți, pe care a folosit-o doar în măsura în care îi susținea teoriile sale: „Pe Luther nu l-au interesat decât acele învățături ortodoxe care puteau să-i ofere un sprijin în disputele sale teologice cu teologii catolici şi cu papalitatea şi, de aceea, multe din învățăturile ortodoxe i-au rămas străine". (Pr. Daniel BENGA, *op. cit.,* p. 94)

Bisericii luterane pentru a obține egalitatea în drepturi pe drumul ocolit al unei convertiri colective. ... Aceşti 'taţi de familii' luminaţi asigurau cu toată sinceritatea că au renunţat la Talmud şi la ritualuri, credeau în nemurirea sufletului şi în infinita perfectibilitate individuală, şi că anume în protestantism aflau ei cel mai bine exprimate adevărurile eterne. Totuşi, mai rămâneau tainele şi dogmele şi, în primul rând, cea a caracterului dumnezeiesc al lui Hristos. Ei nu puteau să depăşească această piedică cu conştiinţa împăcată, asemenea atâtor evrei din secolul prezent sau din secolele trecute, care (pentru a relua formula hegeliană) «n-au văzut în Isus decât omul, pe nazaretian, pe fiul dulgherului, ai cărui fraţi şi surori trăiau printre ei; el era doar atât, el nu putea fi mai mult, el era numai un seamăn de-al lor...» Din această cauză, 'taţii de familie' sugerau, în conformitate cu dorinţa lui Kant şi a elevului său Bendavid, constituirea unei noi secte iudeo-creştine, care, în mintea lor, trebuia să-şi afle locul alături de socinieni sau de unitarieni, printre numeroasele secte ale protestantismului. Ei se declarau gata să se supună botezului: «Dacă religia protestantă, conchideau ei apelul lor, prescrie anumite ceremonii, noi ne putem conforma, ca unor simple formalităţi cerute în vederea intrării noastre în societate. Este de la sine înţeles că nu le vom accepta decât ca pe nişte acte sau obiceiuri, având semnificaţia că cel admis în societatea voastră recunoaşte nişte *adevăruri externe,* cu îndatoririle pe care ele le comportă pentru om şi pentru cetăţean, dar care nu înseamnă că el crede în dogmele religioase ale societăţii voastre». Apelul era adresat nominal unuia dintre conducătorii consistoriului luteran din Berlin, pastorului Wilhelm Teller, care în predicile sale nu ezita să nege transcendenţa revelaţiei lui Dumnezeu în Hristos. ... De altfel, după ce taţii de familie şi-au făcut public apelul, s-au ridicat din toate părţile glasuri, punându-i la punct. Schleiermacher îi taxa drept ipocriţi, reproşându-le că se lasă ghidaţi de raţiuni pur materiale şi îşi exprima teama de a vedea Biserica luterană invadată de o specie de «creştinism iudaizant»" (L. POLIAKOV, *op. cit.,* p. 208-209).

Simpatia iudaică faţă de protestantism o găsim exprimată şi în relatarea unui protestant englez, Samuel Brett care a participat la un eveniment foarte interesant, un „mare sinod evreiesc" ce a avut loc în luna octombrie 1650, în Ungaria, la câţiva kilometri de Buda, în localitatea Ajayday. Aici se adunaseră peste 300 de evrei „cu acte", dintre cei 3000 de participanţi, „pentru a cerceta Scripturile în ce priveşte pe Hristos". într-o scurtă scriere, autorul povesteşte ce s-a întâmplat la sinod şi arată că după ce la sfârşit nişte catolici au mărturisit credinţa lor şi evreii au fost foarte scandalizaţi, unii rabini şi-au exprimat dorinţa ca la următoarea întâlnire să participe şi clerici protestanţi pentru care rabinii aveau mare simpatie, „Biserica Romei considerând-o idolatră"[1].

Odată lepădate, prin Reformă şi fiicele ei, învăţăturile fundamentale ale creştinismului, era firesc să apară din ce în ce mai multe afinităţi între lumea iudaică şi cea eretic creştină. „Aprecierea evreiască a dezbaterilor Reformei a atins cel mai profund nivel în Polonia, unde exista o afinitate firească între unii

[1] Samuel BRETT, *A true relation of the proceedings of the Great Council of the Jews,* New Hampshire, 1795, p. 11.

gânditori evrei şi radicalii anti-trinitari şi Sabatarieni"[1]. într-un capitolul cu titlul *Respingerea dogmei trinitare,* profesorul de teologie ortodoxă, fost luteran, Jaroslav Pelikan, vorbea şi el de „«războiul împotriva Treimii» declarat de către unitarienii şi antitrinitarienii Reformei, începând chiar din timpul vieţii marilor reformatori cu figura tragică a lui Servetus[2] şi cu Blandrata şi continuând o generaţie mai târziu cu Faustus Socinus şi adepţii săi"[3]. Mai târziu, iudaismul s-a folosit mereu de aceste secte ieşite din Reformă, s-a aliat cu ele pentru a lovi cât mai mult în creştinismul „tradiţional", sperând asflel în disoluţia lui. Un autor evreu considera că, „creştinismul nu este altceva decât monoteism iudaic curat, la care au fost adăugate de-a lungul timpului, doctrine străine, simboluri şi ritualuri superstiţioase. De aceea, progresul religios se măsura şi era definit de felul în care creştinii cojeau toată zgura şi excrescenţele pe care le ataşaseră de iudaism de-a lungul anilor şi se întorceau către iudaismul primar al Decalogului. Pentru Wise, unitarienii exact aceasta făceau. Aşadar, aceştia [unitarienii] serveau drept agent purificator în cadrul creştinismului, sau, cu alte cuvinte, slujeau drept cap de pod printre creştini pentru iudaizarea creştinismului"[4]. Acelaşi rabin Wise, spunea într-o scrisoare: „Intelectualitatea este atât de iudaizată şi nici nu o ştiu. Nu lipseşte decât iniţiativa reală, şi s-ar putea câştiga sute de mii la iudaism" (din 28 noe. 1866, la *Ibid.* p. 199). Şi aceasta s-a şi întâmplat în scurtă vreme, deoarece vedem că, de ex., evangheliştii fundamentalişti din America încearcă şi reuşesc să influenţeze politica externă americană pentru a sprijini interesele israeliene. Ei fac aceasta deoarece, ştiind că unul dintre semnele sfârşitului este convertirea evreilor, au creat o falsă teorie, numită *dispensaţionalistă,* ce susţine ideea că evreii sunt de fapt poporul ales, iar creştinii, nu sunt Israelul spiritual, ci doar „o paranteză", care se va încheia o dată cu convertirea evreilor. în consecinţă, aceştia spun că trebuie să susţinem cu toate puterile acest popor, chiar să ne convertim la iudaism (de unde explozia comunităţilor noahide din lume). Iată ce ne spune un evreu ajuns preot ortodox: „Susţinerea înflăcărată a Israelului, fără legătură cu politica de stat israeliană se dovedeşte adesea a fi testul eliminatoriu al bunului creştin. A critica Israelul este o atitudine interpretată de fundamentaliştii «născuţi din nou» ca o aliere cu tabăra lui satan, ca o complicitate cu Noua Ordine Mondială şi cu sistemul lui Antihrist «ce va să vină». ... Aşa-numiţi 'experţi' în profeţie au transformat creştinismul într-o formă extremă de naţionalism iudeu. Observaţia aceasta explică indiferenţa lor faţă de Biserica din

[1] Jerome FRIEDMAN, „The Reformation in Alien Eyes: Jewish Perceptions of Christian Troubles", *Sixteenth Century Journal,* voi. 14 (1983), nr. 1, p. 28.

[2] Vezi: Jerome FRIEDMAN, „Michael Servetus: The Case for a Jewish Christianity", *Sixteenth Century Journal,* voi. 4 (1973), nr. 1, p. 87-110. Aici se relatează cum atunci când la procesul lui Servetus, Calvin îl acuza că iudaizează creştinismul, acesta i-a strigat că nu există iudaizant mai mare ca însuşi Calvin (p. 89).

[3] în Jaroslav PELIKAN, *Tradiţia creştină,* voi. IV, trad. de Silvia Palade, Ed. Polirom, 2006, p. 350

[4] Benny KRAUT, „Judaism Triumphant: Isaac Mayer Wise on Unitarianism and Liberal Christianity", *AJSReview,* voi. 7 (1982), p. 193. „Ideea creştinilor liberali ca agenţi ai iudaizării era susţinută, de asemenea, şi de alţi reformatori evrei". *{Ibid.,* n. 44)

Ţara Sfântă, ei căutând să rămână cu Israel în zilele din urmă. în sensul acesta, «mania milenaristă» nu este doar eretică, ci chiar anticreştină. Este posibil să fim martorii acelei *lucrări de amăgire* menţionată la II Tesalonicieni 2, II?"[1]. Aceştia spun că apostazia creştină din zilele noastre este un semn al faptului că iudaismul e calea cea bună, şi nu este explicată nicidecum, aşa cum o fac sfinţii, prin faptul că *noi,* cei de azi, suntem foarte păcătoşi sau eretici. Aşadar observăm o răsturnare de-a dreptul nebunească, prin care unii dintre cei mai mari potrivnici ai Bisericii, sunt astăzi, printr-o nefericită şi vrednică de multe lacrimi amăgire, socotiţi ca fiind cei mai iubiţi prieteni ai Domnului, pe care mai înainte (şi de-a lungul secolelor) L-au răstignit. Acelaşi autor (T.L. Frazier) care descrie grozăvia pro-iudaică, spune cu mult discernământ: „Care ar trebui să fie atitudinea creştinilor faţă de evrei? Trebuie să-i iubim pe evrei nu doar ca obiective de convertire sau ca recuzită dintr-o oarecare dramă apocaliptică, ci ca fiinţe umane reale, create după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. ... Nu mai este nevoie să spunem că antisemitismul este în întregime ostil Evangheliei. Fanatismul, sub orice formă, nu este altceva decât ură faţă de aproapele nostru şi este inspirat de vrăjmaşul comun al omului, satana. Ori de câte ori suntem ispitiţi de antisemitism, să ne amintim de exemplul Apostolului Pavel. Deşi majoritatea compatrioţilor săi evrei au respins mesajul său, Pavel nu şi-a exprimat niciodată mânia sau resentimentul - cu atât mai puţin ura. în schimb şi-a exprimat mâhnirea pentru pierderea coreligionarilor săi: *Că mare îmi este întristarea şi necurmată durerea inimii (Rom. 9,* 2). Aceasta este atitudinea pe care trebuie să o aibă toţi creştinii faţă de aproapele necredincios, fie el evreu sau dintre neamuri - o atitudine de iubire dezinteresată. Asta înseamnă, extinzând la prietenii noştri evrei sau dintre neamuri, tocmai generozitatea şi bunăvoinţa creştină, care le doreşte binele în toate privinţele, fără să aştepte nimic în schimb. în acest mod îi facem să cunoască cu adevărat iubirea lui Iisus Mesia" *(Ibid.,* p. 164).

Deşi prin Reformă s-au produs unele schimbări în doctrina creştină romano-catolică în direcţia iudaismului, totuşi pentru iudaism nu a contat atât asemănarea dogmatică cu Reforma, cât dezbinarea creştinătăţii, care confirma profeţiile lor ce spuneau că idolatria va fi eliminată din lume: „conflictul Reformei apărea cu siguranţă ca fiind începutul căderii creştinismului. în consecinţă, se arăta mult interes faţă de Luther care părea că ridicase lopata ce săpa groapa de înmormântare a creştinismului" (J. FRIEDMAN, *art. cit.,* p. 26), groapă începută, în viziunea unora, prin căderea Constantinopolului din 1453. Pentru unii evrei ai vremii „Reforma era primul pas dintr-un proces care avea să ducă la decesul creştinismului şi la întoarcerea creştinilor către Israel" *(Ibid.,* p. 30). Alţii considerau că „Luther era instrumentul lui Dumnezeu trimis să distrugă Roma coruptă înainte de sfârşitul lumii" şi că „Reforma era o criză prin care lumea trebuia să treacă înainte de a veni mesia" *(Ibid.,p.* 32). Având în vedere celebra strategie

[1] Pr. James Bernstein în T.L. FRAZIER, *A doua venire a lui Hristos. O viziune ortodoxă,* trad. de Tatiana Petrache, Ed. Egumenită, 2007, p. 9. Aici este tratată pe larg toată această amăgire contemporană. Graba de a fi cu „poporul ales" în zilele din urmă probabil că este hrănită şi de „nemilostiva" teorie iudaică conform căreia, nu te poţi converti la iudaism decât *până la* venirea lui „Mesia", căci în zilele aceluia, nu mai este primit nimeni.

„divide et impera", nu este exclus ca, în diverse chipuri, diverse forțe necreştine să fi ajutat la dezbinarea celui mai mare binefăcător al omenirii: Biserica.

Am putea spune că, prin protestantism s-a început acea „simplificare" eretică a creştinismului, pe care unii o numesc iudaizare, promovată astăzi de o multitudine de forțe, care vor să reducă creştinismul la o simplă etică, perfect compatibilă şi egală cu orice altă filozofie sau religie, lucru care s-a întâmplat atât prin masonerie, cât şi prin fiica ei, ecumenismul.

„Este vizibilă multitudinea modalităților directe sau indirecte prin care Reforma călăuzea societatea occidentală spre revizuirea opiniilor ei despre evrei şi despre iudaism" (L. POLIAKOV, *op. cit.,* p. 81). Urmare a acestei revizuiri de opinie a fost că cele două comunități au început să descopere din ce în ce mai multe afinități, datorate, nu compromisurilor din partea iudaismului, ci din contră, a celor din partea creştină, care, lepădând din ce în ce mai multe învățături fundamentale, a ajuns aproape la acelaşi crez cu iudaismul. De aceea, de ex., prima asociație interreligioasă iudeo-creştină din America, unde se discutau probleme de teologie şi religie pe picior de egalitate, nu a fost inițiată de iudaism, ci de odrasla Reformei, unitarianismul, prin *Asociația Religioasă Liberă* (1867)'. La fel, inițiativa „ridicării anatemei" asupra evreilor de a fi răstignit pe Domnul *(Fapte 2,* 23, 36), a venit tot din partea catolicilor secularizați. Iată ce spunea cardinalul Bea, preşedintelui *Consiliului Mondial Evreiesc,* înainte de Conciliul II Vatican: „«Sanctitatea sa Ioan al XXIII-lea a decis să pună problema evreiască pe ordinea de zi a Conciliului ecumenic, şi asta în ciuda tuturor opozițiilor. Vrea să obțină votul pentru un text care să absolve pe evrei de acuzația de a-1 fi răstignit pe Iisus comițând astfel o crimă de neispăşit». (Era pur şi simplu o decizie revoluționară). «Sfântul Părinte m-a însărcinat pe mine să mă ocup de această problemă, continuă Bea, căci cunoaşte simpatia mea pentru evrei. Dar, din punct de vedere protocolar, nu putem avea noi inițiativa: ne trebuie un memorandum, semnat de majoritatea organizațiilor evreieşti, prin care să ni se ceară discutarea problemei»"[2]. Cu astfel de trădări ale conştiinței creştine nu este de mirare că s-a ajuns ca preşedintele celei mai puternice organizații mondiale evreieşti, B'nai B'rith, să spună după o întrevedere din anul 2006 cu papa, că „acest pontif, Papa Benedict al XVI-lea, este prietenul şi aliatul nostru"[3]. Acestea sunt câteva motive în plus spre a ne convinge că *„duşmanii omului vor fi casnicii lui" (Mt.* 10, 36) şi că salvarea constă în păstrarea cu strictețe a învățăturilor primite de la Sfinții Părinți şi truda de a le prezenta în fiecare secol pe înțelesul oamenilor acelor vremuri, ca *Tradiție vie.*

0 ultimă constatare despre legătura dintre protestantism şi iudaism. Unul dintre cei despre care se susține că este posibil să-1 fi influențat pe masonul

[1] Benny KRAUT, *art. cit.,* p. 196.

[2] Dintr-un interviu cu Nahum Goldman, preşedintele Congresului Mondial Evreiesc, în Nahum GOLDMAN, *Le paradox juif. Conversations en franqais avec Leon Abramowicz,* Editions Stock, Paris, 1976, p. 231.

[3] Moishe SMITH, „What would God Say? Reflections After Visiting With the Pope", *B 'nai B 'rith Magazine,* 2007 la: www.bnaibrith.org/magazines/2007SpringBBM/2007_spring_BBM_moishe-smith.html.

Anderson cu teoria celor şapte legi noahide, se spune că a fost pastorul protestant Jurieu: „Caracterizarea masonului ca «adevărat noahit» şi referinţa la poruncile lui Noe trimite la o noţiune teologico-istorică care fusese introdusă de teologul calvinist francez Pierre Jurieu (1637-1713) într-o lucrare intitulată *‚fiistoire critique des dogmes et des cultes, bons & mauvais, qui ont ete dans l 'eglise depuis Adam jusqu 'a Jesus-Christ: ou l 'on trouve l 'origine de toutes Ies idolatries de l 'ancien paganisme, expliquees par rapport a celles des juifs",* apărută la Amsterdam în 1704. Jurieu credea că Dumnezeu i-a dat lui Noe după Potop, şapte porunci, pe care acesta le transmisese urmaşilor săi, şi care trebuie impuse întregii omeniri"[1]. Dar iată cum era descris cel care arăta atâta interes pentru filozofia ebraică: „Potrivit părerii teologului catolic Richard Simon, Jurieu «sprijinea în mod manifest religia evreilor, distrugând, în acelaşi timp, religia creştină»" (L. POLIAKOV, *op. cit.,* p. 81).

5.2. Legile noahide şi franc-masoneria

Cabala, filozofia religioasă a poporului iudaic, formează şi esenţa filozofiei progresiste francmasonice[2]

Aşadar, consecinţa interesului faţă de cultura ebraică a dus şi la descoperirea de către învăţaţii creştini ai vremii a legilor noahide. Cei mai reprezentativi dintre aceştia sunt Hugo Grotius (1583-1645) şi John Selden (1584-1654). Aceştia doi se pare că au fost primii cărturari creştini renumiţi care au cercetat învăţătura despre legile noahide şi au promovat-o în cercurile creştine. Deşi aveau la îndemână surse patristice, cum ar fi Sfântul Grigorie de Nazians, Sfântul Ambrozie, Fer. Augustin, aceştia, ne mai ştiind cum să se folosească de aceste comori cereşti inepuizabile, au căutat soluţii la întrebările lor mai degrabă în literatura necreştină. Cei doi au fost printre primii învăţaţi care au pus bazele a ceea ce astăzi se numeşte dreptul internaţional[3]. „Grotius vroia să identifice ca fiind legea naturală adevărată un set de reguli minimal [adică legile noahide] ... Teoretic, descoperirea unor reguli morale comune în starea naturală, de precivilizaţie a umanităţii, ar asigura o temelie pentru raporturile dintre fiinţele umane oriunde în lume"[4]. Dar legea naturală sădită de Domnul în fiecare fiinţă umană nu implică lepădarea de Hristos din legile noahide. Grotius combina, la fel cum se doreşte prin nou înfiinţatul Sinedriu, legile ce privesc ordinea socială

[1] J. LHOMME, *Dicţionar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* p. 299.

[2] Aceste cuvinte se află pe site-ul oficial al Marii Loji Naţionale din România, acolo unde se vorbeşte despre „Cabală şi Francmasonerie". Vezi la: www.mlnr.ro/frameSetRo.php, accesat în data de 23 iulie 2008.

[3] Vezi Jonathan ZISKIND, „International Law and Ancient Sources: Grotius and Selden", *The Review ofPolitics,* voi. 35 (1973), nr. 4, p. 537-559.

[4] Jason P, ROSENBLATT, *Renaissance England's Chief Rabbi: John Selden,* Oxford University Press, 2006, p. 137.

cu cele ce privesc credinţa, numai că acel minim de reguli ce pot fi împărtăşite la nivel internaţional, implică o lepădare de crezul creştin şi de aceea ele sunt inacceptabile pentru noi. Dar pentru creştini, firea omului nu poate fi cuprinsă în această lege naturală, ci în însăşi învăţătura creştină aşa cum este ea propovăduită de Biserica Ortodoxă. Căci, după cum au arătat atât Sfinţii Părinţi cât şi, mai nou, părintele Rafail Noica, „Ortodoxia este firea omului", şi a reduce această fire la alte „coduri morale minime" înseamnă o denigrare a omului, o excludere a Domnului Iisus Hristos din această fire (prin legea împotriva idolatriei) şi deci o greşită abordare a firii omului care nu poate fi înţeles în nici un caz fară o raportare la Cel ce este Creatorul şi Mântuitorului omului.

Aceste teorii credem că au influenţat şi filozofia franc-masonică ce punea şi ea accentul pe legile noahide.

John Selden, numit într-o monografie recentă, (deşi era creştin) „Şef-rabinul Angliei Renascentiste", a fost unul dintre cei mai învăţaţi oameni ai vremii sale. Câteva titluri de capitole din această carte ne arată legătura strânsă ce există între legile noahide şi toleranţă: *„JDe jure naturali...* şi toleranţa religioasă", „Limitele toleranţei unui liberal". El a scris numeroase lucrări pe teme evreieşti, fiind un bun cunoscător al iudaismului, şi prin opera sa a influenţat gânditori mari, precum Thomas Hobbes, John Milton[1] şi Isaac Newton. Lucrarea sa *De jure naturali & gentium juxta disciplinam Ebraeorum* (Londra, 1640[2]) este împărţită în şapte capitole după cele şapte legi noahide. „Un număr suprinzător de gânditori moderni de început, reprezentând o varietate largă de puncte de vedere politice şi religioase, acceptă validitatea acestei idei rabinice nebiblice, pentru diverse motive. Discuţii despre legea noahidă apar în lucrările lui Richard Hooker [t/1600], Hugo Grotius, Isaac Newton, Henry Burton [fi648], John Lightfoot [f 1675, a scris un comentariu la Noul Testament bazat pe scrierile rabinice din Talmud], Henry Stubbe [f 1676, un unitarian simpatizant al islamului], Henry Hammond [f 1660], Jeremy Taylor [f 1667, mare promotor al toleranţei religioase], James Harrington [fi677], Edward Stillingfleet [fi699], John Toland [Ţ1722[3]], Sir John Vaughan [t 1.674], Samuel Pufendorf [f 1674] şi Lancelot Addison [fi703, ebraist creştin]. în afară de Hooker şi Grotius care au scris înainte de Selden, fiecare dintre persoanele de mai sus, se referă în chip respectuos şi uneori reverenţios, la lucrarea lui Selden, *De jure"* (J. ROSENBLATT,

[1] Despre Milton ca important promotor al toleranţei vezi: *Milton and Toleration,* Editată de Sharon Achinstein şi Elizabeth Sauer, Oxford University Press, 2007. Foarte important de remarcat este faptul că şi la Milton interesul pentru religia iudaică şi pentru toleranţă, mergea, ca şi la Newton şi Locke, laolaltă cu promovarea ereziei antitrinitare şi cu negarea dumnezeirii Domnului nostru Iisus Hristos.

[2] Originalul în limba latină al acestei ediţii de 847 de pagini poate fi consultat la adresa: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k95826x.notice.

[3] Dintre lucrările celui care a fost prima persoană numită *liber cugetătoare,* enumerăm: *Nazarenus sau creştinism evreiesc, mahomedan şi al neamurilor* (1718). Aici, anunţând actuala doctrină a toleranţei, spune că fiecare comunitate poate să-şi păstreze credinţa sa, atâta vreme cât respectă legile noahide. Simpatia faţă de legile noahide mergea în paralel cu cea pentru poporul evreu (vezi scrierea: *Motive pentru naturalizarea evreilor pe acelaşi plan cu celelalte naţiuni,* 1714) şi cu denigrarea Sfinţilor Părinţi ai Bisericii.

op.cit., p. 10). Iar un „episcop" de Lincoln, Thomas Barlow (1607-1691), influenţat tot de scrierile lui Selden şi de ideile vremii, scria la 1650 un tratat cu titlul „Tolerarea evreilor într-un stat creştin" *(Ibid.,* p. 174). Chiar şi cărturarul român B.P. Haşdeu îl citează pe acelaşi Selden, atunci când vorbeşte despre legile noahide[1]. Despre faptul că învăţătura iudaică a legilor noahide a influenţat, prin scrierile lui Selden, filozofia ce a stat la baza masoneriei moderne, a scris şi istoricul evreu Jacob Katz, aducând alte trei mărturii din lucrări de istoria masoneriei, (Karl Krause, 1891; Wilhelm von Hengstenberg, 1854; F. Nielsen, 1882) apărute în sec. XIX, ce confirmă acest fapt. „Toţi cei trei căutau să demonstreze că francmasoneria nu a fost la bază o instituţie creştină, dovada stând în principiul deist al constituţiilor"[2]. El mai spune despre autorul *Constituţiilor.* „Autorul responsabil de formularea constituţiilor din 1738 scria ca şi cum conceptul de «Noahid» şi «marile legi ale lui Noe» erau universal cunoscute ... Introducerea acestui concept, împrumutat din vechea jurisprudenţă iudaică, în gândirea europeană identificându-1 cu legea naturală, a furnizat gânditorilor non evrei un instrument intelectual ce le permitea să justifice toleranţa tară să abandoneze credinţa lor în revelaţia divină. Acesta este lanţul de idei subiacente la textul amendat de către constituţiile masonice" *(Ibidem,* p. 32). Dar această nefericită încercare de combinare a iudaismului cu creştinismul, prin intermediul legii naturale, nu putea da rezultate bineplăcute lui Dumnezeu, deoarece legile noahide şi creştinismul sunt incompatibile, după cum reiese şi din faptul că majoritatea 'creştinilor' ce apreciau legile noahide, au început să denigreze Biserica.

Un alt cărturar celebru al acelor vremuri ce a scris despre legile noahide a fost John Spencer (1630-1693). Lucrarea sa de bază *De Legibus Hebrceorum ritualibus et earum rationibus,* conţine un tratat întreg despre aşa-numitele legi primite de Noe şi tot aici se susţine şi o pretinsă amintire a lor în Noul Testament.

Din cercetarea lucrărilor vremii este evident faptul că atunci când s-au pus bazele masoneriei speculative (1717), legile noahide erau „la modă". Pentru aceasta stă mărturie şi cel mai mare dicţionar universal al sec. XVIII, *Lexiconul Universal* (în limba germană) al lui Johann Heinrich Zedler (1706-1751)[3]. Aici există există un capitol ce se întinde pe două pagini, (ceea ce pentru un dicţionar de o asemenea anvergură este destul de mult) ce tratează despre „Praecepta Noachica". Se vorbeşte aici şi de „Noachica Academia", „Schola Noachica", „Noachica Philosophia". Dar înainte de acesta, apărea alt lexicon universal, în

[1] Vezi broşura sa: *Talmudul ca profesiune de credinţă a poporului Israelit,* Ed. „Biroului Universal", Buc., 1916, p. 24, n. 1. Arătând că atât creşinismul cât şi mahomedanismul primesc cu braţele deschise pe cei care vor să intre în rândurile lor, constată că „un ne-Ovreiu nu poate deveni Iudan, decât cu cea mai mare dificultate şi în urma unor fonnalităţi francmasonice". Haşdeu probabil se referă aici la asemănarea dintre jurământul pe care îl fac noahiţii în faţa unei instanţe de trei rabini, cu cel al masonilor făcut în faţa membrilor lojei. Acelaşi creştin, Selden, este invocat în legătură cu poruncile noahide şi în *Lexiconul Herder al întâlnirii iudeo-creştine,* p. 211.

[2] Vezi lucrarea apărută mai întâi la Harvard University Press, iar apoi în limba franceză: Jacob KATZ, *Juifs et franc-macons en Europe. 1723-1939,* trad. de Sylvie Courtine-Denamy, Cerf, Paris, 1995, p. 31.

[3] Ediţia originală din 1732 poate fi consultată la: www.zedler-lexikon.de/index.html.

latină, al lui Johann Jacob Hofmann (1635-1706), care vorbeşte despre legile noahide *(Noachica Praecepta),* avându-1 ca sursă principală pe Selden. Aici apare sintagma „Ecclesia *Noachica*^. Şi, mai înainte de acesta, umanistul Pedro de Valencia (1555-1626) scria în Spania un tratat cu titlul *Praeceptis Noachicis.* Un autor şi mai timpuriu, Jean Bodin (1529-1596) scria şi el într-o lucrare *(Colloquium Heptaplomeres de Rerum Sublimium Arcanis Abditis,* cu trad. engl. editată de M. Kuntz, Princeton University Press, 1976) tot despre toleranța religioasă, înclinând mult spre doctrina iudaică, după modelul legilor noahide, conform cărora există mântuire şi în afara Bisericii.

Un alt mare cărturar al vremii, Sir Isaac Newton[2], deşi această latură a sa este mai puțin cunoscută, a fost şi el unul dintre cei care au susținut filozofia legilor noahide, făcând cunoştință cu ea prin scrierile lui Selden şi Spencer. Opera sa ce tratează probleme teologice şi alchimice este, după calculele cercetătorilor, de două ori mai mare decât cea ştiințifică. Ca şi rabinul citat mai sus (Menachem Schneerson), şi Newton susținea aceleaşi idei, anume că „cele şapte legi date de Dumnezeu lui Noe şi familiei sale după Potop constituiau temelia întregi vieți sociale existente" iar „«religia lui Noe», care pentru el era «cea mai veche religie din lume», asigura constituenții „fundamentali şi de nezdruncinat din care vor răsări toate eticile, religiile şi formele sociale ale Antichității"[3]. Fiind adept al legilor noahide, nu trebuie să ne mire faptul că el contesta dumnezeirea Domnului Iisus Hristos fiind arian[4] şi antitrinitar. „Doctrina ortodoxă despre Treime reflecta în opinia lui Newton atât emanaționismul cât şi teribilele erori de idolatrie şi politeism apărute din Egipt. Newton II venera pe Iisus, dar numai ca vice-regele lui Dumnezeu, nu ca fiind deoființă cu Tatăl" (G. TROMPF, p. 107). El a scris chiar şi o lucrare în care îl combate pe marele părinte al Bisericii, Sfântul Atanasie cel Mare *(Paradoxical Questions Concerning the Morals and Actions of Athanasius and his Followers,* editată de H. McLachlan). După cum au arătat cercetările istoricilor mai noi, Newton era unitarian în ascuns, deoarece, pentru a-şi păstra statutul social, se ferea să-şi expună părerile în public. Din nefericire, Newton a preluat exact învățătura iudaică (vezi mai jos p. Hilel, 74) ce susține că Domnul Iisus Hristos nu a adus nimic nou față de legea veche şi nu a făcut decât să promoveze către neamuri învățătura legilor noahide. Astfel, în *Irenicum,* el spunea că în Biserica primară nu se practica altceva decât vechea

[1] Vezi originalul din 1698 la: www.uni-mannheim.de/mateo/camenaref/hofmann/hof3/s0336b.html.

[2] O lucrare recentă pe această temă este cea a marelui maestru al Marelui Orient al Franței, Alain BAUER, *Isaac Newton s Freemasonry: The Alchemy of Science and Mysticism,* Inner Traditions, Rochester, 2007.

[3] Vezi studiul profesorului de *Istoria ideilor* Garry W. TROMPF ce se bazează pe cercetarea manuscriselor lui Newton aflate la Universitatea ebraică din Ierusalim: „Isaac Newton and the Kabbalistic Noah: Natural Law between *Medicevalia* and the Enlightenment", *Aries,* voi. 5 (2005), nr. 1, p. 93. Despre legile noahide Newton a vorbit mai ales în: *A Short Scheme of the True Religion* şi în *Irenicum,* ambele fiind reproduse în ediția Isaac NEWTON, *Theological Manuscripts* (H. McLachlan ed.), Liverpool University Press, 1950.

[4] Despre apariția unui neo-arianism în Anglia acelor vremuri a scris J. Hay COLLIGAN, *The Arian Movement in England,* Manchester University Press, 1913.

religie a lui Noe şi că, prin propovăduirea ei, neamurile nu se întorceau la „religia lui Moise, ci la cea a strămoşilor săi... la religia lui Noe ... de la care se îndepărtaseră" *(Irenicum,* 5 apud G. TROMPF, p. 108, n. 94). Newton se considera, laolaltă cu alţi neo-arieni ai vremii, „apostolul unei adevărate religii restaurate a lui Noe şi al unui adevărat creştinism de dinainte de a fi pervertit" *(Ibid.,* p. 112).

Ideile promovate de Newton, i-au făcut pe unii cercetători să afirme că acesta este posibil chiar să fi făcut parte din masoneria pre-Andersoniană. Dar chiar dacă nu a fost membru oficial al acestei organizaţii, totuşi a influenţat substanţial principiile masonice formulate la începutul sec. XVIII. Prin discipolul său apropiat, pastorul Jean Theophile Desaguilers (1683-1744) - „creierul noii organizaţii masonice" (J. Lhomme, p. 297[1]) şi Mare Maestru al Marii Loji (între 1719-1720) proaspăt înfiinţate, a reuşit să pună ca temelie în francmasonerie tocmai filozofia noahidă.

Deci legile noahide erau cunoscute şi popularizate în întreaga cultură europeană a vremii. Cărturarii vremii şi iniţiatorii filozofiei masonice am putea spune că erau destul de „iudaizaţi", căci, deşi creştini „la arătare", învăţătura lor era puternic influenţată de iudaism şi potrivnică adevăratului creştinism pe care nu-1 mai cunoşteau.

Această doctrină fiind prezentă în rândurile cărturarilor vremii, nu este greu să ne imaginăm că ea a ajuns şi la temelia unei organizaţii care apărea în acel timp. Această organizaţie, întemeiată de creştini, mai întâi a pus ca fundament al ei învăţătura evreiască despre non-evrei (legile noahide), ca apoi, în scurt timp (cea. 1720), să admită şi prezenţa evreilor în lojile sale, ceea ce a dus apoi la descreştinarea totală a ei şi la alte consecinţe dezastruoase. întemeietorii masoneriei au căutat o soluţie pentru dezbinarea cauzată de „pluralismul confesional" care începuse să-şi facă apariţia în Anglia secolului al XVII-lea în urma Reformei (apărută ca răspuns al Occidentului la căderea romano-catolică). Şi această soluţie a fost o pretinsă **nouă religie,** considerată mai bună decât toate celelalte, mai ales datorită faptului că era supra-confesională, adică nu mai lua deloc în seamă deosebirile fundamentale dintre creştinii drept-credincioşi şi cei căzuţi în erezie, iar apoi între creştini şi necreştini. Că se dorea o nouă religie ne-o mărturiseşte un autor masonic într-o lucrare din 1722: „Religia pe care o practicăm noi este cea mai bună dintre toate câte au fost, sunt sau pot fi ... căci este legea naturii, care este legea lui Dumnezeu, căci Dumnezeu este natură, înseamnă să iubeşti pe Dumnezeu mai presus de toate şi pe aproapele ca pe noi înşine; aceasta este religia adevărată, primordială, catolică şi universală, cunoscută aşa dm toate timpurile şi confirmată de Domnul şi Stăpânul nostru Iisus Hristos"[2]. în chestionarul la care este supus candidatul mason pentru gradul I

[1] O primă legătură între Desaguilers şi James Anderson s-a făcut în 1710, când Anderson a cumpărat capela unde slujise tatăl lui Desaguilers.

[2] Este vorba de o dedicaţie din traducerea cunoscută sub titlul *Long Livers* în care este expusă filozofia masonică. Citată în: J.R. CLARKE, „The Change from Christianity to Deism

se spune: „ - Francmasoneria este ea o religie? - Nu este o religie în sensul restrâns al cuvântului. Dar, mai mult decât oricare altă instituție, ea are ca scop - a lega pe oameni între ei şi, datorită acestui fapt, e o religie, în sensul cel mai larg şi mai înalt al cuvântului"[1]. Aşadar, se insinuează faptul că „mai mult decât orice altă instituție", adică Biserica mai ales, numai masoneria este de fapt *religie* „în sensul *cel mai înalt* al cuvântului" şi nu alte 'instituții' care se numesc pe sine aşa.

Deşi la început s-a mai păstrat o minimă menținere a numelui Domnului, foarte curând ea a fost eliminată, rămânând ca bază doar acea ambiguă „lege a naturii". Prin noile *Constituții* s-a făcut trecerea, care avea să cucerească apoi toată lumea, de la unitatea întru adevărul creştin, a breslelor de zidari (stonemasons) din trecut, la o falsă unitate bazată pe o intenționată vagă definire a religiei. Un „episcop", Thomas Sprat (1635-1713), scria în *Istoria Societății Regale* (Londra, 1667), o Societate înființată de masoni, că „toți oamenii înțelepți ar trebui să aibă două religii, una publică, pentru conformitatea cu lumea; şi alta, intimă, să fie păstrată în adâncurile lor" (citat în J.R. CLARKE, *art. cit.,* p. 68). Şi Alee Meilor, un cunoscut mason spunea despre această atitudine: „Să comparăm aceste cuvinte cu începutul *Constituției* lui Anderson. Cum am putea să ne îndoim de originile celei de-a doua? Programul masonic pare a fi o simplă prelungire a celui prezentat de Thomas Sprat, conceput de el pentru o societate de învățați" (în cartea sa *Our SeparatedBrethern: The Freemasons* (1964), p. 80, apud J.R. CLARKE, p. 68). Aici vedem de fapt, că în mentalitatea unor cărturari, şi chiar 'episcopi' ai acelor vremuri, şi ulterior pentru masoni, ipocrizia, minciuna şi „schizofrenia" de a avea o credință pentru lume şi alta în inimă, nu constituia un păcat. Dar ce poate fi mai absurd şi mai cinic, decât să crezi în inima ta că Domnul Iisus Hristos e Mântuitorul tău şi când participi la 'ținutele' lojei, cu alții care încă nu au ajuns la El, să nu poți să vorbeşti despre aceasta cu cel pe care îl numeşti *frate.* „Religia sau felul de adorare al omului poate fi oricare, el nu este exclus din ordin, atâta timp cât crede în marele arhitect al cerului şi pământului, şi practică îndatoririle sacre ale moralității" *(Ibid.,* p. 73). Cum se poate să vorbeşti de „dragoste frățească" în loji, dacă nu e permis să spui *fratelui* evreu un cuvânt despre Domnul Iisus Hristos, dacă nu e permis să împărtăşeşti *fratelui* comoara ta cea mai intimă, bucuria ta cea mai mare? Această gândire, care pentru un normal pare cu totul absurdă, pentru mason devine firească. Cum? Numai dacă eu nu voi mai pune pe primul plan adevărul şi credința mea cea mai intimă, numai dacă voi schimba ordinea firească a valorilor şi voi pune mai presus de adevăr o părelnică „dragoste frățească", numai dacă voi asculta mai mult de oameni decât de Domnul, atunci, da, voi putea, fără mustrări de conştiință, amăgit fiind de romantica „dragoste frățească", să calc în picioare orice cuvânt al lui Dumnezeu, orice dragoste de aproapele şi să nu-i spun nici un cuvânt *fratelui*

in Freemasonry" (Trecerea de la creştinism la deism în francmasonerie), *Transactions of the Quatuor Coronati Lodge,* voi. 73 (1965), p. 50.

[1] „Chestionar interpretativ - Gradul I", în *Memento masonic - Studii masonice,* apărută sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR, GheorgKe Comănescu, A.L. 6001 (2001), p. 64.

evreu sau musulman despre Domnul Iisus Hristos, lăsându-1, cu cea mai mare cruzime, pradă înşelării, contrar unei autentice iubirii frăţeşti.

Legătura dintre masonerie şi Legile noahide este foarte strânsă. După cum am arătat, însuşi J. Anderson, cel care a redactat scrierea de bază a masoneriei actuale, face pomenire despre aceste legi şi despre mason ca *noahit.* El numeşte în *Constituţiile francmasonilor* (ed. 1734)[1] pe Noe şi pe fiii săi ca fiind primii masoni. O sursă importantă pentru stabilirea legăturii dintre noahism şi masonerie sunt scrierile istoricului masonic Albert G. Mackey (1807-1881), una dintre sursele cele mai autorizate pentru a ne lămuri această temă. El scrie despre această legătură atât în binecunoscuta sa *Enciclopedie a francmasoneriei,* cât şi în cărţile *Simbolismul francmasoneriei* (1882)[2] şi *Istoria francmasoneriei.* Trebuie spus mai întâi că autorul nostru vorbeşte despre „masoneria pură a Noahiţilor", adică evreiască, a descendenţilor direcţi ai lui Noe şi de „masoneria falsă" a neamurilor păgâne. Chiar primul capitol al *Simbolismului* poartă titlul *Noahiţii.* Aici, după ce se spune că urmaşii lui Noe aveau două învăţături de bază, credinţa în Dumnezeu, Creatorul lumii, şi nemurirea sufletului (care până astăzi constituie singurele dogme ale iudaismului), se arată că „aceastea sunt doctrinele care constituie crezul Francmasoneriei; şi pornind de la acest fapt, unul dintre numele acordate francmasonilor încă de la începuturi a fost acela de *Noachidae* sau *Noahiţi,* adică descendenţii lui Noe şi transmiţătorii dogmelor sale religioase". Ce nu menţionează însă autorul este că „dogmele religioase" ale lui Noe erau în mare legătură cu Domnul Iisus Hristos, căci *despre Mine a vorbit acela* (cf. *Ioan* 5, 46). Mackey mai spune, combătând monopolizarea masoneriei de cei care dădeau o interpretare creştină a simbolurilor ei: „Credinţa masoneriei era aceea primitivă a lui Noe şi a descendenţilor săi. Dacă masoneria ar fi fost simplu o instituţie creştină, evreul, musulmanul, brahmanul şi budistul nu s-ar fi putut împărtăşi în mod conştient de iluminarea ei; dar lauda ei este tocmai universalitatea sa; în limbajul ei pot discuta cetăţeni din toate neamurile lumii; la altarul ei oamenii de toate religiile pot îngenunchea; la crezul ei, ucenici ai oricăror credinţe pot subscrie" (cap. 27). „Patriarhul Noe fiind singurul care a păstrat adevăratul nume şi dreapta cinstire a lui Dumnezeu în mijlocul unui neam de idolatri necredincioşi, francmasonii se consideră a fi descendenţii săi pentru că ei păstrează acea religie pură care-1 deosebeşte pe acest al doilea părinte al neamului omenesc de restul lumii. Lucrătorii din Tir de la templul lui Solomon erau descendenţii celeilalte părţi a omenirii care căzuse din adevărata închinare şi repudiase principiile lui Noe. Totuşi, aceşti locuitori ai Tirului, ca şi alţi vechi mistici, au recuperat o oarecare porţiune a luminii pierdute, dar redobândirea ei completă a fost săvârşită prin unirea lor cu zidarii (masons) evrei, care erau Noahiţi" (nota. 140). Aici pare a fi vorba de o încercare de „altoire"

[1] Originalul acestei lucrări editată de Benjamin Franklin a fost reprodus electronic de Universitatea din Nebraska şi se poate consulta online la adresa: http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article= 1028&context=libraryscience.

[2] Albert G. MACKEY, M.D., *The Symbolism of Freemasonry: Illustrating and Explaining Its Science and Philosophy, its Legends, Myths and Symbols,* ediţia online la: www.gutenberg.org/etext/11937.

spirituală la spița urmaşilor lui Noe, ce încearcă să o înlocuiască pe cea a creştinilor, care sunt adevărații urmaşi spirituali ai lui Noe (noul popor ales) prin împărtăşirea cu Domnul Iisus Hristos, Cel ce era şi mai înainte şi după Noe. Este adevărat că poporul evreu era păstrătorul dreptei cinstiri de Dumnezeu şi cine se unea cu el era mai aproape de adevăr, dar odată cu venirea Domnului Iisus Hristos, unirea cu *El* ne duce la cunoaşterea desăvârşită a adevărului, la „soare", şi nu este deloc cazul să ne mai bucurăm, noi creştinii, de o mică „rază" a adevărului, care era credința lui Noe. Aşadar greşeala masonică este că se laudă a fi ucenici ai slugii - Noe în loc să devină direct prieteni ai Stăpânului - Domnul Iisus Hristos, întru Care toată legea veche s-a împlinit, căci numai El este „plinirea Legii şi a proorocilor".

Dogmele noahide (unitatea lui Dumnezeu şi nemurirea sufletului) au fost alese ca minim al unui sistem universal de credință şi pentru că existența lor era adeverită şi pe cale rațională, mai exact prin datele de „istoria religiilor" care confirmau într-o măsură mai mare sau mai mică cele două credințe. începând să scadă credința, oamenii Occidentului acelor vremuri aveau nevoie din ce în ce mai mult de confirmarea cu argumente raționale a credinței lor şi astfel au redus-o la ce se considera a fi crezut „de toți oamenii". Dar după cum ştim bine, dreapta cinstire de Dumnezeu, adevărata cunoaştere a Sa, începând cu poporul *ales* al Vechiului Testament şi până la poporul creştinilor, nu a fost exact ceva ce era crezut „de toți oamenii", ci doar de unii, atunci evreii, acum creştinii. Aşadar, a crea o învățătură bazată pe „ce crede lumea" în general este o cale cu totul îndoielnică. în *Enciclopedia Francmasoneriei,* la litera N, unde se tratează despre Noe şi noahiți, Mackey spune că legenda masonică îl consideră pe dreptul Noe ca fiind „părintele şi fondatorul sistemului de teologie masonic" (vezi *Noachidae).* Considerăm că adevărul este altul. Istoria acestei instituții masonice nu este nici pe departe atât de veche şi „romantică" pe cât susțin unii dintre istoricii ei. Este o creație a mileniului doi, după Hristos, care încearcă să ocolească pur şi simplu revelația desăvârşită adusă de Domnul Iisus Hristos, ocolire prea asemănătoare cu cea a poporului care nu L-a recunoscut pe Fiul lui Dumnezeu ca Mesia, pentru a fi doar o coincidență. Mackey îl citează aici şi pe J. Anderson, care spunea în *Constituțiile* sale (Ediția a doua din 1738, p. 143) că „masonul este obligat prin funcția sa să împlinească legea morală ca un adevărat noahid". Cuvântul *noahid* nu apare aici pentru prima oară, el regăsindu-se şi într-o scrisoare a Marii Loji a Angliei către Marea Lojă din Calcutta, din 1735, ce se află printre scrierile păstrate în manuscrisul Rawlinson de la Biblioteca Bodleiană - Oxford. Despre patriarhul Noe se spune că era privit ca „Patron al Francmasoneriei". „Legendele lui Noe s-au întrepătruns atât de intim cu legendele masonice, încât masonii au ajuns în cele de urmă să fie numiți, şi încă sunt numiți, Noahiți sau urmaşi ai lui Noe, un termen folosit de Dr. Anderson şi foarte frecvent şi mai târziu" (cap. *Noah).* Masonii, numindu-se pe ei înşişi urmaşi direcți ai lui Noe, încearcă să ia ceva ce se ştie că a aparținut dintotdeauna Bisericii: numai Biserica a fost numită *Corabia mântuirii,* fiindcă,

[1] Cităm din ediția online aflată la adresa: www.phoenixmasonry.org/ ackeys_encyclopedia/n.htm

după cum prin corabia construită de Noe a fost salvată întreaga omenire, la fel prin Biserica întemeiată de Domnul Iisus Hristos (prefigurat de dreptul patriarh Noe), lumea întreagă poate fi mântuită. Noi nu avem de ce să urmăm nişte legi „ale lui Noe" deoarece Noe şi poruncile Vechiului Testament nu au fost decât prefigurări ale Domnului Iisus Hristos, ale Noului Legământ, cu poruncile sale desăvârşite: „Căci dreptul Noe, dimpreună cu ceilalţi oameni din timpul potopului, adică cu femeia, cu cei trei fii ai lui şi cu femeile lor, care erau în număr cu toţii de opt, au fost un simbol al zilei celei de-a opta, cu numărul, în care S-a arătat Hristosul nostru înviat din morţi. într-adevăr, Hristos fiind întâiul-născut al întregii zidiri, El S-a făcut, iarăşi, început al unui alt neam, adică ale celui renăscut de El, prin apă, credinţă şi lemnul care a avut în el taina Crucii, tot aşa cum Noe a găsit mântuirea în lemn, dimpreună cu cei ai lui, fiind purtat de acesta pe deasupra apelor"[1]. Mackey vorbind despre Noe povesteşte şi legenda cum că după stabilirea legământului cu Dumnezeu, „a primit acele porunci pentru călăuzirea sa şi a urmaşilor săi care au fost numite «cele şapte porunci Noahide»". Iată aşadar, dovada incontesabilă că filozofia masonică este uimitor de asemănătoare cu filozofia iudaică referitoare la non-evrei. Căci pentru care alt motiv sunt pomenite de masoni „cele şapte porunci noahide", care sunt o învăţătură pur evreiască apărută în scrierile talmudice, fără nici o bază scripturistică?! Chiar dacă unii masoni, încercând să arate deosebirea dintre mişcarea noahidică contemporană şi francmasonerie, susţin că sunt lucruri diferite, pentru că masoneria nu promovează cele şapte porunci, noi spunem că, într-adevăr, cele şapte porunci nu le promovează, dar nici nu este nevoie, deoarece, după cum spun cărturarii evrei, toate cele şapte legi (şi în general, esenţa noahitului) sunt cuprinse în prima: *interdicţia idolatriei,* adică negarea dumnezeirii Domnului Iisus Hristos, contestarea Lui ca Mesia cel aşteptat şi ca Fiu al lui Dumnezeu şi înlocuirea Lui, în duhul primei porunci, cu *Marele Arhitect al Universului.* „Atunci când am constatat că nu s-a făcut nici o aluzie la Sfânta Biserică [în *Constituţiile* lui Anderson], această constatare ar fi putut fi spre lauda unei Societăţi ce nu dorea să se înfeudeze niciunui cult particular, dar cu această aluzie la Noe devine obligatorie adorarea lui Dumnezeu unul, al Dumnezeului biblic"[2].

Că acest *Mare Arhitect al Universului* se identifică cu *Dumnezeu* aşa cum era El cunoscut în perioada Vechiului Testament - şi aşa cum încă se mai încăpăţânează poporul iudeu să-L perceapă, deşi omenirea a primit învăţătura deplină despre Dumnezeu ca Preasfântă Treime, revelată de Domnul Iisus Hristos - ne-o dovedeşte un text din cadrul Ritualului Maestrului. Mai exact, la „Instrucţia gradului de maestru", când candidatului i se pune întrebarea: „Cine era Hiram Abiff?", acesta răspunde: „Un Arhitect celebru trimis de regele Tyrului regelui Solomon, pentru a construi Templul dedicat Marelui Arhitect al Universului" *(Ritualul Maestrului,* Buc. 2004, p. 57). Aşadar, se face o combinaţie simplă prin care se dovedeşte că Dumnezeul cel Viu la care se închina pe dreptate

[1] SFÂNTUL IUSTIN MARTIRUL ŞI FILOZOFUL, „Dialogul cu iudeul Tryfon", CXXXVIII, trad. de Pr. D. Fecioru, în *Apologeţi de limbă greacă,* Ed. IBMBOR, Buc, 1997, p. 336.

[2] ALBERT LANTOINE, *Histoire de la franc-maconnerie francaise, ed. cit.,* p. 35.

atunci poporul evreu, pentru care regele Solomon construia templul este unul şi acelaşi cu dumnezeul actual al francmasonilor, numit Marele Arhitect şi care nu pare a avea nici o legătură cu deplina învăţătură despre Dumnezeu, descoperită nouă desăvârşit prin Fiul Său.

în lucrarea sa, *Istoria Francmasoneriei* (1898), Mackey are un capitol întreg (XLII) cu titlul: „Noe şi Noahiţii"[1], unde tratează sistematic legătura dintre masonerie şi legile noahide. „Povestea vieţii lui Noe a exercitat o influenţă foarte importantă asupra originilor şi dezvoltării principiilor masoneriei speculative", spune acesta la început. Apoi autorul citează un pasaj din manuscrisul masonic Krause (York Constitutions), pretins a fi din 926, dar scris probabil de un contemporan al lui Anderson: „Prima obligaţie este să cinsteşti sincer pe Dumnezeu şi să asculţi de legile Noahiţilor, pentru că ele sunt legi dumnezeieşti, ce ar trebui ascultate de întreaga lume". Mai departe, tâlcuind aceste cuvinte, Mackey spune că masonul „trebuie să împlinească cele şapte precepte ale lui Noe, fară să trebuiască să mai asculte de vreo altă dogmă în afară de acestea". Dar, după cum se ştie, legile noahide, în interpretarea lor autentică, implică o lepădare de adevărurile fundamentale de credinţă ale creştinismului, fară de care nimeni nu poate cunoaşte pe Domnul Iisus Hristos, Mântuitorul lumii.

Un alt personaj important din cadrul masoneriei, cavalerul A.M. Ramsay (1686-1743, membru laolaltă cu Newton şi Desaguilers în *Gentleman's Club of Spalding)* vorbea despre „vechea religie a lui Noe şi a Patriarhilor" (discursul din 1738), iar altundeva spunea că „francmasoneria este cu adevărat reînvierea religiei noahide, aceea a patriarhului Noe, acea religie mai înainte de orice dogmă, ce ne permite să trecem peste diferenţele şi opoziţiile diverselor credinţe"[2].

Un argument foarte important despre legile noahide ca fundament al filozofiei masonice îl găsim într-un studiu al cunoscutului autor, reverendul mason Neville Barker Cryer. Acesta a demonstrat într-un studiu[3] că Hiram (şi cele trei 'calfe'), cel mai important personaj simbolic masonic, nu a avut această importanţă de la începutul masoneriei, căci mai înainte, acest personaj, păstrător al „cuvântului secret", era nimeni altul decât Noe şi cei trei fii ai săi. Autorul îşi bazează cercetările mai ales pe studiul manuscrisului masonic Graham, ce precede *Constituţiile* lui Anderson şi care nu fac decât să arate că Anderson „nu inventa nimic atunci când spunea în 1738 că masonii au fost mai întâi cunoscuţi ca Noahiţi" *(Ibidem).* Apoi, odată cu apariţia Marii Loji, Desaguilers şi prietenii săi au hotărât să revizuiască ritualul şi, lepădându-1 pe Noe, l-au înlocuit cu mai puţin cunoscutul Hiram. Unul dintre motivele acestei înlocuiri, este faptul că „tradiţia lui Noe avea o veche legătură cu motivul învierii lui Hristos. ... Referinţa lui Anderson despre Masoni ca fiind Noahiţi nu era o simplă revenire la o tradiţie de început. Ca 'bază a acelei religii naturale' asupra căreia toţi ma-

[1] Lucrarea (în engleză) poate fi citită online la: www.freemasons-freemasonry.com/mackeyfr.html

[2] Citat aflat pe site-ul Marii Loji a Franţei: www.gldf.org/rubrique.php3?id_rubrique=31.

[3] „Craft and Royal Arch Legends", cuvânt susţinut în anul 2000, în cadrul Centrului de Cercetări Masonice Canonbury din Londra. Poate fi accesat online la: www.canonbury.ac.uk/lectures/royalarch. htm.

sonii sunt de acord, el sugerează aici că noi suntem aceia care acceptăm ca standard al nostru legile noahide" *(Ibidem).* Fundamentele necreştineşti ale masoneriei, credem că se desluşesc acum foarte clar, când ne dăm seama că masonii nu sunt altceva decât nişte „fii ai lui Noe", adică exact titlul pe care îl dă iudaismul ne-evreilor (B'nai Noach). Influența filozofiei iudaice asupra masoneriei nu s-a făcut numai prin preluarea de către cărturarii creştini a unor idei din iudaism, ci şi prin propovăduirea filozofiei noahide în cercurile masonice de către francmasonii de religie mozaică. Mărturie despre aceasta ne stă faptul că un celebru cărturar evreu al Angliei secolului XVII, Elias Ashmole, mărturiseşte în jurnalul său că a fost admis în masonerie încă din anul 1646[1]. Vedem astfel, că primul mason despre care există mărturie de a fi inițiat în această organizație este de religie mozaică, ceea ce confirmă încă o dată că între cele două (masoneria şi iudaismul) a existat încă de la început o profundă întrepătrundere.

Teoria despre fundamentul noahidic-iudaic al francmasoneriei este confirmată şi de o recentă lucrare despre masonerie şi religie, apărută la celebra editură „Cerf' din Paris. Vorbind despre necesitatea întoarcerii masoneriei la tradițiile şi originile sale, autorul mason spune: „Să regăsim temeliile noahice ale francmasoneriei, referința la patriarhul Noe permițând admiterea tuturor religiilor şi în mod special a celor trei religii ale Cărții, toate trei fiice ale lui Avraam, fără ca Ordinul să amestece deosebirile apărute mai târziu între ele pe planul doctrinei şi al dogmei. Această religie, asupra căreia întreaga lume este de acord, după cuvântul *Constituțiilor* lui Anderson, este efectiv «religia noahică», cuvântul religie având aici sensul său larg de «religare», ceea ce leagă omul de divin şi de asemenea, pe oameni între ei. în numele Alianței, a celei mai vechi alianțe ce a avut loc între Creator şi creaturile sale. [...] Nu trebuie să uităm că religia naturală la care se referă *Constituțiile* este noahismul, această religie a lui Noe antică şi primitivă, dar în acelaşi timp universală"[2].

0 altă „coincidență" ce ne-a atras atenția este asemănarea izbitoare dintre folosirea în francmasonerie a elementelor legate de istoria biblică a dreptului Noe şi simbolul ales de comunitatea Sant'Egidio ca reprezentativ pentru activitatea sa. Logo-ul acestei comunități este „porumbelul păcii şi curcubeul", aşadar nici un element specific creştinismului, deşi organizația susține că se ocupă cu „evanghelizarea". După cum se poate observa pe site-ul oficial al comunității, la toate întâlnirile, organizate în întreaga lume - apare ca fundal imaginea porumbelului lui Noe şi a curcubeului. Această organizație al cărei scop este promovarea dialogului inter-religios, e foarte probabil că şi-a ales acest simbol ca logo pentru a transmite aceeaşi idee care a călăuzit şi mintea masonilor dintotdeauna: aceea de a forma o „frățietate" inter-religioasă care să pună mai presus de adevăr o aşa-zisă dragoste şi pace, „accentuând ceea ce ne uneşte şi ignorând ceea ce ne separă",

[1] Vezi despre acesta: Tobias CHURTON, *The Magus of Freemasonry: The Mysterious Life of Elias Ashmole—Scientist, Alchemist, and Founder of the Royal Society,* Inner Traditions, 2006.

[2] Jean-Jacques GABUT, *Eglise, religions et franc-magonnerie. Le dossier complet,* Les Editions du Cerf, Paris, 2006, p. 24, 246.

după cum adesea auzim. Un fapt ce ne poate spune mai multe despre mentalitatea acestei organizații şi în general despre cum se pune problema în zilele noastre este următorul. La întâlnirea „Oameni şi religii", de la Washington din anul 2006 (ca cea de la Bucureşti, 1998), deschiderea s-a făcut în celebra sală Gaston Hali de la Universitatea Georgetown. Fiind o universitate cu specific catolic, pe scenă, exact în spatele locului de unde se lua cuvântul, exista undeva deasupra un triunghi obtuz. Acest triunghi care de obicei, după cum se arată în toate prezentările acestei săli[1], avea în centru inițialele numelui Domnului Iisus Hristos (IHS şi o cruce în centru), acum era acoperit cu ceva negru, astfel încât să nu se mai observe Preasfântul Nume. în fotografiile din anul 2007 inițialele apar iarăşi la locul lor dintotdeauna. Acest mic detaliu ne arată ce duh călăuzeşte comunitatea Sant'Egidio şi pe cei asemenea lor, care, din nefericire, nu mai vorbesc în numele Domnului Iisus Hristos, se ruşinează a-L mărturisi în felul Sfinților Bisericii dintodeauna şi, nedându-şi seama de importanța crucială a creştinismului, îl vând pe un blid de linte agendelor politice ale lumii de azi.

Despre *curcubeu,* iată ce citim în *Dexul masonic:* „Reprezintă - în spațiul Masoneriei Universale - Arcul Alianței, forța sacră care îi uneşte pe toți Masonii din lume într-un singur corp spiritual" (voi. 1, p. 307). Oare membri ordinului masonic chiar se consideră a fi una cu neamul evreiesc, încât şi-au ales acelaşi simbol să-i reprezinte? Tot aici citim despre mişcarea *New Age* următoarele: „Simbolul - emblemă de recunoaştere - pentru cele peste 14.000 de organizații disipate pe mapamond, este **curcubeul",** care „semnifică iertarea, toleranța"(vol. 1, p. 116, 120).

Parte a aceleiaşi mentalități fals unificatoare este şi propunerea unor teologi de reînnoire a conceptului de ecumenism prin practicarea unui ecumenism "avraamic", adică un ecumenism al evreilor, creştinilor şi musulmanilor, unde toți să privească, nu spre Hristos, ci spre strămoşul lor comun, Avraam. în acest sens clericul romano-catolic M. Riquet care „vreme de 40 de ani cu o ardoare şi un zel neobosit a făcut totul pentru ca între masoni şi catolici reconcilierea să fie completă" (GABUT, *op.cit:,* p. 168) în „spiritul unui ecumenism exemplar" înființa în 1967, la Paris, împreună cu un musulman şi un evreu, *Frăția lui Avraam,* o organizație ce aducea laolaltă aşa-numitele „religii ale Cărții"[2]. Alții, nemulțumiți de aria restrânsă a acestui ecumenism, propun unul şi mai extins, "mesianic" care să cuprindă atât alte religii decât cele trei, cât şi alte viziuni asupra lumii, şi chiar ideologii, şi să aibă în centru conceptul de Mesia aşa cum îl înțelege fiecare religie, dar şi comunismul, de exemplu, cu al său rai pe pământ[3]. Astfel, tot lărgindu-se toleranța ecumenică, de la intercreştină, la cea între cele „trei mari religii", se doreşte „unirea" *tuturor* pământenilor pe criteriul cu totul difuz

[1] Vezi pentru imaginea obişnuită: http://en.wikipedia.**Org**/wiki/Image:Gaston_hall.JPG iar pentru cea falsificată politically correct: www.santegidio.org/en/ecumenismo/uer/2006/washington/galleria.htm.

[2] Această organizație activează până în zilele noastre. Vezi: www.fraternite-dabraham.com.

[3] Vezi studiul prof. Jan B. JONGENEEL, de la Universitatea din Utrecht: „Messianic Ecumenism: Missiological Reflections", *Exchange,* voi. 33, nr. 1, p. 3-5, 7.

al unui *Mare Arhitect* despre care fiecare crede ce vrea şi unde din ce în ce mai puţini vor considera pe Domnul nostru Iisus Hristos ca UNIC Mântuitor.

Legătura dintre iudaism şi masonerie (şi mişcarea ecumenică inter-religioasă) este cuprinsă în ideea acelei „religii naturale universale care poate fi descoperită prin raţiune şi care se bazează pe etica monoteistă identificată cu cele şapte legi noahide"[1], aşa cum o descria Moses Mendelssohn (1729-1786), un filozof evreu din vremea apariţiei masoneriei şi cum a prevăzut-o cu duh proorocesc fericitul părinte Serafim Rose, numind-o *religia viitorului,* „religie" în care creştinismul nu va mai fi considerat 'firea omului' ci „un tip inferior de religie, bazat pe mit". Prin masonerie, se încearcă promovarea aceluiaşi mesaj pe care încercau să-1 transmită cărturarii evrei tâlcuind greşit viaţa şi mesajul Domnului Iisus Hristos: „Scriitorii Evangheliilor nu au vrut să spună niciodată că Nazarineanul a venit să abolească iudaismul, ci doar că a venit să stabilească o religie pentru neamuri de atunci înainte. Iar aceasta nu era nouă, ci chiar veche, fiind cele şapte porunci ale fiilor lui Noe, care fuseseră uitate. Apostolii şi Nazarineanul le-au stabilit atunci din nou"[2]. Tocmai datorită acestei filozofii, masoneria afirmă cu tărie că nu face religie, pentru că ea nu promovează o *religie* şi în nici un caz creştinismul, ci promovează indirect filozofia iudaică a legilor noahide, mai exact credinţa în Marele Arhitect al Universului şi în nemurirea sufletului (vezi „Obligaţiile unui mason" în *Constituţia* masonică, Secţiunea I, Cap. II, Art. 4,1. a., Buc, 2000). Ca şi iudaismul care încearcă să denatureze mesajul Domnului Iisus Hristos şi să spună că El nu a propovăduit decât „iudaismul pentru păgâni", adică legile noahide, acelaşi lucru îl face masoneria, care nu admite faptul că prin creştinism ar fi apărut ceva unic şi indispensabil mântuirii omului, ci doar o altă variantă de exprimare a untri unic adevăr de bază (credinţa în M.A.U.) pe care numai masoneria îl deţine în forma pură, originară, şi de aceea, ea nu se coboară la „meschinele" controverse dogmatice, ritualice etc, pe care le consideră trecătoare, de aceea ea „nu face religie", ci promovează toleranţa între toate credinţele. Când tot ritualul este îmbibat de simbolurile religiei mele (iudaice) şi mi se respectă învăţăturile de bază (credinţa în Dumnezeul unic şi nemurirea sufletului) este foarte simplu să decretez că „nu discut religie", ceea ce s-ar traduce mai exact prin: nu discut altă religie. Pentru că, trebuie să admitem că a vorbi de Dumnezeu (M.A.U.) şi nemurirea sufletului, este exact cu ceea ce se ocupă religia şi din această perspectivă, pretenţia masoneriei „că nu discută religie", este cam mincinoasă. Doctrina iudaică se ascunde în spatele acelei aşa-

[1] Rivka HORWITZ, „On Kabballa and Myth in 19th Century Germany: Isaac Bernays", *Proceedings of the American Academy for Jewish Research,* voi. 59 (1993), p. 154. Un filozof evreu, Elijah Benamozegh, chiar propunea textual ca „religie a viitorului", noahismul. El considera că această religie ar putea fi chiar creştinismul cu condiţia să renunţe la „erorile majore ale întrupării şi Trinităţii şi la intoleranţa faţă de cei care nu acceptă aceste dogme" (Marc GOPIN, „An Orthodox Embrace of Gentiles? Interfaith Tolerance in the Thought of S.D. Luzzatto and E. Benamozegh", *Modern Judaism,* voi. 18 (mai 1998), nr. 2, p. 185, 188, 190).

[2] Rabbi Iacob Emden (1697-1776), mentorul lui M. Mendelssohn, într-o scrisoare apărută în 1757, traducere de Rabbi Harvey FALK în „Rabbi Jacob Emden's Views on Christianity and the Noachide Commandments", *Journal ofEcumenical Studies,* voi. 19 (1982), nr. 1, p. 108.

zise 'religii naturale, acceptată de oamenii dintotdeauna', care include credința într-o „ființă superioară" şi în viața de după moarte. Dar dacă este vorba doar de această religie „naturală", atunci de ce aproape toate simbolurile şi ritualurile masonice conțin elemente din iudaism? Masoneria spune fiecărui candidat că nu trebuie să-şi schimbe religia, ci să rămână în cea pe care o are. („Să asculte de religia cu care toți oamenii sunt de acord, lăsând fiecăruia opiniile specifice" *Constituțiile,* 1723) Aceasta este exact filozofia legilor noahide, care susține că oricum non-evreii nu pot ajunge evrei şi să-şi ia jugul celor 613 porunci şi de aceea este suficient pentru ei să țină legile noahide, pe care majoritatea religiilor le promovează: „Paul a scris în epistola sa către Corinteni (I Cor. 7) că fiecare trebuie să adere la acea credință în care a fost chemat" (Rabbi I. EMDEN, în *art. cit.,* p. 109), susținea un rabin, tâlcuind eronat[1] cuvântul Sfântului Pavel.

Descreştinarea şi iudaizarea masoneriei reiese nu numai din temelia noahidică a ei, ci şi din influența asupra acestui ordin a doctrinei mistice evreieşti numită cabala. Din cercetările istoricilor masoni aflăm că această legătură dintre masonerie şi cabala exista încă de la începuturile ordinului. Astfel, în primul aşa-numit catehism masonic tipărit în 1726, la numai nouă ani de la întemeierea *noii masonerii* descreştinate, se observă preluarea în masonerie a unor elemente cabalistice[2]. De asemenea „prima folosire a literelor ebraice în textele rituale masonice o găsim într-o scriere masonică tipărită în 1723" *(Ibid,* p. 124). Autorul, enumerând mai multe dovezi, concluzionează spunând despre cea mai importantă legendă din cadrul masoneriei, cea a lui Hiram: „putem susține că unul dintre factorii care au stat la originea legendei lui Hiram a fost Cabala" *(Ibid.,* p. 128). Alți cercetători ai fenomenului masonic al secolelor trecute ne spun: „cabala stă la baza teosofiei, cosmogoniei şi hermeneuticii masonice şi îl urmează pe cel inițiat la toate cele trei nivele ale urcuşului său către Adevăr. ... Pentru masoni cabala conține adevărata cunoaştere despre Dumnezeu, lume şi om şi ea nu numai că determină procesul reparării universale, dar stabileşte şi modurile şi căile ei"[3]. Cunoscând masoneria vremii impregnată de elemente iudaice, un „inițiat" al vremii, J. Schwarz, considera chiar că „masoneria este o ştiință secretă ai cărei primi adepți au fost iudeii" *(Ibid.,* p. 42). în acelaşi studiu, autorul, vorbind despre masonii ruşi, îşi exprimă

[1] Sensul acestui text este bineînțeles cu totul altul decât cel dat de tâlcuitorii iudei. Aici Sfântul Apostol spune că atunci când ai primit credința cea adevărată nu mai contează starea socială (căsătorit, rob, liber) sau faptul că erai sau nu tăiat împrejur, căci oricum erai poți rămâne aşa, fără să-ți periclitezi mântuirea. Vezi SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, Omilia XIX, din *Tălcuiri la Epistola întâi către Corintheni,* Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 193.

[2] Vezi articolul lui Henrik BOGDAN, „Kabbalistic influence on the early developement of the Maşter Mason degree of Freemasonry", în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 123.

[3] Konstantin BURMISTROV, Măria ENDEL, „The place of Kabbalah in the doctrine of russian freemasons", *Aries* (Journal for the Study of Western Esotericism), 4 (2004), nr. 1, p. 38, 45. Vrednică de menționat este şi o scrisoare în manuscris consultată de autori la Biblioteca Rusă de Stat. Este vorba de *Scrisoarea rabinului din Lisabona către rabinul din Brest* scrisă în poloneză în anul 1817. Aici se spune „că Ordinul a fost întemeiat de personaje biblice; masoneria este considerată în scrisoare a fi un ordin secret evreiesc, ai cărui membrii, printre altele, recunosc creştinismul" *(Ibid.,* p. 43, n. 61).

uimirea: „Este greu de imaginat cum puteau combina evlavia ortodoxă cu lucrări de alchimie şi practici cabaliste"[1] *(Ibid.,* p. 36).

Am putea spune chiar că vina nu o poartă atât iudaismul, care a rămas fidel învăţăturii sale despre non-evrei, ci mai degrabă acei creştini (romano-catolici şi protestanţi) care au trădat - cu consecinţe inimaginabile -, datorită patimilor lor, învăţătura primită de la Mântuitorul Hristos prin Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi, lăsând flămânde şi sufleteşte moarte, generaţii întregi de urmaşi, care *n-au mai simţit mireasma Adevărului* în bisericile şi în învăţătura lor creştină deviată şi astfel, cum era şi firesc pentru orice căutător al adevărului, s-au lăsat purtaţi în toate zările spre diverse filozofii nemântuitoare. Căderea apusului în erezie nu a afectat numai creştinătatea, ci, cu consecinţe care se vor dezvălui în toată grozăvia lor doar la Judecata de Apoi, a afectat şi pe toţi acei necreştini care ar fi meritat cu prisosinţă să li se împărtăşească învăţătura cea adevărată, ca astfel să intre în părtăşie cu Cel după care tânjea sufletul lor şi nimeni nu li-L arăta. Secularizarea mondială pornită din rândurile creştinismului apusean este vinovată pentru îndepărtatea generală, atât a celor botezaţi cât şi a celor de alte religii, de căutarea lui Dumnezeu. De exemplu, romano-catolicismul, în loc să prezinte evreilor învăţătura autentic creştină, i-a influenţat cu scolasticismul rece în care căzuseră[2]. Sau, acelaşi catolicism, prin accentul pus pe faptele bune în teoria indulgenţelor, a stricat armonia credinţă-fapte bune, şi l-a făcut pe Luther să considere că doctrina catolică se aseamănă prea mult cu cea iudaică (care de asemenea ţinea la mare preţ faptele bune), şi astfel să cadă în cealaltă extremă, a credinţei fară fapte, îndepărtând astfel mai mult pe evrei de creştinism. Această teorie a asemănării dintre iudaism şi catolicism, a condus pe mulţi dintre cei îndoielnici, creştini sau nu, să cadă în plasa unei false teorii conspiraţioniste şi să creadă că creştinismul nu e decât cea mai mare farsă a iudeilor pentru cucerirea lumii, îndepărtând astfel alte suflete de mântuire.

Concluzia pare a fi că masoneria, deşi nu este iudaism, pentru că acesta este un privilegiu rasial, este totuşi „iudaismul" pentru non-evrei, atât cât le poate fi lor permis să se iudaizeze. De aceea, fraţilor noştri masoni creştini care se leapădă de Domnul nostru Iisus Hristos în loji, unde este interzisă vorbirea despre religie, Domnul le spune: *„Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar*

[1] La final, autorii descriu „influenţa ideologiei masonice asupra conştiinţei publice ruseşti. ... După cum se vede destul de clar, aceste idei au rămas foarte importante pentru filozofia religioasă rusă de la sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX (V. Soloviov, S. Boulgakov, P. Florensky, N. Berdiaev)". Prin descoperirea influenţei acestui izvor de inspiraţie atât de străin duhului ortodox, ne dăm seama de ce tocmai aceşti gânditori ortodocşi au fost controversaţi şi nu au fost asimilaţi de cugetul Bisericii. Profesorul Burmistrov a scris chiar un articol cu titlul „Vladimir Soloviov şi Cabala". După cum ştim, Soloviov a trecut spre sfârşitul vieţii la catolicism.

[2] Vezi despre aceasta articolul prof. T.M. RUDAVSKY, „The Impact of Scholasticism upon Jewish Philosophy in the fourteenth and fifteenth centuries", în *The Cambridge Companion to Medieval Jewish Philosophy,* edited by D.H. Frank and Oliver Leaman, Cambridge University Press, 2003, p. 345-370.

de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor şi Eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Matei 10, 32-33).

5.3. Legea 1: Idolatria

„ Cel ce nu cinsteşte pe Fiul nu cinsteşte pe Tatăl, Care L-a trimis" (Ioan 5, 23)

în continuare vom analiza în detaliu aceste porunci noahide pentru a vedea exact ce cer ele de la cel care vrea să le practice. Legile noahide nu sunt de fapt numai 7, ci 30 sau chiar 66. Părerea evreiască cea mai răspândită încă de la Maimonide, este aceea că creştinii nu pot fi consideraţi noahiţi, ci idolatri (chiar dacă „moderaţi"), datorită faptului că se închină Sfintei Treimi şi consideră pe Iisus Hristos ca fiind Dumnezeu. S-a încercat un compromis din partea iudaismului prin care să se considere acceptabilă învăţătura despre Sfânta Treime considerând-o ca „parteneriat" sau „asociaţionism" (shittuf) („aceasta era interpretarea iudaică a Trinitarismului". *Encicl. Judaica,* p. 1190), între Dumnezeul unic şi „alte deităţi". „Cele mai recente autorităţi sunt de acord că fiilor lui Noe le este interzis să creadă în 'parteneriat'. ... închinarea la aceste „fiinţe independente" este clar idolatrie"[1] au spus, referindu-se în mod clar la Domnul Iisus Hristos. „Trinitatea este un concept considerat, în general, anatema în cercurile ortodoxe [evreieşti]"[2]. Un alt compromis, sau o altă interpretare mai „tolerantă" faţă de creştini a fost făcută de rabinul Menahem Meiri (sec. XIV) care „a tranformat definiţia idolatriei din tradiţionalul concept *teologic* cu unul al cărui conţinut era în primul rând *moral.* După concepţia sa, toţi non-evreii ale căror credinţe impuneau constrângeri ce aproximau codul comportamental noahid, erau excluşi din clasa idolatrilor. Astfel el a putut să formuleze o politică halahică tolerantă faţă de creştini. ... Astfel cerinţa halahică de a accepta legea noahidă este identică cu cerinţa morală de a accepta mai degrabă legile existenţei civilizate decât a trăi într-o ordine păgână imorală. Acceptarea de către Iudaism a tuturor noahiţilor este deci o toleranţă liberală faţă de toţi oamenii care vor să trăiască moral" (E. KORN, n. 28). Acest fel de a pune problema credem că este o nouă provocare pentru creştinul ortodox. Ca şi în mişcarea ecumenică, ce încearcă prin activităţi sociale comune, între creştinii ortodocşi şi non-ortodocşi sau chiar non-creştini, să impună o nouă gândire teologică, aşa şi aici, prin argumentul că 'de fapt legile noahide sunt ceea ce orice om *civilizat* ar trebui să creadă', se introduce subtil ideea că orice om *civilizat* ar trebui să se închine la Dumnezeul cerut de legile

[1] Chaim CLORFENE, Yaakov ROGALSKY, *The Path of the Righteous Gentile: An Introduction to the Seven Laws of the Children ofNoah,* Targum Press, Michigan, 1987. Cu varianta online la: http://moshiach.com/action/morality/seven_laws.php. Citatele sunt acum din capitolul despre *Idolatrie.*

[2] Marc GOPIN, „An Orthodox Embrace of Gentiles? Interfaith Tolerance in the Thought of S.D. Luzzatto and E. Benamozegh", *Modern Judaism,* voi. 18 (mai 1998), nr. 2, p. 174.

noahide. Se încearcă orice, numai să nu se pună față în față învățătura creştin-ortodoxă cu celelalte (unde e clar că nimeni nu va ceda o iotă), ca astfel oamenii să uite importanța crucială a dreptei-credințe şi să cadă într-un sentimentalism creştin, ajungând să pună o aşa-zisă 'iubire' mai presus de adevăr.

Ca orice învățătură consecventă cu sine însăşi şi aceasta spune: „Oricine consideră că o religie idolatră este adevărată, chiar dacă nu se închină idolului, blasfemiază puternicul şi slăvitul nume al lui Dumnezeu" *(Mişna Tora,* Legile Idolatriei, capitolul 2, legea 6 apud Rogalsky, *op. cit.).* Despre creştinism ca idolatrie scrie şi într-o notă din cartea lui Rogalsky unde se spune: „Există un grup idolatru în Ierusalim care aduce turişti la casa sa de închinare. Uşa ce duce spre camera unde este ținut idolul este foarte joasă, încât toți cei care intră trebuie să se aplece, forțând astfel fiecare turist care intră să pară că se pleacă în fața idolului". Aici este vorba în mod clar despre Sfântul Mormânt al Domnului Iisus Hristos.

După cum spun toate sursele cercetate, cea mai importantă poruncă, din care izvorăsc toate celelalte şi care este punctul de plecare esențial pentru a deveni un bun noahit este porunca ce interzice idolatria. Talmudul, cel din care izvorăsc legile noahide spune: „Este numit iudeu oricine neagă idolatria" *(Meghila* 13 a) „Esența celor Şapte Legi Universale este interdicția împotriva idolatriei. Cel care cinsteşte o altă zeitate în afară de Creator neagă esența religiei şi respinge în întregime toate cele Şapte Legi" (Y. ROGALSKY, *op.cit.).* La prima vedere, această poruncă n-ar contrazice deloc învățătura creştină, dar, după cum, în mod repetat a afirmat şi rabinul Menachem Schneerson, aceste legi trebuie împlinite „cu toate detaliile şi particularitățile lor" şi „cu toate ramificațiile lor". Să vedem ce includ aceste ramificații. Ele includ o explicare mai detaliată, o tâlcuire, a ce implică fiecare dintre aceste porunci generale. Această condamnare a idolatriei din prima poruncă înseamnă: „cele mai importante trei imagini idolatre din lume sunt: 1. Dragonul, care îşi are originea în şarpele primordial. 2. Figura întreagă a unui om ce oferă privitorului ceva din mâna sa. *(Talmudul Babilonian, Avodah Zarah* 41a). (Această imagine se găseşte astăzi de obicei la intrarea unor biserici) 3. O femeie alăptând un copil. Aceasta este pervertirea idolatră a Evei, mama întregii umanități. A devenit simbolul împărătesei cerurilor şi este o imagine ce încă predomină în multe culturi şi religii" (Y. ROGALSKY, *op.cit.):*

Un autor evreu spunea încă din 1945 că „Noua Ordine Mondială este văzută ca fiind un pas către era în care Dumnezeu va fi recunoscut de lumea întreagă ca Domn al Universului. Şi, Noua Ordine Mondială ar putea fi realizarea speranței din Cartea de Rugăciune Evreiască cum că «Tu vei elimina toate urâciunile de pe fața pământului; când lumea va fi desăvârşită sub domnia Atotputernicului. ... Şi Domnul va fi rege peste tot pământul: în acea zi Domnul va fi Unul şi numele Lui Unul»"[1]. După cum se ştie, „urâciunile" nu sunt altceva decât idolii, Domnul Iisus Hristos fiind considerat unul dintre ei.

[1] Leo JUNG, „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction", *American Journal of Economics andSociology,* voi. 4 (1945), nr. 3, p. 386.

Fără îndoială că primirea poruncilor noahide şi mai ales porunca aceasta a idolatriei, pentru popoarele asiatice sau africane, care încă se mai închină la mai mulţi zei sau idoli, este binevenită, ea ridicându-i pe aceştia spre o idee mai înaltă despre Dumnezeu şi devenindu-le astfel „pedagog către Hristos", după cum pentru evreii cuminţi a fost Vechiul Testament ce i-a călăuzit spre primirea Mântuitorului.

Se înţelege foarte uşor din aceste subdiviziunii ale primei porunci, că **cea mai importantă lege noahidă este cel mai mare păcat pentru un creştin:** contestarea dumnezeirii Mântuitorului Iisus Hristos. Pentru o mai trainică înşelare a creştinilor, se foloseşte ca argument împotriva idolatriei chiar cuvântul Domnului Iisus Hristos pentru a întări negarea dumnezeirii Acestuia şi se citează din Evanghelia după Marcu: ***ascultă*** *Israele, Domnul Dumnezeul nostru* ***este*** *singurul Domn"* (12, 29)'.

Că lepădarea de Domnul Iisus Hristos ca Mesia este condiţia fundamentală pentru a deveni noahid ne este confirmat şi de alte surse. Unele ziare americane, comentând despre mişcarea noahidă contemporană, aduc mărturiile celor convertiţi la ea. Fiind vorba, în majoritate, despre creştini, aceştia mărturisesc că, devenind noahiţi „respingerea lui Iisus a fost una dintre cele mai dureroase decizii luate vreodată" sau că liderul lor „i-a condus la concluzia că Iisus nu este Mesia"[2]. Dintre învăţăturile acestei mişcări iudaice, amintim: „noahiţii resping conceptul de naştere din fecioară, precum şi ideea că Iisus a înviat din morţi. Ei cred că a fost un rabin important, dar nu Mesia"[3].

Islamul este considerată o religie noahidă, dar creştinismul nu. Doar cei din mişcarea unitariană sunt acceptaţi, deoarece aceia nu cred în dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos.

5.4. Legea a 2-a: Prigonirea Sfântului Nume

j *„Oricine tăgăduieşte pe Fiul nu are nici pe Tatăl; cine mărturiseşte pe Fiul are şi pe Tatăl" (I Ioan 2, 23)* j

0 altă lege noahidă este cea care interzice blasfemia. Aici iarăşi este vizat creştinisnjiul, deoarece orice rugăciune către altcineva decât Dumnezeu este considerată blasfemie. Ca şi în cazul preoţiei universale, şi aici se observă o asemănare îiitre concepţia iudaică despre cui trebuie să ne rugăm şi rătăcirea

[1] Michael Ellias DALLEN, *The Rainbow Covenant: Torah and the Seven Universal Laws,* Lightcatcher Books, New York, 2003, p. 268.

[2] Gabriel KAHN, „Torah without jews stirs Texas", *Forward,* N.Y., voi. 100, nr. 31 din 8 noe 1996, p. 1.

[3] Dan GEORGE, „Former Baptist church takes its lead from Jewish thought", *Chicago Tribune,* 24 mai 1991, p. 8.

protestantă care a exclus dintre persoanele către care ne putem ruga, atât pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, cât şi pe sfinţi şi îngeri.

Războiul Numelui de care vorbeam mai sus se manifestă din plin în cadrul iudaismului. în timp ce pentru creştin, IISUS HRISTOS este cel mai important cuvânt din viaţa sa, pentru evreii religioşi este cel mai 'urât' nume. Mai întâi trebuie să spunem că înainte de cărturarii iudei, acest Sfânt Nume a fost şi este vrăjmaşul de moarte al diavolului. Se ştie din mii de mărturii că atunci când diavolul vorbeşte prin glasurile persoanelor îndrăcite, el nu pronunţă niciodată numele Domnului Iisus Hristos pentru că îl arde. La fel, nici creştinii, printr-o subtilă „teologie a numelui", nu obişnuiesc să pronunţe numele diavolului, ci îi spun nefârtatul, cornilă etc. Din contră, numele diavolului şi al numeroşilor săi subalterni este invocat în ritualurile magice când cu adevărat se cere ajutorul acestor puteri ale întunericului, spre pierzarea celor ce se angajează în astfel de cutremurătoare întâlniri.

în continuare, vom prezenta câteva exemple ce atestă intoleranţa unor membri ai comunităţii evreieşti faţă de Sfântul Nume al Domnului Iisus Hristos. Ea a pornit încă din timpul vieţii Mântuitorului, din momentele Sfintelor Patimi: *„Pilat a scris şi titlu şi l-apus deasupra Crucii. Şi era scris: Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor! Deci arhiereii iudeilor au zis lui Pilat: Nu scrie: împăratul iudeilor, ci că Acela a zis: Eu sunt împăratul iudeilor". (Ioan* 19, 19, 21)

Apoi a continuat de-a lungul veacurilor, de ex., prin faptul că Domnului Iisus Hristos nu i se spunea nici măcar Isus, ci se fereau până şi de pronunţarea Sfântului Său Nume, numindu-L, „spânzuratul" după cum ne arată o lucrare polemică din sec. al XH-lea[1]. Chiar şi în Senatul american doi senatori de religie mozaică (L. Teitelbaum şi Sharon Grosfeld) au pornit un scandal fiindcă, în rugăciunile din cadrul şedinţelor, clericii creştini rostesc numele Domnului Iisus Hristos, deşi politica Senatului este ca binecuvântările să fie ecumenice şi inclusive[2].

Asemenea se întâmplă şi cu comunităţile noahide de astăzi care în declaraţiile lor vorbesc de Domnul Iisus Hristos, dar nici măcar nu-i pronunţă Sfântul Nume, ci vorbesc despre „acea persoană", „acel om", iar în jurământul, făcut pentru a deveni noahid se cere obligatoriu ca cei ce provin dintr-o confesiune creştină să tăgăduiască dumnezeirea Domnului şi faptul că este Mesia[3].

în primul rând, trebuie să spunem că, chiar dacă în iudaism, mai nou, se vorbeşte despre Domnul Iisus Hristos, Sfântul Său Nume, aproape întotdeauna este pronunţat numai în varianta *Isus* deoarece dacă ar spune şi Hristos (care e traducerea greacă a ebraicului Mesia) ar însemna o recunoaştere a mesianităţii

[1] *Sefer Nizzahon* sau *Nizzahon Vetus.* Vezi *The Jewish-Chhstian debate in the high Middle Ages: a criticai edition of the Nizzahon vetus* with an introd., translation, and commentary by David Berger, The Jewish Publication Society of America, 1979. Este vorba de o lucrare apologetică evreiască anti-creştină scrisă de un rabin.

[2] Vezi articolul: Hamil R. HARRIS, „Senate, Clergy Battle Over Ecumenism, Pastors Differ Over Use of Jesus's Name in Prayers", *The Washington Post,* 30 ian. 2003, p. 7.

[3] Vezi şi originalul ebraic la: www.wikinoah.org/index.php/The_Noahide_Oath - Jerusalem Court for Bnei Noah

Sale. Vom da trei detalii semnificative, prin care orice om îşi poate da seama despre lupta sistematică şi conştientă cu care se combate Sfântul Nume şi implicit Persoana Mântuitorului. „Multe cărţi de rugăciune askenazi sau reformate au eliminat versul *la-hevel va-rik* [din cea mai cunoscută rugăciune evreiască *Aleinu]* deoarece conotaţia sa numerică era aceeaşi cu cea a numelui lui Isus"[1]. într-o carte scrisă de un creştin şi apărută la o editură evreiască românească, (Hans KONG, *Iudaismul,* Ed. Hasefer, Buc, 2005) la sfârşit, ca la orice studiu serios, există un index de nume. Dar contrar oricărui studiu serios şi încălcând toate regulile unui aparat critic academic, în acest index găsim o mică „scăpare". La locul unde ar fi trebuit să apară numele Domnului Iisus Hristos, deci la litera I conform traducerii române, nu apare acest Sfânt Nume. El apare doar la litera J, în forma germană de *Jesus Christ,* iar cele patru (deşi chiar în varianta germană, Numele apare de mai multe ori decât 4) pagini enumerate aici trimit doar la nişte simple note de subsol de la sfârşitul cărţii. Aceasta în ciuda faptului că există capitole întregi în care se vorbeşte despre Domnul Iisus Hristos şi în ciuda faptului că alte nume, care apar tot de multe ori, au trimiterile de la index precizate cu toată acrivia. Aşadar, numele lui Hitler apare la index de 55 de ori, iar pentru numele Domnului Iisus Hristos nu apare nici măcar *o* trimitere la textul propriu-zis al lucrării. Un al treilea detaliu semnificativ este din industria divertismentului, care şi ea este folosită ca mijloc de propagandă anti-creştină. între anii 1999 - 2003, în SUA a rulat la televiziune un serial de desene animate cu titlul *Futurama.* Textul este scris de doi scenarişti de origine evreiască, care au lucrat şi la desenele despre familia Simpson. Acţiunea se petrece în viitor, la începutul sec. XXXI. Unul dintre episoade se numeşte „Xmas Story" ceea ce este de fapt prescurtarea de la *Christmas Story* (Poveste de Crăciun). în acest episod se spune că, în acel viitor, Crăciunul nu se va mai numi *Christmas* ci doar *Xmas,* eliminându-se Preasfântul Nume. Tot în aceste desene animate, unde religia parodiată drept creştinism se numea Robotology, robotul evreu spune la un moment dat că „Robotul Iisus a fost construit [adică nu exista din veşnicie, ci a fost om creat *n.n.]* şi a fost un robot foarte bine programat. Dar nu a fost Mesia al nostru" (episodul *Future Stock).* Această „mică schimbare" este în perfect acord cu lupta împotriva Numelui, pe care am privit-o cu stupoare şi la Crăciunul anului 2006, când, într-o localitate americană au fost scoase dintr-un aranjament la scară naturală, ce reprezenta Naşterea Domnului, cele două personaje mai importante: pruncul Iisus şi Maica Sa[2] sau într-un aeroport american unde a trebuit

[1] Ariei SCHEIB, *Aleinu* la www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Judaism/aleinu.html

[2] Vezi Victor RONCEA, „Cum vrea Moş Gerilă Soros să ne fure Crăciunul", în ziarul *Ziua,* Nr. 3803, de luni, 11 decembrie 2006. „într-un orăşel din Statele Unite, pruncul Iisus şi Fecioara Măria au fost arestaţi din iesle, luaţi pe sus, dintr-o reproducere la scară naturală a scenei nativităţii, pentru că ar fi putut jigni vreun anti-creştin. Pentru că în SUA s-a reuşit înregistrarea "Bisericii sataniste". După protestele credincioşilor, care l-au întrebat pe primar a cui naştere se sărbătoreşte de Crăciun, Mântuitorul şi Mama Sa şi-au reluat locul firesc". De asemenea, unii nu mai numesc nici bradul *Christmas tree,* ci doar *Holiday Tree.*

să fie scoşi pomii de Crăciun datorită plângerii unui rabin care spunea că dacă sunt pomi ar trebui să fie şi un simbol evreiesc pe măsură (menora)[1].

Aceeaşi prescurtare (Xmas) este folosită şi de noahiţi. După convertire aceştia încep să batjocorească sărbătorile creştine, făcând emisiuni despre „Obiceiurile păgâne de Xmas"[2].

Această practică se bazează şi pe cuvântul Domnului spus în Vechiul Testament în legătură cu „idolii dumnezeilor lor": *„să ştergeţi numele lor din locurile acelea" (Deut.* 12, 3; *Jertfelnicele lor să le stricaţi... idolii dumnezeilor lor să-i ardeţi cu foc (Deut.* 7, 5; *leş.* 34, 13), *Au sfărâmat chipul cel cioplit al lui Baal şi au dărâmat capiştea lui Baal şi au făcut din ea loc de necurăţenii*[3] *(IV Regi* 10, 27), idol fiind pentru iudaism şi creştinismul şi implicit Domnul nostru Iisus Hristos.

Practica de a tăia o parte dintr-un cuvânt, pentru a-l anula oarecum, nu este neobişnuită în iudaism. Această tehnică se numeşte nulificarea idolului şi ea se săvârşeşte în cazul statuilor prin ciopârţirea unei părţi a feţei, iar în cazul cuvintelor prin introducerea unui asterisc la începutul acelui cuvânt. In categoria cuvintelor care nu trebuie să fie pronunţate se află cele ale dumnezeilor străini, adică ale idolilor, iar pentru noahiţi, din nefericire, însuşi Domnul nostru Iisus Hristos este considerat un idol, iar preasfântul Său nume este scris astfel: J*esus, laolaltă cu J*upiter, M*ithra, Z*eus.

Trebuie să amintim că această luptă împotriva numelui Domnului, nu este foarte diferită de lupta împotriva icoanelor Domnului din şcoli, ce a avut loc recent în România şi nici de războiul pe plan legislativ declanşat împotriva oricărui simbol religios prin care un om să-şi arate credinţa sa. Iată cât de limpede descrie situaţia o ştire de la BBC: „Legea care interzice baticul islamic în şcoli va intra în vigoare săptămâna aceasta. Elevilor şi studenţilor le e interzis să poarte în şcolile publice semne sau însemne care să arate afilierea lor religioasă"[4]. Mentalitatea lojilor masonice a ajuns în cele din urmă să fie lege în spaţiul public.

Ce este mai grav este că cenzurarea unor cuvinte legate de creştinism era prezentă şi în vremea comunismului, când nu aveai voie să pronunţi la televizor cuvântul *biserică* sau *mănăstire,* şi este prezentă şi astăzi în cazul altor cuvinte.

Aşadar creştinului dreptcredincios nu-i rămâne decât să zică cu bucurie şi curaj: *Pomeni-voi Numele Tău întru tot neamul şi neamul!* (Psalmul 44, 20)

[1] Chiar titlul articolului din ziarul evreiesc *Jenisalem Post* (www.jpost.com, 11 dec. 2006) vorbea despre „X-mas trees removed".

[2] Vezi despre emisiunea fostului creştin, actual noahid, Jim LONG, *The Pagan Customs of Xmas,* la adresa: www.israelnationalnews.com/news.php3?id=l 18065.

[3] Există o foarte mare asemănare între conţinutul acestei porunci şi cele săvârşite sub comunism, ai cărui ideologi de bază nu au fost străini de învăţătura Vechiului Testament. După cum ştim, bisericile, dacă nu au fost distruse cu totul, au fost transformate în cele mai necuviincioase locuri. Iar preoţii, călugării, ierarhii şi credincioşii au fost omorâţi cu sutele de mii: *„şi a junghiat pe jertfelnice pe toţi preoţii înălţimilor care erau acolo" (IV Regi* 23, 20)

[4] Vezi la: www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2004/08/040830_franta_rezista_santaj.shtml.

5.5. Legea a 6-a: Atacul împotriva Sfintei împărtăşanii

Dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi.

Ioan 6, 53

Legea a 6-a constă în interdicţia de a mânca din carnea şi sângele unui animal viu. Această lege se afla şi printre poruncile date de Domnul în perioada Vechiului Testament. Astfel în cartea *Genezei* se spune: *Numai carne cu sângele ei, în care e viaţa ei, să nu mâncaţi.* (9, 4) iar la *Levitic: Dacă un om dintre fiii lui Israel şi dintre străinii care trăiesc între voi va mânca orice fel de sânge, îmi voi întoarce faţa Mea împotriva sufletului celui ce va mânca sânge şi-l voi stârpi din poporul său, pentru că viaţa a tot trupul este în sânge şi pe acesta vi l-am dat pentru jertfelnic, ca să vă curăţiţi sufletele voastre, că sângele acesta curăţeşte sufletul.* (17, 10-11; *Deut.* 12, 23-25) Din aceste cuvinte reiese evident faptul că interdicţia de a bea sânge ascundea taina Legământului celui nou, unde Domnul Iisus Hristos a spus: *,J3eţi dintru acesta toţi, că acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor'" (Matei* 26, 27). Sfântul Pavel a tâlcuit: *El a intrat o dată pentru totdeauna în Sfânta Sfintelor, nu cu sânge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi sângele Său, şi a dobândit o veşnică răscumpărare. Căci dacă sângele ţapilor şi al taurilor şi cenuşa junincii, stropind pe cei spurcaţi, îi sfinţeşte spre curăţirea trupului, cu cât mai mult sângele lui Hristos, Care, prin Duhul cel veşnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curaţi cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiţi Dumnezeului celui viu? (Evrei* 9, 12-14). Iar Sfinţii Părinţii au mărturisit: „Iată că toate cele ale vechii preoţii sunt deosebite de preoţia lui Hristos, şi atât de mare este covârşirea ce are Hristos, mai presus de arhiereii cei vechi, pe cât este covârşirea dumnezeiescului sânge mai presus de sângele dobitoacelor, cu care arhiereii legii intrau în Sfânta Sfintelor"[1].

Unii iudei, încă din timpul vieţii Mântuitorului s-au îndoit de cuvintele Sale dumnezeieşti. Când Domnul a spus: *Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viaţa lumii este trupul Meu (Ioan* 6, 51) iudeii nu credeau şi *se certau între ei zicând: Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mâncăm?* (6, 52) *... şi de atunci mulţi dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi şi nu mai umblau cu el.* (6, 66). Ce înseamnă că *,^-au dus înapoi"* dacă nu faptul că au renunţat la împărătăşirea îndumnezeitoare cu sfântul trup şi sânge al Domnului Iisus Hristos pentru a rămâne doar la prefigurările vechi-testamentare, ce s-au împlinit numai prin întruparea Domnului. Acest lucru se întâmplă şi astăzi cu

[1] SFÂNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tâlcuire la Epistola Sfântului Pavel către Evrei,* în *Cele patrusprăzece epistolii ale Slăvitului Apostol Pavel,* tom. III, trad. de Veniamin Costachi, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Buc, 1904, p. 531

iudaismul şi grupurile noahide care tăgăduiesc prezenţa reală a trupului şi sângelui Domnului în Sfânta Euharistie.

Acuzele cum că Sfânta împărtăşanie ar fi o formă de canibalism au început încă din primele veacuri creştine când iudeii aduceau acest argument împotriva creştinilor, folosindu-1 în campania de denigrare în faţa „opiniei publice". Sfântul Chirii al Ierusalimului spune: „Altă dată, Hristos, vorbind iudeilor, le spunea: *Dacă nu veţi mânca trupul Meu şi nu veţi bea sângele Meu, nu veţi avea viaţă în voi" (Ioan* 6, 53). Iudeii însă, pentru că n-au înţeles în chip duhovnicesc cele spuse, s-au depărtat de El, socotind că-i îndeamnă să mănânce trupul Lui"[1]. Despre această acuză vorbesc mai mulţi apologeţi ai primelor secole: Sfântul Justin Martirul şi Filozoful, Taţian Asirianul, Athenagoras Athenianul, Origen, Teofil al Antiohiei, Tertullian, Minucius Felix[2]. După cum am arătat mai sus, una dintre imaginile considerate idolatre de către evrei este cea în care Mântuitorul Hristos dăruieşte ucenicilor Sfânta împărtăşanie. De aceea, credem că adevăratul motiv al păstrării acestei interdicţii noahide de a nu mânca din carnea şi sângele unui animal viu, astăzi, când aproape nicăieri nu se mai practică aşa ceva, este vechea ură împotriva Sfintei împărtăşanii a diavolului, preluată şi de poporul iudeu. Căci ştim că fiecare dintre legile noahide are mai multe tâlcuiri şi ramificaţii şi mai ştim şi că cenzurarea, eliminarea şi vorbirea metaforică era o practică folosită în mod curent de învăţaţii evrei „pentru a nu răni sensibilitatea celor care erau majoritari din punct de vedere religios" (i.e. creştinii) dar pentru a putea totuşi transmite ucenicilor lor argumentele anti-creştine, sub vălul unor cuvinte neutre[3]. împotrivire faţă de Sfânta Taină a împărtăşaniei găsim şi în cele câteva zeci de povestiri, prezente mai ales în spaţiul occidental ce relatează profanarea ostiei (denumirea catolică a euharistiei) catolice de către unii iudei.

Profesorul de studii iudaice, Kenneth Stow, de la Universitatea din Haifa, într-o carte recentă, descrie pe larg poziţia evreiască de-a lungul vremii faţă de Sfânta împărtăşanie. Aceia credeau că „ceea ce creştinii consumă la altarele lor este chiar carne, carne adevărată. Jertfa pe care o aduceau creştinii era umană, canibalică şi păgână"[4]. Autorul citează şi pe Rabbi Akiva din secolul II, care spunea în chip alegoric: „Am văzut un goy [non-evreu] care a legat pe tatăl său, l-a aşezat în faţa câinelui său şi câinele l-a mâncat". Iată şi tâlcuirea acestui text: „Tatăl este Dumnezeu (întrupat) iar goy-ul şi câinele sunt creştinii nesăţioşi (rapacious) care devorează pe Tatăl (pâinea, Dumnezeul creştin, *corpus verum).* ... Creştinii L-au antropomorfizat şi canibalizat pe Dumnezeu. Euharistia este idolatria la ceea ce are ea mai rău *(Ibid.,* p. 142). Chiar şi despre învăţătura lui Raşi (sec. XI), unul dintre cei mai importanţi exegeţi iudei, acelaşi autor spune: „în

[1] „Despre trupul şi sângele lui Hristos" în *Cateheze,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc., 2003, p. 356.

[2] Vezi studiul: Andrew MCGOWAN, „Eating People: Accusations of Cannibalism against Christians in the Second Century", *Journal ofEarly Christian Studies,* voi. 2 (1994), p. 413.

[3] Despre această practică vezi la Moshe CARMILLY-WEINBERGER, *Cenzură şi libertate de expresie în istoria evreilor,* Ed. Hasefer, Buc, 2003, p. 293 ş.u.

[4] Kenneth STOW, *Jewish Dogs: An Image and Its Interpreters: Continuity in the Catholic-Jewish Encounter,* Stanford University Press, 2006, p. 140.

concepția lui Raşi, creştinii sacrifică şi îşi mănâncă Dumnezeul (idolatru), lucru pe care un evreu nu ar trebui să-1 facă niciodată. Raşi reprezenta norma şi evreii îl credeau pe cuvânt. Pentru a evita, orice ar putea semăna, chiar şi pe departe, cu Euharistia, evreii (majoritatea, oricum), accentuau în mod special, vechiul precept halahic, de a evita vinul care a fost atins de ne-evrei. Şi, după cum am văzut, mamele evreice, le puneau pe doicile lor să-şi verse la toaletă laptele lor timp de trei zile după ce primeau Sfânta împărtăşanie. ... Euharistia era ținută cât mai departe posibil" *(Ibid.,* p. 143).

Din sursele consultate reiese aşadar cu claritate faptul că pentru iudaism ca şi pentru comunitățile noahide, Sfânta împărtăşanie este o încălcare flagrantă a poruncii ce interzice orice fel de idolatrie.

5.6. Legea a 7-a: Sistemul juridic anticreştin, ,, evanghelia socială "

şi ,, tikun olam "

„Forțele care pregătesc apariția Antihristului vor deținefuncții importante în viața publică"
Sfântul Ioan Maximovici[1]

Să încercăm să analizăm codul noahid şi în perspectiva profețiilor Sfântului Ioan Evanghelistul şi ale Sfinților Părinți despre vremurile de pe urmă. „Faptul că legilor noahide li s-a dat o formulare legală exactă doar după pierderea suveranității iudaice nu este un lucru neobişnuit. Dreptul iudaic elaborează frecvent doctrine care vor intra în folosință doar în viitor, când Israel va fi reconstituit politic în zilele lui Mesia"[2]. Iar codul noahid este exact o doctrină care va fi aplicată mai ales în zilele lui Antihrist, falsul mesia. „Unul dintre scopurile Codului Noahid este acela de a-i 'însemna' (to mark out)[3] pe oamenii cărora nu li se aplică standardul dublu [în dreptul evreiesc evreii sunt tratați în mod diferit de ne-evrei, *n.n.]* şi cu care coexistența morală este posibilă. ... Menachem Meiri, un comentator talmudic din sec. XIV scrie că «orice noahid care acceptă asupra sa cele şapte porunci [adică se leapădă de Domnul, *n.n.],* este unul dintre sfinții neamurilor, este în categoria celor religioşi şi are parte în viața viitoare». ... Codul noahid este un fel de lege internațională. ... Probabil Codul

[1] „Despre sfârşitul lumii", în *Noi minuni ale Sfântului Ioan de San Francisco,* trad. de Ştefan Voronca, Ed. Egumenită, Galați, 2004, p. 159.

[2] Suzanne LAST STONE, „Sinaitic and Noahide Law: Legal Pluralism in Jewish Law", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), p. 1163,n. 14.

[3] Este interesant că autorul foloseşte aici chiar cuvântul din *Apocalipsă: to mark* (a însemna, a se însemna cu marcaje, a selecționa) care se referă la *semnul* pe care-1 vor primi cei care se vor lepăda de Domnul Iisus Hristos. Vezi *Apocalipsă* 13, 16-17.

este o creație târzie, rodul unei imaginații imperiale. ... Rabinii şi-au imaginat o eră mesianică, când un rege evreu va domni, nu peste întreaga lume, ci peste pământul lui Israel şi şi-au imaginat acest pământ cu populațiile sale heterogene.... Codul Noahid capătă înțeles numai când evreii exercită putere politică: îşi asumă responsabilitatea față de cea de-a şaptea poruncă şi instituie un sistem juridic pentru a impune celelalte şase porunci ne-evreilor. în această formă 'legea naturală' este o creație imperială şi aici, ca şi în alte imperii, trasează un mod de a tolera națiunile străine. Sau cel puțin, defineşte o toleranță limitată: străinii rezidenți trebuie să renunțe la idolatrie; nu trebuie să se convertească la iudaism"[1]. Concluzia acestor cuvinte este că vedem cum se conturează pas cu pas sistemul legal care va sta la baza ultimei prigoane din vremea lui Antihrist.

Legătura dintre sistemul legal actual şi toleranță a fost foarte bine exprimată de glasul Curții Supreme americane:

„Curtea Supremă a arătat cu mai multe ocazii că primul amendament interzice tribunalelor să țină seama de adevărul sau falsitatea unei religii. Fostul judecător Douglas spunea: «Legea nu cunoaşte [conceptul de] erezia şi nu sprijină nici o dogmă sau sectă»"[2]

Impunerea unui sistem legal *(dinim)* este o altă poruncă dintre cele şapte[3]. După unele împărțiri ea ar fi chiar prima. „Deşi cele Şapte Legi nu există pentru a pedepsi oamenii, nu ar avea nici un sens să fie numite 'legi' dacă nu ar exista tribunale care să le impună atunci când este necesar"[4]. Deci, se pare că prin această învățătură se încearcă impunerea unei gândiri unice *prin lege,* lezându-se astfel dreptul omului de a crede ce doreşte. Maimonide răspunzând la întrebarea: „Ce se înțelege prin porunca *dinim?"* spunea: „Se înțelege că ei [noahiții] sunt obligați să numească judecători în toate districtele pentru a judeca chestiuni legate de celelalte şase porunci şi să le promulge"[5]. Deci toți non-evreii (inclusiv creştinii) ar trebui, conform acestor învățați, să lucreze la făurirea şi impunerea unui sistem legal bazat pe nişte legi ce se opun credinței lor. Ceea ce din nefericire se şi întâmplă. Dar a respecta legile noahide, după cum am arătat mai sus, este egal cu a deveni de un gând cu cel de credință iudaică, deoarece „deşi legea lui Moise şi cea noahidă diferă întrucâtva la detalii, principiile lor generale sunt aceleaşi, provenind din aceeaşi sursă"[6].

[1] Michael WALZER, *art. cit.*

[2] John E. LEMOULT, „Deprogramming members of religious sects", *Fordham Law Review,* voi. 46(1977-1978), p. 611.

[3] Despre această poruncă vezi studiile: Suzanne LAST STONE, „Sinaitic and Noahide Law: Legal Pluralism in Jewish Law", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), p. 1157-1214 şi Nahum RAKOVER, „Jewish Law and the Noahide Obligați on to Preserve Social Order", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), p. 1073-1136.

[4] Rabbi Yirmeyahu BINDMAN, *Seven Colors of the Rainbow,* Schueller House, 2000, p. 113.

[5] *Legile Regilor,* 9:14, citat de N. RAKOVER, *art. cit.,* p. 1076.

[6] Rabbi JosephAlbo(f 1444), *Sefer halkarim* 1:25, citat de N. RAKOVER, art. *cit.,* p. 1079, n. 36

Ideea unui sistem legal de influenţă iudaică a început să fie promovată în rândul creştinilor apuseni încă din sec. XVII prin scrierile lui John Selden. Acesta, în lucrarea sa *De Synhedriis et prcefecturis juridicii Veterum Ebraeorum* (Londra, 1646), influenţat de învăţătura iudaică, promovează un sistem legal bazat pe cele şapte legi noahide[1]. Pentru Selden, modelul unui for conducător al societăţii, care să se ocupe atât de problemele civile cât şi de cele bisericeşti, era Marele Sinedriu evreiesc, el considerând că o biserică ce ar fi condusă de parlament ar fi mai bună decât cea condusă de preoţi. „Selden s-a dus în mormânt fiind implicat într-un proiect masiv de recuperare a ceea ce ar fi putut fi cea mai bună instituţie pentru vindecarea problemelor societăţii religioase a secolului al XVII-lea, Sinedriul evreiesc. [...] Selden a devenit din ce în ce mai ataşat de noţiunea iudaică holistă, care spunea că nu există nici o deosebire între sacru şi profan. în de Dumnezeu aleasa societate a evreilor, Sinedriul dezbate toate tipurile de cazuri şi toată legea este religioasă... [...] în jurul anului 1640, Selden considera Sinedriul ca cel care reglementa întreaga societate religioasă, inclusiv chestiuni referitoare la templu, familie, dări, calendar, infracţiuni civile şi criminale"[2].

Această atitudine de colaboraţionism sau sergianism, teoretizată atunci, chiar a devenit realitate în unele ţări unde regele sau regina este conducătorul bisericii de stat şi deciziile acelei biserici trebuie validate de acesta, transformându-se astfel dumnezeiasca instituţie divino-umană, într-o simplă instituţie lumească. Şi aceasta este şi tendinţa lumii actuale când, într-un viitor nu foarte depărtat, Antihrist va avea atât puterea politică cât şi pe cea „religioasă" şi când creştinii sunt chemaţi să mărturisească, aşa cum au făcut-o milioanele de sfinţi dinaintea lor, că *„împărăţia Mea nu este din lumea aceasta".* Această stare a lucrurilor a fost profeţită şi de marele sfânt al Bisericii Atanasie cel Mare, care spunea că „unul dintre semnele care vor prevesti apropierea lui Antihrist este trecerea cârmuirii Bisericii din mâinile arhipăstorilor în cele ale conducătorilor lumeşti"[3]. Şi aceasta vedem că se întâmplă peste tot în lume, unde „religiile" au fost infiltrate de către forţe necurate şi deturnate spre diverse scopuri lumeşti, străine de voia lui Dumnezeu.

Alţi autori evrei progresişti susţin că milostenia din sinagogi este insuficientă şi că pentru realizarea *tikkun-ului* şi a unor schimbări semnificative „este necesară implicarea în politica socială şi în propagandă în ce priveşte legislaţia. Dacă dorim schimbări pe scară largă în vieţile săracilor şi ale celor persecutaţi este necesară activitate politică"[4]. Printr-o astfel de gândire se ajunge la teoria cum că pentru „repararea lumii" Dumnezeu are nevoie şi lucrează printr-un sistem legal şi economic bine pus la punct, înlocuindu-se mântuirea adusă de

[1] Isaac HERZOG, „John Selden and Jewish Law", *Journal of Comparative Legislation and International Law,* voi. 13 (1931), nr. 4, p. 240.

[2] Reid BARBOUR, *John Selden: Measures of the Holy Commonwealth in Seventeenth-Century England,* University of Toronto Press, 2003, p. 15, 50, 274.

[3] Citat de Pr. Valentin MORDASOV în: *Sfaturile unui preot pentru enoriaşii lui,* trad. de Mariana Caşu, Ed. Sofia, Buc, 2007, p. 37.

[4] Steve GUTOW, *„Tikkun Olam:* A Public Policy Focus", *The Reconstructionist,* voi. 65 (2000), nr. 1,p. 52.

Domnul Iisus Hristos prin diverse „evanghelii" legislative, politice şi economice care ar putea să „mântuiască" lumea.

Ceea ce se întâmplă acum (adică de câteva sute de ani), campania acerbă pentru separarea statului de religie, este de fapt dorinţa de a elimina creştinismul din spaţiul public pentru a pregăti calea unui for conducător politico-religios bazat pe alte principii decât cele creştine. Inaintemergătoruî unui astfel de for mondial, care va stabili legile în întreaga lume, este deja cel al Uniunii Europene, unde există principiul „preeminenţei dreptului european faţă de cel al statelor membre". Acest principiu seamănă cu unul din Talmud despre care se spune: „Versiunea modernă a vechiului principiu talmudic *dehiyat tobat ha-prat letobath hakellal,* (Gittin 48b-53a, neluarea în considerare, sau suspendarea privilegiului individual atunci când contravine binelui universal), a dus deja la o conştientizare a nevoii de a reduce suveranitatea naţională"[1]. Dar cine va stabili care este acest „bine universal" care va neglija legea, poate creştină, a unui stat?

Modelul Uniunii Europene, despre care ştim că a fost realizat „de o elită clarvăzătoare şi cu scopuri clare"[2] pe temelii masonice, se doreşte a fi folosit acum pentru crearea unei uniuni globale. „Ceea ce promovează o societate deschisă globală este dominaţia legii la scară internaţională" *(Ibid.).* Şi iar ne întrebăm: care lege? G. Soros spune că decizia promovării Europei ca prototip al unei societăţi globale, nu trebuie să mai fie în mâna elitelor, ci în cea a poporului, iar „elita trebuie să modeleze opinia publică" *(Ibid.).* Adică tot elita manipulează opinia publică şi o convinge să ceară ceea ce vrea ea.

Sistemul legal de influenţă iudaică promovat prin cea de-a şasea poruncă noahidă este o parte a învăţăturii evreieşti numită ***tikkun olam.*** Conceptul iudaic „tikkun olam" (repararea, îndreptarea lumii) pare a fi foarte prezent în mentalitatea de azi. De ex., în revista uneia dintre cele mai puternice organizaţii mondiale evreieşti, B'nai B'rith, această teorie este des vehiculată[3]. Acesta este un concept teologic[4], care, deşi e interpretat de unii ca fiind un îndemn la atingerea unei bunăstări universale prin acţiuni umanitare, de fapt, el înseamnă eradicarea totală a idolatriei, ce se va realiza mai ales în vremurile aşa-numite mesianice, adică antihristice. Această interpretare ne este dată şi de rugăciunea zilnică evreiască numită *Aleinu* (sec. III), unde se nădăjduieşte că prin puterea

[1] Leo JUNG, „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction", *American Journal of Economics and Sociology,* voi. 4 (1945), nr. 4, p. 518.

[2] Din conferinţa lui G. SOROS, *Europa ca prototip pentru o societate deschisă globală,* ţinută la Bruxelles în data de 20 noe. 2006. Poate fi accesată online la adresa: www.soros.org/resources/articles_publications/articles/europe_20061120/part2. Ceea ce acum se numeşte *Consiliul Europei,* mai înainte s-a numit *Mişcarea Europeană* şi a fost înfiinţată la iniţiativa influentului mason Joseph Retinger. A aceluiaşi a fost şi ideea înfiinţării cunoscutei organizaţii elitiste *Bilderberg.*

[3] Vezi de ex., articolul: Janet LUBMAN RATHNER, „Traveling the world for *Tikkun Olam", B'nai B'rith Magazine,* 2007, la: www.bnaibrith.org/magazines/2007WinterBBM/2007_winter_BBM_IsraAID.cfm.

[4] Vezi articolul cunoscutului profesor, doctor al Universităţii Princeton, Steven PLAUT, „The Rise Of *Tikkun Olam* Paganism", apărut în *The Jewish Press,* 23 ianuarie 2003. Poate fi accesat la www.jewishpress.com/page.do/14598/The_Rise_Of_Tilckun_01am_Paganism.html.

lui Dumnezeu „toate urâciunile vor fi alungate de pe pământ şi toţi idolii vor fi eliminaţi; lumea va fi reparată şi îmbunătăţită sub domnia Domnului".

Concepţia despre *refacerea lumii* îşi are temelia în greşita înţelegere a consecinţelor păcatului strămoşesc. în iudaism, aceste consecinţe sunt minimalizate şi de aceea se consideră că omul poate şi după *cădere* să instaureze un „rai pe pământ". Cărturarii evrei s-au străduit să demonstreze că „păcatul lui Adam nu-i ţine pe cei drepţi afară din rai, şi moartea lui Iisus aduce o răscumpărare ne-necesară a păcatului originar. ... Evreii erau în general dispuşi să admită că efectele păcatului adamic au fost transmise fizic către toţi descendenţii acestuia. Ei negau totuşi categoric faptul că păcatul lui Adam a generat o deteriorare spirituală permanentă ce a fost apoi transmisă către sufletele tuturor oamenilor. Astfel, evreii nu au văzut vreo nevoie pentru o întrupare divină care să răscumpere păcatul originar"[1]. Dar ne întrebăm: izgonirea din rai şi heruvimul de la poarta raiului descrişi în cartea Facerii (3, 24) ce sunt, dacă nu o mărturie a faptului că raiul a fost închis pentru păcatele noastre şi numai odată cu învierea Domnului s-a mai deschis?!

Dacă la început conceptul *tikkun* era legat mai mult de puterea lui Dumnezeu care va „repara lumea", cu timpul s-a petrecut o schimbare, ceea ce a dus la o îndepărtare şi mai mare faţă de învăţătura creştină, susţinându-se că mântuirea finală depinde de acţiunea umană. Astfel, „având în vedere că omenirea a creat problema păcatului prin păcatul lui Adam, ţine tot de omenire să repare acel păcat prin fapte"[2]. Observăm o uşurătate în abordarea păcatului primordial, care nicidecum nu poate fi „reparat" de om, ci numai de Dumnezeul-Om, Iisus Hristos. Aici pare a fi una dintre sursele majore ale optimismului nejustificat al omului contemporan, a speranţei deşarte pe care şi-o pune în progresul *său* tehnologic şi de alte feluri, lepădând adevărul că păcatul strămoşesc este de natură ontologică, că el a afectat mult mai grav decât credem acum, firea omenească, aceasta fiind evident mai ales din faptul că principala consecinţă a acelei căderi, moartea, nu a fost şi nu poate fi 'reparată' de nici un om sau descoperire ştiinţifică.

Nerealistul optimism iudaic s-a unit perfect cu noul pelagianism al Occidentului apostat, încă de acum trei secole. „Ideea păcatului originar este adversarul comun în a cărui combatere coincid diferitele orientări ale filosofiei Luminilor"[3].

Când omul „iluminat" s-a învârtoşat atât de tare încât nu a mai vrut cu nici un chip să se lupte împotriva răutăţii din el, atunci, făcând cel mai mare com-

[1] Joel E. REMBAUM, „Medieval Jewish Criticism of the Christian Doctrine of Original Sin", *AJS Review,* voi. 7 (1982), p. 362, 377.

[2] Gilbert S. ROSENTHAL, *„Tikkun ha-Olam:* The Metamorphosis of a Concept", *The Journal of Religion,* voi. 85 (2005), nr. 2, p. 226. Aici găsim o prezentare detaliată a acestei doctrine iudaice din ce în ce mai prezentă în mentalitatea globală.

[3] Ernst CASSIRER, *Filosofia Luminilor,* trad. de Adriana Pop, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2003, p. 140. în acest studiu există un capitol întreg dedicat păcatului strămoşesc în viziunea iluminiştilor.

promis cu conştiinţa sa, a schimbat învăţătura Bisericii şi a decretat că nu există păcat strămoşesc, că totul e ok, nu e nevoie să ne lepădăm de păcate ca să fim împliniţi, merge şi aşa. Ce poate fi mai frumos, decât ca într-o bună zi, unui om care postea, făcea sute de metanii, se ruga ore întregi, îşi păzea mintea de toate gândurile rele, poate chiar trăia într-o mănăstire plângându-şi păcatele, să i se spună: 'Stop. Nu e nevoie de toate acestea, poţi merge liniştit să te relaxezi, să te bucuri de viaţă şi de plăcerile ei, că tot la Dumnezeu ajungi, fără toate aceste lupte atât de grele'. Ce poate fi mai simplu decât ca păcătosul de mine, plin de toate relele, să fac tabula rasa, şi să spun: nu sunt rău, sunt bun; nu am o fire căzută, ci una *normală.* O mică „schimbare de paradigmă" şi mi-am liniştit conştiinţa.

Dacă păcatul originar nu este atât de grav, atunci iată concluzia: „Pentru ca sufletul nostru să se simtă fericit ar trebui să scape de sentimentul tragicului existenţei.... Acest sentiment ne face să suferim o viaţă întreagă, iar când soseşte ziua morţii, se exacerbează. Fericiţi oamenii care au plecat în lumea cealaltă glumind. ... Spinoza [de religie mozaică], respingând noţiunea de păcat, îi sfătuieşte pe înţelepţi să se bucure de plăcerile vieţii, de dulceaţa parfumurilor, de frumuseţea plantelor, de muzică, de jocuri, de teatru: doar o divinitate ostilă ar putea dori hohotele de plâns ale oamenilor ... Fericirea nu se mai dobândeşte cu preţul ascetismului, a permanentei reprimări a naturii noastre corupte. Oamenii vor să întoarcă ochii de la Cristul chinuit, crucificat pentru mântuirea lor; nu mai vor să audă chemarea mută a braţelor Lui. Acceptarea suferinţelor, dorinţa de sacrificiu, lupta împotriva instinctelor, nebunia crucii sunt erori de raţionament, obiceiuri proaste. Dumnezeul-Raţiune ne interzice să concepem existenţa muritoare ca pe o pregătire în vederea nemuririi"[1]. Această respingere a „tragicului existenţei", este pe de o parte de înţeles, având în vedere greşita înţelegere romano-catolică a păcatului strămoşesc şi a răscumpărării. Accentuarea exagerată a răstignirii (vezi autoflagelările şi stigmatele), în defavoarea învierii a dus la o respingere a învăţăturii catolice care era prea deprimantă. De asemenea, protestantismul, considerând firea umană întru totul coruptă, a mai pus o piatră la templul deprimării care avea să se transforme apoi în lepădare de această povară prea greu de dus. S-a ajuns la acest dezechilibru şi datorită faptului că oamenilor li se cerea să renuţe la plăcerile pământeşti într-un spaţiu în care nu prea mai existau sfinţii şi mângâierile harului Duhului Sfânt, care să le arate adevăratele bucurii cereşti şi astfel, după cum era şi firesc, oamenii nu au rezistat unei „negativităţii" atât de mari, care ar fi părut absurdă oricui. Consecinţa dezastruoasă a fost că oamenii au căutat să schimbe învăţătura creştină şi nu pe ei înşişi, ceea ce, repetăm, era firesc, pentru că aceia simţeau în adâncul sufletului lor că ceea ce li se propovăduieşte nu este glasul Domnului, ci al cuiva străin, pe care chipul lui Dumnezeu din ei, nu-1 recunoştea. De aceea, mulţi dintre cei care se întorc la Ortodoxie simt că s-au întors *acasă,* unde, chiar dacă se cere asceză şi răstignire, totuşi harul este prezent întărindu-ne şi mângâindu-ne la tot pasul.

[1] Cap. „Fericirea pe pământ" în Paul HAZARD, *Criza conştiinţei europene. 1680-1715,* trad. de Sanda Şora, Ed. Humanitas, Buc, 2007, p. 307, 312-313.

Creştinii ştiu că, odată cu păcatul strămoşesc, firea omenească a devenit coruptă, în ea dezvoltându-se laolaltă atât virtuţi cât şi patimi şi de aceea orice încercare de a instaura raiul (adică *adevărul* care duce la unitatea de gândire şi *iubirea* care duce la comuniunea desăvârşită) pe pământ este sortită eşecului, deoarece aici grâul creşte laolaltă cu neghina, respectându-se liberul arbitru al oamenilor şi aşteptându-se pocăinţa noastră, şi de aceea nu se poate realiza o unitate decât prin mijloace totalitare, precum se şi încearcă. Adevărată comuniune de iubire cu greu se poate realiza într-o comunitate mică, deci într-o comunitate globală este imposibil. Ea va putea fi împlinită numai în împărăţia Cerurilor unde deja se va fi făcut înfricoşătoarea despărţire a caprelor de oi.

Legătura dintre negarea păcatului strămoşesc şi noua toleranţă este evidentă. „Teoria platonică a iubirii şi doctrina stoică despre autarhia voinţei vor fi invocate împotriva concepţiei augustiniene despre alterarea radicală a naturii umane şi despre incapacitatea ei de a se întoarce la divinitate. Doar pe *aceste* baze, universalismul religios, la care aspira Umanismul, putea fi obţinut pe bună dreptate, doar astfel putea fi justificată o revelaţie care nu se epuizează printr-o manifestare singulară a divinităţii, limitată din punct de vedere spaţio-temporal" (E. CASSIRER, *op. cit.,* p. 138). Dacă pentru păcatul strămoşesc nu este nevoie de un Mântuitor şi de o încorporare în trupul Domnului - Biserica - prin Sfintele Taine, atunci apare obligatoriu relativismul, care spune că nu numai Domnul Iisus Hristos şi creştinismul ne poate salva de la depărtarea de Dumnezeu ci, fiindcă nu s-a întâmplat nimic prea grav, atunci toate religiile au ceva bun şi atâta vreme cât te menţii în „limitele decenţei" (legile noahide), poţi să ajungi la loc în comuniune cu Dumnezeu, fără probleme, fără prea multă bătaie de cap şi renunţare la noianul de răutate din noi.

în greşita concepţie evreiască despre păcatul strămoşesc precum şi în scrierile marilor gânditori ai secolului al XVIII-lea, se găseşte sămânţa industriei divertismentului de astăzi. Una dintre sursele majore ale acestei industrii imense este cinematografia. Aceasta a reuşit, fiind un mijloc atractiv de popularizare a ideilor, să influenţeze milioane de conştiinţe. Un regizor de origine evreiască, Simcha Jacobovici, a arătat într-un documentar cu titlul „Hollywoodism: evreii, filmele şi visul american" (1997), că cei care au creat Hollywoodul şi celebrul „american dream", au fost câţiva evrei imigranţi din estul Europei: Adolph Zukor (întemeietorul companiei Paramount), Harry Cohn (Columbia), Cari Laemmle (Universal Pictures), Louis B. Mayer (creatorul MGM), fraţii Warner (Warner Bros.), William Fox (20th Century Fox). Filmul se bazează pe cartea profesorului evreu Neal Gabler, *An Empire of Their Own: How the Jews Invented Hollywood (Un imperiu propriu: cum au inventat evreii Hollywood-ul,* New York, 1988). în majoritatea filmelor americane, pe lângă binecunoscuta desfrânare, se promovează foarte mult răzbunarea, căci acolo mereu cei răi sunt întotdeauna pedepsiţi şi niciodată iertaţi, promovându-se astfel nu iertarea creştină, ci "dintele pentru dinte" al Vechiului Testament. în aceeaşi ordine de idei este interesant de remarcat că încă din anul 1930 Liga Anti-Defaimare din cadrul ordinului masonic evreiesc B'nai B'rith, a înfiinţat un comitet la Hollywood,

care să-i sfătuiască pe producătorii de film în legătură cu acele secvențe ce „ar putea fi jignitoare față de evrei"[1].

Nu cred că mai este cazul să demonstrăm că filmele au fost şi sunt folosite pentru promovarea unor idei politice precise. La fel şi marile premii cinematografice ale lumii sunt dăruite de multe ori pe cu totul alte motive decât cele artistice. De ex., chiar Palme D'or-ul câştigat de un român, frate cu cea care a scris celebra piesă anticreştină, *Evanghelista,* credem că a fost dăruit mai mult pentru că promova nişte idealuri foarte *politically correct,* mai exact legalizarea avortului. Aceasta este evident şi din faptul că filmul, după cum au anunțat agențiile de ştiri, va fi folosit ca "material didactic" în şcolile din Franța, organizațiile anti-avort spuneau pe bună dreptate că "la Cannes a fost recompensată cultura morții", iar Vaticanul se arăta şi el îngrijorat de ideile susținute în acest film.

Mai multe forțe necreştineşti şi nu numai, au contribuit astfel, la construirea acestui gigant numit cinema, care distruge până astăzi mințile a milioane de oameni, promovând modele comportamentale cu totul nemântuitoare. Bineînțeles că nu conceptul de film sau de televiziune este rău în sine, dar cinema-ul promovează atât de mult agenda demonică, încât cele două par a se contopi unul cu celălalt. Am făcut această paranteză pentru a demonstra încă o dată, cât de strâns legată este concepția teologică a unui om cu faptele sale şi ce grave consecințe are o „teorie" greşită, în practică.

Ideea acestui concept (tikkun) îşi are rădăcinile şi în negarea iadului de către iudaism. „Respingem, ca idei ce nu-şi au rădăcina în iudaism, atât credința în învierea trupească, cât şi credința în Iad şi Rai, ca sălaşuri pentru pedeapsă eternă şi recompensă"[2]. In consecință, dacă nu am nevoie să mă pregătesc în nici un fel pentru viața viitoare, atunci n-am decât să-mi ocup timpul lucrând pentru bunăstarea pe acest pământ.

Aşadar, sub masca unei activități sociale, după cum am văzut mai sus, se minimalizează deosebirile de învățătură, diferența dintre minciună şi adevăr, accentuându-se importanța faptelor umanitare. Această „reparare a lumii" este o condiție a venirii lui (falsului) mesia şi de aceea ea se manifestă pe multiple planuri încercând grăbirea apariției aceluia. După cercetările noastre, se pare că poporul ales se consideră pe sine însuşi ca „Mântuitor" al lumii, 'înlocuind' astfel pe adevăratul Mântuitor. Atât gânditori evrei mai vechi (Luzzatto), cât şi mai noi (Buber) susțin această teorie a parteneriatului dintre poporul lui Israel şi Dumnezeu în lucrarea de reparare a lumii: „Martin Buber scria că scopul lui

[1] Vezi articolul „Plan New Film Censorship. CE. Milliken and A.M. Cohen to Confer on B'nai B'rith Group." din *New York Times,* 25 ian. 1930,p. 17. De ex., un membru B'nai B'rith, Alfred Cohen, din filmul despre Domnul Iisus Hristos, *împăratul împăraților* (King of Kings), din 1930, „vroia să elimine fraza cea mai controversată, «Răstigneşte-L», spusă de marele preot Caiafa". Vezi: Yael OHAD-KARNY, „The controversy over Cecil B. De Mille's *King of Kings", Jewish History,* voi. 19 (2005), nr. 2, p. 199.

[2] Fragment din *Declarația de Principii* a iudaismului reformat, dată la conferința de la Pittsburg, 1885, citat în James G. HELLER, *Isaac M. Wise: His Life, Work and Thought,* New York, 1965, p. 465 lawww.sacred-texts.com/jud/1885.htm.

Israel şi al umanităţii este 'contruirea păcii' şi 'poporul lui Israel este însărcinat să conducă calea spre dreptate şi echitate'. ... Ideea că misiunea lui Israel este să repare lumea se găseşte cel puţin în câteva scrieri hasidice" (G. ROSENTHAL, *art.cit.,* p. 233). Acest neam se consideră popor de preoţi în mijlocul lumii. în concepţia cabalistului Isaac Luria „Mesia este numai o figură simbolică; răscumpărarea mesianică şi restaurarea ordinii şi armoniei va fi realizată de poporul evreu"[1]. Deşi preoţia instituită de Dumnezeu în neamul evreiesc a dispărut pentru totdeauna odată cu distrugerea templului din Ierusalim în anul 70, fiind înlocuită de continuarea ei firească, adică preoţia creştină, cărturarii poporului ales încă mai consideră că au o preoţie. Un profesor evreu spunea că „Trupul circumcis al lui Israel este prezenţa întunecată, carnală, prin care răscumpărarea îşi face loc în istorie. Mântuirea este din evrei deoarece carnea lui Israel este sălaşul prezenţei divine în lume. Este ancora trupească pe care Dumnezeu a afundat-o în pământul creaţiei"[2]. Vedem că mântuirea în concepţia iudaică este ceva ce poate fi înfăptuit de om. „Conceptul cel mai semnificativ pe care Isaac Luria [1534-1572] l-a introdus în mistica evreiască şi în cultura evreiască în general este acela de *tikkun,* 'îndreptarea' sau 'remedierea' pagubelor create de *şvira* [un fel de catastrofă primordială]. Această noţiune a revoluţionat Cabala, adăugându-i nu doar elementele Mântuirii mesianice, ci şi o nouă dimensiune: cea a voluntarismului istoric. ... Dumnezeu şi-a ales un popor şi a făcut din el o unealtă pentru împlinirea *tikkun-ului:* Dumnezeu i-a ales pe Abraham şi pe israel iţi. ... Astfel, sistemul lui Luria este prima ideologie naţionalistă pe care iudaismul a produs-o în zorii epocii moderne. Potrivit acestei concepţii asupra lumii, Israel este chemat să joace un rol unic în felul său, iar Tora este instrumentul care-1 va ajuta să şi-l îndeplinească: toţi membri poporului evreu sunt responsabili de reuşita misiunii care le-a fost încredinţată. ... Numai prin efortul comun al tuturor evreilor se poate împlini *tikun-ul.* Ivirea lui Mesia nu este cauza Mântuirii, ci rezultatul ei" *(Dicţ. Encicl. de Iudaism,* p. 476). Aici întrezărim resortul care stă în spatele unor uriaşe mişcări de forţe (politice, economice, sociale, religioase) ce încearcă eradicarea 'idolatriei', adică a creştinismului, condiţie primordială a 'mântuirii' şi a instaurării mult aşteptatei „epoci mesianice". Datorită acestor forţe, ajutate şi de puterile întunericului, creştinismul autentic este pe cale de dispariţie (dar bineînţeles nu de tot, căci *porţile iadului nu o vor birui, Mt.* 16, 18), confirmând astfel profeţia Domnului, care cu durere spunea: *„Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi oare credinţă pe pământ?" (Lc.* 18, 8)

Vorbind despre influenţa gândirii iudaice asupra masoneriei, o cercetătoare constata asemănarea dintre misiunea poporului evreu de a împlini *tikkunul* şi cea a masonilor de a răspândi 'lumina': „Participarea fiecărui adept [mason] la

[1] Gershom SCHOLEM, „Issac Luria: A Central Figure in Jewish Mysticism", *Bulletin of the American Academy ofArts and Sciences,* voi. 29 (May, 1976), nr. 8, p. 12.

[2] Michael WYSCHOGROD, *The Body of Faith: Judaism as Corporeal Election,* Seabury Press, New York, 1983 citat de David SINGER, „The New Orthodox Theology", *Modern Judaism,* voi. 9(febr. 1989), nr. 1,p. 47.

procesul de răspândire a luminii seamănă cu participarea la *Tikkun Olam"*\ Un alt istoric spunea la rândul său: „Se pot distinge în soteriologia masonică câteva concepte cabalistice adaptate, dintre care primul şi cel mai important - conceptul *Tikkun ha-olam.* [...] Conceptele cabaliste ale omului universal *(Adam Kadmon)* şi a îmbunătăţirii globale *(tikkun ha-olam)* **au consituit o bază ideologică pentru programul masonic de reformare radicală a condiţiilor sociale, politice, morale şi religioase** din Rusia"[2] *(subl.n.).*

Asemănarea între cele două (iudaism şi masonerie) cred că o găsim şi în faptul că ambele, adică mai degrabă masoneria influenţată de învăţătura iudaică, îşi consideră mebrii un fel de preoţi ai lumii. Iată ce spunea un mason: „Exilate din vechile sale structuri, formele tradiţionale pe care Occidentul a vrut să le elimine şi-au găsit totuşi refugiul în alte organizaţii, printre care - în primul rând - se numără francmasoneria. Aici este locul de întâlnire al tuturor esoterismelor. Acest caracter marchează vocaţia sa. Francmasoneria este creuzetul în care trebuie să se unească toate tradiţiile. De aceea, ea este fermentul erei mesianice. Arca, utopică şi reală, care ne va conduce din această lume în agonie către lumea viitoare. [...] Este timpul ca Sacerdoţiul universal, vorbind o singură voce, să reamintească oamenilor adevărurile divine, care ne vor asigura salvarea. Este vremea ca iniţiaţii de azi, regăsind secretul reconcilierii pe care-1 ştiau strămoşii lor, să dea fiinţă proiectului Uniunii universale"[3]. Un mason francez vorbea şi el de „arca noahică, care este francmasoneria" (GABUT, *op.cit.,* p. 184) şi de masonerie ca „arcă noahică spirituală" *(Ibid.,* p. 213) Aşadar, arca mântuitoare ce ne „conduce către lumea viitoare" nu este Biserica, ci francmasoneria? Iar sacerdoţiul nu este reprezentat de ierarhii şi preoţii Bisericii, ci de „iniţiaţi"? Poate crede aşa ceva un creştin?

Despre blasfemia şi încercarea demonică a masoneriei de a *„se preface în înger al luminii" (II Cor.* 11, 14) şi a se substitui preoţiei instituite de Domnul nostru Iisus Hristos, este foarte grăitoare următoarea ceremonie masonică:

„Pe masa din mijlocul Templului, se află *12 pâini* şi o carafă cu *vin.* După rostirea solemnă a unor sacramente, Maestrul Venerabil frânge cele 12 pâini şi le împarte fraţilor să mănânce. După care, le oferă carafa cu vin, îndemnându-i cu blândeţe să bea. Apoi, le spune că **pâinea** este simbolul *forţei,* iar **vinul** semnifică *inteligenţa.* Acest ceremonial, de o profundă pietate, se desfăşoară în cadrul ritualului de iniţiere în misterele gradului 14 *(Maestru Sublim sau Mare*

[1] Felicia WALDMAN, *Ocitltarea în mistica iudaică. Ocultismul Kabbalei,* Ed. Paideia, Buc., 2002, p. 354.

[2] Konstantin BURMISTROV, Măria ENDEL, „The place of Kabbalah in the doctrine of russian freemasons", *Aries* (Journal for the Study of Western Esotericism), 4 (2004), nr. 1, p. 45, 61. Studiul cuprinde chiar un capitol dedicat legăturii dintre conceptul *tikkun* şi masonerie.

[3] Maestrul Cornel TĂBÂRCÂ, „Marele secret al reconcilierii" în *Memento Masonic. Studii masonice,* Lucrare apărută sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR Gheorghe Comănescu, 6001 (2001), p. 111, 115. De altfel, în *Dexul masonic,* chiar se vorbeşte de „arta sacerdotală masonică ce presupune o anumită costumaţie *(regalia),* anumite *paramente* şi simboluri religioase, ritualuri distincte (de pildă, tămâierea, aprinderea lumânărilor etc), implică de asemenea, existenţa Altarului, a Cărţii Legii Sacre etc" (voi. 1, p. 96).

Ales al Bolții Sacre), al Ritului Scoțian Antic şi Acceptat" *(Dex masonic,* voi. 2, p. 542, *Vinul şi Pâinea).*

„Rabinul Irving Greenberg defineşte starea de *tikkun ha-olam* ca fiind «instaurarea împărăției mesianice - când toate instituțiile legale, politice şi sociale din lume vor fi în aşa fel structurate încât fiecare ființă umană va fi sprijinită şi tratată ca fiind chip al lui Dumnezeu». Noi, evreii, trebuie să fim «o minoritate stimulatoare» şi conştiința societății spre atingerea acestui țel" (La G. ROSENTHAL, p. 236). „Opinia lui Maimonide cum că evreii sunt obligați să implementeze Legile Noahide - să ajute colectivitățile sociale şi politice pentru stabilirea unei ordini sociale echitabile - este citată adesea pentru a fundamenta o obligație religios-legală evreiască de a-l angaja pe celălalt [ne-evreu, *n.n.]* în proiecte de colaborare menită să îmbunătățească starea etică, morală, spirituală şi materială a societății generale"[1]. Aceleaşi idealuri „mărețe" şi luciferice, datorită încrederii nemăsurate în forțele proprii, are şi masoneria: „Francmasoneria are menirea să refacă lumea şi nu îi este peste puteri dacă devine ceea ce trebuie să fie. [...] Masonii au făcut atât de mult până acum, chiar acționând inconştient, încât, de acum înainte, ne putem aştepta la opere uriaşe, la transformări care vor schimba fața lucrurilor şi vor duce la mântuirea colectivă a oamenilor"[2], spunea un celebru mason, vorbind despre viitorul acestei organizații.

0 formă de manifestare a utopiei *tikkun olam* a fost şi socialismul cu toate ramificațiile sale, în care observăm foarte clar două caracteristici majore ale utopiei evreieşti: dominația mondială şi eradicarea idolatriei (a creştinismului). „într-un catehism compus în 1846, Hess opunea noua sa credință, cu cea care predomina în societatea din jurul său. în timp ce creştinii «îşi pun nădejdea în ... bucuria din rai... noi, pe de altă parte vrem acest rai pe pământ»"[3], spunea Moses Hess, evreul care i-a „convertit" pe Marx şi Engels la doctrina socialistă. „Marx va da lovitura finală tuturor religiilor şi politicilor medievale" *(Ibid.),* răsuna intoleranța lui Hess. Eradicarea idolatriei, adică a creştinismului, a fost firul roşu al comunismului. Milioanele de creştini martiri ucişi se roagă acum în ceruri pentru mântuirea prigonitorilor şi a urmaşilor lor. Iar noua dictatură a corectitudinii politice are acelaşi țel: alungarea creştinismului din conştiința omului. Aşadar, intoleranța față de creştinism este de o remarcabilă ferocitate, fiind propagată sub numele de *toleranță.* Noile evenimente publice ce condamnă comunismul nu sunt decât nişte

[1] Suzanne LAST STONE, „Tolerance versus pluralism in judaism", *Journal of Human Rights, 2* (2003), nr. 1, p. 111. Aici probabil că găsim şi motivul încercării deturnării Bisericii, spre a privi numai la bunăstarea din lumea aceasta prin eliminarea grijii despre viața veşnică din agenda ei.

[2] Oswald WIRTH, *Francmasoneria pe înțelesul adepților săi,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc, 2005, p. 86.

[3] Joshua MURAVCHIK, *Heaven on Earth: The Rise and Fall of Socialism,* Encounter Books, 2003, p. 338. (Trad. rom.: *Raiul pe Pământ. Mărirea şi Decăderea Socialismului,* trad. de Dorian Branea, Ed. Brumar, Timişoara, 2004, p. 5.) Despre rolul lui Moses Hess în elaborarea anticreştinei doctrine socialiste, vezi şi: Isaiah BERLIN, *The Life and Opinions of Moses Hess,* Cambridge, 1959; Shlomo AVINERI, *Moses Hess: Prophet of Communism and Zionism,* New York, 1985; Svante LUNDGREN, *Moses Hess on Religion, Judaism and the Bible,* Abo, Finland, 1992.

scenete, puse la cale pentru a amăgi omul, cum că *acea* epocă s-a terminat şi este cu totul îngropată. Ceea ce este cu totul fals, deoarece a fost îngropat doar numele şi câţiva dictatori, în vreme ce anti-creştinismul, mentalităţile şi metodele totalitare sunt la fel de prezente. Pentru a avea o imagine mai clară a felului cum a suflat duhul întunericului, putem semnala, de asemenea, şi legătura dintre comunism şi Revoluţia Franceză. Marx spunea: „Mişcarea revoluţionară ce a început în 1789 ... a dat naştere ideii comuniste pe care prietenul lui Babeuf, Buonarroti [mason], a reintrodus-o în Franţa după Revoluţia din 1830. Această idee este *ideea noii ordini mondiale"*[2]. „In 1919, manifestul fondator al Cominternului declara: «Noi comuniştii, uniţi în cea de a Treia Internaţională, continuatorii direcţi ai strădaniilor eroice şi martirice a unei lungi linii de generaţii revoluţionare [pornind] de la Babeuf»" (J. MURAVCHIK, p. 30).

Legătura dintre mesianismul iudaic, milenarism şi comunism, a fost subliniată de mai mulţi istorici. „Pentru mai multe secole, pretinsul ideal al comunismului şi-a făcut apariţia în lume drept un crez mesianic şi milenarist"[3]. Unii rabini arată că în zilele noastre noţiunea de *tikkun olam* a fost deturnată de la adevăratul ei înţeles de către cercurile politice ale „stângii soft"[4] înspre cunoscutul activism social ce cuprinde lobby pro avort, pro homosexualitate şi alte păcate. Asemănarea dintre milenarism şi comunismul mesianic o găsim şi în ideea că ambele se bazau pe profeţia greşit interpretată că mileniul va fi precedat de o luptă violentă (Armaghedon), un mare război apocaliptic între bine şi rău. Numai că, după cum ne-a anunţat limpede Mântuitorul şi Sfinţii Părinţi, acestea nu sunt decât semnele sfârşitului lumii: războaiele mari dinaintea venirii lui Antihrist. Milenarismul este o erezie iudaizantă deoarece încearcă să facă din Mesia-Iisus Hristos împăratul cerului şi al pământului, un simplu lider politic care va veni să conducă planeta vreme de un mileniu. Sfântul Maxim Grecul (sec. XVI), opunându-se viziunii evreieşti lumeşti despre Mesia, spunea celor care negau chipul mesianic al Domnului Iisus Hristos: „Să dovedească

[1] Despre filomasonul F.N. Babeuf (1760-1797), vezi: R.B. ROSE, *Gracchus Babeuf: The First Revolutionaiy Communist,* Stanford University Press, 1978. Despre acesta a apărut o carte şi sub dictatura comunistă românească: Ilya EHRENBURG, *Viaţa lui Gracchus Babeuf* Editura pentru Literatură Universală, 1963. Legătura dintre comunism (inventat de evrei) şi filozofia Revoluţiei Franceze o putem găsi şi în faptul că în timpul acestei Revoluţii (19 septembrie 1791) evreii au dobândit cetăţenia franceză.

[2] Friedrich ENGELS, Karl MARX, *Die Heilige Familie,* Frankfurt am Main, 1845, trad. engl. la: www.marxists.org/archive/marx/works/1845/holy-family/ch06_3_c.htm, Cap. 6, 3c.

[3] O istorie detaliată a acestor legături ideologice găsim în cartea celebrului economist evreu Murray N. ROTHBARD, *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought,* voi. II, Ludwig von Mises Institute, Alabama, 2006, p. 299 (cap. 9: Rădăcinile Marxismului: comunismul mesianic). Rothbard citează şi alte studii unde se vorbeşte despre „strucmra milenaristă a *Manifestului Comunist"* (p. 341). Marx era un „creştin" provenit dintr-un tată evreu convertit la luteranism: în el s-au întâlnit atât milenarismul protestant cât şi teoria evreiască a *reparării lumii,* idei ce au dat naştere monstrului comunist. Despre renaşterea contemporană a vechii erezii hiliaste a vorbit pe larg şi Părintele Serafim Rose.

[4] Arnold Jacob WOLF, „Repairing Tikkun Olam (Current Theological Writing)", *Judaism,* voi. 50 (2001), nr. 4, p. 479.

prin celelalte proorocii că Mesia cel ce vine trebuie să fie străin de suferinţe şi de moarte, să stăpânească slava şi bogăţia şi înălţimea împărăţiei fară de sfârşit numai cu firea omenească, aşa cum cred ei, *stând pe tronuri împărăteşti pentru a stăpâni toate ţările pământului (subl.n.).* Este de reţinut mai ales faptul că *lupta noastră nu este împotriva trupului şi sângelui ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduh* (Ef. 6, 12) şi de aceea, nu trebuie să reducem lupta duhovnicească, în care noi luptăm întăriţi de puterea Domnului, la o luptă omenească, între diverse categorii de oameni, căzând astfel toţi în capcana diavolului, a celui împotriva căruia trebuia să ne solidarizăm.

Tikkun olam, după cum arată mărturiile şi conştiinţa creştină, nu este altceva decât o utopie. Ideile unei lumi mai bune, care au stat la baza a numeroase revoluţii, bineînţeles, nu sunt total greşite, ci ele pornesc din dorinţa firească a oamenilor de a scăpa de consecinţele păcatului, de a atinge împlinirea omului, despre care au uitat că este actualizată doar în Sfânt. Dar, greşeala fundamentală este, după cum am arătat mai sus, că, din pricina mândriei, a încrederii nemăsurate în forţele proprii, aceşti revoluţionari subestimează gravitatea păcatului strămoşesc şi a firii umane căzute şi lipsite de har, şi de aceea, toate revoluţiile, în afară de cea a sfinţirii proprii, vor fi sortite eşecului. în inima acestor visători stă nestins gândul raiului creştin, amintirea inconştientă a locului de unde am căzut, loc pe care-1 caută cu ardoare, dar nu ştiu că el nu poate fi reinstaurat fizic aici, căci *împărăţia cerurilor este înlăuntrul vostru* şi *împărăţia Mea nu este din lumea aceasta,* zice Domnul.

Grăbirea şi pregătirea venirii falsului mesia prin construirea unui sistem legal ce duce la 'eradicarea idolatriei' este afirmată în mod deschis chiar de unii specialişti în drept de religie mozaică. De ex., un cunoscut profesor de drept american, Robert M. Cover, a scris o lucrare cu titlul „Bringing the Messiah through Law" *(Aducându-l pe Mesia prin forţa legii)*[2]. „El ne-a învăţat cum legea poate sluji proiectului *tikkun olam,* repararea lumii", spunea o studentă de-a acestuia[3]. „Conceptul de lege al lui Cover era mesianic. Acesta transforma credinţa religioasă evreiască în venirea lui Mesia, dorul evreilor după o eră mesianică, într-un ideal politic secular, o viziune progresivă şi universală asupra progresului uman ce duce către o lume a egalităţii şi dreptăţii sociale, a păcii şi prosperităţii"[4].

Acest profesor, a studiat şi a tradus în ultima parte a vieţii o scriere ebraică din secolul al XVI-lea, despre o dispută dintre rabinii din Safed şi cei din

[1] SFÂNTUL MAXIM GRECUL, „Cuvânt la naşterea Domnului" în *Adevăr şi minciună,* Scrieri dogmatico-polemice, voi. II, trad. de Florentina Cristea, ED. Bunavestire, Galaţi, 2003, p. 21.

[2] Robert Cover a fost absolvent al Universităţilor Princeton şi Columbia, profesor la Universitatea Yale şi premiat de Universitatea Harvard din America.

[3] Tanina ROSTAIN, în „Tributes to Robert M. Cover", *The Yale Law Journal,* voi. 96 (,1987), nr. 8,p. 1714.

[4] Stephen WIZNER, „Repairing the World through Law: A Reflection on Robert Cover's Social Activism", *Cardozo Studies in Law andLiterature,* 1996, voi. 8, nr. 1, p. 10.

Ierusalim în legătură cu o dorință de revigorare a hirotoniei în iudaism[1]. Această „punere a mâinilor" *(semikhah)* reprezentând transferul neîntrerupt de autoritate de la Moise la judecători, era considerată necesară pentru venirea „legală" a lui „Mesia". Dar, pentru a reinstitui în mod legal această tradiție a „hirotoniei" ce fusese întreruptă, este nevoie, după cuvântul lui Maimonide, de consensul tuturor înțelepților din Israel. Şi acest consens, după cum observăm prin reînființarea unui prim Sinedriu parțial în Ierusalim, începe să se contureze. „Povestea declarației de la Safed poate fi interpretată ca o poveste despre lege ca pod ce uneşte (şi astfel transformă) realitatea istorică cu viziunea mesianică"[2].

învățații evrei consideră, după cum arată şi scrierea tradusă de Cover, că Mesia va veni atunci când se va reinstitui hirotonia preoților în cadrul iudaismului. Ei îşi bazează această credință pe interpretarea unui verset din profetul Isaia unde se spune: *„Voi întoarce judecătorii tăi să judece ca la început şi sfetnicii tăi ca odinioară"* (1, 26).

Toate aceste fapte şi gânduri arată că ideea unui „tribunal suprem mondial" începe să fie din ce în ce mai familiară omului de azi. Iar limita toleranței acestui tribunal nu va fi alta decât una religioasă: idolatria.

Succesul ideii unui for suprem *religios* se datorează şi faptului că , justiția s-a desprins din ce în ce mai mult de fundamentul puternic pe care îl avea în sursele religioase de autoritate ... şi de atunci autoritatea şi legitimitatea sa este deschisă discuțiilor"[3].

Această dorință de a avea un singur for de judecată nu trebuie să ne mire, deoarece ea se înscrie atât pe linia unor precedente istorice cât şi în dorința omului de unitate şi de a face voia lui Dumnezeu în cele mai mici lucruri. Ea exista în Vechiul Testament unde Dumnezeu a dat legi poporului ales şi a instituit judecători şi forul suprem, Sinedriul, şi de acolo a trecut firesc la noul popor ales, creştinii. Despre „schizofrenia" de a avea două foruri de judecată (unul laic şi unul religios) vorbeşte şi Sfântul Pavel adresându-se corintenilor şi confirmând astfel continuitatea unora dintre rânduielile Vechiului Testament în cel Nou: *Jndrăzneşte, oare, cineva dintre voi, având o pâră împotriva altuia, să se judece înaintea celor nedrepți şi nu înaintea celor sfinți? Au nu ştiți că sfinții vor judeca lumea? Şi dacă lumea este judecată de voi, oare sunteți voi nevrednici să judecați lucruri atât de mici? Nu ştiți, oare, că noi vom judeca pe îngeri? Cu cât mai mult cele lumeşti? Deci dacă aveți judecăți lumeşti, puneți pe cei nebăgați în seamă din Biserică să vă judece. O spun spre ruşinea voastră. Nu este, oare, între voi nici un om înțelept, care să poată judeca între frate şi frate? Cifrate cu frate se judecă, şi aceas-*

[1] Despre aceasta Cover a scris în „The folktales of justice: tales of jurisdiction", *Capital University Law Review* 14 (1984-85), p. 179-203. Vezi un comentariu al acestei lucrări şi la: Suzanne LAST STONE, „In Pursuit of the Counter-Text: The Turn to the Jewish Legal Model in Contemporary American Legal Theory", *Harvard Law Review,* voi. 106, 1993, nr. 4, p. 874.

[2] Vezi studiul despre concepția juridică a lui Covei: Richard K. SHERWIN, „Law, Violence and lliberal Belief', *The Georgetown Law Journal,* voi. 78 (1989-1990), p. 1812.

[3] Ze'ev W. FALK, „Jewish Religious Law in Modern (and Postmodern) World", *Journal of Law andReligion,* voi. 11 (1994-1995), nr. 2, p. 484.

ta înaintea necredincioşilor?" (I Cor. 6, 1-6)' Aşadar, dacă în Vechiul Testament Dumnezeu a hotărât ca toate judecăţile să se facă de către cei cu dreapta credinţă după dreptar dumnezeiesc, în Noul Testament acelaşi lucru se cerea şi membrilor Bisericii. După cum ştim, până nu de mult, mai ales în ţările ortodoxe, tot dreptul era drept bisericesc impregnat de învăţătura dumnezeiască a Evangheliei. Având în vedere descreştinarea lumii şi preluarea puterii de către alţii decât creştinii, cei care mai înainte avuseseră un sistem legal de Dumnezeu insuflat, doresc şi acum să impună aceeaşi lege nedesăvârşită a Vechiului Testament. Aceasta se poate constata atât din influenţa crescândă pe care sistemul juridic evreiesc o are asupra dreptului internaţional[2], dar şi din instituirea recentă a unui Sinderiu la Ierusalim. O altă încercare de reinstituire a unui Mare Sinedriu a avut loc şi în vremea lui Napoleon, când s-a înfiinţat un Mare Sinedriu în anul 1807. La data de 20 ianuarie 2005, în Tiberiada a fost reinstituit de către unii evrei Sinedriul evreiesc, după 1600 de ani de la dispariţia sa.

Iată ce spune unul dintre rabinii acestui sindedriu, care se ocupă cu comunităţile noahide. Mai întâi acesta menţionează faptul că rolul Sinedriului nu este în nici un caz acela de a subjuga lumea intereselor evreieşti, ceea ce pare credibil din perspectiva unei „psihologii religioase", deoarece nu ar mai face rău dacă ar considera că e rău ceee ce fac. „Rolul Sinedriului pentru lume este unul al luminii Torei, căci este scris în Isaia *«Din Sion va ieşi legea şi cuvântul lui Dumnezeu din Ierusalim» [2,* 3] Profeţii sunt plini de asemenea descrieri vii, în care se spune cum va arăta era mesianică, atunci când popoarele, în loc să se lupte unele cu altele, vor veni către Sinderiu pentru dreaptă judecată.[3] Trebuie să spunem şi despre Sinedriul Ultim [suprem] a cărui dreaptă judecată va fi acceptată de bunăvoie, căutată şi cerută foarte mult de către toate naţiunile lumii, încercăm să adunăm laolată întreaga lume ortodoxă [evreiască] astfel încât, poporul iudeu şi, în cele din urmă, lumea, va avea o singură voce de conducere şi judecată în ce priveşte Tora, fie ea Tora lui Moise sau Tora lui Noe. Mulţi oameni privesc spre unitate ca spre un lucru frumos, ca spre un ideal, ca ceva vrednic de dorit, dar nu înţeleg că este o chestiune de viaţă şi de moarte. Există probleme în lume, faţă de care comunităţi, oameni şi naţiuni, dacă nu suntem uniţi în faţa nedreptăţii şi a ameninţărilor din partea demagogilor, cum ar fi Iranul, vom avea

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuieşte: „Cum de nu te ruşinezi şi nu roşeşti când elinul stă ca judecător al creştinului? Şi dacă în treburile lumeşti nu trebuie a fi judecat de elin, apoi cum să le dăm voie lor de a sta ca judecători în lucruri mai mari?" *(Tâlcuire la epistola întâi către Corinteni,* omilia XVI, p. 163)

[2] „Oricine şi-a aruncat o privire pe revistele de drept din ultimul deceniu nu se poate să nu constate uimitoarea creştere a citatelor din sursele evreieşti în discursul public despre legislaţia americană" (Suzanne LAST STONE, „In Pursuit of the Counter-Text: The Turn to the Jewish Legal Model in Contemporary American Legal Theory", *Harvard Law Review,* voi. 106, 1993, nr. 4, p. 816). „Dreptul american, are o rezonanţă specială pentru evrei, pentru că în mod fundamental, este iudaic" (Marc GALANTER, „A vocation for law? American jewish lawyers and their antecedents", *Fordham Urban Law Journal,* 26 (1999), p. 1126).

[3] O articulare practică a acestei idei poate fi considerat *ONU,* care este privit ca o curte de arbitraj pentru popoarele lumii. Şi dacă coroborăm această Curte cu acel ONU religios a cărui înfiinţare se doreşte, mi suntem departe de o Curte Supremă politico-religioasă asemănătoare Sinedriului.

parte de o distrugere teribilă. ... Toţi vor unitatea, toţi ştiu cât de importantă este unitatea, atâta timp cât ea se realizează după cum *eu* consider mai bine, după cum *eu* am învăţat. Adevărul este că nu există unitate. Cuvântul este gol, nu are nici un sens. Singura unitate adevărată posibilă este unitatea practică, unitatea în fapte. Şi nu există unitate practică fără o lege generală [comună], care să ne strângă împreună, un standard comun. Şi nu există lege generală, standard pentru toţi, fără un tribunal religios, cu o jurisprudenţă consfinţită de Dumnezeu, care să decidă în aceste chestiuni şi să aducă unitatea. Acesta este Sinedriul"[1].

Vorbire despre un astfel de for suprem se făcea încă din 1945, când un autor evreu, amintind de „Curtea Supremă a celor 71 de Judecători" din trecutul lui Israel, spunea în legătură cu Noua Ordine Mondială ce o dorea instaurată: „în capitalele lumii, se poate dezvolta fară mari dificultăţi un consiliu suprem compus din cei mai distinşi oameni ai lumii, care să călăuzească în cele din urmă atitudinile şi acţiunile naţiunilor unite"[2].

Despre un astfel de sinedriu se face aluzie şi în francmasonerie, ale cărei simboluri şi legende sunt impregnate de elemente din Vechiul Testament: „Arca Regală [Royal Arch, grad Masonic, *n.n.]* reprezintă un consiliu pe care Zorobabel, Agheu şi Iosua îl prezidează; Arca nu ezită să se identifice prin acest consiliu cu o instituţie care va exista mult mai târziu: Marele Sanhedrin.... A treia lojă mitică este Marea Lojă Regală *{Grand and Royal Lodge)* de la Ierusalim, sub conducerea lui Zorobabel, Agheu şi Iosua, de unde sunt considerate a-şi deriva autoritatea toate Capitulele Arcăi Regale"[3]. Iată cum prin subtile aluzii din cadrul scenetelor masonice, pentru cine are ochi de văzut, se confirmă profeţiile Sfinţilor Părinţi care vorbesc despre instalarea *la Ierusalim* a lui Antihrist ca lider mondial. Mutarea centrului de greutate dinspre cea care era considerată lider al lumii, America, înspre Europa, s-a făcut, după cum remarca şi G. Soros, odată cu atentatele de la 9 septembrie 2001. Această schimbare nu cred că este întâmplătoare, deoarece ştim că aici este locul unde se va desfăşura „bătălia finală", aici fiind spaţiul împlinirii ultimelor profeţii. Iată şi cadrul legal care deja s-a creat pentru un lider suprem al Europei: „Tratatul de la Lisabona, în plin curs de ratificare până la 1 ianuarie 2009, prin parlamentele 'Celor 27', prevede şi alegerea unui preşedinte al Consiliului European pentru 30 de luni, cu posibilitatea reînnnoirii a încă unui mandat. La fel se poate proceda cu preşedintele Comisiei Europene. Există tendinţe de unificare a celor două posturi într-un unic «şef al Europei». Ca şi temeri că asta poate să ducă la anularea principiului coexistenţei puterilor şi diminuării democraţiei, cea mai preţuită valoare a UE"[4].

[1] Rabinul Michael BAR-RON, *Scopul Sinedriului în curs de dezvoltare,* interviu video aparţinând *Consiliului Suprem B'nei Noah,* ce poate fi vizionat la adresa: www.youtube.com/watch?v=6GbLXFt-d8s.

[2] Leo JUNG, „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction", *American Journal of Economics and Sociology,* voi. 4 (1945), nr. 4, p. 524.

[3] J. LHOMME, *Dicţionar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* p. 46, 60.

[4] Horia BÂRNA, „«Pe cine sun dacă vreau să vorbesc cu Europa»", *Idei în dialog,* nr. 5 (2008), p. 31. Pentru cei ce iubesc calculele este evident că cele două mandate sunt suficiente pentru împlinirea profeţiei despre domnia antihristică de trei ani şi jumătate (Cf. Daniel, cap. 9).

Un semn al împlinirii unei alte profeţii, aceea că antihristul se va instala după o perioadă de mari frământări în lume, a fost arătat de dizidentul Vladimir Bukovsky atunci când a spus: „Nu am nici o îndoială. Va exista un colaps al Uniunii Europene aşa cum şi Uniunea Sovietică s-a năruit. Dar nu uitaţi că atunci când aceste lucruri se prăbuşesc, lasă în urma lor o asemenea devastare încât este nevoie de o generaţie pentru recuperare"[1]. Predicţia unei prăbuşiri a Uniunii Europene este cu atât mai realistă cu cât ea încearcă implementarea unei unificări politice, împotrivindu-se unei hotărâri a Domnului care la turnul Babei a decis: *„«Haidem, dar, să Ne pogorâm şi să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înţeleagă unul cu altul»" (Facerea* 11, 7), întemeind naţiunile, unificarea urmând să se realizeze în Hristos şi în Biserica Sa, prin păstrarea specificului fiecărei naţiuni. „Acel fiasco de la turnul Babei a dovedit că o universalitate concretă a umanităţii, cel puţin atunci când este iniţiată de oamenii înşişi, nu poate fi decât negativă. Se autodistruge inevitabil"[2]. Un asemenea proiect utopic a încercat în secolul trecut, şi evreul de origine rusă L.L. Zamenhof, atunci când a inventat limba Esperanto, încercând în zadar, prin promovarea unei noi limbi universale, propovăduirea *hilelismului,* „acesta fiind numele propus pentru o nouă formă de iudaism, menit să devină religia umanităţii"[3]. Francmasoneria se consideră şi ea un „centru de unire". O astfel de teorie, care vrea să unească toţi oamenii, indiferent de credinţă, într-o „frăţietate" realizează o trecere cu vederea a unui adevăr fundamental al lumii de după cădere: aspectul tragic al libertăţii omeneşti. Anume acela că există şi oameni care, deşi o cunosc, nu aleg calea Adevărului-Iisus Hristos, şi se condamnă singuri. Iar o astfel de uniune încearcă să anuleze această tragică urmare a păcatului şi să spună omului că poate alege oricare religie îi place, că toate sunt la fel de bune. Se ajunge astfel la un fel de apocatastază ascunsă, unde toţi se mântuiesc indiferent de credinţă, contrazicându-se astfel, învăţătura creştină conform căreia unii oameni se mântuiesc, iar alţii, (Doamne păzeşte!), se pierd în iad. Şi ne întrebăm: cum poate un creştin să considere că mai poate exista un alt „centru de unire" afară de Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, întru care toţi suntem una: *„Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiuşcă, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" (Gal.* 3, 28). Aşadar, toţi putem fi una cu adevărat, numai ÎN HRISTOS IISUS şi

[1] Fragment dintr-un discurs ţinut la Bruxelles în anul 2006: „Former soviet dissident warns for EU dictatorship". Se poate citi şi asculta online la adresa: www.brusselsjoumal.com/node/865.

[2] David NQVAK, *The jewish social contract: an essay in political theology,* Princeton University Press, 2005, p. 50.

[3] Mireille HADAS-LEBEL, *Hilel, un înţelept din vremea lui Isus,* trad. de Ţicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 2006, cap. „Hilelismul lui Zamenhof, p. 209-216. Este interesant de remarcat, de asemenea, izbitoarea asemănare a clădirii Parlamentului European de la Strasbourg cu turnul Babei, aşa cum a fost el reprezentat în celebre picturi de-a lungul timpul şi cum a rămas în mentalul omului modern. Pe site-ul firmei de arhitectură care a realizat proiectul chiar se spune: "Clădirile noastre se dezvăluie locuitorilor lor şi oraşului ca «enigme», povestiri pentru care noi dăruim «chei», semne pentru a le putea decripta". Vezi la: www.architecture-studio.fr.

nu în francmasoneria tuturor religiilor. Numai aducându-ne, cu ajutorul harului, chipul la asemănare, devenind cu toţii hristificaţi ne vom putea bucura de singura adevărată unitate pentru care am fost creaţi, unitate după chipul Preasfintei Treimi. Aşadar, fraţii masoni doritori de unire şi frăţietate ar trebui să se aplece mai cu atenţie asupra lucrării creştinismului şi să observe că dorul frăţietăţii lor a fost cu mult mai mult realizat prin Biserică decât prin masonerie. Deoarece în Biserică, prin Taina Sfântului Botez, toţi devenim mădulare ale Trupului Tainic al Domnului Iisus Hristos şi apoi, prin Sfânta împărtăşanie, toţi ne hrănim cu acelaşi Trup, şi ce frăţietate mai mare este decât aceea între membrele unui trup? S-a coborât ştacheta de la ţelul îndumnezeirii către o simplă toleranţă **şi** respect reciproc. De la unitatea desăvârşită creştină la o alăturare omenească atât de fragilă şi neîmplinitoare. Păcatul omenesc şi istoria lui tristă nu ar fi trebuit să ne facă să credem că cea mai înaltă formă de unitate nu poate fi decât cea propagată de masonerie. Trebuie să redevenim credincioşi făgăduinţelor Domnului **şi** să *credem* că ceva mai bun ne-a fost pregătit mai înainte de facerea lumii.

Este interesant de constatat că la evrei exista în interiorul Templului un loc unde se întrunea Sinedriu numit „Sala Pietrei Cioplite" (lişkat ha-Gazit), iar în francmasonerie, *piatra cioplită* (şi cea *finisata)* este unul dintre conceptele fundamentale cu care se operează. Mai multe scrieri masonice vorbesc despre această sală, ca având conotaţii masonice. Fiindcă vorbeam de ideea Sinedriului evreiesc, putem spune că încă din 1618, John Selden, cărturarul creştin care fusese numit „rabinul Angliei" datorită cunoştinţelor sale vaste despre iudaism, asemăna Parlamentul cu Marele Sinedriu. Un ebraist creştin chiar spunea despre Parlament că se întruneşte în „Sala Pietrei Cioplite"[1].

în cadrul acestui sistem legal intră acele legi care au apărut şi vor apare, ce sunt contrare învăţăturii creştine. Este vorba de toate acele legi care impun scoaterea simbolurilor creştine din spaţiul public (icoanele, crucile, simbolurile Crăciunului), eliminarea rugăciunilor creştine publice, ne pedepsirea avortului, a activităţilor oculte, eliminarea orelor de religie (creştinism) din şcoală **şi** înlocuirea lor cu *Istoria Religiilor* sau legile mai noi, referitoare la ceea ce este numit *hate speech* (vorbirea plină de ură, înrăită)[2], prin care este condamnat oricine ar putea fi interpretat (de *ei)* că incită la ură faţă de o categorie de persoane (homosexuali, alte religii etc). Având în vedere că, după cum spunea un profesor evreu, „iudaismul este un sistem juridic religios"[3], este firesc ca sistemul

[1] Jason P. ROSENBLATT, *Renaissance England's Chief Rabbi: John Selden,* Oxford University Press, 2006, p. 4. Selden a făcut comparaţia între cele două instituţii în lucrarea sa *Historie of the Tithes,* Londra, 1618, şi a discutat pe larg despre „camera pietrei cioplite" în scrierea sa *De Synedriis.*

[2] Un cunoscut cercetător al legilor noahide spunea că legea noahidă ce interzice blasfemia poate fi asemănată cu legile *hate speech,* pentru că şi ea „interzice vorbirea cu ură împotriva religiei/dumnezeului cuiva" (David NOVAK, *A jewish policy on Church-State relations,* p. **16,** la adresa: http://bc.edu/bc_org/research/rapl/acrobat/novak.pdf).

[3] Elliot DORFF, „Judaism as a Religious Legal System", *Hastings Law Journal,* voi. 29 (1978), p. 1331. Acelaşi profesor a scris şi o carte despre *tikkun olam: The Way lnto Tikkun*

legal izvorât dintr-o conştiinţă iudaică să fie unul anti-creştin. Un exemplu în acest sens este şi cazul unui evreu devenit călugăr romano-catolic, căruia, atunci când a revenit în Israel, i-a fost refuzat dreptul de a primi o carte de identitate de evreu fiindcă a fost considerat apostat[1]. Această mentalitate şi răspândirea principiilor evreieşti în sistemul legal internaţional, pare a fi motivaţia reală a campaniei mondiale ce încearcă încet-încet, să scoată creştinismul în afara legii[2]. Numeroasele legi şi sancţiuni date celor care împlinesc poruncile Domnului şi refuză diverse activităţi păcătoase[3], arată că nu numai în statele comuniste există dictatură, ci chiar şi în mult-stimata Americă s-a instaurat un totalitarism în toată regula.

încă din anul 1947, la „Conferinţa internaţională a creştinilor şi evreilor pentru combaterea antisemitismului" de la Seelisberg, Elveţia se vorbea despre „antisemitismul creştin numit cu o formulă devenită celebră: «învăţământul urii»"[4]. în această categorie de *hate speech* este deja inclusă şi Biblia. Diverse pasaje din Vechiul şi Noul Testament sunt interpretate ca exemple de intoleranţă. Este vorba de cele referitoare la credinţa idolatră a altor neamuri, cele ce înjosesc în vreun fel credinţa altor popoare, cele ce spun că cei necredincioşi vor merge în iad. „Este foarte posibil ca un grup religios ce susţine aceste teme biblice să fie considerat de curţile de justiţie ca exprimând ură religioasă faţă de alte credinţe şi astfel să fie găsiţi vinovaţi dacă aceste propuneri ar deveni lege. Chiar şi o simplă predică ar putea duce la un proces prin care pastorul să fie dat în judecată pe temeiul unei asfel de legi"[5]. Deja cazuri de acest fel există şi probabil că ele vor continua. Ceea ce nu duce decât la îngrădirea *posibilităţilor de exprimare evanghelice:* „ce este da e da şi ce este nu e nu". Deoarece dacă nu va mai fi legal să spui că minciuna e minciună şi diavolul diavol şi înşelarea înşelare, ci va trebui să tolerezi, chiar şi la nivelul vorbirii, toate rătăcirile, este clar că limbajul omenesc va intra într-o eră înnegurată, devenind pentru mulţi un limbaj artificial, o limbă de lemn, care nu mai exprimă sentimente reale, ci sentimente impuse. Şi astfel, de la un nou limbaj până formarea unei noi mentalităţi nu este o distanţă prea mare, după cum spunea şi G. Orwell. Astfel de legi distrug dreptul cetăţeanului la liberă exprimare. Dacă până la un moment

Olam, Jewish Lights Publishing, 2005.

[1] Vezi articolul profesorului de drept Marc GALANTER, „A Dissent on Brother Daniel", *Commentary,* voi. 36 (1963), nr. 1, p. 10-17.

[2] Vezi de ex., lucrarea: Janet L. FOLGER, *The Criminalization of Christianity: Read This Book Before It Becomes IllegaU,* Random House, Multnomah, 2005. Aici se citează mai multe surse care arată că în fiecare an sunt omorâţi peste 100.000 de creştini datorită credinţei lor în ţări precum China, Sudan, Indonezia, Arabia Saudită, Irak, Iran, Pakistan. Ceea ce este mai mult decât strigător la cer este că nu există campanii globale pentru oprirea acestor masacre, aşa cum s-ar întâmpla dacă ar fi vorba, de ex., despre evrei omorâţi.

[3] De ex., un canadian creştin care a refuzat să imprime la tipografia sa materiale pro-homosexuale a fost amendat. La fel, un pastor suedez a făcut închisoare pentru că în predica sa a „jignit pe homosexuali".

[4] Alexandru SAFRAN, *Un tăciune smuls flăcărilor. Memorii,* trad. de Ţicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 1996, p. 258.

[5] Vezi la: www.religioustolerance.org/hatespuk.htm.

dat erai pedepsit pentru rostirea de blasfemii împotriva creştinismului, acum, şi mai mult în viitorul apropiat, vei fi pedepsit dacă mărturiseşti autentica învăţătură creştină, încercând să-i scoţi pe oameni din ghearele diverselor minciuni pierzătoare de suflet. Ele sunt folosite de cei la putere pentru a reduce la tăcere pe cei care se opun sistemului. Este acelaşi lucru care se întâmpla în comunism, cu singura deosebire că acum *cineva* ne tot spune că trăim într-un *alt* sistem, cu totul diferit de comunism, care s-ar numi democraţie[1]. Legea *hate speech* fiind foarte ambiguă, poţi fi pedepsit pentru susţinerea unui punct de vedere, iar aceasta este dictatură 100 %. Este vorba de o acuzaţie care nu se bazează pe fapte concrete, ci pe fapte virtuale, după cum se vede din declaraţiile unei for european: „ECRI le-a cerut autorităţilor române să ia în considerare faptul că unele partide politice au făcut afirmaţii care *ar fi putut* să stârnească resentimente împotriva unor grupuri minoritare din populaţie. Prin urmare, ea a cerut autorităţilor să ia măsuri, inclusiv implementarea eficientă a legislaţiei în vigoare, pentru a combate astfel de forme de incitare la ură" *(subl. n.,* vezi *supra* n. 89). Deja în statul Victoria din Australia, a fost un proces mare în care doi pastori evanghelici erau acuzaţi de *hate speech,* fiindcă comparaseră într-o conferinţă creştinismul cu islamul, arătând înşelarea celui de-al doilea. Legea care se invoca era „Actul pentru Toleranţă religioasă şi rasială 2001"[2]. Concluzia este că, sub masca toleranţei şi a legilor ce impun toleranţa (mijloace aşa-zise democratice), se combate creştinismul şi drepturile fundamentale ale omului. Dintr-o perspectivă creştină putem spune despre legile referitoare la *hate speech* un singur lucru. Legea evanghelică a rezolvat problema aceasta dând o soluţie cu mult mai eficientă şi mai roditoare: *„Oricine urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni" (1 Ioan* 3, 15) şi cuvântul Domnului: *,^4ţi auzit că s-a zis celor de demult: «Să nu ucizi»; iar cine va ucide vrednic va fi de osândă. Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; şi cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului" (Matei* 5, 21-22). Nu pare să existe o soluţie mai eficientă pentru eradicarea violenţei atât din limbaj cât şi din faptă, decât eradicarea ei *din inimă,* prin tămăduirea patimii urii.

Vina pentru actualul sistem legal ce promovează diverse legi neconforme cu învăţătura Bisericii o avem şi noi creştinii. Domnul ne-a dat pentru o vreme îndelungată, începând cu Sfântul Constantin cel Mare, ca şi poporului iudeu în perioada Vechiului Testament, puterea politică pentru a ne sluji de ea după voia Domnului. Dar după o vreme, păcatul măcinându-ne şi pocăinţa lipsindu-ne, „s-a luat de la noi". Şi foarte învârtoşaţi la inimă fiind, nici atunci nu ne-am pocăit pentru a redobândi binecuvântarea unor conducători binecredincioşi şi astfel diavolul a ajuns să-şi promoveze în voie proprii fii spirituali în funcţiile cele înalte, căci nu mai sunt lacrimi şi rugăciuni fierbinţi care să-i zădărnicească

[1] Că *democraţia* este o utopie au demonstrat-o în mai multe rânduri şi gânditori contemporani. Vezi Lucian Boia, *Mitul democraţiei,* Ed. Humanitas şi VI. Volkoff, *Defectele Democraţiei,* Ed. Antet, 2002.

[2] Vezi despre această lege site-ul guvernului: www.voma.vic.gov.au/.

măreţele planuri de pierzare a omenirii. Căci cum altfel s-ar putea tâlcui faptul că de la un domnitor sfânt ca Ştefan cel Mare s-a ajuns la conducerea comunistă anticreştină? Şi de la consilieri sfinţi precum Sfântul Daniil Sihastrul s-a ajuns la consilierii necreştini ai preşedinţilor noştri de astăzi?

Este foarte important de înţeles că principiile ce guvernează societatea actuală, sunt foarte asemănătoare cu mentalitatea totalitară din care tocmai am scăpat. Acest lucru pare firesc dacă ne gândim că acum câţiva ani, când părea că puterile lumii occidentale doresc o distrugere a comunismului, nu era vorba de aşa ceva, ci doar de o „perfecţionare" a lui. Simţind acest *unic* duh antihristic global, care în răsărit avea culoare roşie, iar în apus era numit democraţie, Părintele Serafim Rose vorbea despre „propaganda pioasă despre «pace» şi «frăţie» ce emană din *ambele* părţi ale Cortinei de Fier" *(Viaţa şi lucrările...,* p. 182).

Cunoscutul dizident britanic de origine rusă, Vladimir Bukovsky îşi arăta şi el îngrijorarea faţă de noile legi *hate speech* precum şi faţă de înfiinţarea Europolului (Poliţia Europeană) şi constata că acestea constituie sămânţa unui viitor sistem totalitar, similar celui sovietic: „Dacă treci în revistă toate structurile şi caracteristicile acestui emergent monstru European vei observa că seamănă din ce în ce mai mult cu Uniunea Sovietică. Bineînţeles este o versiune mai blândă a Uniunii Sovietice. Vă rog, nu mă înţelegeţi greşit! Nu spun că are un Gulag. Nu are un KGB - nu încă -, dar privesc cu atenţie acele structuri ca Europol-ul, spre exemplu. Mă îngrijorează foarte mult deoarece această organizaţie va avea probabil puteri mai mari decât KGB-ul. Vor avea imunitate diplomatică. Va puteţi imagina un KGB cu imunitate diplomatica? Vor trebui să menţină ordinea şi să ne supravegheze pentru 32 de infracţiuni (crime) - dintre care două sunt cu adevărat îngrijorătoare, una se cheamă rasism, cealaltă se cheamă xenofobie. Nici o curte judecătorească nu defineşte aşa ceva drept infracţiune. Deci este o nouă crimă şi am fost deja avertizaţi. O persoană din guvernul britanic ne-a spus că cei care obiectează împotriva imigraţiei necontrolate din Lumea a Treia vor fi consideraţi rasişti şi cei care se opun continuei integrări europene vor fi consideraţi xenofobi. Uitaţi-vă doar cum îi tratează pe unii oameni, cum ar fi pastorul suedez care a fost persecutat câteva luni pentru că a spus că Biblia nu aprobă homosexualitatea. Franţa a legiferat aceeaşi lege de penalizare a discursului încărcat de ură, în ceea ce îi priveşte pe homosexuali. Anglia ratifică şi ea astfel de legi "hate speech", referitoare la relaţiile rasiale şi acum la discursul religios, şi tot aşa. Ce observăm, privind în perspectivă, este sistematica introducere a unei ideologii ce mai târziu ar putea fi impusă prin mijloace opresive. Aparent acesta este întreg obiectivul Europol-ului. Altfel de ce am avea nevoie de el? Mie Europol-ul mi se pare foarte suspect. Observ cu atenţie cine este persecutat şi pentru ce, deoarece în acest domeniu sunt expert. Ştiu cum încolţesc Gulagurile" *(art.cit.).*

Observăm astfel că, de fapt, mentalitatea predominantă pe plan global nu este una a respectului faţă de libertatea omului, ci mai degrabă una a forţării lui să gândească şi să se comporte după cum i se dictează. O analiză a „răului

totalitar de azi" (H.R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 167) ne duce cu gândul tot la ideea mesianică iudaică. Ea a călăuzit şi pe întemeietorii evrei ai comunismului şi călăuzeşte şi pe puternicii lumii de azi. „Orice socialism, ca şi orice marxism este un mesianism ebraic, în parte eretic" (G. Steiner la H.R. PATAPIEVICI, *Omul recent,* p. 193, n. 308). Acest totalitarism este singura posibilitate prin care va putea fi impusă minciuna falsului mesia. Având în vedere că adevăratul Mesia, Domnul nostru Iisus Hristos, a avut cel mai mare respect faţă de libertatea omului, nu a forţat pe absolut nimeni să-L urmeze şi nu a încercat prin mijloace politice nici să preia puterea şi nici să intervină prin *lege* peste liberul arbitru al omului, a/7//-hristul (şi toţi cei care îi pregătesc venirea) nu are decât o singură posibilitate: folosirea metodei opuse, adică impunerea cu forţa, celor ce nu se vor supune, a voinţei sale demonice, în această forţare fiind incluse şi metodele „democratice" de manipulare prin care se dă chip „democratic" mentalităţii totalitare, în unele studii chiar se vorbeşte de „totalitarismul mesianic"[1] precedat de impunerea unui sistem legal menit să pregătească cadrul acestui totalitarism. Dacă Fericitul Părinte Serafim Rose afirma că în vremurile noastre „globalizate", venirea lui antihrist a devenit o posiblitate reală, iată că şi în lumea evreiască acelaşi lucru (cu altă „distribuţie a rolurilor", bineînţeles) se crede: „Cover considera apropierea mesianică o posibilitate reală" *(Ibid.,* p. 1804).

Deşi unii autori evrei prezintă legile noahide ca fiind principii de toleranţă, totuşi, dacă analizăm cu atenţie teoria lor vom vedea ca nu sunt atât de tolerante precum se pretind. Iată ce spunea un autor: „înainte ca termenul de 'toleranţă religioasă' să fie introdus în vreun dicţionar, rabinii au susţinut că «sfinţii neamurilor lumii au un loc în lumea ce va veni» ca şi evreii, şi au admis la egalitate înaintea legii şi pentru beneficierea de servicii sociale orice ne-evreu care se lepăda de idolatrie, crimă, imoralitate, furt, cruzime faţă de animale şi blasfefriie şi care se hotăra să promoveze dreptatea. *Acel* tip [în sensul că nu altul, *n.n.]* de non-evreu trebuia să fie hrănit când e înfometat, vindecat când e bolnav, îngropat dacă era găsit mort şi nu avea cine să-1 îngroape, acela fiind acceptat de Dumnezeu pentru mântuire veşnică. [...] Numai conformarea faţă de cele şapte legi noahide era necesară pentru orice non-evreu, pentru a s e bucura de protecţia curţilor de justiţie şi de suportul comunităţii atunci când erau în necaz"[2]. Aşadar, prin discriminarea faţă de non-evreii'care nu se conformează legilor noahide, apare sâmburele intoleranţei şi al „totalitarismului mesianic". Aceasta, spre deosebire de toleranta învăţătură a Domnului nostru Iisus Hristos şi a sfinţilor care spune că până şi duşmanilor noştri, indiferent de credinţa lor, trebuie să le dăm ajutorul, atunci când se află într-o situaţie dificilă, aşa cum Sfintul Mina, de ex., a făcut dreptate în chip minunat unui evreu care fusese înşelat de un creştin. Greşeala acestei părelnice toleranţe evreieşti a fost scoasă în evidenţă de Domnul nostru Iisus Hristos când ne-a dat pilda samarineanului milostiv.

[1] Richard K. SHERWIN, „Law, Violence and Illiberal Belief', *The Georgetown Law Journal,* voi. 78 (1989-1990), p. 1813, 1804.

[2] „It was that type of non-jew who was to be fed when hungry..." la Leo JUNG, „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction", *American Journal of ᶜconomics and Sociology,* voi. 4 (1945), nr. 3, p. 388 şi nr. 4, p. 523.

0 altă față a *tikkunului* este încercarea de deturnare a Bisericii spre neglijarea activității sale duhovnicești în favoarea implicării exagerate în proiecte sociale. Dar observăm că până și intelectualitatea (vezi M. Eliade, la p.) și-a dat seama că Biserica nu este făcută să ia o cale a „apostolatului social". Ea a fost întemeiată pentru ca oamenii să *„aibă viață și s-o aibă din belșug" (Ioan* 10, 10) și *din* această trăire să izvorască o slujire a aproapelui mântuitoare. Opoziția dintre aspectul social și isihast despre care se vorbește astăzi, este una artificială și falsă[1]. In învățătura autentică creștină ea nu există. Despre acest fapt a vorbit mai mult Mitropolitul Hierotheos Vlachos arătând că, în învățătura ortodoxă, cele două trăiesc în deplină armonie și deplină ierarhie. Adică niciodată aspectul social nu se așază mai presus de cel duhovnicesc. împlinirea poruncilor duce în mod firesc la ajutorarea aproapelui. Biserica nu are nevoie de o altă așa-zisă „teologie socială". Dacă Biserica n-ar fi avut o „teologie socială", ar mai apărut oare în Biserică acei sfinți numiți „cei milostivi" (Ioan cel Milostiv, Filaret cel Milostiv, Iuliana cea Milostivă[2])? *„Căutați mai întâi împărăția Cerurilor și toate celelalte se vor adăuga vouă",* ne spune Domnul. Rolul Bisericii este să ducă oamenii la comuniunea cu Dumnezeu și nu să devină o asociație umanitară. „Asociația umanitară" este inclusă de la început în însăși definiția Bisericii: *„Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea" (Lc.* 3, 11); *‚JDacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Incălziți-vă și vă săturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul?" (Iacov 2,* 15) *‚Jar cine are bogăția lumii acesteia și se uită la fratele său care este în nevoie și își închide inima față de el, cum rămâne în acela dragostea lui Dumnezeu?" (IIoan* 3,17)

Lumea contemporană nu mai luptă pe față împotriva Bisericii cum a făcut până acum. Inteligența diavolului a sugerat o cale mai amăgitoare: aceea de a păstra carcasa, negându-i conținui și mesajul. De a se folosi de *instituția* Bisericii încercând deturnarea ei spre împlinirea propriei agende. „Acceptarea Bisericii ca fapt istoric și social este însoțită de refuzarea Bisericii ca fapt etern și metafizic. Existența Bisericii este disociată de Adevărul ei, de esența ei, de capul ei invizibil"[3]. Cam așa s-ar putea traduce introducerea mănăstirilor Sfântului Munte Athos și a unora românești în *Patrimoniul Mondial al Umanității* realizat de *UNESCO,* fapt ce transmite subtil ideea că vechile mănăstiri și biserici sunt foarte bune de muzee dar nu mai sunt considerate drept „laboratoare ale învierii", ele fiind așezate laolaltă cu toate celelalte temple idolatre ale religiilor lumii.

Numai și numai dintr-un *a fi* sfânt se poate naște un *a face* bineplăcut lui Dumnezeu și bisericesc. Și un *a fi* sfânt nu se poate naște decât dacă are ca temelie adevărul, adică o dreaptă cugetare asupra lumii ce este cuprinsă în credința

[1] Vezi despre înlocuirea concepției creștine despre milostenie cu una laică: Ligia LIVADĂ-CADESCHI, *De la milă la filantropie. Instituții de asistare a săracilor din Țara Românească și Moldova în sec. alXVIII-lea,* Ed. Nemira, Buc, 2001.

[2] Despre viața acestei minunate sfinte vezi: *„Viața Sfintei Iuliana din Lazarevo",* traducere din limba engleză în *Matericonul,* Ed. Biserica Ortodoxă, 2006 și în volumul: Monahia Teodora Hambaki, *Sfânta Cuvioasă Teodora, comoara Tesalonicului,* Ed. Egumenită, 2007.

[3] Vlad MUREȘAN, „'Biserica' postmodernă *versus* Biserica eternă", *Inter,* 1 (2007), nr. 1-2, p. 38

ortodoxă. Dar tocmai această temelie se încearcă a fi lepădată de cei care pun pe plan secundar **ce** este mai important (adevărul) în favoarea unei unificări pe alte considerente: „Noi credem că dialogul teologic, unirea Bisericilor, constituie o problemă ce trebuie lăsată încă multă vreme deoparte. Să nu începem cu discuții în legătură cu dialogul teologic, fiindcă discuțiile teologice se vor prelungi la infinit şi vor fi foarte greu de rezolvat, ci să luăm mai întâi partea a doua, a slujirii aproapelui nostru. Acolo vom căuta să întărim unitatea creştină în diversitate, unii zic în pluralitate, dar toate înseamnă acelaşi lucru - adică unitate în diversitate, o colaborare care trebuie să se statornicească între toate Bisericile pentru rezolvarea problemelor contemporane care se pun creştinismului nostru şi în unele Biserici chiar existenței lor. ... Bisericile trebuie să lupte pentru promovarea unui ecumenism integral, a unui ecumenism pancreştin. Nici promovarea unui ecumenism panortodox, nici pancatolic, nici panprotestant, nici pananglican, ci un ecumenism pancreştin, unde toate bisericile să vină cu trecutul lor, cu specificul lor, pe picior de egalitate, şi unde să domnească dragostea şi frățietatea evanghelică"[1]. Această concepție despre unitate este extrem de asemănătoare cu „unitatea în practică" despre care vorbea rabinul Bar-Ron citat mai sus. O unitate care priveşte numai spre bunăstarea pământească şi nu o are în vedere pe cea cerească, care este condiționată de dreapta credință (adevărul) şi viețuirea evanghelică. „Regulile care guvernează viața evreiască toate cer evreilor să facă anumite lucruri şi să nu facă altele, nu să creadă un lucru sau altul"[2]. Portretul lui Antihrist: „Era încă tânăr, dar, grație înaltei sale genialități, pe la treizeci şi trei de ani era bine cunoscut ca mare gânditor, scriitor şi om cu **bogată activitate socială.** [...] Eu le voi da oamenilor lucrurile de care au nevoie. Hristos ca moralist îi separa pe oameni prin bine şi rău, **eu îi voi uni prin bunuri,** care le sunt necesare deopotrivă şi celor buni şi celor răi"[3] *(subl. n.).*

Aşadar, principiile promovate de aşa-zisa „evanghelie socială" apărută în America în sec. XIX, tind să transforme creştinismul într-o instituție umanistă ca oricare alta, după cum deja s-a început în perioada comunistă: „S-a încercat reducerea (şi, pe cât posibil, distrugerea) rolului social al Bisericilor prin adoptarea de noi legislații prevăzând laicizarea stării civile, a căsătoriilor şi, îndeosebi, secularizarea instituțiilor şcolare şi a spitalelor. Sub mii de pretexte, presa creştină a încetat să mai apară"[4].

Unele studii arată că această aşa-numită „evanghelie socială" (Social Gospel) are multe puncte comune cu învățătura iudaică. Principala asemănare

[1] Din cuvântul patriarhului Justinian către preoții capitalei. In *BOR* 90 (1972), nr. 3-4, p. 243. Faptul că se promova teoria unui „apostolat social" în vremea comunismului, este absurd, deoarece toți ştim că „lucrarea socială" a Bisericii era permisă numai până la uşa bisericii. Aşadar, altceva se ascundea în spatele acestei teorii.

[2] Elliot DORFF, „Judaism as a Religious Legal System", *Hastings Law Journal,* voi. 29 (1978), p. 1331. -

[3] Vladimir SOLOVIOV, *Povestire despre Antihrist,* trad. de Dana Cojocaru, Ed. Humanitas, Buc, 2005, p. 171, 173.

[4] Jean-Francois SOULET, *Istoria comparată a statelor comuniste,* trad. de Ana Zbârcea, Ed. Polirom, 1998, p. 45.

este că ambele sunt interesate foarte mult de instaurarea unei împărăţii pământeşti înaintemergătoare a venirii falsului mesia. „Ca şi propovăduitorii evangheliei sociale ai vremii, Solomon Schechter [preşedintele Seminarului Teologic Evreiesc din America] sublinia ideea imanenţei lui Dumnezeu şi considera că pentru om «a lucra pentru stabilirea unei împărăţii vizibile a lui Dumnezeu în lumea aceasta» este «cel mai înalt ţel pe care religia poate încerca să-l atingă», împărăţia, explica Schechter, este incompatibilă cu «o guvernarea proastă» sau «cu o stare de suferinţă socială generată de sărăcie şi lipsă ...în acest sens, o atot- înţeleaptă^ legislaţie socială trebuie să lucreze spre apropierea grabnică a împărăţiei»"[1]. într-o carte apărută în America în 1913 *(Obligaţia noastră modernă faţă de Israel),* un autor spunea că „întreaga mişcare a evangheliei sociale nu este altceva decât redescoperirea iudaismului de către creştinism" *(Ibid.,* p. 311).

Considerăm că vinovată pentru accentuarea lumii *acesteia* în iudaism este şi secularizarea apărută din cauza căderii creştinismului apusean. Căci dacă s-ar fi păstrat dreapta credinţă şi creştinii ar fi accentuat mereu importanţa vieţii viitoare atunci şi fraţii evrei ar fi fost poate mai înclinaţi să nu se concentreze atât de mult spre un imposibil rai pe pământ, şi şi-ar fi urmat şi ei tradiţia părintească ce sublinia că „această lume este antecamera celei ce va să vină"[2]. în acest sens, nu este de mirare să aflăm că primul dintre cei ce au readus în discuţie vechea erezie hiliastă, sub o formă nouă, a fost Joachim de Fiore, un călugăr catolic din sec. XII, deci la puţină vreme după tragica despărţire a catolicismului de Biserică[3].

într-un articol în care unii autori evrei îşi arătau bucuria faţă de deschiderea „socială" a creştinismului apusean, se spunea: „Unul dintre rezultatele relaţiei mai apropiate dintre creştinism şi iudaism, spunea rabinul A. Lelyveld, preşedintele Congresului Evreiesc American, este evident în actualul accent care se pune în creştinism pe rolul omului în societate. S-ar putea spune, chiar, sugera el, că actuala preocupare pentru drepturile civile şi pace din cercurile bisericeşti creştine reprezintă o 'erezie iudaizantă'. Dacă este aşa, a adăugat rabinul Lelyveld, «eu zic: chiar mai multă putere ereziei»"[4]. Această deturnare şi iudaizare a unor comunităţi ce se numesc creştine, se observă şi prin faptul că ele au început să preia în doctrina lor elemente de învăţătură iudaică. Este vorba chiar de conceptul *tikkun olam,* care perverteşte sensul Bisericii, dar despre care se spune că „teologi catolici şi protestanţi îl citează în declaraţiilor lor oficiale"[5], acest termen care „a devenit sinonimul activităţii sociale, fiind echivalentul lup-

[1] Egal FELDMAN, „The Social Gospel and the Jews", *American Jewish Historical Quarterly,* voi. 58 (1969), nr. 3, p. 311.

[2] Bernard BAMBERGER, „Jewish Otherwordliness", *Judaism,* voi. 26 (1977), nr. 2, p. 201.

[3] Jean DELUMEAU, „Une traversee du millenarisme occidental", *Religiologiques,* voi. 20 (1999), p. 169. Autorul descrie cum teoria lui Fiore a avut o influenţă importantă, fiind folosită de gânditori celebri până în sec. XX.

[4] John COGLEY, „Ecumenism is not for all", *New York Times,* 7 aug. 1966, p. 155.

[5] Gilbert S. ROSENTHAL, *„Tikkun ha-Olam:* The Metamorphosis of a Concept", *The Journal of Religion,* voi. 85 (2005), nr. 2, p. 239.

tei pentru dreptate şi pace, frăţietate şi egalitate rasială, al posibilităţilor economice şi a responsabilităţii ecologice" *(Ibid).*

Această somare a Bisericii de a se ocupa de probleme sociale, pe de o parte este îndreptăţită, având în vedere lipsa totală a acestor activităţi în vremea comunismului, dar motivul cel mai important nu credem că este acesta, ci dorinţa de a preschimba rolul Bisericii în societate dintr-unul al propovăduirii mântuirii prin Domnul nostru Iisus Hristos, într-unui al asistenţei sociale, pe picior de egalitate cu toate celelalte instituţii care se ocupă de bunăstarea obştească. Spunem aceasta, deoarece se ştie că deşi Biserica este chemată la activitate socială, îi este interzis cu totul orice formă de „prozelitism", sub ameninţarea legii. Adică 'faceţi activitate socială, dar ca nişte laici, nu ca nişte creştini'. Numai că cele două coordonate ale slujirii fiind strâns unite în Biserică, despăţirea lor ar duce la inventarea unei 'noi teologii', care să justifice 'noua menire' a Bisericii: aceea de instituţie de asistenţă socială, exact ca în vremea comunismului. „Noua administraţie bolşevică intenţionează să transforme mănăstirile în instituţii caritabile socialiste"[1]. Iar acest lucru ar fi cu totul dezastruos. Această reorientare străină de Duhul Bisericii Ortodoxe o găsim şi în mesajul final al *Adunării Ecumenice Europene* de la Sibiu, 2007, unde dintre cele zece recomandări finale, doar două sunt legate de problematici specifice bisericeşti, iar celelalte opt sunt dedicate exclusiv problemelor ecumeniste, sociale şi politice. Cât despre mântuire şi împărăţia cerurilor, ca şi cum în creştinism ar fi vorba doar de „repararea lumii" acesteia, de-abia dacă se face menţiune, la final.

Iată ce spunea un mare teolog rus al secolului XX, autorul unui volum de *Teologie Dogmatică Ortodoxă:* „Ce înseamnă 'instaurarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ' în termenii ecumenismului? înseamnă construirea socială a lumii viitoare pe pământ. Noua lume trebuie să înlocuiască vechea structură socială de pe pământ, considerată decrepită şi presupusă a fi sortită pieirii. Acum, toată atenţia, toate eforturile creştinismului trebuie direcţionate nu către ideea mântuirii personale a fiecărei persoane, nu către grija de suflet, nu către viaţa veşnică viitoare, ci către construirea unei societăţi pe noi temelii. De aici provine ideea că Biserica vremurilor noastre este «Biserica slujitoare», i.e., menită să slujească scopuri sociale"[2]. Patriarhul Daniel sublinia la rândul său consecinţele unei teologii secularizate: „Necesitatea salvării vieţii Planetei devine mai importantă decât mântuirea şi viaţa veşnică a omenirii. Adesea, Bisericile au tendinţa să-şi justifice existenţa numai ca sprijin pentru îmbunătăţirea vieţii morale şi sociale. Astfel se creează o prăpastie adâncă între viaţa liturgică şi responsabilitatea socială a creştinilor în lume"[3]. Aceeaşi greşită înţelegere apuseană o constata şi filozoful creştin Yannaras, care, discutând despre noua „teologie politică" occidentală, arăta că aceasta „încearcă să explice

[1] Aceasta scria ziarul *The Times,* în „Bolshevist methods with the Church", 26 iunie 1922, p. 7.

[2] Pr. Michael POMAZANSKY, „The Church of Christ and the contemporary movement for unification in Christianity" în *Selected Essays,* Holy Trinity Monastery, Jordanville, New York, 1996, p. 212.

[3] Vezi „Ideal and crisis in the ecumenical movement", în Metropolitan DANIEL CIOBOTEA, *Confessing the Truth in Love,* Trinitas, Iaşi, 2001, p. 245.

propovăduirea evanghelică a mântuirii omenirii prin prisma categoriilor oferite de teoriile politice contemporane, mai ales cele ale stângii marxiste şi neo-marxiste", şi pentru aceştia „a fi creştin astăzi înseamnă înainte de toate angajarea într-o opoziţie activă faţă de nedreptatea socială şi opresiunea politică"[1]. Aceasta este o altă capcană prin care duhul lumesc încearcă să tragă Biserica spre felul său de a privi lumea, în loc ca Biserica să tragă lumea spre felul dumnezeiesc şi firesc de a aborda viaţa, afirmând în toată vremea că „teoria politică a Bisericii este adevărul Sfintei Treimi,... o comuniune de persoane întru iubire *(Ibid.)*

Un text deosebit de relevant în ce priveşte această problemă este articolul despre un aşa-numit „Monahism filantropic" pe care-1 găsim în *Dicţionarul spiritului tolerant* despre care am vorbit mai sus. Iată ce se spune aici: „Până acum, monahismul a fost ermetic [adică *eremitic, n.n.]* sau anahoretic, însemnând retragere totală în chilii individuale sau schituri şi chinovial sau cenobitic, însemnând viaţă comunitară distinctă în mănăstiri. în prezent au apărut instituţii monahale feminine, ale căror membre, pe lângă împlinirea tuturor normelor de viaţă duhovnicească, se dedică, până la sacrificiul vieţii, operelor de asistenţă socială, participând la tot ce poate atenua suferinţa umană, indiferent de originea etnică şi credinţa religioasă. Pe cât este de profundă decăderea morală, pe atât este de măreţ altruismul monahismului filantropic, datorită cultului egalităţii desăvârşite în relaţiile interumane". După ce o dă exemplu pe Maica Tereza ca reprezentativă pentru acest tip de monahism (ale cărei îndoieli în ce priveşte credinţa nu cred că sunt străine de forma de monahism practicată), autorul precizează că „în sfera de afirmare a eticismului contemporan (monahismul filantropic fiind una dintre formele de manifestare ale lui), *dispar toate divergenţele şi neînţelegerile dintre confesiunile creştine şi dintre marile religii (subl.n.)"*[2]. Acest text este o bună mostră de pervertire grosolană a realităţii. El încearcă să sugereze cu viclenie ritoricească cum că nu a existat până acum „filantropie" în cadrul mănăstirilor şi că de abia acum s-a inventat acest fel de monahism. Autorul uită că spitalul a fost inventat de monahi şi o face pentru **a** denigra monahismul tradiţional ca fiind insuficient societăţii de azi şi pentru **a**-1 înlocui cu varianta *politically corect* de monahism, monahismul filantropic. Dacă în trecut grija de cei bolnavi se îmbina în chip bineplăcut lui Dumnezeu cu grija pentru mântuirea lor prin Biserică, acum se încearcă deturnarea monahismului numai spre grija de trup, minimalizându-se scopul primordial al mănăstirii: mântuirea sufletului şi îndumnezeirea omului. Pentru ochiul duhovnicesc acesta pare fi atât un atac frontal al diavolului în inima creştinismului, monahismul, cât şi o formă mascată de promovare a ecumenismului, a spiritului masonic de nivelare a tuturor credinţelor. Atac împotriva monahismului, care este atât de urât de diavol, găsim şi în cărţi explicit masonice: „Preocupaţi numai de propria mântuire şi de prosperitatea ordinului lor, călugării nu ştiu să se dedice Marii Opere a desăvârşirii creaţiei lumii în felul dezinteresat al artiştilor.

[1] Christos YANNARAS, „A note on political theology", *St. Vladimir s Theological Quarterly,* voi. 27 (1983), nr. 1, p. 53, 55 la http://jbburnett.com/resources/yannaras/yannaras_pol-thol.pdf.

[2] *Dicţionarul spiritului tolerant,* Ed. Evenimentul, Buc, 1997, p. 206.

Din egoism mărunt, s-au lăcomit să-şi pună deoparte bucata lor de cer, aşa că nu s-au dăruit cu totul realizării planului Marelui Arhitect al Universului. Mai multă credință autentic religioasă este în inima masonului considerat ateu decât în creierul ascetului istovit în speculații despre viața viitoare"[1].

Prin somarea ierarhiei şi credincioşilor să se ocupe mai mult de probleme sociale (de care oricum se ocupă numeroase organisme din societate), se încearcă mutarea accentului de pe sfințirea vieții spre îngrijirea trupului, astfel încât preotul poate ajunge, dacă nu mai simte mireasma Duhului Sfânt, să se bucure mai mult dacă are în parohie un cămin de bătrâni, decât dacă toți enoriaşii săi sunt atât de evlavioşi încât se pot împărtăşi cu Trupului şi Sângele Domnului.

Astăzi, sub presiunea acelei părți a opiniei publice care nu cunoaşte cu exactitate taina şi lucrarea Bisericii, se aude din toate părțile ideea că „Biserica Ortodoxă nu se implică în social", ca şi cum aceasta ar fi menirea dintotdeauna a Bisericii. Dar şi în acest caz, binecredincioşii creştini nu trebuie să se lase influențați de „gura lumii", ci de glasul Duhului, Care, prin sfinții contemporani, ne arată mereu cum trebuie să slujim Biserica. Şi pentru a sluji în chip bineplăcut Domnului Biserica Sa, nu este nevoie de inventarea unei „gândiri sociale a Bisericii", ca şi cum aceasta nu ar fi existat, ci mai întâi de toate e nevoie de sfințirea noastră, după meşteşugul bimilenar al Ortodoxiei. Şi apoi, devenind purtători de Duh sau măcar ascultându-i pe cei care s-au învrednicit de îndumnezeire, vom putea şti cum să aplicăm în prezent „gândirea socială" a Sfinților Părinți mai vechi şi mai noi, pe care o găsim din belşug în viețile şi scrierile lor, începând cu Sfântul Apostol Pavel şi Sfântul Vasile cel Mare până la Sfântul Ioan de Kronstadt (cu ale sale fabrici pentru săraci), Sfântul Ioan Maximovici (cu grija sa pentru emigranți), şi alți sfinți ai secolului XX. Aşadar, noi armate de teologi trezvitori trebuie să cerceteze formele de „asistență socială" din trecut şi de la Sfinții contemporani, să extragă principiile pe care se bazau acele activități precum şi Duhul în care erau săvârşite şi să le pună față în față cu noua „gândire socială" care i se propune Bisericii din afara ei, spre a nu primi nici o influență exterioară fără o prealabilă „cercetare a duhurilor" ei. Călăuză în aceste cercetări cred că ne pot fi două cuvinte ale Mântuitorului: *„JDar vai vouă, fariseilor! Că dați zeciuială din izmă şi din untariță şi din toate legumele şi lăsați la o parte dreptatea şi iubirea de Dumnezeu; pe acestea se cuvenea să le faceți şi pe acelea să nu le lăsați"* (Luca 11,42) şi *„Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti; dar un lucru trebuie: căci Măria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la ea"* (Luca 10, 41).

Concluzia este că, în nici un caz, Biserica nu trebuie să se lase atrasă în această cursă a unei misiuni exclusiv sociale, intrând într-un fel de concurență cu organizațiile umanitare ale lumii. Şi în acest caz trebuie să ne plecăm înțelep-

[1] Oswald WIRTH, *Francmasoneria pe înțelesul adepților săi,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc., 2005, p. 315. Tonul şi argumentele dovedesc o atât de mare ignoranță în ce priveşte monahismul, încât nu merită nici un comentariu. Doar întrebăm: dacă monahii „nu s-au dăruit cu totul realizării planului Marelui Arhitect al Universului" atunci cum se face că Dumnezeu i-a arătat mari făcători de minuni şi le-a păstrat trupurile întregi şi bine-mirositoare chiar şi după moarte, ca semn al îndumnezeiții lor? Câți masoni s-au învrednicit de aşa o „laudă" din partea Domnului?

ciunii bimilenare a Bisericii şi Sfinţilor ei şi să învăţăm şi în acest caz echilibrul, ierarhia şi „unitatea dintre Liturghie şi filantropie", după cum se exprima un ierarh ortodox.

5.6.1 Intoleranţa şi economia

Facem această incursiune în lumea economicului, pentru a arăta, pe scurt şi atât cât ne permite lipsa unei pregătiri în acest domeniu, că ştampila de intoleranţă nu trebuie pusă pe credinţa creştinilor, ci mai degrabă pe toate activităţile omeneşti care *nu* au ca temelie dumnezeiasca învăţătură a Domnului Iisus Hristos.

Dacă, aşa cum bine a spus poporul român, „banul este ochiul dracului", atunci este firesc ca acesta (şi economia ce-1 are ca bază) să fie o pricină de mare poticneală pentru mântuirea omului, mai ales atunci când nu se sprijină pe cuvântul evanghelic. Bineînţeles că banii nu sunt răi în sine, dar observăm că fără împlinirea poruncilor Domnului, istoria ne-a arătat-o, este imposibil ca omul să poată face faţă patimilor ce duc la greşita întrebuinţare a banilor.

„In ultimele două veacuri [adică după Revoluţia franceză] fenomenul economic a căpătat o importanţă deosebită, cu totul alta decât avusese în trecut. Conform unei noi scheme filosofice, lumea modernă s-a orientat şi s-a aşezat sub semnul economicului. ... Economia modernă a început prin a fi amorală şi a isprăvit prin a deveni imorală"[1].

în spatele oricărei acţiuni omeneşti se află un om cu o filozofie precisă de viaţă[2]. Aşa cum în zilele noastre observăm apariţia unui sistem legal anticreştin, şi în ce priveşte economia actuală, care deşi poate părea o disciplină „neutră" din punct de vedere religios, se poate întrevedea o filozofie ce confirmă profeţia Sfântului Ioan. Sfântul Ioan de Dumnezeu Cuvântătoatl ne spune despre evenimentele sfârşitului că atunci, va exista cineva care va putea omorî *„pe toţi câţi nu se vor închina chipului fiarei. Şi ea îi sileşte pe toţi, pe cei mici şi pe cei mari, şi pe cei bogaţi şi pe cei săraci, şi pe cei slobozi şi pe cei robi, ca să-şi pună semn pe mâna lor dreaptă sau pe frunte. încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei" (Apocalipsa* 13, 15-17). Unul dintre sfinţii tâlcuitori ai Apocalipsei spunea despre înainte-mergătorul lui Antihrist că „se va nevoi să pună peste toţi numele cel pierzător al potrivnicului şi înşelătorului: pe mâna lor cea dreaptă, ca să taie lucrarea celor drepte şi bune; iar pe frunte, pentru a-i învăţa pe cei amăgiţi să fie îndrăzneţi întru înşelăciune şi întru întunecare. Dar numele nu va fi primit de cei însemnaţi pe faţă cu lumina cea dumnezeiască. Şi numele fiarei se va vesti peste tot celor ce vor cumpăra şi celor ce vor vinde, încât cei ce nu-1 vor

[1] Ernest BERNHA, *Dialectica spiritului modern,* Ed. Vremea, Buc, 2007, p. 71.

[2] In monumentala sa operă *(An Austrian Perspective on the History of Economic Thought,* II voi., Ludwig von Mises Institute, Alabama, 2006), economistul austriac Murray N. Rothbard, a descris în detaliu influenţa evidentă pe care o are doctrina religioasă sau nereligioasă a oamenilor asupra sistemului economic propus de ei.

primi vor suferi moarte cumplită, din lipsa celor trebuincioase"[1]. Constatăm din aceste cuvinte, că în vremea antihristului, problemele creştinilor nu vor fi numai de natură spirituală, ci şi de natură economică. Sistemul politic-legal-economic de atunci, va fi unul întru totul religios şi anticreştin. O pregustare a acestei stări a fost dictatura comunistă. Biserica, ca şi alte obiective pe care un stat doreşte să le elimine, s-a încercat a fi subminată în plan economic. Masoneria, mai înainte de comunism, a început această ofensivă, atunci când, prin masonul Alexandru Ioan Cuza a hotărât secularizarea, mai exact furarea averilor Bisericii şi trecerea lor în averea statului. Pădurile, din fondul bisericesc, de exemplu, nici până în zilele noastre nu au fost date înapoi. Apoi, comunismul „a încercat mai întâi să taie resursele materiale ale adeversarului. De exemplu, în cadrul reformei agrare, 320.000 ha au fost confiscate de la Biserica catolică ungară în 1948, iar 225.000 ha de la Biserica poloneză în 1950" (J.F. Soulet, *op.cit.,* p. 45). La fel s-a întâmplat şi după revoluţia franceză, când datorită caracterului anticreştin al ideologiei ei, a intrat în conflict cu catolicismul, una dintre consecinţe fiind confiscarea bunurilor. Călăuziţi de acelaşi principiu atotputernic al toleranţei, statele americane au început încă din secolul XIX să retragă ajutorul dat către o anume denominaţie „de stat". „Statul Connecticut a eliminat ajutorul pentru plata impozitelor către biserica de stat în 1819, iar Massachusetts a făcut acelaşi lucru în 1834", scria un ziar evreiesc american[2]. Părintele Serafim Rose, atunci când a spus că în zilele noastre prezenţa lui Antihrist a devenit o posibilitate, a avut în vedere atât globalizarea, progresul tehnologic, posibilităţile avansate de urmărire a activităţilor cetăţenilor[3], dorinţa oamenilor după un lider mondial, diversele organisme ce promovează o conducere centralizată a lumii, dar probabil că s-a gândit şi la sistemul economic actual, care prin monitorizare electronică, în plan virtual, poate împlini mult mai uşor dorinţa de control total al unui posibil lider mondial. Dorinţa de centralizare din ce în ce mai mare a puterii, în zilele noastre nu face altceva decât să vină în sprijinul celor spuse de rabinii unui sinod evreiesc adunat în 1650, care susţinea că Domnul Iisus Hristos nu este Mesia cel aşteptat deoarece venirea lui Mesia, în concepţia iudaică, va fi „în chipul unui preaputernic Prinţ, cu puterea şi autoritatea unui rege; cu mai multă putere decât a avut orice alt rege"[4]. Şi chiar acesta este adevărul: lumea actuală,

[1] SFÂNTUL ANDREI, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei, *Tălcuire ia Apocalipsă,* îndreptarea tălmăcirii de Florin Stuparu, Ed. Sofia, Buc, 2007, p. 174.

[2] Arthur J. MAGIDA, „Against tolerance", *Baltimore Jewish Times,* 6 mai 1994, voi. 217, nr. 1,p. 37

[3] Se ştie că în 2002, după antentatele din septembrie 2001, Departamentul de Justiţie american a schimbat politica de investigaţii a FBl-ului, dându-i o mai mare libertate de monitorizare, ridicând anumite limite existente în trecut, mai ales cele privitoare la spionarea şi infiltrarea organizaţiilor religioase. Vezi: Michael BARKUN, „Religion and secrecy after September 11", *Journal of the American Academy of Religion,* 74 (2006) nr. 2, p. 288. De asemenea, forurile conducătoare ale Europei, au impus statelor Uniunii să oblige companiile de telefonie şi de internet să păstreze timp de şase luni toate informaţiile legate de traficul telefonic sau electronic.

[4] Samuel BRETT, *A true relation of the proceedings of the Great Council of the Jews,* New Hampshire, 1795, p. 6.

unificată într-un imperiu global, va constitui sub conducerea lui Antihrist o putere mai mare decât a avut orice lider de până atunci.

Dacă, în planul religios, papa este, după cum spunea fericitul părinte Justin Popovici, un lider mondial centralizator (prin eliminarea din eclesiologia catolică a principiului sinodalității) ce pregătește apariția celuilalt lider mondial, Antihrist, în planul politic este guvernul mondial, dorit şi aproape împlinit, după cum am văzut, prin Uniunea Sovietică (care la un moment dat cuprindea trei sferturi din omenire) şi Uniunea Europeană; în planul economic, este vorba de o Bancă Centrală Mondială, şi ştim că deja există o instituție cu acest nume, ce-şi are sediul la Washington, acolo fiind trimişi mulți dintre angajații Băncii noastre Naționale. Iată ce spunea cunoscutul economist Murray Rothbard despre aceste lucruri: „Din păcate, etalonul aur clasic se zbate în uitare, iar țelul ultim al majorității liderilor americani şi mondiali e reprezentat de vechea viziune keynesistă (de la John Maynard Keynes, economist britanic, fi 946) a unui unic etalon discreționar de hârtie, o nouă unitate monetară emisă de o Bancă Mondială de Rezerve (BMR). Ideea esențială este aceea că o asemenea monedă internațională de hârtie, deşi într-adevăr eliberată de crize ale balanțelor de plăți, de vreme de ce BMR poate emite câți bancori [o posibilă denumire a acestei noi monede, *n.n.]* doreşte şi să-i ofere țării în dificultate, va da frâu liber unei inflații mondiale nelimitate, nestăvilită nici de crizele balanțelor de plăți, nici de deprecierea cursurilor de schimb. BMR va deveni în acel moment determinantul absolut al ofertei de monedă a lumii şi al distribuției ei pe națiuni. BMR ar putea şi chiar va supune lumea la ceea ce ea consideră a fi o inflație înțelept controlată. Din nefericire, nimic nu va mai sta atunci în calea holocaustului economic de proporții inimaginabile constituit de inflația galopantă globală, adică nimic, cu excepția capacității îndoielnice a BMR de a regla fin economia mondială. O monedă de hârtie şi o bancă centrală mondiale rămân țelul ultim al liderilor de orientare keynesistă din întreaga lume"[1]. Un urmaş al lui Rothbard, remarca şi el despre evoluția economică din anii '90: „Evoluția din ultimii ani ne-a apropiat semnificativ de Noua Ordine Mondială, râvnită în Europa, Japonia şi Statele Unite de către un grup influent de oameni politici, antreprenori şi intelectuali, uniți întru aceeaşi credință keynesiană. Este vorba de un proiect de proporții, conform căruia relațiile economice internaționale să nu mai fie rânduite de contracte private, ci reglementate de o birocrație internațională. Sub această nouă ordine mondială nu trebuie să fie decât o *singură* monedă mondială şi o *unică* poliție mondială, ce va impune dispozițiile unei *unice* birocrații internaționale"[2].

De remarcat în acest sens este mai ales trecerea de la banii care aveau valoare în ei înşişi prin materialul din care ereau făcuți (aur, argint), la acele hârtii lipsite de orice valoare intrinsecă, numite bancnote şi până la card-ul de astăzi prin care omul pur şi simplu nu mai manevrează nici măcar acele bancnote. De

[1] Murray Newton ROTHBARD, *Ce le-a făcut statul banilor noştri?,* trad. de Marius Spiridon, Institutul Ludwig von Mises, Buc, 2005, p. 118.

[2] Jorg Guido HULSMANN, „EURO. O interpretare rofhbardianâ a evoluției monetare recente", în Murray ROTHBARD, *op.cit.,* p. 126.

altfel, în unele țări occidentale, după cum se ştie, oamenii aproape că nu mai folosesc deloc monede sau hârtii. Această trecere face astăzi posibilă, într-o variantă ascunsă, nebănuită de oameni, acelaşi fel de acțiuni intolerante, cum au fost cele practicate de sistemele totalitare, care restricționau după cum vroiau mijloacele de subzistență ale oamenilor. De aceea, astăzi se vorbeşte chiar de „fascismul economic"[1] care promovează intervenționismul statului în problemele economice, fapt care nu duce decât la dezastre şi chiar războaie, după cum au demonstrat mari economişti. Acest intervenționism al statului, nu este, din perspectiva ortodoxă, nimic altceva împlinirea profețiilor despre vremurile din urmă, când toată puterea politico-economică va fi centralizată în mâinile unei elite conduse de vrăjmaşul Domnului, Antihrist.

Acest fel de economie, este clar că duce la lipsirea majorității oamenilor de bani cu valoare general valabilă (aur, argint) şi acumularea acelui aur şi argint în anumite buzunare, de nimeni ştiute şi de mulți bănuite. Odată desăvârşită această tactică, este evident că orice indezirabil, orice dizident, va fi întru totul supus acelor elite conducătoare, care vor putea în orice clipă să închidă printr-o simplă apăsare de tastă, orice acces al omului la contul personal şi la tot ce are în bancă sau în alte locuri 'virtuale'.

Oameni cu grijă de mântuirea sufletelor lor şi al aproapelui au descris consecințele unui sistem economic care nu este bazat pe principii creştine. Ideea principală a acestor sisteme economice necreştine şi neortodoxe este că au în însăşi constituția lor o agresivitate, o intoleranță față de persoana umană, pe care nu o respectă aşa cum se cuvine unor chipuri ale lui Dumnezeu menite să ajungă la îndumnezeire. Analiştii contemporani atrag atenția asupra consecințelor grave ale implicării prea mari a statului în viața personală. Astfel, ei consideră că familia a fost foarte grav afectată, mai ales prin învățământul obligatoriu, de ex., care nu este altceva decât reeducare forțată a tineretului pentru o conformare cu dorințele celor care construiesc programele analitice, de cele mai multe ori potrivnice creştinismului. „Există dovezi directe ale unei strânse legături între răspândirea educației de stat în masă şi declinul, sau slăbirea familiei", spunea un autor[2]. Soluția propusă de aceştia şi care în prezent este din ce în ce mai răspândită este educația la domiciliu (home schooling). „Sunt şcolile la domiciliu mai bune şi ca şcoli? în termenii pregătirii măsurabile a copilului, cu siguranță că da. După cum au arătat o serie mare de studii, copiii şcolarizați acasă se descurcă semnificativ mai bine la testele standardizate, decât colegii lor şcolarizați în sistemul public. Copiii care rămân să învețe acasă este mai puțin probabil să se angajeze în activități deosebit de riscante, cum ar fi întrebuințarea de droguri

[1] Vezi articolul profesorului de economie Thomas DILORENZO, „Economic fascism", *The Freeman,* 1994. Online la: http://pafairtax.org/resrcs/econfascism.pdf. Aici se spune că „aproape toate politicile economice susținute de fasciştii italieni şi germani ai anilor '30 au fost adoptate şi într-o formă şi în Statele Unite şi continuă să fie adoptate până în zilele noastre". Acest fel de economie de tip fascist totalitar este o ideologie ce face din om un servitor al statului şi nu invers, subminând, ca şi comunismul, respectul creştinesc ce prețuieşte fiecare persoană în parte.

[2] Allan CARLSON, „Ce le-a făcut şcoala publică familiilor şi copiilor noştri", trad. de Dan C. Comănescu, la www.misesromania.org/opp/noiembrie06/oppl 5_06a.htm.

ce afectează starea mentală sau promiscuitatea şi relaţiile sexuale preconjugale. Ei sunt, de asemenea, mai sănătoşi" *(Ibid.),* iar educaţia la domiciliu stimulează, de asemenea şi fertilitatea conjugală. Opozanţii educaţiei la domiciliu consideră că aceasta este periculoasă pentru că astfel copii vor avea parte de o educaţie bazată pe un singur punct de vedere, adică, am adăuga noi, spre deosebire de reeducarea prin toleranţă făcută în şcoli, copiii vor putea fi nişte creştini „prea sănătoşi" pentru relativismul societăţii. Se arată că apariţia statului impersonal a dus şi la înstrăinarea oamenilor unii de alţii, prin noua ordine economică promovată: „străvechile centre care erau căminul şi comunitatea au fost făcute vulnerabile faţă de această invazie a corporaţiei şi a statului prin prăbuşirea lor ca sisteme economice. Dacă nu există un sistem economic casnic sau comunitar, atunci membri familiei şi vecinii nu-şi mai sunt de nici un folos unii altora". *(Ibid.)* Birocraţia exagerată apărută în vremurile noastră este una dintre cauzele acestei înstrăinări: „Afirmarea statului asistenţial poate fi repovestită ca un transfer necontenit al funcţiei de „dependenţă", de la familie către stat; de la persoane legate între ele prin legături de sânge, căsătorie sau adopţie, către persoane legate numai de funcţionarii publici"[1].

Despre caracterul neortodox şi chiar necreştin al actualelor filozofii economice, a vorbit de ex., preşedintele Institutului Ludwig von Mises din România, Dan Cristian Comănescu. Acesta propune o economie bazată pe principii ortodoxe, aşa cum este şi firesc pentru o conştiinţă creştină totală, care împlineşte poruncile Domnului nu numai în Biserică, ci în toate activităţile omeneşti. „Soluţia deplină a multora din problemele care ne apasă în prezent cred că se află în direcţia reconcilierii unui Mises cu Sfântul Maxim Mărturisitorul, a unui Rothbard cu Sfântul Ioan Gură de Aur, a unui Hoppe cu Părintele Stăniloae. Cu discernământul animat de dragoste şi curaj"[2].

"Ferindu-se atât de „ambalajul 'cool' al ecumenismului sincretist" cât şi de „naţionalismul masonic paşoptist", şi de alte teorii politice şi economice occidentale, de cele mai multe ori foarte depărtate de duhul evanghelic, acesta, urmând pe unii filozofi ai economiei mai noi, arată că se pot pune bazele unei teorii economice prin care să nu se mai întineze chipurile lui Dumnezeu, adică oamenii, ci să se creeze o societate benefică mântuirii omului[3]. Cercetătorii de la acest Institut, încearcă să arate, aşa cum a facut-o şi Fericitul Părinte Serafim Rose (pe care de altfel îl citează cu evlavie), că, dat fiind caracterul neortodox al lumii occidentale şi a faptului că multe dintre filozofiile şi instituţiile create acolo sunt potrivnice dreptei cugetări ortodoxe, creştinul de astăzi s-ar putea trezi că, din cauza ignoranţei, a netrezviei, a faptului că nu are o acrivie în împlinirea poruncilor Domnului Iisus Hristos, el de fapt păcătuieşte fără să-şi dea seama,

[1] Allan CARLSON, *Ce le-a făcut statul familiilor noastre,* trad. de Dan C. Comănescu, la: www.misesromania.org/opp/noiembrie06/oppl5_06b.htm.

[2] Dan Cristian COMĂNESCU în interviul „Despre har şi libertate" din anul 2002 aflat la: www.misesromania.org/interviuri/intDCC_Oriz.htm.

[3] Interviu cu Dan Cristian COMĂNESCU, „Capitalismul are vocaţia de a fi sau de a deveni ortodox", în *Ziua,* 19 octombrie 2005.

se descreştinează fără să-şi dea seama, îşi pierde sufletul fără ca nici măcar să-şi dea seama. Un astfel de ex., ne-a dat, din mila lui Dumnezeu, Părintele Serafim, dezvăluindu-ne necreştineasca filozofie din spatele teoriei evoluţioniste, despre care mulţi creştini, ba chiar şi ortodocşi, continuă să creadă că este perfect compatibilă cu învăţătura Bisericii drepslăvitoare. Creştinul căruia îi lipseşte trezvia, având poate şi o educaţie într-un mediu lipsit de frica lui Dumnezeu, se poate trezi că merge la biserică, şi în acelaşi timp să facă, fără să-şi dea seama, dintr-o greşită despărţire a activităţilor economice de cele duhovniceşti, tot felul de alte păcate. Omul se poate pune în slujba unui mecanism potrivnic poruncilor lui Dumnezeu, chiar fără să-şi dea seama, căci „cel mai greu de tămăduit probabil că sunt deprinderile păcătoase instituţionalizate, care au căpătat statut de normalitate socială", după cum spunea acelaşi Dan Comănescu. Aceşti analişti creştini ne avertizează şi despre faptul că banii contribuabililor (prin impozite) sunt folosiţi de către stat, fără consimţământul acestora, pentru finanţarea unor activităţi păcătoase, încălcându-se astfel libertatea omului.

Atitudinea faţă de bani, proprietate şi sărăcie a fost soluţionată dumnezeieşte de învăţătura Domnului nostru Iisus Hristos. Biserica a spus clar că iubirea de arginţi, arghirofilia, este „izvorul tuturor răutăţilor", iar *cel lacom de avere este un închinător la idoli (Efes.* 5, 5). Această patimă a ajuns astăzi la asemenea proporţii, încât i-a pus pe gânduri chiar şi pe analiştii laici ai societăţii care, descoperind consecinţele dezatruoase ale consumismului, au ajuns la concluzii asemănătoare cu cele ale Sfanţului Pavel spuse acum 2000 de ani. Azi ei vorbesc de *homo consumericus,* de hiper-consumator şi chiar de turbo-consumator, constatând panta pierzătorare pe care merge lumea[1]. „Toţi Sfinţii Părinţi subliniază faptul că menirea bogăţiei este să fie împărţită egal între oameni"[2]. Ei spun, de asemenea, că noi trebuie să ne comportăm faţă de avere ca nişte administratori ai lucrului Altuia, adică al lui Dumnezeu şi nu ca nişte proprietari egoişti. Astfel stând lucrurile, orice bogat care nu împarte din averea sa săracilor este considerat la fel ca un hoţ care jefuieşte ceea ce este al săracilor. Sfinţii Bisericii, şi mai ales Sfântul Ioan Gură de Aur, apostolul milosteniei, sunt economiştii creştinilor, şi orice sistem economic (sau simplă afacere), ce se doreşte a fi bineplăcut lui Dumnezeu trebuie să pornească de la principiile economice din Sfânta Scriptură şi din scrierile Sfinţilor Părinţi. Principiul de bază al economiei creştine este, bineînţeles, dragostea de aproapele, care, dacă ar fi pusă la temelia acţiunilor nostre economice de zi cu zi, ar rezolva multe probleme globale. Mult mai eficent şi mai ales mai mântuitor este ca oamenii să fie crescuţi în duhul iubirii evanghelice de oameni şi de aici să izvorască milostenia, nu din recile aparate birocratice de asistenţă socială prin care oamenii sunt forţaţi să fie generoşi. „Socialistul nu i-a îndemnul la generozitate în nume propriu, ci

[1] O astfel de analiză profundă găsim la Gilles LIPOVETSKY, *Fericirea paradoxală. Eseu asupra societăţii de hiperconsum,* trad. de Mihai Ungurean, Ed. Polirom, Iaşi, 2007.

[2] „Arghirofilia", cap. în Jean-Claude LARCHET, *Terapeutica bolilor spirituale,* trad. de Marinela Bojin, Ed. Sofia, 2001, p. 149. Vezi şi „Tămăduirea filarghiei", p. 487. Vezi despre atitudinea creştinului faţă de proprietate şi cap. *Proprietatea* din documentul „Fundamentele concepţiei sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse", publicat în *Gândirea socială a Bisericii,* Ed. Deisis, 2002, p. 216.

îl transferă asupra celorlalți. în nume individual, ar însemna ca socialistul să practice generozitatea de unul singur, cu averea proprie, cu timpul propriu, intrând în contact de caritate cu oameni individuali, față către față, trup către trup. ... Principalul mecanism al socialismului, care constă în delegarea sarcinii de a fi generos, de pe umerii proprii, pe umerii societății, în ansamblul ei. Drept urmare, socialismul construieşte generozitatea față de celălalt, printr-un mecanism de impunere silită, adresat tuturor. Nu este numai ipocrizie inconştientă: este punerea caritității cu care eşti dator de la Dumnezeu, pe seama altora, cărora le-o impui cu forța. «Singura modalitate în care guvernul poate da unui american un dolar este să-1 confişte mai întâi, prin intimidare, amenințări şi constrângere, de la un alt american. Cu alte cuvinte, pentru ca guvernul să facă un bine, el trebuie să facă mai întâi un rău»". (H.-R. Patapievici, *Omul recent,* p. 190) Opusul unei astfel de gândiri este ceea ce se întâmpla în comunitatea apostolică, unde averile şi banii se centralizau, într-adevăr, la Sfinții Apostoli, dar, cu deosebirea fundamentală că cei care le aduceau o făceau de bunăvoie. Aşadar, tragem concluzia că Biserica nu este intolerantă sau retrogradă nici măcar în această privință, precum susțin unii, ci învățătura Domnului Iisus Hristos pe care ea o propovăduieşte, este cea mai bună temelie, chiar şi pentru acele discipline, unde până acum a fost ignorată. Intoleranți şi cruzi sunt aceia care prin mijloace subtile de manipulare (publicitatea), ispitesc pe oameni spre tot felul de păcate sau aceia care fac orice pentru sporirea averilor proprii[1].

Aceste sectoare, cel juridic şi cel economic, fiind destul de greu de înțeles pentru cei mai mulți dintre noi, pot ajunge să promoveze nişte legi şi filozofii, prin care să saboteze, într-o variantă foarte ascunsă, țări întregi şi să ducă spre scopurile dorite egoiste şi nedezvăluite, popoare întregi. De aceea, este nevoie de oameni pregătiți, în primul rând în practicarea virtuții, însănătoşiți cât de cât duhovniceşte şi care, având şi cunoştințele economice şi teologice necesare, să fie „câini de pază", consilieri ai Bisericii, apărători ai demnității persoanelor, create după chipul lui Dumnezeu. Astfel, ei pot ajuta la ocrotirea celor „umiliți şi obidiți" de diverşi exploatatori, împlinind astfel cuvântul Domnului care spune că cele ce *ați făcut unuia dintr-aceşti frați, ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut. (Matei* 25, 40) Apărarea acestor „frați mai mici" ai Domnului a fost, este şi va fi una dintre datoriile de căpetenie ale slujitorului Domnului, mai ales a celor din cinul preoțesc. Este extraordinar de important ca gurile noastre să se aurească prin vorbele rostite în apărarea celor exploatați de mai marii pământului, urmându-1 astfel pe acel Ioan cu Gura de Aur, care nu s-a sfiit nici pe împărați să-i mustre atunci când atentau la bunurile şi la bunăstarea creştinilor. Ce bucurie ar

[1] în noul tip de publicitate „creativă" din zilele noastre „nu mai este atât vorba de a vinde un produs, cât de un mod de viață, de un imaginar, de nişte valori care declanşează o emoție: comunicarea se străduieşte să creeze din ce în ce mai mult o *relație afectivă* cu marca" (G. Lipovetsky, p. 81). Despre negingăşia pe care se clădesc marile mărci, se poate consulta, de ex., *Noua carte neagră a firmelor de marcă* de Klaus WERNER şi Hans WEISS, Ed. Aquila, 2004. Aici se spune că „multe din mărcile preferate ale oamenilor îşi obțin profiturile din exploatare, munca copiilor, cooperarea cu dictaturile militare, finanțarea războaielor, distrugerea mediului înconjurător şi maltratarea animalelor" (p. 8).

fi în ceruri, dar mai ales pe pământ, ce misiune de neînchipuit ar fi, dacă, lepădând servilismul şi grija de „scaun", am porni fiecare de unde suntem, dar mai ales cei cu răspunderi înalte, cu credință puternică în atotbiruitorul Mântuitor, la desconspirarea nedreptăților şi la apărarea celor nedreptățiți!?! Căci spune Sfântul Calinic despre preot: „Voi sunteți sufletul societății, voi primiți pe om din pântecele maicii sale şi călătoriți împreună pe calea acestei vieți spinoase, până îl duceți în sânul pământului, care este maica noastră a tuturor. Voi dar, cunoaşteți mai bine ce o apasă, ce duh rău o ispiteşte pe nație. Mântuirea ei într-adevăr atârnă de dânsa, dar atârnă şi de voi, pentru că voi sunteți datori a-i arăta pe lupii care prin vicleşug vor să o sfâşie în credință şi să o împrăştie"[1]. Aceasta o putem face fără să cădem în programul milenarist care urmăreşte numai bunăstarea pământească, accentuând mereu imperfecțiunea lumii acesteia căzute în păcat, unde creația *„împreună suspină şi împreună are dureri până acum" (Rom.* 8, 22) şi inspirând oamenilor dorirea după „viața veacului ce va să fie".

Ceea ce am încercat în acest scurt capitol, ca şi în celelalte din această lucrare, în care tratăm probleme ce nu se regăsesc în mod obişnuit în scrierile de teologie şi care necesită o dezvoltare ulterioară mai profundă dintr-o perspectivă autentic patristică, a fost doar să atragem atenția asupra unor probleme contemporane, care, printr-un efort duhovnicesc şi intelectual susținut, din partea teologilor, îşi pot găsi soluții eficiente şi mântuitoare în învățătura Bisericii Ortodoxe. Este datoria tuturor celor ce cunosc bogăția de nedescris a învățăturii Bisericii, să o facă cunoscută celor care însetează după ea şi din diverse motive nu au cunoscut-o până acum.

***

Continuând discuția despre legile noahide constatăm că având în vedere lipsa acestor legi în Vechiul Testament, ele apărând formulate numai *după* venirea Mântuitorului Iisus Hristos, este clar că nu sunt altceva decât o speculație talmudică care să constituie un răspuns al iudaismului anti-biblic la noul universalism adus de creştinism.

Teoria legilor noahide ca bază a unei morale universal valabile a ajuns din secolul XVII (H. Grotius şi J. Selden) până în zilele noastre când, de ex., la o Conferință ținută la Universitatea Harvard în 1984, sponsorizată de *Comitetul Internațional Evreiesc pentru Consultanțe Interreligioase* şi *Consiliul Mondial al Bisericilor,* un profesor de studii ebraice „a susținut că legile noahide formează un minim cod etic universal pentru umanitate"[2]. La fel, în dialogul iudeo-

[1] Fragment dintr-o pastorală a Sfântului citată la Pr. Prof. Ene BRANIŞTE, „Aspecte şi momente din activitatea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica", în *Glasul Bisericii,* 1969, nr. 1-2, p. 70.

[2] Michael ROSENAK, „The Religious Person and Religious Pluralism" în *777e Meaning and Limits of Religious Pluralism in the World Today.* Edited by A. Brockway and J. Halperin, Geneva, WCC, 1987 citat de Eugene KORN, „Gentiles, the World to Come and Judaism: The Odyssey of a Rabbinic Text", *Modern Judaism,* voi. 14 (oct. 1994), nr. 3, p. 286, n. 28.

creştin actual, tot aceste legi sunt aduse în discuţie ca bază posibilă de înţelegere, despre ele discutându-se şi în revistele ecumeniste[1].

încă o dată, trebuie să amintim că, după cuvântul Sfinţilor Părinţi, virtuţile firii căzute, deci şi acele legi noahide, sunt cu totul insuficiente pentru mântuirea omului şi cu atât mai puţin pentru desăvârşirea, împlinirea, îndumnezeirea sa. Ne-evreii sunt îndemnaţi să respecte mai degrabă nişte porunci date încă dinainte chiar şi de Legea lui Moise (considerată „sistem legal impus în exclusivitate poporului evreu"[2]), în loc să fie îndemnaţi să împlinească poruncile evanghelice, care, privite chiar şi numai din punct de vedere al moralei, sunt mult mai înalte decât cele date pe vremea lui Noe. „Dumnezeiescul Pavel ne-a asigurat clar că Hristos aducându-ne o poruncă neasemănat mai bună şi mai de folos decât cea veche prin Moise, adică pe cea evanghelică, S-a făcut chezaşul unui Testament mai bun. Căci legea lucrează mânie şi face vădit păcatul, iar harul dăruit nouă prin blândeţea Mântuitorului ne dă dreptatea"[3]. Prin promovarea acestor legi noahide ca învăţătură supremă între neevrei se pregăteşte de fapt omenirea pentru vremurile „mesianice", adică antihristice: „Avem speranţa că va veni vremea în care toţi oamenii îl vor cunoaşte pe Dumnezeu de Creator al lumii şi toţi locuitorii de pe suprafaţa pământului i se vor închina lui. Atunci va înceta ura ce dezbină azi pe oameni unii de alţii, unire şi iubire frăţească va domni pe tot globul pământului. în acel timp fericit, numit *zilele de Mesia* - pentru că un urmaş al lui David îl va întemeia - nu vor mai fi războaie şi Israel, ţinând la prescripţiunile religiei sale, nu va mai suferi; căci *principiile acestei religii vor fi îmbrăţişate de toate naţiunile* (subl. n.), şi la Ierusalim, reclădit templul ca în vechime, vor veni toate popoarele, spre a se închina lui Dumnezeu"[4].

„Iudaismul post-biblic a dezvoltat un concept de toleranţă religioasă care într-o oarecare măsură constituie ceva fară precedent între religiile monoteiste. Spre deosebire de creştinism care considera convertirea păgânilor ca fiind misiunea sa, ... în concepţia iudaică un non-evreu este posibil să treacă la Iudaism, dar nu este necesar. Doar câteva standarde minime sunt considerate obligatorii pentru neamuri. Sunt doar şase interdicţii şi o poruncă pozitivă"[5].

Jonathan Sacks, şeful rabin al Marii Britanii, spune că „iudaismul nu doreşte să impună religia sa altora. Ea este destinată celor aleşi - pentru evrei. Totuşi,

[1] Vezi de ex., David SCHWARTZ, „Noahide laws, christian covenants and jewish expectations", *Journal ofEcumenical Studies,* 27 (1990), nr. 4, p. 767. Aici se spune: „Evreii au dreptul şi obligaţia să insiste ca creştinii să fie creştini, iar creştinii au acelaşi drept şi obligaţie faţă de evrei" (p. 771).

[2] *Legile noahide* în *Dicţionar enciclopedic de iudaism,* trad. de Viviane Prager, Ed. Hasefer, Buc, 2000, p. 457.

[3] SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Glafire,* în *Scrieri. Partea a doua,* Col. PSB 39, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1992, p. 73.

[4] Dr. M. BECK, *învăţătura religiunei mozaice pentru uzul junimei israelite,* Ediţia a patra, revăzută şi îmbunătăţită. Aprobată de Ministerul Cultelor şi Instrucţiunei Publice, Buc, 1902, p. 28.

[5] Eva M. SYNEK, „The Limits of Religious Tolerance - a European Perspective", *Journal for the Study ofReligions and Ideologies,* voi. 3 (2002), p. 46.

iudaismul se luptă să răspândească la celelalte popoare un fel de etică[1] **ce include toleranța,** pluralismul, acceptarea diferențelor religioase şi iubirea pentru aproapele, fie el evreu sau nu. Din punct de vedere religios, iudaismul coincide cu ecumenismul modern în ideile sale principale. Nu e vorba de ecumenismul ce încearcă să uneacă anumite confesiuni, ci de acel ecumenism care susține că, dacă UN Dumnezeu este venerat, oricum ar fi El imaginat, este tolerată o varietate de forme de venerare. Acesta constituie un punct de plecare comun pentru credincioşii tuturor religiilor care astfel pot vorbi un limbaj comun şi să coexiste în pace, îmbogățindu-se unul pe altul cu valorile respectivelor tradiții"[2]. Autorul articolului comentând cele spuse de şeful rabin, concluzionează că „dacă Dr. Sacks este corect în a atribui aceste caracteristici ca fiind mai întâi de toate ale iudaismului, se poate spune că ecumenismul de astăzi este fiul spiritual al idealurilor şi gândirii iudaice" (p. 18). Tot aici se spune un adevăr cutremurător: „Cred că este crucial să fim de acord cu Jonathan Sacks şi să recunoaştem că iudaismul şi-a asumat conducerea spirituală (informală) în lumea vestică de azi, precum şi în mişcarea ecumenică. Aceasta în ciuda faptului că mulți oameni pretind că îndeplinesc acest rol, cum ar fi protestanții americani, **de** exemplu. Creştinii pot deveni acum ortodocşi formal şi să accepte ideologia spirituală a iudaismului. După cum putem observa, lumea occidentală şi civilizația lumii în general a atins, după secole de dezvoltare istorică, **o epocă spirituală ce corespunde eticii Vechiului Testament** *(subl. n.).* în această situație, iudaismul şi-a putut asuma conducerea spirituală a întregii lumi civilizate" (p. 20). în mai multe scrieri, J. Sacks susține această idee a înfrățirii universale având ca bază legământul făcut cu Noe: „Profeții vechiului Israel au fost primii care au gândit global, care au conceput un Dumnezeu ce transcende granițele locale şi naționale şi o umanitate ca o singură comunitate morală unită printr-un legământ al responsabilității reciproce (legământul cu Noe de după Potop).... Ceea ce avem nevoie nu este un contract care să înființeze o structură politică globală, ci mai degrabă un legământ care să constituie viziunea comună pentru viitorul umanității" ... Ultima supremă speranță a noastră este să ne amintim vechea povestire despre Noe după Potop şi să auzim în mijlocul hiper-modernității noastre o veche-nouă chemare la un legământ global a unei demnități şi responsabilități umane colective"[3]. Această teorie nu este nouă, ea a fost afirmată încă de la începutul secolului, când un rabin din *Conferința Centrală a Rabinilor Americani* spunea: „Noi «iudaizăm» creştinismul de astăzi... căci mişcarea modernă a lumii religioase ... înseamnă pur şi simplu că acele idealuri pentru care evreul a luptat **de**-a lungul veacurilor, au devenit proprietatea comună a umanității - şi în loc să lupte sin-

[1] Vezi mai jos despre etica globală.

[2] Grigori BENEVITCH, „Judaism and the future of Orthodoxy", în rev. *Religion in Eastern Europe,* voi. XVIII, nr. 2, 1998, p. 18. Această lucrare a fost prezentată la o conferință internațională organizată de 1CCJ (Consiliul Internațional al Creştinilor şi Evreilor), organizație umbrelă ce cuprinde alte 38 de organizații naționale de dialog creştin-iudaic.

[3] Jonathan SACKS, „Global Covenant: A Jewish Perspective on Globalization" în *Making Globalization Good,* edited by John H. Dunning, Oxford University Press, 2003, p. 212, 229, 230. în noe. 2000 acest rabin s-a întâlnit cu un grup de oameni ce practică noua religie noahidă.

gur pentru Dreptate şi Adevăr şi Fraternitate ... evreul va chema de acum înainte la idealurile sale, ca să lupte pentru ele, creierul şi forţa lumii creştine. Este un semn al iudaismului triumfant"[1]. Tocmai de această cădere - de a deveni unelte cu ştiinţă sau neştiinţă ale altor interese - trebuie să ne ferim noi creştinii, care, după cum şi numele ne-o arată, nu suntem şi nu trebuie să fim slujitori nici ai iudaismului, nici ai vreunui alt *domn,* ci numai ai Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Iudaismul zice: „După opinia iudaică, nu trebuie să fii evreu pentru a dobândi mântuirea veşnică" *(Lexiconul Herder,* p. 211). Iar noua toleranţă spune: 'nu trebuie să fii neapărat creştin pentru a dobândi viaţa veşnică, căci toate căile duc la acelaşi Dumnezeu'. însă, chiar dacă iudaismul spune că nu trebuie să fii evreu pentru a dobândi mântuirea, totuşi, din alte scrieri iudaice reiese faptul că trebuie să *gândeşti* ca un evreu (conform legilor noahide) pentru a dobândi mântuirea. Aşadar, se propovăduieşte o vicleană toleranţă pentru reducerea deosebirilor dintre 'religii' şi 'confesiuni', ca, urmând această necurată cale a simplificării, oamenii să ajungă la ideea Dumnezeului unic al Vechiului Testament, uitând de singurul nume întru care este mântuire şi prin care noi ne putem elibera de robia diavolului: Dumnezeul-Om Iisus Hristos. Indiferenţa faţă de credinţa celorlalţi, propovăduită de noua toleranţă de astăzi, nu este foarte diferită de părerea iudaismului conform căreia, toţi neevreii sunt „o apă şi-un pământ", deci pot crede ce vor ei. Sau: agresiunea cu care se propovăduieşte astăzi noua toleranţă, iarăşi, nu este foarte diferită de lupta diavolului împotriva Bisericii prin promovarea şi a *altor* căi de mântuire şi cu strădania de veacuri a iudaismului de a elimina 'orice formă de idolatrie' de pe faţa pământului.

Toleranţa promovată astăzi nu este altceva decât „religia umanităţii" despre care vorbesc iudaismul şi masoneria[2]. Iudaismul, considerând că „o răsplată îi aşteaptă în lumea de Dincolo pe toţi pioşii naţiunilor lumii", este mulţumit dacă aceştia respectă legile noahide: „«Fiii lui Noe» nu trebuiau să-1 recunoască pe Dumnezeul unic al fiilor lui Israel. Puteau fi dualişti sau trinitari, după dorinţă. Tot ceea ce dorea iudaismul să obţină prin misiunea sa era să substituie falşilor zei şi falsei morale a păgânilor religia umanităţii, revelată lui Noe. Dar când păgânismul a fost înlocuit de creştinism, apoi de islam, iudaismul s-a retras din câmpul misionar şi s-a mulţumit să lase confesiunilor ieşite din el sarcina de a răspândi religia umanităţii. Motivul nu era indiferenţa faţă de soarta celorlalte popoare, ci sentimentul că, atât creştinismul cât şi islamul, deşi lipsite de o viziune limpede a Dumnezeului unic, împărtăşeau cu religia-mamă numeroase adevăruri morale şi religioase. Restul - explică iudaismul - va veni şi va veni, în mod necesar, la timpul fixat de Dumnezeu, odată cu venirea Regatului Său" (I.

[1] Rabinul Leo M. Franklin, în „Were Isaac. M. Wise Alive Today", în *Yearbook of Central Conference of American Rabbis,* voi. 29 (1919), p. 251 apud Benny KRAUT, „Judaism Triumphant: Isaac Mayer Wise on Unitarianism and Liberal Christianity", *AJS Review,* voi. 7 (1982), p. 230, n. 156.

[2] „Masonii sunt acum obligaţi doar să adere la această religie cu care toţi oamenii sunt de acord" *Constituţiile lui Anderson,* 1738.

EPSTEIN, p. 182). „Acest regat trebuie edificat chiar *aici, pe pământ,* sub direcția lui Dumnezeu, de mâna omului".

0 lovitură primită de teologia iudaică şi deja integrată în învățătura unor filozofi este influența teoriei relativității asupra învățăturii iudaice. Unii rabini şi gânditori evrei influenți, ca D. Hartman, I. Greenberg, M. Wyshogrod au căzut în plasa adaptării credinței la noile descoperiri ştiințifice. Teoria relativității, transpusă în teologie, spune că „toate viziunile despre lume şi sistemele de valori sunt condiționate de circumstanțe istorice şi sociale specifice". Această gândire ce pune mai presus de cuvântul lui Dumnezeu părerea unor oameni, i-a făcut pe unii gânditori să devină mai timizi în a afirma unicitatea iudaismului. „Discuția despre iudaism este întotdeauna internă învățăturii iudaice şi nu pretinde în nici un fel să arate că iudaismul sau evreii sunt unici sau superiori față de alte comunități de credință. Ce interesează este semnificația particularității iudaismului şi nu a unicității sale"[1]. De aceea, aceşti gânditori sunt foarte deschişi dialogului cu creştinismul. Am dat aceste exemple din iudaism pentru a trage un semnal de alarmă teologului creştin ortodox spre a cunoaşte sursa toleranței (relativismul) şi a nu se lăsa prins în capcana ei, crezând că aceasta este calea autentică a teologiei, ci să afirme cu toată credința universalitatea Evangheliei adusă de Domnul Iisus Hristos.

> „Speranța Consilului Rabinic al Americii este aceea că toate discuțiile şi activitățile interreligioase vor fi călăuzite de cuvântul profetului: *toate popoarele* să umble [în orig.: *vor umbla] fiecare în numele dumnezeului său, iar noi vom merge în numele Domnului Dumnezeului nostru de acum şi până în veac* (Miheia 4, 5)"[2].

Această declarație ne vorbeşte despre poziția iudaismului ortodox față de celelalte comunități de credință. Ea, spre deosebire de cel de-al doilea izvor al toleranței - relativismul - constă în lipsa unei dorințe de „luminare" a celorlate neamuri, pe baza credinței că religia cea adevărată este o prerogativă a „poporului ales". Aşadar, 'noi ştim adevărul, iar ceilalți pot avea ce credință doresc'[3]. Această poziție diferă de cealaltă care spune că 'adevărul nu poate fi aflat, deci toate credințele trebuie tolerate'. Poziția tolerantă şi chiar indiferentă a iudaismului față de celelalte credințe este total opusă celei creştine care ştie că *„cel ce va crede şi se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi"*

[1] David SINGER, „The New Orthodox Theology", *Modern Judaism,* voi. 9 (febr. 1989), nr. 1,p. 50-51.

[2] Din declarația adoptată de Consiliul Rabinical Americii în sesiune din 3-5 februarie 1964. Vezi la: www.bc.edu/research/cjl/meta-elements/texts/cjrelations/resources/articles/soloveitchik/.

[3] Despre a această poziție vorbea şi un profesor evreu: „Evreii ştiu că există numeroase căi către Dumnezeu ... şi că iudaismul este numai pentru membri legământului. ... Particularismul evreiesc este de fapt o mare garanție a tolerării diferenței: evreii nu aşteaptă de la ceilalți să fie ca ei" (Jonathan COHEN, „Some jewish reflections on Locke's *Letter concerning toleration" Cross Currents,* 56 (2006), p. 61)

(Marcu 16, 16) şi că *„cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui îşi va mântui sufletul din moarte şi va acoperi mulţime de păcate" (Iacov* 5, 20) şi deci este cu totul dedicată împărtăşirii adevărului Domnului Iisus Hristos şi eliberării a cât mai multor oameni din amăgirea diavolului, a necunoaşterii de Dumnezeu şi a patimilor, respectând bineînţeles cu sfinţenie libertatea tuturor oamenilor. Dar, din nefericire, poziţia „tolerantă" şi politically correct a gândirii iudaice, a început să fie preluată şi de romano-catolicism, despre care, acelaşi consiliu citat mai sus, spunea că „este o biserică ce nu mai sponsorizează °.?tivitatea misionară direcţionată către iudei"[1].

Se vorbeşte foarte mult despre o „etică globală". Dar această etică, pe lângă faptul că nu este mântuitoare, deoarece nişte simple ajustări de comportament nu-1 fac pe om dumnezeu după har, aşa cum ne-a făgăduit Domnul Iisus Hristos, este cu totul anti-creştină. încă de pe vremea lui Maimonide, se dezbătea problema dacă legile noahide sunt valabile doar când sunt respectate ca fiind revelate de Dumnezeu sau poţi fi drept chiar dacă le consideri bune din punct de vedere raţional. Până la urmă, Maimonide s-a opus unei etici umaniste, şi aceasta se vede şi în masoneria de astăzi, care, deşi propovăduieşte o etică sincretistă, ţine neapărat ca cel care intră în această organizaţie să creadă în Dumnezeu, şi să nu fie un „ateu stupid", după cum spuneau *Constituţiile* lui Anderson. Creştinismul este „tolerat" doar pentru că este un instrument pentru răspândirea monoteismului şi de aceea se încearcă să fie redus la acesta.

Masoneria doreşte reîntoarcerea la vremea păgânismului, la virtuţile firii căzute, la etica precreştină, la o „religie laică" ecumenică: „Conţinutul etic sau moral comun tuturor religiilor face ca, independent de doctrinele sau dogmele profesate de fiecare, ele să se regăsească toate pentru a defini, după o schemă practic identică, omul de bine, omul virtuos, cel care avea să fie denumit în *Constituţii* ca fiind *omul liber şi de bune moravuri",* adică masonul (GABUT, *op.cit.,* p. 218).

Iată şi alte caracteristici ale acestei etici „non-sectare", promovată atât de sârguincios şi de masonerie. Ea are următorul criteriu, în consonanţă perfectă cu *corectitudinea politică* de azi: „în momentul în care vreţi să propuneţi elevilor un precept, o maximă de orice fel, întrebaţi-vă dacă se găseşte un singur om cinstit care ar putea fi ofensat de cele ce vreţi să spuneţi. întrebaţi-vă dacă un singur tată, unul singur zic, care ar fi prezent în clasă şi v-ar asculta ar putea să refuze să-şi dea asentimentul la cele ce vreţi să Ie spuneţi. Dacă da, abţineţi-vă de a mai spune; dacă nu, vorbiţi cu toată puterea, căci ceea ce vreţi să comunicaţi copilului nu este înţelepciunea dumneavoastră proprie. Este înţelepciunea neamului omenesc, este una dintre aceste idei de ordin universal pe care mai multe secole de civilizaţie au făcut-o să intre în patrimoniul umanităţii" (GABUT, *op.cit.,* p. 222). Acestea le spunea în 1883 un mason, Jules Ferry, ministru francez al învăţământului care a luptat pentru eliminarea influenţei clericilor asupra

[1] într-o declaraţie la moartea papei Ioan Paul II: www.rabbis.org/news/article.cfm?id=l 00588.

universității şi care astăzi, după cum se vede, este luat drept model de masoni şi citat în cărțile lor. Un alt fost mare maestru al Marii Loji a Franței, sfătuia şi el asemenea: „Profesorul, în interiorul clasei sale, nu trebuie să se transforme în propagandist sau ideolog de vreun fel, al vreunei credinței sau necredinței şi nu trebuie să confunde convigerile sale particulare cu conştiința universală. Nu trebuie să se facă propagandistul ateismului şi cu atât mai mult al credinței în Dumnezeu. ... Trebuie să respecte conştiința elevului şi să-şi interzică transformarea predării sale într-o îndoctrinare partizană şi sectară" (GABUT, *op.cit.,* p. 223). Toate acestea sunt spuse cu ținta clară de a elimina orice misiune creştină, căci un învățământ neutru este o utopie, având în vedere că nu este vorba de şuruburi şi piulițe, ci de artă, literatură, filozofie, biologie, muzică etc, materii care în nici un caz nu pot fi predate în chip neutru, fără să aibă în spatele programei şcolare o filozofie, un țel, un produs finit - elevul, cetățeanul, - bine definit, care se doreşte a ieşi de pe băncile şcolii şi în cele din urmă ale societății care se bazează pe astfel de principii necreştine.

Această etică globală nu luptă pe față cu creştinismul, ci, mult mai grav, încearcă să includă creştinismul în sincretismul ei bazat pe legile noahide, considerând că şi Mântuitorul Hristos cu Sfinții săi Apostoli n-au propovăduit de fapt o *religie* nouă, ci au propovăduit tocmai aceste legi noahide, şi de aceea putem foarte bine să-i considerăm doar nişte 'buni evrei', după cum în zilele noastre nu se mai vorbeşte de creştinism, ci de „tradiția iudeo-creştină"[1]. Iată ce spun unele surse iudaice: „Un rabin celebru din secolul al XVIII-lea, Iacob Emden (1697-1776) a ajuns, datorită polemicii sale împotriva frankiştilor, sectanți ai falsului mesia Sabbatai Zwi, să se intereseze de începuturile creştinismului. Lectura *Evangheliilor,* a *Faptelor Apostolilor* şi a *Epistolelor pauline* l-au convins că era vorba despre scrieri autentic evreieşti. Isus şi Pavel păreau a fi în deplin acord cu textele rabinice, deoarece ei propuneau păgânilor o religie întemeiată pe cele şapte legi ale lui Noe (interzicând idolatria, blasfemia, omorul, furtul, infracțiunile sexuale, cruzimea față de animale şi impunând instanțe de judecată), grație cărora aceştia puteau fi considerați ca drepți ai popoarelor, având dreptul la lumea viitoare. Astfel, «Nazarineanul a adus o binefacere dublă omenirii: pe de o parte, el a întărit grandios *Tora* lui Moise, căci niciunul dintre înțelepții noştri nu a insistat mai mult asupra infailibilității *Torei;* pe de altă parte, el a făcut bine păgânilor îndepărtându-i de idolatrie şi impunându-le cele şapte comandamente, pentru ca ei să nu trăiască precum animalele»"[2]. Aceeaşi idee este preluată şi de

[1] Această teorie ecumenistă a fost combătută chiar de evrei. Vezi: A.A COHEN, *The Myth of the Judeo-Christian Tradition,* New York, Harper & Row, 1970. Conceptul „a fost formulat prima oară în vremea Iluminismului de către opozanții raționalişti ai ambelor credințe.... într-o eră a unui ecumenism efervescent şi pre-gândit, încercarea lui Cohen de a da în vileag o teologumenă neîntemeiată, este o contribuție sănătoasă la discuții, care de multe ori tind să ascundă diferențele teologice elementare dintre iudaism şi creştinism". (David E. AUNE, în recenzia la cartea lui Cohen, *Journal of the American Academy of Religion,* voi. 41 (1973), nr. 2, p. 311, 312)

[2] Mireille HADAS-LEBEL, *Hilel, un înțelept din vremea lui Isus,* trad. de Ticu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 2006, p. 114. De aceeaşi părere este şi rabinul contemporan Harvey Falk, care în

istoricii religiilor: „Mai mulţi istorici ai religiilor afirmă faptul că legile noahide au format o temelie pentru învăţătura lui Pavel către Biserică"[1]. Că acestea existau (în cadrul celor zece porunci), ca parte a moştenirii iudaice în concepţia Sfântul Pavel, este indubitabil, dar ele au fost desăvârşite prin Noul Legământ al omului duhovnicesc, care este cu totul deosebit de omul firesc sau sufletesc *(I Cor.* 2, 14) al legilor noahide, fiind prin botez îmbrăcat în Domnul Iisus Hristos şi putându-se astfel face părtaş energiilor necreate prin care devine dumnezeu după har.

Dacă până nu demult fiecare avea credinţa lui şi nimeni nu făcea vreun compromis, pentru că fiecare era fidel credinţei sale, dovedind o consecvenţă firească a omului religios, acum, odată cu instaurarea acelei „mentalităţi masonice" şi deci ecumeniste, de care vorbea şi Eliade, toate credinţele au început „să se înţeleagă" între ele. Aceasta se întâmplă deoarece mentalitatea masonică ce are ca zeu, nu adevărul, ci toleranţa, „luptă împotriva diverselor religii ortodoxe şi autoritare pentru a asigura libertate religioasă şi intelectuală ... şi consideră creştinismul dogmatic şi aderenţii săi ortodocşi ca fiind principalii detractori ai iudaismului"[2].

Fără îndoială că în fiecare *religie* există până astăzi oameni ne-călduţi şi fideli tradiţiei lor (vezi vechii-catolici, ultra-ortodocşii evrei), care au rămas în ramura „ortodoxă". „Spre deosebire de iudaismul ortodox, organizaţiile ce reprezintă aripile conservatoare, reformate şi seculare ale iudaismului s-au dedicat participării la dialogul ecumenic"[3]. Alte păreri ale evreilor ortodocşi exprimă aceeaşi dezaprobare faţă de acest 'dialog ecumenic', roditor numai în propagarea îndoielii şi necredinţei. Preşedintele Conciliului Rabinic Ortodox al Americii, refuzând invitaţia la o întâlnire pentru dialog între romano-catolicism şi iudaism, spunea: „Ar fi cu totul nepotrivit ca o comunitate de credinţă să ofere interpretări şi sugestii de schimbare în doctrina religioasă a unei alte comunităţi de credinţă. Consiliul Rabinic pe care îl reprezint consideră îndoielnică valoarea şi folosul discuţiilor teologice, precum cele pe care intenţionaţi să le purtaţi dumneavoastră"[4]. Iar alt profesor spunea că „evreii nu caută şi nici nu

cartea sa *Isus Fariseul: o nouă privire la iudaitatea lui Isus* (Wipf & Stock Publishers, 2003), spune că dacă evreii nu s-au ocupat cu răspândirea legilor noahide către non-evreii, Domnul Iisus Hristos şi Sfântul Pavel exact acest lucru au făcut.

[1] Suzanne LAST STONE, „Sinaitic and Noahide Law...", p. 1162.

[2] Aceste cuvinte au fost spuse în legătură cu combinaţia dintre iudaism şi unitarianism făcută în sec. XIX, de un mason evreu pe nume Isaac M. Wise. Vezi Benny KRAUT, *art. cit.,* p. 225, 182. *Ortodocşi* nu se referă direct la creştinii ortodocşi, ci indirect, ţintind pe toţi cei care ţin dreapta credinţă cu fidelitate.

[3] Aryeh KAPLAN, *The real Messiah?A jewish response to missionaries,* National Conference of Synagogue Youth, Toronto, 2004 cu varianta online la adresa: www.jewsforjujiaism.org/ Vezi cap. „Ecumenicism and dialogue", p. 20.

[4] Rabinul Israel Miller citat în Sefton D. TEMKIN, „Religion", *American Jewish Year Book,* voi. 67 (1966), p. 178. De aceeaşi părere este şi cunoscutul rabin J. Soloveitchik care vorbea de evrei „ecumenişti". Vezi scrierea sa *Confrontation* în care spunea că fiecare comunitate este unică, credinţa sa este ne-negociabilă şi nu poate discuta cu alte comunităţi de credinţă pe teme de

doresc dialogul cu alte credințe" *(Ibid.).* Aceasta este vocea celor care ştiu ce înseamnă o credință şi că ea nu poate fi împăcată cu alta care crede contrariul. Dar există şi alte voci în iudaism, cum este de ex., cea a *Uniunii Americane a Congregațiilor Evreieşti,* uniune ce fusese înființată de masonul Isaac M. Wise şi care bineînțeles că „şi-a chemat congregațiile membre să intre mai intensiv în dialog cu compatrioții creştini, chiar şi în acele domenii ce ating chestiuni de credință". *(Ibid.,* p. 179.) La fel, în islamism există grupări conservatoare şi grupări „înmuiate", de mentalitatea masonică. Iată ce spunea liderul marii moschei din Paris: „Francmasoneria pare a fi o şcoală pentru schimbul de cunoştințe unde rațiunea triumfa şi unde toleranța este considerată virtute cardinală" (GABUT, *op.cit.,* p. 318). în acelaşi duh al corectitudinii politice în zilele noastre apar cărți care încearcă să arate că islamul se supune şi el criteriilor lumeşti de azi, ale toleranței'. Masoneria apreciază atitudinea sincretistă exprimată de unii mistici musulmani. De ex., un mason francez spune că „poartă în inima sa" un cuvânt, citat de celebrul Rene Guenon într-una din cărțile sale, dintr-un mare inițiat sufist Mohyiddin ibn Arabi care spunea: „Inima mea a devenit capabilă de orice formă; este o păşune pentru gazele şi o mănăstire pentru călugării creştini şi un templu pentru idoli şi Kaaba pelerinului şi masa pentru Tora şi Coran. Eu sunt religia Iubirii, indiferent de ce drum ar alege cămilele ei; religia mea şi credința mea sunt adevărata religie" (GABUT, *op.cit.,* p. 332). Exemplele pot continua şi în ce priveşte protestantismul, catolicismul şi alții, care şi-au dat seama că ecumenismul nu tinde spre întărirea creştinismului, sau a vreunei alte credințe, ci tinde spre distrugerea tuturor acestor credințe şi instaurarea unei minciuni nemântuitoare. „Unul dintre scopurile Consiliului Suprem Noahit şi ale Sinedriului este acela de a transforma Mişcarea Noahidă dintr-un fenomen religios - o curiozitate despre care mulți nici nu au auzit - într-o puternică mişcare internațională care să se poată întrece cu succes şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să ducă la căderea tuturor mişcărilor religioase, în afară de autentica şi curata credință ce a fost dată umanității prin Noe, tatăl nostru al tuturor"[2].

Acum iudaismul consideră că există două legăminte: unul pentru evrei şi unul pentru non-evrei şi prin flecare putem ajunge la mântuire. Aşadar, în iudaismul actual se pot combina foarte bine atât tradiționalismul cât şi toleranța față de alte tradiții religioase. Tradiționalismul este susținut prin ataşamentul față de Legământul Sinaitic, iar toleranța şi pluralismul prin teoria Legământului Noahidic dat ne-evreilor. „în iudaism nu există un echivalent la credința cato-

credință, ci numai pe teme sociale. Dar, pentru un om, importantă nu e unicitatea unei credinței, ci adevărul ei. „Moses Mendelsohn a încercat să evite confruntarea cu creştinismul. A prețuit toleranța mai mult decât adevărul. Şi patru din cei şase copii ai săi au devenit creştini" (David KLINGHOFFER, *Why the Jews Rejected Jesus,* Doubleday, 2005, p. 219).

[1] Vezi de ex., cartea lui Raşid Jabr Al-As'Ad, *Toleranța religioasă în Islam. Mărturii ale savanților şi filozofilor din Occident,* Fundația Taiba, 2003.

[2] Acestea sunt cuvintele rabinului Michael Shlomo Bar-Ron, membru al nou înființatului Sinedriu de la Ierusalim, rostite la o conferință ținută în California, unde a călătorit pentru a sprijini comunitatea noahidă de acolo şi pentru a întemeia un Consiliu Suprem Noahit. Vezi siteul: *Arutz Sheva* www.israelnationalnews.com/news.php3?id=90646.

lică care spune că în afara Bisericii nu există mântuire sau la ideea evanghelică cum că singura cale spre mântuire este să accepţi pe Iisus ca Mântuitor. Iudaismul este, după cum spune Sacks, credinţa în unicitatea lui Dumnezeu şi în pluralitatea oamenilor. Există un singur Dumnezeu, dar mai multe căi către El. Trebuie să respectăm faptul că fiecare are calea sa către Dumnezeu. Un evreu, în căutarea sa către Dumnezeu, ar trebui să fie fidel tradiţiei sale, în vreme ce un creştin sau un musulman ar trebui, în acelaşi fel, să fie fideli faţă de tradiţiile lor. Iudaismul nu trebuie să ia o formă liberală pentru a putea afirma pluralismul şi toleranţa. Poate fi ortodox şi absolut faţă de propriul său legământ şi în acelaşi timp să afirme pluralismul, recunoscând autenticitatea altor religii. O imagine pe care Sacks a folosit-o într-o lucrare anterioară este cea a limbajului. Mă pot simţi acasă în limba mea, dar în acelaşi timp să recunosc validitatea altor limbi. Cu cât înţeleg şi vorbesc mai multe limbi, cu atât mă pot îmbogăţi mai mult prin aceia care vorbesc limbile acelea materne. ... Sunt mai multe căi către prezenţa Divină, mai multe limbi în care este exprimată credinţa"[1]. Această poziţie „ecumenistă" a fost atacată de adevăraţii tradiţionalişti evrei care nu erau de acord cu ideea că „nici o religie nu deţine adevărul absolut şi Dumnezeu este numai parţial înţeles de orice credinţă". Ideea nu este una nouă. O găsim încă din sec. XVIII la unul dintre cei mai mari filozofi evrei, Moise Mendelssohn: „Pentru Mendelssohn, doctrina noahidă învăţa că, în iudaism, calea pentru a obţine mântuirea era accesibilă fiecărui om, nu ca rezultat al acceptării unei revelaţii istorice particulare, ci bazat pe capacitatea sa omenească morală de a raţiona"[2].

Celor care practică religia noahidă nu li se cere să se convertească la iudaism. Ei pot face aceasta doar dacă vor. Dar, deşi formal nu sunt convertiţi, practic, prin ceea ce cred sunt total necreştini crezând tot ceea ce crede un iudeu. Acesta lucru este confirmat şi de *Enciclopedia Iudaică* unde se spune că „cel care acceptă obligaţiile legilor noahide poate fi numit chiar semi-convertit"[3]. Deşi se spune în Talmud: „drepţii din toate popoarele au parte de viaţa viitoare" (Sanhedrin 105a), totuşi *drepţi între popoare* (haside umot ha-olam) sunt doar aceia care împlinesc legile noahide, care implică lepădarea de credinţa în Domnul Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu sau care ajută în vreun fel sau altul poporul evreu. Aceasta o dovedeşte faptul că în mai multe scrieri cercetate se vorbeşte despre calitatea de *drept între popoare* doar în legătură cu cei care au salvat evrei[4] şi nu în cazul unora care, pur şi simplu, s-au purtat moral. „în epoca medievală, toţi aceia care - creştini, musulmani ori de altă credinţă - se arătau binevoitori faţă de evrei erau, pare-se, consideraţi «evlavioşi dintre neamuri»" *(Dicţ. Encicl. de Iudaism.,* p. 301).

[1] Această analiză a ideilor rabinul J. Sacks este făcută de un doctor în teologie finlandez ce predă sUidii iudaice. Vezi articolul: Svante LUNDGREN, *Religious Traditionalists and Tolerance - A Jewish Case* aflat pe site-ul acestuia la adresa: www.svantelundgren.net/sv/artiklar/traditionalists.php.

[2] Suzanne LAST STONE, *art. cit.,* p. 1165.

[3] *Encyclopaedia Judaica,* p. 1190, col. 1.

[4] Vezi de ex., cuvântarea rabinului Safran către papa Ioan Paul al II-lea din 31 oct. 1985 la Al. Safran, *op. cit.,* p. 374.

Iudaismul practică un fel de toleranță a indiferenței. Promovează toleranța între şi față de non-evrei, pentru că oricum toți sunt considerați „o apă şi un pământ", atâta timp cât nu sunt evrei. Moise Mendelssohn spunea că „dat fiindcă Tora fusese încredințată doar evreilor, ea nu era obligatorie decât pentru aceştia, celelalte popoare trebuind să se mulțumească cu respectarea legilor noahide, considerate ca naturale" *(Dicț. Encicl. de Iudaism,* p. 506). Iar un alt influent filozof cabalist, Moise Haim Luzatto (1707-1747) descria în cuvinte şi mai dramatice, imaginea non-evreului. Acesta spunea că neamurile, fiindcă nu au acceptat Tora când le-a fost oferită pe Sinai (în 70 de limbi, conform tradiției iudaice), au rămas la un nivel inferior. „Acest nivel inferior nu ar fi fost niciodată menit omului dacă Adam n-ar fi păcătuit. A apărut mai ales ca rezultat al păcatului lui. Aceste neamuri au totuşi aspect uman, oricâte defecte ar avea, şi Dumnezeu a dorit ca aceştia să aibă totuşi un echivalent a ceea ce era de fapt propriu întregii omeniri. Le-a dăruit deci, un Suflet dumnezeiesc *(neshamah)* asemănător cu cel al evreului, deşi este la un nivel mult inferior. Li s-au dat de asemenea porunci, prin care pot obține avantaje materiale şi spirituale potrivite cu firea lor. Acestea sunt cele şapte porunci universale date fiilor lui Noe. ... în lumea viitoare, oricum, nu va fi alt neam decât Israel. Sufletelor drepților dintre neamuri le va fi permis să existe în lumea viitoare, dar doar ca adăugire şi anexă la Israel. Ei vor fi, deci, subordonați evreului, aşa cum o haină este subordonată celui care o poartă"[1]. Aceasta este învățătura iudaică moştenită din neam în neam şi cei de acum nu fac decât să o ducă mai departe, de aceea nu putem decât să ne rugăm pentru luminarea lor şi mântuirea noastră a tuturor în Iisus Hristos Domnul nostru. Dar, în acelaşi timp, să nu lăsăm ca teoria toleranței şi egalității tuturor credințelor să ne afecteze mintea noastră de creştini ortodocşi.

Iudaismul, negând gravitatea păcatului strămoşesc, nu consideră că omenirea ar avea nevoie de un mântuitor, accesul la mântuire fiind deschis tuturor, atâta vreme cât respectă o minimă morală, a legilor noahide.

„Iudaismul mai neagă şi existența unui păcat originar, care ar necesita o contrapondere mai mult decât umană. ... Omul se poate răscumpăra pe sine însuşi prin căință. ... Edenul nu este rezervat exclusiv pentru Israel. în doctrina iudaică o răsplată îi aşteaptă în Lumea de Dincolo pe toți «pioşii națiunilor lumii». Iudaismul face ca izbăvirea să depindă de buna conduită, şi, ca urmare, toate națiunile au parte de binefacerile lumii viitoare". (I. EPSTEIN, p. 180)

Consecința unei astfel de învățături este că, dacă nu e păcat strămoşesc, nu e nici vreun „unic Mântuitor", nici Biserică întemeiată de El pentru mântuirea noastă, şi astfel se ajunge exact la opusul creştinismului şi se spune: „extra ecclesia salus *est",* tolerându-se nenumărate feluri de gândire şi viețuire, toate fiind considerate căi legitime prin care putem dobândi un loc în împărăția viitoare. Prin negarea gravității păcatului strămoşesc, se opreşte accesul la cea mai elementară etapă a vieții duhovniceşti, vederea păcatelor proprii, care aduce

[1] Moshe Chaim LUZZATTO, *The Way of God: Derech Hashem,* (ediție bilingvă ebraică-engleză), transl. by Aryeh Kaplan, 5th Rev edition, Jerusalem; New York: Feldheim Publishers, 1981, p. 143.

smerenia şi apoi mântuirea. Fiindcă pentru iudaism 'nimic grav nu s-a întâmplat' şi diavolul nu e vrăjmaşul de moarte al omenirii, ci doar un simplu ispititor, slujitor credincios al lui Dumnezeu, atunci şi asceza este respinsă.

Concluzia acestei învăţături este că iudaismul ţine cu străşnicie la învăţătura sa, iar pe celelalte religii le tolerează, încercând încet-încet să le aducă la un numitor comun cu învăţătura iudaică. Dar la fel cum aceştia ţin la învăţătura lor, şi creştinul cunoscând pe Domnul Iisus Hristos care este *„plinirea Legii şi a proorocilor"* cu atât mai mult trebuie să iubească fiecare iotă şi cirtă din învăţătura, desăvârşită de acum, adusă de Fiul lui Dumnezeu şi lăsată în Biserica Sa. Dacă Dumnezeu a binevoit să ni se descopere mai mult decât în perioada Vechiului Testament, trimiţând chiar pe Fiul Său la noi, ce păcat teribil am săvârşi dacă am lepăda această nouă cunoaştere şi ne-am întoarce la „morala" nedesăvârşită a Vechiului Testament, negând mântuirea dăruită nouă prin Domnul nostru Iisus Hristos.

Ideea că prin doctrina iudaismului se promovează noua toleranţă poate fi argumentată şi prin următoarele. învăţătura „dogmatică"[1] evreiască este foarte simplă. „Iudaismul se bizuie pe două doctrine de bază: 1. Credinţa într-un singur Dumnezeu; 2. Alegerea lui Israel pentru a transmite această credinţă. ... El neagă toate incarnările şi ideile despre Dumnezeu care, oricât de rafinate şi de sublime ar fi, mai mult voalează pe Dumnezeul unic al lui Israel decât să-L reveleze. în felul acesta, sunt excluse deci nu doar toate dualismele şi toate politeismele, ci şi «Trinitatea în Unitate» a religiei creştine, care, deşi poate fi comentată într-un mod care s-o facă compatibilă cu Dumnezeu «unul» în sens metafizic, rămâne o negare directă a Dumnezeului *unic* care, de la început, l-a ales pe Israel pentru slujirea Sa"[2]. Unei religii care are o astfel de „simplitate" a dogmelor, şi care doreşte ca toţi oamenii să vină la închinarea „dumnezeului" lor, îi este foarte uşor să promoveze toleranţa intercreştină şi interreligioasă pentru că *ea (religia iudaică) nu are nimic de pierdut* dacă toţi se unesc într-un minim dogmatic, acela al unui dumnezeu unic. De aceea se vorbeşte aşa de mult

[1] Unul dintre marii gânditori evrei, Moise Mendelssohn, „zugrăvea iudaismul post-exilic ca pe o religie întemeiată pe o revelaţie legislativă, nedogmatică şi necoercitivă, care trebuia să înlăture noţiunea de excomunicare". *(Dicţ. Encicl. de Iudaism,* p. 507) Iar în altă parte se spune: „Spre deosebire de catolicism, iudaismul nu are dogme, adică doctrine, al căror conţinut, fixat de tradiţie, să trebuiască să fie crezut de masa credincioşilor. Locul lor este ocupat de o serie de principii fundamentale, care au fost fixate de-a lungul Evului Mediu sub influenţa filozofiei arabe şi, prin intermediul lor, a filozofiei greco-elenistice. Deşi înregistrează consensul majorităţii experţilor, aceste principii nu sunt pentru evreul credincios angajante în mod rigid, permiţând interpretări personale şi divergenţe în cadrul unor teme [natura răsplăţii şi pedepsei, 'principiile' învierii morţilor şi nemuririi sufletului, figura lui Mesia, p. 169, «.«.] asupra cărora Biblia şi tradiţia nu s-au pronunţat în mod expres şi cu claritate.... Iudaismul nu reclamă credinţa în nişte taine revelate şi, cu atât mai puţin, într-un sistem de dogme. El este ortopraxis, adică o legislaţie revelată care îl angajează pe evreul cucernic la respectarea Legii codificată în Biblie şi în învăţătura vechilor dascăli, o respectare care urmăreşte să realizeze dreptatea lui Dumnezeu pe pământ" (G. FILORAMO, *Manual de istorie a religiilor,* p. 168.)

[2] Isidor EPSTEIN, *Iudaismul. Origini şi istorie,* trad. de Ţicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 2001, p. 168.

despre „religii monoteiste", se minimalizează deosebirile dogmatice pe motiv că nu sunt adevărate şi relevante şi în fiecare zi apar alte şi alte motive prin care omul este amăgit că „toţi ne închinăm la acelaşi dumnezeu". Iudaismul spune: „Unitatea lui Dumnezeu este piatra unghiulară a iudaismului" (I. EPSTEIN, p. 173), iar masoneria zice: „piatra unghiulară a Templului nostru Ideal este Doctrina Unităţii"', ambele învăţături propovăduind o unitate bazată nu pe Adevăr, ci pe ideea că „diferenţele aparent ireductibile între diversele concepţii cu privire la divinitate, nu sunt decât simple puncte de vedere ce corespund unor grade diferite de evoluţie a mentalităţii umane" (G. KLOTI). Dar creştinii spun: *‚fiatra pe care n-au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta a ajuns în capul unghiului. De la Domnul s-a făcut aceasta şi este lucru minunat în ochii noştri" (Mt.* 21, 42). Adică, „Hristos *Piatră* pe Sine se numeşte, iar *ziditori,* pe dascălii iudeilor care ca pe un netrebnic nu L-au băgat în seamă. Iar El, după ce a înviat din morţi, S-a pus în capul unghiului - adică S-a făcut Cap Bisericii -, împreunând pe iudei şi pe păgâni într-o credinţă. Căci precum piatra care într-o zidire stă în capul unghiului unind doi pereţi, aşa şi Hristos, într-o credinţă, pe toţi împreună i-a legat. Şi minunat este acest unghi şi de la Domnul s-a făcut! Pentru că Biserica cea care ne ţine pe noi împreună şi ne uneşte prin credinţă, de la Domnul s-a făcut şi este vrednică de minunare, fiindcă s-a zidit bine"[2]. Aşadar creştinii nu cunosc altă unitate decât cea întru Domnul Iisus Hristos şi Biserica Sa şi nu trebuie să se lase amăgiţi de alte false unităţi şi uniri. Criteriul adevăratei unităţi şi frăţietăţi este împlinirea voii lui Dumnezeu: *„Cine este mama mea şi cine sunt fraţii Mei? Şi, întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea şi fraţii Mei. Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate şi soră şi mamă" (Mt.* 12, 48-50). Orice altă unitate în afara Domnului Iisus Hristos duce la căderea într-un amestec pierzător de minciună cu adevăr, de învăţătură dumnezeiască cu imaginaţie omenească şi inspiraţie demonică. Pilda pietrei din capul unghiului, adică a adevăratei comuniuni între oameni, întru Hristos, a fost exprimată şi iconografic astfel: „Biserică şi înăuntru apostoli, ierarhi şi cuvioşi, botezând şi învăţând; **şi elinii şi evreii sărutându-se unii pe alţii, şi Hristos deasupra, binecuvântându-i.** Şi mai încolo Ierusalimul arzând, şi dinafară de Ierusalim, ostaşii omorându-i cu săbiile pe iudei; şi proorocul Isaia, arătându-L pe Hristos, grăieşte într-o hârtie: *«Aşa zice Dumnezeu: Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare, piatra din capul unghiului, de mare preţ, bine pusă în temelie; cel care se va bizui pe ea nu se va clătina!»"*[3]

Iudaismul nu are un criteriu dogmatic al adevărului, în el putând coexista diverse opinii contradictorii, care sunt considerate toate la fel de valabile. De aceea şi Talmudul este o adunare de opinii, de multe ori contradictorii şi nu conţine un consens ca învăţătura creştină, putând duce la unitate. Acest crez adogmatic se bazează pe „tradiţia talmudică a vocii cereşti care a mediat între opiniile

[1] Georges KLOTI, *Unitarisme et Oecumenisme de la maconnerie,* scriere aflată pe site-ul Lojii *Fidelitate şi Prudenţă* din Elveţia: www.fideliteprndence.ch/index.htm.

[2] SFÂNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tălcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei,* Ed. Sofia, Buc, 2002, p. 377.

[3] DIONISIE DIN FURNA, *Erminia picturii bizantine,* Ed. Sofia, 2000, p. 124.

legale contradictorii ale Şcolilor lui Hilel şi Şamai spunând: «Acestea şi acelea [ambele] sunt cuvintele Dumnezeului celui Viu» *(Talmudul babilonian, Erubin* 13b). Această declarație talmudică este fundamentul a numeroase perspective contemporane pluraliste şi anti-ierarhice despre tradiția evreiască, o perspectivă susținută cel mai mult de istoricul evreu Gershom Scholem, descris recent ca fiind anarhist teologic. Scholem cita această declarație talmudică ca dovadă că «tocmai bogăția contradicțiilor, a opiniilor diferite este conținută şi afirmată de tradiția iudaică»"[1]. Acelaşi Schelom, fiind preocupat de „natura anarhistă a tradiției evreieşti" spunea într-o altă lucrare: „Nu se poate spune a priori ce credințe sunt posibile sau imposibile în cadrul iudaismului... Tudaitatea' din religiozitatea oricărei perioade particulare nu se măsoară prin criterii dogmatice ce nu sunt legate de circumstanțele istorice contemporane"[2]. Această filozofie cameleonică de viață care nu se întemeiază pe adevărul revelat de însuşi Dumnezeu, ci pe simpla apartenență la un neam este confirmată şi de faptul că „pentru un evreu a se converti ... la o altă credință este prin definiție imposibil"[3], deoarece ce *crede* este minimalizat în favoarea genealogiei.

Am putea să spunem câte ceva şi despre comunitățile actuale de „fii ai lui Noe" (B'nei Noah). încă de la începutul secolului un catolic pe nume Aime Palliere, a vrut să se convertească la iudaism, dar, sub influența unui cunoscut rabin al vremii, Eliah Benamozegh, acesta a fost convins „să rămână la statutul de noahit, fără o convertire totală la iudaism. Palliere a fost un membru de onoare al comunității evreieşti din Paris şi a adunat în jurul lui un mic grup de non-evrei care au format o congregație de noahiți"[4]. Aşadar, deşi formal mişcarea noahidă pretinde că nu este o încercare de convertire la iudaism, exact acest lucru se întâmplă, pentru că semi-convertiții noahiți ajung sub directa povățuire şi influență a liderilor religioşi iudei, unde încearcă să atragă cât mai mulți.

La ora actuală există numeroase grupuri noahide răspândite în mai multe țări şi care atrag noi şi noi membri. Şi bibliografia despre această mişcare creşte de pe o zi pe alta. în America, de ex., primele grupuri au început să se reunească la sfârşitul anilor '80, mai ales sub conducerea lui J. David Davis. Acesta era un fost pastor baptist, care s-a „convertit" la mişcarea noahidă împreună cu congregația sa. Odată cu această convertire, el a schimbat şi aspectul „bisericii", îndepărtând Crucea, clopotnița şi alte însemne creştine. *Wall Street Journal* descria în 1991 mişcarea, arătând şi reacțiile enoriaşilor, dintre care jumătate au plecat

[1] Gershom SCHOLEM, *The Messianic Idea in Judaism and Other Essays in Jewish Spirituality,* 1971, p. 290 citat la Suzanne LAST STONE, „In Pursuit of the Counter-Text: The Turn to the Jewish Legal Model in Contemporary American Legal Theory", *Harvard Law Review,* voi. 106, 1993, nr. 4, p. 829.

[2] Gershom SCHOLEM, *Sabbalai Sevi: The Mystical Messiah,* 1973, p. 283 citat la Suzanne LAST STONE, *art.cit.,* p. 829, n. 87.

[3] Citat din *Mica enciclopedie evreiască* (Ierusalim, 1976) la A. SOLJENIȚÎN, *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluție,* voi. 2, trad. de Vasile Savin, Ed. Univers, Buc, 2004, p. 9.

[4] Joseph P. SCHULTZ, *Judaism and the Gentile Faiths: Comparative Studies in Religion,* p. 364.

la alte biserici, datorită „convertirii". „Membri bisericii baptiste Emanuel au încetat să mai sărbătorească Crăciunul şi au renunţat la slujba de seară de miercurea. Grupuri de studii noahide se strâng în Belgia, Anglia şi chiar Nigeria. ... Dl. Davis poartă o mică Stea a lui David de aur, la gât"[1]. Acesta a scris şi o carte cu titlul *„Găsindu-l pe Dumnezeul lui Noe: calea spirituală a unui pastor baptist de la Creştinism la Dumnezeul lui Noe""* apărută la o editură evreiască. Aici el cere evreilor să fie „lumină neamurilor" şi „să învețe pe non-evrei mesajul universal al iudaismului"[2]. Mişcarea a primit de la început sprijinul comunității evreieşti. Astfel, în 1989, şeful rabin sefard al Israelului, Mordechai Eliahu a trimis o scrisoare comunității noahide americane prin care susținea activitățile acestora şi făcea apel la ceilalți evrei spre a da învățătură noahiților.

Concluzia este că, pentru creştin, minimul dogmatic nu poate în nici un caz să fie format numai din vechile legi noahide, dar nici măcar din cele zece porunci, ci numai din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, ale Sfinților Apostoli, hotărârile Sinoadelor Ecumenice şi Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe. Această deosebire a fost dezbătută şi de comunitățile noahide care comparând Mărturisirea creştin ortodoxă de la Niceea (Crezul) cu legile noahide au constatat că nu sunt compatibile, mai ales în ce priveşte dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos. Orice alt aşa-zis „minim dogmatic" este nemântuitor, neîndumnezeitor, nesatisfăcător pentru menirea extraordinar de înaltă a omului, şi nu în ultimul rând, nu este de ajuns pentru formarea unor oameni despătimiți ce pot da naştere unei societăți sănătoase atât de dorită de noi toți. Cauza succesului în Occident a unui „minim dogmatic" bazat pe cele şapte sau zece porunci este arătată de Părintele Stăniloae: „Intrând în Occident, creştinismul a intrat într-o lume barbară. în Răsărit a intrat într-o lume care depăşise toate posibilitățile filozofiei, care nu satisfăceau. Evanghelia a venit cu taina persoanei. Pentru filozofie era o esență. Dacă e esență, totul trebuie să fie impersonal şi suspus unor legi uniforme. Or nu-i aşa: de unde sunt persoanele, care sunt atât de variate? Creştinismul a venit într-o lume care depăşise toate aceste faze. Pe când în Occident a ajuns la nişte barbari. Spunea un protestant: 'Noi n-am întâlnit nimic creştin decât «să nu furi şi să nu ucizi»'. înainte furau şi ucideau. Atât ştiu ei despre creştinism şi ce înalt este creştinismul... Poate fi depăşit de vreo doctrină, de vreo gândire?..."[3]. Neavând ca fundament subțirimea filozofiei antice, pe care a descoperit-o de abia mai târziu, o mare parte a creştinismului occidental nu a sesizat în toată măreția ei esența creştinismului, şi de aceea s-a mulțumit doar cu primul pas: etica Vechiului Testament. Dar aceasta, nefiind menită să dăinuie veşnic ca supremă lege duhovnicească, a fost cu totul insuficientă pentru a forma o societate creştină sănătoasă. La aceasta se referă „iudaizarea lumii": la faptul că Occidentul a căzut într-un „creştinism" cu conținut de Vechiul Testament. De

[1] R. Gustav NIEBUHR, „Tennessee Baptists Turn to Judaism For New Inspiration", *Wall Street Journal,* New York, 20 martie 1991, p. 1.

[2] Steve LIPMAN, „Noah's Mark. A former Baptist preacher tells of his journey to the seven noahide laws", *The New York Jewish Week,* voi. 208, nr. 53 din 3 mai 1996, p. 33.

[3] Fragment dintr-un interviu luat în primăvara anului 1993, de un grup de studenți ortodocşi din Braşov. Transcrierea sa se află la adresa: www.spiritromanesc.go.ro/Parintele_Staniloae.html.

abia acum, în zilele noastre, după rumegarea şi abandonarea filozofiei de toate felurile (proces care în Răsărit s-a petrecut înainte de venirea Domnului) omul occidental pare a se îndrepta spre o „spiritualitate" şi uneori şi spre autenticul creştinism păstrat în Biserica Ortodoxă.

Ca o concluzie despre actuala întoarcere (=cădere) a lumii spre morala vechi- testamentară, aducem un simplu dar profund cuvânt teologic al marelui Sfânt al pustiei, Sisoe: „Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe tebeul, zicând: spune-mi vreun cuvânt. Şi i-a răspuns: ce pot să-ţi spun? Căci din Testamentul cel Nou citesc şi la cel Vechi mă întorc" *(Pateric).*

A considera unele afirmaţii despre rătăcirea gândirii iudaice ca antisemitism, e cu putinţă, privind foarte simplist şi politically correct lucrurile. Este limpede pentru orice minte curată că există o diferenţă clară între dezvăluirea unei învăţături greşite şi condamnarea în masă a poporului evreu. Ar putea zice cineva că aceste dezvăluiri au dus la antisemitism. Dar cauza acestei regretabile manifestări a patimii mâniei, credem că nu stă aici. Dacă unii oameni nu au discernământ şi înţeleg din aceste cuvinte să urască pe evrei, aceasta nu înseamnă că toţi creştinii nu trebuie să mai vorbească niciodată despre rătăcirea iudaică. Aceasta ar fi soluţia *toleranţei,* dar soluţia sfinţilor e alta. Ce ar fi însemnat ca Sfinţii să nu mai vorbească împotriva diverselor erezii, de frică să nu incite pe vreun creştin la ură împotriva acelor eretici!? Creştinul nu cunoaşte altă deosebire între oameni decât cea de credinţă, aşa încât un evreu creştin este la fel de iubit ca şi un rus creştin sau un congolez creştin. Lumea este plină de ură şi este sătulă de ea atât poporul evreiesc, cât şi noi toţi. Oamenii au ajuns să se teamă unul de altul şi să nu mai creadă că există iubire sinceră jertfelnică. Totuşi, aceasta nu înseamnă că adevărul nu trebuie mărturisit până la moarte, din dragoste faţă de Cel care ni L-a revelat desăvârşit, Domnul nostru Iisus Hristos, chiar dacă unii vor considera aceasta ca izvorând din ură sau conducând la ură.

Deosebirea dintre anti-semitism şi anti-iudaism este foarte clară. Ea a fost indirect descrisă şi de Sfântul Nicolae Velimirovici atunci când, răspunzând la întrebarea unui creştin: 'de ce urăsc creştinii pe comunişti', a răspuns: „Biserica poate fi urâtă, însă ea nu cutează să îi urască pe duşmanii săi. Biserica osândeşte faptele comuniştilor, nicidecum pe comunişti ca oameni. Biserica osândeşte silniciile comuniştilor, uciderea ţarului şi a copiilor săi, uciderea multor arhierei şi preoţi, întemniţarea şi prigonirea creştinilor, batjocorirea credinţei, disprețuirea celor sfinte, vinderea icoanelor, profanarea mormintelor sfinţilor, pângărirea moaştelor acestora, prefacerea bisericilor în teatre, vărsarea de hule împotriva lui Dumnezeu şi a Hristosului Său, interzicerea adunărilor de rugăciune, ridicarea în slăvi a lui Iuda şi a satanei, nebuneasca înjosire a persoanei umane până la treapta maimuţei, coborârea valorii omeneşti la nivelul valorii unei piese dintr-o maşină, orbirea materialistă, care nu îl vede pe Dumnezeu, nu vede sufletul, nici vreo altă realitate duhovnicească. Aceste lucruri Biserica le-a osândit dintodeauna, le osândeşte şi le va osândi. Dumnezeu nu iubeşte toate acestea, nu le iubeşte nici Biserica lui Dumnezeu. Dar nu este adevărat că Biserica urăşte oameni, fie aceştia şi prigonitori ai ei. Nu este adevărat că Biserica îi urăşte pe comunişti

ca oameni. Nu numai că Biserica nu-i urăşte, dar se şi roagă lui Dumnezeu pentru ei. Biserica nu a uitat porunca învăţătorului său: *Rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru cei ce vă prigonesc.* Plină de nemăsurată jale pentru fărădelegile prigonitorilor săi, Biserica se roagă lui Dumnezeu pentru ei. Cum se roagă Biserica pentru ei? La fel ca şi Hristos: *Iartă-le lor, Părinte, că nu ştiu ce fac!* Deschide-le lor, Părinte, vederea duhului, ca să vadă şi să Te vadă pe Tine, Făcătorul lor. înţelepţeşte-i Hristoase, ca să priceapă că fără Tine nu pot face nimic. Trezeşte-i, Hristoase, din ura faţă de Tine şi faţă de poporul Tău. Aşa se roagă Biserica, cu credinţa că va fi ascultată de Dumnezeu, atât pentru binele prigonitorilor ei, cât şi pentru binele de obşte al omenirii"[1].

Domnul Iisus Hristos ne-a adus învăţătura cea adevărată despre Dumnezeu, desăvârşind revelaţia dăruită poporului ales. De atunci, tot cel ce vrea să se mântuiască, din orice neam, rasă, sex, condiţie socială, fără nici o discriminare, poate să o facă. Dar „cărturarii şi fariseii" nu au vrut să creadă că nu mai sunt numai ei singurii închinători ai adevăratului Dumnezeu, „au refuzat vestea bună a identităţii comune a tuturor fiinţelor umane, ... mizând pe legăturile de sânge, când ceea ce i se propune e o comuniune a inimilor"[2]. Şi după ce, în colaborare cu autorităţile romane, au răstignit pe Domnul *(Fapte* 3, 15), au stăruit în cea mai *incorectă politic* şi discriminatorie învăţătură: aceea că numai ei sunt poporul ales şi numai prin ei, şi „mesia" lor se va face cunoscut Dumnezeu oamenilor, numai ei vor fi „lumină popoarelor". Identificăm în această pretenţie necuvioasă o evidentă manifestare a distrugătoarei patimi a mândriei, datorită căreia, după cum arăta şi Soljeniţân, majoritatea reprezentaţilor religioşi ai acestui neam nu reuşeşte să se smerească, virtute esenţială pentru apropierea de Dumnezeu, şi să se pună în rândul tuturor celorlalte popoare pentru care Domnul Iisus Hristos s-a răstignit: „Aşteptarea multiseculară a lui Mesia şi, o dată cu el, a unui triumf universal a fosr desigur la evrei sursa unui sentiment de mândrie, dar şi a conştiinţei unei extraneităţi în raport cu alte popoare. «Sub acest raport, rolul determinant revenea sentimentului unei întâietăţi spirituale pe care o resimţeau evreii, oricare ar fi fost ţara în care trăiau şi obiceiurile pe care le adoptau». Ar fi fost o atât de mare dovadă de umilinţă faptul de a se considera că toate popoarele sunt copii ai lui Dumnezeu şi că, aparent, orice popor este bun la ceva!"[3]

Această învăţătură, „rasistă"[4] am putea spune, credem că este una dintre sursele majore ale antisemitismului. Adevăratul universalism, globalism, este cel adus de Domnul Iisus Hristos şi mai înainte propovăduit de profeţii lui

[1] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi,* voi. II, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2003, p. 164.

[2] Alain FINKIELKRAUT, *op. cit.,* p. 30.

[3] A. SOLJENIŢÎN, *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluţie,* voi. 2, p. 18. Autorul citează şi din revista „22", („revistă socială, politică şi literară a intelectualităţii evreieşti"), nr. 15/1980.

[4] Rasismul evreiesc a fost constatat şi de celebrul filozof K. Popper. într-o scrisoare către psihiatrul Th. Szasz din 8 oct. 1984. Vezi la: www.szasz.com/popper.html. Altundeva se spune: „Iudaismul depune eforturi să explice celui care vrea să se convertească (la iudaism) că preferă să-şi menţină puritatea rasială a credinţei" („Jewish Convert", în *Time Magazine,* 28 martie 1932).

Israel. Este cel mai politically correct pentru că numai aici *„Dumnezeu nu este părtinitor, ci în orice neam, cel ce se teme.de El şi face dreptate este primit de El" (Fapte* 10, 35). Aceasta s-a dovedit prin primirea creştinismului ortodox de cele mai diverse popoare, din'toate colţurile lumii. Supremaţia unui popor era potrivită în Vechiul Testament când Domnul a hotărât să fie aşa, dar a stărui şi după întruparea Fiului lui Dumnezeu - care şi-a vărsat sângele pentru ca TOŢI Oamenii, creaţi după chipul Său, să poată scăpa de robia diavolului şi să poată avea părtăşie prin har cu El - a stărui în aceeaşi limitată şi discriminatorie doctrină nu este numai o mare înşelare şi nedreptate dar, chiar din punctul de vedere al luptei spirituale cu patimile, omul care crede aşa ceva nu poate progresa duhovniceşte. De ce? Pentru că cel care are o astfel de gândire bazată pe mândria că aparţine unui neam ales cu greu se va putea debarasa de duhul preaviclean al slavei deşarte şi al disprețuirii celorlalte neamuri, fie şi într-o infimă măsură. Şi creştini sunt un popor ales, „noul Israel" dar ei au învăţătura Sfinţilor Părinţi care îi învaţă cum să scape de capcanele tuturor patimilor, chiar şi cele mai subţiri, pe care nimeni altcineva nu i le poate dezvălui, şi mai au, în primul rând, harul Duhului Sfânt Care le arată patimile cele mai ascunse şi mai nebănuite cuibărite în suflet şi apoi prin pocăinţă îi ajută să se lepede de ele. Aşadar numai prin viaţa întru Hristos, prin pilda Sa, prin Sfintele Taine şi mai ales prin împărtăşirea cu Preasfântul Său Trup şi Sânge, prin harul Sfântului Duh, omul poate ajunge la *starea bărbatului desăvârşit" (Ef.* 4, 13), adică la nimic altceva decât la iubirea adevărată, cea fără de întinăciune.

Sfinţii, care au împlinit cu acrivie toate poruncile Domnului, facându-se asemenea Lui - în întregime iubire - ne sunt pildă de adevărată toleranţă. De exemplu, Sfântul Ioan de Kronstadt,,care era cunoscut în toată Rusia, în anul 1903, când a avut loc pogromul împotriva evreilor din Chişinău, a scris o predică atât de necruţătoare la adresa creştinilor, încât evreii au tipărit-o în sute de exemplare şi au distribuit-o. „Prin condamnarea pogromurilor, Sfântul şi-a atras ura antisemiţilor"[1]. Iată puse faţă în faţă cele două atitudini: cei care urmează cu adevărat învăţătura Domnului Iisus Hristos şi cei care doar cred că o urmează. La fel şi mitropolitul Antonie Hrapoviţki al Kievului, într-o predică ce condamna acelaşi pogrom, spunea, amintindu-ne de dragostea fierbinte a Sfântului Pavel faţă de neamul său, că nu trebuie să batjocorim necredinţa evreilor, ci „să ne tânguim şi să ne rugăm să descopere pe Domnul. ... Să nu-i batem şi să-i jefuim, ci să le înmuiem învârtoşarea faţă de Hristos şi creştini **prin propria noastră împlinire a legii lui Dumnezeu.** Să înmulţim rugăciunea, dragostea, postul, milostenia şi grija faţă de cei în suferinţă; să fim râvnitori faţă de adevărata esenţă a credinţei; aşa să lumineze lumina noastră înaintea oamenilor ca şi ei să slăvească pe Tatăl nostru cel ceresc şi pe Hristos. **Să doborâm mai întâi**

[1] NADIESZDA KIZENKO, *A prodigai Saint - Father John of Kronstadt and the russian people,* The Pennsylvania State University Press, University Park, Pennsylvania, 2000, p. 243. Chiar dacă apoi, aflând că creştinii au fost mai puţin vinovaţi, şi-a cerut iertare creştinilor din Chişinău (vezi scrisoarea Sfântului în rev. *The Times,* din 17 iunie 1903, p. 7), este important faptul că Sfântul ne-a dat o pildă de iubire de vrăjmaşi şi de dreptate ce nu caută la faţă.

necredința **şi** lipsa de evlavie dintre creştini **şi** apoi să **ne** ocupăm **de evrei"**[1] *(subl. n.).* Vrednicul mitropolit ne aminteşte şi cuvintele Sfântului Pavel cum că poporul ales se va întoarce în cele din urmă la Domnul Iisus Hristos, pentru că *„împietrirea s-a făcut lui Israel numai în parte, până ce va intra tot numărul neamurilor'"(Rom.* 11,25).

Deosebirea dintre acceptarea învățăturii iudaice şi cinstirea chipului lui Dumnezeu din fiecare om este foarte clară în mintea creştinului şi de aceea ne-acceptarea acestei învățături evreieşti şi combaterea ei nu poate fi în nici un caz pusă pe acelaşi plan cu antisemitismul sau violența împotriva evreilor, care după cum se ştie, au legătură cu rasismul. După cum mărturisea însuşi şeful rabin al Genevei şi al României (Al. Safran), „antisemiți notorii" precum mitropoliții Nicolae Bălan şi Tit Simedrea au ajutat din plin la oprirea deportărilor a zeci de mii de evrei.

Despre atitudinea sfinților față de evrei şi despre „antisemitism" găsim câteva idei importante şi în studiul cunoscutului profesor de teologie Gh. Metallinos, despre Sfântul Cosma Etolianul: „Şi mai virulent va fi față de evrei. Desigur, Sfântul Cosma nu suferă de antisemitism. Ştie că evreii se găsesc în spatele nedreptăților şi persecuțiilor împotriva creştinilor. Nu se întoarce împotriva poporului evreu, dar demască sionismul epocii lui. II irită în deosebi calomniile evreilor la adresa Ortodoxiei în scopul dezorientării şi necredinței poporului. Fiindcă în spatele predicii lui antievreieşti se află poporul: «Evreul meu îmi spune că Hristosul meu e un copil din flori şi Preasfânta Fecioară a mea e o desfrânată, iar Sfânta Evanghelie îmi spune că acest lucru e de la diavolul. Mai am acum ochi să mă uit la evreu? Dacă un om mă ocărăşte, îmi omoară mama, frații, copiii, după care îmi scoate ochii, ca creştin am datoria să-1 iert. Dar să-L ocărască ei pe Hristosul meu şi pe Preacurata Fecioară a mea! Eu nu vreau să-i mai văd, dar domnia voastră cum vă rabdă inima şi mai faceți **şi** afaceri cu evreii?». Aceste cuvinte însă nu ascund nici o intoleranță. Cred că **şi** astăzi ar spune acelaşi lucru despre insultătorii «botezați» ai lui Hristos şi ai Bisericii Lui! Inima lui plină de iubire o dezvăluie cuvintele pe care le adaugă unor astfel de referiri la evrei: «De ce v-am spus acestea, creştinii mei? Nu ca să-i omorâți pe evrei şi să-i prigoniți, nu!, ci ca să-i plângeți că L-au lăsat pe Dumnezeu şi s-au dus cu diavolul. V-am spus ca să ne pocăim acum până mai avem vreme, ca să nu se întâmple să se mânie Dumnezeu pe voi şi să ne lase din mâna Lui şi să pățim şi noi ca evreii şi chiar mai rău»"[2].

[1] *Sermon against the pogroms,* ținută în catedrala din Jitomir la 20 aprilie 1903: www. orthodoxytoday.org/articles7/KhrapovitskyPogroms.php

[2] „Sfântul Cosma Etolianul. Epocă-mărturie-vizionarism" în voi. *Viața şi învățăturile Cuviosului şi Sfințitului Mucenic Cosma Etolianul, Luminătorul Greciei şi Apostolul săracilor,* trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 245.

6. *Toleranța și „știință"*

Pentru a-și fundamenta învățătura despre intoleranța creștinismului, vrăjmașul Bisericii, împreună cu cei care din neștiință se pun în slujba lui, încearcă să se folosească și de prestigiul pe care îl are *știința* în ochii lumii acesteia. Inventând noi „științe" care să nu mai explice faptele omenești pe baza cuvântului lui Dumnezeu, ci pe baza altor criterii, se încearcă condamnarea „intoleranței creștine" cu argumente „științifice", zicându-se, de ex., că mentalitatea intolerantă este o problemă ce ține de psihiatrie sau psihanaliză și în consecință trebuie tratată numai cu acele „instrumente științifice" descoperite de noile *științe.* Așadar „oamenii de știință" (deci aparent nu vreo ostilitate față de creștinism) au decretat că oamenii intoleranți sunt *bolnavi.* Că „boala" intoleranței nu este în nici un caz o problemă ce ține liberul arbirtru și de patimi, (cum învață Biserica), ci una ce ține de gene, de biologie, chimie etc.

Se transferă astfel, vina de la om, la Creator. „Femeia pe care *mi-ai* dat-o" *(Facerea* 3, 12), zicea Adam dezvinovățindu-se. Iar savanții de acum, fără să-și dea seama, zic: 'corpul pe care mi l-ai dat e rău, nu eu'[1]. Dacă intoleranța (și alte patimi) nu e văzută ca boală spirituală, și se încearcă tratarea ei cu medicamente și metode omenești, atunci este clar că războaiele vor fi fără sfârșit, pentru că „războiul din sufletul tău te trimite la război cu oamenii", spunea Sfântul Nicolae Velimirovici. Dar dacă ea ar fi diagnosticată drept ceea ce este: o liberă alegere a răului (a mâniei și urii, în cazul de față) atunci, da, s-ar putea aplica și remediul: blândețea și dragostea, care la rândul lor se dobândesc prin mijloacele rânduite de Domnul în Biserica Sa. Pe lângă psihiatrie, care neagă explicația creștină a patimilor, există diverse teorii noi, care folosind unele idei asemănătoare cu cele ale Bisericii, dar fară har, încearcă să dea o *nouă* rezolvare conflictelor omenești. Astfel, americanul de origine evreiască, Marshall Rosenberg, de ex., a inventat tehnica de comunicare non-violentă. Dar după cum spunea cineva, această tehnică „nu conține nimic nou, în esență, tot ceea ce a fost integrat în ea este cunoscut de secole" *(Realitatea evreiască,* nr. 262, p. 11).

[1] O asemenea atitudine blasfemiatoare găsim și în unele teorii ale psihiatrilor evoluționiști care consideră că boala mintală este cauzată de o proiectare (design) necorespunzătoare a sistemului (i.e. a omului) care nu are trăsăturile necesare pentru a acționa în anumite circumstanțe și astfel apare boala mintală. Această teorie ar putea fi bună dacă o interpretăm în sensul că omul nu a fost „proiectat" să trăiască în condiții de păcat și când face aceasta, se dereglează și apare boala mintală. Bineînțeles e vorba de acele boli mintale care nu au cauze fizice. Vezi Derek BOLTON, „Problems in the Definition of *Mental Disorder", The Philosophical Quarterly,* voi. 51 (2001), nr. 203, p. 192.

Dacă am compara, din punct de vedere creştin, ce a adus ştiinţa cu ce găsim în vieţile sfinţilor am deveni mult mai rezervaţi în ce priveşte mitul progresului ştiinţific cu care suntem bombardaţi. Descoperirile ştiinţifice nu sunt decât nişte palide încercări de înlocuire a darurilor omului îndumnezeit, care prin harul lui Dumnezeu prezent în el poate întrece orice descoperire prezentă şi viitoare a ştiinţei, mai ales biruirea morţii. în vieţile sfinţilor găsim un echivalent la toate descoperirile ştiinţifice cu care se mândreşte omul de azi. De ex., posiblitatea de a ajunge rapid dintr-un loc în altul (transportul), nu numai că a fost exemplificată prin însăşi viaţa Mântuitorului cu mersul pe apă, dar o găsim şi în vieţile sfinţilor. Posibilitatea de a vedea şi auzi lucruri la distanţă (televiziune, radio, internet) este iarăşi o constantă în vieţile sfinţilor. La ei găsim de asemenea posibilitatea de a revedea scene din trecut, iar arhicunoscuta harismă de a prevedea viitorul este cunoscută încă din Vechiul Testament. în ce priveşte mâncarea, sunt celebre înmulţirile de merinde săvârşite atât de Mântuitorul cât şi de sfinţi. Posibilitatea de a înţelege limbi străine fără a le cunoaşte este iarăşi prezentă încă din Noul Testament şi până la sfinţii secolului XX. în ce priveşte performanţele medicinei nu cred că mai este nevoie să amintim nenumăratele tămăduiri săvârşite atât de Domnul Iisus Hristos, de aşa numiţii „Sfinţi Doctori fără de arginţi" sau vindecările săvârşite prin mijlocirea sfintelor moaşte ale unor sfinţi. De asemenea, „aparatele de diagnosticare" duhovniceşti ale Părintelui Porfirie (Grecia, f 1994) erau desăvârşite. Dorinţa de păstrare a trupurilor intacte (criogenia, mumificarea) a fost de mult rezolvată în creştinism prin sfintele moaşte. Armele de apărare sunt de asemenea prezente în vieţile Sfinţilor. De ex., pe Sfântul Arsenie Capadocianul când au vrut să-1 atace nişte tâlhari au rămas paralizaţi. Căldura nu mai este o problemă pentru sfinţi, care datorită harului sălăşluit în ei puteau rezista la geruri teribile fără haine, iar uneori zăpada din jurul lor se topea. Lumina, de asemenea, o găsim pogorându-se la Ierusalim din ceruri în fiecare an, sau vedem cum unii Sfinţi citeau la lumina feţei lor. Dacă am mai pomeni şi despre haine, ele nici nu existau înainte de cădere, parfumuri avem în sfintele moaşte şi icoanele ce izvorăsc mir sau în numeroasele cazuri de miresme ale raiului simţite de oameni, iar muzica pământeană păleşte cu totul în faţa celei auzite de sfinţii ce au fost răpiţi în rai. Lista ar putea continua. Nu încercăm aici să facem apologia vreunei utopii hippie dintr-o perspectivă origenistă asupra lumii, socotind materia rea, ci doar să aşezăm ştiinţa la locul ei corect în ierarhia valorilor din conştiinţa noastră. încercăm doar să moderăm entuziasmul celor care cred că ştiinţa poate rezolva ceva major şi să arătăm că poziţia ortodoxă ce pune accentul pe viaţa veacului ce va să fie este cea mai bună cale de urmat, deoarece, în cele din urmă, viziunea duhovnicească asupra lumii a biruit şi va birui şi nu cea ştiinţifică. Oamenii se îndreaptă din ce în ce mai mult spre soluţii spirituale la problemele lor, convinşi fiind că în acest plan, al duhului, stă cheia unei vieţi împlinite. Despre revenirea dimensiunii spirituale în atenţia contemporanilor ne stă mărturie şi succesul imens pe care l-a avut seria de romane şi filme Harry Potter, chiar dacă acolo se întâmplă exact opusul creştinismului: se încearcă rezolvarea tuturor problemelor cu ajutorul magiei[1].

[1] Vezi despre aceasta: Monk INNOCENT, „Potter's Field: Harry Potter and the Popularization of Witchcraft", *The Orthodox Word,* voi. 37 (2001), nr. 5 (220), pp. 241-255.

Nu progresul ştiinţific în sine este rău, căci el nu este decât o minunată oglindire în om a capacităţii creatoare dăruită nouă de Creator şi o necesitate în condiţiile lumii de după cădere, ci faptul de a cădea în mândrie datorită acestui progres şi a considera că ne putem descurca *şi* singuri, fară Domnul. „Fără a diminua importanţa ştiinţei experimentale, vital necesare, poate, în lupta pentru existenţă, nu putem trece cu vederea limitele ei"[1]. Ca şi răul din lume (care, contrar a ce se crede de obicei, nu este un argument *împotriva* existenţei lui Dumnezeu, ci unul *pentru,* deoarece prin rău se dovedeşte libertatea omului, deci faptul că suntem creaţi după chipul Celui liber) şi progresul tehnologic nu este nici pe departe un argument al independeţei omului, ci un dar al Domnului, Care, chiar şi în starea noastră căzută, după ce de bunăvoie ne-am lipsit de *ştiinţa* duhovnicească de viţuire, ne înţelepţeşte, după mare mila Sa, să putem să ne creăm un „sejur" cât de cât confortabil pe pământ, aşteptându-ne cu răbdare recunoştinţa, de care, nu Domnul, ci noi avem nevoie.

Mai întâi vom încerca pe scurt să desluşim care sunt originile acestei atât de stimate viziuni asupra lumii, numită „ştiinţifică".

Considerăm că de apariţia acestei viziuni alternative asupra lumii numită „ştiinţifică" al cărei apogeu este ateismul multor savanţi contemporani, este vinovat acelaşi creştinism căzut apusean. Nu putem să nu legăm interesul exagerat faţă de cunoaşterea legilor naturii de dezinteresul crescând faţă de cunoaşterea împărăţiei Cerurilor şi a legilor duhovniceşti ale lumii. Creştinii occidentali fiind privaţi (prin căderea în erezie a romano-catolicismului şi a protestantismului) de posibilitatea de a gusta din bucuriile duhovniceşti ale vieţii viitoare, au mutat încet-încet accentul asupra *acestei* vieţi şi a plăcerilor ei. Dintre acestea, una dintre cele mai râvnite este plăcerea dată de mândrie, de slavă deşartă. Credinţa că eşti „dintre cei ininiaţi", că nu eşti ca ceilalţi, este primul pas spre cădere, după cum arată pilda vameşului şi fariseului. Şi exact spre acestea se tinde prin aderarea la practicile magice: pe de o parte satisfacerea unei dorinţe fireşti de cunoaştere mai profundă a sensului lumii şi, în acelaşi timp, satisfacerea patimii slavei deşarte. Căutarea omului după un sens al lucrurilor este ceva firesc, dar *unde* căutăm, *cum* şi *de ce* este foarte important.

Gândirea magică, adică dorinţa de a cunoaşte din alte surse decât *de la* şi „prin ochii" lui Dumnezeu[2], a luat naştere în momentul căderii lui Adam. Ştim că Eva a considerat mărul *„vrednic de dorit pentru că dă ştiinţă" (Facere* 3, 6) Traducerile diferă: *„de folos înţelegerii" (Septuaginta,* Ed. Polirom, 2004); *„a tree to be desired to make one wise"* (King James Version) dar „sensul cel mai plauzibil ar fi «care atrage curiozitatea cunoaşterii»" ne spun redactorii celei mai noi traduceri în limba română a Septuagintei *(ed. cit.,* voi. I, p. 60, nota versetului).

[1] Arhim. SOFRONIE, *Rugăciunea - experienţa vieţii veşnice,* p. 61.

[2] Această cădere ne învaţă că *opera* nu se poate despărţi de *autor.* Sugestia diavolului de a mânca din măr (opera) nu trebuia considerată separat de autorul ei (diavolul). De aceea nici *Bibliografia* unui om nu trebuie în nici un caz separată de *Biografia* sa, căci altfel s-ar putea să aveam aceiaşi surpriză ca Adam care, din neatenţie, s-a bazat pe „surse bibliografice greşite". De aceea, creştinii sunt sfătuiţi să citească numai acele lucrări scrise de sfinţi. întotdeauna este luată în considerare *bio-bibliografia* cuiva.

Putem spune că aici este izvorul noii toleranțe, deoarece, lepădând unica sursă de cunoaştere autentică, pe Dumnezeu Creatorul, ne-am adresat unei surse alternative care nu putea fi decât mincinoasă: diavolul. Şi el, pentru a ne putea prinde mai bine în plasa sa, a inventat milioane de învățături pe care le-a transmis lumii şi care acum ni se cere să le tolerăm şi să le primim cu acelaşi respect cum primim adevăratul cuvânt al Domnului. Aşa cum Eva, fiindcă nu cunoştea porunca de a nu mânca din pom decât indirect, a putut fi înşelată şi s-a făcut instrument al intrării în lume a unei învățături greşite, aşa se întâmplă şi cu nenumărații învățați ai lumii, care, neîndreptându-se spre unica sursă a Adevărului, *"rătăcesc neştiind Scripturile şi nici puterea lui Dumnezeu" (Mt.* 22, 29).

Sfinții Părinți spun că diavolul nu s-a dus la Adam pentru că acela cunoştea porunca de a nu mânca din pom direct de la Dumnezeu şi cu greu ar fi putut fi amăgit, pe când femeia aflase de poruncă de la Adam şi de aceea a fost mai uşor înşelată. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu teologia noastră şi se poate întâmpla în continuare, dacă nu luăm măsurile necesare. Noi, fiindcă nu ascultăm numai de glasul lui Dumnezeu care vorbeşte atât de clar prin Evanghelie, Sfinții Părinți şi Sfinții mai noi, fiindcă nu punem dumnezeiescul cuvânt mai presus de toate celelalte "surse de informare", ajungem în înşelare şi în iad, fiindcă prețuim "sursele alternative" (filozofice, ştiințifice, psihologice etc.) mai mult decât cuvântul revelat şi întru totul adevărat al Domnului. Ştiința *(scientia,* gnosis) nu poate fi instrument de cunoaştere al adevărurilor ultime pentru că acestea nu pot constitui obiectul cercetării ei. Ea nu poate pretinde că ne dă o viziune (Weltanschauung) „alternativă", față de cea religioasă, pentru că nu are instrumentele necesare pentru asemenea lucrare. De aceea, a opune viziunea ştiințifică celei teologice, este o falsă problemă, cele două neputând fi comparate. „Credința este cunoaştere a Necreatului, iar ştiința este cunoaştere a creatului. Aşadar sunt două feluri diferite de cunoaştere, fiecare având propria metodă şi unelte de cercetare", spunea Prof. Metallinos[1]. Asistăm astăzi la o dorință luciferică a ştiinței de a-şi depăşi „atribuțiile" şi de a propune o „viziune totală" asupra lumii, încercând înlocuirea viziunii creştine. Sau mai nou, recunoscându-şi neputința, a luat-o şi pe calea îmbinării rezultatelor ei cu o spiritualitate difuză, sincretistă, de cele mai multe ori necreştină. Pentru creştin, punctul absolut de sprijin este cuvântul lui Dumnezeu: *„cerul şi pământul vor trece* [adică însuşi obiectul „ştiinței"], *dar cuvintele Mele nu vor trece" (Mt.* 24, 35). Orice altă cunoaştere rațională, *ştiințifică,* având un caracter relativ, pentru a putea fi folosită spre mântuire şi abordată în mod corect, va trebui să fie supusă dreptarului acestui Cuvânt nepieritor.

Prețuirea perspectivei „ştiințifice" în defavoarea celei creştine s-a întâmplat mai ales în teologia occidentală, atât cea creştină cât şi cea evreiască. Neavând casa construită pe stânca experienței duhovniceşti a *theoriei* (adică *vederea lui Dumnezeu),* aceia îşi modelează doctrina după nisipul mişcător al curentelor de

[1] Very Rev. Prof. Dr. Dr. George METALLINOS, „Faith And Science in Orthodox Gnoseology and Methodology". Lucrarea în lb. engleză poate fi consultată pe site-ul Universității din Atena la adresa: www.cc.uoa.gr/theology/html/english/pubs/historysec/metallinos/01/01 .htm.

gândire la modă. Dacă e la modă 'ştiinţa', apar secte de genul Christian Science, iar mai nou Scientologia, sau se includ în învăţătura proprie „noi descoperiri" precum evoluţionismul, teoria relativităţii (adevărului) etc. Şi în cadrul iudaismului acelaşi lucru s-a întâmplat, acolo făcându-şi apariţia Jewish Science[1]. Dacă e la modă psihanaliza, religiile lumii acesteia preiau, pentru a câştiga aderenţi, diverse idei din psihanaliză. Dacă e la modă dialogul ecumenic interreligios, religiile preiau una de la alta felurite practici şi ritualuri. Dacă e la modă o oarecare filozofie, acelaşi lucru se întâmplă, teologii modelându-şi gândirea, în funcţie de curentul la modă, pentru a nu părea cumva retrograzi sau că nu sunt la curent cu „ultimele cercetări"[2]. Tot ce e *recent,* e cel mai bun, după cum spunea un gânditor contemporan. Această gândire considerăm că este consecinţa filozofiei evoluţioniste, despre care vom vorbi mai jos.

Magicienii şi ocultiştii din toate vremurile, pe lângă amăgirea că se pot „folosi" de puterile demonice, au avut şi dorinţa de a cunoaşte legile naturii pentru a le putea stăpâni şi folosi în scopurile dorite. Această dorinţă a fost preluată cu timpul de mentalitatea ştiinţifică. Mai demult se foloseau de duhurile rele pentru a dobândi această putere şi cunoaştere, apoi au fost inventate aparate pentru cunoaşterea şi stăpânirea naturii, iar acum se încearcă iarăşi o periculoasă colaborare între cele două: bioenergia, psihotronia, ufologia etc. Această renaştere a ocultismului este pentru creştini o confirmare a cuvântului Scripturii, care ne spune că Antihrist va avea lângă el un „mag" care va face multe semne şi minuni mincinoase. Acel mag nu va apărea ca ceva straniu în ochii oamenilor, ci ca ceva firesc, el fiind „întruparea" aşteptărilor oamenilor de atunci.

Apariţia ştiinţei moderne, pe lângă dezvăluirea în toată splendoara lui a minunatului dar creator dat omului de Dumnezeu, pare a fi biruinţa diavolului de a pironi mintea omului în pământ. Sfântul Ignatie spune că diavolul face orice numai să ne ţină mintea înlănţuită în jurul celor pământeşti, căci odată dezlipită de patimi şi aţintită spre Domnul, diavolul nu o mai poate clătina şi trage spre păcat. Ştiinţa modernă pare a fi mai mult o dezlipire a minţii de Creator şi o alipire de creaturi. Şi, deşi se concentrează atât de mult spre studiul naturii, catastrofele ecologice sunt din ce în ce mai ameninţătoare. Căzând din vederea şi cunoaşterea lui Dumnezeu, omul a început să se mulţumească cu mult mai puţin, anume cu descoperirile ştiinţifice, crezând, dintr-o falsă smerenie, că nu trebuie să aştepte mai mult de la viaţă. Omul se laudă cu progresul tehnologic, dar nu-şi dă seama că se laudă cu un fleac. Cunoaşterea naturii, a „ceasului", e un fleac faţă de cunoaşterea Domnului, a „Ceasornicarului". Şi sfinţii cercetau

[1] Vezi: Ellen M. UMANSKY, *From Christian Science to Jewish Science: Spiritual Healing and American Jews,* New York: Oxford University Press, 2005.

[2] Vezi de ex., recentul volum de teologie „postmodernă": *The Blackwell Companion to Postmodern Theology,* (edited by Graham Ward, Blackwell Publishing, 2005) în care dumnezeiasca ştiinţă a grăirii despre Dumnezeu *(Theologia)* este împărţită în funcţie de influenţa curentelor filozofice: cei influenţaţi de Heidegger (Heideggerians), cei influenţaţi de Derrida, eticienii, esteticienii, fenomenologii şi feminiştii. Aşadar nici o vorbire despre vreo categorie ce s-ar lăsa influenţată de Sfinţii Apostoli sau Sfinţii Părinţi, teologii prin excelenţă. Nici măcar de Sfinţii contemporani, dacă tot vrem să fim „la zi".

natura, dar întotdeauna o priveau *prin* Domnul, nu privind direct la ea. „Cei care nu urcă prin rațiunile strânse din făptură şi Scriptură spre Logosul ipostatic al lui Dumnezeu nici nu-L iubesc pe Cel *«prin Care toate s-au făcut» [Ioan* 1, 3], cum fac cei mai mulți dintre filozofii potrivit lumii. Aceştia lucrează împotriva planului Creatorului lucrurilor şi a Dătătorului Scripturilor. Vederea lor ... e contrară firii. Ei se servesc de mijloace ca de nişte scopuri. ... Căci şi oglinda nu e privită pentru ea însăşi, ci pentru figura oglindită în ea"[1].

Diavolul are un întreg arsenal de plăceri, cunoştințe etc, prin care ne poate „îmbogății" o viață întreagă, numai să ne deturneze privirea de la Domnul. Unora le arată plăceri trupeşti, altora cunoştințe multe, memorie impresionantă, carieră, laudele oamenilor, iar altora, care nu se mulțumesc cu acestea, le dă chiar şi puteri oculte, ca vrăjitorilor. „Asemenea îngerilor, dracii au puterea, pe care noi nu o înțelegem, de a produce transformările cele mai uluitoare în natura vizibilă; ei cunosc legile acesteia mult mai bine decât oamenii; în natura lor au puteri mult mai dezvoltate; în acțiuni au neasemuit mai mare libertate"[2]. Şi Domnului *„J-a arătat toate împărățiile lumii şi slava lor" (Mt.,* 8) cerându-i la schimb să i se închine. Pentru acest motiv cea mai mare poruncă a Domnului este: *„Să iubeşti pe Domnul Dumnezeu tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău şi din toată puterea ta" (Mc. 2,* 30), tocmai pentru a nu lăsa loc pentru altceva în inima noastră.

Un fapt care ne demonstrează că Occidentul neortodox a pierdut dreapta credință şi prin aceasta cunoaşterea lui Dumnezeu constă în aceea că a ajuns să se preocupe aproape exclusiv cu dezvoltarea ştiințelor şi clădirea unui rai pământesc, iar pe cel ceresc nu-1 mai ia în calcul şi nici nu-1 mai aşteaptă. Dar cum s-a ajuns la această nefericită situație?

„Sfântul Siluan socotea că dacă un om duhovnicesc lasă viața ascetică pentru a se consacra ştiinței, acesta ar dovedi mai mari aptitudini pentru ştiință decât un om mai puțin înzestrat în plan duhovnicesc. Cu alte cuvinte, un om înzestrat pe plan mistic şi trăind în chip duhovnicesc trăieşte pe un plan mai înalt şi mai valoros decât omul ce-şi consacră viața ştiinței în sfera gândirii raționale. Având o formă de existență mai înaltă, dacă i se întâmplă să coboare pe un plan inferior, el va dovedi şi pe acest plan capacități mai mari decât omul neduhovnicesc, nu însă numaidecât. Spunea că *«fiii acestui veac sunt mai pricepuți decât fiii luminii» (Lc.* 16, 8), nu fiindcă ar fi mai inteligenți propriu-zis, ci pentru că **«omul duhovnicesc e ocupat de Dumnezeu şi nu se preocupă mult de lucrurile acestei lumi.** [....] Nu e nimic uimitor dacă omul neduhovnicesc organizează mai bine lucrurile vremelnice decât un om duhovnicesc. Cel dintâi se dedă

[1] SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL, *Enchiridion...,* p. 37 apud Elia CITTERIO, *Nicodim Aghioritul,* trad. de Măria Cornelia şi Diac. Ioan I. Icăjr, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 149. Ediția românească, *Paza celor cinci simțuri* (Ed. Anastasia, 1999) mai spune: „Zidirea nu s-a zidit pentru sine, ci pentru privirea şi slava Ziditorului, şi nu este cu cuviință nici a fi privită şi admirată pentru sine, ci pentru Ziditorul ei" (p. 45).

[2] SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, „Despre duhuri" în *Cuvânt despre moarte,* trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2007, p. 223.

acestor lucruri, câtă vreme celălalt se sileşte să rămână cu mintea în Dumnezeu[1]. Acelaşi lucru se întâmplă adeseori şi între oamenii din lume: un negustor râde de savantul care nu înţelege nimic din mărfurile pe care le vinde, dar aceasta nu înseamnă de fel că negustorul e mai deştept decât el. [...] După părerea sfinţiei voastre, părinte Th., de ce nemţii ştiu mai bine decât ruşii să facă maşini şi alte lucruri?». In loc de răspuns, părintele Th. a reînceput să îi laude pe germani ca pe un popor mai inteligent şi mai înzestrat, în timp ce «noi ruşii nu suntem buni de nimic». Starețul Siluan i-a replicat: «In ce mă priveşte, cred că pricina nu stă în incapacitatea ruşilor, ci în cu totul alta. E pentru că ruşii dau lui Dumnezeu primul lor gând şi întâia lor putere, şi nu se ocupă prea mult de cele pământeşti; dacă poporul rus s-ar îndrepta, asemenea şi celorlalte popoare, în întregime spre pământ şi nu s-ar ocupa decât de acesta, el le-ar întrece repede, fiindcă lucrul acesta nu e atât de greu». Câțiva dintre monahii care erau de față şi ştiau că nu e nimic mai greu pe lume decât rugăciunea, au fost şi ei de aceeaşi părere cu părintele Siluan"[2].

Deoarece creştinii ortodocşi ce îşi iau în serios credința nu caută cele din lume, ci tânjesc cu dor neostoit după împărăția Cerurilor, atunci nici nu se preocupă şi nu se concentrează să construiască vreun rai pe pământ, pentru că îl aşteaptă pe cel din ceruri.

Aşadar, dacă Occidentul ar mai fi avut dreapta credință care duce la cunoaşterea lui Dumnezeu, nu ar mai fi avut timp de construit imperii pe pământ, ci ar fi cugetat cum să se pregătească mai bine pentru moarte, mântuire şi viața veşnică. Dar fiindcă nu mai au oameni îndumnezeiți care să fi cunoscut pe Domnul cu adevărat şi care să-i tragă şi pe ceilalți spre dulceața vieții ce va să fie, atunci toată energia, priceperea şi timpul lor este concentrat asupra construirii unor imperii pământeşti, a unui rai pe pământ. Oricine a intrat în lupta duhovnicească pe drumul trasat de Sfinții Părinți ştie cât de multe sunt de făcut în interiorul nostru şi cât de puțin timp mai rămâne pentru grija de cele exterioare. Deci, aceia nu mai cugetă la viața viitoare pentru că „preoții" lor, chiar dacă le vorbesc despre ea, nu mai au mijloacele necesare prin care să-i facă pe oameni să simtă dulceața acelei vieți. Nu mai au succesiunea apostolică, nu mai sunt în comuniune cu învățătura Sfinților Apostoli, şi astfel nu mai au Sfintele Taine prin care vine harul şi prin care omul se poate sfinți. „Cărturarii" lor au lepădat şi meşteşugul isihast de tămăduire a omului de adâncurile păcatului şi de orice infimă răutate şi, în consecință, rămân cu un creştinism foarte lumesc. Fostul anglican Michael Harper descrie în cartea sa *Lumina cea adevărată - călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie*[3], cât de gravă e starea „bisericilor" eterodoxe şi cum oamenii cu frică de Dumnezeu realizează din ce în ce mai mult drumul lumesc pe care l-au

[1] De acceea, cea mai tristă înşelare pentru un creştin este să se ia la întrecere cu oamenii lumii, în chestiuni lumeşti, încercând să-i întreacă în acest plan lumesc, adică în filozofie lumească, bogăție, eleganță, elocvență, afaceri etc. Aceasta înseamnă considerarea cuvântului Domnului că nu putem sluji Ia doi domni, drept mincinos.

[2] Arhim. SOFRONIE, *Viața şi învățătura starețului Siluan Athonitul,* trad. de Pr. prof. dr. Ioan Ică, ediția a Il-a, Ed. Deisis, Sibiu, 2004, pp. 72-74.

[3] Ed. Teofania, Sibiu, 2002.

ales acelea şi caută cu sinceritate creştinismul autentic. Acest fapt l-am putut observa şi în Danemarca, unde teologi, profesori şi tineri pleacă din „biserica" luterană de stat datorită devierilor de la învăţătura apostolică. Acolo episcopii se laudă că în „biserica" luterană sunt tolerate o mulţime de opinii, unele dintre ele total necreştine şi chiar atee.

0 mare bucurie este că tot în Occident au început să fie iarăşi cinstiţi sfinţii de dinainte de Schismă, fapt ce este de mare folos creştinilor din lumea întreagă, prin aceasta arătându-se universalitatea reală a creştinismului. Şi tot prin această revigorare a cultului sfinţilor ortodocşi occidentali pare să se împlinească proorocia Domnului: *‚JŞi se va propovădui această Evanghelie a împărăţiei în toată lumea spre mărturie la toate neamurile; şi atunci va veni sfărşituF (Mt.* 24, 14). Iată cum descrie M. Eliade „declinul Occidentului" unde multe dintre aceste grupuri secrete şi iniţiatice îşi proclamă „insatisfacţia faţă de Biserică, fie ea romano-catolică, fie protestantă. Această revoltă nu presupune critica teologică sau filozofică a dogmelor specifice şi a instituţiilor ecleziastice, ci mai curând o mare insatisfacţie. De fapt, cei mai mulţi membri ai noilor culte sunt aproape complet neştiutori în ceea ce priveşte propria moştenire religioasă... Există segmente ale tinerei generaţii care aşteptau de la bisericile lor altă instruire spirituală, nu numai o etică socială. Mulţi dintre cei care au încercat că ia parte activă la viaţa Bisericii erau în căutare de experienţe sacramentale şi mai ales de instruire în ceea ce ei numesc vag «gnoză» şi «misticism». Sigur că au fost dezamăgiţi. ... [Deoarece] în ultimii 50 de ani, toate cultele creştine au hotărât că sarcina cea mai urgentă a Bisericii este să fie cât se poate de relevantă pe plan social. ... Cât despre mistici şi experienţe mistice, bisericile occidentale abia i-au tolerat. Se poate spune că numai creştinismul ortodox răsăritean a elaborat şi conservat o tradiţie liturgică bogată şi a încurajat experienţa mistică"[1].

Din aceste pricini s-a ajuns la ateismul actual şi la lepădarea valorilor creştine: pentru că oamenii n-au primit nimic în schimb (creştinismul în varianta occidentală deformată[2] nu le mai satisface dorinţa de desăvârşire). Şi probabil au zis: 'Dacă voi vorbiţi aşa mult de împărăţia cerurilor, dar nu ne daţi nici o pregustare a ei cum să vă credem!' Această pregustare nu poate fi „gustată" decât în Biserica Ortodoxă care a păstrat cuminte cuvântul Mântuitorului neîntinat şi, în consecinţă, „Duhul adevărului" se află în ea şi îi sfinţeşte, pe cei ce doresc, până în zilele noastre, şi le dăruieşte să simtă cu toată puterea realitatea vieţii viitoare. Şi atunci, ei se dezlipesc din ce în ce mai mult de lume, bineînţeles, fără a neglija niciuna dintre îndatoririle fireşti de slujire a aproapelui, fie în lume sau în mănăstire, după cum bine au precizat canoanele sinodului de la Gangra.

[1] M. ELIADE, „Ocultul şi lumea modernă", în *Ocultism, vrăjitorie şi mode culturale,* trad. de Elena Bortă, Ed. Humanitas, Buc, 1997, p. 84.

[2] „Clerul şi mulţimea credincioşilor din Apus căzuseră deja din sânul Bisericii Soborniceşti (în secolul XII), pierzând prin aceasta darul Duhului Sfânt". Acestea le zice marele Sfânt - făcător de minuni, Arhiepiscopul Ioan Maximovici de Shangai şi San Francisco, proslăvit de Dumnezeu cu moaşte întregi, aflate acum într-o catedrală din San Francisco: SFÂNTUL IOAN MAXIMOVICI, *Cinstirea Maicii Domnului în tradiţia ortodoxă,* trad. de C. Maxim, Ed. Icos, Cluj-Napoca, 2000, p. 44.

Ca şi scolastica latină medievală unde „gânditorul scolastic începe să lucreze la cuprinderea, prin gândire, a ceea ce principial nu poate fi cuprins cu gândirea"[1], şi ştiinţa modernă este o consecinţă a aceleiaşi dorinţe fireşti a omului de a cunoaşte Adevărul. Numai că se caută unde nu trebuie (numai în natură), cu ce nu trebuie (doar cu raţiunea) şi mai ales, cum nu trebuie (fără credinţă şi smerenie). Se spune că mentalul celor care au „inventat" ştiinţa modernă a fost unul creştin. Considerăm această afirmaţie îndoielnică, deoarece aceia nu mai erau creştini decât cu numele, ei fiind catolici sau protestanţi şi având o percepţie greşită despre ce este creştinismul. De aceea, dintre cei care au inventat noi teorii (de ex. Darwin), deşi se considerau creştini, au dat naştere unor monştri chiar fară să-şi dea seama, după cuvântul care zice că 'somnul dreptei credinţe naşte monştrii'. Ne mai ştiind ce este creştinismul cu adevărat şi lipsiţi fiind de vederea duhovnicească *(theo-ria)* care să-i menţină în limitele adevărului, au crezut (ca şi clericul renascentist Marsilio Ficino cu magia) că pot combina fară probleme omenescul lor „creştinism" cu diverse alte teorii.

Starea actuală a creştinismului apusean şi nu numai este împlinirea cuvântului Mântuitorului care a zis despre creştini că sunt sarea pământului. Dar *„dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? De nimic nu va mai fi bună decât să fie* ***aruncată afară şi călcată în picioare de oamenF*** *(Mt.* 5, 13), aşa cum se întâmplă în Occident de aproape o mie de ani. Bucuria este că există o întoarcere şi în Occident spre creştinismul autentic, ortodox.

Aşadar „dacă oamenii ar şti că există o ştiinţă duhovnicească, ar lepăda toate ştiinţele şi tehnicile lor, ca să contemple numai pe Domnul"[2].

6.1. Psihanaliza, psihiatria şi psihologia: intolerantul - bolnav sau păcătos?

Doctore, vindecâ-te pe tine însuţi! Luca 4, 23

Omul sufletesc [IJJVXIKOC] nu primeşte cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie şi nu poate să le înţeleagă, fiindcă ele se judecă duhovniceşte.

ICor. 2, 14

Una dintre noile „ştiinţe" care încearcă să de-a problemelor sufleteşti o explicaţie „alternativă" celei creştine, este şi celebra *psihanaliză.* Pentru a înţelege mai bine natura acestei discipline putem spune câte ceva şi despre „inventatorul" acestei ştiinţe. Este vorba de psihiatrul de origine evreiască, Sigmund Freud.

[1] H.-R. PATAPIEVICI, „Creştinismul şi ştiinţa" în *Cerul văzut prin lentilă,* p. 348.

[2] CUVIOSUL SILUAN ATHONITUL, *între iadul deznădejdii şi iadul smereniei,* ediţia a Il-a, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 96.

Acesta era ateu şi făcea parte şi din masoneria evreiască, B'nai B'rith, unde şi-a prezentat cercetările după ce a fost respins de Societatea Medicilor Vienezi. Este cunoscut de asemenea faptul că acesta a folosit perioade îndelungate cocaina pentru a-şi alina depresia. In cele din urmă, el s-a sinucis. Toate acestea sunt foarte grăitoare în ce priveşte atmosfera acelei minţi din care s-a putut naşte un nou „înlocuitor" al creştinismului, anume teoria psihanalitică.

Fondul evreiesc al teoriei psihanalitice credem că nu este unul nesemnificativ, deoarece considerăm că există o minimă legătură între explicaţia psihanalitică „alternativă" şi necreştină a bolilor psihice şi cunoscutul anticreştinism evreiesc. „într-o scrisoare către K. Abraham (3 mai 1908), Freud scrie: «Numai apariţia lui Jung a salvat psihanaliza de la a deveni o chestiune naţională evreiască»"[1]. „Psihanaliza nu numai că a fost începută de Freud care era evreu, dar aproape toţi membri de început ai mişcării erau evrei, inclusiv Sandor Ferenczi, Karl Abraham, Max Eitingon, Otto Rank şi Hans Sachs. De la începutul său, din 1902, până în 1906, toţi cei 17 membri erau evrei. Figuri mai târzii ale psihanalizei includ pe Alfred Adler, Erik Erikson, Erich Fromm, Melanie Klein şi Anna Freud"[2]. „Freud dorea foarte mult să obţină recunoaştere şi acceptare mondială a noilor sale idei"[3] iar alegerea lui Jung ca ucenic şi continuator al său a fost un pas tactic pentru atingerea acestui scop. Unul dintre discipolii său şi primul său biograf, ne relatează ce a spus Freud, într-o cameră de hotel, pentru a-i convinge pe membri *Asociaţiei Internaţionale de Psihanaliză* că Jung este cel potrivit pentru a fi preşedintele ei: „Majoritatea dintre dumneavoastră sunteţi evrei şi de aceea sunteţi nepotriviţi pentru a câştiga prieteni pentru noua învăţătură. *Evreii trebuie să se mulţumească cu rolul modest de pregătire a terenului.* Este esenţial ca eu să formez legături în lumea ştiinţei. ... Elveţianul ne va salva" *(subl.n.)*[4]. Şi intrarea în rândurile masoneriei B'nai Brith pare a fi fost tot un pas spre asigurarea aceluiaşi ţel, căci după cum mărturisea chiar el într-un discurs către ei: „într-o vreme în care nimeni nu mă asculta în Europa şi nu aveam nici un discipol în Viena, mi-aţi arătat atenţia dumneavoastră binevoitoare. Aţi fost primul meu auditoriu"[5].

Apariţia acestei „ştiinţe" în cadrul iudaismului, putem spune că este oarecum firească, având în vedere că acolo lipseşte Taina Sfintei Spovedanii şi toate celelalte mijloace de „sănătate mentală" lăsate de Domnul nostru Iisus Hristos Bisericii Sale. Dar, răspândirea acestei învăţături în spaţiul creştin occidental, considerăm că a fost cauzată de pierderea din comunităţile creştine apusene a

[1] Citat aflat la Michael PALMER, *Freud şi Jung despre religie,* trad. de Leonard Gavriliu, Ed. Iri, Buc., 1999,p. 139, n. 17.

[2] Peter E LANGMAN, „White Culture, Jewish Culture, and the Origins of Psychotherapy", *Psychotherapy,* voi. 34 (1997), nr. 2, p. 211.

[3] Miriam HUTTLER, „Jewish Origins of Freud's Interpretations of Dreams", *Journal of Psychology and Judaism,* voi. 23 (1999), nr. 1, p. 32.

[4] Fritz WITTELS, *Sigmund Freud. His Personality, His Teaching & His School,* translated by Cedar Paul, London, 1924, p. 140 citat de Miriam HUTTLER, *art. cit.,* p. 32.

[5] Sigmund FREUD, „On Being of the B'nai B'rith" [1926], *Commentary (Contemporary) Jewish Record),* voi. 1 (1945/1946), p. 24.

duhului isihast şi filocalic al Bisericii. Isihasmul este inima Bisericii şi învăţătura creştină despre diavol, trezvie, paza minţii, rugăciune, patimi, imaginaţie, pe care o găsim chiar în cuvintele Domnului Iisus Hristos, este cu totul suficientă pentru păstrarea şi restabilirea sănătăţii mintale, bineînţeles acolo unde nu este vorba de stricăciuni fizice sau chimice ale creierului. încercările psihanalizei de a explica comportamentul uman considerând ca definitorii anumite patimi (desfrânarea la Freud, voinţa de putere, adică slava deşartă la A. Adler[1]) a condus la concluzii greşite şi pesimiste în ce priveşte măreţia omului. Acest pesimism (ca şi cel evoluţionist sau al psihiatriei atee), a fost încă o piatră pusă la baza genocidurilor secoului XX, dar şi a „falsei smerenii" că omul nu e creaţia cea mai înaltă a Domnului, inventându-se ideea extraterestrilor mai avansaţi[2]. Căci dacă omul este considerat doar un „animal evoluat", „animal uman" sau „specie umană" şi nu un posibil dumnezeu după har, va fi cu mult mai uşor „eliminat" când politica o cere. Aceşti propagatori de întuneric, laolaltă cu cei care consideră că există o motivaţie egoistă chiar şi în cea mai altruistă faptă şi spun că egoismul este în genele noastre (Vezi R. DAWKINS, *Gena egoistă),* deşi nu sunt departe de profetul care zice: *Jntru fărădelegi m-am zămislit şi întru păcate m-a născut maica mea" (Psalmul 50),* totuşi ei nu fac decât să creeze o „teologie" a păcatului, de justificare şi legitimare „ştiinţifică" a păcatului, amăgindu-i pe oameni să creadă că aşa este firea lor, rea, şi nu au ce face şi nici nu trebuie să caute să o vindece (pentru că nu există nici o boală, spun ei), ci doar trebuie ţinut acest egoism în nişte limite 'decente'. Nu este oare această viziune pesimistă - atât de diferită de bucuria *nădejdii* creştine -, cauza faptului că „depresia este una dintre cele mai serioase probleme de sănătate din Uniunea Europeană"[3]? Observând consecinţele unei astfel de învăţături pesimiste ce poate crea „monştri sociali", un profesor de psihologie arăta că există mari riscuri atunci când se

[1] Vezi o analiză ortodoxă a acestor teorii în lucrarea Părintelui GALERIU, *Dreapta Credinţă a Bisericii şi Psihanaliza,* Ed. Harisma, Buc, 2005.

[2] Oamenii fiindcă nu se unesc cu Dumnezeu, fiindcă nu ştiu de existenţa sfinţilor şi a minunilor lor, subestimează puterea de îndumnezeire a omului, de transformare a lui într-o persoană cunoscătoare şi cu multiple puteri „paranormale". Dar deoarece omul ştie în adâncul lui că ar trebui să avem aceste puteri şi cunoştinţe, că ar trebui să ştim mai mult decât acum, atunci el inventează pe *altcineva* decât pe sine, care să aibă aceste puteri. Dar soluţia nu este la extraterestri, ci este la el, la om, la sfinţirea şi îndumnezeirea proprie care duce la sfinţii făcători de minuni, ştiutori ai tainelor universului, în loc să se concentreze asupra progresului moral, al creşterii iubirii întreolaltă, al dobândirii păcii, omul mută accentul pe progresul tehnologic sau paranormal mult mai avansat al extraterestrilor, crezând că în acela stă împlinirea lui. Dar în cele din urmă, după întâlnirea cu extraterestrii, va afla cu uimire că nu se simte împlinit. De ce? Pentru că *„de aş avea daml proorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă, iar dragoste nu am, nimic nu sunt" (I Cor.* 13, 2).

[3] Vezi documentul Comisiei Europene: *„Green Paper"* (Carta Verde) despre „îmbunătăţirea sănătăţii mentale a populaţiei: către o strategie de sănătate mintală pentru Uniunea Europeană", p. 9. La: http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/mental_gp_en.pdf Un profesor de la Universitatea Princeton spunea că „este posibil ca în 2020, depresia să ajungă numărul 2 pe lista problemelor grave de sănătate ale omenirii, după bolile de inimă". (Peter SINCER, „Cât costă să fii deprimat", *Dilema Veche* 4/noe. 2007, nr. 195, p. 20)

predă studenților şi elevilor *psihologia evoluționistă* sau *sociobiologia* cum este acum numită[1].

Pentru noile ştiințe ale psihicului, ca şi în cazul noii discipline numită *Istoria Religiilor,* lipseşte exact ceea ce ar trebui să fie cel mai clar: definiția obiectului de studiu. Ca şi savanții *Istoriei Religiilor,* care încă nu s-au pus de acord nici măcar asupra unei definiții a *religiei,* şi în cazul psihiatriei nu există o descriere a bolilor psihice asupra căreia să fie un minim consens: „Incertitudinea în care ne găsim (şi poate imposibilitatea radicală) de a defini tulburarea mentală în cadrul ansamblului de variații şi de anomalii ale conduitelor umane atârnă greu în aceste dezbateri etice şi ideologice"[2]. Ca şi în cazul *Istoriei Religiilor,* care mai întâi a apărut ca o ramură a studiului Teologiei creştine dintr-o perspectivă misionară, şi psihiatria, în mod firesc, a fost până în anii 1960, „legată de neurologie, specialitate consacrată maladiilor determinate de leziuni ale sistemului nervos" *(Ibid.).* Dar apoi ea a devenit autonomă. Această independență poate fi tâlcuită, de fapt, ca o încercare de inventare a unei noi „teologii", una atee, care vrea să dea un răspuns „alternativ" exact la problemele cărora creştinismul le-a răspuns şi le va răspunde până la sfârşitul veacurilor, ducând la sfințenie pe cei ce îi ascultă glasul cel dumnezeiesc. Este binecunoscut faptul că Biserica nu neagă^şi nici nu respinge darul medicilor de a cunoaşte şi vindeca trupul omenesc, însuşi Sfântul Vasile cel Mare avea un doctor, chiar evreu, care în urma minunatei însănătoşiri a Sfântului s-a convertit şi a fost botezat de marele ierarh. Aşadar, nu această minunată calitate de împreună-tămăduitori cu Dumnezeu o respinge Biserica, ci acele încercări din partea „noilor ştiințe" de a trata probleme sufleteşti, deci de a încerca să se substituie Bisericii şi să rezolve probleme existențiale pentru care nu au nici pregătirea şi nici uneltele necesare, doctorul acestora fiind numai Domnul nostru Iisus Hristos. Aşadar, în acest capitol ne vom referi mai ales la acele activități şi teorii ale psihiatriei, psihanalizei şi psihologiei care, din punct de vedere creştin, depăşesc limitele ştiinței autentice, ajungând din această cauză în „opoziție" cu sfântul cuvânt al lui Dumnezeu.

Astfel, în cadrul acestor noi ştiințe care încearcă să dea o „nouă" explicație a omului putem enumera: Etologia (ştiința comportamentului animal) a primit o nouă definiție care să includă şi omul: *biologie a comportamentului.* Dintre cei care au abordat etologia în această nouă accepțiune se numără şi Julian Sorell Huxley, (primul preşedinte UNESCO) despre care se ştie că era un umanist evoluționist. Cărțile unui alt etolog, Konrad Lorenz, apar şi astăzi la celebre edituri din România[3]. Această încercare de explicare a comportamentului uman,

[1] Vezi articolul: David P. BARASCH, „The social responsability in teaching sociobiology", *The ChronicleReview,* 17 noe. 2006, Section B, p. B14.

[2] „Psihiatrie" în *Dicționar de Psihologie,* (Roland Doron, Francoise Parot, coord.), trad. de Georgeta Dan-Spânoiu, Ed. Humanitas, Buc, 2006, p. 623.

[3] Konrad LORENZ, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate,* ed. a 2-a, trad. de Vasile V. Poenaru, Ed. Humanitas, Buc, 2001. Şi aici observăm aceeaşi întristătoare încercare de înlocuire a concepției creştine despre cele 8 păcate capitale, cu alte 8 *probleme* ale lumii de azi. Cuvântul *păcat,* este folosit de autor, fără nici o conotație creştină. Pe coperta cărții se spune: „K.L. a devenit cunoscut dincolo de granițele comunității ştiințifice prin studiile sale asupra

din perspectivă evoluționistă, duce la o greșită înțelegere a omului, și în consecință la o neputință de a vindeca boala sa. O altă carte de etologie umană cu titlul *Iubire și ură,* are ca subtitlu: *Rădăcinile biologice ale valorilor morale.* Aici există un capitol numit *Avantajele intoleranței* unde se spune: „Animale din diferite specii se luptă fiecare în felul său, iar omul nu face excepție. Din contră, întreaga istorie umană este, printre altele, o istorie a actelor de violență, ce marchează și timpurile prezente. Chiar dacă ar fi să discutăm despre natura socială prietenoasă a omului, nu putem să trecem cu vederea înclinația sa către comportamente antisociale și intoleranță; acesta este un fapt pe care trebuie să începem să-1 ținem sub control"[1]. Această „remarcabilă descoperire", anume că trebuie să ținem patima mâniei sub control, a fost constatată de la începutul creștinismului și tratamentul ei a „început" de 2000 de ani, când Domnul nostru Iisus Hristos a zis printre altele: *„Jnvățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Mt.* 11, 29). Numai că lepădând medicamentele date de Domnul, în zadar încercăm să descoperim altele. O altă disciplină an?/-creștină este *neurofilozofia.* Un psihiatru german *neurofilozof* a scris o carte în care combate ideea liberului arbitru așa cum este el perceput în mod tradițional, înlocuindu-1 cu ceea ce el numește *autonomie naturală* - adică „o determinare de sine, neajutată de puteri supranaturale", eliminând astfel orice posibilă idee a unei vini pentru alegerea făcută[2]. Există, de asemenea și *biofilozofia.* Apoi ceea ce se numește *filozofia minții,* încearcă să pătrundă mai bine legătura dintre minte și trup, legătură descrisă cu mult timp înainte și în amănunt, de Sfinții Părinți, care au arătat, de ex., cum patimile trupești acționează asupra sufletului făcându-1 „trupesc" și invers, sufletul înduhovnicit acționează asupra trupului, spiritualizându-1. O altă nouă disciplină, evoluată din psihanaliză, este *psihoistoria.* Aceasta încearcă să interpreteze istoria analizând psihologia personajelor istorice. Dar aceasta nu este decât o altă încercare de înlocuire a interpretării reale a cauzelor evenimentelor istorice, despre care ne vorbește Sfântul Ignatie Briancianinov: „îngerii căzuți sunt risipiți în marea lor majoritate pe întinsul întregii genuni transparente pe care o vedem deasupra noastră. Ei tulbură și răscoală neîncetat toate societățile umane și pe fiecare om în parte; nu există crimă sau nelegiurile pe care să n-o fi instigat ei și la care să nu fie părtași; ei îl înclină și-1 învață pe om la păcat prin toate mijloacele[3]". Analiza din perspectivă psihanalitică a istoriei fiind o „știință" ambiguă, poate fi folosită și pentru a stigmatiza anumite persoane indezirabile, cum s-a întâmplat și în cazul

agresivității, în care extindea principiile etologice asupra comportamentului uman". Acesta a primit chiar și premiul Nobel (1973) pentru Psihologie și Medicină.

[1] Irenâus EIBL-EIBESFELDT, *Iubire și ură,* trad. de Carmen Strungaru, Ed. Trei, Buc, 1998, p. 73. Este interesant că această carte apare „cu sprijinul Fundației Pentru o Societate Deschisă", condusă de magnatul evreu G. Soros.

[2] Henrik WALTER, *Neurophilosophy of Free Will. From Libertarian Illusions to a Concept of Natural Autonomy,* MIT Press, 2001. Vezi și Daniel C. DENNETT, *Elbow Room: The Varieties of Free Will Worth Wanting,* MIT Press, 1984.

[3] SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Cuvânt despre moarte,* trad. de Al. Monciu-Sudinschi, Ed. Ileana, Buc, p. 59.

reformatorului Martin Luther, unde vina faptelor sale în loc să fie dată pe patimi a fost atribuită unor „probleme mentale".

Constatând panta necredinței pe care au luat-o aceste ştiințe ne întrebăm cum ar putea un creştin să se încreadă în constatările unui psihiatru care să-i spună ce este nebunie şi ce nu!? Are oare psihiatrul o viziune atât de atotcuprinzătoare asupra lumii (materială şi spirituală), încât să spună ce este real şi ce nu, ce se petrece în imaginație şi ce este vedere duhovnicească, ce este boală trupească, ce este patimă şi ce este ispită demonică? Poate vreun înțelept al lumii acesteia să definească *nebunia* când ştim că *„înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu" (I Cor.* 3, 19). Adică, deşi psihiatrul îl crede uneori pe creştin nebun şi trăitor în imaginație, el este de fapt nebunul care trăieşte în imaginație gândind lucruri imaginate şi nu reale, cum că, de ex., Dumnezeu sau diavolul nu ar exista. A trăi după imaginație nu înseamnă numai inventarea unor lucruri inexistente, ci şi negarea unor lucruri existente. De aceea Sfântul Pavel ne sfătuieşte: *„JDacă i se pare cuiva, între voi, că este înțelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept" (I Cor.* 3, 18). In zilele noastre este imposibil să ducem o viață creştină autentică, după voia Domnului, dacă nu suntem gata să ne asumăm ocara *nebuniei* în fața lumii. Oamenii „intelectuali" ai lumii, se cred foarte serioşi, maturi şi superiori când nu cred în predania Bisericii lui Dumnezeu. Dar cine are nevoie de o asemenea „maturitate" infantilă? Avem nevoie mai degrabă de nişte cărturari smeriți, cuminți şi nebuni pentru Hristos, dedicați cu totul Domnului şi nu intereselor personale.

„A zis iarăşi Avva Antonie: «Va veni vremea ca oamenii să înnebunească şi când vor vedea pe cineva că nu înnebuneşte se vor scula asupra lui, zicându-i că el este nebun, pentru că nu este asemenea lor»" *(Pateric,* cap 27).

„De îndată ce veți crede că-1 zăriți pe diavol pentru că a făcut cam prea multe, de îndată ce veți încerca să-1 demascați în păcat, el vă amețeşte făcându-vă să spuneți, prin gura savanților, că păcatul nu există: tulburare a glandelor endocrine sau fantezii ale subconştientului, maladie mentală sau condiționare socială insuficientă. Noi nu suntem răspunzători de nimic. Noi nu suntem răi, ci bolnavi..."[1]. într-adevăr, după cum sublinia şi mitropolitul Hierotheos Vlachos, după învățătura Sfinților Părinți, oamenii nu se împart în răi şi buni, ci în sănătoşi (cei îndumnezeiți), bolnavi (cei ce trăiesc în păcat) şi cei în curs de însănătoşire (cei care se pocăiesc). Dar spre deosebire de Evanghelie, psihanaliza exclude orice explicații supranaturale ale comportamentului uman. Freud spunea despre diavol: „pentru noi, demonii sunt dorințe rele şi reprobabile, derivate ale impulsurilor instinctuale ce au fost repudiate şi înăbuşite. Noi nu facem altceva decât să eliminăm proiecția acestor entități mentale în lumea exterioară, [proiecție] pe care evul mediu a realizat-o"[2].

[1] Denis DE ROUGEMONT, *Partea diavolului,* trad. de M. Ivănescu, Ed. Anastasia, Buc., 1994, p. 40

[2] S. FREUD, *A Seventeenth-Century Demonological Neurosis,* (1923) citat de David H. THURN, „FideikommiBsbibliothek: Freud's *Demonological Neurosis", Modern Language Notes,* voi. 108 (1993), nr. 5, p. 851.

0 consecință a acestei gândiri este aceea că păcătosul, pe de o parte nu mai este considerat păcătos, apoi, în unele cazuri, el nu mai este considerat nici măcar infractor, fiind găsit aproape „nevinovat", dacă „experții psihiatrii" decid că în momentul infracțiunii persoana avea probleme mentale. In sistemul legal există două verdicte legate de aceasta: *nevinovat din cauza nebuniei (Not Guilty by Reason of Insanity)* şi *Vinovat dar Bolnav Mental (Guilty but Mentaly IU,* GBMI, din 1975), cel de-al doilea fiind contradictoriu pentru că nu se poate să fii şi bolnav mintal (să nu poți distinge binele de rău) şi vinovat în acelaşi timp[1]. Acest verdict s-ar potrivi pentru cei care sunt vinovați dar nu în totalitate, pentru că au o boală mintală dar nu atât de gravă (ca nebunia) încât să-i absolve în totalitate de vină. Oricine poate observa ambiguitatea unor astfel de verdicte, ce pot fi interpretate atât de uşor într-o direcție sau alta, având în vedere că definițiile bolii mintale şi nebuniei sunt ele însele echivoce. Acest verdict (GBMI) poate fi valabil doar în cazul acelei interpretări (eronate) a păcatului ca fiind boală mintală. Şi astfel, cineva, deşi păcătuieşte şi încalcă şi legea, va fi judecat mai uşor fiindcă păcatul este considerat boala mintală care l-a făcut să greşească. Având în vedere că în psihiatrie majoritatea păcatelor sunt considerate boli mintale, de multe ori verdictul GBMI va predomina, pentru că oricine săvârşeşte o infracțiune este mai mult sau mai puțin bolnav. Acest verdict dă posibilitatea reținerii vinovatului pe o perioadă mult mai îndelungată decât dacă ar fi condamnat simplu *vinovat.* Dar pe lângă închisoare, datorită „bolii mintale", vinovatului i se mai asigură şi tratament psihiatric[2]. Din punct de vedere creştin, este important să se evidențieze faptul că orice infracțiune este mai întâi de toate un păcat, care necesită de cele mai multe ori nu atât tratament psihiatric sau închisoare, cât mai degrabă tratament duhovnicesc. După cum arată unii autori, această greşită înțelegere a bolilor sufleteşti duce prin câteva legi mai noi, chiar la o „criminalizare" a bolii mintale, adică la situația în care, cei considerați de „autorități" ca fiind bolnavi mental (fiindcă prezintă risc major de vătămare pentru ceilalți), sunt tratați cam în acelaşi fel ca şi criminalii de rând, minimalizându-se tratamentul clinic şi accentuându-se măsurile legale[3]. Aceste constatări atrag atenția asupra unei posibile lipse de obiectivitate ce ar putea apare prin catalogarea unora ca fiind bolnavi mintal (diverse categorii de indezirabili, printre care se pot afla şi creştinii fermi în credință). De aceea şi autorul articolului încheie cu concluzia că dacă astfel de legi vor fi promovate „în anii ce urmează va fi mai multă nevoie decât oricând de un protector, specialist în drepturile omului" *(art. cit.,* p. 69).

în sistemul legal american (vezi cazul *Tarasoff),* psihiatrul are voie să divulge secrete aflate de la pacient atunci când prin acele informații poate opri săvârşirea

[1] John D. MELVILLE, „Punishing the Insane: The Verdict of Guilty but Mentally 111", *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), p. 553-555.

[2] Pentru un studiu complex, istoric şi critic al acestui verdict vezi: Linda C. FENTIMAN, „«Guilty but Mentally 111»; The Real Verdict is Guilty", *Boston College Law Review,* voi. 26 (1985), nr. 3, p. 603-653. Aici se spune că de fapt, în practică, tratamentul psihiatric acordat celor GBMI este minim sau non-existent.

[3] Mai pe larg despre aceasta vezi: Mat KINTON, „Mental Health Law for the 2Ist Century?", *Journal of Mental Health Law,* voi. 57 (2005), p. 57-69.

unei *posibile* infracţiuni. Psihiatrii ajung chiar să depună mărturie împotriva pacienţilor lor. Dar astfel, omul nu va mai avea încredere deplină în psihiatru şi toate conflictele sale interioare vor rămâne nerezolvate în interiorul său, deoarece nu va mai avea curaj să le mărturisească nimănui. Această problemă a fost rezolvată cu mult înainte, de Biserică, unde duhovnicul nu are voie să divulge secretul spovedaniei şi nici să apară ca martor în faţa instanţei, în calitate de preot. în aceîaşi timp, preotul poate lua cu înţelepciunea dăruită lui de Dumnezeu, anumite măsuri pentru împiedicarea unui rău mai mare. Oricum, cazul unui om care să vină la spovedanie şi să spună că va face ceva rău este de domeniul imaginaţiei.

Bolile psihice sunt, ca şi cele trupeşti, o caracteristică a firii omeneşti în starea ei de după cădere. Având în vedere învăţătura despre păcatul strămoşesc, toţi suntem bolnavi. Starea firească a omului după cădere este boala, de orice fel ar fi ea. Numai că, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, omul a fost eliberat de robia păcatului strămoşesc şi acum, de voieşte, se poate tămădui, dar numai devenind o mlădiţă a Trupului Domnului Iisus Hristos, Biserica. învăţătura iudaismului care neagă gravele consecinţe ale păcatului strămoşesc precum şi mântuirea prin Iisus Hristos, a avut premiza creării psihanalizei, care consideră că, definitoriu pentru om, este o patimă sau alta. O astfel de concepţie, mai degrabă îmbolnăveşte mai rău pe oameni, care, atunci când aud acele malefice cuvinte (schizofrenie, psihopat, neurastenie) cad în neagră deznădejde, ştiind că vor fi stigmatizaţi pe viaţă şi izolaţi de societate. Acele patimi sunt definitorii *numai* pentru omul căzut, dar nu şi pentru sfânt, omul restaurat şi îndumnezeit prin Domnul Iisus Hristos. Dacă Freud a arătat că unele fapte ale noastre, aparent nevinovate, au cu totul altă motivaţie decât credem de obicei, acest fapt era ştiut şi soluţionat în Biserică de 2000 de ani: „Atunci când Sfântul Duh sălăşluieşte în inima unei persoane, El îi arată acesteia toată sărăcia şi neputinţa sa lăuntrică, precum şi stricăciunea inimii şi a sufletului acestuia,... căutarea binelui propriu în aparent cele mai dezinteresate virtuţi, egoismul său grosolan chiar acolo unde nici măcar nu se aşteaptă"[1]. Aici este rostul tainei *ascultării* prin care învăţăm discernământul dintre „binele" firii căzute şi binele cu adevărat bun. Aşadar nu de atât de psihanalist este nevoie pentru însănătoşirea noastră mintală cât de dobândirea Duhului Sfânt, Care este în acelaşi timp curăţitor şi mângâietor.

Omul a murit mai întâi sufleteşte (păcatul, boala psihică) şi apoi trupeşte (boala trupului). De aceea, el trebuie să se trateze tot în această ordine: mai întâi să vindece patimile sufletului şi astfel se va vindeca şi de aşa-numitele boli psihice, şi chiar şi de multe dintre bolile trupeşti, ca apoi, prin învierea morţilor, să scape chiar şi de boala aşa-numită „incurabilă", moartea. Căci, după cum spunea şi Părintele Porfirie, cancerul e cauzat uneori de gelozie exagerată, ulcerul de stres, de grija cea lumească şi în general unele boli pot fi aduse chiar de diavol[2], ca în cazul dreptului Iov.

[1] Monah Andrew WERMUTH, *De la pământ la cer. Activităţile misionare ale Sfântului Inochentie din Alaska,* trad. de Prof. Paul Bălan, Ed. Bunavestire, Galaţi, 2002, p. 95.

[2] Vezi Konstantinos YANNITSIOTIS, *Lângă Părintele Porfirie,* trad. de Cristian Băcanu, Ed. Bunavestire, Bacău, 1999. („Diavolul şi bolile", p. 148)

Spre deosebire de diagnosticările imaginare ale psihiatriei, Domnul Iisus Hristos ne-a adus învățătura cea adevărată, anume despre bolile sufletului, ce apar de cele mai multe ori din cauza unei greşite întrebuințări a puterilor sufleteşti şi din conlucrarea omului cu diavolul. Şi, pentru că este un Dumnezeu milostiv şi iubitor de oameni, ne-a lăsat şi leacul pentru aceste boli: Sfintele Taine şi toate celelalte învățături despre cum ne putem păzi de aceste boli. Sfânta Spovedanie este „psihanaliza" cea mai veche din lume şi cel mai eficient medicament pentru tămăduirea bolilor psihice. în Biserică, există câteva mijloace capitale pentru însănătoşirea oricărui bolnav psihic: iubirea, iertarea, smerenia şi blândețea. Fără acestea nimeni nu se va putea considera sănătos sufleteşte vreodată. învățătura lui Freud cum că „în inconştient dorința reprimată încă există, aşteptând doar ocazia să devină activă"[1] nu a fost oare cu veacuri în urmă descrisă de marii Părinți ai Bisericii care au spus clar despre patima netămăduită că, dacă în lipsa obiectului ei, pare că am scăpat de ea, de fapt, o dată cu apariția obiectului patimii, se va declanşa din nou?

Dacă încercăm cu ajutorul discernământului Sfinților Părinți să căutăm mai adânc cauzele redenumirii păcatului cu noul nume de boală (în sensul trupesc), vom descoperi că aici este implicată o altă binecunoscută patimă, numită mândrie. De ce? Un celebru psihanalist, Erich Fromm, într-un eseu despre legătura dintre psihanaliză şi umanism, spunea: „Umanismul timpuriu, după cum arăta Cassirer, «nu a îndrăznit niciodată să atace dogma căderii omului, dar tendința sa intelectuală de căpetenie tindea spre subminarea forței acestei dogme. Influența pelagianismului devine din ce în ce mai evientă în poziția religioasă a umaniştilor. Eforturile de a arunca jugul tradiției augustiniene devine din ce în ce mai deliberat»"[2]. Adică omul umanist, în loc să caute tămăduirea patimilor firii sale căzute prin pocăință, crede că negându-şi boala, îi va putea evita consecințele. După cum am mai spus, vederea păcatelor este primul pas spre mântuire, şi de aceea acest prim pas este atacat cu atâta ferocitate de diavol, cu toate armele „ştiințifice" posibile. Omul umanist vrea să fie considerat normal şi sfânt în starea sa actuală, deşi el este bolnav: *,JDacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept, ca să ne ierte toate păcatele şi să ne curățească pe noi de toată nedreptated\l Ioan* 1, 8).

De aceea, meritul lui Freud, după cum sublinia şi mitropolitul Hrisostom[3], este că a readus în conştiința omenirii chipul omului căzut. Şi fiindcă a făcut aceasta, el este condamnat acum de multe cercuri *corect politice* (evoluționiştii, activiştii patimilor contra firii, feminismul etc), datorită aceleiaşi patimi a mândriei, care nu vrea să i se spună că omul este rău sau păcătos, ci să fie lăsați să-şi argumenteze „ştiințific" liniştiți păcatul. încă din anii '70 existau aşa-nu-

[1] Prof. Sigmund FREUD, „The Origin and Developement of Psychoanalysis", *The American Journal of Psychology,* voi. 21 (1910), nr. 2, p. 196.

[2] Erich FROMM, „Humanism and Psychoanalysis", *Contemporary Psychoanalysis,* New York, Academic Press, voi. 1 (1964), nr. 1, p. 3. Vezi la: www.erich-fromm.de/data/pdf/1963f-e.pdf.

[3] Mitrop. HRISOSTOM de Etna, „Sigmund Freud" în *Elemente de psihologie pastorală ortodoxă,* Ed. Bunavestire, Galați, 2003.

mitele Războaie Freud (Freud Wars), iar astăzi au devenit şi mai înteţite. După cum spunea psihiatrul ortodox D.A. Avdeev, în psihologie domină actualmente trei şcoli ştiinţifice principale: behaviorismul (cu metoda lui terapeutică numită: terapie comportamentală), psihanaliza şi psihologia umanistă. Pentru „noua barbarie comportamentalistă" care luptă împotriva lui Freud „toate tulburările psihice au o origine organică" şi „reprezentanţii psihologiei experimentale cognitive, sub influenţa neurofiziologiei vor remedicalizarea psihologiei şi dispariţia psihanalizei"[1]. Teoria de-a dreptul demonică a acestor noi psihiatrii este următoarea: **„Provocarea secolului 21 este de a pune comportamentul uman pe o temelie solidă neurochimică şi neurofiziologică"[2].** Şi aceste cuvinte nu au fost spuse de oricine, ci de E. Fuller Torrey, absolvent al Universităţilor Princeton şi Stanford, cel care este numit de unii „cel mai celebru psihiatru american". Există o surprinzătoare asemănare între demersurile acestora şi cele ale psihiatrilor stalinişti atei: *dravda,* în editorialul său aniversar, spunea că Pavlov a invadat sfera fenomenelor spirituale, a stabilit o temelie materială a activităţii nervoase superioare şi în acest fel a zdrobit pentru totdeauna «basmele idealiste despre caracterul supranatural al minţilor noastre»"[3]. în urma influenţei teoriei evoluţioniste, chiar şi psihiatria a început să-şi întemeieze teoriile pe ea, încât se vorbeşte chiar de o psihiatrie şi psihologie evoluţionistă[4]. Se spune chiar că există „gena Dumnezeu"[5] sau neuro-teologia. Alt doctor, tot evoluţionist dar şi budist, vorbeşte de „molecula spiritului (Dimetiltriptamina - DMT) care ne permite accesul către tărâmuri non-materiale"[6]. O astfel de „neuroteologie" reprezintă

[1] „Geopolitique de la psychanalyse. Entretien avec Elisabeth Roudinesco", *Le Magazine Litteraire,* nr. 449 (ian. 2006, număr dedicat „anului Freud" şi psihanalizei), p. 38, 36, 37.

[2] E. FULLER TORREY, „Does Psychoanalysis Have a Future? No.", *Canadian Journal of Psychiatry,* voi. 50 (2005), p. 743. Aceste demersuri sunt încurajate astăzi şi de reunificarea neurologiei cu psihiatria prin noua ştiinţă numită neuropsihiatrie. Vezi: B. PRICE, „Neurology and Psychiatry: Closing the Great Divide", *Neurology,* voi. 54 (ian. 2000), p. 8-14 şi Z.N. CHEMAU, „The Essentials of Neuropsychiatry", *Harvard Review of Psychiatry,* voi. 13 (2005), p. 312-315. în acest ultim articol se spune clar că „tulburările mintale sunt tulburări ale creierului" (mental disorders are brain disorders), deci în nici un caz cauzate de păcate.

[3] Robert C. TUCKER, „Stalin and the Uses of Psychology", *World Politics,* voi. 8 (1956), nr. 4, p. 466.

[4] Mai multe resurse se pot găsi pe un site dedicat acestei discipline: www.ep.org.au/bib&links.htm

[5] Dean H. HAMER, *The God Gene: How Faith is Hardwired into our Genes,* Doubleday, 2004. Impactul teoriei poate fi cântărit şi prin recenziile din *The New York Times* (12 febr. 2005), *Washington Post* (13 noe. 2004) şi revista *Time* (17 oct. 2004). *Neuroteologia* (se spune că termenul a fost folosit prima oară de Aldous Huxley) sau *bioteologia* încearcă să dovedească „fundamentul neurologic şi evoluţionist al acelor experienţe subiective numite în mod tradiţional *spirituale".*

[6] Vezi cartea psihiatrului Rick STRASSMAN, absolvent al Universităţilor Stanford şi Yeshiva University: *DMT: The Spirit Molecule: A Doctor 's Revolutionary Research into the Biology of Near-Death and Mystical Experiences,* Park Street Press, 2000. (Cu trad. rom. *DMT: Molecula spiritului,* Ed. Elit, Buc, 2007) Şi acesta vorbeşte tot de bazele neurochimice ale experienţelor religioase, încercând zadarnic să desluşească taina întrepătrunderii trupului cu sufletul. O interesantă similitudine de interese este că Strassman, împreună cu Marc Galanter, care a studiat tot

o adevărată concepție „alternativă" asupra vieții şi morții, despre care avem un exemplu foarte clar în celebrul caz al americancei Terri Schiavo, a cărei moarte (prin oprirea aparatelor care o susțineau) s-a hotărât doar pe baza analizelor asupra creierului, făcute cu cele mai moderne aparate. Iată ce spunea neurologul care a examinat-o: „Electroencefalograma sa este plată-plată. Nu vine nici un fel de activitate electrică dinspre creier"[1]. Un răspuns parțial la această viziune atee, care nu ia în considerare existența sufletului nevăzut, găsim într-o scriere a Sfântului Teofan Zăvorâtul care spune: „Oamenii întârziați mintal sunt socotiți doar de noi aşa, dar nu de ei înşişi şi nici de Dumnezeu. Duhul lor se dezvoltă într-un mod special. Se poate ca noi, cei mintoşi şi înțelepți, chipurile, să ne arătăm mai răi decât aceia"[2]. Aşadar, omul, în afară de trup, mai este compus şi din suflet, care, în raport cu materia cunoscută de noi, este imaterial şi nu poate fi măsurat cu vreun aparat omenesc. Sufletul - şi aici este un punct important ce ne desluşeşte puțin din taina întrepătrunderii trupului cu sufletul - este material în raport cu Dumnezeu, Care este în întregime duh şi imaterial în adevăratul sens al cuvântului. Această confuzie a creatului cu necreatul şi reducere a harului la o „grație creată", este o cauză primordială a decăderii duhovniceşti apusene, având în vedere că ea îşi are rădăcinile în omeneasca teologie romano-catolică. Astfel, din punct de vedere ortodox, există trei planuri de existență, pe care, la o primă categorisire, le-am putea numi: material, imaterial şi duhovnicesc (trup, suflet şi duh). Iar în romano-catolicism există doar două: material şi imaterial, sufletul fiind pus pe acelaşi plan de „imaterialitate" cu Dumnezeu. Iată ce spune despre aceasta Sfântul Ignatie Briancianinov, un fin cunoscător atât al învățăturii ortodoxe cât şi al filozofiilor şi teologiilor eterodoxe: „Scriitorul apusean [e vorba de un apologet catolic] respingând materialitatea etherică, gazoasă, a duhurilor, care e proprie firii duhurilor, recunoaşte şi propovăduieşte că ele au nevoie să se îmbrace în trup subțire când acționează asupra corpurilor. El se străduie să acopere învățătura despre desăvârşita imaterialitate a sufletului şi a duhurilor zidite, acceptată de Biserica Apuseană în vremurile mai noi, cu învățătura despre desăvârşita imaterialitate a lui Dumnezeu. îl pune pe Dumnezeu, Cel nesfârşit şi nemărginit, în rând cu făpturile Lui, care sunt ființe mărginite, ce

la Universitatea evreiască Yeshiva, a scris un articol prin care promovau în psihiatrie învățătura budistă: „The Abhidharma: a cross-cultural model for the psychiatric application of meditation", *International Journal of Social Psychiatry,* voi. 26 (1980), p. 283-290

[1] Dr. Ronald Cranford, *New York Times,* 24 martie 2005. Iar un alt neurolog spunea, comentând acelaşi caz, că „dacă cortexul este mort, atunci individul uman este mort.... Dacă cortexul este distrus persoana încetează". Asemenea afirmații „depăşesc limitele cunoaşterii medicale intrând în planul filozofiei, ... deoarece nu există criterii medicale care să răspundă la întrebarea fundamentală despre ce este moartea şi viața", spunea D. Eisenberg. Şi iudaismul ortodox este de părere că ceea ce s-a săvârşit în cazul Schiavo a fost o crimă. Despre poziția iudaismului vezi articolul profesorului de etică medicală iudaică Daniel Eisenberg: www.aish.com/societyWork/society/The_Death_of_Terri_Schiavo_An_Epilogue.asp.

[2] *Călăuzire către viața duhovnicească,* trad. de Pr. Victor Manolache, Ed. Egumenită, 2006, p. 190.

nu se pot compara cu Dumnezeu nici ca ființă, nici ca însușiri - iar aceasta este o hulă învederată"[1].

Deşi, fiindcă doreşte să trateze aceleaşi probleme ca Biserica, se încearcă eliminarea cuvântului „suflet" din vocabularul noilor ştiințe ale psihicului (sufletului) totuşi, „psihoterapeuții au mai multe denumiri pentru *suflet* decât au eschimoşi pentru *zăpadă.* Iată doar câteva: minte, inimă, psyche, şinele interior, subiectivitate, eul, modelul biopsihosocial, sine, conştiință, personalitate, energie psihică, identitate, esență, gânduri, sentimente, ființa interioară"[2].

Deşi Freud a descoperit diverse manifestări ale patimilor firii căzute, el le-a pus pe seama altor factori, decât cei adevărați, evitând orice referire la planul duhovnicesc. De ce? Considerăm că teologia iudaică a lui Freud, care minimaliza consecințele păcatului strămoşesc, l-a afectat şi pe el în formarea acestei filozofii psihanalitice. Pentru că recunoaşterea unor cauze spirituale, strămoşeşti ale păcatelor, ar fi intrat în conflict cu teoria iudaică despre păcatul strămoşesc. Aşa că mai bine considerăm că sunt doar nişte simple consecințe ale bolilor unor oameni bolnavi şi nimic mai mult. Astfel, vedem că adevărul creştin despre păcatul strămoşesc şi firea căzută a fost înlocuit în mintea oamenilor cu omenească teorie naivă, periculos de optimistă şi nerealistă a iudaismului. Putem spune că Freud a rescris istoria lumii, la fel cum se întâmplă cu toți cei care încearcă să înlocuiască învățătura creştină cu altceva. Şi istoricul religiilor I.P. Culianu a constatat că învățătura lui Freud era o încercare de înlocuire a celei creştine, şi nu doar o nouă descoperire „științifică": „Psihanaliza freudiană şi-a construit totdeauna schemele plecând de la misterul creştin, pe care vrea, de altfel, să-1 demonteze"[3]. Iar Jung zice: „Freud concurează chiar cu Biserica, în intenția lui de a canoniza principii şi doctrine"[4]. In mândria sa luciferică, sărmanul Freud considera că descoperirile sale psihanalitice „constituiau nu numai o critică devastatoare a religiei, ci şi una definitivă"[5], încercând să nege, în urma lui Copernic şi Darwin, „poziția dominantă a omului dobândită asupra celorlalte creaturi din regnul animal" *(Ibid.).* Nicăieri nu se potriveşte mai bine de-Dumnezeu- inspiratul cuvânt al profetului David, decât în descrierea acestei diabolice dorințe a oamenilor de a înjosi măreția chipului lui Dumnezeu, de a-şi căuta asemănare

[1] „Despre părerea apusenilor cu privire la duhuri, iad şi rai" în *Cuvânt despre moarte,* Ed. Sofia, Buc, 2007, p. 353.

[2] Vezi articolul psihiatrului cu studii de teologie la Harvard, Jeffrey H. BOYD, „An Insider's Effort to Blow Up Psychiatry", *CTS Journgl,* voi. 10 (2004), p. 36. Acelaşi autor spune că în urma unor controverse savanții occidentali biblişti au constatat că termenul *suflet* este impropriu ca promovând dualismul şi de aceea a fost eliminat din multe versete, astfel încât dacă în versiunea engleză King James Version cuvântul apărea de 533 de ori, în versiunile secolului XX apare de mult mai puține ori (NRSV de 180 de ori; Living Bible - 88 de ori).

[3] Ioan Petru CULIANU, *Eros şi magie în Renaştere. 1484,* trad. de Dan Petrescu, Ed. Polirom, Iaşi, 2003, p. 105.

[4] C.G. JUNG, *Amintiri, vise, reflecții,* trad. de Daniela Ştefănescu, Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 189.

[5] Michael PALMER, *Freud and Jung on Religion,* Routledge, London, 1997, p. 60.

cu animalele[1] pentru a-şi motiva comportamentul animalic înaintea conştiinţei: *„Şi omul în cinste fiind n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor fără de minte şi s-a asemănat lor" (Psalmul* 48, 21). Golul spiritual lăsat de ateism în sufletul lui Freud, a fost înlocuit cu teoria sa psihanalitică pe care vroia să o ridice la rang de dogmă şi chiar de Dumnezeu. Iată ce îi spunea lui Jung: „Dragul meu Jung, promiteţi-mi să nu renunţaţi niciodată la teoria sexualităţii. Este lucrul esenţial. Vedeţi, trebuie să facem din ea o dogmă, un bastion de neclintit. - Un bastion împotriva cui? l-am întrebat, puţin mirat. - împotriva torentului negru de noroi..., mi-a răspuns. Aici a ezitat o clipă pentru a adăuga apoi:... al ocultismului. [...] Ceea ce părea să înţeleagă Freud prin 'ocultism' era aproximativ tot ceea ce ştiau să spună despre suflet filozofia şi religia, inclusiv parapsihologia care lua naştere în acea epocă" *(Ibid.,* p. 185). Aceste afirmaţii ne dovedesc încă o dată faptul că gândirea bazată pe dogmă, pe adevăruri nepieritoare nu este nicidecum ceva absurd, ea fiind confirmată chiar şi de cei care nu cred în dogmele Bisericii. Felul cum se raportează Freud la învăţătura sa este încă un indiciu că ideologia toleranţei faţă de idei alternative este falsă.

„Psihiatrii şi aliaţii acestora au reuşit să convingă comunitatea ştiinţifică, tribunalele, media şi publicul general că situaţiile numite de ei tulburări mentale sunt boli - adică fenomene independente de motivaţia şi voinţa umană"[2]. Aceştia consideră că boala mintală este de fapt boală a creierului, şi încearcă să o trateze cu medicamente.

Dictatura corectitudinii politice în ce priveşte psihiatria a fost pe bună dreptate combătută şi numită „farmacraţie", (în loc de *teocraţie* sau *democraţie)* ce s-ar traduce prin: conducerea preluată de medicină şi doctori. Mai mulţi gânditori importanţi ai secolului XX, printre care şi M. Foucault au vorbit împotriva *medicalizării* vieţii de zi cu zi. Dar pentru un creştin, această combatere nu este suficientă, deoarece unii dintre cei care o susţin, propun ca soluţie toleranţa faţă de mai multe feluri de gândire, considerând răul cel mare credinţa că există nu-* mai un singur fel *bun* de a privi problemele religioase, politice, sexuale, medicale[3]. Aşadar, prin raţiunea dăruită lor de Domnul, ei simt că orice fel de dictatură este de neîngăduit, dar neştiind sau nedorind să caute în creştinism soluţia (adică supunerea de bunăvoie faţă de unicul Adevăr), ei propun calea cea simplă: tolerarea mai multor puncte de vedere, pentru a nu da voie nici unei viziuni să fie impusă cu forţa asupra societăţii.

Instaurarea „farmacraţiei" este ajutată şi de faptul că industria farmaceutică este în SUA, de ex., a doua ca mărime după industria armamentului. După cum arată studiile recente se pare că este o legătură destul de mare între *medicalizarea* problemelor sociale şi personale şi uriaşa industrie farmaceutică. Fiindcă „nu există nici un test obiectiv pentru validarea externă a tulburărilor psihiatrice, limitele dintre 'nonnalitate' şi tulburare sunt uşor manipulabile pentru ex-

[1] Şi pe celebrul canal de televiziune evoluţionist *Animal Planet* este folosită ca motto, următoarea blasfemie: „Animals are better than humans" (Animalele sunt mai bune ca oamenii).

[2] Thomas S. SZASZ, „Mental Disorders are not Diseases", *USA Today,* voi. 128 (Jan. 2000), nr. 2656, p. 30.

[3] ID., *The SecondSin,* Anchor/Doubleday, Garden City, New York, 1973, p. 113.

tinderea pieței de medicamente"[1]. Astfel, această industrie are tot interesul să popularizeze ideea că „multe probleme sunt cauzate de dezechilibre în chimia creierului"[2] şi în consecință se vor prescrie din ce în ce mai multe medicamente, mai mult spre profitul corporațiilor farmaceutice decât spre „profitul" sănătății oamenilor.

Aşa cum unii împărați bizantini încercau să facă compromisuri dogmatice pentru a-şi asigura unitatea, pacea şi stabilitatea imperiului, aşa cum magnatul Rockefeller susținea ecumenismul pentru promovarea unui climat benefic afacerilor, la fel şi în zilele noastre, interese meschine omeneşti sunt puse mai presus de adevărul teologic, discreditându-se prin campanii bine coordonate toți cei care se opun părerii majorității. Uniunea Europeană, realizând importanța „sănătății mintale" pentru stabilitatea societăților, după ce a constatat degradarea acesteia în rândul populației, a început să ia măsuri serioase pentru implementarea unor politici de sănătate mintală şi implicit de manipulare mintală. Dar deşi îmbunătățirea condițiilor sociale propusă de UE elimină câteva dintre cauzele bolilor psihice, totuşi, lipsa lui Dumnezeu şi a unei relații personale iubitoare cu El - cauza primordială a acestor boli - nu este adresată. Ca şi în cazul campaniei mondiale împotriva fumatului, şi în ce priveşte sănătatea mintală, politicienii şi-au dat seama că, din punct de vedere financiar, este mai ieftin să prevină îmbolnăvirea decât să acopere asigurările medicale ale bolnavilor[3]. Dar dacă în ce priveşte fumatul, chestiunea este simplu de judecat şi de soluționat, în cazul sănătății mintale, factorii de decizie, neluând în seamă cauzele spirituale ale nesănătății mintale, pun diagnostice greşite şi, în consecință, construiesc politici neeficiente în tratarea aşa-numitelor boli psihice, adică sufleteşti. Diagnosticul incorect se datorează faptului că în categoria „multitudinii de factori care determină sănătatea mentală a oamenilor" nu este inclusă şi credința sa, relația cu Dumnezeu sau cu diavolul, ci sunt enumerați numai factori biologici, individuali (experiențe din copilărie), familiali, de mediu, sociali, economici *(Green Paper,* p. 4). Este interesant că în acest document se compară rata sinuciderilor din țările membre UE şi se spune că Grecia (țară majoritar ortodoxă) are rata cea mai scăzută de sinucideri, pe când Lituania (țară majoritar romano-catolică) are rata cea mai crescută din lume (p. 6).

Infrastructura unei posibile „farmacrații" o constituie toate acele programe de „sănătate mintală" ce au început să fie implementate cu mult sârg în lumea întreagă şi în țara noastră. „Practica sănătății publice este, într-o mare măsură,

[1] Vezi articolul din revista Colegiului Regal de Psihiatrii din Marea Britanie: Joanna MONCRIEFF; S. HOPKER; P. THOMAS, „Psychiatry and the pharmaceutical industry: who pays the piper?" *Psychiatric Bulletin,* voi. 29 (2005), p. 85. Influența companiilor farmaceutice asupra psihiatriei a devenit o problemă atât de gravă încât a ajuns să fie discutată chiar în parlamentul britanic. Vezi: www.publications.parliament.uk/pa/cm200405/cmselect/cmhealth/42/4101406.htm.

[2] Joanna MONCRIEFF, „Psychiatric drug promotion and the politics of neoliberalism", *The British Journal of Psychiatry,* voi. 188 (2006), p. 301-302.

[3] Ca dovadă în acest sens este şi faptul că atunci când se vorbeşte despre implicațiile bolilor mintale asupra societății se arată *mai întâi de toate* că sănătatea mintală deteriorată costă Uniunea Europeană 3%-4% PIB, în mare parte prin lipsa productivității. (Vezi *Green Paper,* p. 4)

procesul remodelării societății"[1], spun unii, încercând să transfere „vina" bolii (fizice sau mintale) de la persoană la societate şi politică, inducând astfel ideea că numai o anumită politică, *corectă,* poate aduce sănătatea cetățeanului. Promotorii acestei noi viziuni asupra psihiatriei, au fost influențați de aceeaşi Şcoală de la Frankfurt, de care este legată şi apariția *corectitudinii politice*[2].

Nici *medicalizarea,* nici *politizarea* nu reprezintă soluția bolilor psihice, ci *spiritualizarea,* mai exact *încreştinarea* sau perspectiva duhovnicească asupra sănătății mintale este cea corectă. Bineînțeles, medicina îşi poate aduce contribuția atunci când e vorba de stricăciuni somatice ce duc la tulburări mintale, după cum şi politica poate îmbunătăți condițiile de viață, contribuind la dezrobirea omului de grija cea lumească. Toate aceste determinisme (biologice, culturale, sociale etc.[3]), deşi au rolul lor, nu sunt definitorii în „boala psihică", deoarece sănătatea sufletească, **pacea interioară, nu depinde atât de factori exteriori,** cât de relația personală cu Domnul Iisus Hristos. Acest fapt a fost confirmat şi de Sfântul Ioan Gură de Aur, de ex., care spune că nu sărăcia sau bogăția ne mântuieşte, ci felul cum ne folosim de situația noastră socială. Viață sănătoasă mintal şi plină de bucurie duhovnicească poate fi dusă atât de cel din vârful societății (vezi împărații şi patriarhii sfinți), cât şi de cel sărac sau supus la cele mai groaznice chinuri (vezi sfinții mucenici mai vechi sau mai noi). Spunea Sfântul Ioan Maximovici: „Adâncul vieții omeneşti este determinat nu doar de condițiile exterioare, fizice şi economice, ci, mai întâi de toate, de alegerea moral-personală a conştiinței. Aici se găseşte rădăcina ontologică a omului: omul este o persoană, ce caută să dobândească adâncul şi scopul vieții"[4]. Acest determinism era promovat la un moment dat şi de psihologia sovietică prin „modelul pavlovian de personalitate", care nu mai era unul autonom, direcționat spre interior, ci unul direcționat spre exterior „al cărui comportament este călăuzit de semnale primite din afară"[5], mai exact de la atotştiutorul stat sovietic. Influențat de această concepție, omul se va lăsa în brațele „predestinării", transferând responsabilitatea păcatului de la sine la diverse influențe exterioare, considerându-se o victimă pasivă şi nevinovată a unei conspirații. Biblic vorbind, găsim această concepție în cuvântul lui Adam: *femeia pe care mi-ai dat-o!" (Facerea* 3, 12),

[1] L. WALLACK; L. DORFMAN, „Media advocacy: A strategy for advancing policy and promoting health", *Health Education Quarterly,* voi. 23, (Aug. 1996), nr. 3, p. 293.

[2] P. THOMAS; P. BRACKEN, „Criticai psychiatry in practice", *Advances in Psychiatric Treatment,* voi. 10 (2004), p. 363. Autorii fac o scurtă istorie a psihiatriei critice. *Psihiatria critică* şi *postpsihiatria* sunt două perspective noi în abordarea psihiatrică, ce par a câştiga din ce în ce mai mult teren. O bibliografie de câteva sute de cărți şi articole despre scăderile psihiatriei se găseşte pe site-ul Universității engleze East Anglia: www.uea.ac.uk/~wp276/article.htm. Vezi şi *Antipsihiatria* în C. GORGOS, *op.cit.,* voi. 1, p. 237.

[3] în articolul lui P. THOMAS; P. BRACKEN, „Postpsychiatry: a new direction for mental health", *British Medical Journal,* voi. 322 (2001), p. 725 se spune că: „Contextele, adică realitățile sociale, politice şi culturale ar trebui să ocupe un loc central în înțelegerea nebuniei".

[4] Citat de psihiatrul ortodox rus K.V. ZORIN în „Bolile duhovniceşti ale timpurilor noastre", din *De ce suferă copiii,* trad. Lucia Ciornea, Ed. Sofia, Buc, 2006, p. 85.

[5] Robert C. TUCKER, „Stalin and the Uses of Psychology", *World Politics,* voi. 8 (1956), nr. 4, p. 473

ea e vinovată de căderea mea. Dacă omul se va călăuzi după o astfel de filozofie care îl duce nu spre poruncile nepieritoare ale Domnului, ci îl lasă pradă stimulilor exteriori care sunt atât de sofisticat gândiți pentru „cucerirea" omului, lăsând pe alții să gândească pentru el, atunci pieirea şi exploatarea sa nemiloasă este sigură.

Aşadar soluția nu a dat-o nici *antipsihiatria* care, obosită fiind de încâlcelile gândirii şi de lipsa unor principii trainice de discernământ, dorea abolirea gândirii şi susținea *nebunia* ca formă legitimă de cunoaştere. Ei susțineau, ca şi alți „tolerantişti" mai noi, „desființarea barierei normal/bolnav psihic, afirmând inexistența fenomenului patologic pe care îl consideră doar «diferit»" (C. GORGOS, voi. 1, p. 237). La fel spune şi propaganda prohomosexuală care vrea să desființeze bariera normal/păcătos şi să afirme inexistența păcatului împotriva firii. „A fost într-o oarecare măsură o utopie, aceea a unei posibile transformări a nebuniei într-un mod de viață, într-o călătorie, într-un fel de a fi un altul şi de cealaltă parte a rațiunii, după cum a fost definită de poetul Arthur Rimbaud şi, apoi, de mişcarea suprarealistă" *(Dicţ. de Psihanaliză,* p. 50). Desluşim aici, privind în adânc, o zbatere nemaipomenită de a da sens vieții.

Ieşirea din nebunia labirintului gândirii omeneşti (omenesco-demonice mai degrabă) se poate face numai cu busola nebuniei pentru Hristos. Aceia au înțeles bine că numai prin rațiune nu se poate ajunge la forme înalte de cunoaştere, dar numai sfinții, prin cuvântul lui Dumnezeu, au aflat calea: credința şi nebunia pentru Hristos. Un autor constata că „omul nu poate nici măcar să înnebunească fară să organizeze comitete şi să scrie cărți despre aceasta" '. Deşi se vorbeşte de Revoluția Nebuniei şi de o cunoaştere prin nebunie, totuşi şi în această activitate Logosul, *sensul* pus de Domnul în noi este imposibil de evitat. De aceea, paradoxala *nebunie pentru Hristos,* adică **nebunia pentru** Logos, **Rațiune** (Cf. *Ioan* 1,1) este singura izbăvire de tragica pierdere a minților.

în România există Legea 487/2002: „Legea săntății mintale şi a protecției persoanelor cu tulburări psihice"[2]. Trebuie să recunoaştem că față de sistemul represiv comunist în care psihiatria era folosită pentru eliminarea celor care se împotriveau partidului, astăzi lucrurile s-au îmbunătățit, dar, din punct de vedere creştin, nu suficient. La Art. 6 al Legii se spune că „promovarea sănătății mintale vizează modele de conduită şi un mod de viață sănătos, care cresc rezistența la factorii perturbatori şi reduc riscul de apariție a bolilor psihice", iar Art. 7 susține că „apărarea sănătății mintale constă în adoptarea de măsuri de către instituțiile abilitate prin lege, prin care să se limiteze *răspândirea concepțiilor, atitudinilor şi comportamentelor dăunătoare pentru sănătatea mintală".* Dar exact pentru aceasta se luptă Biserica de două mii de ani: să dea „modele de conduită", pe Domnul Iisus Hristos şi pe sfinți, şi să promoveze acel comportament creştinesc atât de binefăcător unei societăți. Dar cine va stabili care

[1] Melvin MADDOCKS, „The New Cult of Madness: Thinking as a Bad Habit", rev. *Time,* 13 martie 1972 la www.time.com/time/printout/0,8816,903360,00.html.

[2] Poate fi consultată pe site-ul Ministerului Sănătății: www.ms.ro

sunt „concepţiile dăunătoare" şi care nu? Oare ideologii sovietici nu ziceau şi ei la fel, încercând să ia locul Bisericii: „Psihologii sovietici sunt confruntaţi cu problema formării personalităţii omului ... în condiţiile realităţii noastre socialiste sub influenţa lucrării educaţionale a şcolii"?[1]. Ne putem face o idee despre mentalitatea promovată de Minister dacă citim câteva afirmaţii dintr-un articol publicat pe acelaşi site al Ministerului. Aici se spune că „studiile publicate până acum sugerează că satele izolate şi cele *tradiţionale,* ori cele *din care lipseşte diversitatea etnică sau religioasă* sunt cele în care se manifestă mai puternic atitudini de intoleranţă" şi că „promovarea utilizării prezervativului a început cu un sondaj de opinie, de evaluare a *prejudecăţilor* publicului" *(subl. n.)*[2]. Se sugerează oare că pentru a face binele (a fi mai „toleranţi") avem nevoie să cunoaştem răul, adică „diversitatea religioasă"? Despre mentalitatea unor psihiatri români este grăitoare şi atitudinea unui psihiatru profesor universitar care îşi exprima indignarea într-un articol, că din *Comitetul Intersectorial de Coordonare în Sănătate Mintală,* forul conducător al reformei în psihiatrie, făcea parte şi Patriarhul Teoctist[3]. Iar despre orientarea mondială a psihiatriei este grăitor motto-ul celui de-al XlV-lea Congres Mondial de Psihiatrie ce avea loc în septembrie 2008: „Ştiinţă şi umanism".

Există aşa-numita *igienă mintală,* sau psihoigienă. în *Dicţionarul de Psihiatrie* (Gorgos), când se vorbeşte despre începuturile ei se trece de la Plutarh, Seneca, Epictet direct la Descartes, Locke şi Kant neamintind nici un cuvânt despre arta sănătăţii mintale din creştinism (voi. 2, p. 412). Astăzi o asemenea viziune atee a fost lepădată, dar numai în parte, căci se vorbeşte de creştinism dar, de cele mai multe ori, se neagă puterea tămăduitoare harică din Biserică. Primele lucrări de igienă mentală din perspectivă psihiatrică au apărut de abia în 1897.

Aşadar, în loc să fie sprijinită Biserica în demersurile ei de a transmite mesajul tămăduitor al Domnului Iisus Hristos, se încearcă în zadar prin nişte „parohii" (Centrele de Sănătate Mintală) la care sunt „preoţi" psihiatrii[4], să se prevină sau restabilească sănătatea mintală a oamenilor. Prin împânzirea lumii întregi cu aceste centre de sănătate mintală se încearcă inducerea unei noi viziunii asupra sănătăţii mintale „în conformitate cu clasificarea Organizaţiei Mondiale a

[1] Spunea psihologul A.A. Smirnov la o conferinţă de psihologie din URSS din 1952. La Robert C. TUCKER, *art.cit.,* p. 472. Vezi şi Raymond A. BAUER, *The New Mart in Soviet Psychology,* Cambridge, Harvard University Press, 1952 cu recenzia lui W. HORSLEY GANTT din *American Slavic and East European Review,* voi. 12 (1953), nr. 3, p. 412-414.

[2] *(Fără autor) „Destigmatizarea pacienţilor cu tulburări psihice".

[3] Prof. univ. dr. Gavril CORNUŢIU, „Câteva opinii critice referitoare la actuala reformă a asistenţei psihiatrice", în rev. online *Psihiatru.ro,* nr. 6/2006.

[4] Chiar celebrul K. Popper vorbea într-o scrisoare către Th. Szasz despre nevoia urgentă de a lupta împotriva „noilor preoţi medicali" (www.szasz.com/popper.html). Jung spunea că psihiatru înseamnă „medic al sufletului". *Amintiri, vise, reflecţii...,* p. 400. Iar la Art. 10 al Legii menţionate se spune că „Evaluarea sănătăţii mintale se efectuează, prin examinare directă a persoanei în cauză, numai de către medicul psihiatru". Dar oare câţi medici psihiatrii din România au o viziune proprie duhovnicească astfel încât să poată stabili cu precizie sănătatea mintală a unui om?

Sănătății, în vigoare" (Art. 15). Şi ne întrebăm şi acum, ca şi în cazul ideologiei corectitudinii politice: cine sunt cei care stabilesc ce este sănătatea mintală şi ce nu, cine este „sănătos la minte" şi cine nu? Răspunsul este clar: „reforma în psihiatrie a fost impusă de Uniunea Europeană" ne spune un psihiatru profesor universitar. Sarcina stabilirii gradului de sănătate mintală (nu cea referitoare la leziunile fizice ale creierului) era în mod oficial până acum ceva vreme, a Bisericii de Dumnezeu inspirate. Acum oamenii „de ştiinţă" au creat acest mit al bolii mintale, pentru a se putea defini din nou şi sănătatea mintală *(în locul* definiţiei creştine), în acelaşi cadru pretenţios „ştiinţific". Şi „boala mintală" este atât de diabolizată, oamenilor inducându-se ideea că e acelaşi lucru cu boala fizică, încât se instaurează o frică teribilă de nu fi catalogat drept *schizofrenic, paranoic* sau *psihopat.* Şi aşa, oamenii, de frica marginalizării şi a pierderii poziţiei sociale, ajung să se conformeze întru totul numai *acelor* caracteristici ale sănătăţii mintale dictate de cei care vor să manipuleze masele într-un sens sau altul[1].

De ex., în cel mai cunoscut dicţionar enciclopedic de psihiatrie românesc (C. Gorgos), după care încă mai învaţă chiar şi doctoranzii de azi, intoleranţa şi fanatismul sunt prezentate ca tulburări psihice. Deşi despre *intoleranţă* se spune că „atitudinea intolerantă se situează în limitele normalităţii, fiind dictată de norme morale, culturale, religioase, sociale etc", se inventează o a doua categorie a „intoleranţei paranoicului care se erijează în apărător al dreptăţii, cinstei, corectitudinii etc, adept al unor norme proprii (pe care le consideră însă universal valabile), rigide, care recunosc un singur punct de vedere"[2]. Condamnarea teoriei „unicului punct de vedere" o găsim şi la capitolul ce pune laolaltă, în mod răuvoitor, *Dogmă-dogmatism.* Aici se folosesc cuvinte grele, părtinitoare, menite să aibă un efect imediat asupra cititorului: „Mod de gândire *rigid* sau tendinţă *absolutinzantă* a gândirii, care nu admite critici sau obiecţii în formularea unor enunţuri, considerate premise sau concluzii imuabile" (voi. 1, p. 812). Alăturarea cu delirul este iarăşi o tehnică de compromitere a gândirii bazată pe dogme, adică adevăruri de-Dumnezeu- descoperite omului: „Asemănarea cu delirul pare evidentă". Apoi se face legătura cu Biserica: „Dogmatismul este funciar teologiei şi filozofiei de inspiraţie religioasă, care acceptă necritic, în temeiul credinţei, tezele postulate de Biserică drept adevăruri relevante (sic!)". Iar în finalul capitolului se dă „lovitura finală": „Atitudinile care însoţesc dogmatismul promovat de bolnavul psihic, delirant sau nu, sunt fanatismul şi intoleranţa". Această nefericită asociere dintre adevărul unic al dogmei şi intoleranţă, predomină, din păcate, astăzi în gândirea oamenilor. La fel se întâmplă şi când se vorbeşte despre *Extremism:* „atitudinea dogmatică, rigiditatea şi absenţa flexibilităţii unor *indivizi* duc în timp la pierderea capacităţii de echilibare simplă a datelor de care dispun şi care reflectă realitatea obiectivă" (voi. II, p. 151).

[1] De ex., dacă maselor le este indusă ideea că cine consideră că numai o singură religie este cea adevărată este fanatic şi paranoic, rezultatul va fi că imediat oamenii se vor conforma acestei „directive" indirecte şi se vor feri ca de foc să mai considere credinţa lor drept singura cale sigură de mântuire.

[2] Constantin GORGOS (coord.), *Dicţionar enciclopedic de psihiatrie,* (voi. I-IV, 1987-1992), Ed. Medicală, voi. II, p. 508.

Despre fanatic, în loc să se spună cu milă că suferă de ură (lipsa dragostei) şi nesiguranţă (lipsa credinţei), se afirmă cu brutalitate că „în psihopatologie, fanaticul este, de cele mai multe ori, un psihotic paranoid sau un psihopat paranoiac" *(Ibid.,* p. 166) sau că suferă de o „tulburare transpersonală de identitate (TID)" cum spun alţii. Desigur, există şi cazuri de persoane, recunoscute şi de Sfinţii Părinţi (vezi cap.), ca având o credinţă bolnavă, fanatică, dar prin definiţiile de mai sus se promovează teoria greşită că cei care susţin existenţa unui unic adevăr sunt intoleranţi.

Noile ştiinţe ce încearcă să trateze probleme umane ce altădată cădeau numai în sarcina Bisericii, şi-au alcătuit şi titluri conforme cu dorinţa lor, aceea de a înlocui învăţătura creştină despre om cu noua teorie „ştiinţifică". Astfel, *Psih-iatria,* s-ar traduce prin „doctor pentru suflet", *Psiho-logia* prin „vorbire despre suflet", *Psih-analiza,* analiza sufletului, *Psiho-terapia,* vindecarea sufletului. Este tulburător ce asemănare există între denumiri: boală *psihică,* de ex., s-ar traduce exact prin cuvintele „boală sufletească". Dar oare nu cumva exact cu aceasta se ocupă Biserica? Oare nu vor aceste ştiinţe, ceva asemănător masoneriei, care încearcă să preia sarcinile Bisericii şi să le rezolve ea? „De un sfert de secol am convingerea că într-un fel, mişcarea seculară de sănătate mintală şi Creştinismul sunt în competiţie, încercând să facă acelaşi lucru, una dintr-o perspectivă lumească şi cealaltă dintr-o perspectivă biblică" (J.H. BOYD, *art. cit.,* p. 34). Nu trebuie să ne mire, deoarece ştim că diavolul nu lucrează decât prin imitare, prin *înlocuire* pentru că dacă ar lucra răul pe faţă ar fi prea lesne descoperit. Combătându-1 pe Freud, un celebru psihiatru american contemporan aducea ca argument faptul că teoria sa psihanalitică nu ajută la ameliorarea problemelor sociale: „Dacă teoriile sau terapiile lui Freud ar putea demonstra că pot îmbunătăţi practicile de creştere a copiilor, că pot ajuta la scăderea divorţurilor, a sinuciderilor, a delicventei sau crimelor, sau că ar putea aduce vreun alt beneficiu social, atunci ar merita să fie păstrate"[1]. Din aceste cuvinte reiese mândria la care a ajuns psihiatria actuală, crezând că poate „inventa" o ştiinţă care să îmbunătăţească persoana umană. Aceasta este preocuparea dintotdeauna a Bisericii lui Dumnezeu şi numai ea, prin harul Duhului Sfânt a putut, poate şi va putea, oricând vom asculta de Ea, să însănătoşească oameni, familii, societăţi, popoare.

De exemplu, gelozia, despre care se vorbeşte în cărţile Sfinţilor Părinţi şi se dau cele mai eficiente soluţii pentru stăpânirea ei, a fost „preluată" de psihiatrie, şi este tratată sub numele de „gelozie deluzională" şi chiar se vorbeşte despre consecinţele violente ale unui asemenea comportament şi mijloacele legale prin care s-ar putea îngrădi[2]. Oare agresivitatea, violenţa, nu este tratată de Biserică de 2000 de ani prin tratamentul *patimii mâniei* şi prin propovăduirea iubirii de vrăjmaşi? *Asociaţia Americană de Psihologie* are chiar cursuri speciale de terapie pentru

[1] E. FULLER TORREY, *art. cit.,* p. 744.

[2] Vezi M. KINGHAM şi Harvey GORDON, „Aspects of morbid jealousy", *Advances in Psychiatric Treaîment,* voi. 10 (2004), p. 207-215 şi A. J SILVA, „The dangerousness of persons with delusional jealousy", *Journal of the American Academy of Psychiatry and The Law Online,* voi. 26 (1998), nr. 4, p. 607-623 la www.jaapl.org/.

Controlul mâniei (Anger Management) şi judecătorii obligă pe cei care greşesc din cauza furiei să participe la aceste cursuri (Naomi Campbell, Eminem,...). Dar celebra *depresie* de care suferă milioane de oameni nu este tămăduită prin ferirea de ceea ce Biserica numeşte *duhul întristării.* Mai ales că studiile recente arată antidepresivele având asupra omului mai degrabă un efect negativ[1].

Din aceste câteva exemple, ne dăm seama că toate aşa-zisele boli psihice, pe care în zadar încearcă să le vindece aceste noi ştiinţe, au fost cu multă rodnicie stăpânite şi transfigurate prin harul Duhului Sfânt din Biserică, atâta vreme cât oamenii au păstrat dreapta credinţă şi au apelat la ajutorul Bisericii. „Prin Duhul Sfânt izvorăsc izvoarele harului, care adapă toată făptura, spre rodire de viaţă" cântă Biserica, arătând bucuria celor înviaţi sufleteşte. „La întrebarea pusă de un doctor, în legătură cu problema respectivă Părintele Porfirie a răspuns: Ce sunt lucrurile astea refulate despre care scrie, întrebându-mă dacă au legătură cu problema sufletească? Ce sunt lucrurile astea moştenite? - Adică vreţi să spuneţi, Cuvioase, că nu e nici una nici alta? - Nici una, nici alta. Toate astea, despre care îmi scrie, sunt de la omul cel vechi pe care-1 purtăm în noi. Când însă iubim pe Hristos din tot sufletul nostru, când se sălăşluieşte iubirea dumnezeiască în noi, atunci dispar toate problemele şi ne umplem de bucurie duhovnicească. Psihiatrii şi psihologii vorbesc de probleme refulate şi moştenite, fiindcă nu cunosc sufletul omenesc care doar prin iubirea dumnezeiască se tămăduieşte şi trăieşte bucuria întru Hristos" *(Lângă Părintele Porfirie,* p. 159). Iată ce ne transmite Domnul prin glasul acestui mare părinte făcător de minuni, care a slujit într-un spital din Atena vreme de 30 de ani şi a participat chiar şi la cursuri de psihiatrie. Spre surprinderea necredinţei noastre, Domnul ne dă răspunsuri prin sfinţii Săi la absolut toate provocările ce apar în zilele noastre, numai să luăm aminte la glasul lor dumnezeiesc şi să nu ascultăm alte voci.

Cauzele duhovniceşti ale bolilor mintale sunt confirmate şi de Fericitul Părinte Sofronie, ucenicul Sfântului Siluan: „«Vrăjmaşul a căzut din mândrie» Mândria e obârşia păcatului; toate aspectele pe care le poate îmbrăca răul sunt unite în ea: părerea de sine, slava deşartă, dorinţa de putere, răceala, cruzimea, indiferenţa faţă de suferinţele aproapelui; tendinţa minţii spre reverie, lucrarea sporită a închipuirii, expresia demonică a ochilor, înfăţişarea demonică a chipului; spaima, deznădejdea, ura; invidia, complexul de inferioritate, neliniştea lăuntrică, frica de moarte sau dimpotrivă, dorinţa de a ne pune capăt zilelor şi, în cele din urmă, - lucru nu rar - demenţa completă. Acestea sunt semnele distinctive ale spiritualităţii demonice. Dar câtă vreme nu se manifestă cu claritate, pentru mulţi oameni ele trec adeseori neobservate. Nu este necesar ca toate simptomele enumerate să fie reunite pentru a putea recunoaşte pe cel ce s-a lăsat «sedus» de gânduri pătimaşe, de «vedenii» sau «descoperiri» de origine demonică. La unii predomină megalomania, ambiţia, dorinţa de putere; la alţii domină o nelinişte ascunsă, spaima, deznădejdea; la unii melancolia, gelozia, ura; la alţii, dorinţa poftelor trupeşti. Dar la toţi întâlnim în mod inevitabil o

[1] Vezi de ex., Joanna MONCRIEFF; Irving KIRSCH, „Efficacy of antidepressants in adults", *British Medical Journal,* voi. 331 (16 iulie 2005), nr. 7509, p. 155.

imaginație debordantă şi o mândrie ce se poate ascunde sub masca înşelătoare a unei false smerenii"[1]. Aceste caracteristici ale omului păcătos sunt aceleaşi cu cele pe care psihiatria de azi le numeşte „boli mintale". Tot în susținerea ideii că „bolile mintale" (afară de cele cu orgini somatice) au de fapt cauze duhovniceşti vin şi alte două constatări: una personală şi alta a unui preot. Spunea un preot din Bucureşti, care povățuieşte mai multe persoane cu probleme mintale, că la un moment dat a auzit o astfel de femeie bolnavă, îndrugând felurite vorbe. Tot cugetând la ce spunea acea femeie, părintele nu ştia unde a mai auzit astfel de vorbe şi şi-a dat seama că erau nişte afirmații spuse în acelaşi duh cu scrierile lui Nietzsche, cu trufia supraomului său, teorie izvorâtă tot dintr-o asemenea atitudine demonică, ce i-a cauzat şi demența, care în mod greşit a fost pusă în seama sifilisului[2]. Cea de-a doua constatare, personală, am facut-o vizitând muzeul unui spital de psihiatrie din Danemarca. Acolo erau expuse „operele de artă" , tablouri, sculpturi etc, ale celor „bolnavi psihic". Concluzia finală, după ce le-am privit a fost una limpede şi fără îndoială: figurile reprezentate în cele mai multe dintre exponate erau de-a dreptul demonice, arătând natura experiențelor personale ale bolnavilor.

Această reticență a creştinului față de filozofia, de multe ori fără Dumnezeu, a ştiințelor psihicului, trebuie obligatoriu să fie completată de o cunoaştere desăvârşită a învățăturii creştine, evanghelice şi patristice despre bolile sufletului[3]. Catedrele de „Ascetică şi Mistică" sunt un bun prilej pentru a introduce pe viitorul preot în această sfântă şi dumnezeiască ştiință a tămăduirii sufletului. Având în vedere importanța covârşitoare a acestor cunoştințe, atât pentru creşterea duhovnicească personală a studentului, cât şi pentru „sănătatea mintală" a viitorilor săi enoriaşi, aceste cursuri ar trebui să se întindă pe tot parcursul studiilor teologice, chiar dacă dintr-o mare nefericire deocamdată ele au fost chiar eliminate de la Facultatea de Teologie din Bucureşti şi nu numai.

Ca şi în cazul „ştiinței religiilor", despre care vom vorbi mai jos, unde savantul încearcă să pătrundă taina omului credincios cu instrumente „ştiințifice", şi aici, psihologul, psihanalistul, psihiatrul şi psihoterapeutul, se străduiesc să vindece problemele mentale ale credinciosului fără să aibe pregătirea necesară. Psihoterapeutul necredincios nu are, în primul rând, *nepătimire,* absolut necesară atunci când sunt tratate probeleme atât de delicate precum cele sufleteşti, în al doilea rând, nu are o cunoaştere a mediului real şi duhovnicesc în care se desfăşoară viața creştinului. Adică, mai exact, un psihoterapeut, pentru a înțelege cu adevărat cauzele problemelor mentale, ar trebui să creadă în existența diavolului, a păcatului, a harului tămăduitor, a legilor duhovniceşti ce guvernează

[1] Arhim. SOFRONIE, *Viața şi învățătura...,* p. 22.

[2] Iată ce spunea şi C.G. Jung despre Nietzsche: „Nietzsche pierduse pământul de sub picioare, întrucât nu poseda nimic altceva decât lumea interioară a gândurilor sale - care, de atfel, îl poseda mai curând ea pe el decât invers". *Amintiri, vise, reflecții,* p. 227. Lipsa unor minime cunoştințe despre războiul duhovnicesc şi respingerea gândurilor rele, ne face să considerăm gândurile trimise de diavol ca fiind ale noastre şi astfel să ne identificăm cu el.

[3] Un posibil manual pentru acest curs ar fi cartea profund fundamentată patristic a lui Jean-Claude LARCHET, *Terapeutica bolilor spirituale,* Ed. Sofia, 2001.

întreaga lume şi în multe altele. Altfel, nu va avea o viziune globală şi realistă asupra lumii minţii şi a legăturilor dintre trup, suflet şi duh, şi deci, fără aceste instrumente, nu va putea diagnostica, cu atât mai puţin vindeca, omul. Ceea ce înţelege psihologul, dar şi acolo doar în parte, este doar partea văzută, trupească şi câteva însuşiri ale „psihicului" (adică ale puterilor sufleteşti), dar nu realizează că omul este influenţat şi de o altă parte, nevăzută, *duhovnicească.* Omul are „dublă cetăţenie". Se mişcă între două lumi: cea materială, văzută, şi cea spirituală, nevăzută (de cele mai multe ori), şi orice încercare de explicare a faptelor omeneşti nu poate da roade fără a lua în consideraţie ambele lumi.

Despre *psihologie* Părintele Stăniloae zicea că „este cea mai slabă dintre ştiinţe pentru că vrea să reducă la câteva legi viaţa spirituală. Omul e o taină de necuprins, de nedefinit, fiecare om este altfel decât altul, aşa încât nu poţi să reduci viaţa persoanei la o ştiinţă precisă, aşa cum pretind oamenii de ştiinţă"[1].

Faptul că „Franţa este ţara care posedă cel mai mare număr de psihanalişti în raport cu numărul de locuitori"[2] nu este unul întâmplător. Ateismul Revoluţiei franceze este vizibil până în zilele noastre prin succesul pe care îl are aici „alternativa" seculară a creştinismului, psihanaliza. în aceeaşi ordine de idei, amintim şi faptul că masoneria franceză este singura din lume unde, pentru a deveni membru, *nu* este necesar să crezi în Dumnezeu.

0 colaborare rodnică cu Biserica, lucrând împreună la însănătoşirea trupească şi sufletească a oamenilor, poate avea ştiinţa numită neurologie (şi respectiv neurochirurgia). Celelalte pot, cel mult, în lipsa unui duhovnic, aşa cum se întâmplă în Occident, să stăvilească temporar efectele dezastruoase ale unor boli psihice prin diverse procedee şi medicamente[3]. „Bineînţeles, medicul nu poate lua locul preotului: el doar îi premerge, reprezentând uneori «frâul» care-1 împiedică pe pacient să cadă în mai multe ispite şi păcate - beţie, curvie, sinucidere"[4]. Acest lucru a fost confirmat în cazul medicamentelor ce tratează depresia, de ex., despre care se spune că „nu au ca scop vindecarea bolilor, ci îmbunătăţirea abilităţilor şi caracteristicilor umane"[5].

Ceea ce trebuie spus, cu adâncă mâhnire, este faptul că, sunt puţini cei ce se ridică la măsura *Sfinţilor doctori fără de arginţi* sau a marilor făcători de minuni capabili a tămădui omul atât sufleteşte cât şi trupeşte fără ajutorul doctorilor. De aceea Preotul şi credinciosul de azi poate apelează în situaţii limită, la ajutorul psihiatrului. Aceasta o va face pentru a evita, prin medicaţie, moartea sau comportamentul violent al fratelui, preotul putând astfel să înceapă un tratament

[1] *Vestitorul Ortodoxiei,* nr. 189, 1997.

[2] Elisabeth ROUDINESCO, Michel PLON, *Dicţionar de psihanaliză,* trad. de Matei Georgescu, Ed. Trei, Buc., 2002, p. 1044.

[3] Este intersant cazul unei doamne întâlnită în Danemarca. Era lesbiană şi cânta la orgă la slujbele luterane. Lua medicamente anti-depresive şi îmi povestea cum, atunci când se trezea după zile întregi, din starea de toropeală (akedie) provocată de depresie, îi plăcea să se uite la soare până la orbire. Probabil căuta Lumina.

[4] Dr. D.A. AVDEEV, *Când sufletul este bolnav,* trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 93.

[5] Cari ELLIOTT (coord.), *Prozac as a WayofLife,* University of North Carolina Press, 2004, p. 6

duhovnicesc. în zilele noastre, este uşor să spui că bolile psihice sunt cauzate de păcat, dar ce folos? Căci mulţi oameni, nepunând credinţa la temelia vieţii, mai întâi cad în destule păcate, adaugă traume peste traume şi ajungând la o situaţie limită (cădere nervoasă, „depresie", agresivitate etc.,), trebuie salvaţi de urgenţă din acea criză şi păstraţi în viaţă pentru o viitoare pocăinţă. De aceea, fiindcă după cum spunea Sfântul Grigorie de Dumnezeu-cuvântătorul: „puneţi doar mâna peste un bolnav şi să i se oprească boala! Şi aşa mă vei convinge să disprețuiesc cultura"[1], constatând nesfmţenia noastră de a ne bizui numai pe puterea Duhului Sfânt, trebuie să fim conştienţi „că cei mai buni terapeuţi, ca şi cei mai buni preoţi, sunt acei oameni îndeajuns de smeriţi ca să-şi recunoască propriile limite"[2].

Acum se consideră că nu ar trebui să mai fie duhovnicul şi omul lui Dumnezeu, cel care spune care-ţi este starea sufletească, ci nişte limitaţi „experţi în sănătate mintală" (Mental health experts). De aceea, monahul Mărturisitor Daniil de la Rarău, meditând la vindecarea sufletului scria: „Doctorul sufletesc, psihologul, psihiatrul, psihanalistul, duhovnicul, întrucât îşi dau seama şi voiesc să tămăduiască, ei trebuie să cunoască arta vindecării metafizice. Arta aceasta e o adevărată medicină a inefabilului uman, care realizează vindecarea mai întâi în închipuirea şi sensibilitatea profundă a celui vătămat. Vindecarea aceasta metafizică nu e un joc iluzoriu şi gratuit, ci are urmări pozitive de totală regenerare a vieţii. E însă o artă grea şi gingaşă detot pentru că ea presupune stăpânirea şi cunoaşterea relaţiei dintre trup şi suflet, adică acel plan In care se realizează această unitate paradoxală, planul spiritual al inefabilului"[3].

Dacă ştiinţele exacte, care se ocupă totuşi cu fapte ce ţin de simţurile trupeşti, sunt folosite pentru scopuri anti-creştine (vezi evoluţionismul), cu atât mai uşor este în cazul acestor discipline „de graniţă", care nu îşi au prea bine delimitat obiectul de cercetare.

Din păcate, vedem că atât Hitler[4], cât şi autorităţile comuniste au folosit psihiatria pentru susţinerea doctrinelor lor criminale. Mai ales slujitorii „întunericului roşu" au utilizat-o ca armă ideologică împotriva creştinismului[5]. Dacă atunci exista o teorie întreagă ce categorisea pe creştini ca suferinzi de „boala"

[1] „Către sine însuşi şi despre episcopi" în Jean BERNARDI, *Grigorie de Nazianz. Teologul şi epoca sa,* trad. poemelor de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 337.

[2] „Arhiepiscopul" de Canterbury, George CAREY, „Toward Wholeness: Transcending the Barriers between Religion and Psychiatry", *The British Journal of Psychiatry,* voi. 170 (Mai, 1997), p. 397.

[3] *Dumnezeu-Dragoste,* în colecţia „Caietele Preacuviosului Părinte Daniil de la Rarău (Sandu Tudor)", Ed. Christiana, Buc, 2000, p. 187.

[4] Vezi de ex., Rael D. STROUS, „Hitler's Psychiatrists: Healers and Researchers Turned Executioners and Its Relevance Today", *Harvard Review of Psychiatry,* voi. 14 (2006) nr. 1, p. 30-37. Aici se spune că cei numiţi *ballastexistenzen* şi indezirabili erau sterilizaţi, eutanasiaţi sau omorâţi în fel şi chip. „Poate că mai mult decât alte specializări medicale, psihiatria şi psihiatrii au jucat un rol central în maşinăria nazistă de exterminare" (p. 31).

[5] Vezi de ex., Robert C. TUCKER, „Stalin and the Uses of Psychology", *World Politics,* voi. 8 (1956), nr. 4, p. 455-483 şi Ion VIANU, „Persecuţia psihiatrică a opozanţilor şi dizidenţilor" în Ruxandra CESEREANU (coord.), *Comunism şi represiune în România,* Ed. Polirom, 2006.

numită *misticism* (misticul fiind „subiect cu o structură dizarmonică constituţională a personalităţii" C. GORGOS, 3, p. 126) acum, aceleaşi discipline ambigue sunt şi vor fi folosite pentru fundamentarea unei teorii „ştiinţifice" care să legitimeze folosirea mijloacelor legale în ce priveşte noua „boală" numită *intoleranţă, fundamentalism, fanatism, sectarism,* deoarece „psihiatria, prin natura sa, încorporează ideologia contemporană în abordarea sa faţă de individ şi societate" (R. STROUS, *art. cit.,* p. 34). Psihiatrii ruşi şi germani, pornind la început cu dorinţa aparent sinceră de a îmbunătăţi umanitatea şi de a asigura o societate sănătoasă, au ajuns să legitimize ştiinţific crimele cunoscute. Aceia sunt un semnal de alarmă pentru cei care combat astăzi credinţa fermă a creştinilor, considerând-o fundamentalistă şi intolerantă.

După cum spunea curajosul profesor ortodox de bioetică, Herman Engelhardt „termeni ca sectă[1], cult şi fundamentalism au o forţă retorică strategică. Servesc la marginalizarea şi discreditarea grupurilor care constituie o ameninţare la adresa unei unităţi morale pe o bază largă. Sunt termeni politici folosiţi pentru condamnarea şi controlarea devianţei. Identifică grupuri care contestă hegemonia etosului liberal cosmopolit. A fi sectar înseamnă a fi în dezacord cu acele religii care susţin imaginile, sentimentele şi structurile seculare. ... Spre marea neplăcere a unei culturi liberale postmetafizice, sectarii sau fundamentaliştii au cultul unui angajament total faţă de un adevăr transcendent. ... Fundamentaliştii folosesc în problemele fundamentale un limbaj moralist, de condamnare şi divizare. Bioetica lor nu numai că ofensează spiritul tolerant care ar vrea să evite moralismul şi cere acceptarea alegerilor private; ea lezează şi aspiraţia la consens, care poate susţine o morală umană comună"[2]. La fel se exprima şi filozoful contemporan Slavoj Zizek când spunea că religia este percepută azi doar ca o parte din cultura comunităţii cuiva şi nu mai există credinţă în ea, ci numai îi sunt urmate ritualurile de dragul respectului pentru tradiţie. „Probabil că, de fapt, 'cultura', nu este decât numele tuturor acelor lucruri pe care le practicăm fără să credem în ele, fără să 'le luăm în serios'. ... Oare nu pentru acelaşi motiv îi respingem pe credincioşii fundamentali şti ca fiind 'barbari', anti-culturali, ameninţare la adresa culturii, - pentru că îndrăznesc să-şi *ia în serios* credinţele?[3]"

[1] Ca şi în cazul *fundamentalismului* şi în cazul cuvântului *sectar* a fost deturnat sensul originar. Se foloseşte acest cuvânt care deja are un iz negativ, deoarece secta - ştie oricine, este ceva desprins din curentul majoritar al unei religii. Şi astfel, schimbându-i-se sensul, după binecunoscuta metodă comunisto-politic-corectă, încep să se denumească, cu atributul de *sectarism* ce are vădite conotaţii peiorative, multe dintre acţiunile oamenilor religioşi. Acest fel de manipulare este foarte periculos, deoarece fără să-şi dea seama, oamenilor le este indusă deja o părere asupra unui fenomen, numai prin simpla alăturare a atributului sectarism, atunci când este vorba de confesiuni creştine, de ex. Se spune, de ex., că o organizaţie umanitară a acordat ajutoare „după criterii non-sectare", ceea ce înseamnă că a ajutat fără să ţină seama de credinţa celui ajutat.

[2] H. [Gherman] Tristram ENGELHARDT jr, *Fundamentele bioeticii creştine. Perspectiva ortodoxă,* trad. de M. Neamţu, Cezar Login, diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005, p. 229, 230,

[3] Slavoj ZIZEK, *Passion in the era of decaffeinated belief* la www.lacan.com/passion.htm.

Studiile despre comportamentul uman şi posibilităţile de manipulare ale maselor sunt foarte avansate în zilele noastre[1] şi ele sunt folosite de cele mai multe ori nu în folosul mântuirii omului, ci spre exploatarea lui, cu diverse scopuri. Atât Stalin cât şi Hitler şi alţii, s-au folosit de rezultatele ştiinţelor psihicului pentru a teroriza sau pentru a-şi asigura loialitatea cetăţenilor[2]. Torturile folosite în perioada comunistă împotriva creştinilor din închisori şi nu numai, nu au fost deloc nişte simple bătăi aplicate după imaginaţia torţionarilor, ci nişte tehnici speciale de tortură, rodul unor studii temeinice de psihiatrie, menite să „deprogrameze" omul din credinţa în care se afla şi să-l programeze să creadă " altfel. Se vorbea despre deprogramare ca fiind exorcismul modern[3], iar despre psihiatrii ca „noii preoţi ai medicinei (new medical priests)"[4]. După cum arată cărţile care se ocupă cu această practică a deprogramării (sau reformă a gândirii), ea include exact acele tehnici despre care citim în înspăimântătoarele mărturisiri ale foştilor deţinuţi: lipsirea de hrană, de somn, cuvinte blasfemiatoare la adresa lui Dumnezeu, ruşine indusă prin goliciune, alte abuzuri fizice, inclusiv folosirea violului, în special pentru acele „comunităţi religioase care au o etică sexuală conservatoare"[5]. Asemănarea dintre torţionarii comunişti şi „deprogramatori" este izbitoare: „Deprogramatorii sunt oameni care, la cererea unui părinte sau a unei rude apropiate, prind un membru al unei secte religioase, îl reţin fară voia lui şi îl supun la presiuni mentale, emoţionale şi chiar fizice până când acesta renunţă la credinţele sale religioase. ... Deprogramarea a fost folosită pentru a schimba nu numai credinţe religioase, ci şi atitudini politice şi religioase"[6]. Dar această tehnică psihiatrică folosită în scopuri negative a fost, chiar şi ea, demult „descoperită" şi folosită de Biserică în scopuri pozitive, pentru „deprogramarea" de bunăvoie a omului vechi, păcătos din noi. Căci, ce altceva, sunt postul, privegherea, ascultarea necondiţionată, decât punerea credinţei la încercare în cele mai grele condiţii pentru omorârea desăvârşită a celui de-al doilea om din noi, cel al păcatului, despre care vorbeşte şi Sfântul Pavel: *„căci nu săvârşesc ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc" (Rom.* 7, 15) şi pentru unificarea puterilor sufletului nostru „întru UNUL Dumnezeu".

[1] Pe lângă metodele clasice, manipularea a trecut chiar la metode „ezoterice", mai exact vrăjitoreşti, prin care, de ex., alegerile se câştigă prin manipularea populaţiei (nepăzită prin Sfintele Taine) de către demoni trimişi de anumiţi „specialişti" în campanii electorale.

[2] Vezi *supra* n. Stalin-Hitler, şi Ernst MECKELBURG, *Agenţii PSI. Manipularea conştiinţei noastre,* trad. de Şerban Nastasia, Ed. Nemira, Buc, 1996. în occident, de la o perioadă bună de timp au început să se dea şi doctorate în parapsihologie.

[3] Anson SHUPE; R. SPIELMANN, „Deprogramming: the New Exorcism", *American Behavioral Scientist,* voi. 20 (1977), p. 941-956.

[4] Aşa îi numea Karl Popper într-o scrisoare din 1984, către anti-psihiatrul Thomas Szasz. Vezi la www.szasz.com/popper.html.

[5] Despre aceste tehnici există manuale. Vezi *şi Deprogramming: The Constructive Destruction of Belief.*

A Manual ofTechnique, un manual din anii '70 citat şi de Stephen G. POST, *art. cit.,* p. 372.

[6] John E. LEMOULT, „Deprogramming members of religious sects", *Fordham Law Review,* voi. 46 (1977-1978), p. 603, 640.

Aceasta este pe de o parte intoleranța, iar pe de altă parte, există toleranța greșită, care astăzi se manifestă prin concepția că nimeni nu poate stabili adevărul unei religii sau învățături şi de aceea toate vor fi tratate egal, considerându-se la fel de „sănătoşi" şi cei care aparțin unor grupări oculte şi cei care aparțin Bisericii.

Savanților ştiinței de azi, influențați de duhul lumesc şi alte duhuri, le este foarte greu şi în acelaşi timp incomod, să creadă că un creştin poate cunoaşte pe Dumnezeu şi îşi poate modela întreaga viață în funcție de relația personală şi vie cu acel Dumnezeu. De aceea, ei combat această filozofie de viață numind-o în multe feluri: superstiție, obscurantism, misticism, fanatism, fundamentalism, paranoia.

Psihiatria este o disciplină foarte *politically correct* deoarece ea pretinde că dă o soluție neutră din punct de vedere religios problemelor noastre, o soluție ce poate fi acceptată de oricine, indiferent de credința sa. Dar aşa ceva nu există. Orice opțiune este una religioasă, chiar şi negarea „religiei". Căci a nu opta pentru tămăduirea întru Hristos înseamnă implicit a opta pentru tămăduirea „alternativă", în preajma lui „cornilă", căci *„cine nu este cu Mine este împotriva Mea"(Mt.* 12,30).

Una dintre legăturile existente între aceste noi discipline şi noua toleranță este următoarea: pretinzându-se discipline ştiințifice, deci neutre din punct de vedere religios, ele nu încearcă deloc să intervină în credința pacientului.

Psihiatria, nefolosind drept criteriu al bolii şi cuvântul lui Dumnezeu, nu reuşeşte să-şi ajute pacienții, ci mai mult să-i încurce în drumul spre mântuire. Astfel, se vorbeşte cu bucurie despre faptul că psihiatrii americani au reuşit în cea mai mare parte să reziste tentației de a medicaliza convertirile religioase şi de a-i declara bolnavi sau nebuni pe „nonconformiştii religioşi sectari", mai ales cei din *noile mişcări religioase* (NRM). Dar dacă mai demult se „medicaliza" convertirea la o sectă, acest fapt încă arăta nocivitatea acelor secte, pe când dacă acum nu se mai consideră „sectanții" nici măcar bolnavi psihic (ceea ce era oricum o greşeală) omul va crede că toți sunt sănătoşi, fiind doar „diferiți". Greşeala stă în faptul că psihiatrul, erijându-se în autoritatea supremă care defineşte „boala mintală" şi *realitatea,* fiindcă nu tratează problema dintr-o perspectivă integrală (creştină), va spune că sectarul nu e bolnav, când de fapt acela este bolnav, de o boală necunoscută de psihiatru. Şi a-l declara sănătos, induce în mintea oamenilor toleranța față de aceste devieri de la adevărul dreptei credințe, devieri care nu sunt deloc mai puțin importante decât leziunile de pe creier ale bolnavilor psihic. „Psihiatrul acționează adesea ca paznicul definițiilor oficiale ale realității. Din nefericire, în chestiuni de credință religioasă, evaluarea psihiatrică este de multe ori inadecvată"[1]. Un autor a exprimat foarte concis cum se poate manipula opinia publică prin prisma unei viziuni care medicalizează sau politizează o mişcare religioasă, lucru care de altfel pare să se fi întâmplat şi în cazul Tanacu: „o religie devine un cult; prozelitismul devine spălarea creierului;

[1] R. RUBINSTEIN, „Who Shall Define Reality for Us?" (Cine va defini realitatea pentru noi?), în *New Religion and Mental Health: Understanding the Issues,* New York, 1980, p. 12 citat de Stephen G. POST, *art.cit.,* p. 372.

încercarea de a convinge devine propagandă; misionarii devin agenţi subversivi; schiturile, mănăstirile devin închisori; sfântul ritual devine purtare ciudată; rânduielile religioase devin comportament anormal; evlavia şi meditaţia devin transe psihopatice"[1].

Asociaţia Americană de Psihiatrie (AAP), cea care editează şi DSM-ul, a publicat în 1989, un *Ghid asupra posibilului conflict între credinţa religioasă a psihiatrului şi practica psihiatrică*[2]. Mai întâi trebuie să spunem că acest document a fost alcătuit de *Comitetul pentru Religie şi Psihiatrie* din cadrul AAP. Având în vedere că opiniile susţinute în acest document sunt făţiş împotriva unei abordări creştine a psihiatriei, nu credem că este o coincidenţă faptul că atât preşedintele (M. Galanter, psihiatru evoluţionist cu studii la Universitatea evreiască Yeshiva) cât şi vicepreşedintele acestui Comitet (Herzl R. Spiro) aparţin religiei mozaice. Ca şi în cazul Istoriei Religiilor unde tot un reprezentant al poporului evreu (Zwi Werblowsky) cerea ca cercetarea ştiinţifică să nu fie influenţată de credinţa personală, şi aici se încearcă impunerea aceluiaşi punct de vedere, pentru a bloca orice manifestare creştină în spaţiul public.

In acest document se spune un lucru aparent normal, anume că „psihiatrii trebuie să păstreze respectul pentru credinţele pacienţilor". De fapt, prin acest ghid se interzice strict orice încercare a psihiatrului de a ajuta pe „pacient", care e şi el un chip al lui Dumnezeu, să cunoască pe Dumnezeul cel adevărat. „Nu trebuie să fie oferite concepte religioase sau ritual, drept înlocuitor pentru concepte de diagnostic acceptate sau pentru practica terapeutică" se mai spune în acest ghid. Se dau şi câteva exemple despre cum trebuie înţeles acest ghid: „Un psihiatru a început să trateze o persoană homosexuală de depresie. Atenţia iniţială a tratamentului a fost asupra depresiei, având în vedere că pacientul nu căuta tratament pentru orientarea sa sexuală. După ce a dispărut depresia, subiectul homosexualităţii a căpătat mai multă importanţă în terapie. Numai după considerabile investigaţii terapeutice asupra pacientului terapeutul a recunoscut că aprecia orientarea sexuală a pacientului ca fiind păcătoasă". Este evident din acest exemplu că în agenda politică a psihiatriei nu este permisă nici o fărâmă de viziune creştină. Al doilea exemplu se referă la faptul că un psihiatru creştin i-a cerut unei persoane nereligioase, ce avea o gravă depresie să se roage împreună[3].

[1] Jeremiah GUTMAN, „Constituţional and legal aspects of deprogramming", p. 210 citat în Th. ROBBINS, D. ANTHONY, „Deprogramming, Brainwashing and the Medicalization of Deviant Religious Groups", *Social Problems,* voi. 29 (1982), nr. 3, p. 292.

[2] M. GALANTER; Herzl R. SPIRO; Paul C. MOHL, „Guidelines for possible conflict between psychiatrists' religious commitments and psychiatric practice", *American Journal of Psychiatry,* voi. 147 (1990), p. 542.

[3] O critică a acestor exemple a fost făcută de profesorul de psihiatrie Robert HIERHOLZER de la Universitatea din California în „A Critique of the Clinical Examples for the APA's *Guidelines Regarding Possible Conflict Between Psychiatrists' Religious Commitments And Psychiatric Practice",* în *Ethics & Medicine. An internaţional Journal of Bioethics,* voi. 17 (2001), nr. 2. Aici se demonstrează că exemplele nu sunt clare, că au un limbaj părtinitor, autorul arătând mai ales faptul că relaţia dintre credinţa psihiatrului, practica sa terapeutică şi credinţa pacientului este mult mai complexă. De ex., dacă se condamnă influenţa credinţei unui psihiatru că homo-

într-o altă carte cu titlul *„Sfinţi şi nebuni: Cum psihiatrii deschid calea spre o nouă ştiinţă a sufletului"* scrisă de autorul de origine evreiască Russell Shorto, se combat psihoterapeuţii creştini (christian counseling) pe motiv că încurajează pe pacienţi spre creştinism şi se dau alte modele de terapeuţi care au o „înclinaţie ecumenică"[1]. Vedem iarăşi atotcuprinzătotul duh tolerant că se manifestă şi aici, unde cuvântul „ecumenic", nu mai este restrâns la creştinism, ci este folosit în sensul de „inter-religios".

Foarte grav este că în noua ediţie a ghidului bolilor mentale *Diagnostic and Statistica! Manual of Mental Disorders (Manual de diagnostic şi statistică a tulburărilor mentale)* DSM IV[2], numit chiar „Biblia sănătăţii mentale", „zeul toleranţei" şi-a pregătit un loc confortabil. Astfel, deşi, spre bucuria multor oameni religioşi, acolo şi-a făcut apariţia o nouă categorie numită „Problemă spirituală sau religioasă", scoţând astfel din sfera bolilor mintale, anumite trăiri cu caracter religios, totuşi observăm aici un pericol. Această nouă catalogare a trăirilor religioase, apare pe fondul ascensiunii fenomenului religios din zilele noastre[3]. Şi psihiatria şi-a dat seama că nu mai poate ignora sau stigmatiza, cum o făcea în trecut, acele trăiri religioase ale oamenilor care sunt mai presus de înţelegerea lor. De aceea acum le tolerează pe toate, neştiind că unele sunt foarte periculoase şi altele nu. O altă interpretare a introducerii acestei noi categorii este aceea că psihiatria încearcă, dând dovadă de o „impertinenţă" şi o trufie nemaiîntâlnită, să trateze nişte probleme cum ar fi „pierderea sau punerea sub semnul întrebării a credinţei, problemele asociate cu convertirea la o nouă credinţă sau punerea

sexualitatea e păcat, la fel ar putea să se condamne şi influenţa convingerii unui psihiatru că avortul este o „alternativă". Dar despre cea de-a doua variantă nu se vorbeşte, pentru că avortul ca şi homosexualitatea nu sunt considerate păcate în concepţia „Comitetului".

[1] Russell SHORTO, *Saints and Madmen: How Pioneering Psychiatrists are Creating a New Science of the Soul,* Owl Books, 2000. Dar cei care promovează această abordare ecumenică cine sunt? Iată ce spunea în altă parte acelaşi autor: „Orientarea mea este seculară, dar cred de asemenea, că toate religiile conţin mai mult sau mai puţine părţi egale de adevăr, ce s-au corupt prin reziduu-ul personal şi cultural".(„Faith at Work" în *New York Times Magazine,* 31 oct. 2004) In acest articol autorul îşi arată indignarea faţă de o mişcare americană prin care este încurajată afirmarea credinţei la locul de muncă. Acesta a scris de asemenea şi o carte în care neagă dumnezeirea Mântuitorului.

[2] Prima ediţie a acestui manual a apărut în 1952 enumerând 106 boli mentale. A doua ediţie 1968 avea deja 140 de boli mentale. Unul dintre scopurile editării acestui manual este acela de a uniformiza (globaliza) falsa învăţătură despre boli mintale, în întreaga lume, deoarece el este recunoscut ca principala călăuză în diagnosticarea psihiatrică. în SUA, companiile de asigurări medicale nu plătesc asistenţă psihologică, dacă diagnosticul nu este bazat pe o boală ce se regăseşte în acest Manual. Cartea are o influenţă covârşitoare, după ea învăţând şi studenţii români de la Facultatea de Psihologie şi nu numai.

[3] încă din 1937, M. Eliade lansa în lumea ştiinţifică ideea revoluţionară că faptele supranaturale, descrise în folclorul religiilor lumii, nu sunt bazate pe închipuire, ci „au la bază *fapte* şi nu *plăsmuiri fantastice" (Folcorul ca instrument de cunoaştere,* 1937 şi reeditat în 1978) apud I. P. CULIANU, *Mircea Eliade,* trad. de Florin Chirițescu, Ed. Polirom, Buc, 2004, p. 238. Imaginaţie este de fapt, la cei care cred că acele fapte se petrec doar în imaginaţie, ele fiind cu totul reale. De asemenea unii autori spun chiar că lumea contemporană, datorită renaşterii interesului pentru spiritualitate, poate fi numită „post-seculară".

sub semnul întrebării a valorilor spirituale care pot să nu fie în legătură cu o biserică sau instituție religioasă organizată" (DSM IV-TR, trad. rom., p. 741). Probleme pentru care psihiatrul cu greu poate avea pregătirea teoretică şi mai ales duhovnicească pentru a le trata. Faptul că psihiatrii au ajuns să se ocupe de problemele spirituale ale oamenilor arată pe de o parte că aceştia nu mai văd o prea mare deosebire între partea medicală de care ar putea să se ocupe ei şi partea sufletească şi duhovnicească care intră în „atribuțiile" preotului, şi pe de altă parte este un semn că clerul occidental nu mai are harul şi pregătirea necesară pentru a trata sufletele şi a satisface nevoile duhovniceşti ale enoriaşilor lor.

Deşi a început să se vorbească despre spiritualitate şi religie, nu se vorbeşte deloc de Dumnezeu şi cu atât mai puțin de Domnul nostru Iisus Hristos. Se spune că psihiatrii trebuie să fie toleranți, să respecte convingerile religioase ale pacienților, dar aceasta nu dintr-o îngăduință creştină ce aşteaptă cu răbdare întoarcerea la Hristos a acelora, ci din perspectiva unei sensibilități față de „diversitatea culturală".

Unul dintre co-autorii acestui nou capitol din DSM IV, profesorul de psihologie David Lukoff, a avut în anul 1971, după cum singur mărturiseşte, „o criză spirituală - convins fiind că este reîncarnarea lui Buda şi Hristos, având misiunea mesianică de a salva lumea"[1]. „Pentru a vă crea o imagine mai clară legată de activitatea mea este util de ştiut că în 1971 am trecut şi eu printr-o astfel de experiență, determinată de prima mea experiență cu LSD[2]. Am trăit atunci 2 luni convins că eram reîncarnarea lui Buddha şi Christos, scriind chiar o carte sfântă de 47 de pagini pentru a unifica lumea în noua religie universală pe care aş fi vrut să o creez. La vremea respectivă mi s-a părut o idee bună. ... Am lucrat de asemenea cu şamani americani care m-au ajutat să integrez această experiență şi să controlez intrarea şi ieşirea din astfel de stări extatice. ... Am aflat atunci că experiența mea ar fi fost diagnosticată ca schizofrenie, conform DSM II, existent la acea vreme. în DSM IV aceasta ar putea fi catalogată şi ca o tulburare psihotică indusă de halucinogene, dar eu o consider ca fiind trezirea mea spirituală. Desigur, cele două interpretări diferite conduc la metode de tratament diferențiate"[3]. Doctorul Francis Lu, de origine chinezo-americană, al doilea psihiatru coautor al noii categorii din DSM, este interesat de budism şi spunea că „în 1978 a avut o revelație că într-un fel scopul meu în viață este să aduc laolaltă Estul şi Vestul"[4].

[1] Acesta a scris şi un curs referitor la problemele spirituale şi religioase, „DSM-IV Problemă religioasă şi spirituală". Cursul se află şi la adresa: www.spiritualcompetency.com/dsm4/dsmrsproblem.pdf. Este de asemenea şi membru în comitetul redacțional al *Revistei de Psihologie Umanistă* din America.

[2] Acidul lisergic dietilamida. Una dintre cele mai puternice substanțe halucinogene cunoscute, folosit de mulți tineri ca drog pentru a evada din lumea reală.

[3] Fragment dintr-un interviu cu D. Lukoff apărut în jurnalul online *(Buletinul Psihologiei Transpersonale,* nr. 6/2002) al *Asociației Române de Psihologie Transpersonală.* Vezi la: www.arpt.ro/RO/TPBuletin/6-2002.htm.

[4] Peter STEINFELS, „Psychiatrists' Manual Shifts Stance on Religious and Spiritual Problems", *New York Times,* 10 febr. 1994, p. A16.

D. Lukoff spune că „o cercetare recentă a arătat că experiențele mistice nu sunt considerate patologice de către marea majoritate a terapeuților din SUA, aceasta fiind o schimbare majoră față de perspectiva lui S. Freud sau A. Ellis, şi alți teoreticieni importanți din psihologie care considerau experiențele religioase ca fiind patologice. Experiențele mistice pot fi copleşitoare şi distructive, dar o dată integrate conduc la o transformare pozitivă a sănătății, a armoniei interioare, precum şi a relațiilor inter-personale.... Multe culturi din Orient sau America consideră situațiile de criză spirituală ca fiind o experiență obişnuită, însă în culturile occidentale ale industrializării astfel de experiențe sunt ceva neobişnuit şi pot conduce la diagnostice precum tulburări psihotice sau disociative" *(Ibid,* LUKOFF). Astfel, deşi începe să se schimbe mentalitatea în ce priveşte trăirile religioase ale omului, privite din perspectiva psihiatriei, totuşi nu este suficient pentru însănătoşirea duhovnicească a omului. Astăzi se apelează, chiar în spitale, fără discernământ duhovnicesc, la tot felul de tehnici aşa-numite 'alternative'[1] de vindecare (meditația, „tehnici de imaginație") despre care creştinul ştie că pot deschide calea unor influențe supranaturale demonice. De ex., Marc Galanter, preşedintele *Comitetului pentru Religie şi Psihiatrie* al APA, a scris o carte cu titlul: *„Spiritualitatea şi Mintea Sănătoasă: Ştiință, Terapie şi Nevoia unui Sens Personal"* (Oxford University Press, 2005) în care, deşi recunoaşte folosul practicilor spirituale, totuşi „nu prezintă o definiție precisă a spiritualității[2]" şi vorbeşte despre diverse tipuri de *spiritualitate:* creştină, şamanică, islamică, indiană, diverse forme de meditație, medicină alternativă, ayurveda, yoga şi logoterapia lui Victor Frankl, punându-le pe toate pe acelaşi plan etc. Tot aici autorul susține teoria evoluționistă şi afirmă: „Chiar şi cele Zece Porunci pot fi privite ca o adaptare evoluționistă ce asigură caracter moral adecvat şi evitarea competiției şi conflictelor din interiorul unui grup" (p. 46). Iar în altă parte, preluând tezele lui Konrad Lorenz, pomenit mai sus, consideră altruismul o trăsătură apărută de-a lungul evoluției (p. 43), spunând că această „genă altruistă" există şi la animale, ea ajutând la conservarea speciilor. Apogeul acestui mod periculos de a privi „spiritualitatea", a fost exprimat de un gânditor de religie mozaică, Herbert Benson: „Introducerea meditației în sistemul medical a putut fi posibilă datorită muncii de pionierat a lui Herbert Benson de la Universitatea Harvard. El a demonstrat beneficiile meditației în cazul mai multor probleme medicale. Benson considera că medicina trebuie să încorporeze metode de autovindecare precum rugăciunea şi meditația, deoarece din punct de vedere medical nu contează dacă Dumnezeu există sau nu, marele beneficiu fiind de fapt credin-

[1] Multe dintre aceste „alternative" sunt de fapt încercări de a introduce în mentalul creştin teorii necreştine. Toată această înflorire a unor aşa-numite *alternative* apărute în multe domenii ale vieții contemporane este tot un rod al teoriei relativității adevărului. Astfel, alternativa la un adevăr unic este adevărul „multiplu", în care, fiind relativizat conceptul de adevăr, sunt acceptate mai multe *alternative* de adevăr. *Alternativa* la o căsătorie normală este o „căsătorie" împotriva firii. Alternativa la o medicină normală, sunt numeroasele mijloace de tămăduire ce implică diverse filozofii orientale şi alte procedee oculte (medicina alternativă).

[2] Vezi recenzia psihiatrului Dan G. BLAZER din *American Journal of Psvchiatry,* voi. 163 (Iun, 2006), p. 1115.

ța. Iar dacă Dumnezeu există, cu atât mai bine, spunea el" (D. LUKOFF, *art.cit.).* Prin experimentele sale acesta se străduia să demonstreze că rugăciunea îi ajută chiar şi pe oamenii care nu cred în Dumnezeu. Aceşti „savanți", deşi confirmă încă o dată credința creştinilor în puterea rugăciunii, privesc rugăciunea dintr-o perspectivă evoluționistă, considerând-o, ca şi „ideea de Dumnezeu" şi de viață viitoare, nişte simple unelte ce au fost folosite de om doar pentru că ajută la supraviețuirea „speciei".

Mentalitatea din spatele noii categorii numită „Problemă religioasă sau spirituală" este una greşită, deoarece pune pe acelaşi plan al „experiențelor spirituale", atât activități creştine cât şi practici necreştine care, majoritatea, sunt cazuri elementare de înşelare. De ex., D. Lukoff, explicând într-un curs ce este „trezirea Kundalini" (o practică hindusă asociată cu yoga) enumera câteva simptome fizice ale acestei „treziri": senzații de arşiță, tremurat, râs sau plâns involuntar, vorbire în limbi, greață, diaree sau constipare, mişcări şi sunete animalice"[1]. Dar, după cum ştim, acestea sunt binecunoscute semne ale prezenței demonice, explicate de Sfinții Părinți şi exemplificate cu sute de cazuri în *Viețile Sfinților.* în acelaşi curs sunt dezbătute diverse aspecte în legătură cu clarviziunea, telepatia, fenomenul poltergeist, viziunile, şamanismul („şamanismul este cea mai veche religie şi artă de vindecare a umanității, datând din era Paleolitică", p. 58), întâlniri cu extraterestri. Despre posedare se spune că este „cea mai populară formă de unire cu divinul din istoria umanității" (p. 68) şi se pune semnul egal între vorbirea în limbi a Sfinților Apostoli (considerată drept posedare) şi veritabila posedare a celor care „vorbesc în limbi" în diverse secte din zilele noastre[2]. Vorbind despre prezența „religiilor" pe internet autorul consideră că prin propagarea cunoştințelor despre cât mai multe practici spirituale „internetul ar putea juca un rol major în sporirea toleranței religioase, un efect ce ar putea avea profunde implicații pentru pacea lumii" (p. 98).

Dacă înainte erau considerate patologice, acum, înşelările „privite dintr-o perspectivă religioasă este o cale de a valida experiența prin care trec aceşti oameni, dându-le posibilitatea să o integreze şi să atingă un nivel superior de funcționare", spunea Dr. Robert Turner, cel de-al treilea coautor al noii categorii din DSM[3]. Dar „a valida" şi „integra" în viața proprie, fără discernământ, experiențe care uneori pot fi demonice, au încercat şi unii creştini şi au avut sfârşit urât.

[1] Vezi cursul acestuia: *„DSM-IV* Religious and Spiritual Problems", la adresa: www.spiritualcompetency.com/dsm4/dsmrsproblem.pdf, p. 47.

[2] O abordare psihiatrică creştină a *răului* (ce include bineînțeles existența diavolului) găsim în cartea psihiatrului american Dr. M. Scott PECK, *Psihologia minciunii,* trad. de Lucian Popescu, Curtea Veche Publishing, Buc, 2003. Vezi şi mai jos, n. 548. Dacă aceştia pun glosolalia pe seama diavolului, *Dicționarul de Psihiatrie* (C. Gorgos) o pune pe seama bolii mintale: „glosolalie apare în limbajul schizofrenicului" (voi. II, p. 273). Deşi probabil că este şi un atribut al unor oameni bolnavi, ar fi trebuit să se facă deosebirea netă dintre harisma Duhului Sfânt, intervenția diavolului şi tulburarea judecății omului.

[3] Peter STEINFELS, „Psychiatrists' Manual Shifts Stance on Religious and Spiritual Problems", *New York Times,* 10 febr. 1994, p. A16.

0 asemenea „egalizare" a experienţelor ce ţin de planul duhovnicesc sau demonic nu numai că periclitează mântuirea oamenilor, ci, nerespinse la vreme, practicile necreştine riscă să îmbolnăvească mai rău omul, ducându-1 până la moarte fizică, mai ales pe noi, oamenii zilelor noastre, care suntem atât de puţin cunoscători ai legilor duhovniceşti şi atât de neantrenaţi în lupta duhovnicească.

Această abordare sincretistă şi vagă a chestiunilor „spirituale" este cel mai propice teren pentru diavol de a ne înşela, deoarece lipseşte criteriul sănătos după care putem recunoaşte ce experienţă „spirituală" e demonică, dăunătoare şi care nu. Golul lăsat de lipsa creştinismului autentic va fi umplut de această nouă spiritualitate, care va fi lup îmbrăcat în haine de oaie creştină. Omul nemaiştiind ce este creştinism şi ce nu, va accepta tot felul de practici „spirituale" în viaţa sa, crezând că sunt inofensive. Spunea Părintele Serafim Rose: „Un lucru atât de vag [era vorba de blocul negru de piatră din capela „ecumenică" de la ONU] este exact ceea ce îşi doreşte diavolul pentru a pune gheara pe el. în oricare credinţă particulară poţi greşi, dar cel puţin îţi pui inima în ea, iar Dumnezeu poate să ierte orice fel de greşeli. însă dacă nu ai nici o credinţă religioasă anume şi te dăruieşti unei idei vagi precum aceasta, atunci diavolii intră şi încep să-şi facă lucrarea" (Ierom. DAMASCHIN, *Viaţa şi lucrările...,* p. 850). Iar masoneria spune: „Francmasoneria exista ca o scăpare de constrângerile denominaţiilor şi facţiunilor, către o sferă în care oamenii se concentrau asupra ceea ce îi unea, nu ceea îi dezbina. Nedefinind «religia cu care toţi oamenii sunt de acord», Anderson este evaziv într-un sens, dar în acelaşi timp face apel la un ideal. Ambiguitatea devine o virtute, căci orice încercare de definire precisă ar fi fost distructivă. Sarcina sa era să construiască un cadru larg, nu să aducă o nouă dogmă pentru o nouă denominaţie. Ambiguitatea sa poate ar trebui privită ca măiestrie"[1].

„După cum foarte mulţi ştiu, introducerea sau eliminarea unei categorii de diagnostic din DSM este într-un anume grad, o decizie politică. Amintiţi-vă că DSM este cartea de bază a Asociaţiei Psihiatrilor Americani (A.P.A.). Ei numesc toate comitetele cu o reprezentare interdisciplinară cât mai redusă, iar editura lor este cea care publică lucrarea. în mod real, *DSM-ul este o mică industrie,* care include cărţi de prezentare a cazurilor, manuale de tratament, ghiduri de buzunar ş.a.m.d." (D. LUKOFF, *art.cit.).* Auzind aceste afirmaţii, ne întrebăm care este deosebirea dintre folosirea psihiatriei de comunişti în scopuri ideologice anticreştine şi cea de astăzi, a acestei Asociaţii ce dirijează opinia publică internţională prin monopolul pus asupra definirii sănătăţii mentale?! „In fosta Uniune Sovietică şi în câteva ţări est europene, diagnosticele în stil politic erau puse de psihiatrii asociaţi cu KGB-ul şi alte agenţii naţionale de securitate"[2].

[1] Vezi articolul din revista editată de Supremul Consiliu masonic american, jurisdicţia de sud: David STEVENSON, „James Anderson: Man & Mason", *Heredom,* voi. 10 (2002), p. 118.

[2] Robin J. MUNRO, „Political Psychiatry in Post-Mao China and its Origins in the Cultural Revolution", *Journal of the Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), nr. 1, p. 98.

Deci, se observă manifestarea *corectitudinii politice* chiar şi în aşa-numita *ştiinţă* a psihiatriei[1]. Cercetătorii luptă pentru crearea unui mod de diagnosticare care să nu fie influenţat în nici un fel de vreun criteriu creştin de abordare a bolii. Ca urmare a ideologiei atotstăpânitoare a toleranţei, în 1973 homosexualitatea nu mai este definită în DSM ca fiind o tulburare mintală. Această schimbare a fost susţinută şi de *Asociaţia Americană de Psihologie* care este cea mai mare asociaţie de psihologi din lume. Această Asociaţie a declarat că „a fi homosexual este la fel de sănătos ca şi a fi heterosexual" şi tot ea susţine şi legalizarea căsătoriilor între persoane de acelaşi sex[2] considerând că nelegalizarea înseamnă discriminare. De asemenea, şi definiţiile în ce priveşte pedofilia ale acestui manual sunt foarte discutabile[3] din punct de vedere creştin. Un psihiatru de la Universitatea Harvard spunea că „este timpul ca Asociaţia Americană de Psihiatrie să desemneze rasismul extrem ca fiind o problemă de sănătate mintală"[4]. Dar această schimbare nu ar însemna decât minimalizarea responsabilităţii morale a celui ce suferă de ură împotriva unor persoane (rasistul) şi deschiderea drumului pentru categorisirea şi a altor „indezirabili" ca bolnavi mintal.

Acest *Manual de diagnostic şi statistică a tulburărilor mentale*[5] pare mai degrabă a fi un *îndreptar de spovedanie* ce clasifică diverse păcate, decât o descriere ştiinţifică total deosebită de viziunea creştină. *Manualul* nu este decât un model-tip al absurdului gândirii, un mutant născut din dorinţa de a da alt nume unui lucru ce a fost deja definit de Dumnezeu, anume păcatul. Situaţia absurdă în care se află cel care încearcă să se împotrivească realităţii şi să numească negrul alb este dovedită şi de faptul că „deşi acest manual oferă o clasificare a tulburărilor mentale, trebuie admis că nici o definiţie nu specifică în mod adecvat limite precise pentru conceptul de «tulburare mentală»" (p. XXIX). Această imposibilitate se datorează pistei greşite pe care a pornit această pseudoştiinţă încercând să ascundă păcatul sub diverse alte denumiri. Căci ce altceva decât păcate sunt: *Tulburări sexuale (pedofilia, voyeurismul, masochismul, abuzul sexual*[6]*); Tulburări în legătură cu o Substanţă* (alcoolul, diverse droguri, nicoti-

[1] Despre influenţa nefastă a *corectitudinii politice* asupra sistemului de sănătate contemporan vezi şi cartea profesoarei psihiatru de la Yale University, Sally SATEL: *PC, M.D.: How Political Correctness Is Corrupting Medicine,* Basic Books, 2002. Aici promotorii medicinei politically correct sunt numiţi „îndoctrinologi".

[2] Vezi despre acestea site-urile: www.psychologymatters.org/hooker.html şi rezoluţia www.apa.org/pi/lgbc/policy/marriage.pdf.

[3] Vezi despre aceasta site-ul: *National Association for Research and Therapy of Homosexuality:* www.narth.com/index.html.

[4] Alvin F. POUSSAINT, „They hate. They kill. Are they insane?", *New York Times,* 26 august 1999, p. 17.

[5] Vom folosi pentru exemplificare ediţia DSM-IV-TR, apărută în SUAÎn 2000 şi în România în 2003 la Asociaţia Psihiatrilor Liberi din România, trad. Dr. Marin Stancu, Bucureşti.

[6] Amintim şi faptul că atitudinea psihiatriei faţă de păcatul lui Onan, este total diferită de cea a Bisericii care opreşte de la împărtăşanie pe cel care-1 practică. „Frecvenţa masturbaţiei în etapele critice de vârstă exclude interpretarea ei ca un fapt patologic; nu are semnificaţie patologică în copilărie, în adolescenţă şi la adultul frustrat.... Au fost şi continuă să fie răspândite concepţiile conform cărora debilitatea mintală, tulburarea psihică, tulburările de dinamică sexuală

na-fumatul, cafeina); *Tulburări afective* (depresia); *Tulburări de Comportament Alimentar (anorexia şi bulimia nervoasă* - când, din slavă deşartă sau grijă exagerată de trup, mănânci prea puţin sau prea mult); *Tulburările Controlului Impulsului* despre care se spune că „elementul esenţial al tulburărilor controlului impulsului îl constituie incapacitatea de a rezista unui impuls sau tentaţii de a efectua un act dăunător persoanei respective sau altora" (p. 663). Ce definiţie mai exactă a patimii poate fi decât aceasta? în această categorie sunt enumerate câteva arhicunoscute patimi omeneşti: *tulburarea explozivă intermitentă* (o pretenţioasă şi mincinoasă denumire ce ascunde păcatul grosolan al mâniei), */cleptomania, piromania, jocul de şansă patologic; tulburarea de personalitate paranoidă* („un pattern de neîncredere şi suspiciune pervasivă faţă de ceilalţi, astfel că intenţiile acestora sunt interpretate ca răuvoitoare" p. 690) nu e altceva decât *păcatul bănuielii* descris atât de bine de Avva Dorotei încă din sec. V; la *Tulburarea de Personalitate Schizotipală* este enumerat ca fiind criteriu de diagnostic „credinţa în clarviziune" (p. 701). De aici şi până la intoleranţa faţă de alte învăţături creştine care nu se pot explica raţional, nu este decât un pas. *Tulburarea de Personalitate Antisocială (psihopatia)* este iarăşi un alt nume dat unei stări păcătoase caracterizată prin: „pot comite în mod repetat acte care sunt motiv de arest; desconsideră dorinţele, drepturile sau sentimentele altora, mint în mod repetat, fac uz de alibiuri, escrochează pe alţii, comit acte de agresivitate corporală, ei pot avea o stimă de sine exagerată şi arogantă, etc" (p. 702). *Tulburarea de Personalitate Histrionică (expresia comportamentală a dorinţei de a fi în centrul atenţiei)* nu pare a fi altceva decât păcatul slavei deşarte şi lipsa unei vieţi duhovniceşti care ar satisface nevoia de dragoste a celui ce caută aprecierea celorlalţi: „indivizii cu această tulburare sunt iritaţi când nu se află în centrul atenţiei şi fac orice pentru a ajunge" (p. 711). Acelaşi lucru se poate spune şi despre născocirea numită *Tulburare de Personalitate Narcisistică* unde „indivizii cu această tulburare au un sentiment grandios de autoimportanţă, îşi supraestimează capacităţile şi îşi exagerează realizările, cred că ei sunt superiori, aparte sau unici şi aşteaptă ca şi alţii să-i recunoască ca atare" (p. 714). *Tulburările Somatoforme* (hipocondria) şi *Tulburările Anxioase* (atacul de panică, stresul acut, agorafobia) nu par a fi cauzate decât de frica de moarte izvorâtă din lipsa de credinţă că viaţa noastră este în mâinile Domnului şi că „nici un fir de păr nu cade fără ştirea Lui". Sufletul omului smerit, chiar de s-ar ciocni cerul cu pământul, nu se tulbură, spunea un sfânt.

Acest *Manual* defineşte „gândirea magică" astfel: „credinţa eronată că propriile gânduri, cuvinte sau acţiuni vor cauza sau preveni un anumit deznodământ, într-un anume mod care sfidează legile înţelegerii comune ale cauzei şi efectului" (p. 823). Dar o astfel de definţie este de fapt o catalogare indirectă a multor învăţături creştine ca fiind „magice" şi „eronate". De ex., noi spunem că un păcat are anumite consecinţe duhovniceşti, că un necaz se datorează păcatului, că anumite invocări pot duce la îndrăcire, că un sfânt a adormit într-o zi de sărbătoare pentru

sunt datorate masturbării. Autorii moderni reafirmă însă că practica masturbării este normală în anumite circumstanţe" *(Dicţ. de Psihiatrie,* C. GORGOS, voi. 3, p. 46).

că aşa a vrut Domnul, că cineva se află într-un loc pentru că Domnul i-a spus etc. Şi toate acestea „sfidează legile comune ale cauzei şi efectului" dar nu şi pe cele duhovniceşti, necunoscute sau ignorate de autorii acestui *Manual.*

Această redenumire a păcatului este, după cum am arătat mai sus, o tactică specifică *corectitudinii politice* şi în cele din urmă a diavolului, care vrea, printr-o încâlceală retorică elitistă cu pretenţii de „ştiinţă" să ne facă să nu mai vedem păcatul ca fiind păcat, nici să încercăm să-1 lepădăm şi nici să ne căim cumva când facem răul. Un aspect pozitiv este totuşi că multe dintre aceste păcate sunt încă percepute ca devieri de la normal.

Aşadar toleranţa se foloseşte, din păcate, şi de aceste noi „ştiinţe" pentru a-şi asigura un loc trainic în conştiinţele oamenilor şi pentru a-i face să vadă negrul alb.

Pentru agenda *corectitudii politice,* a pune semnul de egalitate între boala reală trupească şi boala mintală, şi deci a considera că şi cea de-a doua îşi are cauzele tot într-o dereglare biologică, este foarte folositor, deoarece astfel se pun pe acelaşi plan toate felurile de comportamente indezirabile şi se tratează toate în acelaşi fel. Dar creştinul ştie că aşa-numita *boală mintală* (deci nu ceva provocat de leziuni ale creierului, care e boală trupească) este o consecinţă a liberului arbitru şi nu a unui determinism ateu, aşa cum ni se spune de noile „ştiinţe ale minţii". *Corectitudinea politică* nu ar admite niciodată o asemenea „discriminare religioasă" prin care să se spună că un comportament negativ ar fi cauzat de o rătăcire de la adevăr, de la creştinism, de la poruncile Domnului Iisus Hristos şi de aceea inventează nişte cauze ale comportamentului negativ care să nu aibă nici o legătură cu valorile morale sau creştine.

Astfel, în viitorul *DSM* Fcare va apărea în 2011, se doreşte abordarea „estimării riscurilor unei supra-diagnosticări sau sub-diagnosticări a condiţiilor clinice ca rezultat al stigmatului sau al unor influenţe legate de stereotipuri"[1], într-adevăr, omul când evaluează starea de sănătate a unui bolnav trebuie să dea dovadă de un fel de nepătimire, pentru a fi obiectiv în diagnosticare. Dar noi ştim că în cazul bolilor psihice, nu poate fi lăsat la o parte, ca posibilă cauză a bolii, nici faptul dacă aceea persoană duce o viaţă după poruncile Domnului sau nu. A defini rasismul ca fiind o „dereglare relaţională" sau „dereglare narcisistă de personalitate" *(Ibid.,* p. 256), înseamnă, de asemenea, a muta problema din planul patimilor (respectiv al patimii mâniei), al lipsei de dragoste, în planul clinic. A considera diferenţele religioase ca „prejudecăţi", este iarăşi o abordare politicaly correct. (p. 174). în această carte se vorbeşte ca despre o noutate în cercetare faptul că în stabilirea unei „probleme clinice" trebuie luate în considerare şi concepte precum „mânia lui Dumnezeu" (p. 20). Dar duhovnicii ştiu de mult acest fapt, ei fiind sfătuiţi de Sfinţii Părinţi să nu dea dovadă nici de prea multă asprime, dar nici de prea mult laxism în stabilirea „diagnosticului" şi canonului pentru un păcat. Se tratează problemele de familie apărute în familiile

[1] *A Research Agenda forDSMV,* (D. Kupfer, M. First, D. Regier, ed.), American Psychiatric Association, Washington DC, 2002, p. 288.

în care soții au credințe diferite (p. 173), dar Biserica demult a spus că acest fel de căsătorii mixte nu sunt rodnice.

Psihiatrul ortodox, D.A. Avdeev spunea că „din nefericire, mulți psihologi şi psihoterapeuți devin asemenea magicienilor medievali sau preoților păgâni"[1]. Din această perspectivă putem aminti şi interesul lui S. Freud pentru demonologie, ca şi al lui Jung pentru alchimie, cabala şi spiritism. Există mereu ispita ca omul de ştiință să caute o ştiință universală[2], care să explice taina omului şi ai cărei reprezentanți să devină respectivii inventatori, insinuându-se luciferic, aşa cum încearcă şi francmasonii sau unii membri ai comunității evreieşti, în rolul de preoți ai omenirii, care au răspunsul la marile întrebări ale lumii. în acest context, iată ce spunea un cunoscut psihiatru român despre Guenon şi Jung: „Ambii autori propun *soteriologii,* doctrine prin care oamenii au căutat, în epoca modernă, o formă de mântuire ..."[3]

într-un document oficial al Bisericii Ortodoxe Ruse, ce prezintă perspectiva creştină asupra bolii, se spune: „Plecând de la experiența sa multiseculară, Biserica avertizează şi asupra pericolului introducerii sub pretextul unei «medicini alternative» a practicilor magice şi oculte, care înrobesc voința şi conştiința oamenilor acțiunii puterilor demonice". Iar în ce priveşte bolile psihice, se afirmă că „metodele oculte de acțiune asupra psihicului, deghizate uneori în psihoterapie ştiințifică, sunt categoric inacceptabile pentru Ortodoxie"[4].

Interpretarea viselor, una dintre coordonatele de bază ala psihanalizei freudiene, constă de fapt în preluarea unei practici magice evreieşti şi transpunerea ei într-un aşa-zis cadru „ştiințific"[5]. Există foarte multe citate din Talmud care ar putea da mărturie despre aceasta. Mult timp s-a crezut că Freud nu a fost influențat de cultura evreiască din care provenea, dar noile cercetări arată că el a avut parte de o solidă educație religioasă iudaică (unde se studia limba ebraică, Talmudul, Biblia) şi a fost un student excepțional. S-a dovedit astfel, că el a avut cunoştințele necesare pentru a studia sursele religioase evreieşti în original, inclusiv Talmudul, în care este prezentă învățătura despre tâlcuirea viselor. Cercetătorii biografiei lui Freud spun, de asemenea, că acesta a ascuns sursele eveieşti ale ideilor sale, pentru a le face mai uşor acceptabile publicului[6]. Studiile arată că atât interpretarea viselor (preluată din Talmud), teoria freudiană despre sexualitate (influențată de Kabala) şi despre inconştient, relația psihanalist-pa-

[1] Vezi site-ul acestuia: http://daavdeev.ru/English/institute.htm.

[2] A descoperi o lege pentru toate, spunea savantul Stephen B. Hawking, ar însemna să pătrunzi mintea lui Dumnezeu.

[3] Din comunicarea psihiatrului Ion Vianu, susținută la Colegiul „Noua Europă" în cadrul colocviului *Actualitatea lui Jung* (20 oct. 2006). Publicată parțial în *Dilema Veche* 3 (2006), nr. 145, p. 10, cu titlul „Jung, Guenon şi criza lumii moderne".

[4] „Fundamentele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse", trad. de Ioan I. Ică jr, în *Gândirea socială a Bisericii,* (Ioan I. Ică jr şi Germano Marani, coord.), Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 239, 240.

[5] O bibliografie impresionantă (peste 100 de titluri) despre această practică iudaică, poate fi găsită la adresa: http://faculty.washington.**edU**/snoegel/dreamsanddreaminterpretatio.htm#general.

[6] David BAKAN, *Sigmund Freud and the Jewish Mystical Tradition,* Princeton, 1958 (reed. 2004).

cient (rabin-ucenic) sunt de fapt concepte religioase iudaice transfonnate într-o aşa-zisă ştiinţă[1]. Succesul pe care l-a avut Freud cu teoria sa despre interpretarea viselor poate fi motivat şi de eşecul tratamentelor bolilor psihice de până atunci şi de revigorarea practicilor oculte de tot felul ce erau la modă în vremea sa. Fiindcă se retrezise interesul pentru diverse practici necreştine, atunci şi faptul de a transforma o practică magică în „ştiinţă" a fost acceptat mult mai uşor. „1909: Freud, Jung şi Ferenczi sunt în Statele Unite, unde se pun exact aceleaşi întrebări ca în Europa. Există acolo medici care se interesează de mediumi, de personalităţi multiple, de spiritism, la mare modă de la 1840, de comunicarea pacienţilor cu universurile paralele. în această lume înfloritoare cucereşte Freud prin cele cinci conferinţe ţinute la Universitatea Clark din Massachusetts"[2].

Un aspect al toleranţei şi al unei anume „teorii a relativităţii" găsim chiar şi în teoria freudiană despre interpretarea viselor. Freud susţinea faptul că pot exista mai multe interpretări ale unui vis, care, deşi contradictorii, pot fi acceptate toate. „Interpretările alternative nu-1 deranjau niciodată. ... în opinia sa, interpretări diferite şi contradictorii puteau fi afirmate simultan"[3]. Această părere este în perfect acord cu cea a Talmudului care spune în tratatul *Berakoth:* „Erau douăzecişipatru de tâlcuitori de vise în Ierusalim. Odată am visat un vis şi am mers la toţi şi toţi au dat interpretări diferite şi toate s-au împlinit" (66b). în *Interpretarea viselor* Freud spune: „După ce am dus la bun sfârşit interpretarea unui vis, nu întotdeauna este lesne de decis dacă aceasta este una «perfectă» ... realitatea ne obligă să ne împăcăm cu o asemenea pluralitate de sensuri a viselor"[4]. „Tora, ni se spune, are şaptezeci de explicaţii - numărul 'şaptezeci' exprimând aici o cantitate infinită. Pe Muntele Sinai în momentul descoperirii (revelaţiei), fiecare membru al poporului evreu a avut experienţa şi interpretarea sa proprie, interpretând lucrurile în felul său propriu"[5]. Acest fel de a vedea lucrurile, deşi este adevărat că niciodată nu poţi cuprinde toate adâncimile cuvântului dumnezeiesc, este foarte asemănător cu gândirea ce predomină în ziua de azi, aceea a unei pluralităţi de adevăruri, şi este în totală discordanţă cu învăţătura Sfintei Scripturi care ne spune că, atunci când dreptul Iosif a tâlcuit vise *(Facere* 41), prin înţelepciunea dăruită lui de Domnul, el a dat *o singură* interpretare adevărată şi nu mai multe. Căci Duhul Sfânt întotdeauna este al certitudinii şi al păcii, nu al îndoielii, nesiguranţei, dilemei şi al angoasei provenite din ele. Despre aceasta încerca şi Părintele Stăniloae să-1 convingă pe filosoful Lucian Blaga, explicând că metafizicii, ca oricăror sisteme de om construite, îi lipseşte

[1] Despre aceste asemănări a scris pe larg Peter F. LANGMAN, „White Culture, Jewish Culture, and the Origins of Psychotherapy", *Psychotherapy,* voi. 34 (1997), nr. 2, p. 207-218.

[2] „Geopolitique de la psychanalyse. Entretien avec Elisabeth Roudinesco", *Le Magazine Litteraire,* nr. 449 (ian. 2006), p. 31.

[3] David BAKAN, *op. cit.,* p. 262 apud Miriam HUTTLER, *art.cit.,* p. 36.

[4] Cap. *Limitele interpretabilităţii,* în Sigmund FREUD, *Interpretarea viselor,* trad. de Leonard Gavriliu, Ed. Ştiinţifică, Buc, 1993, p. 475.

[5] Stephen FROSH, „Psychoanalysis and Judaism", în David M. BLACK, *Psychoanalysis and Religion in the 2 Ist Century: Competitors or Collaborators,* The New Library of Psychoanalysis, Routledge, 2006, p. 217.

certitudinea: „Conştiinţa filosofului constructor de sistem, sau a aderenţilor la sistemul lui, nu are convigerea că realitatea ultimă este aşa cum şi--o imaginează el"[1]. Lucru confirmat de Freud: „Chiar şi atunci când datorită propriei dexterităţi [aşadar nu datorită luminării dumnezeieşti, *n.n.]* ajungem în situaţia de a desluşi mai multe vise, rămâne să nu pierdem din vedere faptul că certitudinea unor asemenea interpretări stă sub semnul întrebării" *(Interpretarea viselor, ed. cit.,* p. 475). Ca toţi cei care nu-şi întemeiază cercetările pe cuvântul lui Dumnezeu, şi Freud, spre sfârşitul vieţii, şi-a dat seama că psihanaliza nu este cea mai bună cale de urmat: „Dacă aş trăi viaţa din nou, m-aş dedica mai degrabă cercetărilor fenomenelor oculte decât psihanalizei"[2]. Eliade nota în jurnalul său (19 iunie 1962): „Doctorul Servadio îmi spune că Freud s-a interesat întreaga lui viaţă de ocultism. N-a îndrăznit să o mărturisească pentru că, preciza el, teoria sexualităţii era deajuns de 'compromiţătoare' pentru a-i adăuga riscul de a se compromite cu'fantomele' *(Jurnal 1941-1969,* p. 443).

în vremea noastră visului i se dă o importanţă prea mare şi dăunătoare. De altfel, creşterea ei nu este decât rezultatul îndepărtării de viziunea creştină asupra lumii. Astfel la o editură specializată în editarea cărţilor de psihanaliză şi psihologie a apărut o carte cu titlul „Enciclopedia visului" (Ed. Trei, Buc, 2006) scrisă de un specialist american în religii „alternative" sau „non-tradiţionale" (James R. Lewis). într-o recenzie la această carte cineva se întreba într-un duh specific tolerantismului actual, vrând să arate că visul ar apropia cumva mai multe fenomene total diferite: „Ce legătură există între yoga, Sfântul Petru, droguri, psihoterapie şi amerindieni?"[3]. O altă prezenţă a visului, o găsim în filmul celebrului regizor Steven Spielberg, *Minority Report* unde este vorba de condamnarea *posibililor* criminali (căci nu se ştie sigur dacă nu se vor răzgândi) pe baza viselor „profetice" ale unor oameni cu mutaţii genetice ce pot vedea chiar şi dorinţele încă inconştiente ale omului. Este o interesantă exprimare a unei dorinţe mai vechi a creştinului, aceea de a scăpa chiar şi de gândurile rele, de a curăţa adâncurile inimii de orice dorinţă potrivinică poruncilor Domnului. Dar problema care se pune este aceea că filmul nu este doar ficţiune, căci există deja legi, după cum am mai arătat, care pot condamna pe cineva doar pe baza unor vini virtuale: „Guvernul britanic are în parlament o nouă lege de sănătate mintală care justifică detenţia numai pe temeiul unui posibil risc"[4]. Asemenea s-a întâmplat cu mai multe naţionalităţi (nemţi, japonezi, arabi mai nou) care de-a lungul vremii au fost în mod eronat bănuiţi ca fiind infractori, doar fiindcă făceau parte dintr-o naţiune sau religie care era considerată periculoasă, şi au

[1] Pr. Dumitru STANILOAE, *Poziţia domnului Lucian Blaga faţă de creştinism şi ortodoxie,* Ed. Paideia, 1997, p. 42.

[2] Fragment dintr-o scrisoare a lui Freud către Hereward Carrington (24 iulie 1921). E. JONES, *The Life and Work of Sigmund Freud,* (3 vols. 1953-1957), Basic Books, New York, p. 293 apud Miriam HUTTLER, *art. cit.,* p. 45.

[3] Victor IONESCU, „Despre eroi, iepuri şi motociclete", în *Dilemateca,* 2 (2007), nr. 10, p. 34.

[4] Sameer P. SARKAR; Gwen ADSHEAD, „What Price Security? - A Review of Steven Spielberg's *Minority Report", The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), p. 568.

fost închişi. „Când psihiatria sovietică a medicalizat dizidenta politică, psihiatrii americani şi englezi au fost critici pe drept cuvânt, dar acum ne paşte şi pe noi acelaşi risc" *(Ibid.,* p. 570). Acelaşi lucru îl constată şi un profesor de psihiatrie şi drept care vorbeşte despre „abuzul psihiatriei în Statele Unite", când prin noile legi pot fi reţinuţi, fără limită de timp, cei care, după o decizie destul de arbitrară, *ar părea* că reprezintă pericol pentru societate. Pentru cei care nu pot fi pedepsiţi pe motive legale (datorită verdictului *Vinovat dar bolnav mental),* se apelează la ajutorul psihiatrului, care printr-o simplă semnătură poate închide pe viaţă un om[1].

Problema interpretării viselor o găsim în literatura patristică încă din primele secole creştine când, în *Scara* Sfântului Ioan Sinaitul se spune că omul poate cunoaşte curăţia la care a ajuns chiar şi cercetând dacă mai păcătuieşte în vis în timpul somnului. Dumnezeu ne-a arătat o cale nu numai pentru interpretarea viselor, ci şi pentru curăţirea lor. Omul, ducând o viaţă plină de trezvie, aşa cum ne învaţă toţi sfinţii, poate ajunge să-şi stăpânească chiar şi activitatea „inconştientă" din timpul somnului. Acest lucru se ştia încă din perioada Vechiului Testament. Cuvântul *„eu dorm, dar inima mea veghează" (Cântarea Cântărilor 5, 2)* a fost tâlcuit de Sfinţii Părinţi în sensul că un creştin poate să fie „treaz" şi în timpul somnului. Sau, mai degrabă, curăţia inimii sale poate ajunge la aşa o stare minunată încât să nu mai păcătuiască nici măcar în vis, unde se spune că nu mai există cenzura proprie stării de trezie. Această stare de trezvie în timpul somnului este foarte firească, dacă ne gândim că somnul este o caracteristică a omului de *după cădere,* iar sfinţii, după cum se vede şi din vieţile lor (ca şi din viaţa oamenilor în vârstă) ajungeau să nu mai doarmă aproape deloc, considerând că viaţa omului trebuie să o imite pe cea a îngerilor: continuă slavoslovire a Domnului. De asemenea, cei care practică rugăciunea inimii, *cu meşteşug,* au ajuns să poată rosti mgăciunea în toată vremea, în timpul oricărei activităţi, precum şi în timpul somnului. Prin trezvie şi lucrarea harului dumnezeiesc omul poate ajunge să scape din robia patimilor, care, după cum constata şi Freud, îl făceau pe om să fie condus de nişte forţe a căror existenţă nu o conştientiza, fiind pur şi simplu „manipulat".

Despre nocivitatea interpretării viselor, fiindcă argumentele şi scrierile sunt atât de numeroase, aducem doar mărturia „neînvăţatului" monah învăţat de Duhul Sfânt, Fericitul Părinte Cleopa, care spunea: „Să nu credeţi în vise! Să nu credeţi în vedenii! Dacă crezi în vise şi ai venit la mine să te spovăduieşti, eu te opresc direct trei ani de la Sfânta împărtăşanie. Cine ţi-a spus ţie să crezi în vise? Nu auzi ce spune Sfânta Scriptură? Ia caută la Cartea înţelepciunii lui Isus fiul lui Sirah, la capitolul 34: *Precum este cel ce aleargă după vânt şi vrea să prindă umbra sa, aşa este omul care crede în vise. Că pe mulţi visele i-au înşelat şi au căzut cei care au nădăjduit în vise" (2, l)*[2].

[1] Grant H. MORRIS, „Punishing the Unpunishable - The Abuse of Psychiatry to Conţine Those We Love to Hate", *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), p. 562.

[2] *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* voi. 3, Ed. Episcopiei Romanului, 1996, p. 21.

Observăm că noile ştiinţe ale „psihicului", neavând pregătirea duhovnicească necesară, tolerează ocultismul, integrându-1 în spaţiul experienţelor umane normale. Acest pas din lumea „ştiinţei" nu este străin de duhul general al lumii actuale care a început de ceva timp să privească cu ochi din ce în ce mai buni ocultismul. Faptul este explicabil, deoarece, eşecul materialismului, ateismului, psihanalizei etc. de a da un răspuns golului de sens din viaţa omului i-a făcut să apeleze şi la această cale, temută până la acum ceva vreme. Spun, până acum ceva vreme deoarece mare mi-a fost uimirea şi tristeţea şi mai mare, când am descoperit pe rafturile uneia dintre cele mai cunoscute librării bucureştene, cărţi de magie şi ocultism prin care omul poate intra în contact cu diavolul doar urmând cei câţiva paşi descrişi în carte. Tolerarea şi promovarea ocultismului ca „alternativă spirituală" perfect legitimă nu este săvârşită numai prin glasul savanţilor psihiatri care legitimează experienţele oculte. Literatura contemporană (Harry Potter), savanţii ce tratează istoria religiilor (I.P. Culianu), filmele mai noi, sistemul legal (necondamnarea Bisericii sataniste, a practicilor vrăjitoreşti), toate transmit în mintea omului ideea că ar exista unele practici magice benefice, pregătind astfel primirea din ce în ce mai uşoară a influenţelor demonice.

Frâul liber dat imaginaţiei, pornit o dată cu lepădarea de creştinismul autentic, este, de fapt, cauza celor mai multe dintre problemele psihice ale omului contemporan[1]. A da liber dezvoltării imaginaţiei, a nu o mai supune unei severe asceze şi filtrări evanghelice (trezvia), înseamnă a da liber diavolului să pătrundă în mintea noastră cu orice filozofii, gânduri obsesive, minciuni şi alte „creaţii din nimic" ce duc pe om la intrarea în domeniul irealităţii, al imaginarului, care este principala caracteristică a celor mai grave boli psihice şi înşelări. Că este nevoie de o minimă pază a imaginaţiei, au constatat şi psihologii: „în lipsa controlului intelectual, activitatea imaginară poate produce la unii subiecţi o «lume imaginară», care se substituie lumii reale şi care include elementele constitutive ale delirului lor" *(Dicţ. de Psihologie,* p. 386.). A trăi în imaginar înseamnă a trăi în planul non-existent, mai exact diavolesc. Acest fel de trăire este astăzi exacerbată prin televiziune, care ne scoate din viaţa cu oameni reali din jurul nostru, punându-ne să trăim lucruri străine şi să ne căutăm zadarnic în realitatea de zi cu zi „inexistentele" modele şi experienţe de la televizor. Prin folosirea narcoticelor (şi a băuturilor alcoolice), care de asemenea, ne duc în „paradisuri artificiale", iarăşi se creează dezechilibre fatale. Prin jocurile pe calculator şi prin diverse activităţi pătimaşe în legătură cu navigarea pe internet, de asemenea se intră într-o lume a imaginarului, a realităţii virtuale. Fuga de lumea aceasta, despre care toţi ne dăm seama că este o vale a plângerii, e realizată de unii prin sinucidere, de alţii prin evadarea în diverse lumi virtuale (literatură, film, droguri), iar de alţii prin visarea şi lupta pentru construirea utopiei unui rai pe pământ. Chiar şi sistemul legal am văzut că a fost molipsit de gândirea bazată pe imaginaţie, fiindcă a ajuns să dea legi pentru condamnarea unor fapte încă nesăvârşite (hate speech). Privind prin ochii lui Dumnezeu, adică prin legea Sa,

[1] Vezi şi explicaţiile Părintelui Savatie BAŞTOVOI despre acest subiect, în cartea sa *între Freud şi Hristos,* Ed. Marineasa.

creştinul îşi dă seama foarte bine că aceste fapte, deşi sunt rele, ascund dorinţe fireşti, ascund glasul chipului lui Dumnezeu din om care cere fericire, dreptate, nemurire... De aceea, creştinul ştiind toate acestea, nu poate decât să îngăduie la fraţii săi acest comportament, luptând însă atât pentru stăvilirea consecinţelor faptelor rele, cât şi pentru luminarea acelora, spre a-şi canaliza energia în direcţia potrivită, adică cea creştină.

Şi în cazul acestor discipline, este vorba de exact aceeaşi strategie de eliminare şi îngrădire prin lege a unei posibile abordări creştine a disciplinei, ca şi în cazul despărţirii Bisericii de Stat. Dacă la începutul „ştiinţelor psihicului" s-a dat o lovitură în forţă a ateismului „ştiinţific" asupra creştinismului, acum, pentru că dorinţa de spiritualitate a omului nu mai poate fi înăbuşită prin argumente „ştiinţifice", se interzice psihoterapeutului să-şi implice credinţa sa în procesul „ştiinţific" de vindecare a pacientului. Se cere, după cum am mai spus, respectul pentru credinţa pacientului oricare ar fi ea. Aceasta este o cale foarte comodă. A nu-ţi păsa ce crede cel de lângă tine nu este o cale a dragostei. Dacă eu sunt nepăsător faţă de sensul existenţei şi nu am o viziune bine închegată asupra lumii, nu înseamnă că trebuie să interzic şi altora, care şi-au asumat credinţa creştină, să o folosească în procesul de vindecare. Mai folositor ar fi dacă psihoterapeutul s-ar lupta să cunoască adevărul şi apoi, cu multă responsabilitate şi dragoste l-ar ajuta şi pe pacient să-şi reconsidere viziunea asupra lumii şi asupra bolii, dintr-o perspectivă creştină. Aceasta este şi poziţie profesorului Tristram Engelhardt: „Orice încercare a medicilor creştini şi a altor profesionişti creştini din domeniul sănătăţii de a-i face pe pacienţi să evite să facă alegeri ale căror vătămări morale pot fi apreciate doar într-o perspectivă religioasă (de ex., să aleagă să nu facă avort sau să nu facă apel la sinuciderea asistată de medic) sunt considerate dintr-o perspectivă morală cosmopolită liberală drept violări inacceptabile ale neutralităţii valorice profesionale. ... O societate seculară poate găsi drept intolerabil şi violând drepturi fundamentale refuzul creştinilor tradiţionali ce profesează în domeniul sănătăţii de a asigura anumite forme de reproducere asistată în care este implicată o terţă parte, sau de a trata disfuncţii sexuale la cupluri homosexuale. Această «intoleranţă» va fi văzută încă şi mai inacceptabilă, în măsura în care asemenea poziţii morale religioase sunt avansate în termenii unei experienţe mistice a adevărului lui Dumnezeu, iar nu în termenii unor argumente articulabile în termeni generali seculari" *(op. cit.,* p. 480, 482).

Aceasta este „schizo-frenia" (dezbinarea cugetului) cea adevărată: a ni se cere să ne negăm calitatea de creştini în imele împrejurări şi să acţionăm după alte criterii decât dumnezeieştile cuvinte ale Domnului Iisus Hristos.

Am dezvoltat puţin subiectul acestor „ştiinţe ale psihicului" pentru a arăta situaţia în care se află ele, filozofia lor, astfel încât creştinul să fie informat, să nu se lase inflluenţat de puternica influenţă (şi prestigiu) exercitată de aceste „ştiinţe" ce se schimbă de la o zi la alta, ci, în ce priveşte „sănătatea sa mintală", să pună mai presus de orice meşteşugul de tămăduire al Domnului nostru Iisus Hristos: dragostea de Domnul, pocăinţa, smerenia, blândeţea, rugăciunea, Sfintele Taine şi toate celelalte „medicamente" ale Bisericii.

Şi în ce priveşte aceste noi ştiinţe, nouă nu ne rămâne decât să tindem a ajunge la măsura creştinului desăvârşit când vom putea zice împreună cu Sfântul Părinte Porfirie: „Nu-mi place psihiatria, însă îi iubesc pe psihiatrii" *(Lângă Părintele Porfirie,* p. 157).

6.2. Evolutionismul

> *„Acum au apărut tot mai multe cărţi despre ştiinţele naturii. Majoritatea sunt îndreptate într-o direcţie greşită, încercând să explice apariţia lumii fără influenţa lui Dumnezeu şi toate manifestările moral religioase din viaţa noastră duhovnicească - fără duh şi fără suflet. Nici măcar să nu le luaţi în mână "'.*

Nu vom încerca să arătăm aici sursele anticreştine din spatele promovării filozofiei evoluţioniste şi nici să dovedim incompatibilitatea acesteia cu creştinismul, deoarece aceasta a fost realizată în cel mai autentic duh patristic de fericitul Părinte Serafim Rose[2]. Este o constatare de abecedar faptul că NICIODATĂ o formă de viaţă simplă nu evoluează spre una mai complexă, ci eventual invers. Aşadar nu există evoluţie, ci doar lucrarea Creatorului, care numai El singur a făcut unele forme de viaţă mai simple, iar altele de o complexitate copleşitoare. Vom încerca doar să vedem dacă există vreo legătură între această minciună şi noua toleranţă.

Aceeaşi înşelare datorată unei folosiri fără discernământ a imaginaţiei a fost şi cauza evoluţionismului. Neluând ca fundament şi ghid al oricărei teorii, cuvântul lui Dumnezeu, omul de ştiinţă poate ajunge să combine adevărul unei descoperiri fizice cu minciuna unei teorii imaginate alcătuind astfel o presupusă teorie ştiinţifică, dar care este mai degrabă pseudo-ştiinţifică, deoarece nu se bazează în totalitate pe fapte concrete ci ***şi*** pe imaginaţie.

Eliade nota în jurnalul său: „Clişeul «omului de ştiinţă» terorizează încă mediile academice. Mulţi cred că imaginaţia poetică, creativitatea literară nu se împacă cu cercetările ştiinţifice, «obiective». (Clişeul este moştenit din epoca

[1] Aceste cuvinte le spunea marele sfânt şi cărturar, Teofan Zăvorâtul (1815-1894), avertizând o creştină să nu citească acele cărţi pentru că, nefiind îndeajuns de întărită în credinţă şi neştiind prea bine care sunt scăderile evoluţionismului şi cum pot fi combătute astfel de argumente, i-ar fi creat mai mult tulburare decât folos sufletesc. SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Viaţa duhovnicească şi cum o putem dobândi,* trad. de David Măria, Ed. Egumenită, 2007, p. 287.

[2] lerom. SERAFIM ROSE, *Cartea Facerii, crearea lumii şi omul începuturilor,* trad. de C. Făgeţan, Ed. Sofia, Buc, 2001. Poziţia romano-catolică anti-evoluţionistă, a fost exprimată şi de cardinalul Christoph SCHONBORN, „Finding Design in Nature", articol în *The New York Times,* 7 iulie 2005, p. 23. Acesta arată clar că poziţia neo-darwinistă nu este deloc compatibilă cu învăţătura creştină.

pozitivistă, dar încă nu şi-a pierdut prestigiul) Foarte puţini ştiu că «adevăraţii» oameni de ştiinţă gândesc tocmai contrariul. încă de acum vreo 20 de ani, Norbert Wiener afirma că fizicianul nu înregistrează «obiectiv» (cum se credea pe vremuri) propriile sale observaţii, ci *participă activ la experienţele pe care le face.* Va trebui să mai treacă 10-15 ani până ce omologarea *creativităţii ştiinţifice* cu creativitatea artistică va deveni evidentă pentru toată lumea" *(subl. n.) (Jurnal 1970-1985,* p. 231). Exact faţă de pericolele unei astfel de atitudini atrăgea atenţia Părintele Serafim Rose în scrierile sale despre „ştiinţa" de azi.

Teoria evoluţionistă pare a fi tot o consecinţă a lipsei de oameni îndumnezeiţi din preajma celor care au putut inventa o asemenea falsă ştiinţă. Căci cum altfel am putea explica pesimismul atât de feroce şi degradarea la care au supus pe sărmanul om, zicându-i că se trage din maimuţă şi din bacterii. Că omul poate ajunge să se asemene în comportament cu fiinţele din regnul animal a constatat-o şi Sfântul Prooroc David *(„alăturatu-s-a dobitoacelor fără de minte şi s-au asemănat lor" Ps.* 48, 12), dar aceasta nu înseamnă că el nu credea în îndreptarea din această „animalitate", prin pocăinţă şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, date exact în acest scop, ca în cele din urmă „hainele de piele" *(Facere* 3, 21) să fie lepădate cu totul la învierea cea de obşte.

O consecinţă dezastruoasă a infiltrării teoriei evoluţioniste în gândirea omenirii este considerarea istoriei ca fiind o pantă ascendentă şi nu una descendentă (din punct de vedere al fervorii credinţei: *„iubirea multora se va răci" Mt. 24,* 13) sau în cel mai bun caz o linie dreaptă. Cei pătrunşi de filozofia evoluţionistă cred că şi gândirea religioasă poate evolua şi de aceea se străduiesc să-şi „aducă la zi" „teologia" după „ultimele cercetări". Dacă totul *evoluează* şi *progresează* atunci şi creştinismul trebuie să evolueze, zic ei. Aşadar, vechile idei „dogmatice" creştine trebuie să fie înlocuite cu noile, *evoluatele, ştiinţificele* idei noi despre om, bazate pe un amalgam înfricoşător de ştiinţă, religie, filozofie, morală, ocultism etc.

Dacă Mântuitorul a zis că spre sfârşitul lumii *„dragostea multora se va răci" (Mt.* 24, 13), vor fi războaie nemaivăzute, iar credinţa aproape va dispărea, aceasta este din start o negare a ideii unei evoluţiei spirituale globale, izvorâtă din dumnezeiasca preştiinţă. Aşa stând lucurile, înseamnă că nu tot ceea ce e nou este şi cel mai bun şi deci, dogmele Bisericii, adevărul propovăduit de ea, nu este nicidecum perimat, ci pururea viu, de viaţă dătător şi de oameni sfinţitor. Evoluţia spirituală se poate petrece numai la nivel personal.

Considerăm că filozofia evoluţionistă este asemănătoare şi cu gândirea iudaismului, deoarece învăţătura acestuia este tot una orientată spre un viitor imaginar strălucit. Filozofia iudaică, pe de o parte, menţine un climat de aşteptare pentru ceva *mai bun* (decât creştinismul) pentru omenire şi, în acelaşi timp, prin această privire spre viitorul istoric, se împotriveşte gândirii creştine, a cărei privire este orientată spre evoluţia *duhovnicească* personală întru Iisus Hristos şi spre viitorul „de după" istorie, al cerului şi pământului nou. Dar ele nu se aseamănă numai aici, ci şi în faptul că filozofia evoluţionistă, după cum arată de ex.,

scrierile unui „teolog" evoluționist din sec. XIX[1], implică lepădarea celor mai importante învățături creştine: Domnul Iisus Hristos nu mai este Dumnezeu şi Om, originea păcatului nu mai este în Adam, Sfânta Scriptură nu mai e considerată o scriere revelată, ci o „antologie de literatură ebraică" etc. Evoluționismul a introdus o nouă confuzie în ce priveşte raportul dintre iudaism şi creştinism prin teoria sa că ce e mai nou e mai avansat şi deci „religia fiică" este mai avansată decât „religia mamă"[2]. Dar nu noutatea este argumentul creştinismului (căci astfel şi creştinismul ar fi deja vechi, şi poate mişcarea New Age e mai bună deoarece e mai nouă!?), ci întruparea Fiului lui Dumnezeu şi desăvârşirea revelației vechi-testamentare adusă de Domnul Iisus Hristos. Unele studii despre atitudinea iudaismului față de evoluționism arată că această teorie nu a fost receptată ca o amenințare, ci ca o confirmare a învățăturii iudaice, ea fiind uneori primită de unii rabini chiar cu entuziasm, ca una ce confirma vechi doctrine cabaliste. *Consiliul Rabinic al Americii* (urmând tradiția de la Maimonide care spunea că referatul *Genezei* nu trebuie înțeles literal) a spus clar în declarația sa despre „Creație, evoluție şi design inteligent", că „teoria evoluționistă, înțeleasă cum trebuie, nu este incompatibilă cu credința întru Creator Divin, nici cu primele două capitole ale Genezei"[3]. Aşadar este vădit, după cum spunea un profesor de filozofie iudaică, că „gândirea religioasă evreiască despre evoluționism diferă de cea creştină"[4]. Evoluționismul teist, este deismul masonilor (cele două cuvinte înseamnă acelaşi lucru, unul venind pe filieră greacă *Theos,* iar celălalt din latină *Deus):* „Deismul este ideea Marelui Arhitect: un Dumnezeu aflat departe, în ceruri şi care nu vine în atingere cu noi.... Dumnezeu este necesar doar la început. Dumnezeu devine extrem de şters. Astfel că minunile şi prorociile au început să fie puse la îndoială, mulți scriitori începând deja să spună că ele nu erau decât superstiție" (Ierom. Serafim Rose, *Cartea Facerii...,* p. 376,202). Dar acest „non-intervenționism", susținut cu fermitate şi de celebrul evreu Einstein[5],

[1] Lyman ABBOTT, „The Need of a New Theology", *The American Journal of Theology,* voi. 1 (1897), nr. 2, p. 460-464.

[2] Naomi W. COHEN, „The Challenges of Darwinism and Biblical Criticism to American Judaism", *Modern Judaism,* voi. 4 (1984), nr. 2, p. 139.

[3] Vezi comunicatul în întregime la: www.rabbis.org/news/article.cfm?id=T00635.

[4] Pentru o descriere mai amănunțită a acestor poziții vezi studiul profesorului de la Universitatea Bar-Ilan Raphael SHUCHAT, „Attitudes Towards Cosmogony and Evolution Among Rabbinic Thinkers in the Nineteenth and early Twentieth Centuries", *The Torah u-Maddah Journal,* voi. 13 (2005), p. 39. Aici se susține că atitudinea unor evrei de respingere a evoluționismului are mai mult de a face cu politica decât cu exegeza. Dar această ridiculizare a creaționiştilor evrei vine de la evreii mai „lumeşti", căci cei mai cuminți, ultra-ortodocşii, se opun ferm acestei teorii. Vezi de ex., scrierile rabinului Moshe Feinstein. Iudaismul liberal, urmând tradiția lui Maimonide care vroia să împace cuvântul Scripturii cu rațiunea, încearcă să nu pară învechit şi de aceea reinterpretează doctrina despre creație pentru a o pune în acord cu rezultatele evoluționiste.

[5] La întrebarea dacă crede în Dumnezeu acesta a răspuns: „Cred în Dumnezeul lui Spinoza care se exprimă în armonia existenței, nu într-un Dumnezeu ce se îndeletniceşte cu destinele şi acțiunile oamenilor" (p. 257, n. 3). Câteva texte ce tratează concepția religioasă a lui Einstein pot fi găsite la Albert EINSTEIN, *Cum văd eu lumea,* trad. de M. Flonta, Ed. Humanitas, Buc, 2005.

este foarte favorabil gândirii iudaice, deoarece dacă Dumnezeu nu intervine deloc în istorie, atunci, indirect spus, nici cel mai important eveniment din istoria omenirii, întruparea, nu este posibil, conform acestei scheme de gândire.

O teorie asemănătoare creaționismului, cea a design-ului inteligent *(Intelligent Design),* pare a fi o formă de introducere a unei teorii ştiinţifice politically correct. Această teorie, consideră că o creație atât de complexă, trebuie să aibă un proiectant, dar acel proiectant nu este neapărat cel creştin, ci poate fi orice altă entitate. Aşadar dacă creaționismul era varianta creştină ce se opunea evoluționismului, intelligent design era varianta ştiinţifică *tolerantă,* de promovare, doar a unui Mare Arhitect şi nu a Dumnezeului Treimic creştin. Deosebirea dintre teoria *intelligent design* şi creaționism este asemănătoare cu cea dintre cuvintele *religie* şi *creştinism.* A fost inventat un nou termen, mult mai inclusiv, sub umbrela căruia să poată intra mulțimi de religii şi filozofii. Dar, din nefericire, nici măcar această teorie nu se doreşte a fi acceptată de unii. într-un număr din celebra revistă franceză *Le Nouvel Observateur* (nr. 61, ian. 2006) dedicată acestei noi teorii *(Biblia contra lui Darwin)* găsim articole de o uimitoare violență, care ne pun pe gânduri despre cât de mult trebuie să ne luăm în serios credința, în primul rând pentru a putea rezista ispitelor ideilor contemporane şi în al doilea rând pentru a putea da răspuns despre credința noastră celor ce ne întreabă, spre mântuire. Iată câteva titluri: „Moartea ştiinţifică a lui Dumnezeu", „Erezia Dumnezeului programator", iar ultimul este numit: „Inutilitatea lui Dumnezeu". Este cu adevărat un semn al sfârşitului, faptul că într-o țară aşa-zis democratică, fără un regim totalitar, într-o revistă atât de cunoscută, au ajuns să apară astfel de scrieri[1].

Legătura dintre evoluționism şi toleranță constă şi în faptul că, filozofia evoluționistă, nimeni nu mai poate pretinde că a cunoscut adevărul, deoarece adevărul este ceva ce „va să vină" şi nu ceva ce există deja în vreo biserică sau religie. De aceea, toate învățăturile omeneşti trebuie tolerate, ca unele ce conțin fărâme din adevăr, dar nu tot adevărul ce poate fi descoperit omului.

în cadrul campaniei de înlocuire a viziunii creştine asupra lumii, se înscrie şi publicarea în lumea întreagă a unei colecții de cărți scrise de oameni „de ştiință", menite să popularizeze cele mai noi descoperiri din domeniul „ştiinţific". Inițiativa aparține agentului literar american evreu John Brockman. Acesta spunea că „de-a lungul istoriei, un număr mic de oameni au gândit serios pentru ceilalți". Un interviu cu el din ziarul *The Guardian Review* (30 aprilie 2005) ne spune că are o reputație de „neobosit promotor de idei influente". Aceste cuvinte ne arată dintr-o dată, viziunea sa despre lume, care consideră că prin acțiunile sale, poate răspândi ce crede el că este mai bine pentru omenire. Şi el a considerat că omenirii îi va fi mai bine dacă nu va mai crede că este „înrudită" cu Dumnezeu, ci cu cimpanzeul. în anul 2003, acesta publica o carte cu titlul *Noii umanişti: ştiința la limită.* Despre *noul umanism* vom vorbi mai pe larg, dar este

[1] Nu cred că este o coincidență faptul că aceste articole combat cu atâta violență fundamentalismul creştin protestant şi faptul că acționarul principal al revistei, Claude Perdriel, este de origine iudaică (ca şi patronul cunoscutului ziar *Liberation,* Edouard de Rothschild).

important să punctăm că autorul îi numeşte pe oamenii de ştiinţă „noii umanişti". Acesta declara în interviul citat: „sunt sigur că Dumnezeu nu există, sunt sigură că nu există viaţa viitoare"[1] şi cu toate acestea nu-i place să i se spună că e ateu. O carte apărută în 2006 şi coordonată de J. Brockman avea titlul *Gândire inteligentă: ştiinţa versus mişcarea intelligent design* în care, ca şi în colecţia *Science Masters* sunt adunate interviuri cu mai mulţi oameni de „ştiinţă" care susţin o interpretare ateist-evoluţionistă a creaţiei.

Dar înainte de a vorbi de aceştia putem spune câteva cuvinte despre „părintele" tuturor acestora care pare a fi evreul A. Einstein, el însuşi mai degrabă un ateu, deşi nu se considera astfel. Dar ce poate fi altceva un om care spune că ceea ce îl separă de aşa-numiţi atei este „simţământul unei umilinţe totale faţă de inaccesibilele secrete ale armoniei cosmosului"?[2]. El contesta de asemenea existenţa liberului arbitru ca şi mulţi din contemporanii noştri oameni „de ştiinţă". Considera că „principala sursă a conflictului zilelor noastre dintre sferele religioase şi cele ştiinţifice constă în acest concept al unui Dumnezeu personal" *{Ibid.).* „Cei care au inventat credinţa unei vieţi individuale după moarte trebuie să fi fost nişte oameni de nimic", îi spunea la bătrâneţe unui prieten apropiat *(Cum văd eu lumea,* p. 257). Fără Dumnezeu personal şi fără viaţă după moarte! Iată portretul atât de „optimist" pe care ni-1 propune unul dintre cei mai celebri oameni ai lumii.

Să analizăm acum pe scurt filozofia celor prezenţi în colecţia *Science Masters (SM).* Pe coperta tuturor lucrărilor din această colecţie apar următoarele cuvinte momeală: „Seria SCIENCE MASTERS, publicată simultan în peste 25 de limbi, va cuprinde 12 cărţi de difuzare a informaţiei ştiinţifice într-o formă atractivă, accesibilă publicului larg. Oameni de ştiinţă eminenţi din domenii ce merg de la astrofizica până la zoologie îşi fac cunoscute aici ideile şi teoriile cele mai noi". Cu litere îngroşate se spune: „O serie lansată concomitent în peste 50 de ţări", iar mai sus se dă un citat plin de semnificaţii, din celebrul ateu Daniel C. Dennett: „Eu văd acest proiect ca pe un năvod aruncat peste lume. Recolta va fi următoarea generaţie de gânditori şi oameni de ştiinţă ai planetei noastre".

PW. Atkins, profesor de chimie la Universitatea Oxford, este prezent aici cu cartea *Regatul Periodic (The Periodic Kingdom)* scrisă dintr-o perspectivă evoluţionistă.

Paul Davies, un alt evoluţionist, profesor de filozofie naturală. Cartea apărută în *SM* poartă titlul *Ultimele trei minute (The Last Three Minutes).* Alte titluri ale acestuia: *Universul accidental, Suntem singuri?* Intr-o altă cartea a sa, *Mintea lui Dumnezeu (The Mind of God),* Davies ajunge la următoarea constatare: „Nici o încercare de a explica lumea, fie ştiinţifică sau teologică, nu poate fi considerată valabilă până nu explică unirea paradoxală dintre temporal şi atemporal" (cap. 1). Este cu totul tragică şi vrednică de multe lacrimi această situaţie în care a ajuns Occidentul căzut în erezie. De ce? Deoarece dacă n-ar fi căzut în

[1] Vezi site-ul revistei la: http://books.guardian.co.uk/review/story/0,12084,1472567,00.html.

[2] O tratare a filozofiei lui Einstein se poate găsi şi la Walter ISAACSON, „Einstein and Faith", *Time Magazine,* 5 aprilie 2007.

erezie, dacă nu ar fi stricat învățătura despre purcederea Duhului Sfânt, s-ar fi păstrat încă intactă şi învățătura despre energiile necreate ale lui Dumnezeu, şi ar fi aflat şi acest om de ştiință că *ele* sunt cele care fac legătura dintre temporal şi atemporal. Iată teribilele consecințe peste veacuri, ale patimii mândriei, ale acelei patimi care nu vrea să se smerească şi să primească cu credință predania apostolică şi patristică, ci introduce cugetarea proprie, filozofarea omenească, în dumnezeieştile învățături creştine, cele de Dumnezeu descoperite nouă.

Biologul evoluționist american evreu Jared Diamond apare cu cartea *De ce este sexul distractiv: Evoluția sexualității umane.* Acesta a câştigat cu o carte şi celebrul premiu Pulitzer în 1997. Este de asemenea şi membru al consiliul editorial de la revista americană *Skeptic.*

Biologul evoluționist Ernst Mayr, profesor de zoologie comparată la Universitatea Harvard, este prezent în colecție cu cartea cu titlul *Ce este evoluția!* Acesta a fost un ateu convins şi de-a lungul secolului XX a scris numeroase cărți despre evoluționism. Alte titluri ale acestuia cuprind: *Cum am devenit darwinist* sau *Fundamentele filozofice ale darvinismului.*

Paleoantropologul Richard Leakey a scris o carte cu titlul *Originile umanității.* Bineînțeles şi aici perspectiva este tot evoluționistă.

Un alt autor din această colecție, Richard Dawkins este ateu convins şi prin cărțile sale încearcă să-şi propage nefericitele teorii în lumea întreagă. Dacă doar enumerăm titlurile cărților sale, observăm o uimitoare violență: „Iluzia Dumnezeu"[1], „Ceasornicarul orb: de ce dovezile evoluției dezvăluie un univers fără design", „Gena egoistă".

Un alt autor al seriei, William H. Calvin este un neurolog evoluționist. El descrie în cartea sa o perspectivă darwinistă asupra funcționării creierului. Acesta a scris, de ex., un articol cu titlul „Creierul ca o maşinărie Darwin". Pe aceeaşi poziție evoluționistă se situează şi Daniel Hillis care este prezent cu o carte despre funcționarea computerelor. Acesta spunea în cunoscutul duh al toleranței: „unele idei sunt periculoase pentru că sunt false, cum ar fi ideea că o rasă este mai valoroasă decât alta sau că *o religie are monopolul asupra adevărului"*[2] *(subl. n.).*

0 altă contribuție la colecția *SM* este cea a lui Stephen Budiansky. Acesta a scris cărți precum: *Dacă un leu ar putea vorbi: Mintea animalelor şi evoluția conştiinței.* Aici, deşi arată foarte clar că, în ciuda unor mici asemănări („antropomorfizări") dintre comportamentul animal şi cel uman, omul este fundamental diferit de animal, neagă totuşi existența unui act creator al lui Dumnezeu. Evoluționist este şi Sir Martin Rees, profesor de cosmologie şi astrofizica la universitatea din Cambridge. Acesta, deşi consideră cu justețe că „incursiunile

[1] Acestei cărți deja i s-au dat două răspunsuri prin alte două cărți: „Iluzia Dawkins", (SPCK, UK, 2007) de Alister McGrath, profesor de teologie la Oxford, fost cercetător în biofizică moleculară şi *The God Sohttion: A Reply to* The God Delusion, (Nelson Reference, 2007), scrisă de profesorul de teologie James A. Beverley.

[2] Acest lucru îl spunea într-un răspuns aflat chiar pe site-ul lui John Brockman, inițiatorul colecției *SM:* www.edge.org/q2006/q06_7.html#hillis

oamenilor de ştiinţă în teologie şi filozofie pot fi penibil de naive şi dogmatice"[1], totuşi abordarea sa este una evoluţionistă, ce nu consideră universul ca fiind creat de Dumnezeu, ci o simplă parte a unei multitudini de universuri.

Există în această colecţie şi un celebru profesor (la Stanford) de biologia mediului înconjurător şi consultant al mai multor preşedinţi americani pe probeleme de climă, pe nume Stephen H. Schneider. Din nefericire şi acesta promovează tot teoria evoluţionistă[2]. într-un articol acesta se întreabă dacă există o zeiţă a pământului (Gaia), iar într-o carte editată tot de el, cu titlul „Oamenii de ştiinţă dezbat Gaia[3]" (MIT Press, 2004), se spune că „deşi iniţial abordarea din perspectiva Gaia fusese respinsă ca fiind parte a filozofiei New Age, în zilele noastre a fost încorporată teoriei ştiinţifice interdisciplinare principale. Gaia pare a fi „înlocuitorul" perfect pentru Dumnezeu în minţile unora, ea fiind în mitologia greacă izvorul din care au apărut toţi ceilalţi zei. Dar pentru a promova respectul pentru mediul înconjurător (casa noastră **provizorie)** nu e necesară inventarea unor personificări ale pământului, de ajuns fiind împlinirea poruncilor Domnului. Gaia este promovată chiar şi prin desenele animate, celebrul *Captain Planet* fiind unul dintre ele. Aici Gaia este spiritul pământului şi ocrotitoarea lui, iar sănătatea ei este direct influenţată de sănătatea mediului înconjurător. Lynn Margulis, una dintre susţinătorii „ipotezei Gaia" este şi ea prezentă în colecţia *Science Masters* cu cartea: *Symbiotic Planet: A New Look at Evolution* (1998). Un capitol din această lucrare se numeşte chiar *împotriva Ortodoxiei,* neavând vreo legătură cu creştinismul ortodox, ci doar cu tipul de atitudine al autoarei. Această cercetătoare în biologie evoluţionistă a mai scris şi alte cărţi cu titluri dintre cele mai „ciudate", cum ar fi: *Microcosmos: Patru miliarde de ani de evoluţie de la strămoşii noştri microbieni* (Harper Collins, 1987) sau *Originile sexului: trei miliarde de ani de recombinare genetică* (Yale University Press, 1986). Ridicolul atinge apogeul când spune: „Toate fiinţele ce există astăzi au supravieţuit celor trei mii de milioane de ani de evoluţie din strămoşi noştri bacteriali comuni. Nu există fiinţe «superioare» sau animale «inferioare», nici îngeri şi nici dumnezei. Diavolul, ca şi Moş Crăciun, este un mit folositor.... Ca. toate celelalte maimuţe, oamenii nu sunt lucrarea lui Dumnezeu, ci a interacţiunilor de mii de milioane de ani dintre microbi foarte sensibili" *(Symbiotic Planet,* Basic Books, 2000, p. 3, 4).

0 altă prezenţă feminină în acest „sinaxar" al ateilor este baroneasa de origine iudaică Susan Greenfield, soţia unui alt participant la această cruciadă anticreştină numită *Science Masters,* PW. Atkins, despre care am vorbit mai sus. Această absolventă şi profesoară la Oxford se ocupă cu studiul creierului şi a mărturisit cu sinceritate că nu crede în Dumnezeu.

[1] în cartea *Before de Beginning: Our Universe and Others,* Perseus Books Group, 1998, p. 6. în această carte deşi titlul *înaintea începutului* promite o discuţie despre ce s-a întâmplat înainte de creaţie lumii, totuşi nimic nu se spune despre Dumnezeul cel viu, Făcătorul cerului şi al pământului.

[2] Vezi de ex.: S.H. SCHNEIDER; ALLEGRE, C.J, „The Evolution of the Earth", *Scientific American,* voi. 271(1994), nr. 4, p. 44-51.

[3] în mitologia greacă, Gaea (Gaia) era numele unei zeiţe a pământului, iar în sec. XX a apărut o teorie „ştiinţifică" ce poartă numele „ipoteza Gaia", aceasta fiind susţinută şi de S.H. Schneider.

Tot un ateu de origine iudaică este şi Stephen J. Gould, profesor de paleontologie la Universitatea Harvard, vajnic apărător al teoriei evoluţioniste. în colecţie apare cu cartea: *Evoluţia şi istoria vieţii.* Tot absolvent al Universităţii Harvard (doctor în filozofie) şi ateu convins este şi Daniel C. Dennett din colecţia noastră. Acesta încearcă într-una din cărţile sale *(Breacking the Speli: Religion as a Natural Phenomenon,* Penguin, 2006) să ne convingă că religia poate fi studiată de către ştiinţă şi se foloseşte de teoria evoluţionistă pentru a încerca să demonstreze că religia nu este altceva decât un fenomen cultural. Din acelaşi popor iudeu şi pe aceeaşi poziţie evoluţionistă se situează şi profesorul de biologie Robert A. Weinberg prezent cu o carte despre originile cancerului.

Un alt profesor de biologie şi încă un ferm susţinător al teoriei evoluţioniste este George C. Williams de la Universitatea din New York. între cărţile acestuia se numără: *De ce ne îmbolnăvim: noua ştiinţă a medicinei darwiniene* (1994). Acesta este mai degrabă atras de budism, iar la sfârşitul uneia dintre cele mai cunoscute cărţi ale sale, el spunea, cu un tâlc nefericit: „Poate că teoria selecţiei naturale nu reprezintă, într-un sens absolut şi permanent, adevărul, dar sunt convins că este lumina şi calea"[1]. Darwiniana selecţie naturală este aplicată şi de un alt autor al colecţiei, ateul Lee Smolin (absolvent Harvard), de data aceasta, în cadrul cosmologiei. Acesta spune că „nu a existat niciodată un Dumnezeu, nici un pilot care să facă lumea impunând ordine în haos şi care rămâne în afară privind. Eterna reîntoarcere, focul etern nu mai sunt de acum ameninţări, ele nu vor veni niciodată şi nici raiul" *(The Life of the Cosmos,* Oxford, 1999, p. 299). Iar în cartea apărută în româneşte, *Spaţiu, timp, univers,* la capitolul „Nu există nimic în afara universului" spune: „Universul nu putea fi făurit de nimic existând în afara lui, căci prin definiţie universul este tot ce există şi nimic nu se poate afla în afara sa. Şi, de asemenea, prin definiţie, n-ar fi putut exista nimic înaintea universului care să-1 fi creat, căci orice ar fi existat ar fi trebuit să fie o parte a universului. Astfel, primul principiu al cosmologiei trebuie să fie: «Nu există nimic în afara universului» ... Nu există nimic dincolo de lumea pe care o vedem" (Ed. Humanitas, 2006, p. 27, 31). Iată şi supraestimarea ştiinţei de care dau dovadă aceşti gânditori: „probabil că fiecare ştiinţă are ceva important de spus umanităţii, spre a ne fauri o imagine despre ce suntem şi ce facem aici" (p. 30).

Următorul pe lista colecţiei este profesorul de matematică Ian Stewart. Acesta a colaborat împreună cu Jack *Cohen* şi Terry Pratchett la scrierea colecţiei de cărţi pentru copii *Lumea disc (The Science of Discworld)* traduse deja şi în România. Unul dintre volume are ca subtitlu: *Ceasul lui Darwin.* în acest volum vrăjitorii trebuie să se asigure că *Originea speciilor* (cartea lui Darwin) va fi scrisă pentru a păstra istoria Pământului. Aşadar nu cartea *Genezei* trebuie promovată, ca explicând originea lumii, ci cartea lui Darwin este adevărata istorie a originii vieţii! Tot în acest volum pentru o îndoctrinare şi mai profundă a minţilor copiilor, se arată şi „răul" care s-ar fi produs dacă Darwin, în loc de *Originea speciilor* ar fi scris o carte cu titlul *Teologia speciilor,* în care evo-

[1] *Adaptation and Natural Selection,* Princeton University Press, 1996, p. 273. Domnul a spus: *„Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan* 14, 6) şi *„Eu sunt Lumina lumii" (Ioan* 8, 12).

luția ar fi fost controlată de un Creator. Concluzia este că ar fi fost o tragedie. Colecția *Discworld* are rolul de „a distra şi de a educa" în acelaşi timp. Dar creştinul trezvitor observă cu tristețe că o asemenea educație evoluționistă, ce observă lumea din perspectiva unor extraterestrii, ca în aceste romane, nu duce deloc spre formarea unei gândiri creştine, ci spre una atee. Aceste cărticele nu sunt nicidecum nişte nevinovate cărți pentru copii, ci nişte sinistre unelte de propagandă evoluționistă şi anticreştină. Cu greu poate cineva să nu citească printre rânduri aici un fel de conspirație, când în cele mai nevinovate elemente educaționale pentru copii, se introduce otrava atee, inculcându-se încă din tinerețe, generațiilor viitoare, credința, ce va deveni aproape de nestrămutat în mințile lor, în evoluționism.

Observăm că această colecție *(SM)* abordează toate aspectele vieții dintr-o nouă perspectivă, cea evoluționistă, încercând astfel, printr-un efort sistematic şi bine pus la punct, înlocuirea percepției creştine asupra vieții. Este clar că aceste cărți depăşesc cu mult jurisdicția specifică cercetărilor omului de ştiință, intrând în planul filozofic şi religios, ele devenind noile cărți de „teologie" ale vremurilor noastre. Această intrare ilegală în spațiul metafizic a fost recunoscută chiar de ei. Unul dintre autorii din această serie, John D. Barrow, spunea că „multe teorii fac previziuni care nu pot fi testate prin observație"[1]. Aşadar, aici apare falsa ştiință, „ştiința filozofică" bazată pe imaginație şi nu pe rezultate concrete ale cercetării. Aici este locul unde adevărul „ştiințific" rămâne fară fundament transformându-se în minciună şi intrând astfel în conflict cu cuvântul lui Dumnezeu. Fără această metodologie greşită din partea oamenilor de „ştiință", niciodată nu ar fi apărut *ideea* unui conflict dintre cercetarea ştiințifică şi cuvântul Domnului deoarece, după cum se spune, „adevărul nu poate contrazice adevărul". Adevărul naturii create de Dumnezeu şi cercetată cu sinceritate de om nu poate în nici un caz să contrazică adevărul revelat de acelaşi Dumnezeu în Sfintele Scripturi sau în scrierile Sfinților Părinți. Problema este că nu toți se declară atei şi neavând curajul unei asumări integrale a unei învățături, trăiesc una dintre cele mai periculoase, mai ridicole şi mai naive abordări a credinței şi vieții: aceea a căldicelului exprimată de unul dintre autorii din colecția noastră, preşedintele Societății Regale, Sir Martin Rees, care i-a mărturisit lui Richard Dawkins că merge la biserică „ca un anglican necredincios ... din loialitate față de trib"[2]. Această atitudine reprezintă cu adevărat moartea sufletului, o batjocorire de sine a omului, fară margini. A face ceva atât de sacru, doar din „obicei", este un compromis impardonabil pentru demnitatea umană. Pentru a ne tămădui de această plagă, Domnul ne-a spus: *„JJ-am venit să aduc pace ci sabie" (Mt.* 10, 34).

Şi acum ne întrebăm: nu este această colecție pretins „ştiințifică" o conspirație, o luptă evidentă împotriva învățăturii creştine despre lume? Da. Această

[1] John D. BARROW, *The Origin of the Universe,* Science Masters Series, Basic Books, New York, 1994, p. 12 citat în recenzia lui Joseph Mclnerney din *The Quartely Review of Biology,* voi. 71 (1996), nr. 2, p. 268.

[2] Vezi la: http://richarddawkins.net/godDelusion.

luptă se dă şi din nefericire, cei care susțin cauza anti-creştină, nu-şi dau seama că nu ei sunt stăpânii vieții lor, nu ei sunt, aşa cum cred, cei mai din umbră care manipulează masele, căci păpuşarul cel mare, născocitorul şi manipulatorul desăvârşit, diavolul, acela are capetele sforilor pe care ei cred că le manevrează.

„Cum era şi firesc, ateii îşi concentrează supărarea nu asupra musulmanilor extremişti, ci asupra vechii religii creştine", spunea un articol recent din *Wall Street JournaP.* Această campanie atee, ca şi cea comunistă, chiar dacă are şi victime colaterale printre cei de alte religii, pare mai degrabă a fi o tactică de curățare a terenului de învățătura creştină, ca apoi să fie introdus un altfel de dumnezeu, care în nici un caz nu va fi cel creştin.

în final, vom adăuga câteva cuvinte şi despre o celebră fundație *John Templeton Foundation* care promovează dialogul ştiință-religie, dar tot pe nişte coordonate ecumeniste, evoluționiste şi „tolerationiste". Pe site-ul fundației se specifică: „Templeton şi fundația sa lucrează pe premiza că principiile ştiințifice ale evoluției şi ideea de Dumnezeu-Creator sunt compatibile"[2]. Fundația sprijină proiecte de cercetare a personalității lui Darwin şi încearcă să găsească răspunsul la întrebarea: „Ar putea deveni într-o zi ştiința evoluției atât de precisă ca matematica, ajungând ca o lege?". Deşi creştin, Templeton finanțează cercetări pe numeroase religii ale lumii. „Fundația primeşte aplicații din toate perspectivele religiilor lumii şi şi manifestă un interes special pentru cercetarea provenită din perspective non-creştine şi non-apusene". O altă temă de cercetare este „Noi concepte despre Dumnezeu". Proiectele finanțate în cadrul acestei teme ar trebui să răspundă la următoarele întrebări: „Cum evoluează conceptele despre Dumnezeu?; Care sunt mecanismele şi forțele culturale care dau formă conceptualizărilor despre Dumnezeu?; Au nevoie descoperirile ştiințifice de noi concepte despre Dumnezeu?". Sir John Templeton a fost, de asemenea, unul dintre principalii finanțatori ai *Parlamentul Mondial al Religiilor* (1993). Una dintre cărțile sale se numeşte: *înțelepciune din religiile lumii: căi către raiul pe pământ!".* în 2005, fundația a premiat un episod dintr-un serial de televiziune (7TH Heaven), al cărui titlu era, „X-MAS", adică prescurtarea politically correct a lui CHRIST-MAS. în 1998, această fundație, care dăruieşte cel mai mare premiu anual în bani celei mai importante figuri religioase a anului, a oferit acest premiu pentru *progres în Religie",* omului de afaceri Sigmund Sternberg, cel care a organizat prima vizită a unui papă la o sinagogă, care a înființat Forumul Celor Trei Credințe (creştinism, iudaism, islam) şi care este şi preşedintele consiliul executiv al *Consiliului Internațional al Creştinilor şi Evreilor* precum şi influent membru al Clubului masonic Rotary. Aceste câteva mici detalii cred

' Sam SCHULMAN, „Without God, Gali is Permited", 5 ian. 2007, p. 11. Aici găsim o scurtă analiză a curentului noilor atei. La fel, despre evrei un învățat spunea: „Literatura apologetică evreiască este de două feluri: 1. literatură de responsa, cuprinzând răspunsuri la întrebările formulate de creştini cu ocazia disputelor religioase cu evreii şi 2. întrebări şi critici ale autorităților evreieşti la adresa fundamentelor credinței creştine" (cap. X, în Moshe CARMILLY-WEINBERGER, *Cenzură şi libertate de expresie în istoria evreilor,* Ed. Hasefer, Buc, 2003, p. 287). Adevărul creştin reiese şi mai limpede din această simplă constatare că diavolul îşi concentrează atacurile aproape exclusiv asupra lui.

[2] Vezi la: www.templetonfoundation.net/sirjohnbio.asp şi www.templeton.org

că ne pot ajuta să ne facem o idee despre caracterul acestei fundații care activează și în România. Pe lângă caracterul tolerantist al acestei fundații trebuie să remarcăm, în duhul Sfântului Siluan, că măcar ajută la ridicarea prestigiului fenomenului religios în general. Raportul exact dintre consecințele pozitive și cele negative ale unor astfel de demersuri îl vom realiza în totalitate numai la Judecata de Apoi.

Aceeași mentalitate pare a plana și asupra nou-înființatului *Centru pentru Cercetare Interdisciplinară Avansată în Religie și Știință* ce activează sub coordonarea Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași și a Universității „Al. I. Cuza" din același oraș. în revista acestui *Centru* numită *Revista pentru Cercetare Interdisciplinară în Religie și Știință* găsim articole ce susțin ideea unei compatibilități între doctrina evoluționistă darwinistă și învățătura Sfinților Părinți despre creație. De ex., în articolul lui Daniel K. Brannan prezent în primul număr al revistei[1], acest biolog evoluționist, care spunea în altă parte că „iubește biologia evoluționistă și iubește pe Iisus", descrie învățătura unui teolog anglican evoluționist Frederick R. Tennant, care a încercat o integrare a filozofiei darwiniene în gândirea creștină. Autorul propune gândirea lui Tennant ca model pentru teologii moderni în încercarea lor de a împăca descoperirile științei cu revelația creștină. Dar acest Tennant, care fusese influențat în gândirea sa de celebrul darwinist Thomas Huxley, nu poate constitui în nici un caz un model pentru teologii ortodocși, așa cum consideră Brannan și cum ne propune noua revistă românească, deoarece ideile susținute de cei doi sunt cu totul străine de cugetul Sfinților Părinți. Iată câteva spicuiri din „frumusețea analizei lui Tennant" (p. 206): reformularea învățăturii despre păcatul strămoșesc pentru alcătuirea unei „antropologii teologice re-formate" (p. 210); „Tennant arată că firea omenească a evoluat din înclinațiile animale «de impuls și emoție»" (p. 193), înclinații existente mai înainte de dezvoltarea liberului arbitru și a conștiinței care se consideră că au apărut pe parcurs; căderea strămoșilor Adam și Eva nu trebuie luată literal deoarece ea nu a existat ca fapt istoric (p. 194); nu numai că omul nu a căzut, ci de fapt el „s-a ridicat de la un stadiu inferior de existență, iar originea păcatului trebuie căutată în conflictul dintre impulsurile animalice și conștiință care s-a format mai târziu" (p. 196, 215); „natura umană originală așa cum era ea când a apărut ca specie, era fără conștiință", (p. 196, n. 26); „dacă firea umană a lui Iisus nu era 'din naștere' păcătoasă, atunci nici a noastră nu este" (p. 205); „cunoștințele din biologia evoluționistă ajută la re-definirea păcatului originar" (p. 210); „adoptând o viziune alegorică a căderii și a înclinației omului către păcat, vedem povestea lui Adam și Eva ca o metaforă ce reprezintă întreaga fire omenească iar pomul cunoștinței binelui și răului ca reprezentând răsăritul conștiinței și conștientizării morții" (p. 212); „astăzi putem spune că „Adam" este o reprezentare a populației hominide ce a evoluat într-un mediu de adaptivitate

[1] Daniel K. BRANNAN, „Darwinism and Original Sin: Frederick R. Tennant's Integration of Darwinian Worldviews into Christian Thought in the Nineteenth Century", Iulie 2007, nr. 1, p. 187-217. la: www.jirrs.org/jirrs_nr_l/08-brannan.pdf. Citatul poate fi găsit în articolul acestuia, *Confesiunile unui biolog evoluționist,* la www.metanexus.net/magazine/tabid/68/id/8400/Default.aspx

evoluționistă" (p. 212, n. 74); „respingerea viziunii unui paradis pierdut din povestirea de la Facere, ne permite să o vedem ca un simbol al experienței umane universale de a fi înstrăinată de o perfecțiune ce va fi atinsă cândva în viitorul evoluționist și eshatologic" (p. 212). Prin aceste teorii se adeveresc cuvintele noului sfințit mucenic rus Ilarion Troițky, ce arăta că prin această dezvinovățire și nerecunoaștere a stării de cădere a firii omenești și a necesității rezidirii ei prin Domnul nostru Iisus Hristos „s-a creat respectul pentru omul în starea lui naturală ... iar iubirea de sine și voirea de sine au primit un fel de blagoslovenie din partea Protestantismului"[1].

Astfel de idei pot avea numai niște născocitori de invenții care n-au văzut pe Dumnezeu, ci doar vorbesc „verzi și uscate" despre ceea nu au cunoscut. Căci dacă ar fi cunoscut pe Domnul și viața duhovnicească în profunzime și-ar fi dat seama prin prisma propriului suflet de cât de adevărată și reală este atât căderea primordială și izgonirea din Rai, cât și primirea fiului risipitor înapoi în brațele părintești ale lui Dumnezeu Tatăl nostru. De aceea, considerăm că elaborarea unui dialog mântuitor și luminător pe plan duhovnicesc și intelectual, între știință și *Ortodoxie* (nu religie, pentru că suntem ortodocși, nu *religioși),* necesită mai multă trudă în cunoașterea coordonatelor patristice pentru un astfel de dialog și nu simpla preluare a ideilor năstrușnice și demonice ale unor autori non-ortodocși, căci se știe prea bine că de abia reușesc teologii ortodocși să mai dobândească cugetul Sfinților Părinți prin nevoințe duhovnicești și cărturărești, deci cu atât mai puțin cei străini de evlavia și predania Bisericii Dreptslăvitoare.

***

„Ideologia occidentalismului a încolțit și s-a format ca o aspirație de a crea o înțelegere științifică a tot ce intra în cercul intereselor intelectuale ale oamenilor, în contrapondere cu viziunea religioasă asupra tututor acestor lucruri, respectiv asupra cosmosului, naturii, societății omului, gândirii, cunoașterii. Știința și ideologia diferă ca scopuri, metode, aplicații practice. Scopul științei este cunoașterea lumii, acumularea cunoștințelor despre ea. Ea aspiră la adevăr, dar scopul ideologiei nu este căutarea adevărului obiectiv, ci formarea conștiinței oamenilor, manipularea comportamentului prin acțiune asupra conștiinței. Ea folosește datele științifice ca o unealtă, se sprijină pe știință, îmbracă o formă pseudoștiințifică și chiar ajunge singură la anumite adevăruri, dacă nu au făcut-o alții. Ea, însă, adaptează adevărul la propriile-i scopuri, îl supune unei prelucrări necesare pentru a acționa mai eficient asupra minților și sentimentelor oameni-

[1] Sfântul Arhiepiscop ILARION TROIȚKY, *Creștinismul sau Biserica?,* trad. de C. Făgețan, Ed. Cartea Ortodoxă, 2005, p. 50, 52. Opera teologică de mare profunzime a acestui strălucit cărturar sfânt al Bisericii Ortodoxe Ruse și colaborator apropiat al Sfântului Patriarh Tihon, a apărut în trei volume în limba rusă (pe care le-am procurat de la Mănăstirea Solovăț) și își așteaptă cu nerăbdare traducătorul.

lor"'. Aşadar, ştiinţa poate fi folosită pentat a susţine anumite agende politice şi demonice.

In zilele noastre, lumea fiind convinsă de eşecul materialismului, se încearcă o reunificare a celor două viziuni: cea religioasă cu cea ştiinţifică. Dar un creştin se poate întreba cu îngrijorare: care ştiinţă (evoluţionismul ?) o împăcăm şi cu care religie o împăcăm? Există deja ceea ce se numesc „ştiinţe de graniţă". Acestea pot fi asemănate cu „ştiinţele de graniţă" de la începutul gândirii ştiinţiifice moderne, când cei care descopereau legi fizice erau mai întâi de toate practicanţi ai ştiinţelor oculte. Ne întoarcem tot acolo? Revigorarea actuală a ocultismului din lumea întreagă ne spune că da. Apar tot mai multe cărţi care descriu dialogul ştiinţei cu religia, dar de cele mai multe ori este vorba de religiile asiatice, budism, taoism etc.

Se vorbeşte de „ştiinţe exacte". Dar ce poate fi mai *exact* decât acea lege duhovnicească, de ex., care zice că *„dacă vine mândria, va veni şi ocara"' {Pilde* 11,2), sau cea care spune că cel care judecă fără milă pe altul, va cădea în acelaşi păcat ca cel pe care l-a judecat. Profesorul de teologie G. Metallinos spunea într-un eseu că Teologia a fost pusă în mod eronat în rândul ştiinţelor teoretice (datorită transformării, în Occident, a Teologiei în metafizică), deoarece prin metoda bisericeasca de tămăduire, extrem de exactă şi ştiinţifică, se încadrează fară îndoială între disciplinele practice *{art. cit.).*

Ceea ce am vrut să arătăm prin această scurtă incursiune în lumea „ştiinţei" este faptul că, având în vedere caracterul necreştin sau chiar anti-creştin al mentalităţii din spatele multor ştiinţe moderne, creştinul trebuie să fie foarte trezvitor şi să ia aminte „de cine se leapădă şi cu cine se uneşte". Soluţia pentru creştinii din zilele noastre, în ce priveşte ştiinţa, este dezvoltarea unei metodologii de abordare **creştină** a oricărui fapt al vieţii, deci şi al ştiinţei. Orice interpretare a fenomenelor lumii, pentru a fi adevărată, trebuie să pornească de la cuvântul lui Dumnezeu, căci numai el este netrecător, toate celelalte teorii omeneşti fiind, după cum s-a demonstrat de-a lungul istoriei, cu totul efemere.

[1] ALEXANDR ZINOVIEV, *Occidentul. Fenomentul occidentalismului,* trad. Nadejda Stahoschi, Ed. Vremea, Buc., 2002, p. 296.

7. Creştinismul: cauză a intoleranţei?

„Ce este inima milostivă? Şi a zis: O inimă care arde pentru întreaga zidire, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru draci şi pentru orice făptură. Şi când îşi aduce aminte de ele, sau când le vede pe ele, lacrimi izvorăsc din ochii celui milostiv. Din mila cea multă şi mare care-i stăpâneşte inima, şi din suferinţa cea multă, inima omului se mânie şi nu poate răbda, sau auzi, sau vedea că vreo făptură este păgubită sau mâhnită. Şi din pricina aceasta, el înalţă rugăciune cu lacrimi, şi pentru dobitoace şi pentru vrăjmaşii adevărului şi pentru cei ce-l necăjesc în tot ceasul, asemenea şi pentru făpturile cele târâtoare se roagă el, din mare şi nemăsurată milă a lui, care curge din inima sa, după asemănarea lui Dumnezeu. El se roagă să fie păzită toată firea şi iertată". (Sfântul Isaac Şirul)

La întrebarea de mai sus putem răspunde simplu: creştinismul autentic nu este în nici un caz sursă de intoleranţă. Alte comunităţi care se pretind creştine şi *religiile* lumii acesteia, acelea pot fi, pentru că nu au medicamentul Domnului Iisus Hristos pentru tămăduirea răutăţii fanatismului şi intoleranţei. Creştinul autentic ştie clar că nu are voie să ridice nici măcar un deget asupra nimănui sau să instige la ură, ci doar la adevăr şi iubire. El nu omoară pentru adevăr, nici nu omoară adevărul (prin compromisuri ecumeniste şi de alt fel), dar este liber şi bucuros să se lase omorât pentru adevăr[1] şi să moară mărturisind acest unic şi absolut adevăr: Domnul Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, al Cărui Sfânt Trup este Biserica Ortodoxă!

„Orice îndemn la reflecţie şi argumentare venit din partea creştinilor este blocat, dar nu din considerente raţionale, ci pur conjuncturale: «Nu face să insistaţi pe această problemă, de ce sunteţi atât de intoleranţi?». Dar, aşa cum pe bună dreptate observa Pr. Gheorghi Florovski, **«intoleranţa este doar o denu-**

[1] Aşa cum au făcut-o cele 45 de milioane de creştini omorâţi numai în secolul XX, care rămân atât de nebăgaţi în seamă de elitele progresiste ale lumii de azi. Vezi despre aceşti noi martiri articolul: www.orthodoxytoday.org/articles6/TrifkovicMartyr.php.

mire defăimătoare a convingerii». De aceea, lupta ecumeniştilor împotriva «intoleranţei» creştine este, de fapt, lupta împotriva dreptului creştinilor de a fi credincioşi convingerilor şi experienţei lor, gândirii lor tradiţionale"[1].

A adera la filosofia intoleranţei (=patima urii) este foarte simplu: mă opun şi urăsc pe toţi cei care nu cred ca mine. Şi lipsindu-mi dragostea, mă şi izolez de ei. Această gândire, fiind mai aproape de mentalitatea firii căzute, este şi cea mai larg răspândită. Dar dragostea de oameni propovăduită de Domnul nostru Iisus Hristos pentru cel căzut, include şi strădania pentru găsirea a noi şi noi căi de mărturisire rodnică a Evangheliei. Căci ce altceva arăta Sfântul Pavel când spunea că *„tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mântuiesc pe unit" (I Cor.* 9, 22)? Sau acel Sfânt care s-a vândut rob la o familie tocmai pentru a o elibera din rătăcirea idolatriei? Aceasta este toleranţa creştină, care îngăduie cu înţeleaptă răbdare rătăcirea fratelui, dar în acelaşi timp lucrează în diverse feluri duhovniceşti (nu manipulatoare, adică neafectând liberul arbitru) pentru luminarea aceluia.

Creştinul adevărat este un om care are sentimentele şi gândurile foarte bine definite. El este omul lui *„ce este da, da şi ce este nu, nu" (Mt.* 5, 37); are criterii foarte clare prin care poate judeca orice situaţie (/ *Cor.* 2, 15) şi de aceea el ştie foarte bine de la Domnul ce trebuie să iubească şi ce nu. Când iubeşte (pe Dumnezeu, pe aproapele, creaţia) o face din toată inima, dar şi când urăşte (păcatul, pe diavol, minciuna, erezia) cu toată puterea o face. Deoarece el a învăţat că nu poate sluji la doi domni *„căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, au de unul se va lipi şi pe celălalt îl va disprețul" (Mt.* 6, 24). De aceea, creştinul autentic este statornic în sentimentele sale, el nu trece de la iubire la ură, nici nu este dezamăgit de oameni, pentru că îi cunoaşte. Ştie că omul poate coborî până la iad, dar tot el poate urca până la al treilea cer şi de aceea nu-şi pune nădejdea în om, ci numai în Dumnezeu. Sfinţii sunt oameni sinceri, „dintr-o bucată", cu trăiri intense, ce pot merge de la ura extremă de sine, până la iubirea înflăcărată pentru Dumnezeu şi oameni. Până şi filozofii au spus că ceilalţi trebuie toleraţi, dar nu negându-ne propria credinţă, de frică să nu cumva să ne eticheteze drept intoleranţi: „fără convingere, fără oarecare sentimente de antipatie [nu faţă de oameni însă *n.n.],* nu există convingere profundă; şi fără o convingere profundă nu trăieşti deplin"[2]. Dar acum ni se cere ca, în numele toleranţei, să ne autocenzurăm orice credinţă înflăcărată, orice certitudine, spre a deveni nişte „mămăligi", ca apoi, având mintea *tabula rasa* de orice convingere puternică creştină, să nu mai avem curajul sfinţilor mucenici ai Dumnezeului celui viu, ci să primim supuşi ordinele celor care n-au lepădat nici o secundă convingerea *fermă* că ne pot face să nu mai avem nici o credinţă.

Sfinţii nu pot tolera păcatul şi minciuna, căci s-ar contrazice, ci tolerează pe păcătos şi pe mincinos, considerând aceasta o etapă necesară pe calea îndrep-

[1] Diac. ANDREI KURAEV, *op. cit.,* p. 63.

[2] John Stuart Mill citat de ISAIAH BERLIN, *Liberty,* Oxford Unversity Press, Oxford, 2002, p. 229

tării acelora: „Acoperă-1 (pe cel ce a greşit), dar nu aprobându-1. Căci atunci te păgubeşti pe tine, iar pe el nu-1 foloseşti"[1].

întrebându-ne de unde provine această aversiune a unor oameni faţă de creştinism putem afla mai multe cauze. Una dintre ele sunt învăţăturile greşite din diverse religii care duc la comportamente greşite. Referitor la fanatism, care poate apărea ca deviere de la adevărata trăire întru Dumnezeu, putem spune că el lipseşte cu desăvârşire din învăţătura Domnului Iisus Hristos şi deci şi a Bisericii Ortodoxe. Poate că sfinţii şi slujitorii bisericii dau dovadă de entuziasm în mărturisirea Buneivestiri, dar niciodată un creştin *adevărat* nu va fi fanatic: „Precum se deosebeşte ziua de noapte, aşa se deosebeşte entuziasmul de fanatism. Primul este cârmuit de dragoste şi zideşte; al doilea este cârmuit de ură şi dărâmă. Primul este sobornicesc, universal; al doilea este exclusivist, sectar. Când entuziasmului i se alătură ura împotriva anumitor oameni, acesta nu mai este entuziasm, ci fanatism. Unui fanatic îi lipseşte totdeauna ceva; când raţiunea, când inima. Entuziastul este totdeauna un om întreg. Nu trebuie să se uite niciodată faptul că nu există entuziasm fără iubire de oameni"[2]. Acesta este numai un singur exemplu din cuvintele sfinţilor ce arată cu câtă delicateţe abordează ei problema celor ne-ortodocşi.

Un istoric italian spunea, analizând starea *toleranţei* în zilele noastre, că după ce creştinismul a fost acuzat de fanatism şi intoleranţă şi a apărut fenomenul secularizării, creştinii au început să fie prigoniţi (mai ales de regimurile comuniste) cu o intoleranţă de o ferocitate ieşită din comun, aceştia ajungând din nou, ca în vremea catacombelor. Astfel, în comparaţie cu genocidurile săvârşite de comunism şi nazism, „arderile pe rug din vremea Inchiziţiei par nevinovate distracţii de petrecere"[3]. Şi autorul concluzionează spunând că **„secularizarea nu este sub nici o formă o garanţie împotriva fiarei sălbatice a fanatismului.** Nu există, de fapt, nici cea mai mică certitudine că, chiar şi colapsul mişcărilor fanatice naziste sau comuniste ar duce la triumful toleranţei" *(Ibid.).* Cu alte cuvinte, o mare parte a omenirii s-a lăsat înşelată de diavol şi a combătut până acum creştinismul şi religia în general, crezându-le principalele cauze ale intoleranţei şi violenţei, dar acum, să ne rugăm să realizeze că tocmai creştinismul ortodox, cu a sa tămăduire sufletească prin harul lui Dumnezeu şi împreună-lucrarea omului, este singura soluţie ce se poate împotrivi brutalizării şi autodistrugerii lumii.

Filozofii occidentali care nu au cunoscut dreapta învăţătură a Bisericii despre gingaşa libertate a omului, consideră creştinismul ca fiind intolerant deoarece bibliografia lor se reduce la „sfinţii" apuseni care nu aveau discernământ. Iată ce zice unul dintre ei: „Doctrinele misionare, cum ar fi Creştinismul şi Islamul, sunt în mod *intrinsec* intolerante faţă de alte credinţe. Dragostea de aproapele include grija activă pentru mântuirea lui. Şi datorită faptului că - aşa cum susţinea

[1] Părintele DUMITRU STĂNILOAE, nota 171 la SFÂNTUL ISAAC ŞIRUL, *Cuvântul XXX,* în *Filocalia,* voi. X, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1981, p. 164.

[2] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *învăţături despre bine şi rău,* trad. de Pr. Teofil Petrescu, Ed. Sofia, Buc, 1999, p. 87.

[3] Giorgio SPINI, „Secularization and Tolerance", *Ratio Juris,* voi. 10 (1997), nr. 1, p. 10.

printre alții Toma D'Aquino - mântuirea veşnică are prioritate absolută asupra altor bunuri, grija pentru mântuirea celorlalți nu exclude per se aplicarea forței pentru a converti pe cineva la dreapta credință sau pentru a-i proteja împotriva ereziei. Schimbarea dogmatică spre tolerare ar trebui ori să nege premisa condamnării veşnice care atârnă deasupra capului necredinciosului ori să susțină că dreapta credință nu poate fi impusă cu forța asupra cuiva, sau să admită failibilitatea pentru a nu cădea în dogmatism încrezut"[1]. Observăm aici foarte clar cum greşita înțelegere romano-catolică asupra problemelor majore creştine duce la smintirea oamenilor din Occident, care, bineînțeles, simt în adâncul lor că o impunere forțată a credinței este inacceptabilă şi de aceea ajung să considere creştinismul intolerant ajungând să-1 asemene cu omenească şi pătimaşa învățătură islamică. învățătura creştină autentică, cea ortodoxă, nu a căzut niciodată în aceste extreme ale unei „mântuiri cu forța", pentru că ea a păstrat întotdeauna echilibrul între libertatea omului şi dragostea lui Dumnezeu şi a oamenilor pentru cel necredincios.

Un alt argument al unor istorici, preluat cu sârguință şi de masonerie, este cel formulat de cunoscutul istoric A. J. Toynbee, care denunța „egocentrismul care ne face să spunem că deținem singura viziune autentică asupra Realității: un asemenea orgoliu, asemenea prejudecăți, sunt simptome ale păcatului originar", spunea acesta[2]. Dar de unde poate avea o asemenea certitudine acest sărman istoric, când sfinții au văzut pe Domnul şi ne confirmă de două mii de ani că „viziunea" creştină e singura explicație adevărată despre această lume.

0 altă cauză, care se potriveşte mai ales în ce priveşte aversiunea față de creştinism, este confundarea învățăturii creştine cu cei care încearcă să o pună în practică. De cele mai multe ori, lucrurile sunt judecate simplist şi pe bază de clişee: „Nu merg la Biserică, pentru că am văzut eu ce fac popii!" Dar nu a văzut ce a făcut şi ce a învățat Domnul nostru Iisus Hristos! Sau: „Ce-mi spui de Biserică! Fanaticii ăia care ard pe rug pe cei care nu sunt de acord cu ei!" Aici se face o dublă confuzie. în primul rând una sunt oamenii şi alta e învățătura Domnului Iisus Hristos, în numele căreia unii ***cred*** că fac diverse fapte. Despre aceştia a spus Domnul: *„Midți îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, au nu în numele Tău am proorocit şi nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele Tău minuni multe am făcut? Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea" {Mt.* 7, 22-23). Aşadar nu oricine *zice* că face ceva în numele Domnului Iisus Hristos, chiar face cu adevărat. E doar o părere personală şi de aceea e nevoie de discernământ în a judeca creştinismul şi Biserica după faptele nesăbuite ale unor oameni care la un moment dat au fost înşelați de diavol. Despre aceşti oameni ne-a avertizat de la început Biserica: *„Intre voi vor fi învățători mincinoşi, care vor strecura eresuri pierzătoare şi, tăgăduind chiar pe Stăpânul care i-a răscumpărat, îşi vor aduce lor grabnică pieife. Şi mulți se vor lua după învățăturile lor rătăcite* ***şi, din pri-***

[1] J. HABERMAS, „Intolerance and discrimination" în *International Journal of Constituțional Law,* 2003, nr. 1,p. 7.

[2] în cartea sa, *An Historian 's Approach to Religion,* Oxford, 1956, la GABUT, *op. cit.,* p. 111.

cina lor, calea adevărului va fi hulită; *şi din poftă de avere şi cu cuvinte amăgitoare, ei vă vor momi pe voi" {II Petru 2, 2).* Spre discernământ ne îndeamnă şi Sfântul Chirii al Alexandriei: „Faptul că e folosit [cuvântul lui Dumnezeu] de cei ce nu ştiu să folosească drept, nu trebuie să îndemne la lepădarea cuvântului ieşit din gura lui Dumnezeu. ... Se cuvine ca fapta apărătoare să nu fie folosită spre desfiinţarea cuvintelor dumnezeieşti, ci spre desfiinţarea celor nedrept grăite de adversari"[1]. în al doilea rând, nu se face distincţia, care, pentru oricine are o minimă cultură teologică, e evidentă, între Biserica Ortodoxă şi romano-catolicism în cadrul căruia s-a întâmplat inchiziţia. Aceasta a fost rezultatul umanismului practicat de catolicism. Pentru că pierzând din vedere hristocentrismul creştin, uitând că există un Izbăvitor de păcat, oamenii au început să ucidă pe cei păcătoşi datorită păcatelor lor. „Este o grozăvie antievanghelică şi potrivnică lui Hristos a omorî păcătosul din cauza păcatului. în acest caz, nici o «sfântă inchiziţie» nu poate fi declarată «sfântă». în ultimă analiză, toate umanismele ucid păcătosul din cauza păcatului, extermină pe om împreună cu păcatul lui. Pentru că nu vor pe Dumnezeul-om, Care este singura mântuire a omului şi din păcat şi din moarte şi de diavolul. Cel care nu este pentru Dumnezeul-om, este, ca atare, împotriva omului; şi este, prin acest fapt, ucigaş al omului. Pentru că lasă pe om în deplina stăpânire a păcatului, a morţii şi a diavolului, de care numai Dumnezeul-om îl poate salva şi nimeni altul sub soare"[2].

Cred că orice om onest cu el însuşi ar trebui să se întrebe, atunci când vede slujitori nevrednici ai Bisericii, ceea ce se întreba şi filozoful Jacques Derrida: „Să se reducă oare dimensiunea religioasă la ceea ce doxa defineşte în mod confuz «fundamentalism», «integrism», «fanatism»?"[3] Şi apoi, să aibă puţină răbdare şi să sape mai adânc, mai nesuperficial, căci Domnul abia aşteaptă să I se deschidă uşa la care bate de mulţi ani *{Apoc.* 3, 20) şi, intrând, *„adevărul rămâne în noi şi va fi cu noi în veac" (IIIoan* 2).

Un alt autor, doctor al universităţii Harvard, îşi începe lucrarea despre *„Cum a ajuns în Vest ideea toleranţei religioase",* cu următoarele cuvinte, special alese pentru a şoca: „Dintre toate marile religii ale lumii, trecute şi prezente, creştinismul a fost de departe cea mai intolerantă"[4]. Acesta vorbeşte chiar şi de o „teorie creştină a persecuţiei" (cap. 2) aparţinând „Bisericii Creştine sau Catolice, cum ar putea fi ea numită acum" (p. 1), confundând creştinismul autentic ortodox cu diverse deformări ale lui. Autorul, fiind de religie mozaică, nu face decât să confirme nefericita înclinaţie ancestrală a neamului său de a combate cu ardoare creştinismul, făcând generalizări mincinoase.

[1] SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, Colecţia PSB, voi. 41, Ed. IBMBOR, Buc, 2000, p. 12-13.

[2] ARHIM. JUSTIN POPOVICI, „Gânduri despre «infailibilitatea» omului european" în *op. cit.,* p. 164

[3] JACQUES DERRIDA, *Credinţă şi cunoaştere,* trad. de Emilian Cioc, Ed. Paralela 45, Buc, 2004, p. 11.

[4] Perez ZAGORIN, *HOW the Ideea of Religious Tolerance Came to the West,* Princeton University Press, 2003, p. 1. Această carte a fost chiar selecţionată de către *Los Angeles Times Book Review* între cele mai bune 20 de cărţi ale anului 2003.

Problema tuturor marilor analişti ai evoluţiei toleranţei şi intoleranţei religioase este că atunci când vorbesc de creştinism au în vedere numai spaţiul apusean, catolic şi protestant şi prea puţin se apleacă asupra toleranţei religioase în spaţiul ortodox. Iar acest fapt îi conduce spre generalizări greşite în ce priveşte creştinismul.

Exemple de intoleranţă dramatică pot fi găsite în religiile lumii, însă în nici un caz în învăţătura Domnului Iisus Hristos sau în comportamenul Sfinţilor. Astfel, putem găsi intoleranţă în iudaism, care, neacceptând să evolueze de la legea talionului spre iubirea vrăjmaşilor, nu poate avea acces nici la iubirea desăvârşită de oameni. în această religie putem găsi chiar între cele 613 porunci de bază ale iudaismului, unele care denotă o intoleranţă cu totul străină de duhul blând al Mântuitorului Hristos: „Să nu ai nici o milă de cel care ispiteşte spre idolatrie; să nu încetezi să-1 urăşti; să nu-1 ajuţi dacă se află în primejdie; să nu-i iei apărarea; să nu treci sub tăcere nici o vină pe care i-o cunoşti; să nu şovăi să ucizi un profet mincinos" (din *Poruncile negative* 17-21, 29 în *Dicţ. Encicl. de Iudaism,* p. 622). Chiar o cercetătoare de origine iudaică mărturiseşte că „tradiţia iudaică conţine numeroase dovezi de intoleranţă"[1]. Cel mai important filozof iudaic, Maimonide, spunea şi el: „Idolatrii şi cei care resping Tora şi pe profeţii lui Israel trebuie ucişi. Dacă îi poate omorî cu sabia în public, aşa trebuie să facă. Dacă nu, trebuie să se folosească de diverse stratageme pentru a le cauza moartea. ... De ex., dacă vede pe unul dintre ei căzând într-o groapă în care este şi o scară, trebuie luată scara sub pretextul că ai nevoie de ea pentru a-ţi coborî copilul de pe acoperiş, sau alte pretexte de acest gen"[2]. Cunoscând acestea, ar trebui să fim mai moderaţi în a acuza numai catolicismul de intoleranţă şi să recunoaştem că, dacă ar fi avut puterea, iudaismul ar fi pus în practică toate aceste legi, aşa cum a făcut cu Domnul nostru Iisus Hristos şi cu Sfântul Ştefan şi aşa cum probabil se va întâmpla în vremurile din urmă prin Antihrist - noul Ponţiu Pilat - până când, cu mila Domnului, se vor întoarce la Tatăl lor.

[1] Suzanne LAST STONE, „Tolerance versul pluralism in judaism", *Journal ofHuman Rights,* 2 (2003), nr. 1, p. 105.

[2] In cartea sa *Hilkhot Rotzei'ah,* 4:10 citat în studiul unui judecător al Curţii Supreme a Israelului: Haim H. COHN, „The law of religious dissidents: a comparative historical survey", *Israel Law Review,* 34 (2000), nr. 1, p. 65 şi n. 146. Aceste legi au fost reafirmate şi în secolul XVI în *Codexul* lui Joseph Caro, unul dintre cei mai importanţi lideri ai iudaismului rabinic. Este interesant de remarcat, fiind în acelaşi timp o pildă de păstrare vie a tradiţiei, felul în care reprezentanţii acestui popor pun în practică porunci ale învăţaţilor lor date cu aproape 1500 de ani în urmă. De ex., dacă Talmudul zicea în jurul anului 500: „nici numele şi nici o urmă nu trebuie să rămână de la eretici şi faptele lor" (Gittin 45b, la *Ibid.,* p. 69), în anii 2000 aflăm pusă în practică această poruncă cu cea mai mare acrivie, în cazul unui cunoscut lider politic român, a cărui statuie din curtea unei biserici al cărei ctitor era (şi pe lângă care trec adesea), a fost dată jos la presiunile autorităţilor, iar străzile numite după numele său au fost redenumite aproape în toată ţara, după cum ne spune chiar *Raportul internaţional despre libertatea religioasâ* al Departamentului de Stat *american* (www.state.gov/g/drl/rls/irf/2006/71402.htm). Măcar de am avea şi noi aceeaşi râvnă în împlinirea poruncii Domnului de a ne iubi vrăjmaşii! în acelaşi sens se ştie că organizaţii sioniste americane influenţează diverse instituţii pentru a cenzura anumite persoane să ţină discursuri, doar pentru că aceştia (mari intelectuali americani) au o altă părere despre Israel şi politica israeliană (vezi: Alan WOLFE, „Free Speech, Israel and Jewish Illiberalism", *The Chronicle Review,* 17 noe. 2006, p. B6). Aici autorul spune foarte frumos că „intelectualii nu trebuie să se solidarizeze decât cu adevărul".

Intoleranță multă avem în islam, unde un războinic pătimaş precum Mahomed nu ar fi putut da naştere, cu nici un chip, unei învățături prea tolerante, în intoleranță a căzut şi romano-catolicismul, unde, datorită pierderii miresmei Duhului Sfânt - Mângâietor, a putut apărea fenomenul inchiziției sau al convertirilor forțate de evrei. Din aceleaşi motive şi inițiatorul Reformei protestante, Martin Luther, ne mai ştiind prea multe despre autenticele mijloace de despătimire, a ajuns la cunoscuta ură necuviincioasă împotriva poporului iudeu şi asupra țăranilor. Şi exemplele ar putea continua. Nimic dintre toate acestea nu se aseamănă cu dumnezeieştile cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos, împlinite cu atâta evlavie de sfinții ortodocşi: „ *Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce faer (Luca* 23, 34).

Martor despre caracterul cu totul opus intoleranței al creştinismului este Sfântul Apostol Pavel, care, deşi înainte de convertire, conform învățăturilor iudaice ale vremii, participa la omorârea creştinilor, după convertire, s-a făcut pildă de cea mai înaltă îngăduință, şi față de slujitorii religiilor păgâne şi față de conaționalii săi, fiind un ucenic model al Celui ce este Iubirea şi Adevărul.

Trebuie să mai facem încă o precizare. Toleranța sau intoleranța față de ceva nu trebuie în nici un caz să fie influențate de alte considerente decât cele teologice, mântuitoare. Adică, nimic nu trebuie să pună creştinul mai presus de mărturisirea cu evlavie a credinței sale. Toleranța nu trebuie să izvorască, aşa cum s-a întâmplat de multe ori în trecut, şi se întâmplă încă, poate mai mult, din ideea că anumite persoane sau grupuri ştiute ca primejdioase pentru mântuire, pot avea din partea noastră un regim de toleranță preferențială din interese economice, politice sau de altă natură, mai presus de dreapta credință. De aceea, Sfinții Părinți au interzis hotărât relațiile cu evreii sau ereticii, sfătuindu-ne să ne ținem departe de ei, atâta vreme cât nu dau semne de îndreptare. Această atitudine este consecința practică a cuvântului Domnului: *„Căutați mai întâi împărăția Cerurilor şi toate celelalte se vor adăuga vouă" (Mt.* 6, 33).

Ne întrebăm cu uimire de unde aceste acuze la adresa creştinismului ca fiind intolerant. E vreun rău în faptul de a învăța pe oameni să iubească pe Dumnezeu cu toată inima lor şi să se iubească unii pe alții până la a-şi sacrifica însăşi viața pentru cel de lângă ei?[1] Una este faptul că nu ne putem ridica la nivelul sfinteniei propovăduite de Domnul Iisus Hristos, din pricina păcătoşeniei noastre, şi de aici decurg acuzele împotriva creştinilor cum că sunt violenți şi altele (precum şi suntem unii, din păcate!) şi cu totul altceva este să spui că trebuie eradicat creştinismul pentru că aduce dezbinare, ură şi violență între oameni. Este ca şi cum ai spune că nu trebuie să mai mănânci, căci s-ar putea să te îneci, căci s-a

[1] *Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să şi-lpună pentru prietenii săi (Ioan* 15, 13). Un exemplu de asemenea dragoste ne-a dat recent Sfânta Măria Skobțova care, ajutând pe evreii prigoniți, a ajuns şi ea în lagărul nazist de la Ravensbriick, unde s-a dat să fie gazată în locul unei alte femei. Vezi *Iubirea nebună de aproapele. Viața şi învățătura Maicii Măria Skobțova,* trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2000. Numai o sfântă creştină ca ea a putut spune, atunci când evreii au fost însemnați cu steaua galbenă şi trimişi spre moarte: „Dacă am fi adevărați creştini ne-am pune cu toții steaua galbenă" (p. 59). O recenzie despre viața ei apărea într-o revistă românească încă din 1969 *(G.B.,* nr. 3-4).

întâmplat câtorva oameni să se înece când mâncau. Uimirea ne poate fi domolită dacă citim ce credeau creştinii din primele secole despre intoleranţa necreştinilor faţă de ei: „Cei care-i urăsc [pe creştini] nu pot spune pricina duşmăniei lor. Ce este sufletul pentru trup, aceea sunt creştinii pentru lume. Sunetul locuieşte în trup, dar nu este din trup; creştinii locuiesc în lume, dar nu sunt din lume. Sunetul nevăzut este închis în trupul văzut; şi creştinii sunt văzuţi, pentru că sunt în lume, dar credinţa lor în Dumnezeu rămâne nevăzută. Trupul urăşte sufletul şi-i poartă război, fară să-i fi făcut vreun rău, pentru că-1 împiedică să se dedea plăcerilor; şi lumea urăşte pe creştini, fară să-i fi făcut vreun rău, pentru că se împotrivesc plăcerilor ei. Sufletul iubeşte trupul, deşi trupul urăşte suflemi"[1]. Vrem să fim toleraţi aşa cum suntem, în starea noastră căzută, şi de aceea nu ne place de Dumnezeu: *„pe Mine lumea Mă urăşte pentru că Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sunt rele" (Ioan* 7, 7).

Adevărata toleranţă creştină ar putea fi definită astfel: este interzisă orice violenţă fizică asupra celui de altă credinţă, dar, în acelaşi timp, este obligatorie mărturisirea fermă şi binevoitoare a dreptei credinţe, aşa cum au mărturisit-o Sfinţii Părinţi ai Bisericii Ortodoxe şi Sinoadele Ecumenice, cu o delimitare clară de orice altă credinţă. Acest binom toleranţă-intoleranţă, a fost de multe ori prost înţeles, insinuându-se că dacă mărturisesc cu curaj un crez, de la care nu mă depărtez cu nici un chip, înseamnă că, inevitabil, urăsc pe cei de alte credinţe, fapt care în cele din urmă va conduce la violenţă fizică. Acest raţionament este fals, fie şi numai pentru motivul că dovedeşte mândrie şi ignoranţă. O astfel de gândire simplistă arată că cel care o susţine suferă de mândrie, crezând că numai el ştie exact toate trăirile şi întreaga „psihologie" a tuturor oamenilor, încât nimeni nu poate gândi altfel decât susţine el că o pot face. Dovedeşte şi ignoranţă fiindcă arată necunoaşterea complexităţii trăirilor unui om plin de har, a unui om îndumnezeit, în care pot coexista simultan, într-o unitate mai presus de fire, atât mila faţă de cel în neştiinţă sau pătimaş, cât şi fermitatea mărturisirii că nu există decât o singură explicaţie a tainelor lumii acesteia, cea a Domnului nostru Iisus Hristos.

în concluzie, ceea ce ar trebui să ne îngrijoreze mai mult, nu este o virtuală şi inventată intoleranţă a creştinismului, ci mai degrabă tragica intoleranţă ce s-a dezlănţuit (astăzi mai vicleană ca oricând), împotriva creştinismului şi a Domnului nostru Iisus Hristos.

[1] *Epistola către Diognet,* în *Scrierile Părinţilor Apostolici,* trad. de Pr. Dr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc., 1995, p. 413.

8. Toleranța creștină

> *„Preotul care nu umblă după onoruri omenești și nu se ferește de a mustra pe cei care păcătuiesc, ca să le fie plăcut și drag, ci* lucrează în realitate din iubire, *acela va vesti cuvântul cu libertate în vorbire, cu sinceritate și curăție, pentru că el niciodată nu va voi să viclenească adevărul. De aceea se potrivesc pentru el cuvintele următoare:* «Ci am fost blânzi în mijlocul vostru; precum doica își hrănește copiii ei, la fel fiind doritori de voi, am vrut să vă împărtășim nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre» *(I Tes. 2, 7) "'.*

Adevărata toleranță (sau împreună-pătimire cu răbdare), aceea care înseamnă milă față de cel înșelat de diavol în vreun fel sau altul, dar fără a considera vreo clipă că *și* învățătura greșită a aceluia ar fi putea fi adevărată, este o virtute fundamental creștină.

Sfântul Ioan Gură de Aur ne-a descris în câteva cuvinte care este relația bineplăcută lui Dumnezeu dintre dreapta credință și dreapta viețuire: „Nu avem nici un folos de învățături drepte dacă viața ne este stricată; după cum n-avem nici un folos de viață virtuoasă dacă credința nu ne este sănătoasă. Deci, ca să avem folos desăvârșit, să ne întărim din amândouă părțile"[2]. Așadar, „viața virtuoasă" ne spune să nu fim intoleranți, ci milostivi față de *cei* amăgiți cu credința stricată, iar „învățătura dreaptă" ne cere să nu fim toleranți față de *învățătura* greșită. Numai unind în cel mai echilibrat mod aceste două elemente vom putea fi creștini desăvârșiți și eficienți în mărturisirea noastră.

Comunitățile religioase din întreaga lume care au și o oarecare putere lumească, sau chiar și doar simpli indivizi se folosesc de această putere „fizică"

[1] Răspunsul 25 *(Că este groaznică judecata preotului care nu mustră pe cei care păcătuiesc)* din *Regulile Mari,* în SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Scrieri,* Partea a doua, trad. de Prof. Iorgu Ivan, Col. PSB, Ed. IBMBOR, Buc, 1989, p. 262.

[2] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, „Despre armonia celor două Testamente", în *Despre schimbarea numelor,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 2006, p. 291.

pentru a-şi impune punctul de vedere şi pentru a-i face pe oameni să adere la învăţătura lor, iar dacă aceia nu se supun, acţionează cu violenţă asupra lor. După cum zicea şi filozoful Paul Ricoeur, „toleranţa este fructul unei asceze a puterii. Ea constă într-o renunţare din partea celui care are puterea, de a impune altora felul său de a crede, de a făptui"[1]. Sfântul împărat Constantin cel Mare este o pildă de toleranţă bună, căci după ce se înmulţise numărul credincioşilor „a fost multă bucurie pentru numărul mare de credincioşi, ce se afla acum în Roma, încât trebuiau să fie izgoniţi din cetate toţi cei care nu voiau să fie creştini. Dar împăratul a oprit poporul, zicând: «Domnul nostru nu voieşte ca cineva să vie la Dânsul silit, ci de se apropie cineva de bunăvoie şi cu gând bun pe acela îl primeşte cu milostivire. Deci, liber este fiecare să creadă cum voieşte şi să nu se prigonească unul pe altul». Acest răspuns împărătesc a înveselit mult poporul, căci îi lăsa pe toţi să vieţuiască în libera lor credinţă" *(Vieţile Sfinţilor, 2* ianuarie). Iată ce scria Sfântul Constantin cel Mare într-o scrisoare către Eusebiu de Cezareea, unde adresa şi o rugăciune către Dumnezeu: „Spre binele întregii lumi şi în folosul întregii omeniri, aş vrea ca poporul Tău să aibă parte de linişte şi să rămână la adăpost de dezbinări. Fie pacea şi liniştea celor credincioşi şi cu cei aflaţi în rătăcire. Fiindcă numai întru dulceaţa acestei părtaşii vor putea şi aceştia să fie îndreptaţi şi aduşi pe calea cea dreaptă [adică tolerându-i cu milă, nu prigonindu-i, *n.n.]*. Nimeni să nu se aşeze în calea altuia: aibă fiecare parte şi să se bucure de tot ce-i doreşte sufletul. Cuvine-se totuşi ca tot omul cu mintea limpede să ştie că nimeni nu va putea vieţui în sfinţenie şi în curăţie de nu-1 vei chema Tu întru odihna sfintelor Tale predanii. Cei ce vor să i se sustragă, găsivor lăcaşele înşelăciunii, aşa cum le-a fost voia; nouă pregătită ne este casa cea prea-strălucitoare a adevărului Tău. Dar ce dai Tu pe cale firească le dorim şi noi lor, la rându-ne, aşa fel ca în obştească bună-înţelegere să le fie şi lor hărăzită aflarea bucuriei. ... Fiindcă una este să te prinzi de bunăvoie în lupta pentru nemurire şi altceva este să fii silit la ea sub ameninţarea pedepsei"[2]. Urmând acestuia, Sfântul voievod român Neagoe Basarab a avut puterea în mâini, dar el „nu numai creştiniloru fu bunu, ci şi păgâniloru"[3]. Toleranţa de-Dumnezeupurtătorilor conducători nu era izvorâtă din indiferenţă şi nu era cu nici un chip una pasivă ci, am putea-o numi toleranţă *activă* la care suntem chemaţi toţi. Ce înseamnă aceasta? Dumnezeiescul părinte şi învăţător al nostru, luminătorul lumii, Sfântul Ioan Gură de Aur, în duhul celei mai sfinte înţelepciuni şi iubiri de oameni, tâlcuind cuvântul Sfântului Apostol Pavel adresat corintenilor în legătură cu un mare desfrânat incestuos din comunitatea lor *(Şi voi v-aţi semeţit, şi nu mai bine aţi plâns, ca să se ridice din mijlocul vostru cel ce a făcut fapta aceasta. I Cor.* 5, 2) spunea: „Şi nu a zis «scoateţi-1 din mijlocul vostru», ci, întocmai ca de o boală sau o molimă molipsitoare, era trebuinţă de plâns şi de rugăciuni

[1] „The Erosion of Tolerance and the Resistance of the Intolerable" în *Tolerance Between Intolerance and the Intolerable,* edited by PAUL RICCEUR, Berghahn Books, 1997, p. 190.

[2] EUSEBIU DE CEZAREEA, *Viaţa fericitului împărat Constantin,* Cartea a doua, 56, 60 în Eusebiu de Cezareea, *Scrieri,* Partea a doua, trad. de Radu Alexandrescu, Ed. IBMBOR, Buc, 1991,p. 114, 115.

[3] La B. P. HAŞDEU, *op. cit.,* p. 42.

îndelungate *ca să se ridice dintre voi",* zice, adică trebuie a face rugăciuni şi, în sfârşit, totul, spre a scăpa de el. Nu-i învinuieşte că nu l-au înştiinţat de acest fapt, ci pentru că nu au plâns şi nu s-au rugat ca să se ridice din mijlocul lor acel curvar, arătând că aceasta trebuia să se facă şi fără dascăl, pentru însemnătatea acelui păcat"[1]. Iată că în afară de toleranţa indiferentă şi kamikaze sau inchiziţie mai există şi o altă cale: a apela la mijloacele specifice creştinului, *rugăciunea şi plânsul* pentru cel căzut, cerându-I şi lăsându-L astfel pe Atotînţeleptul şi Preabunul Dumnezeu să lucreze cu cel rătăcit aşa cum numai El ştie cel mai bine ce este spre folosul tuturor. Nu este drept înaintea lui Dumnezeu să cerem altora să devină şi să rămână creştini, iar noi să nu depunem nici un efort, prin sfinţirea vieţii proprii, pentru a le uşura drumul către Domnul nostru Iisus Hristos. Căci ni se va spune: „Fii tu creştin şi atunci voi fi şi eu!".

Astăzi există două feluri de a ne manifesta credinţa. Unul trupesc, datorat unei întunecări a minţii şi numit de Sfinţii Părinţi *râvnă trupească,* şi unul duhovnicesc, tolerant în adevăratul sens al cuvântului, luminos şi plin de dragoste de oameni. Deosebirea dintre aceste două feluri de a fi credincios, a fost făcută foarte clar în momentul arestării Domnului Iisus Hristos. Aici râvna trupească s-a manifestat prin Apostolul Petru, ce încă era nedesăvârşit, şi care, văzând că vor să-L prindă pe Domnul, a zis: *‚JDoamne, dacă vom lovi cu sabia? Şi unul dintre ei a lovit pe sluga arhiereului şi i-a tăiat urechea dreaptă" (Lc. 22,* 49-50). Dar Mântuitorul, arătându-ne pentru totdeauna care trebuie să fie atitudinea noastră faţă de cei ce ne prigonesc, a zis: *‚Jntoarce sabia la locul ei, că toţi cei ce scot sabia de sabie vor pieri. Sau ţi se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu şi să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?" (Mt.* 26, 52-53). Aşadar, Domnul nu s-a folosit de puterea pe care o avea ca să-i convingă pe aceia să-L lase în pace, la fel cum nu se foloseşte de puterea Sa, nici ca să-i facă pe oameni să se întoarcă la El. Aceasta este extraordinara şi în acelaşi timp înspăimântătoarea taină a libertăţii, pe care, dacă Dumnezeu nu o încalcă, cu atât mai puţin noi, care suntem creaţi după chipul Lui şi vrem să ne asemănăm Lui, nu trebuie să o facem.

Cu aceeaşi blândeţe şi gingăşie S-a purtat Domnul nostru Iisus Hristos şi atunci când, locuitorii unui sat pe unde vroia să treacă, nu L-au primit: *„Văzând aceasta, ucenicii Iacov şi Ioan I-au zis: «Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer şi să-i mistuie, cum a făcut şi Ilie?» Iar El, întorcându-Se, i-a certat şi le-a zis: «Nu ştiţi, oare, fiii cărui duh sunteţi? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască»" (Lc. 9,* 54-55). Un cuvânt plin de nădejde avem aici, deoarece vedem cum Ioan, care aici arată atâta intoleranţă faţă de acei locuitori ce aveau altă credinţă, mai târziu, după ce s-a umplut de Duhul Sfânt, avea să devină un apostol al iubirii, vorbind mai mult decât toţi ceilalţi, despre dragostea de Dumnezeu şi oameni.

Modelul nostru de toleranţă faţă de cei de alte credinţe este bineînţeles Domnul Iisus Hristos care l-a răbdat pe intolerantul Saul, cel care *„pustia Biserica, intrând prin case şi, târând pe bărbaţi şi pe femei, îi preda la temni-*

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Tâlcuiri la Epistola întâi către Corintheni,* Ediţie revizuită de C. Făgeţan, Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 151.

ță", care *sufla amenințare și ucidere împotriva ucenicilor Domnului" (Fapte* 8). Privind la râvna sa extraordinară, Domnul l-a călăuzit spre Sine, Saul devenind, în cele din urmă, vasul ales al Domnului, apostolul și luminătorul neamurilor. Cine poate fi mai intolerant decât acela care ucide pe cel care nu crede ca el, și iată că Domnul, adâncul milostivirii, chiar și pe acești stalini, hitleri, ceaușești, cruciați, inchizitori, talibani, îi așteaptă să se pocăiască, să le pună inel în deget și să junghie vițelul cel gras întru bucuria întoarcerii lor.

„Dacă Biserica este mamă, ea nu poate lucra decât prin convingere; mama nu pune mâna pe sabie ca să instruiască pe copiii săi"'. Și de aceea, Mântuitorul zice întotdeauna, respectându-ne cu smerenie libertatea: *„J)e vrea cineva să vină după Mine..." (Mt.* 16,24).

Creștinul are totuși o sabie pe care o poate folosi: este vorba de *sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu" (Ef.* 6, 17). Fără această sabie a adevărului și deci a discernământului haosul lumii este asigurat. Deși nu a promovat nici un fel de violență, Mântuitorul Hristos ne-a avertizat că nu tot ce e omenesc e mântuitor, că răul există și noi trebuie să ne ferim de el, nu să-1 tolerăm, să-1 respectăm și eventual să ne lăsăm influențați de el: *„JVu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace ci sabie" (Mt.* 10, 34) Sfântul Nicolae Velimirovici tâlcuind acest cuvânt ne spune: „Nu am venit să împac adevărul cu minciuna, înțelepciunea și prostia, binele și răul, dreptatea și silnicia, dobitocia și omenia, nevinovăția și desfrânarea, pe Dumnezeu și pe mamona: ci am adus sabie ca să tai și să le despart, încât să nu se amestece. Cu ce să le tai și să le desparți, Doamne? Cu sabia adevărului. Ori cu sabia cuvântului lui Dumnezeu, ceea ce e totuna. ... Dacă fiica merge după Hristos, iar mama rămâne îndărătnică în tăgăduirea lui Hristos, ce unire poate fi acolo?"[2] Așadar toate aceste false uniri despre care ni se povestește și spre care suntem îndemnați sunt în mod eronat numite „unire", deoarece o unire profundă nu se poate face între două concepții diferite despre Cel întru Care ne unim. „Cuvintele despre aducerea săbiei pe pământ sunt pe deplin potrivite cu Hristos - Făcătorul de pace și Dătătorul de pace. El^ dă cereasca Sa pace, ca pe un balsam ceresc, celor ce cred în El fără fățărnicie. însă nu a venit ca să facă pace între fiii luminii și fiii întunericului" (p. 24).

în continuare, sfântul ne arată adevărata toleranță, adică iubirea creștină, care, deși nu acceptă minciuna celuilalt, totuși îi stă aproape, nu se leapădă de el, nădăjduind până la sfârșit, în îndreptățea lui. Dacă Domnul a zis că a venit să despartă pe fiu de tată, pe fiică de mama sa și pe noră de soacra sa, nu s-a referit la o despărțire trupească. „Este destul a fi despărțit cu sufletul și a nu primi în el nimic din gândurile și faptele necredinței; căci dacă necredincioșii s-ar despărți și trupește de necredincioși, s-ar face în lume două tabere potrivnice. Cine i-ar învăța și îndrepta atunci pe necredincioși? Și Domnul însuși l-a răbdat lângă Sine pe necredinciosul Iuda trei ani întregi. înțeleptul Pavel scrie: *că se sfințește bărbatul necredincios prin femeia credincioasă, și se sfințește femeia necredincioasă prin bărbatul credincios"* (p. 24). Iată cât de minunat a găsit Domnul să

[1] D. BOROIANU, „Toleranța religioasă'", în *Păstorul Ortodox,* 5 (1906), nr. 9-10, p. 193.

[2] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi,* voi. I, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2002, p. 23.

se îmbrăţişeze în neţărmurită dragoste, adevărul şi iubirea! *„Mila şi adevărul s-au întâmpinat, dreptatea şi pacea s-au sărutat" (Psalmul* 84, 11).

Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur cu sfială mărturiseşte: *„JVu avem stăpânire peste credinţa voastră (II Cor.* 1, 24), iubiţii mei, şi nici nu vă poruncim acestea ca nişte domni şi stăpâni. Suntem chemaţi spre învăţătura cuvântului, nu pentru putere şi nici pentru autoritate absolută. Locul nostru este acela al unor povăţuitori ce vă sfătuiesc. Iar sfătuitorul grăieşte cuvintele sale, nu forţându-1 pe ascultător, ci lăsându-1 cu totul stăpân asupra alegerii în ce priveşte cele spuse"[1].

Sfântul Filaret al Moscovei explică şi el adevăratul sens al cuvântului toleranţă pe care trebuie să-1 ştie orice creştin: „Toleranţa nu înseamnă a fi de acord cu o convertire generalizată (în direcţia indiferent cărei credinţe creştine), nu înseamnă stimularea ereziilor, ci numai încetarea persecuţiilor, acceptându-se ca o persoană de altă credinţă să rămână în religia sa naturală, să stăruie în rătăcire până când o va lumina barul dumnezeiesc, indiferent ce este persoana respectivă, quaker sau evreu, hernhutter sau musulman, papistaş sau păgân"[2]. „«Este absurd să vorbim de o toleranţă confesională în materie dogmatică şi teoretică. Se poate vorbi de o toleranţă de ordin moral-practic, adică de o reţinere principială de la orice constrângere faţă de cei de altă credinţă». Dar presa 'democrată' refuză să observe diferenţa dintre cele două aspecte de toleranţă, într-un caz fiind o virtute creştină, în celălalt, un păcat"[3]. Atitudinea faţă de cei de alte credinţe a fost foarte bine descrisă de acelaşi părinte rus: „Nu arareori ecumenismul este perceput ca o formă de toleranţă faţă de adepţii altor convingeri. în această privinţă, creştinul ortodox este, pur şi simplu, obligat să fie ecumenist. Oricât de mult ne-am deosebi prin concepţii unii faţă de alţii, **oricât de inacceptabilă mi s-ar părea credinţa unor oameni cu care mă întâlnesc, faţă de persoana acestora nu trebuie să am nici un fel de repulsie sau aversiune.** în secolul al Xl-lea, Preacuviosul Teodosie de la Lavra Pecerska, într-o epistolă polemică adresată «latinilor», referindu-se la părinţii săi după trup spunea: «Ei m-au învăţat această bună rânduială; nu se cuvine să urmezi credinţa latinilor şi nici alte învăţături de-ale lor, să le ţii obiceiurile, să primeşti împărtăşania lor. Dar dacă vreunul dintre ei îţi va cere, în numele lui Dumnezeu, să-i dai să bea sau să mănânce, nu pregeta să o faci»"[4]. Iată cât de frumos se îmbină în Ortodoxie fermitatea în păstrarea Adevărului=dreptei credinţe, cu dragostea faţă de tot omul, faţă de tot chipul lui Dumnezeu. Acesta este răspunsul atât de firesc şi echilibrat, pe care cei habotnici în intoleranţa lor faţă de creştinism îl eludează, sau îl ignoră, acceptând numai diverse extremisme superficiale, vehiculate de oameni neştiutori, prin care "încornoratul" îi ţine departe de mântuitoarea

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, „Omilia XI" din *Homilies on Ephesians,* în Colecţia: *The Nicene andPost-nicene Fathers,* Voi. XIII, Edited by Philip Scaffla: www.ccel.org/ccel/schaff/npnfll3.iii.iv.xii.html

[2] La Diac. ANDREI KURAEV, *op. cit,* p. 48.

[3] *Ibid.* p. 79.

[4] *Ibid.* p. 30. Aici aflăm cum au înţeles sfinţii să pună în practică pilda Domnului cu samarineanul milostiv *(Luca* 10, 30), care deşi nu împărtăşea credinţa celui rănit, totuşi nu a pregetat să-1 ajute să se însănătoşească.

credință creştină, liniştindu-le prin clişee simpliste (de genul Inchiziției) gândul de a nu fi venit la Domnul Iisus Hristos.

Multe sunt de învățat despre toleranța creştină față de alte credințe, din poruncile Domnului, referitoare la popoarele păgâne, date poporului ales, în perioada Vechiului Testament. Astfel, în cuvântul Domnului spus profeților găsim multe referiri la trezvia de care trebuie să dea dovadă închinătorii la adevăratul Dumnezeu. *„Când va merge înaintea ta îngerul Meu, povățuitorul tău, şi te va duce la Amorei, la Hetei, la Ferezei, la Canaanei, la Gherghesei, la Hevei şi la Iebusei ... atunci să nu te închini la dumnezeii lor, nici să le slujeşti, nici să faci după faptele acelora, ci să-i zdrobeşti de tot şi să strici stâlpii lor. Să slujeşti numai Domnului Dumnezeului tău. ... Să nu vă amestecați şi să nu faceți legământ cu ei, nici cu dumnezeii lor. Să nu locuiască ei în țara voastră, ca să nu vă facă să păcătuiți împotriva Mea; că de veți sluji dumnezeilor lor, aceştia vor fi cursă pentru voi" (Ieşirea* 23, 24-25, 32-33). *Jar dacă nu veți alunga de la voi pe locuitorii pământului, atunci cei rămaşi din ei vor fi spini pentru ochii voştri şi bolduri pentru coastele voastre şi vă vor strâmtora în țara în care veți trăi" (Numerii* 33, 55). Vorbind despre aceleaşi neamuri idolatre, Domnul spunea: *„Să le nimiceşti, să nu faci cu ele legământ şi să nu le cruți. Să nu te încuscreşti cu ele; pe fiica ta să nu o dai după fiul lui şi pe fiica lui să nu o iei pentru fiul tău, că vor abate pe fiii tăi de la Mine ca să slujească altor dumnezei, şi se va aprinde asupra voastră mânia Domnului şi curând te va pierde. Ci să faceți cu ele aşa: jertfelnicele lor să le stricați, stâlpii lor să-i dărâmați, dumbrăvile lor să le tăiați şi idolii dumnezeilor lor să-i ardeți cu foc. ...să nu doreşti a lua argintul sau aurul de pe ei, ca să nu-ți fie aceasta cursă, că urâciune sunt aceştia înaintea Domnului Dumnezeului tău, şi urâciunea idolească să n-o duci în casa ta, ca să nu cazi sub blestem, ca ea. Fereşte-te de aceasta şi să-ți fie scârbă de ea, că este blestemată" (Deut.* 7, 2-5, 25-26). *„Să pustiiți toate locurile în care popoarele ce le veți supune au slujit dumnezeilor lor, cele din munții înalți, cele de pe dealuri şi cele de sub orice copac umbros. Să dărâmați jertfelnicele lor, să stricați stâlpii lor, să ardeți cu foc copacii lor, să sfărâmați idolii dumnezeilor lor şi să ştergeți numele lor din locurile acelea" (Deut.* 12, 2-3). *„Să te păzeşti să nu cazi în cursă şi să le urmezi lor, după ce le vei pierde de pe fața pământului, şi să nu cauți pe dumnezeii lor, zicând: cum au slujit popoarele acestea dumnezeilor lor, aşa voi face şi eu. Să nu faci aşa. Domnului Dumnezeului tău, căci aceia fac dumnezeilor lor toate de care se îndepărtează Domnul şi pe care le urăşte El" (Deut.* 12, 29-31).

Aceste cuvinte atât de tranşante ne fac să medităm mai adânc la deosebirile ce există între „religii" şi la pericolele închinării la altcineva decât Domnul Iisus Hristos, sau ale unei închinări făcută nu în duhul Tradiției noastre apostolice şi patristice.

Pentru mentalitatea care consideră că nu se poate trăi tară anumite compromisuri şi alianțe îndoielnice, şi fără a face, cât de puțin, voia necurată a puternicilor lumii care ne şantajează în fel şi chip, Domnul ne-a dat răspunsul încă din Vechiul Testament, încurajându-ne şi zicând: *„JVu cumva să zici în inima ta:*

Popoarele acestea sunt mai mari la număr decât mine, cum le voi putea izgoni?" (Deut. 7, 17)

Sensul normal, vechi, al toleranţei, cel creştin, este acela al *toleranţei faţă de oameni,* faţă de cei care au alte păreri decât ale noastre, iar sensul actual, păcătos al toleranţei, este acela al *toleranţei faţă de idei*[1]. Dar despre Mântuitorul ştim că a iubit pe păcătoşi, dar nu şi păcatul lor: ***„Acesta*** *primeşte la Sine pe păcătoşi şi mănâncă cu ei" (Lc.* 15, 2), cârteau intoleranţii farisei şi cărturari. Acum, ni se cere nu să respectăm şi să ne îngrijim de mântuirea celor de alte credinţe[2], ci să ne predăm mintea, tară discernământ, unor noi idei, străine de adevărul revelat. „Noua toleranţă" neagă două „concepte" creştine fundamentale: păcatul şi iertarea, deoarece, dacă eu, păcătosul, trebuie doar să fiu tolerat, nu voi mai şti niciodată că trăiesc în păcat, că trebuie să mă schimb şi să dobândesc iertare de la Dumnezeu şi de la oameni. Această înlocuire a învăţăturii despre păcat şi iertare este foarte convenabilă mândriei mele, fiindcă aşa nu mai trebuie să mă mai pocăiesc şi nici să mă mai smeresc vreodată, ci voi susţine toleranţa ca o umbrelă sub care să mă ascund de Domnul.

Un frate mason zicea: **„Toleranţa reciprocă, aceasta este adevărata laicitate" (**GABUT, *op.cit.,* p. 223). Ceea ce înseamnă că această nouă toleranţă, care nu mai promovează în nici un chip vreo credinţă religioasă, deci nici cea creştină, este calea spre laicizare, adică exact opusul a ceea ce vrea un creştin să se întâmple: creştinarea întregii lumi, întoarcerea la firea sa - la Domnul Iisus Hristos şi Biserica Sa.

în concluzie, putem spune că sensul toleranţei creştine se deosebeşte mult de cel al toleranţei lumeşti, prin aceea că ea nu doar se abţine de la acte violente, răzbunându-se mocnit doar în sine şi nici nu acceptă pasiv şi indiferent poziţia greşită a celuilalt ci, ştiind că trăieşte întru Adevăr, şi de la Acela învăţând adevărata blândeţe şi iubire de oameni, *se roagă* şi are *milă* pentru cel care încă nu a cunoscut pe Domnul, căci aceasta îi grăieşte în inimă Cel ce este iubire.

Calea celor ce vor să fie ucenici ai Domnului Iisus Hristos este cea a sfinţilor. Cea a sfinţilor, ca Părintele Sofian, care spunea: „Omul se pleacă în faţa dreptăţii, dar nu îngenunchează decât în faţa blândeţii. Blândeţii nu-i poate rezista nimeni. Cu blândeţea îl poţi birui şi pe cel ce este mai rău decât toate fiarele. Iar cu un cuvânt de mânie, îl faci rău şi pe cel mai bun dintre ei. Iubirea deschide drumul spre orice inimă - oricât ar fi de împietrită şi fără de nădejde. Deznădejdea inimii fratelui tău se vindecă numai prin dragoste, căci nici o poartă nu rămâne nedeschisă iubirii. *Dragostea unită cu smerenia este puterea ce n-a fost egalată de nici o altă putere din lume.* Orice ură se vindecă prin iubire. Iar dacă cel ce te urăşte va înfige cuţitul în inima ta, sărută mâna care ţine- cuţitul, căci şi Hristos a sărutat pe cel ce a uneltit sfâşierea Lui"[3].

[1] Un mason spunea: „Toleranţa nu înseamnă slăbiciune, îngăduinţă exagerată. Ea se referă la idei, şi mult mai puţin la fapte" (Sorin GRIGORESCU, „Despre Toleranţă", în *Forum Masonic,* 6/2005, nr. 22, p. 61).

[2] *„Cu toată smerenia şi blândeţea, cu îndelungă-răbdare, îngăduiţi-vă unii pe alţii în iubire" (Efeseni* 4, 2).

[3] Din însemnările ucenicilor părintelui.

9. Falsa toleranță în Biserică

[5]

Voi sunteți sarea pământului; dacă sarea se va strica, cu ce se va mai săra?

Matei 5,13

9.1. Toleranța și Mișcarea Ecumenică

în acest capitol vom cerceta în ce fel pot afecta viața și mântuirea creștinilor toate aceste curente contemporane descrise mai sus. Fericitul Părinte Serafim Rose spune: „Nu văd totuși cum se poate nega faptul că ideile «moderne» alcătuiesc până la urmă un întreg: ele se formează întâi în afara Bisericii, se dezvoltă în mințile atee și agnostice, apoi străbat întreaga societate până ce ajung în Biserică, schimbându-și între timp forma spre a se potrivi cu fiecare curent de idei"[1]. Dar această părere despre circuitul ideilor nu este împărtășită de toți. Alții văd în deschiderea Bisericii față de propunerile venite din afara ei un lucru benefic: „Pentru această reînnoire [este vorba de începutul dialogului ecumenic n.n.], pentru această răsturnare de atitudini, un rol decisiv l-au avut incitările *din afara* instituțiilor oficiale. în societatea umană, simplu definită, spiritul de toleranță, dorința de cunoaștere și de respect al celuilalt o luaseră înaintea atmosferei și a stărilor bisericești (O dovadă în plus, dacă mai era nevoie, că *«Duhul suflă unde vrea...»).* Instituția ecleziastică nu putea rămâne în urmă: se cade salutată și conștiința și umilința acelora dintre reprezentanții ei care au inițiat dialogul ecumenic"[2]. Răul cel mare, așadar, pornește dintre noi, cei din Biserică, datorită faptului că nu luăm măsurile necesare pentru a ne apăra de duhul lumesc. Acesta ne pătrunde și apoi *noi* începem să-1 răspândim provocând dezbinare, fiindcă nu mai urmăm calea Sfinților Părinți, ci mai mult a modelor intelectuale contemporane. De aceea Sfinții Apostoli și apoi Sfinții Părinți au fost atât de categorici în ce privește deformarea dreptei credințe: „în Noul Testament intoleranța este mai mult aplicată celor din interior, ereticilor și evreilor, pe când «DTtouovri» [îngăduința] este aplicată celorlalți oameni"[3].

[1] Ierom. DAMASCHIN, *Viața și lucrările Părintelui Serafim Rose,* p. 475.

[2] Spunea A. Scrima într-un interviu apărut în volumul: Andre SCRIMA, *Teme ecumenice,* Ed. Humanitas, Buc, 2004, p. 116.

[3] Arch. Anastasios YANNOULATOS, *Various christian approaches to other religions,* Editions Poreuthentes, Athens, 1971, p. 66.

Aşa cum ideile dezvoltate de psihanaliză au pătruns în „mentalul colectiv", şi acum ele sunt luate de bune, fără să se mai întrebe nimeni despre originile şi scopul psihanalizei, la fel se întâmplă şi cu mişcarea ecumenică: toţi vorbim despre ea, şi aproape nimeni nu mai caută să-i afle adevăratele rădăcini.

Este vizibil faptul că mentalitatea corectitudinii politice deja a început să-şi facă simţită prezenţa chiar şi în felul de gândire al unor slujitori ai Bisericii Ortodoxe. Cel mai puternic instrument prin care se încearcă atragerea Sfintei şi Tainicei Biserici Ortodoxe în capcana acestei ideologii anti-creştine este ecumenismul. Faptul că ecumenismul este un produs şi un instrument al francmasoneriei a fost demonstrat deja şi doar un om naiv ar mai putea considera ecumenismul drept o lucrare duhovnicească şi bineplăcută lui Dumnezeu. întoarcerea la credinţa apostolică şi patristică, da; întoarcerea la învăţătura Sfintelor Sinoade Ecumenice, da; dar inventarea unei noi credinţe „ecumeniste", nici „înger din cer de ar veni" să ne propovăduiască, nu trebuie să acceptăm. Totuşi, pentru a preîntâmpina eventuale obiecţii, putem aduce câteva mărturii în acest sens. Un argument mai original este următorul: dacă ecumenismul este o lucrare duhovnicească, cum se face că toate revistele bisericeşti (care de altfel erau strict cenzurate) apărute în timpul regimului comunist (care se ştie cât de anti-creştin era) erau ticsite de nenumărate ştiri şi articole privind mişcarea ecumenică?! Permitea oare doctrina comunistă ca prin ecumenism să se întărească creştinismul global, când ea lupta făţiş împotriva lui? în nici un caz. Prin ecumenism, din contră, se încerca şi se încearcă o slăbire, o diluare şi o pervertire a creştinismului. Poziţia autentic ortodoxă şi patristică asupra mişcării ecumenice moderne o găsim exprimată poate cel mai bine în „Memoriul asupra participării Bisericii Ortodoxe la Consiliul Mondial al Bisericilor" (trad. rom., 2008), realizat de către Comisia pentru probleme dogmatice a Sfintei Chinotite din Sfântul Munte Athos. Aici, într-un duh de mare cuviinţă şi evlavie, părinţii cărturari de Dumnezeu insuflaţi arată scăderile acestei mişcări şi de ce ea este mai degrabă dăunătoare decât folositoare Bisericilor Ortodoxe.

Metodistul american John Mott (1865-1955), „părintele Consiliului Mondial al Bisericilor"[1] a avut o activitate tipică unui mason şi cu totul depărtată de duhul autentic creştin. El a fost şi preşedintele Conferinţei de la Edinburgh din 1910 care a lansat ecumenismul modern. Cercetătorii mai noi ai mişcării ecumenice au demonstrat că cei care au susţinut financiar această mişcare au fost motivaţi de interese economice. Se cunoaşte în amănunt astăzi, după o lungă „conspiraţie a tăcerii", strânsa colaborare dintre magnatul baptist american John D. Rockefeller jr. şi John Mott. Cel dintâi a susţinut cu sume uriaşe de bani dezvoltarea ecumenismului la începutul secolului XX, spunând: „Nu cunosc o asigurare mai bună pentru un om de afaceri în ce priveşte siguranţa investiţiilor sale, prosperitatea ţării sale şi stabilitatea viitoare a guvernului nostru, decât poate aduce această mişcare, [este vorba aici *Mişcarea Mondială Interhisericească*

[1] C. Howard HOPKINS, „John R. Mott - Arhitect of World Mission and Unity" în *Mission Legacies: Biographical Studies of Leaders of the Modern Missionary Movement,* coord. Gerald H. Anderson, Orbis Books, 1995, p. 79.

(Interchurch World Movement)]". Iar în alt loc acesta îşi motivează sprijinul dat ecumenismului spunând că „un creştin este creştin, indiferent de ce biserică aparţine'". Ecumenismul interreligios este promovat de cele mai multe ori din motive cu totul străine de teologie: „Rabinul Levi Olan [preşedintele Conferinţei Centrale a Rabinilor Americani] cere evreilor americani restrângerea dialogului ecumenic cu ceilalţi cetăţeni [americanii creştini] pentru că unii dintre aceşti cetăţeni nu asigură sionismului-Israel sprijin politic suficient. Aceasta este de asemenea politică sionistă ... deghizată în teologie"[2]. Aceleaşi interese financiare se ascundeau şi în spatele *Parlamentului Mondial al Religiilor* şi *Primului Congres de Istoria Religiilor* despre care spunea chiar un istoric al religiilor că „amândouă au fost sponsorizate şi promovate nu numai de interese religioase şi academice, ci şi de puternice interese de afaceri"[3].

Părintele Dumitru Stăniloae, într-un interviu care se poate asculta pe site-ul *www.orthodoxmedia.com,* a spus de asemenea, că el consideră ecumenismul un produs al masoneriei. Toţi marii sfinţi contemporani consideră masoneria ca fiind o învăţătură greşită, la fel ca şi fiica ei, ecumenismul. Fericitul Părinte Sofronie jscria despre această mişcare, încă din timpul când era lângă Sfântul Siluan: „în vremea de acum o mare parte a creştinismului din lume înclină spre una din cele mai primejdioase erezii. Această erezie constă în pretenţia că în zilele noastre nu mai este o singură Biserică ce să fi păstrat deplin adevărul învăţăturii lui Hristos, care stăpâneşte deplin cunoaşterea tainei sfintei vieţi harice în privinţa moralei-nevoinţei; se consideră că multe din Bisericile ce se numesc ale lui Hristos au har egal, şi deci trebuie să facă o unire a bisericilor într-un oarecare program de obşte al tuturor. ... Să fii adânc convins în inimă şi în minte că există pe pământ acea *una adevărată Biserică* pe care Domnul a întemeiat-o, că acea Biserică păstrează nestricată învăţătura lui Hristos, că ea în întregul ei (iar nu în vreunul din mădularele ei) deţine deplinătatea cunoaşterii şi a harului şi este negreşalnică. ... Cele rostite în Soboarele a toată lumea, ca formă finală a învăţăturii Bisericii, nu pot fi supuse nici unei schimbări, toată elaborarea ştiinţifică ce urmează trebuie neapărat să se acorde cu ceea ce a fost deja dat de dumnezeiasca descoperire şi de învăţătura Bisericii sobornicesti a toată lumea. ... Acestea toate sunt adevărul. Cel ce se va îndepărta de la o astfel de credinţă, acela nu va putea sta" *(Nevoinţa cunoaşterii...,* p. 158).

Şi mai clar, vedem exprimată această legătură în cuvintele unui francmason francez care spunea: „Pentru a păstra unitatea între membri lojelor, pastorul Anderson a avut ideea, în primul articol al Obligaţiilor din *Constituţiile* din 1723 şi mai ales din 1738, de a-i face pe masoni să adopte punctul de vedere universal al noachismului (religia naturală), singura capabilă de a face să domnească to-

[1] Apud Charles E. HARVEY, „John D. Rockefeller, Jr., and the Interchurch World Movement of 1919-1920": A Different Angle on the Ecumenical Movement", *Church History,* voi. 51, nr. 2 (iunie, 1982), p. 202.

[2] Rabbi Elmer BERGER, „Jews in ecumenism", *The New York Times,* 19 iulie 1969, p. 24. Şi art. rabinului Olan în *NYT,* 17 iunie 1969.

[3] Joseph M. KITAGAWA, „Humanistic and Theological History of Religions", *Numen,* voi. 27(1980), nr. 2, p. 198.

leranța religioasă printre masonii anglo-saxoni împărțiți între catolicism, anglicanism, diverse forme de protestantism şi deism. Această referință 'disciplinară' a lui Anderson la noachism se baza prin urmare pe voința deliberată a ecumenismului cu mult timp înainte. ... Anderson dorea să-i facă pe masoni să adopte punctul de vedere universal al noachismului în intenția ecumenică de a face să domnească toleranța în lojile anglo-saxone, amenințate de certurile religioase. ... Aceste trei scopuri [în legătură cu Noe] ale noachismului masonic din secolul al XVIII-lea sunt şi azi actuale: ele se mențin la sfârşitul secolului al XX-lea în centrul preocupărilor hermeneutice, simbolistice şi universaliste ale francmasonilor din Marea Lojă a Franței şi a obediențelor ce au aceeaşi tradiție"[1].

Dacă prin globalizare se încearcă unirea politică a lumii, prin ecumenism se încearcă unirea religioasă a acesteia şi formarea „religiei viitorului" despre care ne vorbeşte pe larg, într-o carte[2] Părintele Serafim Rose. „Dacă, aşa cum proclamă Roma, omenirea va ajunge la o armonie religioasă văzută aici, pe pământ, neîndoielnic, ea va cuprinde nu o credință creştină comună, ci un fel de înțelegere întemeiată pe toleranță şi stimă" (Ierom. DAMASCHIN, *Viața şi lucrări*-fe...,p.218).

Principiile care animă cele două organizații sunt asemănătoare până la contopire. Ambele au creat o structură supra-confesională şi supra-religioasă, prin care încearcă să depăşească „barierele" dintre confesiuni şi religii şi să le aşeze pe toate pe picior de egalitate.

„Loja Masonică este un fel de mişcare ecumenică extra-eclezială"[3].

Dacă nu există, aşa cum susțin unii, nici o legătură între masonerie şi ecumenism, atunci cum se face că paşi care nu s-au făcut sute de ani între creştini de diferite confesiuni, s-au făcut o dată cu ajungerea în funcțiile cheie ecleziastice a unor masoni. Ne referim aici, de exemplu, la tristul caz al patriarhului ecumenic şi mason[4] Athenagoras (1948-1972), prin mijlocirile căruia a fost ridicată

[1] Patrick NEGRIER, *Gândirea masonică din secolul al XlV-lea până în secolul al XX-lea,* trad. de Catrinel Auneanu, Ed. Libripress, Buc, 2007, p. 131.

[2] Pr. SERAFIM ROSE, *Ortodoxia şi religia viitorului,* ediția a doua, trad. de Mihaela Grosu, Ed. Cartea Ortodoxă, Galați, 2004.

[3] Dan WALTERS, „The Ecumenical Religion of Masonry", *Truth Magazine* 29 (1985), nr. 5, p. 131

[4] Apartenența sa la Francmasonerie, pe lângă faptul că este mărturisită de masonii înşişi, este mărturisită foarte clar de faptele sale de multe ori potrivnice cugetului dreptslăvitor. Masonul Jean-Jacques GABUT, Mare Maestru honoris causa al Marii Loji a Franței, spune în cartea sa *Eglise, religions etfranc-maqonnerie. Le dossier complet,* publicată la celebra editură Les Editions du Cerf, Paris, 2006, p. 205, că „Patriarhul Athenagoras era titularul gradului 33 în ritul scoțian şi a primit omagiul fraților săi [masoni] atunci când sufletul său a plecat către Orientul Etern în 1973". Un fapt credem nu puțin important din traseul biografic al acestui patriarh de tristă amintire, este perioada în care, ca şi predecesorul şi mentorul său, Patriarhul Meletie Metaxakis (tot mason, şi autor al teribilei reforme şi schisme calendaristice), a fost episcop în America. Vezi: Prof. Vasil T. STAVRIDIS, „TWO Ecumenical Patriarchs from America: Meletios IV Metaxakis (1921-1923) and Athenagoras I Spyrou (1948-1972)", *The Greek Orthodox Theological Review,* voi. 44 (1999), nr. 1-4, p. 55-84. Ti în Dex-ul Masonic, se spune: „însuşi preasfântul Athenagoras I, Patriarhul Constantinopolului, era deja unul din iluştrii frați

anatema asupra ereziilor romano-catolice. Acesta, deşi nu avea nici un motiv teologic solid, având în vedere că romano-catolicismul nu numai că nu a renunţat la vechile erezii, ba chiar a adăugat noi şi noi depărtări de la dreapta credinţă[1], totuşi, conştiinţa sa de mason tolerant a biruit asupra conştiinţei bisericeşti şi patristice al cărei purtător nebiruit ar fi trebuit să fie. El a avut şi un ucenic foarte apropiat, anume masonul[2] român arhimandrit Andre Scrima care şi el s-a afirmat prin numeroase activităţi ecumeniste, promovând un creştinism de multe ori depărtat de autenticul duh patristic şi filocalic. Aceste fapte extrem de grave ale unor întâistătători ai Sfintei Biserici Ortodoxe, ar trebui să ne pună foarte serios pe gânduri şi să ne facă mult mai atenţi, căci se pare că diavolul, după ce „şi-a făcut încălzirea" pe *fraţii* depărtaţi de Biserică, din confesiunile creştine, a ajuns, din nefericire şi în „locul cel sfânt". Şi ne întrebăm: ce valoare bisericească mai poate avea o astfel de faptă (ridicarea anatemei) când ştim clar că ea a fost motivată de cu totul alte considerente decât voia lui Dumnezeu?! Faptul că asemenea acţiuni au început să apară şi în rândul ierarhilor noştri (ca şi în cazul schismei din Rusia, a patriarhului Serghie), ridică probleme de mai multe feluri, la care toţi cei care vor să urmeze cu smerenie glasul Duhului Sfinţilor Părinţi, trebuie să mediteze întru multă rugăciune, studiu şi sfatuire întreolaltă.

Un alt mason din rândul clerului a fost „arhiepiscopul" de Canterbury, Geoffrey Fisher (1887-1972) care, de asemenea, a făcut pasul epocal al unei întâlniri cu papa, ce nu se mai întâmplase din secolul al XVI-lea[3].

Deşi masoneria spune mereu că în lojile ei nu se vorbeşte despre religie, să vedem faptele care se ascund în spatele acestor vorbe cu două înţelesuri. Pe site-ul unuia dintre cei trei candidaţi la conducerea masoneriei române, C.T.P. scrie că: „în ziua de 8 octombrie 2006, candidatul C.T.P. a fost primit de Sanctitatea Sa Bartolomeu L, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, la sediul Patriarhiei din Istanbul. întrevederea s-a axat pe probleme privind ecumenismul în etapa contemporană - atât cel confesional, cât şi cel al diverselor

ai Masoneriei Universale" (Olimpian UNGHEREA, *Dex Masonic,* voi. 1, p. 172). Cazul acesta este încă o confirmare a cuvântului Domnului care a spus că *„duşmanii omului* [Ortodoxiei] *vor fi casnicii lui" (Mt.* 10, 36), lucru de care să ne păzească mila Domnului pe toţi.

[1] Ultima acţiune a papalităţii ce confirmă, nu dorinţa de revenire la unitatea primului mileniu, ci dorinţa de adâncire a *prăpastiei dintre noi şi ei,* este renunţarea recentă a papei la titlul de „patriarh al occidentului", ceea ce arată că, în nici un caz papa nu vrea să fie considerat nici măcar *primus inter pares,* laolaltă cu ceilalţi întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe, ci mai presus de toţi aceştia. Vezi: Arhid. Ioan I. ICĂ jr., „Papa renunţă la titlul de *Patriarh al occidentului",* în *Studii Teologice,* 2 (2006), nr. 4, p. 178-185.

[2] Biografia masonică a acestuia se găseşte la Horia NESTORESCU-BĂLCEŞTI, *Enciclopedia ilustrată a Francmasoneriei din România,* voi. 3, Ed. Phobos, Buc, 2005, p. 199. Pe aceşti doi „fraţi" îi găsim chiar ţinându-se de mână, fapt ce arată apropierea strânsă a duhurilor lor. (Vezi: A. SCRIMA, *Duhul Sfânt şi unitatea Bisericii,* Ed. Anastasia, 2004, foto final).

[3] Vezi articolul lui Iasha BERESINER, „A Godly Man and a Brother", din revista Mari Loji Unite a Angliei *Masonic Quarterly Magazine,* voi. 18 (2006) la: www.mqmagazine.co.uk/issue-18/. Vezi şi studiul lui Colin BISSEL, „The Masonic Archbishop of Canterbury - Geoffrey Fisher", în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 13.

orientări de spiritualitate, ce trebuie să constituie punți de legătură între diferite grupuri umane"[1]. Legătura dintre masonerie şi ecumenism este întărită şi de înființarea la inițiativa liderilor masoni a unor „capele ecumenice". De ex., prima capelă de acest fel din Franța a fost creată în 1970 la inițiativa unor lideri catolici, protestanți şi ai marelui rabinat al Marsiliei. „Loc de cult deschis tuturor confesiunilor, punct de adunare şi de întâlnire a tuturor celor ce cred în Dumnezeu, fără deosebire nici de rasă nici de origine, capela ecumenică din Bouc-Bel-Air, a cărei creație a fost în mod egal încurajată şi de fostul mare maestru al Marii Loji a Franței, Richard Dupuy, a fost consacrată în templu masonic de marele maestru Pierre Simon, în data de 8 mai 1971"[2]. Monsegniorul romano-catolic de Paris, Daniel Pezeril, invitat fiind de acelaşi mare maestru Pierre Simon să vorbească într-o lojă a spus: „Masonii au fost respinşi pentru că ei au inventat ecumenismul într-un timp în care Biserica se încăpățâna să afirme că în afara ei nu există mântuire. Acea Biserică nu este a mea" *(Ibid.,* p. 176). Asemenea capele ecumenice există mai multe şi în România. Prima dintre acestea se pare că a fost înființată la Hunedoara în 1998. Autorul cărții de mai sus, masonul J.J. Gabut, spunea că „masoneria în secolul al XVIII-lea era «ecumenică» avânt la lettre. Ceea ce în fond este fără îndoială adevărat, deoarece ea era prima instituție care a adunat în mijlocul ei creştini de toate confesiunile" *(Ibid.,* p. 249). Apoi continuă: „Revoluția ecumenică dorită de papa Ioan, începută de papa Paul, este astăzi ireversibilă. Fiecare franc-mason, oricare ar fi credința sa, poate să depună propria sa cărămidă la el [ecumenism]. Confruntați cu integrismul - acest rău absolut - el trebuie să se asocieze acestui vast efort de înțelegere între toate religiile" *(Ibid.,* p. 252). Aşadar, după cum constatam mai devreme, ceea ce mai întâi se gândea şi se practica în loji, se propovăduia apoi în societate pe plan mondial. „în acelaşi fel în care ecumenismul nu are limite planetare pentru că trebuie ca, în cele din urmă, să vizeze apropierea şi apoi unirea tuturor religiilor lumii, inclusiv religiile extrem-orientale, în acelaşi chip, universalismul masonic nu trebuie să cunoască nici un fel de frontieră" *(Ibid.).* Pentru a realiza în toată profunzimea sa căderea şi practic masonizarea unei părți însemnate a Occidentului, putem da un mic detaliu. încă din 1948 citim în ziarul *New York Times* un anunț în care ni se spune că în ziua următoare masonii din New York vor celebra „Duminica mersului la Biserică" la care se aşteaptă peste 300.000 de masoni. „în biserici şi sinagogi au fost pregătite slujbe speciale şi în multe lăcaşuri de cult se va spune o rugăciune specială numită «Rugăciunea Masonului». O slujbă specială pentru masonii creştini şi evrei se va ține mâine la Templul Israel" unde va predica rabinul Rosenblum şi un cleric unitarian. Masonii au fost invitați şi la biserica prezbiteriană unde pastorul va ține o „predică masonică (masonic sermon)". De asemenea, aflăm că „Noaptea Rotary" anuală se va ține de către Clubul Rotary în biserica reformată unde va

[1] Articolul se află la adresa: www.cristian-tiberiu-popescu.ro/ laolaltă cu fotografii de la întâlnire.

[2] Jean-Jacques GABUT, *Eglise, religions et franc-maconnerie. Le dossier complet,* Les Editions du Cerf, Paris, 2006, p. 177.

predica cunoscutul pastor Norman Vincent Peale [francmason de grad 33]'. în altă parte aflăm că într-o rugăciune masonică evreiască din 1801 („ce se spune la deschiderea Lojei sau la primirea unui nou frate") se cere: „Luminează-ne, te rugăm, în adevărata cunoaştere a masoneriei ... nu ne număra cu cei ce nu ştiu tainele divine ale cabalei tale secrete"[2].

0 contrazicere flagrantă a minciunii că „în loji nu se discută politică şi religie" găsim într-o scriere a unui mason român, dintr-un volum apărut sub coordonarea fostului Mare Maestru al Mari Loji Naționale a României, Gheorghe Comănescu. Iată ce spune acesta în studiul său numit „Marele secret al reconcilierii": **„Iar noi, francmasonii, trebuie să lucrăm pentru reunirea tuturor bisericilor într-o unică Federație, în interiorul căreia fiecare cult să păstreze specificitatea proprie a Ordinului nostru ce uneşte armonios o mare varietate de rituri"[3].** Auzind aceste cuvinte mai poate avea cineva vreun dubiu că masoneria, deşi are o dorință bună în principiu - unitatea -, doreşte să o realizeze nu pe calea ascultării de Biserică, ci pe o cale paralelă ce nu se călăuzeşte de poruncile Domnului, ci de o filozofie omenească pătimaşă, la fel ca toate celelalte creații ale firii căzute?! Acelaşi scop - de deturnare a religiilor spre filozofia masonică - găsim şi într-o cronologie pe tema „Biserica şi Franc-masoneria". Aceasta, în mod surprinzător pentru dreptcredinciosul creştin, începe cu următorul eveniment petrecut în anul 1960: „Este creată organizația americană *Templul înțelegerii Reciproce* ca *Asociație a Religiilor Unite,* cu scopul de «construire a Templelor Simbolice în diferite părți ale lumii, în concordanță deplină cu Doctrina Franc-Masonică»"[4]. La prima vedere, un ochi neavizat ar crede că e o greşeală, că acest eveniment nu are nici o legătură cu Biserica, dar la o privire mai profundă se înțelege, după cum reiese din toată cronologia, că scopul menționării acestui eveniment este foarte firesc penru masonerie deoarece, pe plan religios, ea nu doreşte altceva decât unirea tuturor religiilor, incluzând Biserica, într-o „frățietate" şi „templu al înțelegerii reciproce". Cronologia menționată, după cum era de aşteptat, menționează ca evenimente importante în cadrul relației Biserică - Franc-Masonerie, aproape numai întâlnirile ecumenice şi cele interreligioase. începând cu acțiunile organizate de Consiliul Ecumenic al Bisericilor sau de Conferința Bisericilor Europene, relațiile dintre catolicism şi Biserica Ortodoxă, sau alte întâlniri intercreştine, până la relațiile dintre catolicism şi comunitatea evreiască sau diverse întâlniri de genul: „în aprile 1970, la Geneva, reprezentanții a 10 religii mondiale s-au întânit pen-

[1] Vezi „Go-to-Church Sunday", *The New York Times,* 6 noe. 1948, p. 14.

[2] Edmund SADOWSKY, „A jewish masonic prayer", *Publications of the American Jewish Historical Society,* 48 (1958), p. 134.

[3] Maestrul Cornel TĂBÂRCĂ, „Marele secret al reconcilierii" în *Memento Masonic, Studii masonice,* Lucrare apărută sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR Gheorghe Comănescu, 6001 (2001), p. 115.

[4] R. COMĂNESCU, E. M. DOBRESCU, *Istoria Franc-masoneriei,* (1960-1968) voi. 3, Ed. Societății Tempus România, Buc, 1995, p. 194. Am citat această primă ediție deoarece în cea din 2004 (p. 190), textul este puțin schimbat.

tru a discuta «Proiectul creării unei Societăţi Mondiale a Religiilor»" (p. 192) sau „15-21 mai 1989: Ecumenismul european se reuneşte la Basel" (p. 196).

De asemenea, în Franța, o lojă care se numeşte: **„Marea Lojă Ecumenică din Orient şi Occident,** creată în 1978, are ca scop reunirea credincioşilor celor trei religii monoteiste (iudaismul, creştinismul şi islamismul); aşa se explică faptul că stema sa cuprinde la un loc steaua lui David, crucea latină şi semiluna"[1].

O mărturie mai veche despre dorințele ecumeniste ale masoneriei găsim şi la cunoscutul filozof şi diplomat francez masonul Joseph de Maistre care în 1782 scria într-un memoriu către un duce, despre mai multe țeluri masonice, printre care şi „reunirea diferitelor secte creştine". Fiindcă acesta considera că „orgoliul teologic" (deci nu dragostea pentru dreapta credință) ar putea da naştere la noi obstacole în calea reunificării, „această mare lucrare nu se poate pregăti decât în tăcere. Trebuie constituite comitete de corespondență compuse mai ales din preoți de diferite confesiuni pe care noi să-i adunăm şi inițiem. Vom lucra încet dar sigur.... Şi precum, lumea a fost altădată suprinsă că ajunsese ariană, trebuie ca şi creştinii moderni să fie surprinşi când se vor descoperi reuniți"[2]. Se pare că sfatul acestuia a fost urmat până în zilele noastre când se iau decizii ecumeniste la niveluri înalte şi apoi sunt implementate foarte încet şi cu grijă prin manipularea sistematică şi bine planificată a popoarelor ortodoxe şi a opiniei publice.

Aceste „înlocuitoare" ale creştinismului sunt medicamente *omeneşti* ce nu pot tămădui boala omenirii. Despre această autosuficiență ne-a vorbit Domnul: *fiindcă tu zici: Sunt bogat şi m-am îmbogățit şi de nimic nu am nevoie! Şi nu ştii că tu eşti cel ticălos şi vrednic de plâns, şi sărac şi orb şi gol! Te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur lămurit în foc, ca să te îmbogățeşti, şi veşminte albe ca să te îmbraci şi să nu se dea pe față ruşinea goliciunii tale, şi alifie de ochi, ca să-ți ungi ochii şi să vezi" (Apoc.* 3, 16). Trebuie să facem o distincție clară între cei care cred că se pot mântui printr-o simplă etică şi creştini care cred că mântuirea se obține prin încorporarea în Trupul Domnului Iisus Hristos care e Biserica şi prin împlinirea poruncilor date de Fiul lui Dumnezeu întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos.

Pentru a nu fi părtinitori folosind doar surse anti-masonice combătând ecumenismul, putem lăsa chiar pe adepții acestei organizații să vorbească. Baronul Yves Marsaudon, prezent şi în cartea *Iluştri francmasoni*[3], apărută în România, a scris un studiu despre poziția franc-masoneriei față de mişcarea ecumenică. Aici el spune că „dacă creştinismul vrea să supraviețuiască şi să se apere, nu există

[1] R. COMĂNESCU, E. M. DOBRESCU, *Franc-masoneria - o nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate,* voi. II, Ed. Europa Unită, Buc, 2004, p. 347.

[2] Vezi lucrarea lui Joseph DE MAISTRE, *Memoire au Duc de Brunswick* la: www.hyssopus.org/cms/files/M%C3%A9moireauDucdeBrunswick.pdf, p. 18. Este interesant de remarcat că acest filozof considera drept sarcină a masoneriei, promovarea creştinismului şi vroia ca nici un mason să nu fie primit dacă nu recunoaşte dumnezeirea Mântuitorului Hristos. Vremuri demult apuse! Fiind un misionar creştin, atât cât putea, De Maistre constata şi el că „în ceea ce priveşte religia am căzut [noi masonii] într-o indiferență stupidă pe care o numim *toleranță"* (p. 17)

[3] Emilian M. DOBRESCU, *Iluştri francmasoni,* Ed. Nemira, Buc, 2003, p. 125.

decât o singură cale posibilă: unitatea. Dar pentru a ajunge la această unitate, putem spera că ea va fi dogmatică şi disciplinară sau putem să ne mulţumim cu înţelegerea reciprocă şi cu un spirit de dragoste? Noi, francmasonii, zicem: Toleranţă"[1]. Această toleranţă nu este altceva decât un „cuvânt de lemn", „o frază de dânşii inventată" pentru a acoperi un refuz indirect al creştinismului care propovăduieşte o unitate întru adevăr. Masoneria tinde ca prin ecumenism să se ajungă la unirea sutelor de milioane de creştini, aceasta fiind însă doar o etapă spre „unirea tuturor oamenilor, scop suprem al francmasoneriei. [...] Sperăm ca, în cel mai larg spirit de toleranţă, lumea creştină să-şi regăsească unitatea"[2]. Dar o unire bazată doar pe toleranţă nu este deloc o unire profundă, ci o amăgire. Iată prin ce teorie filozofică îşi justifică masoneria aşezarea principiului toleranţei şi al ecumenismului în fruntea „virtuţilor": „Doctrina masonică este deci purtătoarea «marelui secret al reconcilierii» prin faptul că Principiul Suprem este infinit. El comportă un număr nelimitat de aspecte, de aceea francmasonul este liber să-1 conceapă aşa cum doreşte şi înţelege". Dar oare Sfântul Apostol Pavel nu combătea exact acest fel de gândire atunci când dezvăluia păcatul celor care îşi închipuie pe Dumnezeu după mintea lor în loc să asculte ce spune Domnul despre sine *(Rom.* 1, 23)?! Masoneria continuă apoi teoria sa idealistă: „Idolatria, aşadar, nu va mai fi înţeleasă ca un cult dedicat unui «zeu fals», ci ca un act prin care absolutul este considerat un alt chip particular al lui Dumnezeu, în aceste condiţii, divergenţa dintre religii nu va mai fi generată din faptul că una deţine adevărul, în vreme ce celelalte se află în eroare, ci din aceea că ele nu investesc Divinitatea cu aceleaşi sensuri. Aceasta este cheia reconcilierii lor viitoare. Nu sunt deci condamnate la o rivalitate eternă; dimpotrivă au vocaţia de a forma un cor armonios întru lauda Principiului Comun"[3].

Acest fel de unire propus de masoneria anti-creştină, ce include chiar şi idolatria condamnată de Dumnezeu încă din Vechiul Testament, este o întoarcere la vremurile de dinainte de creştinism, adică la păgânism, deoarece ea ne propune o involuţie la „comuniunea" bazată pe virtuţile firii căzute, în loc să accepte comuniunea întru adevăr şi iubire a Sfintei Treimi, ce ne-a devenit accesibilă odată cu întruparea Fiului lui Dumnezeu şi cu întemeierea Bisericii, care este chipul celei mai depline comuniuni dăruite vreodată omului. Soluţia evanghelică a iubirii faţă de vrăjmaşi este de mii de ori mai înaltă şi mai profundă decât ideologia toleranţei pre-creştine. Domnul nostru Iisus Hristos nu ne propune doar acea rece, aproape indiferentă, toleranţă faţă de cei de alte credinţe, sau acceptare şi îndrăgire a minciunii, ci ne cere iubire, milă, îndelungă-răbdare, compasiune, jertfă şi rugăciune pentru fraţi, ca şi aceştia să ajungă la cunoaşterea Tatălui lor, care le este rudenia cea mai apropiată din cer şi de pe pământ.

Charles Riandey, fost Suveran Mare Comandor al Consiliului Masonic Suprem al Franţei, spune clar: „Ne dăm asentimentul fără rezerve la aceste efor-

[1] Yves MARSAUDON, *L'oecumenisme vu par un franc-macon de tradition,* L'horizon International, Editions Vitiano, Paris, 1964, p. 61.

[2] *Ibid.,* p. 24.

[3] Maestrul Cornel TĂBÂRCĂ, „Marele secret al reconcilierii", *op.cit.,* p. 115.

turi ale ecumenismului creştin. Dorim foarte mult realizarea unității creştinătății. Suntem clar în favoarea a tot ce uneşte şi condamnăm tot ceea ce divizează"[1]. Dar nu numai atât. Având în vedere că masoneria doreşte unificarea (uniformizarea?) întregii umanități (de ce şi cine a fost cu ideea?), ei nu se opresc doar la unitatea creştinilor: „Pentru noi aceste eforturi [ale mişcării ecumenice creştine *n.n.]* nu reprezintă decât paşi pe calea unui *ecumenism pe care îl dorim total"* (p. 14). Sau: „Noi, masonii, vorbim deja de un ecumenism extins. Această idee am simțit-o foarte clar la o ceremonie fastuoasă unde francmasoni din ritul nostru, când au fost ridicați la unul dintre cele mai înalte grade, au depus jurământ pe *şapte cărți sacre"*[2]. Chiar şi Ordinul Cavalerilor de Malta, având o mentalitate asemănătoare celei francmasonice, spune la fel: „Suntem un ordin profund ecumenic si total apolitic"[3], declara un reprezentant al lor. Ca oameni dotați cu rațiune şi logică, masonii şi-au dat seama că nu pot aşeza pe acelaşi plan mai multe „cărți sacre", zicând că toate reprezintă adevăruri de Dumnezeu revelate, căci uneori se contrazic una pe cealaltă. Atunci au adus drept explicație faptul că „francmasoneria nu se ocupă cu declarații dogmatice, obiective, ci cu dispoziția subiectivă a individului. ... Sarcina ei este, după cum spune o străveche maximă masonică, 'să facă pe oamenii buni mai buni', mai buni creştini, mai buni evrei, mai buni hinduşi, sau orice ar fi ei"[4]. Şi iar ne întrebăm: poate un creştin face parte dintr-o organizație care încurajează mersul în iad? Care încurajează pe acei oameni care sunt departe de Domnul Iisus Hristos să rămână departe de El, încurajează pe cei care II urăsc pe Cel care i-a creat şi mântuit să stăruiască în ura sau indiferența față de El?

Sigiliul Marii Loji a Statului Israel cuprinde în ea atât steaua lui David, cât şi o cruce şi o semilună. Despre acest fel de „ecumenism total", iată, de exemplu, ce se scria în anul 1984, într-o revistă bisericească: „Ecumenismul vremurilor noastre nu mai poate fi limitat la Confesiunile creştine, ci el «trebuie să includă marile tradiții religioase din întreaga lume», fiindcă o teologie ecumenică implică o teologie a păcii şi o cale spre o teologie a religiilor lumii. ... Astăzi religiile lumii sunt conştiente că nu se poate realiza o pace fară o *nouă ordine morală internațională.* ... Evaluarea celorlalte religii nu se mai poate face în perspectiva criteriilor impuse de ecleziologia confesională, care releva

[1] La Yves MARSAUDON, p. 14. Este de-a dreptul ilar faptul că diavolul păcăleşte milioane de oameni prin aceeaşi frază „de lemn" care se regăseşte la toate întâlnirile ecumeniste. Iat-o de ex. şi într-un lexicon despre iudei şi creştini: „Astăzi trebuie pus accentul mai puțin pe delimitare, cât pe ceea ce este comun, pentru bunăstarea şi salvarea omenirii". De parcă dacă se uneşte minciuna cu adevărul se „salvează omenirea", mai mult decât dacă se păstrează adevărul curat! JAKOB J. PETUCHOWSKI, CLEMENS THOMA, *Lexiconul Herderal întâlnirii iudeo-creştine,* p. 83.

[2] *Ibid.,* p. 126. Iar în *Constituția Marii Loji Naționale din România,* Secț. I, Cap. I, art. 2, se spună că una dintre cele trei Mari Lumini Masonice este *Cartea Legii Sacre* care poate fi: Biblia, Torah, Coranul sau Zend Avesta (cartea de căpătai a zoroastrismului).

[3] Vezi artic. „Ceremonie - De la Malta, la Suceava", în *Jurnalul Național,* din 28 ian. 2007.

[4] David MCREADY, „The theology of Craft ritual as demonstrated in Emulation working" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 110.

doar aspectele negative ale religiilor, determinate într-un anumit timp istoric. ... în spiritul acestui climat frățesc, realizat între cultele din țara noastră, Biserica Ortodoxă Română a propus, în anul 1966, la Geneva, în cadrul unei conferințe organizate de Consiliul Ecumenic al Bisericilor, crearea unui «Consiliu Mondial al Tuturor Religiilor», care avea ca scop «slujirea omului»"[1]. Un cleric romano-catolic, dintre cei mai cunoscuți promotori ai dialogului interreligios, vorbea de un „ecumenism ecumenic", care bineînțeles să depășească ecumenismul inter-creştin: „Starea gravă a omenirii de astăzi necesită o extensie şi o transformare a înțelesului cuvântului *ecumenism.* ... Ecumenismul ecumenic încearcă să extindă această nouă deschidere către întreaga familie umană. ... Premisa de bază a ecumenismului ecumenic este aceea că nici un individ sau comunitate umană nu are competență universală.... Ecumenismul creştin dacă vrea să fie cu adevărat ecumenic trebuie să ia în considerare întreaga situație a lumii şi să încerce să găsească locul religiilor lumii în 'iconomia creştină a mântuirii' fără o subordonare a priori a altor religii față de înțelegerea creştină. ... Ecumenismul ecumenic reprezintă căutarea comună a adevărului într-o autentică atitudine dialogică, în care tradițiile religioase se deschid nu numai una către alta, ci şi către orice altă dimensiune a imanenței şi/sau transcendenței"[2]. După cum am mai arătat, mentalitatea „adevărului multiplu" cotropeşte mințile tuturor, chiar teologi creştini ajungând să spună precum necredincioşii, că 'sunt în căutarea adevărului'. Un alt mare învățat francmason spunea despre toleranță: „Câtă vreme provin de la persoane sincere, toate concepțiile exprimate, mai ales dacă se opun, merită atenție în egală măsură. Ele exprimă Adevărul în diferitele sale înfățişări, ca efect al abordării din mai multe puncte de vedere"[3].

Cum poate un creştin să adere la viziunea acestor *frați* care spun: „catolici, ortodocşi, protestanți, evrei, musulmani, hinduşi, budişti, liber-cugetători, nu sunt la noi decât prenume; Franc-masoni este numele nostru de familie"[4]. Dar sfinții noştri spun: „Suntem creştini, născuți din părinți creştini şi venim din patria creştinilor. Suntem creştini şi-L cinstim pe Iisus Hristos, Domnul nostru, în puterea Căruia stau toate, iar pe idolii tăi îi nesocotim, după cum ne învață Scriptura"[5]. Umanismul de azi, va zice despre toate acestea că nu sunt decât nişte lupte sectare, date de nişte „integrişti" şi de „o minoritate de Ev Mediu" (moyenâgeuse), după cum se exprimă şi Y. Marsaudon. Dar cel care zice aceasta cine poate fi? Nimeni altul decât acela care nu are nici o credință[6]. Filozoful John Stuart Mill zicea că pe cel care îşi pune sentimentele în apărarea convingerilor sale, „numai cineva căruia

[1] Pr. Dr. N.V.D, „Ecumenismul interreligios", în rev. *Glasul Bisericii* 43 (1984), nr. 7-9, p. 611-621.

[2] Raimon PANIKKAR, *The Intrareligious Dialogue,* Paulist Press, 1999, p. 103, 104.

[3] Oswald WIRTH, *Francmasoneria pe înțelesul adepților săi,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc, 2005, p. 114.

**Ibid.,p.* 126.

[5] *Viața şi acatistul Sfinților Mucenici Epictet şi Astion,* Ed. Arhiep. Tomisului, Constanța, 2005, p. 22.

[6] Sau după cum zicea un politician american: „Toleranța este religia oamenilor care nu mai cred în nimic".

nu-i pasă de convingeri l-ar putea cataloga drept intolerant"[1]. Toleranța de azi este mai presus de toate aceste „controverse inutile" şi, în „simplitatea" sa superioară, neavând nici un adevăr şi neluptând pentru aflarea lui, se consideră întru totul îndreptățită să-i judece pe cei care îşi dau viața pentru păstrarea comorii încredințate lor de însuşi Făcătorul cerului şi al pământului.

Spiritul dizolvant şi diluant al filozofiei masonice reiese şi din ideile masonului de origine evreiască Theodor Merzdorf, prezentate într-o lucrarea de-a sa, care ne descrie chiar din titlu întregul crez masonic, *Simbolurile, legile, istoria, scopul masoneriei nu exclud nici o religie* (Leipzig, 1836): „Odată ce evreii şi ne-evreii se vor dezbăra de caracteristicile specifice ale religiilor lor individuale, se vor putea uni în esență"[2]. Iar un alt autor mason spunea cu convingere că „religia masonică este chintesența tuturor celorlalte religii [...] şi nu constă în nimic altceva decât într-un comportament etic şi în credința într-o Ființă Supremă" *{Ibid.).*

în zadar susține masoneria că nu este decât „un Ordin laic care nu depinde de nici o biserică şi de nici o religie" (GABUT, *op.cit.,* p. 220), căci, după cum ştim de la Sfinții Părinți, natură în stare pură nu există. Nu există persoană a-religioasă, deoarece întreaga existență este un fapt („religios" dat fiind faptul că Dumnezeu este Creatorul şi Mântuitorul lumii. Şi jde aceea, pretinsa neutralitate a doctrinei masonice față de (orice) Dumnezeu şi adevăr este plină de înşelare, deoarece un om, şi mai ales un creştin, nu poate fi decât *cu* Domnul Iisus Hristos sau *împotriva* Lui. întotdeauna există acest criteriu, şi, dacă nu ne încadrăm de bunăvoie în prima categorie, cu siguranță că aparținem celei de-a doua, conştient sau inconştient.

După acest „nor de mărturii" nu cred că /mai poate avea cineva vreo îndoială despre caracterul masonic al mişcării ecumenice. Văzând aceste curente potrivnice cugetării creştine, teologul ortodox/ ar trebui să-şi caute indentitatea proprie, metoda proprie ortodoxă, patristică, de a face „ecumenism" sau mai degrabă de a răspândi învățătura sinoadelor *ecumenice.* Şi o metodă SIGURĂ nu poate fi găsită decât la Sfinți, fie ei mai vechi sau mai noi. Să cercetăm de exemplu cum trata Sfântul Nectarie de Eghina pu eterodocşii, cum se purta Sfântul Rafael de Brooklin cu anglicanii, Sfântul Inochentie cu aleuții şi yakuții etc. A nu-i cerceta pe aceştia este o adevărată lepădare de Dumnezeu, Care până în zilele noastre ridică Sfinți Părinți şi Mărturisitori ce ne arată prealuminos (luminându-ne cu lumina Duhului Sfânt) drumul pe care-1 avem de urmat. A nu-i cerceta pe aceştia (prin studiu şi rugăciune către ei) mai este şi o dovadă de lene intelectuală, a unor minți necredincioase' în măreția propriei tradiții Ortodoxe şi care se pleacă mai degrabă metodologiilor împrumutate din spații eterodoxe, în loc să *trudească* la elaborarea unei abordări pur ortodoxe a crizelor vremii.

Acest ecumenism, *non-sectar,* cum i se spune astăzi, va ajunge cu timpul - deoarece traictoria unei astfel de organizații este de a deveni din ce în mai

[1] *Autobiography of John Stuart Mill,* cap. II, Kessinger Publishing, 2003, p. 35.

[2] Jacob KATZ, *Juifs etfranc-macons enEurope. 1723-1939,* trad. de Sylvie Courtine-Denamy, Cerf, Paris, 1995, p. 193.

„inclusivă" - la o simplă etică, în care „întemeietorii de religii" vor rămâne nişte simple personaje decorative. Un semn al acestui parcurs sunt astfel de cuvinte: „Asociaţia Tinerelor Femei Creştine (YWCA) cere adesea clericilor să facă rugăciuni ecumenice la evenimentele sale, dar în trecut unii dintre aceştia au invocat numele lui Iisus. «Face parte atât de mult din ei, încât o spun fără să se gândească», spune o reprezentantă a YWCA. Pentru a rezolva această problemă, YWCA va fi mai selectivă în a alege pe cine să săvârşească rugăciuni ecumenice"[1]. Această organizaţie YWCA, soră a YMCA, se ştie că este de inspiraţie masonică, şi de aceea în sediile lor există, de ex., chiar şi capele de meditaţie, fară afiliere religioasă şi fără nici măcar un crucifix, deşi chiar în titlul organizaţiei se află cuvântul *creştin.*

Aceste idei sunt în perfectă consonanţă cu *etica globală* despre care se vorbeşte atât de mult. Există *Global Ethic Foundation* ce promovează „cercetarea şi educaţia inter-culturală şi inter-religioasă". Convingerea ce stă la baza proiectului pentru o etică globală constă din următoarele: „Nu poate exista pace între naţiuni fară pace între religii. Nu poate exista pace între religii fară dialog între religii. Şi nu poate exista dialog între religii fară investigarea temeliilor religiilor". Scopul acestei Fundaţii este şi învăţământul care „să promoveze rezultatele cercetărilor sponsorizate de Fundaţie, în mod special ideile legate de o etică fundamentală comună tuturor bărbaţilor şi femeilor, o etică globală"[2]. Un alt scop este „publicitatea pentru promovarea unei etici globale prin media (articole în ziare, interviuri, programe de radio şi televiziune)". în anul 1993, *Parlamentul Religiilor Lumii* a alcătuit şi o *Declaraţie pentru o etică globală.* Aici se vorbeşte despre „o cultură a toleranţei" care ar fi încălcată de „acei reprezentanţi ai religiilor care resping alte religii ca fiind mai puţin valoroase şi care predică fanatismul şi intoleranţa în locul respectului şi înţelegerii". Punând aceste declaraţii spuse „în spiritul marilor noastre tradiţii religioase şi etice", faţă în faţă cu cuvintele sfinţilor care defăimau idolii în cei mai categorici termeni, precum şi devierea de la dreapta credinţă, dar se rugau pentru mântuirea celor care le promovau, nu putem să nu ne desolidarizăm de o asemenea concepţie chiar dacă suntem şi noi împotriva urii faţă de oameni.

Fundamentele ecumenismului de astăzi au fost puse cu câteva secole în urmă, atunci când s-au desprins de catolicism cei care aveau să fie numiţi protestanţi. Imediat, cărturarii vremii şi-au dat seama de dezastrul, în toate privinţele, al unei astfel de dezbinări şi au încercat să tămăduiască ruptura. Unul dintre cei care au luptat pentru acest deziderat a fost celebrul filozof Leibniz, despre care se spune, ca şi despre cei mai sus menţionaţi, că alcătuia rugăciuni care nu conţineau numele Domnului Iisus Hristos, acestea fiind bineînţeles combătute de teologii vremii. Leibniz, deşi luteran, considera, ca şi cei de astăzi, că unirea se poate face mai înainte de revenirea la dreapta credinţă a celor ce au pără-

[1] Susan JACOBS, „Peace assembly assailed due to Jesus lyrics", *The Jewish Chronicicle,* 27 oct. 2005, p. 2.

[2] Vezi la: www.weltethos.org/dat_eng/indexl_e.htm. Ce este mai înspăimântător este că înşişi „teologi" creştini sunt implicaţi în aceste proiecte, catolicul Hans Kiing fiind cel care a redactat *Declaraţia* pentru o etică globală.

sit-o. Filozofului i-a răspuns un cunoscut teolog al vremii, catolicul Bossuet: „Bossuet spunea că metoda suspensivă propusă este inacceptabilă, căci tindea să admită împăcarea înainte de a se ajunge la principii; singura admisibilă este metoda declarativă, care stabileşte principiile înainte de a trece la fapte. A începe cu o conciliere de ordin practic, a reuni apoi o adunare în vederea unui acord nelitigios asupra doctrinei, pentru a ajunge până la urmă la un conciliu care ar decide asupra punctelor în privința cărora nu s-a ajuns la o înțelegere, ce greşeală! Mai întâi, e nevoie de un conciliu care să-i primească pe protestanții pocăiți; după care se va trece la împăcare. Altminteri, s-ar ceda din capul locului asupra punctului capital: dacă protestanții vor să reintre în Biserica romană înainte de a se supune înseamnă că nu-şi mărturisesc greşeala, refuzând să recunoască autoritatea Bisericii; iată în ce constă problema"[1].

0 altă încercare de acelaşi fel avusese loc şi mai înainte, când învățatul Jean Bodin (1530-1596) a scris o lucrare despre o utopică „armonie" a şapte oameni cu credințe diferite, în care susținea aceeaşi idee a relativismului adevărului şi a falsei toleranțe, exact ca cei de astăzi.

Văzând că încercări de diluare a creştinismului, prin false uniri, au existat în Occident încă de acum aproape 500 de ani, nu putem să nu săltăm de bucurie şi să ne umplem de recunoştință față de Domnul nostru Iisus Hristos, care i-a întărit şi luminat pe strămoşii noştri să nu se lase influențați de aceste filozofii potrivnice creştinismului autentic. Şi mai ales văzând jertfa tuturor acestor înaintaşi pentru păstrarea dreptei credințe, să ne gândim cu frică şi cutremur cum putem să o păzim mai bine şi la fel de curată cum am primit-o, şi astfel să o dăruim celor ce vor urma.

Să vedem aşadar, prin ce încearcă să influențeze ecumenismul viața şi învățătura fiilor Bisericii Ortodoxe şi în consecință a tuturor locuitorilor planetei care sunt părtaşi la consecințele acestei manipulări. Este foarte clar, şi de Dumnezeu insuflații părinți contemporani[2] au spus-o: ecumenismul încearcă inocularea în mințile oamenilor a ideii că în nici o biserică şi în nici o religie nu e Calea către Dumnezeu, lăsată expres de Dumnezeu, ci toate sunt diverse forme, toate legitime şi perfect valabile, prin care oamenii îşi manifestă căutarea adevărului.

Vorbind despre religie nu putem să nu aducem în discuție actualele „semne ale vremurilor" pentru care însuşi Domnul Iisus Hristos ne-a mustrat, considerându-ne neatenți la ele: *fățarnicilor, fața cerului ştiți să o judecați, dar semnele vremurilor nu puteți" (Mt.* 16, 3). Despre acestea a scris mai mult Fericitul Părinte Serafim Rose[3], dar cred că nu este lipsit de folos să mai aducem amin-

[1] Paul HAZARD, *Criza conştiinței europene. 1680-1715,* trad. de Sanda Şora, Ed. Humanitas, Buc, 2007, p. 239.

[2] Nu numai creştinii ortodocşi au conştientizat pericolele mişcării ecumenice, ci şi mulți dintre creştinii eterodocşi şi-au dat seama că le este trădată şi rămăşița de creştinism de care se mai bucură.

[3] Pr. SERAFIM ROSE, *Semnele sfârşitului lumii,* trad. de Ştefan Voronca, Ed. Biserica Ortodoxă, Galați, 2004; şi ucenicul său: Hieromonk DAMASCENE, *New Developments in the Formation of the Religion of the Future,* în rev. *The Orthodox Word,* 2004, voi. 40, nr. 5 (238), p. 220-255. Iată câteva fapte ce ne cer o meditație adâncă asupra situației creştine actuale: la o editură evreiască apare

te binecredincioşilor creştini de câteva semne care ne arată clar cum profeţiile Sfinţilor Părinţi despre vremurile din urmă, se împlinesc văzând cu ochii. Un fapt recent ne-a atras atenţia atunci când l-am privit dintr-o perspectivă patristică. Şeful rabin al Israelului a cerut în nenumărate rânduri, la mai multe întâlniri pe care le-a avut cu mai marii lumii acesteia, înfiinţarea unui ONU al religiilor[1]. Un astfel de organism, dacă el va fi realizat, împlineşte surprinzător de bine o profeţie descrisă de scriitorul rus V. Soloviov încă din anul 1900, pe baza Sfinţilor Părinţi. Acesta zice, vorbind despre vremurile lui Antihrist, că atunci se va organiza la Ierusalim, un sinod ecumenic prezidat de însuşi Antihrist, care va avea loc în „uriaşul templu închinat «unităţii tuturor cultelor»"[2]. Posibilitatea împlinirii acestui cuvânt este de netăgăduit pentru un ochi duhovnicesc, dacă citim ce a spus acest şef rabin, într-un interviu luat de ziarul *Ziua:* „Am propus la Lyon, în Franţa, în cadrul unei convenţii a mai multor lideri religioşi ai lumii, să înfiinţăm un nou ONU[3] care să reunească, de data aceasta, nu diplomaţi şi ambasadori ai ţărilor lumii, ci lideri religioşi, aparţinând tuturor confesiunilor religioase din lume şi am propus ca acest sediu ONU să se înalţe aici, *firesc,* la Ierusalim, Oraşul Sfânt. Acest ONU nu vine să submineze autoritatea celui existent acum în Statele Unite. Nu vine ca o piedică în activitatea diplomaţilor. Dimpotrivă. Vine ca o acţiune paralelă cu Organizaţia Naţiunilor Unite din New York care, în final de drum, au un punct comun: pacea, democraţia, drepturile omului, toleranţa"[4]. Această idee nu este nouă, ea fiind susţinută chiar şi de un fost patriarh, încă din anul 1966: „Credem însă că într-o etapă viitoare, acest for intercreştin [Consiliul Ecumenic al Bisericilor] ar trebui să găsească principiile şi metodele care să permită închegarea, pe baze mult mai largi a unui *Consiliu mondial al tuturor religiilor.* Un asemenea organism reprezentativ al tuturor religiilor ar putea realiza, de pe poziţia acelor elemente comune oricărei credinţe religioase, o lucrare binecuvântată de sprijinire a ţelurilor spre care tind toate popoarele şi pe care le urmăreşte în activitatea ei Organizaţia Naţiunilor Unite"[5]. Tot în anul 1966 a avut loc la Paris primul Congres în Occident al Alianţei Mondiale a Religiilor. „La acest Congres delegaţii au căutat să se cunoască mai bine între ei, propunându-şi să lupte împreună împotriva intoleranţei religioase şi pentru susţinerea valorilor spirituale ale omenirii. Rabinul Zaoni, director al Institutului Internaţional de Studii Ebraice, a propus chiar crearea

o carte scrisă de un teolog creştin (Hans Kung, *Iudaismul,* Ed. Hasefer); un mitropolit ortodox rus prefaţează elogios o lucrare a unui papă, un papă (Ioan Paul II) sărută Coranul.

[1] Pentru acest nou ONU al Religiilor a fost propus ca preşedinte Dalai Lama.

[2] Vladimir SOLOVIOV, *Povestire despre Antihrist,* trad. de Dana Cojocaru, Ed. Humanitas, Buc, 2005, p. 185. Carte recomandată de Sfântul Ioan Maximovici ca exprimând foarte bine realităţile eshatologice.

[3] Poetul M. Cărtărescu a scris o ironică poezie cu titlul: *Plecăm la O.N.U. să aducem pacea universală:* „abia aştept eu şi tu / să mergem-pa cu tu-tu / până la frumoasa clădire unde e sediul O.N.U. /.../ să potolim inundaţia, foamea, tirania, cutremurul / şi viermele ce roade în trandafir. / să spunem leucemiei „sictir!" / să alinăm nostalgia, frustraţia, SIDA, / coropişniţa, moartea soarelui, infernul, omida"

[4] Ziarul *Ziua* din 6 februarie 2006: www.ziua.ro/display.php?id=193152&data=2006-02-06

[5] Din cuvântul Patriarhului ţinut la CEB de la Geneva, *BOR* 84 (1966), nr. 7-8, p. 745.

unei «Organizații a Religiilor Unite», în genul Organizației Națiunilor Unite, care să lucreze în permanență şi care să coopereze strâns cu marile instituții internaționale"[1].

Deja se fac paşi repezi spre înființarea acestui nou organism antihristic. La întâlnirea de la Moscova din iulie 2006 organizată sub titlul: *World Summit of Religious Leaders (Summit-ul Mondial al Liderilor religioşi)* s-a spus: „Credem că a venit vremea pentru un parteneriat mai sistematic între liderii religioşi şi Națiunile Unite"[2]. Aceasta nu ar însemna decât întrepătrunderea mai profundă dintre duhul masonic al ONU şi ierarhii ortodocşi care vor participa la aceste fapte. Am putea să mai amintim din mesajul semnat de aceşti lideri următoarele: „Dialogul interreligios trebuie să fie susținut de liderii religioşi şi de experți". Dar de când treburile religioase au ajuns să fie pe mâna unor *experții* Poate că este vorba de experți în manipulare, căci încă nu am mai auzit ca în vreo religie problemele ei de bază, să fie discutate de *experți.* Apoi, ce este cu totul tulburător şi nu poate fi acceptat de un ortodox este următoarea afirmație: „Acest dialog ar trebui dus ca de la egal la egal". Ce trădare teribilă şi apostazie ar fi aceea în care un creştin s-ar considera egal cunoscător al adevărului cu un necreştin? Apoi se spune: „Speranța noastră este ca acest dialog să continue, permițând astfel religiilor să contribuie la armonia şi înțelegerea între popoare, o casă comună întemeiată pe adevăr, construită pe dreptate şi însuflețită de dragoste şi libertate". Acum ne întrebăm şi noi firesc: despre *care adevăr* poate fi vorba aici, unde s-au întâlnit aproape toate religiile lumii? Cum se poate vorbi de *adevăr* în acest context, fără a cădea în derizoriul şi ridicolul unei limbi de lemn, nedemne de nişte oameni cu mintea luminată? Şi cum se pot împăca în conştiința unui creştin aceste țeluri impuse de lume, cu ținta arătată de Sfântul Apostol Pavel, când zice: *„J°entru ca toți laolaltă şi cu o singură gură să slăviți pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos" (Rom.* 15, 6).

Concluzia care reiese din citirea acestui mesaj prin prisma profețiilor Sfinților Părinți, este una îngrijorătoare. Amăgirea este foarte greu de discernut pentru o minte care nu este obişnuită cu gândirea sfinților. Este vorba de un creştinism fără Hristos. Toate câte sunt propovăduite în acest mesaj (şi multe altele) exprimă o multitudine de idei umanitare, dar din toate acestea lipseşte ce era mai important: Domnul nostru Iisus Hristos. Nu se vorbeşte aici decât de „Creatorul" şi de „Cel Atotputernic". Deci, în cunoscutul duh masonic de „împăcare" a tuturor, nu se face nici o pomenire despre Sfânta Treime sau de Mântuitorul lumii: Iisus Hristos. Şi iarăşi ne întrebăm: ar fi stat vreodată la aceeaşi masă Sfântul Grigorie Palama cu Varlaam, sau Sfântul Nicolae cu Arie? (şi încă aceştia erau toți creştini!) Ar fi semnat ei împreună vreun mesaj asemănător celui de la Moscova?

Iată care este atitudinea cea mai sănătoasă pe care poate să o aibă un creştin ortodox față de toate aceste manifestări anti-creştine:

[1] Emilian VASILESCU, *Congresul alianței mondiale a religiilor,* în *Ortodoxia* 18 (1966), nr. 2,p. 315

[2] Vezi mesajul liderilor religioşi semnat la sfârşitul întâlnirii (5 iulie 2006), de cei prezenți, la adresa: www.interfax-religion.com/?act=documents&div=78

„«Nu ştiţi oare, că prietenia lumii este duşmănie faţă de Dumnezeu? Cine deci va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaş lui Dumnezeu». (Iacov 4, 4-5). De aceea, orice efort al nostru de a ne împrieteni cu 'autoritățile', în vremea noastră, când «mulţi antihrişti» (fie la vedere, fie în taină, luptă împotriva lui Hristos şi a adevăratei Sale Biserici), deţin în mod vădit puterea, orice efort slugarnic de a le fi pe plac, de a-i lăuda sau de a face ce vor ei, chiar de a căuta vreun soi de «legitimare» din partea lor, este o trădare a lui Hristos, Mântuitorul nostru, şi vrăjmăşie împotriva Lui, chiar dacă cei ce acţionează astfel poartă haină preoţească"[1].

Iată aşadar, că tot acest ecumenism nu este decât un preludiu al unificării tuturor oamenilor într-o pseudo-religie umanistă, deci fără Domnul Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Apoi, un alt detaliu „interesant" pe care oricine îl poate verifica printr-o simplă accesare a unei adrese de internet, este pregătirea unei alte profeţii care este pe cale să se împlinească: construirea templului lui Solomon din Ierusalim, care este considerat de Sfinţii Părinţi[2] ca semn al apropierii sfârşitului. Şi iată că, la adresa: www.templeinstitute.org, se găseşte site-ul unui *Institut al Templului* înfiinţat încă din anul 1987 şi care are ca scop: „să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a conduce la construirea Sfântului Templu în zilele noastre". De remarcat că „tema construirii Templului este în mod cert cea mai frapantă din tot învăţământul simbolic al francmasoneriei. Mitul fundamental al masoneriei speculative se referă la construcţia Templului lui Solomon"[3].

Spre exemplificare, mai dăm câteva detalii istorice despre amploarea acestei mişcări ecumenice. „Săptămânile de rugăciune în comun", care se fac astăzi (nu numai între creştini, ci şi între creştini şi cei ce aparţin religiilor[4]), nu sunt nimic nou. Ele existau încă de la începutul sec. XX, după cum citim chiar în revistele noastre bisericeşti. Astfel, în anul 1928 se scria despre cum a avut loc la Geneva un congres al religiilor unde s-a făcut o slujbă formată din diverse texte luate din cărţile de slujbă ale tuturor religiilor prezente, iar discursul principal a fost rostit de marele rabin al Angliei, Dr. Herz. La începutul secolului XX apărea în America, la iniţiativa unei organizaţii ecumeniste, o *Carte de slujbă comună,* (A Book of Common Worship), ce era folosită la slujbe, numite „slujbe de unire", la care participau evrei şi creştini[5]. Alt lucru extrem de grav este acela că în calendarul bisericesc greco-catolic „de perete", pe anul 2008, la data de 18 ianuarie, când se face pomenirea marilor Părinţi ai Bisericii, Sfinţii Atanasie şi Chirii, scrie: „începe Octava de rugăciuni pentru unirea creştinilor"; iar la 25 ianuarie, când se face pomenirea Cuvântătorului de Dumnezeu, Sfântul

[1] Arhiepiscopul AVERCHIE TAUSHEV, *See then thatyou walk circumspectly, (Umblaţi cu luare-aminte)* articol aflat Ia adresa http://users.sisqtel.net/williams/archbishopaverky.

[2] Sfântul Irineu de Lyon, Sfântul Ipolit Romanul şi alţii.

[3] In *Dicţionar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* p. 545.

[4] Spun aceasta deoarece nu consider creştinismul ca fiind *o* religie, ci însuşi adevărul.

[5] Vezi artic: „Ought Jew and Christian to Unite in Worship?", *Current Literature,* voi. 50 (1911), nr. 2, p. 180. Aici se arată că încă de atunci, atât în lumea evreiească, cât şi în cea creştină existau voci care se opuneau acestui sincretism. Din nefericire şi în România a apărut tipărită o invenţie numită *proiect de liturghie „ ecumenică ".*

Grigorie Teologul, scrie: „încheierea Octavei de rugăciuni pentru unirea creştinilor"[1]. Aşadar se întâmplă un lucru strigător la cer: ecumenismul putem spune că a intrat în tipicul oficial al unor confesiuni, dar din fericire nu şi în calendarul Bisericii Ortodoxe Române.

Există de peste 100 de ani în lume o multitudine de organizații care promovează această nouă gândire ecumenistă. Există Institute de Studii Ecumenice; exista încă din 1893 un *Parlament al Religiilor lumii.* „Luând în considerare numai protestanții, catolicii, evreii şi umaniştii, chiar şi aşa, avem în față cea mai extraordinară adunare ecumenică a secolului nouăsprezece sau a oricărui alt secol"[2]. Asemănarea dintre idealurile acestui Parlament şi cele masonice, prezentate mai sus, este izbitor: „Sperăm ca *Parlamentul Mondial al Religiilor* va contribui la acel ideal comun tuturor minților religioase şi care va uni într-un final omenirea într-o singură credință şi va pregăti întemeierea unei singure biserici universale"[3]. Că acest *Parlament* a fost organizat în duhul unei mentalități masonice o dovedeşte apartenența multora dintre cei prezenți acolo la această mişcare: conducătorul comisiei evreieşti, Isaac M. Wise, membru în masonerie şi B'nai B'rith[4] şi Swami Vivekananda, care a ținut una dintre cuvântările cele mai importante, sunt doar două exemple. Acest Parlament a avut ultima întâlnire în 2004 la Barcelona, unde au participat peste 8900 de oameni. Iată ce zicea Părintele D. Stăniloae despre acest gen de întâlniri. Cineva l-a întrebat: „Recent la Bengalore, în India, a avut loc o şedință centenară a «Parlamentului» religiilor (înființat în 1893 la Chicago), la care a participat şi Biserica noastră (singura dintre cele ortodoxe), cu un delegat. Poate să ne fie de folos?" Iar Părintele a răspuns: „Nu cred! Sau, eventual, ar trebui să fie un parlament de luptă, în care fiecare să-şi expună învățătura lui. Părinții n-au vrut să țină Sinoade ecumenice cu arienii şi nestorienii. Ecumenismul este rău înțeles. Trebuie să observi imediat ce-i lipseşte unei învățături, unde este erezia în învățătura despre Hristos - şi să critici. Trebuie să spui nu numai ce este adevărat în învățătura ta, ci şi ceea ce este greşit în învățătura altora"[5]. Dar să vedem puțin şi de ce a avut loc această aniversare tocmai în India. Motivul poate că stă în concepția hindusă despre Dumnezeu. Iată ce spunea Swami Vivekananda, vocea cea mai proeminentă de la întâlnirea fondatoare a acestui parlament, în discursul de inaugurare din 11 septembrie 1893. Să nu uităm, în acelaşi timp, că poziția sa nu era influențată numai de hinduism, ci şi de francmasonerie, al cărei

[1] *Calendarul Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice,* tipărit la Tipografia Arhidiecezană „Buna Vestire", Blaj.

[2] Richard H. SEAGER, „Pluralism and the American Mainstream: The View from the World's Parliament of Religions", *The Harvard Theological Review,* voi. 82 (1989), nr. 3, p. 316. Observăm cum termenul *ecumenic* a fost practic „furat" şi redefinit. Căci dacă pentru creştini „sinod ecumenic" înseamnă sinod a toată lumea, dar a toată lumea ortodoxă, noul înțeles înseamnă tot „din toată lumea", dar „din toată lumea" indiferent de credință.

[3] *The World's Parliament of Religions and the Religious Parliament Extension,* The Open Court Publishing Company, Chicago, 1896, p. 38.

[4] Vezi despre acesta: Max Benjamin MAY, *Isaac Mayer Wise the Founder of American Judaism: A Biography,* Kessinger Publishing, 2005 (retipărire după ediția din 1916), p. 360, 287.

[5] „Ultimul interviu al Părintelui Dumitra Stăniloae" la COSTION NICOLESCU, *Teologul în cetate,* Ed. Christiana, Buc, 2003, p. 112.

membru era[1]: „Sunt mândru să aparţin unei religii[2] ce a învăţat lumea atât toleranţa cât şi acceptarea universală. Noi nu credem numai în tolerarea universală, ci acceptăm şi toate religiile ca fiind adevărate. Oamenii se luptă pe diferite căi, care în final toate vin la Mine"[3]. Ispita de a agrea un asemenea discurs este foarte mare, fiindcă dorinţa de comuniune, de unitate şi de pace este sădită în sufletul omului, iar adevărul este o comoară ascunsă în pământul despătimirii[4]. De aceea acest tip de discurs va avea mare succes de acum încolo. Vedem că el a fost de la început însuşit de masonerie, care vrea să-l propage chiar şi în Biserică: „Nu trebuie să uităm că toate căile duc la Dumnezeu *(multe locaşuri sunt în casa Tatălui Meu...*[5]*)* şi să ne menţinem în această curajoasă noţiune a libertăţii de gândire, care, şi aici putem vorbi chiar de o adevărată revoluţie, plecată din lojile noastre masonice s-a extins minunat până sub Domul Sfântului Petru" [adică la Vatican][6]. Un istoric contemporan cu acest *Parlament,* Sanford H. Cobb, „a fost unul dintre primii care au pus în discuţie problema «toleranţei religioase»: «A tolera», amintea acesta cititorilor săi, «înseamnă a răbda, a purta o povară». «Egalitatea pune toate religiile în aceeaşi relaţie»; deci scopul nostru ar trebui să fie egalitatea religioasă"[7].

Există de asemenea, *Reviste de Studii Ecumenice**, există o *Teologie Ecumenică* (ca şi cum teologia Sfinţilor Părinţi, şi doar atât, nu ar mai fi bună), există în Facultăţile de Teologie catedre de *Misiologie şi Ecumenism* (în vreme ce cursurile de *Formare Duhovnicească* sau de *Ascetică şi Mistică* sunt elimi-

[1] Masoneria exista în India din 1730 iar S.V. a fost iniţiat în 1884. Astăzi există în India şi o lojă ce poartă numele său. Vezi despre acestea articolul „fratelui" R. Ratnaswami: http://masonicpaedia.org/showarticle.asp?id=13.

[2] „Un alt semn al acestui geniu al totalităţii este felul în care India, de la primele invazii indo-europene. a integrat mai degrabă zeii străini în loc să-i excludă. Un sincretism nelimitat... Un ecumenism corespunde acestui sincretism. Cei mai mari gânditori ai Indiei modern sunt toţi ecumenişti: Ramakrishna, Vivekananda, Aurobindo, Ghandi". (Christian GODIN, „TheNotion of Totality in Indian Thought", *Diogenes.* voi. 48 (2000), p. 58)

[3] La adresa: www.ramakrishnavivekananda.info/vivekananda/complete_works.htm.

[4] *„Asemenea este împărăţia cerurilor cu o comoară ascunsă în ţarină, pe care, găsind-o un om, a ascuns-o, şi de bucuria ei se duce şi vinde tot ce are şi cumpără ţarina aceea" [Mt.* 13, 44). Părintele Serafim Rose spunea că smerenia şi sărăcia sunt caracteristicile celui care caută în mod autentic adevărul. Dar din nefericire, mulţi pun înaintea adevărului, privilegiile de care se bucură în poziţiile în care se află şi de aceea, deşi recunosc adevărul Ortodoxiei, nu se convertesc, ne dorind să-şi piardă acele privilegii.

[5] Despre tâlcuirea autentică a acestui cuvânt evanghelic *(Ioan* 14, 2), vezi la SFÂNTUL CWIRIL AL ALEXANDRIEI, *op. cit.,* p. 834.

[6] YVES MARSAUDON, *op. cit.,* p. 121.

[7] *The rise of Religious Liberty in America. A History,* New York, 1902, p. 8, 521 citat în Egal FELDMAN, „American Ecumenicism: World's Parliament of Religions of 1893", *Journal of Church and State,* voi. 180 (1967), p. 197.

[8] Vezi *Journal of Ecumenical Studies, The Ecumenical Review* (publicat de Consiliul Mondial al Bisericilor de peste 50 de ani) *The Ecumenist, Ecumenical Trends.* Aceasta din urmă este publicată de *Institutul Ecumenic şi Interreligios Graymoor* cu sediul la New York. Pe site-ul acestui institut, se enumera 3 savanţii ce promovează actitvitatea ecumenică şi interreligioasă: doi sunt rabini şi unul este pastor luteran american. Acelaşi institut se ocupă şi cu promovarea ..săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştină", în America.

nate), există o traducere *ecumenică* a Bibliei (încât până şi gramatica trebuie să devină *politically correct).* Chiar şi bibliotecile se supun acum vremurilor, unele dintre ele fiind numite *biblioteci ecumenice* iar unele eparhii au chiar şi „consilier ecumenic". La *Centrul Ecumenic* de la Geneva s-a înfiinţat şi o agenţie de ştiri ecumenice: *Ecumenical News International.* Iar despre metamorfozarea facultăţilor de teologie iată ce scria cu ceva ani în urmă celebrul laic ortodox român, arhitectul Mihail Urzică: „Trebuie revelat că, sub aspect înşelător, *Consiliul Ecumenic al Bisericilor* acordă ajutoare unor Biserici, dar care în realitate pornesc din aceeaşi viclenie pe care o are şi satana; îţi întind o mână de ajutor ca să te tragă mai bine la fund. Aşa s-a întâmplat şi cu Biserica Ortodoxă Română, care în anii trecuţi a primit o importantă donaţie în dolari, în vederea construirii Institutului Teologic Ecumenic, dar care reprezintă de fapt cuiul lui Pepelea în Casa Domnului. Donaţia respectivă a fost acceptată cu toată gratitudinea de oficialitatea Bisericii noastre strămoşeşti, precum şi cu agrementul Departamentului comunist al Cultelor. In acest fel, Institutul nostru Teologic, devenit *ecumenic,* se va simţi dator să-şi dovedească darul primirii de oaspeţi prin tot felul de predicatori şi studenţi adventişti, baptişti şi de la alte secte, care se vor strădui să niveleze cât mai bine terenul confesional care ne desparte, în vederea unirii Bisericilor. Iar prin aservirea Bisericii noastre donatorilor eretici, în loc ca studenţii noştri teologi, viitorii preoţi, să combată într-un spirit cât mai ortodox asemenea sectanţi, vor trebui să le asculte, tăcuţi, toate rătăcirile"[1]. Este ceea ce se întâmplă până astăzi, când, de ex., mesajul final al *Adunării Ecumenice Europene* de la Sibiu, 2007, recomandă „formarea şi studiul teologic comun", iar la unele facultăţi de teologie ortodoxe, studiază şi obţin doctorate de la preoţi profesori ortodocşi, chiar şi ereticii monofiziţi. Cu finanţarea de doctoranzi „ecumenici", deci nu misionari, se ocupă şi *Centrul de Cercetare Ecumenică Sibiu.* Acest *Centru,* al cărui scop este „promovarea deschiderii ecumenice în educaţia teologică şi în Biserici", are printre activităţi: cursuri şi seminarii ecumenice, dezvoltarea unei biblioteci ecumenice, „pagină web ca portal de informare ecumenică pentru România"[2] etc.

Chiar şi istoria Bisericii, acum se scrie din perspectivă ecumenică. Iată ce se spune într-o astfel de 'istorie': „Istoria bisericească ecumenică susţine un înţeles al «bisericii» mult mai larg decât orice denominaţiune oficială, mai larg chiar decât un întreg conciliu inclusiv universal de denominaţiuni. Istoria bisericească ecumenică recunoaşte biserica oriunde *doi sau trei se adună* în numele lui Iisus *(Mt.* 18, 20)"[3]. Aflăm de asemenea că încă din anul 1980 s-a înfiinţat în România o *Comisie Naţională de Istorie Bisericească Comparată,* unde „membri comisiei sunt teologi şi istorici aparţinând tuturor confesiunilor din România". Nu lipsesc

[1] Mihai URZICĂ, *Biserica şi viermii ce neadormiţi sau cum lucrează în lume „ taina fărădelegii",* Ed. Anastasia, Buc, 1998, p. 241.

[2] Vezi: www.ecum.ro.

[3] *Telling the Churches' Stories: ecumenical perspectives on writing Christian history,* (Timothy J. Wengert ed.), Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1995, p. 5. Vezi şi Valerie A. KARRAS, „Ecumenical principles for teaching and writing history", *Journal of Ecumenical Studies,* voi. 35 (1998), p. 387.

nici concertele şi expoziţiile ecumenice. O primărie din Bucureşti, în colaborare cu alte organizaţii, „într-un amplu gest ecumenic, cultural şi de tradiţii", a organizat în martie 2007, manifestarea „Fereastră către acelaşi Dumnezeu", cu un „concert ecumenic şi o expoziţie de obiecte de cult religios şi ecumenice, aparţinând Bisericii Ortodoxe, romano-catolice şi cultului mozaic". De asemenea, chiar şi binecuvântatul sat românesc a fost astfel „tâlcuit" de noii ideologi (în acelaşi fel în care comuniştii îşi găseau temeiuri pentru doctrina lor în viaţa creştinismului apostolic) încât a devenit şi el ecumenic. Acest fapt îl aflăm din expoziţia de la Sibiu (sept. 2007) numită „Elemente de ecumenism în satul românesc". Dacă ne-am săturat de toate aceste activităţi ecumenice ne putem relaxa făcând „un pelerinaj ecumenic" aşa cum ne sfătuieşte mesajul final al *Adunării Ecumenice Europene* de la Sibiu, 2007. Totul se rescrie şi se reinterpretează pentru a susţine noua politică *corectă* de abordare a religiei.

Toate acestea se întâmplă pentru că s-a stabilit că am intrat chiar într-o „eră ecumenică" (Lexiconul Herder)[1]. în revistele bisericeşti exista, în timpul comunismului, o secţiune de *Ştiri ecumenice* care promova exact aceleaşi „directive" ecumeniste care ne sunt impuse şi astăzi, aparent provenind de la altă sursă, aceea a „democraţiei"[2]. încă din 1967, *Consiliul Ecumenic al Bisericilor* publica la Geneva, în cele mai importante trei limbi moderne (engleză, franceză şi germană), spre o mai bună răspândire a noii ideologii anti-creştine, un *Glosar de termeni ecumenici.* Iată ce spunea un teolog ortodox despre acesta: „Şi în domeniul religios s-a impus o terminologie neîntâlnită până acum, decurgând în special din necesitatea exprimării unor relaţii specifice noi. Ele sunt legate mai ales de trebuinţa definirii raporturilor frăţeşti care se stabilesc ori se tinde a se stabili între creştini şi între Biserici. Curentul ecumenist, cu rezonanţe adânci în contemporaneitate, a dus astfel la introducerea în limbajul obişnuit a unei serii de cuvinte care îmbogăţesc [sau deformează? *n.n.]* lexicul religios uzual. La ora actuală se poate spune că există chiar o terminologie tehnică ecumenistă, care poate constitui ea singură material suficient pentru un dicţionar specializat. Necunoaşterea noilor cuvinte intrate în uz e în stare a crea greutăţi acelora care iau parte, bunăoară, la diferitele întâlniri intercultice. Pentru a uşura sarcina celor care se dedică lucrării ecumeniste, conducerea CEB a luat iniţiativa întocmirii unui «glosar» care a şi fost imprimat într-o primă ediţie de probă (Ecumenical glossary - Glossaire oecumenique - Okumenische Terminologie, Geneva, 1967, 78 p.) Parcurgându-i paginile întâlneşti cuvinte şi expresii care

[1] Vezi despre aceasta şi *The Ecumenical Era in Church and Society,* (Edward Jurji, ed.), Macmillan Company, New York, 1959. Aici, fostul secretar general al Consiliului Mondial al Bisericilor, Carson Blake, spunea că organizaţia sa este singura dintre cele creştine unde „bisericile tinere" simt egalitatea de statut cu celelalte biserici, ca parteneri deplini şi independenţi.

[2] Dacă atunci găseam mulţimi nenumărate de articole ce lăudau ecumenismul, acum găsim unele care necercetând adânc rădăcinile *toleranţei moderne* şi preluând prea uşor ideile lumii se conformează curentului noii toleranţe. Vezi de ex., articolul: P.L., „Contribuţia orelor de religie la educaţia pentru toleranţă şi interculturalitate", în *Altarul Banatului* 18 (2007), nr. 1-3, p. 8-12. Aipi se spune că „încrederea şi toleranţa sunt cuvintele cheie pentru construirea unei Europe unitare şi funcţionale" (p. 11).

şi dacă aparţin vorbirii comune, îţi dai seama că *au dobândit în accepţiunea lor nouă, un alt conţinut decât cel anterior.* Am putea indica spre exemplificare câteva: pluralism religios sau dogmatic[1], sincretism, comuniune (cu derivate multiple: intercomuniune, comuniune totală, comuniune deschisă la toţi, comuniune deschisă reciprocă, comuniune închisă), intercelebrare, diaconie, mărturie, demitologizare, nonviolenţă, obiecţie de conştiinţă, proexistenţă etc. Ce rezultă de aici? Apariţia unei terminologii neîntâlnite până acum, ale cărei contururi se precizează din ce în ce mai mult, ducând nu numai la crearea unui limbaj necunoscut înainte, *ci chiar la un mod nou de a gândi şi de a pune problemele"*[2]. Vedem aici spus foarte limpede că vechilor cuvinte le este schimbat sensul, spre inculcarea unei noi gândiri despre locul şi importanţa creştinismului. Acest lucru este valabil şi în cazul cuvântului *toleranţă,* după cum am arătat mai sus. în 1975, acelaşi Consiliu publica, de data aceasta în patru limbi, un *Dicţionar de terminologie ecumenică,* care nu avea nici mai mult, nici mai puţin de 580 de pagini. Cuvântul *toleranţă* şi-a schimbat sensul şi aceasta se poate observa şi din faptul că el este folosit în sintagme ca „spiritul religios tolerant şi ecumenic"[3]. „Tema centrală a celei de-a IV-a Adunări Generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care se va ţine la Upsala între 4 şi 20 iulie 1968, anume *«Iată, Eu fac toate lucrurile noi» (Apoc.* 21, 5), presupune reevaluarea substanţei şi semnificaţiei teologice a multor noţiuni de bază din terminologia biblică, precum este «convertirea»"[4].

Un alt dicţionar ecumenic este şi *Das Okumenische Heiligenlexikon (Dicţionar Ecumenic al Sfinţilor)* care cuprinde catolici, evanghelici, anglicani, ortodocşi, armeni, sau acel *Ecumenical Martirology*[5], editat de Comunitatea Bose din Italia. Aici găsim capitole cu totul întristătoare pentru conştiinţa ortodoxă. Deşi comunitatea se pretinde creştină, în acest „martirologiu ecumenic" găsim comemoraţi chiar şi evrei omorâţi pentru credinţa lor, pe lângă luterani, monofiziţi, maroniţi. Aceeaşi comunitate încearcă să aducă duhoarea ecumenistă şi asupra monahismului, editând cărţi precum: *Viaţa monahală şi dialogul ecumenic* (Ed. Qiqajon, 2001), „mireasmă" propagată şi prin întâlnirile

[1] Vezi studiul lui Avery DULLES, „Paths to doctrinal agreement: ten theses", *Theological Studies,* voi. 47 (1986), p. 32-47, în care se enumera zece teze ecumeniste pentru „unificarea Bisericilor" şi se spune că „formulările teologice diferite ale Bisericilor Răsăritene şi Apusene ar putea fi considerate mai degrabă complementare decât în opoziţie" (p. 45).

[2] Arhim. T.S., în rev. *Mitropolia Banatului* 17 (1967), nr. 7-9, p. 576-577.

[3] Pr. Dr. I.V.D., „Toleranţa religioasă în Ţara Românească şi în Moldova în timpul celei de-a doua jumătăţi a secolului al XVII-lea", în rev. *Glasul Bisericii* 43 (1984), nr. 3-4, p. 253.

[4] Diac. I Bria, citat din rec. la revista *The Ecumenica! Review* (3/1967) în *Ortodoxia,* 19 (1967), nr. 4, p. 604. Versetului din *Apocalipsă* ca şi în alte cazuri de versete, i se dă o interpretare care să convină politicii de *aggiornamento* şi de *„evoluţionism teologic"* al forurilor ecumenice.

[5] Enzo BIANCHI, // *libro dei testimoni. Martirologio ecumenico,* Edizioni San Paolo, 2002. Acest călugăr italian este şi membru al *Conciliul Internaţional al Creştinilor şi Evreilor,* editura comunităţii are un nume ebraic *(Qiqajon,* denumirea ebraică pentru *vrej* din *lona* 8, 10, vrând, probabil, să atragă atenţia asupra milei pe care Domnul o are faţă de popoarele păgâne) şi editează şi cărţi ale scriitorilor evrei.

interconfesionale dintre călugări[1], unii spunând chiar că viața monahală ar trebui să devină „fermentul reconcilierii între Bisericile europene". în acelaşi duh îşi desfăşoară activitatea şi membri Fraternității Sfântul Ilie („profet venerat de evrei, de musulmani şi de creştinii din Orient şi din Occident", ne spune site-ul lor), alcătuită din aproximativ 400 de creştini de diferite confesiuni din 25 de țări. Scopul acestei Fraternități, ca şi al mănăstirii Sfântul Ilie din Franța, este ca „în spiritul lui Ilie şi al sfinților din Cârmei, pe linia ecumenică a conciliului Vatican II, să urmăm la şcoala Părinților Bisericii şi a maeştrilor spirituali ai monahismului" precum şi „să cunoască mai bine rădăcinile lor evreieşti, 'legătura care îi leagă spiritual' pe iudei şi pe creştini"[2]. Ca şi la Bose, titlul revistei editată de Fraternitate este unul ebraic: *Mikhtav.*

Un martirologiu ecumenic a apărut şi în România, fiind o premieră mondială de tristă amintire, faptul că această carte a apărut (la o editură ortodoxă) cu binecuvântarea slujitorilor a trei confesiuni: ortodoxă, romano-catolică şi protestantă. Preşedintele unei alte comunități ecumeniste, *Sant 'Egidio,* Andrea Riccardi, a scris şi el c carte, *Secolul Martiriului,* tradusă şi ea în limba română, care, în acelaşi duh, pune la un loc pe cei care şi-au dat viața pentru credință din toate confesiunile creştine[3]. Urmărind acelaşi scop, într-o biserică de pe insula Tiberina din Roma, această comunitate a înființat şase capele „adăpostind amintiri aparținând martirilor contemporani de toate confesiunile".

Observăm că plaga *noii toleranțe* venită din spațiul occidental atacă şi locul cel binecuvântat al sfinților, modelele oricărui creştin. Lectura *Vieților Sfinților* este una capitală pentru creştinul ortodox, şi de aici el ia tărie şi luminare despre cum să-şi ducă viața, cum să se raporteze la diferitele probleme contemporane. Sfinții au fost persoane proslăvite de însuşi Domnul, ceea ce ne dă siguranța extraordinară că, urmându-le viața, putem ajunge şi noi bineplăcuți Domnului ca şi ei. Dar dacă în acest sfânt 'grâu' ni se introduce 'neghina' rătăcirilor, prezentându-ni-se drept modele, atunci criteriile de discernământ între minciună şi adevăr vor dispărea şi minciuna se va infiltra, încet-încet, drept adevăr în mințile noastre. Trebuie să deosebim foarte clar între oamenii simpli, victime

[1] Vezi de ex.: „Al XV-lea Congres Internațional şi Interconfesional monahal" din 2007, descris în *Candela Moldovei,* 16 (2007), nr. 7-9, p. 42. Una dintre cuvântările de la acest congres a fost: „Un ecumenism în plină schimbare: provocări pentru viața monastică". „Toți monahii şi monahiile au luat parte la slujbele săvârşite în biserica mănăstirii de către membri comunității sau ai delegațiilor participante". Se mai vorbeşte în acest articol şi despre „bogăția Bisericii creştine şi a *diversității eclesiastice* oferite de participanți".

[2] Citate preluate de pe site-ul Fraternității: www.monasteresaintelie.com. Această mănăstire are şi un „metoc ecumenic" în România, la Stânceni (Mureş), iar în capela acestuia „frescele fac mărturia ecumenismului trăit în acest loc: sfinți ortodocşi sunt pictați alături de sfinți catolici, reuniți prin sfințenia lor în lumina trinitară" (www.catholica.ro).

[3] Apărută la Ed. Enciclopedică, Buc, 2004. Chiar în icoana de pe copertă observăm că au fost puşi laolaltă sfinții ierarhi ortodocşi cu clericii catolici, fapt nemaiîntâlnit în istoria icoanei, ce ar face pe Sfântul Andrei Rubliov şi toți ceilalți mari sfinți iconari să plângă cu lacrimi amare. De altfel, cartea, foarte documentată, este o mărturie mult folositoare despre impactul credinței asupra vieții oamenilor şi despre cât de intoleranți pot deveni cei fără de Dumnezeu sau închinătorii altor dumnezei inexistenți.

ale intoleranței diverselor persoane şi SFINȚII mucenici. Despre aceste fapte reprobabile spunem un singur lucru: nu ştim ce va hotărî bunul Dumnezeu cu toți aceştia, care, cu sinceritate, şi-au dat viața pentru mărturisirea Evangheliei, dar ceea ce ştim clar este că Sinodul de la Laodiceea (343) a hotărât astfel: „Nici un creştin nu se cuvine să părăsească pe martirii lui Hristos şi să se ducă la pseudomartiri, adică la ai ereticilor sau la cei ce mai înainte au fost eretici; căci aceştia sunt străini de Dumnezeu. Deci cei ce se vor duce la dânşii să fie anatema" (Canonul 34). „Celor ce sunt ai Bisericii nu le este îngăduit să meargă la cimitirele ori la cele ce se zic locuri muceniceşti ale oricăror eretici pentru rugăciune ori pentru vindecare; şi unii ca aceştia, de vor fi credincioşi, să se excomunice până la un anumit timp. Iar pocăindu-se şi mărturisindu-se că au greşit, să se primească" (Canonul 9).

Având în vedere molima distrugătoare a mentalității ecumeniste, astăzi, dacă papa spune că numai în romano-catolicism „subzistă" deplin Biserica Domnului nostru Iisus Hristos, i se răspunde că astfel de declarații duc la 'răcirea relațiilor ecumenice', în loc să i se spună cu responsabilitate şi maturitate creştină, că această învârtoşare în erezie îl face să-şi piardă mântuirea atât el cât şi cei pe care-i păstoreşte pătimaş şi să i se aducă aminte nu de 'relații ecumenice', ci de întoarcerea la credința primului mileniu de la care s-a depărtat.

Chiar şi actuala declarație a papei arată că vremea ecumenismului a trecut. Iată câteva mărturii în acest sens. Pe larg este tratată această temă de către viul profesor ortodox de bioetică, Gherman Engelhardt în studiul său: *„De ce cade ecumenismul: luarea în serios a diferențelor teologice"*[1] unde arată pe larg în ce constă prăpastia dintre creştinismului apusean contemporan şi cel al primului mileniu păstrat în Biserica Ortodoxă. Această prăpastie se datorează şi accentuării rolului filozofiei în teologie în spațiul creştin apusean, fapt ce a dus la înțelegeri diferite ale teologiei, sensului Bisericii, păcatului, suferinței şi morții, însuşi Prea Fericitul Daniel vorbea într-un articol din anul 1998 despre o criză a mişcării ecumenice şi de greşitul „ecumenism secularizat sau liberal care tinde să devină o ideologie a unei reconcilieri şi unități superficiale"[2]. Chiar şi unii intelectuali laici au observat eşecul şi ineficienta acestei mişcări, propunând în locul ei *noua toleranță* a *noului umanism:* „Dureros, dar adevărat: Mişcarea ecumenică creştină a eşuat, după toate aparențele total, dovedindu-se, cel puțin până acum, pe deplin că: unitatea creştină ecumenică nu se poate realiza prin ierarhii şi teologii săi reprezentativi. Drept consecință, Ecumenismul laic, menit instaurării Păcii Mondiale, este obligat să depăşească principiile şi procedeele ecumenismului religios, dorindu-1, totuşi, ca aliat. Ecumenismului Laic i se asociază şi reprezentanți ai elitei intelectuale mondiale, care militează pentru pace sub egida UNESCO"[3]. Un cărturar ortodox, doctor în teologie la Sorbona, arătând pericolul mare care vine din partea noii toleranțe, spunea: „Consider că

[1] „Why Ecumenism Fails: Taking Theological Differences Seriously", *Christian Bioethics,* voi. 13 (2007), nr. 1,p. 25-51.

[2] Vezi „Ideal and crisis in the ecumenical movement", în Metropolitan DANIEL CIOBOTEA, *Confessing the Truth in Love,* Trinitas, Iaşi, 2001, p. 246.

[3] *Dicționarul spiritului tolerant,* Ed. Evenimentul, Buc, 1997, p. 106. (vezi *supra* p. 27)

ecumenismul din zilele noastre nu mai reprezintă un pericol ca altădată. Este ceva care moare domol: congrese, vizite, publicații..., nimeni nu mai crede în el, se continuă pentru că 'trebuie' continuat" şi am impresia că înşişi conducătorii nu mai cred în el. Primejdia reală vine din altă direcție. Primejdia constă în sincretism, în ceea ce am putea numi drept lipsa de simț al adevărului la modul global. Acolo este marele pericol! Dar ecumenismul oficial - orice ar spune, orice ar decide, poporul nu-l va urma, aşadar nu este un pericol, nu mai reprezintă un pericol. Mult mai rău, mai pervers, este ceea ce mediile de informare descriu prin mondializare, adică uniformizarea valorilor. încet, încet şi toți ortodocşii intră în această înseriere şi înlănțuire care nivelează totul: toți au 'aceeaşi valoare', ortodocşi, musulmani, budişti se pot 'nivela' - această uniformizare care este foarte dificil de ocolit şi care generează, şi el, reacții fanatice: oameni care vor să reziste la toate acestea cad în cealaltă extremă, care este spiritul sectar şi fanatic. Trebuie să ştim să păstrăm echilibrul, spiritul eclezial, ataşat de adevăr, de unicul adevăr al Bisericii, al Sinoadelor şi al Sfinților, dar fară tendință schismatică, păstrând unitatea Bisericii"[1].

Acum este vremea realismului. Ecumenismul nu are nici o legătură cu realitatea. El subestimează importanța crucială pe care o are credința în viața unui om, crezând că aceasta se poate negocia la întâlniri politico-ecumeniste. Dar după cum s-a văzut prea clar, roadele acestei mişcări au fost şi sunt cu totul nesemnificative în ce priveşte faptele bineplăcute lui Dumnezeu. Nici o comunitate de credință nu e dispusă să renunțe la tradiția sa prin aceste demersuri politice. De la Biserica Ortodoxă, catolicism, şi până la iudaism toți pornim de la premiza că adevărul este la noi[2]. Aşa este firesc pentru o conştiință nesuperficială şi necoruptă de mentalitatea atot-tolerantă. Iată de ex., ce spunea un rabin, profesor de istoria religiilor, la inaugurarea unei catedre de studii ecumenice şi interreligioase din America: „Există subiecte în iudaism care ar trebui să fie excluse din cadrul dialogului interreligios. Nu ar trebui să existe niciodată cereri în legătură cu, sau tinzând spre caracterul esențial al religiei noastre - principiile sale de bază, credințele fundamentale şi dogme. Nu ar trebui să intrăm pe terenuri care sunt fundamental specifice religiilor. Cu alte cuvinte, atunci când definim caracterul discuțiilor noastre religioase, trebuie să fim absolut siguri că nu vom vrea o situație conflictuală, instigând o religie împotriva alteia, punând în balanță convingerile unei religii împotriva convingerilor alteia. în aceste discu-

[1] Fragment dintr-un interviu cu ieromonahul atonit de origine franceză, MACARIE Simonopetritul, în *Părinți contemporani din Sfântul Munte Athos,* Ed. Anastasis, 2007, .p. 64.

[2] Vezi şi: Anton Karl KOZLOVIC, „Who should be allowed to participate in official interreligious dialogues?", *Marburg Journal of Religion,* 6 (2001), nr. 2. Aici se tratează pe larg probleme inerente şi mai puțin vizibile ale dialogului interreligios: cine sunt cei care pot reprezenta o religie în cea mai autentică formă a ei? Care denominație a unei religii vor reprezenta aceia? Cum ne putem da seama că aceia nu vor trăda în vreun fel credința pe care o reprezintă? Sunt participanții la acest dialog trăitori fideli sau tratează credința lor doar în chip academic şi intelectual? Tot aici se şi recunoaşte că dialogul profund între două credințe este ceva cu totul rar în mişcarea interreligioasă contemporană şi că nu trebuie în nici un caz „sacrificate convingerile cuiva pentru realizarea unei unități superficiale".

ții nu pot exista câştigători sau învinşi. întâlnirile noastre nu sunt dispute medievale unde călugărul şi rabinul se luptau unul cu altul. Oameni din diferite religii nu trebuie să cadă de acord că credințele lor sunt identice. Din contră, onestitatea religioasă şi intelectuală îi va îndemna adesea să insisite asupra pozițiilor lor diferite. Dar chiar pornind de la premize teologice diferite, interese comune - cum ar fi de ex., acela de a dobândi dreptatea socială - pot duce la unitate de acțiune"[1]. Aceasta pare a fi singurul bun dobândit de acțiunile mişcării ecumenice: acțiunea laolaltă pentru îndreptățea unor nedreptăți sociale strigătoare la cer. Dar cred că din partea ortodoxă, acest lucru era posibil şi fără înființarea acestei mişcări mondiale, care se pare că a făcut mai mult rău, căci a indus în mințile maselor, ideea că unitatea de acțiune ar fi aceeaşi cu unitatea de credință. Căci ce spune, apoi, acelaşi autor: „Cooperând pentru rezolvarea unor scopuri umanitare, oameni de diferite religii vor fi conduşi spre a recunoaşte şi afirma spiritualitatea pe care o au în comun. ... Din această cooperare va creşte prietenia interreligioasă - care este temelia înrudirii interreligioase" *{Ibid.,* p. 10).

Dacă toate lucrurile devin ecumenice, de ce nu ar deveni şi arhitectura ecumenică?! Iată ce spunea Fericitul Părinte Serafim Rose, despre „camera de meditație" de la sediul ONU din New York: „S-a construit o capelă de meditație în clădirea Națiunilor Unite, şi la vremea aceea a fost o discuție aprinsă despre care să fie obiectul de venerare din ea. Dacă pui o Cruce, eşti catalogat imediat drept creştin; nu poți pune ceva musulman sau hindus că iarăşi vei fi identificat imediat. Trebuia să fie ceva mai presus de toate religiile. în cele din urmă s-au hotărât asupra unui bloc negru de piatră. Dacă te duci acolo şi te închini, este ca şi cum te-ai pleca unui idol. Dar aceasta arată un fel de interes religios foarte vag"[2]. Eliade nota, în 1984, în jurnalul său, despre proiectul lui Gyora Novak: „îmi arată planul şi mai ales îmi povesteşte despre *Podul Păcii* pe care îl va construi la intrarea în Ierusalim. A 'visat' proiectul (o gingantică spirală înaltă de sute de metri) într-o secundă, acum nu ştiu câți ani. Va fi în întregime din metal şi aurită. Va *întrupa* sacralitatea Ierusalimului (Cetate a Păcii) - nu numai pentru credincioşii (sau necredincioşii) celor trei religii biblice, dar pentru oricine: politeist, «primitiv» etc. Când l-a văzut, acum doi ani, Dalai Lama, la Londra, i-a prins amândouă mâinile în mâinile lui şi i-a repetat, de douăzeci de ori: «Trebuie s-o faci!...». Novak îmi cere să compun câteva pagini despre simbolismul şi funcția acestui *Pod al Păcii.* Accept" *(Jurnal 1970-1985, 9* oct., p. 489). încă de la sfârşitul sec. XIX, unul dintre cei mai celebri arhitecți ai lumii, Frank Lloyd Wright proiecta *Templul Unității,* adică o biserică unitariană. Acest templu se baza pe indicațiile unchiului său Jenkin Lloyd Jones, lider proemi-

[1] Rabbi Alfred GOTTSCHALK, *What does ecumenism mean to a Jew,* [Ce înseamnă ecumenismul pentru un evreu], Cuvântare la inaugurarea catedrei de Studii interreligioase-ecumenice de la Universitatea Xavier, Cincinatti, Ohio, 7 aprilie 1981, fără an şi editură, p. 9.

[2] Hierom. SERAPHIM ROSE, „Contemporary signs of the end of the world", în *The Orthodox Word,* voi. 39 (2003), nr. 1, p. 31. O imagine a acestei camere ecumeniste se găseşte la: www.un.org/Depts/dhl/dag/images/1957/meditation.jpg. Acest bloc de piatră, aduce aminte mai degrabă de simbolismul „pietrei şlefuite" din masonerie sau de „stânca lui Avraam" din moscheea lui Omar unde a fost templul lui Solomon, stâncă - simbol al aşa-numitelor „religii avraamice".

nent al 'bisericii' unitariene din Chicago cu viziuni mai degrabă umaniste decât creştine. Acesta a ţinut chiar o predică cu titlul „Noile probleme în arhitectura bisericească", unde ataca tipul tradiţional de catedrală, spunând, printre altele, că nu aveau scaune şi lumină, două coordonate importante ale bisericilor ortodoxe, ce arată caracterul lor ascetic şi ne-lumesc, care pune accent mai mult pe „lumina lină a sfintei slave", decât pe cea creată, a soarelui sau a becurilor. O altă acuzaţie, de data aceasta îndreptăţită, la adresa catedralelor gotice era mărimea lor exagerată, unde omul se pierde în mulţime. Această problemă a fost cu succes rezolvată în Ortodoxie unde predomină bisericile de mărime mică, accentuându-se astfel caracterul de *casă* a Domnului, şi punându-se în valoare fiecare persoană, aşa cum dorea şi Jenkin. El „susţinea inovaţia în design-ul bisericilor ca parte a programului său mai larg de reformulare radicală a unitarianismului în vest"[1]. Observăm din aceste cuvinte, ideea că transformarea arhitecturii ajută la transformarea gândirii în direcţia pe care o dorim. Jenkin a fost unul dintre pionii principali în iniţierea şi organizarea *Parlamentului Mondial al Religiilor* din 1893 şi, fiindcă unitarianismul seamănă foarte mult cu iudaismul, participa şi la evenimentele evreieşti, precum consacrarea unei noi sinagogi din oraş. Dorea să pună o „bază etică", non-sectară, drept fundament pentru unificarea creştinilor, lăsând la o parte hristologia şi chiar teologia, şi având mai mult idei universaliste ce susţineau apocatastaza. De aceea, nu este de mirare dacă la ultimul etaj al *Centrului Abraham Lincoln* (nume dat unui complex cu biserică şi birouri, comandat de el şi la care slujea ca preot), proiectat tot de Wright, Jenkin nu vroia nimic altceva decât o lojă masonică[2], după cum arată şi numele (preşedintele american Lincoln, îşi exprimase dorinţa de a intra în Ordin după terminarea mandatului, dar nu a apucat să fie mason, fiind asasinat). In autobiografia sa, Frank Lloyd Wright, care mai târziu avea să devină ucenic al guru-lui Gurdjieff, scria că „a început procesul proiectării *Templului Unităţii* cu idea eliminării turlei tradiţionale bisericeşti care ţintea spre cer. în loc, întreba el, «de ce să nu construim un templu pentru om, corespunzător nevoilor sale ca loc de întâlnire. O casă de întâlnire modernă, şi un loc unde să te simţi bine»" (J. SIRY, *art. cit.,* p. 273). „Fără turlă se exprimă ideea credinţei liberale cum că Dumnezeu nu trebuie căutat în cer, ci pe pământ, printre fiii oamenilor" *(Ibid.,* p. 275), spunea un alt apropiat al lui Wright. Un alt lucru eliminat pentru a satisface caracterul tolerant şi inclusiv al unitarienilor a fost numele de *biserică,* ce a fost înlocuit cu cel de *templu.* „Este normal ca Biserica Unităţii, care reprezintă o credinţă bazată pe raţiune şi nu pe tradiţie sau precedent, să se depărteze de formele tradiţionale de arhitectură; refuzând să fie legată de trecut în teologie, poate de asemenea să se depărteze şi de formele tradiţionale de arhitectură" *(Ibid.,* p. 277). Urmând cursul duhului lumesc, aflăm că în El

[1] Joseph SIRY, „Frank Lloyd Wright's Unity Temple and Architecture for Liberal Religion in Chicago, 1885-1909", *The Art Bulletin,* voi. 73 (1991), nr. 2, p. 257. J. Siry a scris şi o carte cu acelaşi titlu, apărută în 1996 la Cambridge University Press.

[2] Vezi la Joseph SIRY, „The Abraham Lincoln Center in Chicago", *The Journal of the Society of Architectural Historians,* voi. 50, (1991), nr. 3, p. 246.

Salvador s-a pornit construcția unui *Templu ecumenic*^. Din nefericire inițiative asemănătoare există şi la noi în România unde există de ani buni *Complexul Inter-religios* de la Vulcana Băi, Dâmbovița, ce conține o biserică ortodoxă, o sinagogă şi o moschee. Acolo, pe un monument impunător de la intrare, e scrisă următoarea absurditate: „Ecumenismul - Religia Speranței". Acest complex ține de *Centrul Internațional Ecumenic* înființat prin afacerile dubioase ale celui care a fost şi directorul *Băncii Internaționale a Religiilor.* Ca şi alte comunități ce tind spre impunerea legilor noahide ca norme supreme de viețuire, mai presus de Evanghelie, „doctrina *Centrului Internațional Ecumenic* porneşte de la credința că *legea curcubeului* este legea morală a Armoniei" (subl.n.)[2] şi, ca multe alte organizații ce încearcă să deturneze comunitățile creştine de la menirea lor, şi acest *Centru* „funcționează sub egida UNESCO", dovedind astfel că nu are nici o legătură cu evlavia Bisericii Ortodoxe.

Un teoretician al arhitecturii, vorbea despre „nihilismul arhitectural importat din Europa şi SUA" şi considera că unii oamenii, fiind vrăjiți de arhitectura modernistă şi strălucitoare contemporană, ajung, datorită acestei „infecții mintale, la o cultură a urii față de propriul lor trecut". „Ca multe alte țări din lume, Grecia este asaltată de un canibalism arhitectural instigat de atacul unei noi viziuni asupra lumii. Această viziune este intolerantă şi înlocuieşte tradiția, cultura şi chiar religia unei națiuni. ... Câțiva greci au fost spălați la creier să-şi distrugă propria moştenire. Aceştia doresc cu disperare să se conformeze cultului contemporaneității"[3].

Biserica nu acceptă modernizarea şi *aggiornamento* arhitectural, această atitudine fiind motivată pe de o parte, de simbolismul bisericesc care este în mare legătură cu actele de cult pe care le săvârşeşte preotul, orice schimbare arhitecturală rupând unitatea dintre programul iconografic-slujbe-arhitectură; şi pe de altă parte din dorința de a păstra, şi din punct de vedere vizual, ca şi în iconografie, o continuitate, un punct fix, cu care omul de astăzi să se identifice cu generațiile trecute şi în acelaşi timp să se simtă ideea că, deşi toate se schimbă, Biserica este aceeaşi, Dumnezeu este acelaşi, şi nimic nu s-a schimbat, în raportul Dumnezeu - om, chiar dacă lângă biserici sunt cotețe, bănci, câmpii sau zgârie nori. Bineînțeles că Biserica, urmând principiul „acomodării", adică al preluării şi încreştinării elementelor locale în acțiunea de propovăduire a creştinismului, nu impune o unică arhitectură pe tot globul, dar nici nu consideră că modernizarea, ca şi în cazul dogmaticii, este soluția pentru o mai eficientă misiune. Lăcaşul de cult creştin ortodox are un anumit simbolism, izvorăşte dintr-o anumită dogmatică, care-1 deosebeşte net de alte „spiritualități" şi confesiuni[4]

[1] Vezi despre acesta la: www.tecsal.org/templotextos/temploecumenico.htm.

[2] Vezi despre acesta la adresa: www.vulcanabai.ro/centru_ecumenic.php.

[3] Nikos A. SALINGAROS, *Architectural cannibalism in Athens,* articol aflat la adresa: www.orthodoxytoday.org/articles7//SalingarosAthens.php. Vezi şi cartea acestuia, *Anti-Architecture and Deconstruction,* Umbau-Verlag, 2004.

[4] Vezi de ex., legătura dintre *Arhitectură gotică şi gândire scolastică,* în cartea cu acelaşi nume a lui Erwin PANOKSKY, Ed. Anastasia, Buc, 1999. Despre specificul arhitecturii ortodoxe

şi de aceea este necesar, ca în facultăţile de teologie şi la centrele eparhiale să existe oameni care să cunoască foarte bine această predanie, parte a cugetului ortodox de veacuri. Şi în acest domeniu, revine fiecărei generaţii repsonsabilitatea de a aprofunda şi duce mai departe moştenirea bimilenară creştină. Un articol foarte luminător în ce priveşte atitudinea Bisericii Ortodoxe faţă de înnoirea arhitecturii locaşului de cult a scris părintele profesor Constantin Coman. Aici se arată că „rezistenţa la nou a Bisericii este rezistenţa la duhul acestei lumi, la duhul secularizării" deoarece „caracteristicile fundamentale ale lumii create sunt: caracterul schimbător şi relativ (vremelnicia), în timp ce caracteristicile fundamentale ale lumii necreate sunt neschimbabilitatea şi caracterul absolut (veşnicia)"[1]. Concluzia părintelui este că dorinţa de modernizare a arhitecturii bisericeşti ţine mai mult de criza relaţiei noastre vii cu Dumnezeu, pentru că atunci când nu mai căutăm cele ale veşniciei (îndumnezeirea), ne plictisim şi încercăm să umplem acel gol cu schimbarea permanentă, inclusiv a arhitecturii, aşa cum unii oameni îşi schimbă mereu hainele, maşinile şi „partenerii".

Raportul despre libertatea religioasă din România, emis de Statele Unite în 2006, este şi el un exemplu despre dorinţa de a impune slujitorilor Bisericii un anumit comportament. In acest raport, diversele „biserici" şi „confesiuni" creştine sunt numite *religii* şi Biserica Ortodoxă este acuzată că pe unele dintre ele le numeşte *secte* şi că declară prozelitismul protestant ca fiind nociv oamenilor. Folosirea cuvântului *religie* în loc de *confesiune* credem că nu este o scăpare datorată neştiinţei (deoarece *confesiune* apare în alte locuri ale raportului), ci este folosit cu bună ştiinţă, pentru a pune pe acelaşi plan - al *religiilor* care ar trebui să se bucure de aceleaşi drepturi - Biserica Ortodoxă cu alte organizaţii ce pretind şi ele că propovăduiesc învăţătura Mântuitorului Hristos. Aşadar nu vom spune sectă sau confesiune creştină, pentru că de aici reiese evident faptul că una este cea adevărată şi celelalte nu[2], ci vom spune religii, termen neutru, „politically correct", sub care îşi găsesc legitimitatea toate acestea. Folosirea termenului de *religie* în loc de cel de *confesiune* s-ar putea să mai aibă şi un rol psihologic, de mare impact, deoarece, dacă se adună la un loc numărul tuturor celor care se pretind creştini, atunci creştinismul ar fi pe primul loc în lume ca număr de credincioşi, pe când, separaţi, vor fi (prin romano-catolicism) pe locul doi după islam.

pot fi consultate studiile profesorului Augustin IOAN precum şi Mihaela PALADE, *O posibilă erminie arhitecturală. Alcătuirea bisericilor din spaţiul ortodox,* Ed. Sofia, Buc, 2004.

[1] „Dogmă şi inovaţie în arhitectura spaţiului de cult sau Biserica Ortodoxă între tradiţie şi modernitate" în Pr. Prof. Univ. Dr. C. COMAN, *Prin fereastra Bisericii sau o lectură teologică a realităţii,* Ed. Bizantină, Buc, 2007, p. 58.

[2] Având în vedere că Trupul Domnului Iisus Hristos este unul singur şi că mărturisile de credinţă nu pot fi toate adevărate în acelaşi timp în multe locuri esenţiale, ceea ce afirmă una, cealaltă neagă.

Tot din acest raport se observă munca asiduă care se duce de către organismele politice internaționale pentru a ridica la rang de *religie* orice învățătură care are câteva minime caracteristici ce ar putea-o nominaliza pentru acest titlu ambiguu. Prin aceste demersuri vrăjmaşul mântuirii noastre nu face decât să creeze o confuzie teribilă în minţile oamenilor, aruncând multă îndoială în inimile contemporanilor noştri cărora le este aproape imposibil să mai discearnă unde este adevărul în această puzderie de *religii.* Se propune tolerarea tuturor rătăcirilor, pentru a se elimina deosebirea dintre adevărul dumnezeiesc şi minciuna omenească, ca apoi, criteriile creştine de discernământ fiind uitate, oamenii fiind cu totul dezorientați, să se impună alte criterii, ale celor ce tăgăduiesc pe Domnul Iisus Hristos. Toleranța este astăzi noul nume al anti-creştinismului. Pentru că în discursul noii toleranțe, nu intoleranța este ținta, ci creştinismul. Această luptă împotriva intoleranței, mai ales în România, este una *virtuală,* pentru că aici, după cum au afirmat mai mulți cercetători nu există intoleranță. Iată câteva mărturii, chiar occidentale, citate de Mircea Eliade într-un studiu: „Caracteristicile dominante ale sufletului românesc sunt bunătatea, toleranța şi ospitalitatea. Cine a suferit demult din cauza intoleranţei şi cruzimii altora se apără şi se purifică prin cultivarea virtuților contrare. «Țăranul român este omul cel mai tolerant din Europa», scrie Lucien Romier (Paris, 1931). Sir Ernest Baker, rectorul King's College-ului, numeşte 'olandeză' toleranța românilor"[1].

Războiul împotriva „intoleranţei" este unul importat din spațiul occidental, unde într-adevăr, prin catolicism şi alte învățături greşite, s-a ajuns la unele manifestări nepotrivite ale celor credincioşi. Dar dacă cineva ar cerceta viața de zi cu zi din România nu cred că ar găsi forme de intoleranță, pentru că românul ortodox nu şi-a asuprit niciodată vecinul de altă credință, după cum s-a dovedit de-a lungul istoriei. Iată, de exemplu, ce se spunea într-un articol despre istoria evreilor din România, apărut în anul 1901, într-o revistă americană: „Clerul ortodox era de obicei mai puțin neprietenos şi foarte adesea favorabil evreilor"[2]. Toleranța (ca şi activitatea socială) nu are de ce să fie propovăduită unor creştini ortodocşi, deoarece ea este inclusă în creştinism. Ea poate că are rost să fie propovăduită în spațiul apusean, unde nu încetează luptele catolicilor cu protestanții, sau în alte țări unde există diverse conflicte[3]. Ceea ce trebuie propovăduit, „cu timp şi fără timp" este o viețuire după poruncile Domnului.

[1] M. ELIADE, „Românii, latinii orientului" în M. Eliade, *Jurnal portughez şi alte scrieri,* voi. 2, Ed. Humanitas, Buc, 2006, p. 266.

[2] Dr. E. SCHWARZFELD, „The jews of Roumania from the earliest times to the present day", *American Jewish Year Book,* voi. 3 (1901-1902), p. 32. Tot aici se spune că atunci când masele pătimaşe din Iaşi, instigate de un pamflet, s-au răzvrătit împotriva evreilor în 1803, „evreii au fost salvați de mitropolit care i-a adăpostit în curtea reşedinței sale arhiepiscopale", (p. 48) Acel mitropolit era strălucitul ucenic al Sfântului Paisie de la Neamț, Veniamin Costachi. Iar sub domnia Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt „evreii făceau comerț în mod liber chiar la Suceava, capitala Principatului, unde au făcut profituri mari din comerțul cu vite", (p. 29)

[3] Un profesor american de ştiințe politice spunea şi el că „toleranța religioasă nu poate fi aplicată prea repede îfl societățile non protestante fără a crea, cel puțin o situație

Cu mult realism descria Eminescu această tragică stare de lucruri (a preluării fără discernământ în spațiul ortodox a unor soluții occidentale pentru probleme occidentale), încă de acum peste o sută de ani: „De câte ori un creştin s-apucă la noi să scrie un rând, ca să lumineze neamul, de atâtea ori pune mâna-n raft şi scoate la iveală o carte nemțească sau una franțuzească şi răsfoeşte până ce găseşte ce-i trebuie. Precum ni s-aduc toate de-a gata din străinătate şi n-avem alt chin decât să băgăm manile în mânicile paltonului venit de la Viena şi piciorul în cizma pariziană, tot astfel facem şi cu cunoştințele; le luăm frumos din cărți străine, le aşternem pe hârtie în limbă păsărească şi facem ca negustorul care nu-şi dă nici el seama de unde-i vine marfa, numai să se treacă. Chiar învățații noştri, când vor să polemizeze, polemizează cu citate. Cutare minune a străinătății, d. X sau Y a vorbit cutare lucru, deci trebuie să fie neapărat adevărat şi să se potrivească, pentru că a ieşit dintr-o minunată morişcă de creier. Să fie sănătos d. X, împreună cu toată casa sa, dar de se potriveşte, e altă căciulă!"[1]

Noua toleranță nu este decât o „momeală" pentru a ne face să muşcăm din anti-creştinism. Astfel se pregăteşte terenul pentru acceptarea religiei antihristice, care va părea ca o izbăvire din toate aceste îndoieli, fiindcă va fi una globală şi unificatoare, dar, din nefericire, nu şi mântuitoare. Cei care propovăduiesc cu atâta fervoare noua toleranță, sunt prea inteligenți pentru a nu-şi da seama de neajunsurile unei astfel de „politici" religioase. De aceea credem că noua toleranță este doar un mijloc, şi nicidecum ținta finală. Dacă prin comunism s-a încercat distrugerea fizică a creştinismului, acum în aşa-numita *democrație* care promovează cât mai multe *religii,* se tinde spre acelaşi scop, numai că într-o variantă mai „soft", mai non-violentă. Atunci se combătea pe față creştinismul, acum aceasta se face indirect, prin înăbuşirea creştinismului autentic cu mii de secte şi religii puse pe acelaşi plan. *Comisia Europeană împotriva Rasismului şi Intoleranței* după ce „notează cu îngrijorare că, deşi nu are statutul unei religii de stat, Biserica Ortodoxă, care constituie religia majoritară în România, deține poziția dominantă în societatea românească", recomandă autorităților române „apărarea principiului egalității între toate denominațiunile religioase" şi ca aceleaşi autorități să „inițieze un dialog echitabil între Biserica Ortodoxă şi minoritățile religioase astfel încât să fie încurajat respectul reciproc ... şi să fie conduse campanii de informare pentru a promova ideea unei societăți multidenominaționale"[2]. Aceasta este o tactică binecunoscută despre care ne vorbeşte Domnul, când zice că sunt oameni care primesc sămânța cuvântului evanghelic şi-l ascultă, dar spinii ideilor veacului şi înşelăciunile minciunilor *„pătrunzând în ei înăbuşă cuvântul şi-l fac neroditor" (Mc.* 4, 19).

stânjenitoare"(Jeff SPINNER-HALEV, „Hinduism, Christianity and liberal religious toleration", *Political Theory,* 33 (2005), p. 43).

[1] „Abecedarul nostru economic", articol din 21 dec. 1877, în Mihai EMINESCU, *Publicistică,* Ed. Cartea Moldovenească, Chişinău, 1990, p. 86.

[2] Fragmente din *Al treilea raport despre România* (iunie 2005). Poate fi accesat la adresa: www.coe.int/T/e/human_rights/ecri/l-ECRI/

9.2. Toleranța și Istoria Religiilor

„Din păcate, azi se face uneori chiar în Facultățile de Teologie o Istorie a religiilor, care pune religiile pe același plan cu creștinismul". Părintele D. Stăniloae[1]

„ Tineretul care, înainte de a fi «reeducat» în mediile academice, încă mai însetează după adevăr, studiază «istoria ideilor» în locul acestuia sau interesul lui este deviat către studii «comparative», iar relativismul și scepticismul inculcate în aceste studii ajung să ucidă aproape în toți setea firească după adevăr"[2].

„Știința religiilor este un mare învățător al toleranței"[3].

Observăm că nu numai în planul legal se tinde spre uniformizarea religiilor, ci și în cel educațional, prin înființarea și promovarea în lumea academică, de exemplu, a disciplinei *Știința Religiilor.* Această disciplină are mai multe ramuri: istoria religiilor, religii comparate, fenomenologia religiei sau, pornind de la termenul german, s-a ajuns să se spună chiar: *știința generală a religiilor.* Lucrarea ei de descreștinare s-a întins pe tot mapamondul, căci „încă din anul 1930 existau în lumea întreagă 120 de catedre de istoria religiilor", ea datând ca „știință" propriu-zisă doar de la jumătatea sec. XIX. Prin lucrarea acestei discipline se aduc pe același plan, *al religiilor,* credințe care nici nu se pot compara. Asocierea celor doi termeni este cu totul nefericită. Pe de o parte termenul de *religie* este nepotrivit deoarece nici până în zilele noastre *„cercetătorii acestui veac" (I Cor.* 1, 20) nu s-au pus de acord asupra definiției conceptului de religie, aceștia lovindu-se și de „inexistența *religiilor* [la plural, *n.n.)* în lumea reală"[4] deoarece pentru credinciosul normal nu există decât *religie* la singular. Iar *istorie,* în cazul creștinismului, nu se poate face pentru că, Biserica nu aparține numai istoriei, care are doar câteva mii de ani, ci ea, fiind trupul Domnului Iisus Hristos, este pururea în legătură cu supra-istoria, adică cu veșnicia lui Dumnezeu, unde nu există conceptul de timp.

[1] La SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Glafire,* în *Scrieri. Partea a doua,* Col. PSB 39, trad. de Pr. Prof. Dr, D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1992, p. 409, n. 715.

[2] Pr. SERAFIM ROSE, *Nihilismul - o filosofie luciferică,* trad. de Tatiana Petrache, Ed. Biserica Ortodoxă, Galați, 2004, p. 67.

[3] Spunea Jean REVILLE, fost director al *Revistei de Istoria Religiilor* (Geneva), „The Role of the History of Religions on modern religious education", *The New World. A Quarterly Review of Religion, Ethics and Theology,* voi. 1 (1892), nr. 3, p. 517.

[4] Steven M. WASSERTROM, *Religion After Religion: Gershom Scholem, Mircea Eliade, and Henry Corbin at Eranos,* Princeton University Press, 1999, p. 50.

Dar ce a dus la apariția unei „științe" care să se ocupe și cu cel mai neștiințific lucru al omului: credința sa? Ce gândește cel care își dedică o viață întreagă studiului acestei discipline? Care este folosul unei astfel de discipline în perspectiva mântuirii?

Este vorba printre altele și de complexul de inferioritate față de lumea „științifică" care și-a făcut simțită prezența și în ce privește studiul fenomenului religios, ajungându-se la această „știință" a religiilor.

Putem spune că în zilele noastre pentru că nu se poate lupta fățiș, ca în comunism, împotriva Bisericii, se încearcă deturnarea atitudinii față de credință de la una tradițională, plină de evlavie, cumințenie și credință neclătinată, la una modernă, intelectualistă, rece, plină de îndoială și „științifică". Deși se vorbește foarte mult de religie, felul în care se vorbește s-a schimbat total. Acest lucru îl afirma și un rabin istoric al relJ_iilor, ce încerca să arate că surse pentru susținerea toleranței interreligioase nu pot fi găsite decât prin dialogul dintre religii realizat la nivel academic, unde, susține el, prin „studiul academic al religiei începem să remodelăm felul în care oamenii percep diferența religioasă"[1]. Neseriozitatea și lipsa de profunzime a unor astfel de demersuri ni le descoperă chiar o întrebare pe care și-o pune autorul: „Nu știu de ce Tora lui Moise a fost pusă în competiție cu Evanghelia lui Iisus Hristos?" *(Ibid,* p. 119), sugerând faptul că cele două n-ar avea nici o legătură una cu cealaltă.

Dacă ar fi să explicăm pe scurt această disciplină credem că a apărut datorită faptului că, eterodocșii creștini, pierzând mireasma Raiului, prezentă încă în sfânta și tainica Biserică Ortodoxă, au început să uite din ce în ce mai mult sensul și felul autentic de raportare la Domnul nostru Iisus Hristos și la Biserica Sa. Cu timpul, au început să se îndoiască de veridicitatea mesajului evanghelic și de aici a rezultat, printre altele, și acest nou fel de abordare a *Buneivestiri,* anume aceea științifică, umanistă, de cercetare sau autopsiere mai degrabă, a unui obiect *mort.* Căci o dată ce începi să analizezi cu instrumente și metodologii lumești Taina Bisericii și a credinței, deja ai omorât-o. O altă cauză este și neputința creștinismului occidental depărtat de învățătura apostolică, de a da un răspuns problemelor cu care se confruntă omul și de aceea consideră că o posibilitate a salvării sale ar putea fi preluarea unor influențe din alte „religii", sau din psihanaliză și alte curente lumești. „Teologii creștini indigeni din aceste regiuni [Japonia] familiarizați cu zestrea culturală și religioasă necreștină a țării lor, încearcă să se folosească de acestea în sistematizările lor teologice, riscând însă la fiecare pas să alunece în tot felul de concepții sincretiste. Sunt interesante în aceste sens informațiile pe care ni le dă Prof. J. Kitagawa asupra încercărilor pe care le fac unii teologi protestanți din Japonia de a se folosi de unele elemente ale teologiei budiste pentru a rezolva probleme esențiale ale teologiei creștine; încercări pe cât de interesante [?] pe atât de primejdioase și pândite, cum spuneam, de primejdia sincretismului religios"[2]. Dar cum ne putem feri de primej-

[1] Jacob NEUSNER, „In quest of the religious sources of toleration in the academy", *Journal of Ecumenicul Studies,* voi. 34 (1997), nr. 1, p. 116.

[2] Diac. Prof. Em. VASILESCU, recenzie în *Ortodoxia* 19 (1967), nr. 4, p. 596.

dia sincretismului şi relativismului religios când scrierile celor mai mari istorici ai religiilor spun astfel: „Timp de ani de zile am avut în vedere o lucrare scurtă şi concisă, care ar putea fi citită în câteva zile. Căci lectura continuă revelează, prin excelenţă, unitatea fundamentală a fenomenelor religioase şi, în acelaşi timp, noutatea inepuizabilă a expresiilor lor. Lectorul unei atari cărţi ar fi pus în prezenţa imnelor vedice, a Brahmanelor şi a Upanişadelor, la câteva ore după ce ar fi trecut în revistă ideile şi credinţele din paleolitic, cele din Mesopotamia şi Egipt; el ar descoperi Sankara, tantrismul şi pe Milarepa, Islamul, pe Gioachino da Fiore sau pe Paracelsus, după ce ar fi meditat în ajun asupra lui Zarathustra, Gautama Buddha şi a taoismului, asupra Misterelor elenistice, înfloririi creştinismului, gnosticismului, alchimiei sau mitologiei Graalului; el ar întâlni pe iluminişti şi pe romanticii germani, pe Hegel, Max Mtiller, Freud, Jung şi Bonhoeffer, la puţin timp după ce ar fi descoperit pe Quetzalcoatl şi Viracocha, cei doisprezece Alvâri şi Grigorie Palamas, pe primii kabbalişti, pe Avicenna sau Eisai"[1]. Câtă formare duhovnicească trebuie unui om pentru a rămâne ferm ancorat în credinţa creştină după ce a citit o astfel de carte?! Nu negăm că astfel de lecturi pot conduce şi la întărirea credinţei în superioritatea şi adevărul creştinismului ortodox, dar, de cele mai multe ori, nu se întâmplă aşa ceva, ci apar nenumărate gânduri inutile de îndoială care îngreunează drumul către credinţa simplă mântuitoare: „Sfinţii Părinţi nu ne dau voie să ispitim peste măsură, pentru că avem mintea pătimaşă şi ajungem necredincioşi sau eretici. Noi să mergem pe simplitate. Sfinţii Părinţi au avut simplitate duhovnicească şi i-a luminat harul Duhului Sfânt", spunea Părintele Dionisie Ignat din Sfântul Munte Athos.

în continuare, vom încerca să diagnosticăm aceste triste realităţi şi, cu mila Domnului, să desluşim care este leacul ceresc cel atoatetămăduitor.

Mântuitorul a spus: *„Cine nu este cu Mine este împotriva Mea"* (chiar fără să-şi dea seama) *,^i cine nu adună cu Mine, risipeşte" (Mt.* 12, 30). Numai trăind întru Adevăr ne putem raporta corect la orice fenomen al lumii.

De aceea, *Istoria Religiilor* (IR) poate fi făcută de două categorii de oameni: credincioşi şi necredincioşi. Dacă este făcută de cei credincioşi va lua forma unui discurs apologetic al credinţei creştine[2], iar dacă este făcută de cei necredincioşi, pe de o parte va duce la o profundă „ratare a ţintei" înţelegerii credinţelor *(păcat* în limba greacă se spune *amartia* şi înseamnă *ratare a ţintei).* Pe de altă parte, fiind venită de la un om indiferent (obiectiv?) faţă de credinţă, va fi o cărămidă în plus la templul ateismului. Acest lucru începuse să-1 înţeleagă şi Eliade: „A încerca să surprinzi esenţa unui astfel de fenomen [religios *n.n.]* prin intermediul fiziologiei, psihologiei, sociologiei, economiei, lingvisticii, artei sau al oricăror alte studii este fals; ratează acel unic şi ireductibil element din el - elementul sacrului"[3]. La fel

[1] M. ELIADE, în „Cuvântul înainte" de la *Istoria credinţelor şi ideilor religioase,* trad. de Cezar Baltag, Ed. Universitas, Chişinău, 1992, p. X.

[2] Vezi de ex., minunata analiză a „fenomenului religios" făcută de Părintele Stăniloae în controversa sa cu filozoful Lucian Blaga.: *Poziţia domnului Lucian Blaga faţă de creştinism şi ortodoxie,* Ed. Paideia, 1997.

[3] M. ELIADE, *Patterns in Comparative Religion* (New York, 1958, p. XI) la Joseph M. KITAGAWA, „Humanistic and Theological History of Religions", *Numen,* voi. 27 (1980), nr. 2, p. 217.

şi învăţaţii iudei, atunci când un evreu a tradus Tora în germană, ei au interzis-o, invocând ca motiv faptul că „oamenii s-ar putea să citească Biblia ca ereticii care neagă dumnezeirea Torei şi o studiază din punct de vedere filologic şi istoric, la fel cum studiază alte limbi şi cărţi"[1].

„Obiectivitatea ştiinţifică" cu greu îşi poate găsi locul în cadrul ştiinţelor exacte, deci cu atât mai puţin aici. Păstrând aceasta în minte, dacă vrem să facem studii „ştiinţifice", pentru a nu cădea în diverse capcane vătămătoare atât pentru noi cât şi pentru alţii, ar trebui să nu ne avântăm în interpretări, ci să ne întindem atât cât ne permit faptele cercetate, dezvoltându-ne teoriile cu smerenie, în limitele cuvântului lui Dumnezeu. Un exemplu, credem pilduitor şi pentru istoricul religiilor, este cel povestit de M. Eliade: „Mi se spune că cea mai «exactă» descriere a electronului a fost dată de Sir Arthur Eddington: «Ceva necunoscut, care face nu ştim ce». Admiraţia mea faţă de *adevăraţii* oameni de ştiinţă nu mai cunoaşte margini..." *(Jurnal 1970-1985,* p. 206). Cu o astfel de uimire sfioasă ar trebui să se apropie şi istoricul religiilor de creştinism: „Lucrul cel mai important în «originea şi dezvoltarea» creştinismului este faptul că atunci, în primele două, trei secole, existau atâtea idei şi credinţe şi tehnici religioase similare, unele dintre ele de o mare noblețe spirituală, şi că *tocmai* creştinismul, creaţia unui *Evreu obscur,* a izbutit să triumfe" *(Ibid.,* p. 267). Dar iată că „specialiştii" în IR nu acceptă o astfel de bunăcuviinţă, o recunoaştere a limitelor raţiunii şi o evoluare spre cunoaşterea prin credinţă, ci vor cu tot dinadinsul să îngrădească în definiţii omeneşti cele de nedefinit, ajungându-se astfel la o teribilă „schimonosire" savantă a importantului subiect al grăirii despre Dumnezeu: „Ceea ce R. Otto caracteriza ca *sacru* sfida orice descriere, analiză şi înţelegere ştiinţifică. ... Fără definiţii şi teorii valide este imposibil de realizat o ştiinţă a religiei"[2]. încercând să pună sub acelaşi acoperiş al cuvântului *religie* miile de învăţături despre Dumnezeu şi *realităţile ultime* şi *spiritualităţi,* cercetătorii s-au lovit bineînţeles de problema definirii *religiei.* Acest obstacol este inerent când sunt folosite astfel de categorisiri omeneşti, în loc să se folosească cuvântul lui Dumnezeu drept criteriu şi să se împartă „religiile" în mincinoase şi adevărată.

Istoricul religiilor, acel om pretins *neutru*[3], încearcă să înţeleagă religiile şi, crezând că le înţelege, începe apoi să le compare şi să arate ce au comun şi ce nu. Dar acest demers mai degrabă dăunează unui eventual dialog al creştinilor cu necreştinii. Căci istoricul religiilor, *dacă* este practicant în vreo religie, este numai într-una, şi deci nu va putea avea acces la adâncimile altor tradiţii religioase şi în consecinţă, comparaţiile pe care le va face vor fi superficiale. Fiecare

[1] Vezi la Haim H. COHN, „The law of religious dissidents: a comparative historical survey", *Israel Law Review,* 34 (2000), nr. 1, p. 70.

[2] Hans H. PENNER, Edward A. YONAN, „Is a science of Religion possible?", *The Journal of Religion,* voi. 52, nr. 2 (apr, 1972), p. 133.

[3] Dacă omul „de ştiinţă", după cum spunea Eliade, a renunţat demult la pretenţia de obiectivism faţă de obiectul studiat, cu atât mai „ispitit" va fi istoricul religiilor să creeze tot felul de teorii eronate (care astăzi apar şi mâine sunt infirmate) privitoare la fenomenul religios, precum s-a şi întâmplat.

religie are misticii ei, reprezentații cei mai fideli ai învățăturii respective şi ce poate înțelege un profesor de la biroul său confortabil despre trăirile unui sfânt sau asceza unui tibetan? Acest demers este total deosebit de cel al unui Arhim. Sofronie sau Serafim Rose, de ex., care au trecut prin diverse experiențe religioase necreştine şi ei pot cu adevărat dialoga la nivelul cel mai înalt cu reprezentații acelor religii şi îşi pot da seama unde se opreşte sporirea acelora, care este înşelarea lor şi cum se poate scăpa de ea. O atitudine asemănătoare găsim şi în spațiul iudaic unde, unii gânditori, susținând ideea că şi iudaismul are dogme, care îl deosebesc în mod evident de alte religii şi combătând astfel pe promotorii noii toleranțe relativizante spun: „Nu ar trebui să dăm crezare acelei opinii care spune că afirmarea adevărului exclusiv al propriei religii ar fi un semn al aroganței. Din contră! Credinciosul devotat care discută în mod serios cu reprezentantul unei credințe diferite arată mai mult respect față de oponentul său decât relativistul care declară că toate religiile sunt la fel"[1].

Promotorii dialogului interreligios au căutat mereu diverse teorii prin care au încercat să găsească soluții la diversitatea religioasă a lumii. Una dintre acestea a fost şi fundamentarea dialogului interreligios pe conceptul antic numit *epoche,* adică detaşarea de propriile convingeri religioase pentru o mai bună înțelegere a tradiției religioase a celuilalt. Dar această teorie duce mai degrabă la o îngreunare a dialogului cu cei de alte credințe decât la o adâncire a lui, pentru că pe de o parte, detaşarea totală de propriile convingeri este doar o teorie inexistentă în practică şi pe de altă parte, acesta ar fi un prim pas în strecurarea îndoielii în sufletul nostru, prin ideea că şi cel de altă religie a cunoscut adevărul. Dar dacă, conştiința mea îmi permite să mă „detaşez" de propriile convingeri fie şi numai pentru o clipă, să nu mai privesc lucrurile prin prisma cuvântului lui Dumnezeu, înseamnă că acelea nu pot fi nicidecum numite *convingeri,* ci simple opinii trecătoare. Şi dacă nu voi mai privi celelalte credințe „prin" cuvântul lui Dumnezeu, cine îmi va da alte criterii de evaluare a lor? Chiar Eliade spunea: „Am luat decizia cu mult timp în urmă să păstrez un fel de tăcere discretă despre ceea ce cred sau nu cred eu"[2]. Să vorbeşti o viață întreagă despre religie, fără să transmiți ceea ce crezi tu în adâncul tău, pare nebunia cea mai mare. Ce om serios va putea crede pe cineva care nu este în stare să-şi dea viața pentru credința sa? Şi atunci ce folos să asculți nişte teorii despre care nu ştii nici măcar dacă cel care ți le transmite le consideră adevărate sau folositoare? Sfinții au ajutat mii de oameni, fiindcă au devenit oameni îndumnezeiți, unificați în ei înşişi şi cu Dumnezeu; mintea le era unită cu inima şi de aceea transmiteau oamenilor focul pe care Domnul a venit să-l aducă pe pământ. Dar aceşti savanți a căror minte e atât de departe de inimă, nu cred că pot aduce decât gheață şi ariditate plictisitoare în viețile oamenilor, păcălind prin faima lor şi pe alții să li se alăture în a cere atât de puțin de la viață, anume sărmană *erudiție.*

[1] Yitzchak BLAU, „Flexibility With a Firm Foundation: On Maintaining the Jewish Dogma", *The Torah u-Madda Journal,* voi. 12 (2004), p. 182.

[2] Citat la Steven M. WASSERTROM, *Religion After Religion: Gershom Scholem, Mircea Eliade, and Henry Corbin at Eranos,* Princeton University Press, 1999, p. 34.

Revenind la *detaşare,* bineînțeles câ atunci când vorbim cu cei de alte credințe trebuie să ne „detaşăm" de ceva: anume de patima urii, a nemilostivirii față de cei care nu au dreapta credință şi a încerca cu multă compasiune să mă pun în locul aceluia pentru a-l ajuta, cu argumentele pe care credem că le va primi, să ajungă la cunoaşterea Domnului nostru Iisus Hristos. Aceasta este calea Sfântului Apostol Pavel care spunea că *„tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mântuiesc pe unii" (I Cor.* 9, 22). A-mi lepăda sistemul de valori duce fără îndoială la o schizofrenie în persoana mea şi cui îi va folosi dacă eu, în loc să spun celuilalt adevărul pe care m-a învrednicit Domnul să-L cunosc, voi tăcea din „respect" cinic față de minciuna în care trăieşte celălalt!? Acest tip de om, care încearcă să mulțumească 'doi domni', teologia proprie şi umanismul de la temelia IR, a fost numit de un savant IR „schizofrenul disciplinat" (J. KITAGAWA, *Humanistic...,* p. 212).

Pentru o înțelegere mai exactă a gândirii care a dus la actuala abordare „academică" a *religiei* putem da următoarele amănunte istorice.

După cum spunea şi Eliade „începuturile istoriei comparate a religiilor [sau al „studiului ştiințific al religiei", p. 92] se situează către mijlocul secolului al XlX-lea, în momentul în care propaganda materialistă şi pozitivistă era pe culmile cele mai înalte"[1] prin Auguste Comte, Darwin, Herbert Spencer şi alții şi când religia era din ce în ce mai desconsiderată, unii prezicând chiar dispariția ei datorită progresului şi a unei „evoluții nelimitate" (p. 91) care prin studiul materiei va putea răspunde la toate întrebările existențiale.

Iată ce spun despre această disciplină unii cercetători ai ei. „Mulți au văzut în crearea acestei noi discipline care este *Religionwissenschaft* consecința logică a raționalismului şi scientismului Secolului luminilor. In epocă s-a găsit un anumit număr de filozofi care au refuzat să arunce religia în afara câmpului de investigații în numele ştiinței şi al progresului intelectual. [...] La drept vorbind, Istoria religiilor se resimte, la începuturile sale, de atmosfera culturală care domnea în secolul al XlX-lea, mai ales în orientările sale «antireligioase» şi «antimetafizice»: atitudine pozitivistă în fața «faptelor» religioase, «căutarea originilor» şi a «formelor originale», credit acordat unei evoluții unidirecționale, încredere nemăsurată în Ştiință, având drept corolar o «detaşare» vrută impersonală şi o «obiectivitate» spusă ştiințifică, încredere absolută în primordialitatea Rațiunii şi interpretărilor strict raționaliste -, ostilitate față de fenomenul religios, considerat în general irațional şi preştiințific. [...] Eliade consideră că Istoria religiilor, în sensul modern şi ştiințific care se dă acestei discipline, a debutat cu lucrările lui Fr. Max Muller, care a creat pentru a le defini, termenul de *Religions Wissenschaft,* în 1867, în *Chips from a German Workshop.* Mtiller este considerat adesea drept unul dintre marii pionierii ai acestei noi discipline care, după el, trebuie să fie pur descriptivă, ştiințifică, obiectivă şi degajată de toate

[1] „Les debuts de l'histoire comparee des religions" în M. ELIADE, *La nostalgie des origines. M&thodologies et histoire des religions,* Gallimard, 1971, p. 90.

considerațiile normative proprii teologiei şi filozofiei religiilor"[1]. După cum arată studiile recente despre viața şi gândirea lui Muller, acesta „era în general indiferent față de teologie şi privea preocupările religioase mai mult ca o înclinație a altor oameni, din jurul lui, care în mod continuu îi deranjau studiul academic din afară, decât ceva care îi motiva activitatea sa din interior"[2]. In duhul mentalității vremurilor, acesta împărtăşea aceeaşi concepție ecumenistă asupra religiilor, într-un articol despre *Parlamentul modial al Religiilor* din 1893, acesta îl numeşte ca fiind „unul dintre cele mai memorabile evenimente din istoria lumii" îndrăznind să-1 numească chiar „sinod ecumenic"[3]. în ignoranța sa, Muller spune că „scopul Sinodului de la Niceea a fost să restrângă limitele dragostei şi toleranței creştine, prin eliminarea arienilor din hotarele Bisericii creştine.... Mă îndoiesc că membri consiliului de la Chicago, inclusiv episcopii, arhiepiscopii şi cardinalii s-ar simți flatați dacă ar fi asemănați cu părinții adunați la Niceea" *(Ibid.,* p. 2). Acesta mai sublinia şi faptul că „această întâlnire nu a intenționat precum cea de sub Akbar (1542-1605) de la Dehli, să elaboreze o nouă religie, ci a stabilit un fapt de cea mai mare importanță, anume, că există o veche şi universală religie, şi că cei mai mari demnitari şi reprezentanți ai tuturor religiilor lumii se pot întâlni ca membri ai unei frății comune, pot asculta respectuos ceea ce fiecare religie are de spus despre sine, pot participa la rugăciuni comune şi pot accepta o binecuvântare comună, într-o zi din mâna unui arhiepiscop creştin, în altă zi de la un rabin iudeu şi altădată de la un preot budist" *(Ibid.,* p. 9). Muller, ca şi istoricii religiilor mai noi, avea ca temelie următoarea supoziție: „Nimeni nu poate şti ce este cu adevărat creştinismul la fel de bine ca cel ce a analizat cu răbdare şi imparțialitate celelalte religii ale lumii"[4]. Cu alte cuvinte eu nu pot cunoaşte cu adevărat pe Domnul - căci aceasta înseamnă creştinismul - decât dacă stau să pierd timpul analizând rătăcirile omeneşti şi de multe ori demonice ale religiilor din istoria lumii. Comparând mesajul musulman cu cel creştin, negând descoperirea Sfintei Treimi venită prin Domnul nostru Iisus Hristos, Muller pune la un loc monoteismul creştin cu cel promovat de Mahomed şi susține că amândoi ar propovădui acelaşi Dumnezeu, Dumnezeul lui Avraam: „A inventat Mahomed monoteismul? A inventat el un nou nume pentru Dumnezeu? Sub nici o formă. Scopul său era distrugerea idolatriei triburilor semitice ale Arabiei ... şi întoarcerea la credința lui Avraam. ... Iisus Hristos a venit să propovăduiască credința într-un Dumnezeu nou? A inventat învățătorul sau ucenicii săi un nume nou pentru Dumnezeu? Nu, Iisus Hristos nu vine ca să distrugă, ci ca să

[1] Douglas ALLEN, „Eliade şi istoria religiilor" în *"Dosarul" Mircea Eliade,* voi. XIII (1982), Ed. Curtea Veche, Buc, 2007, p. 325, 328, 322.

[2] Tomoko MASUZAWA, „Our maşter's voice: *F.* Max Muller after a hundred years of solitude", *Method & Theory in the Study of Religion,* voi. 15 (2003), p. 305.

[3] Prof. E Max MULLER, „The real significance of the Parliament of Religions", *The Arena,* 1894, voi. 11, nr. 61, p. 1.

[4] Max MULLER, *Essais sur L 'Histoire des Religions,* traduit de l'anglais par George Harris, Paris, Librairie Academique, 1879, p. 73. Acelaşi lucru ne este recomandat şi în mesajul final al *Adunării Ecumenice Europene* de la Sibiu, 2007, unde ni se spune că „noi toți trebuie să învățăm mai multe despre toate religiile" (recomandarea a patra).

împlinească; iar Dumnezeul pe care-1 propovăduia era Dumnezeul lui Avraam" *(Ibid,* p. 301). Acest fel de afirmații au rămas aproape neschimbate până astăzi, când există nenumărate organizații şi voci care vorbesc despre „cele trei religii monoteiste" şi încearcă să le pună pe acelaşi plan, considerându-le ca având fiecare aceeaşi valoare pentru mântuire.

Deşi studii de IR existau în America încă din 1867, după „cel mai dramatic eveniment care a stimulat interesul pentru religiile lumii"[1] *(Parlamentul Mondial al Religiilor,* Chicago 1893) studiul IR a luat un nou avânt. Astfel, la Universitatea din Chicago (înființată de *Societatea Americană Baptistă pentru Educație* cu banii magnatului J.D. Rockefeller), în 1899 au fost înființate cu sprijinul doamnei E. Caroline Haskell, *Haskell Lectureships* şi primul dintre titularii acesteia a fost presbiterianul J.H. Barrows care mai înainte fusese preşedintele comitetului de organizare al *Parlamentului Mondial al Religiilor* care mai era numit şi *Conferință ecumenică*[2]. Această catedră a fost ocupată mai târziu şi de Mircea Eliade.

Nu este locul potrivit aici să facem o istorie a *ştiinței* aşa cum este ea înțeleasă astăzi, dar putem spune doar că, a aborda legătura duhovnicească dintre om şi Dumnezeul cel viu şi adevărat, cu instrumentele, metodologia şi dintr-o perspectivă aşa-zis ştiințifică, este un act de lipsit de evlavie şi delicatețe față de tainele omului. Este o supraestimare luciferică a posibilităților ştiinței şi o subestimare a adâncimii şi măreției trăirilor omeneşti[3].

Enciclopedia Britanică, analizând raportul dintre teologie şi IR ne spune că **„istoria religiilor reprezintă un pas necesar în procesul secularizării"**[4]**.** Eliade spunea că „desacralizarea a început de fapt odată cu istoria religiilor"[5]. Un alt istoric al religiilor detaliază mentalitatea ce a generat IR: „O dată cu constituirea ştiințelor umaniste, în cursul secolului al XlX-lea, o nouă privire îmbrățişează de aici înainte fenomenul religios. Analiza legăturilor omului cu sacrul nu este exclusiv de resortul teologiilor şi metafizicii, ci face parte integrantă din această viziune globală pe care ştiințele umaniste înțeleg să o dea motivațiilor şi comportărilor omului contemporan. Fenomenul religios a devenit

[1] M. KITAGAWA, „The History of Religions in America" în *The History of Religions: Essays in Methodology,* Mircea Eliade and Joseph Kitagawa (editori), University of Chicago Press, Chicago, 1959 la adresa: www.religion-online.org/showchapter.asp?title=580&C=760.

[2] Vezi articolul preşedintelui acestei conferințe: J.H. BARROWS, „A Parliament of Religions", în ziarul *The Independent* din 4 februarie 1892, p. 4. Unul dintre scopurile acestui Parlament este „să arate oamenilor în cel mai clar mod posibil, ce şi câte adevăruri importante dețin şi învață în comun diversele religii"; „să afle ce lumină a adus sau poate aduce fiecare Religie celorlalte religii ale lumii" *(Ibid.).*

[3] De astfel de atitudini reducționiste şi neînțeles de pesimiste, au dat dovadă, de ex., S. Freud şi E. Durkheim, care au redus „fenomenul religios" la diverse aspecte ale vieții omeneşti. Vezi M. ELIADE, „The History of Religions in Retrospect: 1912-1962", în *Journal ofBible and Religion,* voi. 31, nr. 2 (1963), p. 98-102.

[4] La adresa: www.britannica.com/eb/article-14944/theology.

[5] Citat de Cornel MORARII „Mircea Eliade ca istoric al religiilor" în *"Dosarul" Mircea Eliade...,* p. 39.

astfel un obiect de studiu ştiinţific, în chiar momentul când se produce o stranie repunere în discuţie a structurilor de limbaj şi o desacralizare a unei lumi în care omul înţelege mai mult ca niciodată să fie singurul stăpân"[1].

Şi în spaţiul romano-catolic a apărut de curând o carte ce denunţă direcţia în care s-a dezvoltat până acum disciplina *Istoria Religiilor:* „De această militantă ezoterică este legată dezvoltarea în unei noi discipline, istoria religiilor, într-o viziune comparată, care, conform unuia dintre cei mai importanţi cercetători ai ateismului modern, George Minois, desfăşoară o funcţie distructivă a simţului religios: «Nu este vorba de a distruge religia, ci de a o absorbi în cunoaşterea umană prin mijlocirea raţiunii, de a dizolva religia negând supranaturalul» *(Storia dell'ateismo,* Roma, 200, p. 491)"[2].

M. Eliade mărturiseşte că „demersul istoricului religiilor este distinct de cel al teologului"[3]. Când „reflectează la structura fenomenelor religioase", istoricul religiilor nu se ajută de cercetările teologilor sau de o perspectivă teologică, ci „îşi completează munca de istoric printr-o analiză de fenomenolog ori de filozof al religiei" *(Ibid).* „E preferabil ca o Enciclopedie de acest fel [a religiilor *n.n.]* să fie plănuită şi organizată de un istoric al religiilor decât de un sociolog, sau un psiholog, sau chiar un teolog, cât ar fi ei de competenţi" *(Jurnal 1970-1985,* p. 403). Din studiile cercetate se desprinde cu limpezime evidenta luptă a savanţilor IR de a-şi crea o disciplină de-sine-stătătoare, total independentă şi ruptă de perspectiva teologică asupra religiei. La al X-lea *Congres Internaţional de Istoria Religiilor* de la Marburg, „istoricul israelian Zwi Werblowsky va propune colegilor săi cele 'cinci puncte' ale oricărei cercetări autentice în domeniu. Printre ele se regăsea ideea că istoria religiilor este o disciplină ştiinţifică ce nu are nimic de-a face cu teologia ori cu politica internaţională, iar convingerile private ale cercetătorilor în privinţa religiei nu trebuiau să influenţeze activitatea şi caracterul Asociaţiei [Internaţionale de IR]. Mai mulţi cercetători, printre care Eliade, Kitagawa şi Charles Long au semnat 'manifestul' lui Werblowsky"[4]. Acelaşi istoric mai sublinia că „discutarea valorii absolute a religiei este exclusă prin definiţie [în cadrul IR, *n.n.}* deşi ea îşi poate găsi loc în discipline complet independente cum ar fi, de ex., teologia şi filozofia religiei" (punctul 2); şi că „afirmaţia cum că «valoarea fenomenelor religioase poate fi înţeleasă numai dacă credem că religia este în cele din urmă o înţelegere a unui adevăr transcendent» va fi exclusă din fundamentele *Religionswissenschaff* (pct. 3)[5]. Culmea denaturării sensului experienţei religioase (adică duhovniceşti) a fost atinsă de acest autor când a zis că „religia ar trebui studiată în acelaşi mod cum este studiată orice altă ştiinţă" *(Ibid.,* p. 238). în studiile ce tratează natura şi scopul IR se

[1] Michel MESLIN, *Ştiinţa religiilor,* trad. de Suzana Russo, Ed. Humanitas, Buc, 1993, p. 87.

[2] Lucetta SCARAFFIA, Eugenia ROCELLA, *împotriva creştinismului. ONU şi Uniunea Europeană ca nouă ideologie,* trad. Cornel Dârle, Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 45. Cartea a apărut cu binecuvântarea unui înalt prelat romano-catolic român.

[3] *Mefistofel şi androginul,* trad. de Alexandra Cuniţă, Ed. Humanitas, Buc, 1995, p. 183.

[4] Florin ŢURCANU, *Mircea Eliade - Prizonierul istoriei,* Ed. Humanitas, Buc, 2003, p. 551.

[5] Citat din manifestul lui Werblowsky ce se găseşte în întregime la: Annemarie SCHIMMEL, „Summary of the Discussion", *Numen,* voi. 7 (1960), fasc. 2, p. 237.

subliniază în mod repetat „caracterul non-teologic" al acestei discipline. Un cunoscut istoric al religiilor, Michel Meslin, sublinia şi el „diferenţa care desparte ştiinţa religiilor de orice teologie, faţă de care s-a încercat uneori aservirea celei dintâi, transformând-o în instrumentul unei apologetici naiv grosolane. ... Atât calitativ cât şi cantitativ, ştiinţa religiilor are o arie de studiu cu totul distinctă de cea a teologiilor.... Semnificaţia sacrului este trezită, întărită, îmbogăţită, mai bine înţeleasă prin multiplul demers al ştiinţei religiilor datorită respectului pe care aceasta îl arată atât creaţiilor cât şi perceperii lor religioase umane. Ştiinţa religiilor duce în realitate la o concepţie mai nouă şi mai cuprinzătoare a ceea ce fiecare dintre religii reprezintă pentru proprii ei adepţi, căutând, înainte de toate, să pătrundă, spre a le înţelege mai bine, semnificaţia limbajelor religioase şi intenţia lor profundă" (M. MESLIN, *op.cit.,* p. 13). Trufia reprezentaţilor acestei ştiinţe pare a nu avea margini, căci a spune că ştiinţa academică a religiilor poate duce pe credincioşi, mai mult decât o face Biserica, „la o concepţie mai nouă şi mai cuprinzătoare" a creştinismului, sau la o „înţelegere mai bună" a „intenţiilor profunde" a limbajului bisericesc nu poate însemna altceva decât o manifestare grosolană a acestei patimi ucigătoare de 'experţi religioşi'. Observăm din cuvintele acestui autor că IR nu trebuie în nici un caz să se supună credinţei creştine ca unealtă apologetică, ci trebuie să arate „respect creaţiilor religioase umane" căci „ştiinţa religiilor [spre deosebire de teologie, *n.n.]* se interesează de tot ceea ce cred oamenii" astfel încât, urmând consecinţa acestui raţionament, idolatria sau erezia nu vor mai fi nicidecum privite ca boli ale duhului şi căi spre iad, ci respectabile „creaţii religioase umane".

IR, vrând să acceadă la statutul de ştiinţă, avea nevoie de fapte concrete, ce pot fi verificate pe cale empirică. Eliade: „Orice teologie implică o reflecţie sistematică asupra conţinuturilor experienţei religioase în scopul aprofundării şi elucidării raporturilor dintre Dumnezeu-Creatorul şi om, creaţia sa. Dimpotrivă, căile de abordare proprii istoricului religiilor sunt empirice. El se confruntă cu fapte istorico-religioase pe care îşi propune să le înţeleagă şi să le facă inteligibile pentru ceilalţi. ...Istoricul religiilor, în sensul restrâns al cuvântului, nu poate sub nici un motiv renunţa la legătura cu concretul istoric" *(Mefistofel....,* p. 183). Şi aceste fapte concrete sunt actele exterioare ale oamenilor credincioşi pentru că ei consideră că „transcendentul", adică Dumnezeu, nu poate fi cunoscut pe cale empirică, nu poate fi obiect-ificat, şi deci nu intră în aria de cercetare a IR. Asemenea se exprima şi savantul I.R Culianu când spunea, într-o luciferică ignoranţă a cunoaşterii duhovniceşti, întinând cu necredinţa proprie cititorii săi, că „este cu neputinţă de ştiut (empiric) dacă Isus Cristos îi este egal lui Dumnezeu-Tatăl, sau îi este inferior, şi dacă nu este nici una nici alta, care este atunci raportul ierarhic exact dintre ei doi"[1]. La aceste copilăreşti afirmaţii putem aduce mărturia celor care nu numai au vorbit despre Dumnezeu, ci L-au şi cunoscut, adică sfinţii. Există nenumărate scrieri în care Sfinţii Părinţi dovedesc

[1] M. ELIADE; Ioan P. CULIANU, *Dicţionar al religiilor,* trad. de Cezar Baltag, ed. a Il-a, Ed. Humanitas, Buc., 1996, p. 17.

clar că formularea dogmelor ortodoxe nu se bazează pe speculația filozofică ci pe cuvântul Scripturii şi *pe contemplația şi vederea duhovnicească.* Dogmele mai înainte de a fi puse în cuvinte şi conceptualizate atât cât se poate, au fost „văzute" de dumnezeieştii părinți. De aceea „teoria" creştinismului, dogma, este profund legată de *theoria,* adică vederea lui Dumnezeu. însuşi Mântuitorul a spus că *dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu, şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi vom face locaş la el (Ioan* 14, 23) şi acest cuvânt ne este suficient pentru a cunoaşte că raporturile dintre Dumnezeieştile Persoane ale Preasfintei Treimi au fost şi sunt cunoscute prin Duhul de către sfinți, căci *Acela vă va învăța toate (Ioan* 14, 26). Iată şi mărturia unuia dintre de-Dumnezeu-grăitorii Bisericii, Sfântul Simeon Noul Teolog: „înțelesurile în aceste lucruri nu trebuie numite înțelesuri, ci vedere *[theoria]* a celor ce sunt cu adevărat - căci grăim din vederea acelora - şi trebuie să le numim mai degrabă relatare a celor văzute, iar înțeles e vrednic să fie numit acel gând care se naşte în minte cu privire la un lucru sau o voință lipsită de subzistență reală. [...] Atunci când vin la noi Tatăl, Fiul şl Duhul Sfânt şi îşi fac într-adevăr la noi sălaş *(Ioan* 14, 23), Ei Se văd şi Se înțeleg în chip neîndoielnic şi fără deosebire, fiind cunoscuți, precum spuneam, într-o singură lumină"[1]. încă din perioada Vechiului Testament Domnul ne avertiza că vorbirea despre cele sfinte se face numai în urma vederii în duh: *Acestea zice Domnul: vai celor ce prorocesc din inima sa şi nimic nu văd (Iez.* 13, 3). La fel prin profetul Ieremia, Domnul ne arată că deosebirea dintre Adevărul Său şi *religii* este că Evanghelia e chiar Cuvântul lui Dumnezeu, iar celelalte învățături sunt glasuri omeneşti, combinate cu imaginația şi duc pe oameni spre căile iadului: *Minciuni prorocesc în numele Meu prorocii, nu i-am trimis pe ei şi nu le-am poruncit lor, şi n-am grăit către ei, că vedenii mincinoase şi vrăji şi descântaturi, şi voile inimilor lor prorocesc ei vouă (Ier.* 14, 14). *Nu te-au trimis pe tine Domnul şi tu ai făcut pe poporul acesta a nădăjdui spre minciună (Ier.* 28, 15). Profesorul ortodox Gherman Engelhardt spunea la rândul său că teologia ortodoxă este o formă de cunoaştere noetic-empirică, spre deosebire de teologia apuseană, care este mai mult o reflecție discursivă şi o speculație filozofică despre Dumnezeu *(art. cit.).*

Aşadar, dacă ei (savanții IR) nu cunosc pe Domnul şi nu-L iau în considerare atunci când studiază 'fenomenul religios', frumos ar fi dacă ar recunoaşte permanent şi cu multă modestie că cercetările lor nu pot exprima nici pe de parte „taina" omului credincios, ci privesc doar „coaja" lui. Iată acum şi atitudinea primilor creştini față de taina vieții creştine: „Creştinii locuiesc pe pământ, dar sunt cetățeni ai cerului. Sufletul nevăzut este închis în trupul văzut; şi creştinii sunt văzuți pentru că sunt în lume, dar credința lor în Dumnezeu rămâne nevăzută"[2]. Ne întrebăm, ascultând aceste cuvinte, ce ar putea să înțeleagă un istoric al religiilor din credința unui creştin, dacă el nu crede în existența sufletului şi nu are experiența cunoaşterii lui Dumnezeu? Aşa cum unii medici văzând numai

[1] Fragmente din „Discursurile etice" 5 şi 10, în SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice şi etice,* trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 254, 349.

[2] *Epistola către Diognet, ed. cit.,* p. 413.

trupul omului, cred că nu există sufletul, aşa şi istoricul religiilor, văzând numai faptele exterioare ale omului credincios, crede, de cele mai multe ori, că ele nu au o motivaţie în existenţa lui Dumnezeu şi a harului Său necreat, ci doar una foarte vizibilă, ea putând fi dedusă din contextul social, cultural sau din psihologia omului respectiv etc. La fel se întâmplă şi cu citirea Sfintei Scripturi. Mai demult şi eu o citeam şi îmi plăcea că aflam acolo nişte învăţături morale interesante. Dar când am aflat pe Cel ce a spus toate acelea, prin harul Autorului, am căpătat o cu totul altă percepţie asupra „textului literar" numit Biblie căci textul a înviat. Aici este deosebirea capitală: creştinul priveşte lucrurile şi pe verticală, prin relaţia sa personală cu Domnul Dumnezeu, spre deosebire de cel necredincios, care rămâne pururea cu îndoiala dacă, de-a lungul vremurilor, copiştii au copiat bine sau nu Sfânta Scriptură[1]. De aceea, IR nu este decât o pseudoştiinţă, pentru că priveşte religia unidimensional, orizontal, amăgindu-se că are o perspectivă „holistă" şi „obiectivă", dar care, fără consultarea Domnului „religiei", rămâne o simplă disciplină (= vorbărie) cu dizabilităţi.

Dar să continuăm descrierea *„norului de mărturii"* referitor la această nouă ştiinţă, instrument de propagare a falsei toleranţe. Acelaşi Consiliu Ecumenic al Bisericilor, aflăm că „a luat el însuşi iniţiativa unor reuniuni interreligioase, nu numai cu reprezentanţi ai iudaismului, ci şi cu reprezentanţi ai islamismului, budismului şi hinduismului"[2]. Acest fapt nu ne miră deoarece aflăm că prima catedră de Istoria Religiilor a fost înfiinţată tot la Geneva, unde se află şi sediul central al Consiliului precum şi alte organisme de acest gen[3]. Această catedră a fost bineînţeles precedată de una de apologetică şi „filozofie religioasă comparată".

Poate fi oare doar o coincidenţă faptul că disciplina IR a fost introdusă în învăţământul teologic românesc, „spre intensificarea relaţiilor interreligioase", chiar în anul 1948[4], după ce a avut loc prima adunare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor? Motivul pentru care s-a introdus această disciplină este şi el bine conturat: „studiul religiilor necreştine a devenit astăzi chiar o reală necesitate pentru studenţii teologi şi pentru clericii creştini, datorită mişcării larg ecumeniste care ia proporţii pe zi ce trece şi care îmbrăţişează nu numai diferitele confesiuni şi denominaţiuni creştine, ci şi marile religii necreştine ale lumii" *(Ibid.,* p. 20).

[1] întreaga filozofie se chinuie zdrobitor să ajungă la desluşirea sensului lumii, reinterpretând la nesfârşit textele filozofilor clasici şi chiar Sfânta Scriptură, dar fără să apeleze nici un moment la „Hermeneutul" prin excelenţă, Duhul Sfânt. Culmea unei astfel de abordări este probabil analizarea din perspectivă „ştiinţifică" a textelor rugăciunilor fără a le *spune* vreodată. Un filozof spunea, vorbind despre sine ca secularist: „Problema nu este dacă avem sau nu credinţă în Dumnezeu ... ci că ne-am fi dorit să nu avem nici un fel de părere despre Dumnezeu" (Richard RORTY, „Philosophy as a kind of writing: an essay on Derrida", *New Literary History,* voi. 10 (1978), nr.l.p. 148).

[2] E. M. VASILESCU, *Istoria Religiilor,* Ed. Didactică şi Pedagogică, Buc, 1998, p. 410.

[3] Un detaliu semnificativ pentru desluşirea mentalităţii acestor catedre de IR este şi faptul că pe site-ul unde se prezintă această catedră (www.unige.ch/lettres/antic/HR/index.html), se află o pictură în care sunt reprezentate simboluri ale mai multor religii, iar partea de sus, unde se afla în pictura originală Sfânta Treime, a fost tăiată, urmând duhul directivelor actuale ale corectitudinii politice.

[4] E. M. VASILESCU, *op.cit,* p. 18.

Deci teologul trebuie să cunoască religiile, nu din dragoste pentru aproapele necreştin, pentru a-l ajuta să vadă nedesăvârşirea învăţăturii sale, ci pentru că aşa au socotit de cuviinţă unele foruri politice superioare. „IPS Patriarh şi *D-l Ministru al Cultelor* în bună înţelegere au plănuit şi realizat reforma amintită şi le revine deci în întregime meritul de a fi introdus pentru prima dată în mod oficial studiul istoriei religiilor în învăţământul universitar din ţara noastră"[1]. Vedem deci că introducerea acestei discipline a fost mai mult o comandă politică decât una a Bisericii. Reforma de care vorbea autorul, consta în următoarele schimbări: introducerea la Institului Teologic Universitar a unei catedre de *Istoria comparată a religiilor,* introducerea la seminariile monahale a unui curs de *Studiul comparat al religiilor,* şi cel mai surprinzător, transformarea catedrelor de Teologie fundamentală (Apologetică) de la cele trei Institute Teologice - Bucureşti, Sibiu, Cluj - în catedre de Teologie fundamentală *şi Istoria Religiilor.* Aceste transformări nu erau ceva specific cugetului ortodox, ci făceau parte din înregimentarea României într-un curent ce se manifesta pe plan global. Aflăm astfel că, în 1974, Facultatea de Teologie a Universităţii Saint-Joseph din Beirut, s-a transformat în *Facultatea de Ştiinţe Religioase*[2]*,* iar Facultatea de Teologie a Universităţii din Lausanne şi-a schimbat denumirea din 2006 în *Facultatea de Teologie şi Ştiinţe ale Religiilor.* Asemenea s-a întâmplat şi cu titlurile revistelor. De ex., o revistă înfiinţată în 1882 sub titlul *The American Journal of Theology* a devenit mai apoi *The Journal of Religion.* Tăvălugul sincretist calcă totul în picioare. Iar o organizaţie care în 1914 se numea *Church Peace Union* (Uniunea Bisericească pentru Pace), în 1961 a devenit *Council on Religion and International Affairs* (Consiliul pentru Religie şi Afaceri Internaţionale), ca în 2005 să fie redenumit *Carnegie Council for Ethics in International Affairs* (Consiliul Carnegie pentru Etică în Afacerile Internaţionale), în acest ultim exemplu se observă foarte clar trecerea de la *Biserică* la atotcuprinzătorul şi cel mai corect politic termen, acela de *etică.*

După cum aflăm din studiile de specialitate, încă din anul 1876, în Olanda se dădea o lege a învăţământului superior, care elimina caracterul confesional al facultăţilor de teologie şi impunea bisericilor sarcina de a susţine în aceste facultăţi profesori care să predea două noi discipline: „una pentru studiul istoriei ideii de Dumnezeu, iar cealaltă având ca obiect istoria comparată a religiilor din afara iudaismului şi creştinismului"[3]. Cei care susţineau aceasta aveau un plan de lungă durată, care nouă românilor de cele mai multe ori ne lipseşte şi de aceea pierdem multe ocazii misionare: „Adevăraţii învăţători în ce priveşte educaţia religioasă şi morală sunt clericii diferitelor biserici. Pe ei, mai presus de oricine, trebuie să-i învăţăm ştiinţa religiilor" *(Ibid.,* p. 513). Şi acest plan, început acum peste o sută de ani, în apus, a ajuns şi la noi, când a început să se

[1] Diac. Prof. EM. VASILESCU, „O nouă disciplină în învăţământul nostru teologic", *Glasul Bisericii* 10 (1951), nr. 6-7, p. 13.

[2] Subliniem şi faptul că expresia „ştiinţe religioase" este mult mai „politically correct" deoarece, prin eliminarea *Theo[Dumnezeu]-logici* se pot pune sub umbrela aceluiaşi termen echivoc şi religii care nu acceptă existenţa lui Dumnezeu.

[3] Jean REVILLE, „The role of the History of Religions on modern religious education", *The New World. A Quarterly Review of Religion, Ethics and Theology,* voi. 1 (1892), nr. 3, p. 508.

predea IR în facultățile de teologie, după o metodologie total străină evlaviei ortodoxe. Rezultatul acestei „vaste toleranțe" rezultată din studiul IR, este că „învățăm să tolerăm cu mai multă satisfacție diversitatea credințelor dogmatice şi a practicilor eccleziastice" *(Ibid,* p. 517).

Unii susțin că „numai cunoscând toate rătăcirile la care a fost supus spiritul omenesc, în năzuința sa firească după absolut şi lăsat la propriile sale puteri, ne dăm seama de valoarea incomensurabilă a revelației creştine"[1]. A considera că studiul religiilor necreştine este o necesitate[2] pentru dreapta înțelegere a creştinismului este un nou maniheism, care consideră că binelui îi este necesar răul ca să existe. Este un nou varlaamism, care consideră că mântuirea nu se poate atinge fără studiul ştiințelor profane. Studiul acestora poate eventual să fie folositor pentru întărirea în credință sau ca sursă de argumente apologetice, dar în nici un caz nu este neapărat necesar.

Legătura dintre ecumenism şi IR a fost subliniată şi de fericitul părinte Sofronie, ucenicul Sfântului Siluan: „Eu nu iau parte la mişcarea ecumenică. ... Se adună două sute de doctori în theologie şi fiecare îşi vorbeşte prostiile, dezvăluindu-şi propria neştiință şi ignoranță. De pildă, una din rătăciri: Ei studiază toate religiile, şi în cunoaşterea teoretică a istoriei tuturor religiilor şi a cuprinsului învățăturii lor îşi văd propriul universalism. Dar Domnul ne spune: *Unul este Tatăl vostru, şi unul învățătorul - Hristos (Mt.* 23, 8-9). Iar acest învățător, Hristos, poartă în Sine întreaga zidire. Şi aşa, noi vom urma paşilor lui Hristos, Care jjoartă în conştiința Sa această tragedie şi moare pentru credința Sa"[3].

înființarea unor astfel de catedre, ca cea menționată mai sus, doar prin metoda imitării celor occidentale, este cu totul nefericită. Ortodoxia are propriul ei fel de vedere duhovnicească a lucrurilor şi de aceea pentru ea „nu tot ce zboară (în Occident) se şi mănâncă". Iar dacă se mănâncă de către creştinii ortodocşi, aceştia fac indigestie şi, până nu varsă afară lumescul viziunii occidentale, nu se pot face bine. Aşa cum sublinia autorul manualului de IR, Ortodoxia nu are o „teologie proprie a religiilor". Dar dacă aceasta nu o găsim nicăieri sistematizată, ea există, cu siguranță, răspândită în de-Dumnezeu-inspiratele scrieri ale Sfinților Părinți. Şi pentru a da un răspuns problemelor actuale referitoare la necreştini, ar trebui să-1 căutăm mai mult la aceştia decât la intelectuali străini de duhul creştin-ortodox. Slujitorii Bisericii nu trebuie să se lase influențați

[1] Diac. Prof. Emilian VASILESCU, „Istoria religiilor ca ştiință", *Studii Teologice* 3 (1951), nr. 5-6, p. 333.

[2] Această părere, deşi nu credem că este împărtăşită de autorii ortodocşi cu toate consecințele ei, este totuşi propagată prin multe dintre lucrările ce tratează acest subiect. Iată de ex., ce •;pune un manual recent pentru Facultățile de Teologie: „O corectă trăire şi, mai ales o corectă -•valuare a creştinismului este imposibilă în afara unei minime cunoaşteri a altor credințe religioase, a celorlalte religii, mai apropiate sau mai îndepărtate de creştinism". N.A., *Istoria şi filosojia religiei ia popoarele antice,* ed. II, Ed. Tehnopress, Iaşi, 2006, p. 9. Tot în această carte sunt preluate „de-a gata" şi concluziile cercetătorilor occidentali evoluționişti, conform cărora, lumea ar avea câteva milioane de ani (p. 11).

[3] Arhim. SOFRONIE, *Cuvântări duhovniceşti,* voi. I, trad. de Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 163.

de păreri omeneşti, ci numai de „părerea" Duhului Sfânt - Duhul Adevărului, prezent în scrierile Sfinților mai vechi sau mai noi, dar pururea actuali. Dacă oamenii lumii apreciează pe marii intelectuali şi pe ucenicii acestora, lăudându-i şi promovându-i, creştinii au altă cale. Ei cinstesc întâi de toate cuvântul cel veşnic al Domnului, al ucenicilor Săi, Apostolii, şi apoi al tuturor Sfinților din toate vremurile. Ei nu ascultă mai întâi de glasul lumii şi apoi de cel al Domnului, ci exact invers. De aceea şi o cercetare a necreştinilor trebuie făcută având ca fundament nezdruncinat cuvântul Sfinților Părinți. De ex., ce a scris Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Ioan Damaschin, Sfântul Maxim Grecul despre islam? Ce a scris Sfântul Ioan Gură de Aur despre evrei? Dar Sfântul Mina sau Sfânta Măria Skobțova cum s-au purtat față de ei? Ce atitudine aveau Sfinții Mucenici față de idolatrie? Cum a răspuns Sfântul Chirii al Alexandriei încercărilor de revigorare a păgânismului ale împăratului Iulian Apostatul? Dar noii Sfinți Mucenici şi Mărturisitori față de falsa 'religie' seculară a comunismului? Ce fel de misiune a făcut Sfântul Gherman în Alaska? Dar Sfântul Inochentie, în insulele Aleutine? Sfinții Chirii şi Metodie? Ce gândea Sfântul Rafael de Brooklyn despre anglicani? Câtă inspirație nu putem dobândi de la Sfântul Nicolae al Japoniei sau de la Sfântul Ansgarie, luminătorul Danemarcei? Sau de la Sfântul Ioan Maximovici de Shanghai şi San Francisco? („Bucură-te că iubindu-i pe cei de alte credințe, nu ai iubit şi rătăcirile lor".) Este o teribilă amăgire să lăsăm aceste surse neexplorate şi să cădem pradă complexelor de inferioritate față de „savanții" occidentali, imitându-le metodele de lucru şi însuşindu-ne concluziile lor, de multe ori străine de orice evlavie[1]. Sfinții sunt din neamul lui Dumnezeu, din neamul Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, după

[1] Un astfel de nefericit exemplu este concluzia unei lucrări de doctorat susținută la Sorbona, despre „mitul" lui Antihrist. Aici se spune că „foarte puțini oameni - inclusiv creştini «practicanți» - mai cred cu adevărat în apariția la sfârşitul istoriei a unui personaj pe jumătate real, pe jumătate fabulos, aşa cum este descris de majoritatea Sfinților Părinți. în sânul creştinătății a avut câştig de cauză interpretarea «colectivă» şi alegorică. Anticristul nu mai este conceput ca un personaj individual ce-şi va face apariția pe scena istoriei într-un moment la sfârşitul veacurilor (deşi o atare credință revine în fiecare moment de criză). El este conceput mai curând sub forma unei energii difuze şi insidioase care se impregnează încă de pe acum, încet-încet, în trama existenței noastre". Menționăm că termenul de „mit" a fost ales în defavoarea celui de „legendă", nu a celui de *personaj real istoric.* Tot în această lucrare, în duhul *istoriei comparate a religiilor* se spune: „Tandemul Cristos-Antihrist prezent în aceste două scrieri [dintre care una este a marelui Părinte al Bisericii, Sfântul Chirii al Alexandriei] se situează pe acelaşi plan cu tandemul Marduk-Tiamat, de pildă, din poemul *Enuma Eliş* al tradiției akkadiene". C.B., *Metamorfozele Anticristului la Părinții Bisericii,* trad. de Teodora Ioniță, Ed. Polirom, 2006, p. 9, 346. Nu este de mirare că o astfel de abordare a fost primită cu cinste de comunitatea evreiască, lucrarea primind premiul *Salomon Reinach,* care a fost unul dintre cei care au negat istoricitatea Mântuitorului. La fel, negarea istoricității Antihristului este favorabilă cărturarilor iudei, deoarece ei doresc ştergerea acestui „concept" din mintea oamenilor, pentru a putea fi primit aşa-zisul mesia (de fapt Antihrist), cu toată inima, fSră nici o urmă de îndoială. Tactica alăturării mai multor religii pentru a arăta că „toate sunt la fel" a fost folosită şi de comunism. în *Dicționarul enciclopedic de psihiatrie* (C. Gorgos, *ed. cit.)* la cap. *Mesianism* se spune: „Mesia ebraic prezintă certe similitudini cu zeii mesianici de tipul mântuitorului Saoshyant aşteptat de Avesta, Quetzalcoatl aztec sau divinitatea egipteană Thot" *(subl.n.)* (voi. 3, p. 94).

cum i-a mărturisit Maica Domnului Sfântului Serafim de Sarov. Aceştia sunt „trâmbițele Duhului Sfânt", care nu au fost înțelepțiți şi promovați de oameni, ci de însuşi Dumnezeul cel Preaînalt. „Pe *aceştia să-i ascultați" (Mt.* 17, 5) ne spune Domnul, arătându-ne spre viețile, scrierile şi sfintele lor moaşte!

Tot în manualul menționat mai sus, care se află până în zilele noastre în mâinile studenților, se „combate" ideea de toleranță față de religii: „Cuvântul *toleranță* ar trebui să dispară din vocabularul teologic, deoarece el implică o nuanță de dispreț pentru religia «tolerată» sau față de libertatea acordată, care poate fi uşor retrasă. în raporturile dintre religii nu este bine să fie vorba de toleranță, ci de înțelegere, de apreciere reciprocă, de respect şi de colaborare în tot ce este spre binele omului" (p. 412). Dar cuvântul scripturistic ne învață că *,JJumnezeu a dat şi păgânilor pocăința spre viață" (Fapte* 11, 18), *„ca să se întoarcă la Dumnezeu de la idoli şi să slujească Dumnezeului celui viu şi adevărat" (I Tes.,* 1, 9).

Care este folosul ascultării unui mare istoric al religiilor, precum M. Eliade, care susține idei evoluționiste: „«Domesticirea» focului marchează, s-ar putea spune, separarea definitivă a paleantropilor de înaintaşii lor zoologici" sau „nu vom discuta aici problema «hominizării». Ajunge să reamintim că poziția verticală marchează depăşirea condiției primatelor" *(Istoria credințelor...,* voi. I, p. 2, 1). Dacă acestea sunt roadele istoricilor religiilor de ce este necesară o astfel de disciplină care clatină învățătura creştină din mințile oamenilor?

Aceste scrieri ce tratează mai multe religii spre informarea oamenilor, nu doar clatină credința, dar ele sunt şi lipsite de profesionalism şi „înaltă ținută ştiințifică", pe care o cinstesc atât de mult şi care presupune mai întâi de toate o cunoaştere profundă a subiectului abordat. De ce fel de cunoaştere adâncă dă dovadă un istoric al religiilor care consideră că prin „termenul *creştinism* se înțelege ansamblul bisericilor, comunităților, al sectelor, al grupurilor ca şi al ideilor şi concepțiilor, care se revendică de la predica aceluia care în mod obişnuit este considerat întemeietorul acestei religii, Isus din Nazaret" (p. 174)'. Şi pentru care *definiția* Bisericii Ortodoxe este: „Biserica din Răsărit care îi primeşte pe toți credincioşii de dreaptă credință". Tot aici se spune: „împărtăşania se celebrează după un rit complicat; pe durata celei mai mari părți din Liturghie preotul rămâne în picioare la altar în fața iconostasului, o icoană sau o imagine sacră care reprezintă comuniunea sfinților, în timp ce altarul din spatele lui simbolizează legătura dintre cer şi pământ realizată de Sfântul Duh care coboară pentru a transforma pâinea şi vinul în trupul şi sângele lui Cristos". O greşeală majoră dogmatică face autorul atunci când face deosebire între „omul Isus" şi „Cristosul divin" şi spune că „Cristosul divin se încarnează într-o natură umană" (p. 175), în loc de „Fiul lui Dumnezeu se întrupează", deoarece cuvântul

[1] G. FILORAMO, M. MASSENZIO, M. RAVERI, R SCARPI, *Manual de istorie a religiilor,* trad. de Mihai Elin, Ed. Humanitas, Buc., 2004. Pe prima pagină este scris şi că traducerea a fost finanțată de Secretariatul European pentru Publicații *Ştiințifice.* Deşi se pretinde atât de „ştiințifică", traducerea conține numeroase greşeli: în loc de înțelepciunea divină (Sofia) se spune Ştiința divină (p. 201), în loc de Calcedon, Calcedonia (p. 182), *încarnarea* (p. 201), cuvânt cu totul străin limbajului teologic românesc, în loc de *întrupare* şi altele.

Hristos înseamnă *Mesia* şi se referă la firea omenească a Mântuitorului care nu se poate întrupa. O alta face atunci când spune că Biserica Ortodoxă susține că „Sfântul Duh purcede de la Tatăl «prin Fiul»". Se spune şi că în crezul de la Niceea se afirmă: *unitatea* Bisericii, în loc de *unicitatea* ei (p. 183). De asemenea, bibliografia şi contextul catolic al autorului primează asupra obiectivitătii ştiinţifice atunci când acesta susține că „în cursul secolului al III-lea, se va afirma «primatul» sediului roman" (p. 179). Dacă asemenea greşeli sunt făcute când se prezintă învăţătura creştină, despre care se găsesc numeroase surse bibliografice, ce putem crede despre exactitatea prezentării celorlalte credinţe mai greu accesibile atât ca mentalitate cât şi ca surse de informare? Observăm cât de „nepărtinitori" sunt autorii, care, deşi italieni şi probabil catolici, de dragul obiectivitătii ştiinţifice, folosesc expresii gramaticale ale necredinţei (condiţionalul optativ) spunând: „potrivit mărturiilor primilor săi discipoli, a treia zi după moarte el *ar fi* înviat... iar după patruzeci de zile, *s-ar fi* înălţat la cer" (p. 175). Practicarea acestei discipline se pare că îi sileşte pe oameni să facă nişte compromisuri majore, aproape anulându-le credinţa proprie. Altfel nu ne putem explica, de ex., de ce Mircea Eliade când era la începutul carierei spunea că „în afară de Maica Domnului, nu e nimic de sperat"[1], ca apoi încet-încet, de-a lungul strălucitei sale cariere academice occidentale, prezenţa şi evlavia către Preasfânta Fecioară să dispară (din scrierile sale cel puţin şi din viaţa sa, atât cât o cunoaştem după mărturiile celor care l-au cunoscut). Ne întrebăm ce fel de profunzime poate avea un studiu despre Biserica Ortodoxă dacă nu foloseşte la bibliografie nici un sfânt - reprezentanţii cei mai de seamă ai creştinismului, ci numai cinci „teologi", dintre care doi catolici?

Aceleaşi constatări putem face şi în legătură cu un *Dicţionar al religiilor*[2] redactat de celebrul savant român Ioan P. Culianu cu coordonarea iniţială a lui M. Eliade. Mai întâi trebuie să spunem că în acest dicţionar Creştinismul a fost

[1] *Jurnal Portughez,* (19 sept. 1944) p. 245. Credinţa lui Eliade, după cum au arătat mai mulţi „cercetători", era una destul de „originală" şi nematurizată. Căci nu ne dăm seama cum altfel ar putea coexista unele fapte necreştineşti (două avorturi cerute de el, celor două prietene ale sale; la Nina, urmând apoi cancer uterin şi moarte, *Ibid.,* 25 dec), cu cuvintele foarte frumoase despre credinţă pe care le găsim în jurnalul său. Credinţa tinerilor acelor vremuri şi-a atins maturitatea, de ex., prin viaţa fericitului mucenic Valeriu Gafencu, ale cărui fapte din închisoare arată că ajunsese la înalte măsuri duhovniceşti. „Eliade a vrut să aibă o religie care să fie şi românească, şi cosmică, dar să nu fie ortodoxă" (Moshe IDEL, *Ceea ce ne uneşte,* Ed. Polirom, 2006, p. 149). „Unul din studenţi mă întreabă ce cred despre «păcatul originar». I-am mărturisit că e una din problemele care *nu mă interesează"* (M. ELIADE, *Jurnal 1941-1969,* p. 461, 30 apr. 1963). Am putea spune că, deşi Eliade avea o sensibilitate pentru Ortodoxie, totuşi mai important pentru el era acel vag *religios* în general, fapt ce 1-a condus în cele din urmă să vorbească de un „nou umanism", în perfectă concordanţă cu duhul ecumenist al vremii. De aceea, explicaţia cea mai plauzibilă a îndepărtării sale chiar şi de puţina atmosferă creştină în care trăia la început, pare să fi fost, pe de o parte, temelia creştinismului său, care nu era prea ortodoxă, cât şi influenţa occidentului în care a trăit până la sfârşitul vieţii. Sfântul Ioan spune astfel despre unii oameni: *„JDintre noi au ieşit, dar nu era de-ai noştri, căci de-arfi fost de-ai noştri, ar fi rămas cu noi; ci ca să se arate că nu sunt de-ai noştri, de aceea au ieşit" (I Ioan, 2,* 19).

[2] M. ELIADE; Ioan P. CULIANU, *Dicţionar al religiilor,* trad. de Cezar Baltag, ed. a Il-a, Ed. Humanitas, Buc, 1996.

aşezat la locul cuvenit în funcţie de ... litera alfabetului cu care începe (C) şi în nici un caz în funcţie de importanţa sa colosală pentru omenire sau a Adevărului pe care-1 reprezintă, deoarece autorii au hotărât că trebuie să scrie „un dicţionar al religiilor care să fie corect din punct de vedere *ştiinţific'"* (p. 9). La tot pasul sunt sublinitate asemănări exterioare între creştinism şi religii pentru a demonstra că toate sunt *create* în acelaşi chip, putând fi cuprinse într-un sistem ale cărui legi autorul crede că le poate desluşi (vezi de ex. schemele de la p. 105-106). De asemenea, istoria creştinismului pare a se reduce pentru autor la cea a creştinismului neortodox apusean, căci despre ce se întâmpla în Răsăritul dreptcredincios nu se spune aproape nimic. Apoi urmează afirmaţiile care mai de care mai deplasate, mai lipsite de evlavie şi uneori chiar de o cunoaştere temeinică (intelectuală, căci de cea duhovnicească nici nu poate fi vorba) a subiectului abordat: „Este imposibil să reconstituim mesajul originar al lui Iisus" (p. 86); „Credea el că este Fiul lui Dumnezeu?" (p. 86); „Deşi creştinismul este considerat o religie a păcii, Isus întreţinea probabil relaţii oculte cu zeloţii, combatanţi evrei fundamentalişti, al căror obiectiv era să pună capăt ocupaţiei romane în Palestina" (p. 86); „călugării din Egipt, murdari şi bărboşi" (p. 91); „absurda controversă doctrinară a lui *filioque"* (p. 98); „una din particularităţile creştinismului este aceea de a accentua în mod felurit raporturile complexe dintre cele trei persoane aflate într-o stranie relaţie trinitară (Tatăl, Fiul, Sfântul Duh) şi între această Trinitate de dominanţă masculină şi un personaj feminin (Fecioara Măria) care are la rândul său, cu fiecare persoană a Treimii, o relaţie ce nu se lasă uşor surprinsă" (p. 102). Vorbind despre isihasm, autorul săvârşeşte greşeli aproape la fiecare rând. Cea mai teribilă este aceea în care susţine că „isihasmul evoluează în direcţia exerciţiilor de vizualizare" (p. 110). Or, după cum vom arăta şi mai jos (p. 313, n. 800) *vizualizarea* implică o folosire sporită a imaginaţiei, fapt strict interzis de Părinţii filocalici şi isihaşti. Ca în majoritatea lucrărilor de acest gen, în bibliografia citată nu se află decât un singur teolog ortodox, şi acela nu foarte reprezentativ şi bineînţeles nici un Sfânt.

Există mai nou şi conceptul de *învăţământ interreligios* (interreligious learning). Pentru promovarea acestuia s-a creat şi un Proiect European pentru învăţământul Interreligios (EPIL). Acest fel de învăţământ doreşte a fi o alternativă atât pentru „exclusivismul" învăţământului mono-religios (despre o singură religie) cât şi pentru relativismul învăţământului multi-religios (despre mai multe religii). încearcă să evite atât atitudinea misionară a învăţământului mono-religios cât şi abordarea detaşată a celui multi-religios. Nu contestăm faptul că şi pentru învăţământul nostru, o accentuare în zilele noastre a învăţăturii patristice despre raportul dintre creştinism şi celelalte religii ar fi binevenită, astfel putându-se evita diversele extreme: apostazia relativismului şi „râvna fără pricepere" în apărarea dreptei credinţe. De asemenea, este bună cunoaşterea altor credinţe şi pentru a putea face o misiune mai eficientă. Dar, deşi are părţi bune, acest fel de învăţământ, dacă este greşit aplicat, adică dintr-o perspectivă ne-misionară, va zdruncina şi el temelia credinţei din inimile celor ce-1 folosesc. Aceasta se va întâmpla deoarece, după cum mărturisea un cercetător al acestui fel de învăţământ, el a fost „inventat" datorită faptului că „doctrina toleranţei" a fost

găsită ca nesatisfăcătoare în relațiile interumane şi de aceea se propune ca prin acest învățământ fiecare să-şi păstreze identitatea religioasă, nimeni să nu facă misiune către cei de altă credință şi în acelaşi timp să învățăm chiar să prețuim „adevărul" celuilalt. „Să ne sprjinim unii pe alții astfel încât fiecare să sporească în propria sa identitate religioasă: musulmanii să devină mai buni musulmani, evreii mai buni evrei, creştinii mai buni creştini"[1]. Dar ce rezultă din această atitudine: rezultă necredință în unicitatea creştinismului drept cale către împăcarea cu Dumnezeu şi de fapt negare totală a actului răscumpărător al Mântuitorului, precum şi uitare completă a cuvântului dumnezeiesc care spune: *„Mergând învățați toate neamurile, botezându-le" (Mt.* 28, 19) şi nu 'mergând, învățați-vă de la toate neamurile'. Atitudinea misionară o propovăduia şi Sfântul Apostol Pavel când zicea: *„Cum vor crede în Acela de Care n-au auzit? Şi cum vor auzi fără propovăduitor? Şi cum vor propovădui, de nu sunt trimişi? Precum este scris: «Cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc pacea, ale celor ce vestesc cele bune!»" (Rom.* 10, 14-15). în dobândirea unei drepte viețuiri ortodoxe este inclusă, fără îndoială, şi atitudinea, în acelaşi timp fermă, dar şi binevoitoare, pe care trebuie să o aibă orice creştin față de cei de alte credințe. De aceea nu cred că sunt necesare cursuri speciale pentru a dobândi o atitudine bineplăcută Domnului în această privință. Pentru a dobândi o atitudine bineplăcută oamenilor, însă, da, trebuie cursuri speciale care să le înlocuiască pe cele pur creştine!

învățământul interreligios este promovat prin sute şi sute de organizații şi rețele de organizații. Cuvântul cheie în acest învățământ este „dialogul". *,jDialog* este noul termen, care merge acum în paralel, dacă nu chiar înlocuieşte vechea terminologie misionară. în zilele noastre problema reconcilierii şi a toleranței în câmpul religiei a devenit nu doar o necesitate vitală, ci şi un imperativ teologic legitim"[2], spunea Petros Vassiliadis, preşedintele *Conferinței Mondiale a Asociațiilor de Instituții Teologice (WOCATI).* „întrucât conceptul de «misiune» face loc ideii de «coexistență» se va urmări mai mult «dialogul» decât «convertirea»"[3]. Absurd este faptul că *dialogul* nu are loc între persoanele cele mai reprezentative ale „religiilor" cum ar fi normal, ci între nişte diplomați religioşi, dacă nu chiar adevărați „politicieni religioşi" care nu reprezintă nici pe departe imaginea cea mai autentică a respectivei religii. Aşa cum tradiția ortodoxă a Sfinților Părinți nu este deloc reprezentată de „teologii" ecumenişti, la fel cred că se întâmplă în religii care nu fac altceva decât să „politizeze" toată măreția creştinismului, pentru a o face potrivită cu curentele lumii. Un profesor de la Universitatea canadiană din British Columbia spunea încă din 1986 că „misiu-

[1] John b. SWITZER, Ph.D., *Judaism, Christianity, Islam: why dialogue?,* articol aflat online la http://thinplace.com/blog/?m=200609.

[2] „Reconciliere şi toleranță dintr-o perspectivă ortodoxă" în voi. *Toleranță şi convieţuire...,* p. 19. Există şi un *Institut pentru Dialog Global* ce are ca motto: *Death or dialogue!* (Moarte sau dialog!).

[3] Em. Vasilescu, notă despre „Activitatea Secretariatului pentru necreştini" romano-catolic, în *Ortodoxia,* 19 (1967), nr. 4, p. 633. Acest *Secretariat* era condus de cardinalul Paolo Marella care spunea: „Toate religiile duc la Dumnezeu.... Căile mântuirii, prin harul lui Dumnezeu, sunt multiple". *(Ibid.)*

nea creştină către evrei a luat sfârşit, iar în locul ei trebuie să vină dialogul şi o relaţie bazată pe încredere reciprocă şi respect"[1]. Se ştie de asemenea, că „din 1972, Biserica Ortodoxă a stabilit un dialog academic la cel mai înalt nivel cu iudaismul" sau „ca şi cu iudaismul, Patriarhia Constantinopolului a stabilit cu islamul un dialog la cel mai înalt nivel academic"[2]. Este întristătoare această reducere a „dialogului" la nişte comisii academice de experţi din care este exclusă vocea duhovnicească a Ortodoxiei, părerea purtătorilor de Duh ai zilelor noastre. Această „îndulcire" a termenilor a existat în Occident încă din secolul XVII, când molima noii toleranţe începuse să-şi aleagă victimele printre minţile cele mai alese ale vremii: „Platonistul de la Cambridge, Ralph Cudworth (1617-1688), a popularizat termenul de *politeism* (deşi nu el îl inventase, căci termenul apărea şi la John Selden, *De Diis Syris,* Londra 1617). Acest termen era mai puţin încărcat decât cel de *idolatrie* şi punea astfel compararea viziunilor religioase asupra lumii pe o nouă temelie. De-a lungul secolului următor, de la Bayle prin Hume la Holbach şi Voltaire termenul *politeism* a fost preferat celui de *idolatrie* considerându-se că acesta poate exprima o oarecare tendinţă de toleranţă religioasă, de obicei străină sistemelor monoteiste"[3].

Prin noua schimbare de paradigmă *politically correct* propusă de ecumenism se consideră că „Ortodoxia nu mai insistă asupra unor misiuni universale de prozelitism care urmăresc propagarea sau transmiterea unor convingeri intelectuale, doctrinare, porunci morale etc, ci asupra unei mărturisiri care de fapt urmăreşte transmiterea unei vieţi de comuniune de tipul celei care există în Dumnezeu" (Petros Vassiliadis, *op. cit).* Dar oare cum poate un alt om să se împărtăşească de comuniunea Preasfintei Treimi, dacă nu devenind el însuşi creştin prin „prozelitismul" altor creştini? Căci credinţa, se ştie, *„este din auzire"* şi *„cum vor auzi fără propovăduitor"! (Rom.* 10, 17, 14) „Noua înţelegere a misiunii este dincolo de orice tentativă a prozelitismului; adevăratul ţel al evanghelizării nu este de a aduce naţiunile şi popoarele de altă credinţă la propria noastră «îngrădire» religioasă, ci de a «îngădui» Duhului Sfânt să se folosească atât de cei credincioşi cât şi de cei către care este mărturisită credinţa, pentru a aduce împărăţia lui Dumnezeu" *(Ibidem,* p. 26). Această nouă perspectivă neagă tot efortul Sfinţilor Apostoli care au cutreierat lumea întreagă pentru a ne aduce vestea cea bună şi pentru a ne converti de-a dreptul la viaţa întru Hristos. Ei nu erau politically correct, ci se gândeau cu dragoste la mântuirea noastră şi de aceea *„n-au încetat zi şi noapte, să ne îndemne cu lacrimi, pe fiecare dintre noi" (CI Fapte 20,* 31).

[1] John. S. CONWAY, „Protestant missions to the jews: 1810-1980: ecclesiastical imperialism or theological aberration", *Holocaust and Genocide Studies* voi. 1 (1986), nr. 1, p. 127. Autorul a omis cea de-a treia variantă de abordare a misiunii creştinilor către poporul evreu: cea izvorâtă din dragoste.

[2] în Olivier CLEMENT, *Adevăr şi libertate. Ortodoxia în contemporaneitate,* trad. de Mihai Maci, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 166, 174.

[3] Guy G. STROUMSA, „John Selden and the Roots of Idolatry", *History of Religions,* voi. 41 (2001), nr. 1, p. 3.

Această lipsă de dragoste arătată prin nemărturisirea cu credință a faptului că *„întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi" (Fapte 4,* 12) decât în Domnul Iisus Hristos, este demonstrată prin numeroasele compromisuri pe care le facem astăzi când uităm că, *„cu inima se crede spre dreptate, iar* ***cu gura se mărturiseşte spre mântuire"*** *(Rom.* 10, 10): „Potrivit unei ştiri pe care o preluăm din Revista Cultului Mozaic din RSR, pentru a doua oară Vaticanul a decis suprimarea din textul rugăciunilor catolice a unei aserțiuni care lezează sentimentele evreilor. Este vorba de aşa-numita «Rugăciune în favoarea evreilor care trebuie să se boteze». Papa Paul al VI-lea a dispus suprimarea cuvintelor «care trebuie să se boteze», aşa încât, de aici înainte textul respectiv se va numi «Rugăciune în favoarea evreilor». Precedenta rectificare a unui text catolic cu un subiect similar a fost făcută în timpul pontificatului decedatului papă Ioan al XXIII-lea"[1]. Dar mai uimitor decât toate este faptul că, după cum ne spune un raport al *Comitetului Evreiesc American,* rectificările au fost făcute după ce însuşi Vaticanul a cerut *Comitetului* să spună care texte li s-ar părea ofensatoare: „în timpul fazei pregătitoare a Conciliului II Vatican, *Comitetul Evreiesc American,* la cererea autorităților bisericeşti, a transmis date detaliate ale cercetării lor ce documentează prezența unor elemente anti-iudaice în învățătura catolică şi în textele liturgice, sugerând şi paşi către o mai bună înțelegere între cele două credințe"[2].

Un lucru similar se doreşte şi în România prin eliminarea din cărțile de cult a locurilor unde sunt nominalizați marii ereziarhi. „Se pare că a existat o intenție nerostită a *Constituțiilor* [masonice ale lui J. Anderson] de a distruge însuşi conceptul de erezie"[3]. A face misiune, a încerca să ajuți la convertirea cuiva la creştinism este, din punctul de vedere al corectitudinii politice, ceva inacceptabil, deoarece, dacă încerci să schimbi credința unui om, înseamnă că o consideri inferioară şi o astfel de „prejudecată", cum că unele religii sau concepții ar putea fi inferioare şi nu doar *diferite,* este incorectă politic, este „imperialism spiritual". De aceea, ne spune un articol din *New York Times,* „în mod cert, este necesară dezvoltarea unor baze teologice ale relațiilor dintre credințe, care să nu urmărească convertirea părții celeilalte"[4]. A nu mărturisi public credința ta, adică

[1] *** „O nouă revizuire a cărților de ritual", *Mitropolia Banatului* 15 (1965), nr. 7-9, p. 618.

[2] *The Second Vatican Council's Declaration on the Jews. A background report* (1965), la www.ajcarchives.org, p. 13. Primul memoriu al organizației evreieşti se numea *Imaginea evreului în învățătura catolică,* iar cel de-al doilea *Elemente anti-evreieşti în liturghia catolică.* în cel de-al treilea memoriu, care conținea sugestii de îmbunătățire a relațiilor iudeo-creştine se sugera printre altele ca la Conciliu să se dea o declarație care să recunoască „integritatea evreilor ca evrei şi nu ca potențiali convertiți" (p. 16). Fapt care din nefericire s-a şi întâmplat, căci Conciliul a formulat textul în aşa fel încât să nu reiasă că evreii ar trebui să-L recunoască pe Domnul nostru Iisus Hristos ca Dumnezeu.

[3] Tobias CHURTON, „Anderson's *Constitutions,* 1723 and 1738: heretical or revolutionary" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006, p. 48.

[4] Edward B. FISKE, „Ecumenism: Taking the next logical step", *New York Times,* 24 ian. 1971, p. E6.

a nu ajuta prin răspândirea Buneivestiri la toată lumea, este şi practica francmasoneriei care interzice în loji discuţiile despre religie spunând că „fiecare dintre masoni în taina şi libertatea conştiinţei sale poate da mărturie despre fidelitatea sa faţă de o credinţă sau filozofie personală" (Gabut, *op.cit.,* p. 11). Aceştia îşi motivează catastrofala eliminare a numelui Domnului Iisus Hristos din loji, spunând: „creştinul care intră în lojă intră cu Hristos în inima sa" *(The Canonbury papers,* David MCREADY, *art.cit.,* p. 112) adică nu şi în gura sa şi singurul lucru care nu are voie să-1 facă este „să-şi proclame credinţa sa într-un mod agresiv" *(Ibid.),* astfel încât se insinuează subtil ideea că mărturisirea propriei credinţe ar avea ceva de-a face cu „agresivitatea". Dar cât de diferită este această mentalitate de cea a sfinţilor mucenici cărora li se spunea acelaşi lucru: ieapădă-te cu gura de Domnul Iisus Hristos şi poţi să crezi cât vrei în El, dar numai în inima ta'. Şi aşa cum aceia nu au acceptat, nici noi nu trebuie să acceptăm tăcerea despre Cel care ne-a creat şi ne-a mântuit şi pe Care trebuie să-L mărturisim cu orice preţ, absolut nimic neputând trece mai presus de această mărturisire capitală pentru aşezarea noastră în acest univers: noi suntem ai Domnului Iisus Hristos!

Tirania toleranţei, a corectitudinii politice, duce chiar la catalogarea, chiar la eliminarea din cărţile de cult a unor cuvinte ale Domnului Iisus Hristos, considerate defăimătoare la adresa evreilor, fapt propus de comisiile de dialog iudeo-creştine[1]. Aceste comisii cer experţilor liturgişti să evite introducerea în cărţile de cult a pasajelor defăimătoare. Se cere de asemenea să se elimine din cărţile de cult alăturările dintre textele vetero-testamentare „tipologice" şi Evanghelii. Adică se cere să nu mai recunoaştem şi să nu mai propovăduim, că profeţiile din Vechiul Testament şi-au găsit împlinirea în viaţa şi cuvintele Mântuitorului Hristos. Astfel, „Testamentul *Timpuriu* trebuie prezentat ca Scriere Sfântă a evreilor, iar pentru creştini, ca subiect de reflecţie teologică asupra evenimentelor şi experienţelor credinţei într-un singur Dumnezeu şi nu atât ca «profeţii» ce se «împlinesc»". „Manipularea «făgăduinţă-împlinire» a Testamentului Timpuriu precum şi textele defăimătoare anti-evreieşti ar trebui eliminate de liderii tuturor segmentelor Bisericii Creştine şi o decizie în acest sens ar trebui luată la un viitor sinod ecumenic" *(Ibidem).* Conferinţa Canadiană a Episcopilor catolici a revizuit, de asemenea, slujba din Vinerea Mare, eliminând, printre altele, cuvintele de la *Matei* 27, 25 *(„Sângele Lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri")* şi transformând rugăciunea pentru evrei ce se spune în aceea zi dintr-una în care se vorbeşte despre „orbirea" şi „necredinţa" lor şi se cere mila lui Dumnezeu pentru a-L recunoaşte pe Domnul Iisus Hristos ca Mesia, într-o rugăciune, pentru ca aceştia „să continue să crească în credincioşia faţă de legământul lui Dumnezeu şi să ajungă la plinătatea mântuirii". Cuvinte de lemn, care nu mai spun nimic cu adevărat[2].

[1] Vezi scrierea profesorului pastor luteran Norman A. BECK, *Removing anti-jewish polemic from onr Christian Lectionaries: A proposal,* la adresa: www.jcrelations.net/en/?item=737. Acelaşi profesor are şi o carte cu titlul: *Creştinism matur: recunoaşterea şi repudierea polemicii anti-evreieşti din Noul Testament* (1985). Este un lucru ştiut că unele ediţii ale Prohodului Domnului, precum şi unele tropare din cărţile de cult au fost modificate urmând această mentalitate.

[2] Vezi despre acestea la adresa: www.jcrelations.net/en/?item=927

Acest adevărat „holocaust" al cărților de cult este cu totul străin duhului Ortodox. Pe de o parte este de condamnat şi atitudinea „totalitară" romano-catolică de a stabili o listă de cărți interzise (vezi celebrul *Index Librorum Prohibitorum*[1]) sau de ardere a cărților evreieşti[2]. Dacă în trecut pătimaşa cugetare romano-catolică a ars, a cenzurat şi a corectat cărțile evreieşti, iată că acum această practică necreştinească se întoarce asupra lor şi cărțile creştineşti sunt cenzurate şi corectate la presiunile celor mai înainte prigoniți. „Din punct de vedere teologic [aceste fapte] dovedesc că există în cer «un Judecător şi o justiție». Din punct de vedere istoric, arată, în lumina aceleiaşi credințe, că vremurile se schimbă şi că anumite situații se pot inversa. Sunt exemple de schimbări ironice pe care le cunoaşte istoria poporului evreu. Ceea ce în cartea Esterei poartă numele de «situații inversate»", spunea rabinul Safran, despre unele situații limită, în care creştinii au ajutat pe evrei, iar apoi evreii pe creştini (Al. Safran, *op. cit.,* p. 218). Cenzura cărților ce conțin „alte idei" a fost practicată de acele organizații care încearcă impunerea unei gândiri unice cu forța. Ea a fost utilizată atât de comunism[3], cât şi de nazism[4]. Pe de altă parte, slujitorii Bisericii trebuie să se ferească de conformarea cu duhul lumii şi de masacrarea cărților de cult, prin a căror citire s-au mântuit mii şi mii de oameni devenind sfinți şi apostoli ai iubirii, în ciuda faptului că unii consideră aceste texte ca instigatoare la ură şi fanatism. Aceasta deoarece şi în Biserica Ortodoxă au început „experții liturgişti" să se considere mai presus de sfinții imnografi şi să căsăpească cărțile de cult după directive politice.

Biserica Ortodoxă, fiind călăuzită de Duhul cel blând al Domnului Iisus Hristos, nu cunoaşte asemenea forme de intoleranță, încât să interzică anumite cărți. Ea, ca o mamă înțeleaptă ce nu doreşte distrugerea fiilor săi, ne *sfătuieşte* într-adevăr şi ea să evităm anumite lecturi, pentru a nu ne complica inutil calea spre mântuire. Dar de la *a sfătui* până la *a interzice* este o cale lungă, pe care Biserica lui Hristos nu o parcurge. Doar minciuna are nevoie de forță şi de mijloace brutale coercitive (violență, manipulare, conspirație, cenzură, deghizare, limbă de lemn) pentru a se impune. Adevărul este întotdeauna tolerant, în sensul cel bun al *îngăduinței* față de cei care inventează sau îşi împropriază învățături dăunătoare sufletului şi societății, îngăduință ce aşteaptă cu nădejde îndreptarea fratelui. Adevărul are în sine „forța" iubirii de aproapele care, chiar dacă aparent este neputincioasă, la un nivel mult mai adânc al conştiinței omului, ea lucrează „cu maximă eficiență" la mântuirea fratelui.

[1] Prima ediție a apărut în anul 1559, iar ultima în 1948, această instituție fiind suprimată în 1966.

[2] Vezi Paul F. GRENDLER, „The destruction of hebrew books in Venice, 1568", *Proceedings of the American Academy of Jewish Research,* voi. 45 (1978), p. 103-130.

[3] Vezi M. KUHLMANN, *Cenzura şi bibliotecile în secolul XX,* Ed. Amarcord, Timişoara, 1999 şi *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945-1989,* coord. Paul CARAVIA, Ed. Enciclopedică, Buc, 2000.

[4] Vezi Donald E. COLLINS, „The Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg and the Looting of the Jewish and Masonic libraries during World War II", *Journal of Library History,* voi. 18 (1983), nr. 1, p. 21-36.

Vorbind de organizații interreligioase putem spune că este demnă de admirat „râvna" cu care sutele de astfel de instituții lucrează pentru implementarea unei noi viziuni necreştine asupra lumii. O astfel de râvnă ar fi de dorit şi în rândul nostru, al creştinilor, în trăirea şi propovăduirea „cu pricepere" a mântuitoarei credințe ortodoxe. întreg învățământul occidental se doreşte a fi impregnat de aceste noi programe interreligioase. Unele dintre ele se ocupă în mod special cu promovarea unui curriculum (interfaith curricula) şi a unei metodologii pentru educație interreligioasă. Toate aceste acțiuni nu trebuie să ne sperie, ci doar să ne împingă spre o mai adâncă înțelegere a responsabilității noastre de creştini, spre luarea în serios a vieții creştine pentru a putea face față acestor asalturi anticreştine şi mai ales pentru a le putea recunoaşte, căci amăgirea este atât de mare încât şi pe cei aleşi se poate să-i înşele. Recunoaşterea duhului din spatele unei acțiunii este cu atât mai necesară cu cât ele se vor implementate şi în România şi, ce e mai rău, dorindu-se chiar implicarea unor slujitori ai Bisericii. Un astfel de exemplu este promovarea mişcării Kaizen în şcoli prin intermediul profesorilor de religie şi al preoților[1].

Există, de ex., încă din 1960, o organizație cu numele Templul înțelegerii (The Temple of Understanding). Ea are şi rol consultativ pentru Organizația Națiunilor Unite. Această legătură atât de strânsă între *religii* şi politică dovedeşte faptul că ele desfăşoară o activitate bazată mai mult pe diplomație şi interese absolut pământeşti şi nicidecum una interesată de promovarea creştinismului sau măcar de desăvârşirea spirituală a omului. Banca Mondială are şi ea un departament numit *Developement Dialogue on Values and Ethics.* Există şi *The Berkley Center for Religion; Peace and World Affairs; World Faiths Developement Dialogue.*

în acelaşi duh al ecumenismului şi spre împlinirea profețiilor care descriu Ierusalimul ca centru al lumii în vremurile din urmă, s-a hotărât înființarea încă din anul 1970 la Ierusalim, a unui *Institut ecumenic pentru studii teologice avansate* „care, spre deosebire de alte institute ecumenice, să aibă o structură integral ecumenică, adică, deşi Institutul va aparține celor trei mari confesiuni creştine - ortodoxă, catolică şi protestantă -, să nu fie nici ortodox, nici catolic, nici protestant şi să poată primi colaborarea altor confesiuni şi religii. ... în 1964, în timpul întâlnirii papei Paul al Vl-lea cu Patriarhul ecumenic Atenagora la Ierusalim, a fost pusă piatra fundamentală a noului institut. ... în privința iconomiei cercetării teologice în Institut s-a hotărât să nu se urmărească în primul rând problemele controversate care separă Bisericile, ci să fie studiate probleme vitale şi actuale ale religiei creştine şi problemele care confruntă religia creştină cu celelalte religii şi ideologii din vremea noastră"[2].

Corectitudinea politică se manifestă în domeniul religios, pe de o parte, prin însăşi promovarea studiilor academice care abordează *religia*[3] din puncte

[1] Vezi despre aceasta articolul *Hristos sau Kaizen?:* www.sfaturiortodoxe.ro/hristos-kaizen.htm

[2] Vezi rev. *Ortodoxia 22* (1970), nr. 4, secțiunea *Note şi comentarii,* p. 635.

[3] Menționăm încă o dată că folosirea termenului de „religie" pentru *creştinism* este improprie, având în vedere că acesta nu are o definiție exactă, sub acoperământul lui fiind incluse astăzi o multitudine de creații *omeneşti.* Noi îl vom folosi totuşi pentru a ne face mai bine înțeleşi.

de vedere străine menirii ei (sociologic, antropologic, cultural, psihologic, mitologic, fenomenologic, comparativ). „Studenții noştri, mărturisea un fost şef de catedră al Departamentului de Religie de la Universitatea Princeton, participă la cursurile noastre despre religie nu doar din curiozitate intelectuală, ci şi datorită nevoilor lor religioase. Caută călăuzire morală şi spirituală din partea noastră. Studiul ştiințific al datelor despre diverse religii ale lumii lărgeşte într-adevăr, orizontul lor intelectual şi adânceşte aprecierea altor oameni şi culturi. Dar, de multe ori îi lasă tot atât de departe de o credință, precum erau înainte; şi câteodată chiar îi aruncă în confuzie punându-le în față diversele învățături aflate în conflict, ale mai multor religii, fară să-i ajute să aleagă. Pentru acelaşi motiv, abordarea filozofică a religiei, care în generația trecută era de obicei combinată cu studiul Istoriei Religiilor, de mult ori îl lasă pe student nemulțumit. Nu numai că soluțiile pur raționale ale problemelor, cum ar fi existența lui Dumnezeu, sunt neconvingătoare pentru mulți studenți; ci şi faptul că şi atunci când ele conving rațiunea, lasă voința şi inima nemişcate"[1]. Aşa cum în iudaism studierea Torei este interzisă ne-evreilor, aşa şi creştinismul, nu este decât pentru cei care vor să se apropie de el pe căile indicate de însăşi Biserica. Nu există altă abordare valabilă şi mântuitoare decât cea sub călăuzirea Bisericii înseşi şi a Duhului Sfânt din ea, şi nu sub îndrumarea academicienilor, specialiştilor în *ştiința religiilor* sau diplomaților.

Pe de altă parte corectitudinea politică foloseşte drept criteriu de judecată a „religiilor", *omul,* şi nu faptul dacă o religie este revelată de Dumnezeu sau nu. Astfel, savanții fac numeroase categorisiri ale „sacrului" şi ale „religiei", dar după ce criterii? După criterii omeneşti, căci dacă ar fi mărturisitori ai dreptei credințe, nu ar mai fi istorici ai religiilor, ci apologeți. Aşadar corectitudinea politică, urmărind o nivelare a întregii omeniri, sub motivul că nu trebuie ofensată nici o practică omenească (evident, mai ales cele necreştine), pun pe acelaşi plan „religios", laolaltă cu creştinismul, toate născocirile minții umane ce au apărut vreodată pe pământ. Această abordare nu ia însă în calcul existența diavolului ci, dacă sunt „creații ale geniului omenesc", rezultă evident că ele sunt demite de tot respectul. „IR nu încearcă să dovedească superioritatea niciunei religii față de alta"[2]. Cercetarea religiilor (necreştine) şi punerea lor sub aceeaşi umbrelă protectoare a *religiei* nu este un lucru folositor pentru mântuirea omului, care şi aşa are de luptat cu o mulțime de idei vătămătoare. Religiile popoarelor păgâne, deşi conțin multe concepții greşite, sunt considerate vrednice de tot respectul, ele având valoare de „creații spirituale" şi „a le reduce la contexte sociopolitice înseamnă, în cele din urmă, a admite că nu sunt suficient de «elevate», suficient de «nobile» pentru a fi tratate drept creații ale geniului uman

După cum zicea un cărturar occidental (Wilfred Cantwell Smith) „despre *religie* vorbesc doar cei ce o privesc din afară", căci omul credincios nu poate folosi asemenea cuvinte reci, golite de sens, despre cel mai important lucru din viața sa.

[1] George F. THOMAS, „The History of Religion in the Universities", *Journal of Bible and Religion,* voi. 17, nr. 2 (1949), p. 104.

[2] M. KITAGAWA, *op. cit.*

precum *Divina Comedie"*. Acest fel de asocieri pot apărea doar dacă luăm drept criteriu *omul* şi nu adevărul unei concepţii, punând-o în lumina atotpătrunzătoare a cuvântului lui Dumnezeu. Căci una este a compara opere literare între ele şi a pune pe acelaşi plan un kitsch cu un roman de Dostoievsky, fapt care nu dăunează mântuirii omului, şi alta este a pune pe acelaşi plan diverse concepţii păgâne despre Dumnezeu cu cea creştină, ceea ce nu poate decât să deruteze pe omul contemporan. Fiindcă nu ia drept criteriu cuvântul Domnului, IR contribuie la formarea unei religii globale şi a unei „teologii globale", deoarece crede că numai cercetând religiile non-europene, „exotice", poate scăpa de „provincialismul cultural" *(Ibid.,* p. 3). Dar pentru un creştin nu e important dacă este considerat provincial sau progresist, ci faptul de a nu călca poruncile Domnului care sunt cuprinse în Sfânta Evanghelie. Nu negăm că sunt multe lucruri interesante şi pilduitoare în toate creaţiile „geniului omenesc", dar după ce am aflat că în Domnul nostru Iisus Hristos *„locuieşte trupeşte toată plinătatea Dumnezeirii" (Col.* 2, 9), ce rost mai are să pierdem timpul studiind diverse culturi şi religii dispărute, când şi aşa vremurile de azi sunt atât de „grăbite" şi de-abia găsim câte un prilej să ne ocupăm de sufletul nostru. în acest duh ne sfătuieşte şi Sfântul Apostol Pavel: *„Jluaţi aminte să nu vă fure mintea cineva cu filozofia şi cu deşartă înşelăciune din predania omenească, după înţelesurile cele slabe ale lumii şi nu după Hristos" (Col. 2,* 8).

Dorul oamenilor după Dumnezeu a fost întotdeauna unul sincer, căci ideea de Dumnezeu, de viaţă după moarte etc, este sădită în adâncul nostru, dar nu trebuie uitat că, după revelaţia primordială, datorită căderii în păcat, gândirea omului a început să fie „virusată" şi de ideile îngerilor căzuţi care, sunt mari „savanţi" şi „inventatori" de teorii „infernale".

Cei care promovează aceste demersuri de punere pe acelaşi plan a tuturor credinţelor, sporesc confuzia despre adevăr, pentru că nu subliniază şi că învăţătura creştină este „ieşirea din orice religie", sfârşitul religiei şi descoperirea supremă a lui Dumnezeu despre Sine. Pentru a exemplifica acest fapt, putem cita pe un istoric al religiilor, Friedrich Heiler, cu un studiu apărut într-o carte coordonată de Mircea Eliade. El zice că „una dintre cele mai importante sarcini ale istoriei religiilor este să aducă la lumină această unitate a tuturor religiilor. ... Cât ne este de mare evlavia către Dumnezeu, tot atât de mare trebuie să ne fie evlavia şi faţă de alte religii. ... Comuniunea creştină ecumenică va fi urmată de unirea ecumenică a tuturor religiilor. Pe baza acestui crez s-au înfiinţat numeroase organizaţii cum ar fi: Alianţa Religioasă Universală, Conferinţa Internaţională Religioasă de Pace, Parlamentul Mondial al Religiilor, Congresul Mondial pentru Creştinismul Liber şi Progresul Religios, Uniunea Tuturor Religiilor, Congresul Mondial al Credinţelor şi Fraternităţii Omenirii Religioase, [înfiinţată de un alt istoric al religiilor, Rudolf Otto], Armonia Mondială". Deşi autorul mărturiseşte că ele nu ţintesc spre sincretism, în realitate exact acest lucru se

[1] M. ELIADE, „History of Religions and a New H umanism", în *History of Religions,* voi. 1, nr. 1, 1961, p. 6.

întâmplă, căci deja unele mănăstiri catolice, de ex., au început să adopte practici budiste. „Omenirea va începe o nouă eră când religiile se vor ridica la adevărata toleranță și cooperare pentru binele umanității"[1].

în afară de această disciplină mai există, de ex., *Asociația Internațională pentru Istoria Religiilor* (IAHR)[2] care are ca obiectiv „promovarea studiului academic al istoriei religiilor". Aceste organizații susțin academic, *un nou fel* de a te raporta la religie, acela de a fi obiectiv față de ele, deasupra lor, creându-se astfel disciplina numită „știința generală a religiei" (R. Pettazzoni). Căci cum ar putea fi acceptat în lumea academică un istoric al religiilor care are o credință puternică, fără să fie considerat părtinitor?[3] Și în ce fel va vorbi despre creștinism, ce fel de profunzime mai poate avea un om în studiul *mai multor religii,* în analize asupra *fenomenului religios,* când știm cât de profunde și greu de înțeles în miezul lor, sunt marile tradiții religioase[4]. într-o emisiune televizată având ca temă disciplina *Istoria Religiilor,* președintele RAHR a spus că IR „are foarte mult de-a face cu istoria mentalităților, cu antropologia culturală, în general cu tot ceea ce se întâmplă în legătură cu mentalul uman", nepomenind nimic, timp de 40 de minute de Dumnezeu[5]. Aceste afirmații sunt doar unul dintre indiciile ce ne arată că prin IR nu se merge spre o aprofundare a relației cu Dumnezeu, ci, după cum a observat M. Eliade, spre un „nou umanism", care încearcă să scoată din mințile oamenilor pe Dumnezeu, tratând creștinismul ca o simplă superstiție, sau credință populară. Se luptă pentru înlocuirea credinței fierbinți din sufletele oamenilor cu nimicul, cu „niciocredința", adică acceptarea pasivă a tuturor credințelor, numită toleranță. Sau cel mult direcționarea spre o nouă „spiritualitate" cu totul străină de autenticul duh creștinesc. Se dorește îmbolnăvirea noastră de un Alzheimer spiritual, prin care să nu mai avem credință proprie, tradiție, strămoși sau vreo nostalgie a întoarcerii în rai la Tatăl.

Așadar, a analiza creștinismul „din afară", doar ca fenomen istoric, cultural, sociologic, antropologic etc, pe lângă faptul că nu poate fi înțeles decât la un nivel superficial, înseamnă a crea o struțo-cămilă științifico-religioasă, a te depărta cu totul de scopul creștinismului, care este cunoașterea Dumnezeului celui Viu și astfel dobândirea vieții veșnice. A folosi metodologia „științifică" pentru

[1] „The Histoiy of Religions as a Preparation for the Co-operation of Religions" în *The History of Religions: Essays in Methodology,* Mircea Eliade and Joseph Kitagawa (eds.), University of Chicago Press, Chicago, 1959. ed cit.

[1] Această asociație, înființată în 1950, este membră a *Consiliului Internațional pentru Filozofie și Studii Umaniste* (CIPSH) ce funcționează *sub auspiciile UNESCO.* Ea are și o filială în România (RAHR), al cărei actual președinte este de religie mozaică.

[3] Chiar Eliade este combătut ca nefiind îndeajuns de „științific" fiindcă nu „și-a suspendat credința (epoche), nu a avut o abordare neutră, sau cel puțin o încercare de evaluare la rece a realităților religiei" (vezi recenzia lui Ninian Smart, în *Journal for the Scientific Study of Religion,* voi. 34, nr. 2, 1995, p. 286).

[4] Realizând „eșecul încercării de a transfera metodologia științelor empirice asupra disciplinelor umaniste și-au dat seama că acestea „trebuie eliberate de sub vraja metodei științifice". A. LOUTH, *Desluşirea Tainei,* trad. de M. Neamțu, Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 60, 91.

[5] Emisiunea *Cultura Libre,* TVR1, 20 sept. 2006, la http://cultura~libre.blogspot.com/2006/09/despre-istoria-religiilor-si-alti_19.html

a înțelege credința creştinului este ca şi cum am folosi hainele ca hrană, furculița ca să ne îmbrăcăm şi medicina ca să zburăm. Dar chiar dacă spre deosebire de metodele ştiințifice se adaugă în cercetare şi „meditarea în mod creator asupra faptelor religioase" aceasta considerăm că nu este suficient pentru o „descifrare şi explicare" exactă a religiei în general şi a creştinismului în special.

9.2.1. Istoria religiilor şi noul umanism

încercarea de a ne raporta la creştinism altfel decât ne-a învățat Domnul prin Sfinții Apostoli şi Părinți ai Bisericii, duce sigur la un eşec. **M.** Eliade a constatat că abordarea din vremea sa a istoriei religiilor poate conduce la ideea unui „nou umanism"[1]. Conceptul nu-i aparținea lui, el fiind la modă atunci, ca şi acum. Fusese propus mai înainte de George Sarton, şi de Julian Huxley, primul preşedinte al UNESCO. G. Sarton (1884-1956), de la care a preluat Eliade conceptul, a încercat să construiască un pod între oamenii de ştiință şi umanişti, numind această soluție „noul umanism". încă de atunci acesta vorbea de internaționalism, de unitatea umanității şi alte idei care astăzi apar sub numele de globalizare, mondializare, ecumenism etc. Se încerca o unificare a lumii, dar nu prin unitatea de cugetare izvorâtă din dreapta credință a tuturor, ci prin „aducerea laolaltă pentru prima oară a oamenilor de ştiință, istoricilor, filosofilor, sociologilor pentru a coordona şi armoniza punctele lor de vedere"[2], astfel putând lua naştere un nou umanism. Aceste idealuri se pare că le-a dus mai departe şi Eliade. într-o scrisoare acesta spunea: „Cred că trăim sfârşitul «provincialismului occidental». Dacă Cultura va supraviețui, ea va fi ecumenică sau ceva analog. Trebuie să ne pregătim pentru a dialoga cu oamenii aparținând altor moduri de existență - numiți-o cum vreți, 'primitivă', asiatică, şamanistă etc. în orice caz, nicăieri în altă parte umanitatea nu poate dobândi mai bine conştiința propriei sale «istorii» şi a propriului său destin decât studiind (inteligent!) religiile. Cred că noi, istoricii religiilor, am abdicat până astăzi tocmai de la această datorie de *umanism"*[3]. în jurnalul său, Eliade nota că „«sistemul» meu general [e] (noul umanism «planetar», pe temeiul hermeneuticii recente a istoriei religiilor)" *(Jurnal 1970-1985,* p. 491, 13 oct. 1984). Aşadar dacă istorici ai religiilor atât de reprezentativi pe plan mondial propun drept soluții umanismul şi ecumenismul şi scriu cu literă mare cuvântul *cultură* este clar că demersul lor se află la polul opus față de cel al teologului creştin ortodox. Anunțarea profetică a sfârşitului «provincialismului occidental» este binefăcătoare şi necesară, dar soluția nu este răspândirea în *orice* şi „studiind religiile", ci spre creştinismul cu adevărat ecumenic - cel ortodox.

[1] M. ELIADE, „History of Religions and the New Humanism", *ed. cit.,* p. 3. Vezi şi: DAVID CAVE, *Mircea Eliade s vision for a New Humanism,* Oxford Univerity Press, New York, 1993.

[2] G. SARTON, „The New Humanism", în rev. *Isis,* voi. 6, nr. 1 (1924), p. 32.

[3] Fragment dintr-o scrisoare către Stig Wikander (22 iulie 1951), în Mircea ELIADE - Stig WIKANDER, *întotdeauna Orientul. Corespondență (1948-1977),* trad. de Mihaela Timus, Ed. Polirom, Iaşi, 2005, p. 117.

Ideile noului umanism au fost susținute şi de Julian Huxley (1887-1975), biolog evoluționist şi umanist, ele fiind exprimate în unele dintre scrierile sale: *Către un nou umanism, Religie fără revelație, Eseurile unui umanist, Viitoarea religie a umanismului.* Este important să vedem care a fost filosofia acestui om care a fondat UNESCO, deoarece în limitele acestei filosofii se încadrează multe dintre cele mai influente organizații de astăzi, inclusiv IAHR. Această Organizație are 100 de Comisii internaționale care duc la îndeplinire scopurile UNESCO; 7900 de şcoli asociate, care „ajută pe tineri să dezvolte atitudini de toleranță şi înțelegere internațională"; 3600 de Cluburi, Centre şi Asociații UNESCO; 229 de ONG-uri care au relații oficiale cu UNESCO (între care se află şi Comisia Națională a României pentru UNESCO al cărei secretar general A.M., este un cunoscut „liber cugetător"); peste 300 de firme de afaceri ce promovează obiectivele UNESCO; 174 de state cu delegații pennanente la UNESCO. „UNESCO se bazează pe o varietate largă de rețele specializate care o ajută la implementarea *Programului* ei"[1] (subl. n.).

Revenind la Julian Huxley putem adăuga că acesta a fost unul dintre promotorii filozofiei lui Pierre Teilhard de Chardin, ale cărui păreri Părintele Serafim Rose le-a combătut cu numeroase ocazii. El era nepotul lui Thomas Huxley, biologul englez, cunoscut sub porecla „buldogul lui Darwin", fiindcă a fost avocatul cel mai acerb al teoriei evoluționiste. J. Huxley făcea parte, de asemenea, laolaltă cu Albert Einstein, John Dewey şi Thomas Mann, din Consiliul Consultativ al *Primei Asociații Umaniste din New York,* al cărei fondator era C.F. Potter (unitarian) care scrisese o carte cu titlul „Umanism: O nouă religie" (1930). Tot el a fost şi preşedintele Asociației Umaniste Engleze.

Umanismul este strădania nereuşită a omului de a ajunge dumnezeu fără Dumnezeu, încercând să-şi împlinească menirea (să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu) cu forțele proprii. Acesta este gândul lui Lucifer, este „supraomul" lui Nietzsche şi „transumanismul" lui Julian Sorell Huxley care spunea: „omul rămâne om dar se transcende (depăşeşte) pe sine, realizând noi posibilități ale şi pentru natura sa umană"[2]. Exact aceste dorințe le are şi creştinul. Sfințenia nu este altceva decât o depăşire a firii umane, o îndumnezeire, DAR realizată prin har, prin energiile necreate ale lui Dumnezeu, nu prin „forțele" proprii care nu ne pot izbăvi de moarte, *„vrăjmaşul cel din urmă" (I Cor.* 15, 26).

Huxley a scris şi o carte despre scopurile UNESCO. Aici se susține ideea că războiul şi neînțelegerile dintre oameni sunt cauzate de ignoranța față de felul de viață al celuilalt. Astfel, se transferă „vina" din planul patimilor în planul cunoaşterii şi se consideră că dacă voi cunoaşte ce crede celălalt, atunci nici nu vor mai fi motive de războaie. De aceea UNESCO *(United Nations Educațional, Scientific and Cultural Organization)* promovează ca medicament educația, ştiința şi cultura pentru „pacea internațională şi bunăstarea omenirii". Dar ne întrebăm acum despre care educație şi cultură e vorba? Cine stabileşte

[1] Vezi la www.unesco.org.

[2] Julian HUXLEY, „Transhumanism", în cartea sa *New Bottles for New Wine,* London: Chatto & Windus, 1957, la http://ne-plus-ultra.org/huxley.htm.

conţinutul acestor termeni, iarăşi, atât de vagi? „Sarcina UNESCO este să ajute la apariţia unei unice culturi mondiale, cu propria filozofie şi fond de idei şi cu propriul scop cuprinzător"[1]. Este simplu de înţeles că toate acestea nu slujesc Dumnezeului celui Viu şi adevărat, ci răspândirii necredinţei şi transformării creştinismului într-o frumoasă „poveste", bună doar de pus într-un muzeu, înfiinţat şi păzit de UNESCO să nu învieze. Despre consecinţele dezastruoase ale unui învăţământ de stat obligatoriu cu un curriculum stabilit nu după poruncile Domnului, ci după bunul plac şi agenda unor 'luminaţi', au vorbit mai mulţi analişti ai lumii contemporane. Astfel, celebrul economist Murray Rothbard spunea în eseul său „împotriva socialismului educaţional" că învăţământul obligatoriu este greşit şi împotriva naturii, având la bază un prost înţeles egalitarist şi o confuzie între învăţământul formal şi educaţie în general, care durează o viaţă întreagă. Astfel, târârea cu forţa a milioane de tineri, în anii de formare ai lor, în şcoli este de fapt ca un fel de întemniţare şi de negare a diversităţii darurilor cu care e înzestrat fiecare, fapt care nu a dus decât la răzvrătirea acestor tineri şi la transformarea instituţiilor de învăţământ în focare de patimi. Şi mai mult decât atât, învăţământul obligatoriu este mai degrabă o reeducare cu forţa, de tip totalitar, în duhul corectitudinii politice. „Una dintre marile glorii ale umanităţii stă în diversitatea sa, în faptul că fiecare individ este unic, cu abilităţi, interese şi aptitudini unice. A-i obliga să se înscrie în sistemul formal de învăţământ pe acei copii care nu au nici aptitudini şi nici interes pentru acest domeniu constituie o pervertire criminală a minţilor şi a sufletelor copiilor"[2].

însuşi steagul UNESCO este reprezentat printr-un templu grec „reprezentând ştiinţa, învăţătura şi cultura".

Referitor la acest idol UNESCO al culturii, trebuie să ştim că creştinii nu sunt „popor al cărţii", ci mai mult decât atât, „poporul Duhului" (Pr. Rafail Noica). Căci înseşi inimile creştinilor devin cărţi în care scrie Duhul Sfânt cu harul său, după cum spune Sfântul Ioan Scărarul. „Poporul cărţii" promovează cultura ca izbăvire: „O singură patimă, străbate toată firea Talmudului, pe care el o susţine cu tărie şi o propagă cu insistenţă sub toate formele; o patimă, care face însă onoare nu numai Talmudului, ci întregii omeniri şi fără de care am decade la nivelul animalelor. Această patimă este *patima de cultură"*[3]. Un alt celebru israelian spunea: „Conform statisticilor UNESCO, israelienii citesc mai mult decât oricare altă naţiune de sub soare"[4].

Toată această închinare la zeul Cultură a pornit de la străvechea idolatrizare a Scripturii din cadrul iudaismului. „Rabinii au înălţat atât de mult rolul şi valoarea Torei încât respectarea ei a devenit explicarea şi justificarea exis-

[1] Idem, *UNESCO. Its purpose and its Philosophy,* Preparatory Commission of UNESCO, 1946, p. 61.

[2] Murray N. ROTHBARD, *Manifestul liberal: împotriva socialismului educaţional,* online la www.misesromania.org/articole/rothbard/edu.htm.

[3] Şama SALZBERGER, *Un răspuns întârziat la calomnii învechite,* Ed. autorului, Botoşani, 1923, p. 230.

[4] Amos Oz, *Cum să lecuieşti un fanatic,* trad. de Dana Ligia Ilin, Ed. Humanitas, Buc, 2007, p. 103.

tentei lui Israel. Abia mai târziu, când iudaismul a fost confruntat cu o biserică triumfătoare pe plan politic, Tora a primit o poziție cosmică şi o existență înainte de crearea lumii, aşa încât să poată avea în iudaism rolul pe care Hristos îl are în creştinism"[1]. Dacă Biserica spune că Adevărul *este* Domnul nostru Iisus Hristos, în iudaism adevărul *poate fi găsit* în Tora: „Adevărul, aceasta o susține iudaismul peste tot, este revelat în Tora. Şi de aceea, acolo trebuie descoperit"[2]. Acest proces de înlocuire *(anti,* în limba greacă, înseamnă *în loc de)* care este şi caracteristica diavolului (care *,je preface în înger de lumină")* şi va fi şi a lui *Anti-hnst,* care va avea o viață după tiparul vieții Mântuitorului, a dus la o întunecare şi mai mare a învățaților iudei, care şi-au construit o nouă învățătură care să-i poată ține departe de orice interpretare a Scripturilor în duhul Mântuitorului şi al Sfinților Părinți. *„Se împlineşte cu eiprorocia lui Isaia, care zice: «Cu urechile veți auzi, dar nu veți înțelege, şi cu ochii vă veți uita, dar nu veți vedea». Căci inima acestui popor s-a învârtoşat şi cu urechile aude greu şi ochii lui s-au închis, ca nu cumva să vadă cu ochii şi să audă cu urechile şi cu inima să înțeleagă şi să se întoarcă, şi Eu să-i tămăduiescpe ei" (Mt.* 13, 14) S-ar putea spune că iudaismul *există pentru că se opune creştinismului,* care este de fapt împlinirea învățăturii vechi-testamentare. învățătura actuală iudaică este construită *împotriva* creştinismului, pentru că altfel, orice iudeu ar fi devenit creştin, ca o consecință firească a Scripturilor sale părinteşti, fapt care s-a şi întâmplat cu mulți fii ai lui Israel. De această idolatrizare a unor tradiții omeneşti şi raportul dintre filozofie şi credință vorbeşte Sfântul Pavel: *,Jar de basmele cele lumeşti şi băbeşti, fereşte-te şi deprinde-te cu dreapta credință"(I Tim.* 4, 7). „Despre ce spune el aici? Despre tradițiile iudaice, pe care le numeşte basme, şi cu drept cuvânt, fiindcă sau sunt falsificări, sau pierdere de vreme"[3]. *„Să nu învețe o altă învățătură, nici să ia aminte la basme şi la nesfârşite înşirări de neamuri, care aduc mai degrabă certuri, decât lucrarea cea mântuitoare a lui Dumnezeu, cea întru credință" (I Tim.* 1, 3). „Bine a zis *lucrarea cea mântuitoare a lui Dumnezeu,* fiindcă mari lucruri a voit Dumnezeu să ne dea, însă raționamentele noastre pământeşti nu primesc măreția iconomiilor Lui. Prin urmare, acestea trebuie a veni prin credință, care este doctoria cea mai mare a sufletelor. Deci, cercetarea este contrară iconomiei lui Dumnezeu. Căci ce anume se lucrează prin credință? Aceea de a primi binefacerile Lui şi a ne face mai buni, şi de a nu ne îndoi de nimic, nici de a disputa şi a cerne, de ce aşa şi nu în alt mod, ci a fi liniştiți în cugetul nostru. Căci ceea ce credința a reuşit şi a clădit, cercetarea a dărâmat. Cum a dărâmat? Lăsând cugetul să se ocupe cu cercetări zadarnice, credința căzând pe un plan secund" *(Ibid.,* p. 19).

învățătura despre ridicarea Torei (Pentateuhul) la rang de zeu, este cea mai plauzibilă explicație şi în ce priveşte păstrarea în ritualul masonic a Prologului

[1] *Dicționar Biblic,* J. D. Douglas (ed.), cap. *Iudaism,* Ed. „Cartea Creştină", Oradea, 1995, p. 673, col. 2.

[2] Jacob NEUSNER, „The task of theology in judaism: a humanistic program", *The Journal of Religion,* voi. 59 (1979), nr. 1, p. 72.

[3] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Tâlcuiri la Epistola întâi către Timotei,* Ed. Nemira, Buc, 2005, p. 124.

Evangheliei după Ioan. Având în vedere, după cum am demonstrat mai sus, asemănarea dintre învățăturile masonice şi cele iudaice, este clar că interpretarea adevărată, patristică, a acestui prolog, care afirmă dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos, este cu totul inacceptabilă pentru masonerie. Aşadar masoneria are o altă tâlcuire. Iar aceasta este exact interpretarea iudaică care consideră că, da, *„J^a început era Cuvântul"* adică Tora, şi *„Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu". (Ioan* 1) Iată care sunt, în concepția celebrului savant, Moshe Idei, „cele patru caracteristici ale conceptualizării rabinice postbiblice a Torei: 1. Tora e concepută ca o entitate preexistentă, care precede creația lumii şi serveşte totodată drept paradigmă a creației lumii. 2. Tora cuprinde întregul spectru al cunoaşterii celeste şi mundane, servind astfel drept depozitar al gnozei perfecte şi complete şi ca punte indispensabilă între om şi divin. 3. Studiul Torei este un imperativ religios, întrucât întruchipează voința lui Dumnezeu, care trebuie explicată apoi prin dăruire totală față de cercetarea şi analizarea conținutului inerent textului biblic. Nici Dumnezeu nu a fost scutit de această obligație religioasă şi studierea Torei de către divinitate a devenit un laitmotiv în gândirea rabinică. 4. In anumite texte rabinice şi în numeroase texte cabalistice, Tora este considerată «fiica» lui Dumnezeu'". O interpretare asemănătoare dă şi savantul I.P. Culianu când spune că în Evanghelia după Ioan are loc „asimilarea lui Cristos cu Logosul lui Dumnezeu, care este planul divin al arhitecturii lumii"[2]. Acelaşi lucru se crede şi în islam fiindcă „mulți cercetători cred că iudaismul a marcat profund islamul"[3], iar unii evrei crezând chiar că Mahomed este Mesia s-au alăturat religiei sale, după cum ne mărturiseşte istoricul bizantin Teofan Mărturisitorul (f 817). Iată ce se spune despre cartea cea mai importantă a mahomedanilor: „Se crede că scriptura sacră a musulmanilor, *Qur 'an,* i-a fost revelată oral lui Mahomed de către arhanghelul Gabriel; se pare că prototipul ceresc al acestei scripturi este păstrat lângă Dumnezeu" (KITAGAWA, *op.cit.,* p. 129). Aceste asemănări zdrobitoare ne arată că franc-masoneria foloseşte mijloace insidioase prin care îşi amăgeşte aderenții neştiutori, sugerându-le cum că ar avea ceva creştin în ea.

Ridicarea la rang de zeu a Scripturii în iudaism a dus la aceea ariditate intelectualistă, cu totul nefirească pentru om, care a cauzat apoi, cum era şi firesc, apariția unei mişcări ce dorea să meargă mai presus de cunoaşterea prin rațiune. Şi ajunşi aici, la tărâmul ce desparte cunoaşterea rațională de alte feluri de cunoaştere, nu există decât două căi: „închinarea în duh şi adevăr" *(Ioan* 4, 23), care nu poate fi găsită decât prin harul prezent în Biserica Domnului Iisus Hristos sau 'închinare în duh'. Care duh, dacă nu este Duhul Sfânt, nu poate fi decât duhul rău. Aşadar, orice 'ieşire' în planul 'supranatural', dacă nu e *asigurată* prin toate mijloacele dăruite de Biserică, este sortită eşecului, dereglă-

[1] Moshe IDEL, *Perfecțiuni care absorb: Cabala şi interpretare,* trad. Harold Bloom, Ed. Polirom, Iaşi, 2004, p. 49-50.

[2] M. ELIADE; Ioan P. CULIANU, *Dicționar al religiilor,* trad. de Cezar Baltag, ed. a II-a, Ed. Humanitas, Buc., 1996, p. 85.

[3] J. M. KITAGAWA, *în căutarea unității. Istoria religioasă a omenirii,* trad. Claudia Dumitriu, Ed. Humanitas, Buc, 1994, p. 86.

rilor mintale, demonizării, morții și, cel mai grav decât toate, părtășiei veșnice (aleasă de bunăvoie) cu diavolul[1]. Așadar, învățații iudei, nefiind păziți de harul Duhului Sfânt, au căzut în fel de fel de înșelări, în căutarea lor, sinceră de altfel, de a afla tainele lumii. Aceste căutări au favorizat și în cadrul iudaismului apariția practicilor magice, care de altfel au fost prezente de la începutul istoriei la cei care nu aveau dreapta credință, fie în vremea Vechiului Testament, fie după venirea Domnului Iisus Hristos. Iată ce spunea unul dintre cei mai celebrii talmudiști ai secolului XX: „Pornind de la axioma metafizică, cum că nu există nimic în lume fără viață spirituală, cabaliștii au dezvoltat o magie evreiască. [...] Demonologia ... ocupă o poziție importantă în lucrările multor cabaliști. După Cabala, toți oamenii sunt înzestrați cu intuiție și puteri magice pe care le pot dezvolta. Mijloacele în mod special menționate sunt: *Kawwanah* = meditație intensă, pentru a atrage influențe spirituale mai înalte; o voință puternică direcționată exclusiv către obiectul său; și o imaginație vie astfel încât impresiile din lumea spirituală să intre adânc în suflet și să fie reținute acolo. Din aceste principii, mulți cabaliști și-au dezvoltat teorii despre aruncarea sorților, necromanție, exorcism și multe alte superstiții. ... Astrologia a fost legitimată și bibliomanția și-a găsit justificarea în supoziția că literele sacre ebraice nu sunt numai semne pentru lucruri, ci implementări de puteri divine cu ajutorul cărora natura poate fi supusă"[2]. Mijloacele folosite de cabaliști sunt EXACT de ceea ce trebuie să se ferească omul pentru a nu cădea pradă influențelor demonice. Oricine deschide *Filocalia* sau altă scriere a Sfinților Părinți ce tratează despre trezvie, paza minții și lupta cu gândurile, va putea observa că tocmai *imaginația* trebuie cu toată puterea păzită, exact de acele „impresii" care odată ajunse înăuntru, pun stăpânire pe puterile sufletului, trăgându-le în cele mai teribile înșelări demonice. Sfinții Părinți spun că nici Adam și nici Domnul nostru Iisus Hristos nu au folosit imaginația în felul greșit în care o folosim noi astăzi, ea ajungând de aceea să fie numită „pod al dracilor" către sufletul omului. Demonii, fiind ființe spirituale, la fel ca sufletul nostru, singura posibilitate de a „vorbi" cu noi este prin imaginație. Cât despre dorința de „supunere a naturii", aceasta este o caracteristică a slavei deșarte sau, mai modern spus, a „voinței de putere", care-1 caracteriza și pe Sfântul Ciprian în vremea când era vrăjitor și putea dezlănțui, cu ajutorul demonilor, diverse fenomene naturale. Pe de altă parte, ea este o caracteristică a omului originar și a celui îndumnezeit, dar în nici un caz ea nu trebuie obținută „pe scurtătură", apelând la puterile întunericului pentru a o dobândi. Căutarea și dorirea acestor puteri este strict interzisă de Sfinții Părinți, deoarece ea nu ne

[1] Despre consecințele dezastruoase ale practicării magiei vezi cartea lui Philippe ENCAUSSE, care a fost fiul unuia dintre cei mai celebri ocultiști, Gerard Encausse, zis Papus. *„Științele occulte" și dezechilibrul mental,* trad. de Adriana Stoicu, Ed. Dacia, Cluj, 2002.

[2] Louis GINZBERG, „Cabala - History and system" în *The Jewish Encyclopedia,* III, p. 459 citat de Meir BEN-HORIN, „The Ineffable: Criticai notes on Neo-mysticism", *The Jewish Quarterly Review,* voi. 46 (1956), nr. 4, p. 323. Folosirea imaginației de către diavol poate fi constatată și din următorul text: *„JDiavolul L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor" (Mt.* 3, 8). Această posibilitate de mare „pictor" a diavolului este confirmată de ocultiștii mai noi.

este folositoare atâta timp cât suntem pătimaşi şi ar exista pericolul să o folosim în alte scopuri decât după voia lui Dumnezeu. Dacă va fi necesar, Dumnezeu ne-o va dărui - aşa cum a dăruit-o atâtor sfinţi care făceau mii de minuni şi cunoşteau negrăite taine având „mintea lui Hristos", - dar până atunci „ziua în pace şi fară de păcat la Domnul" cu smerenie să cerem.

Influenţat de învăţătura cabalistă cercetată în tinereţe şi Eliade a căzut în acest „textualism" şi idolatrie iudeo-protestantă a cărţii. Un cunoscut al său spunea despre el: „Mircea Eliade insistă asupra necesităţii pentru omul de astăzi, de a trece prin carte, prin cultură, dacă vrea să se iniţieze"[1]. Acel ciudat „botez prin intelect (baptism by intelect)" şi „iniţiere livrescă" *(Ibid.,* p. 41) - care nu naşte *creştinul* ci, printr-un nou tip de „desăvârşire", crează un alienat de la firea sa, adică *eruditul* - de care vorbeşte Eliade, reprezintă soluţia omului ce a fost complexat, din neştiinţă şi slavă deşartă, de ideea că incultura ar fi un impediment spre împlinire, iar erudiţia ar fi soluţia la această problemă. Dar incultura este o falsă problemă, căci nu acesta este criteriul după care vom fi judecaţi de Domnul Dumnezeu, Tatăl nostru.

Această interpretare greşită a cuvântului lui Dumnezeu o găsim şi la şeful rabin al Marii Britanii, care înlocuieşte sfinţenia cu „ştiinţa de carte". Pe această cale greşită o luase iudaismul încă dinainte de întruparea Fiului lui Dumnezeu când, datorită punerii Torei în centrul vieţii evreieşti „tagma preoţească, treptat, treptat, s-a transformat într-o tagmă cărturărească"[2]. La această idolatrizare a cărţii s-a referit Domnul când a spus că *„litera ucide dar Duhul face viu" (II Cor.* 3, 6). Rabinul Sacks consideră că în lumea veche exista o ierarhie greşită, a unora care ştiau carte şi aveau putere, faţă de alţii care nu ştiau carte şi deci erau manipulaţi. „în contrast cu acea societate, inventarea alfabetului a vestit o posibilitate cu totul nouă, aceea a unei societăţi în care fiecare individ are acces la cunoaştere şi astfel are putere, şi de aici adevărată demnitate în prezenţa lui Dumnezeu. O lume a unei potenţiale culturalizări universale, este una în care fiecare are cetăţenie egală sub suveranitatea lui Dumnezeu"[3]. Apoi autorul continuă cu reinterpretarea în aceeaşi cheie „culturală" a unui pasaj din Sfânta Scriptură, de la *Exod,* când Dumnezeu a făcut legământ cu poporul ales: „Propunând legământul, Dumnezeu îi invită pe israeliţi să devină *mamlechet cochanim vegoi cadosh, 'împărăţie preoţească şi neam sfânt'* (19, 6). De fapt, Israel nu a devenit, literal, un regat de preoţi. Acest rol a fost iniţial rezervat pentru întâiul-născut, iar mai târziu descendeţilor lui Aaron. Dar, dacă ne amintim, totuşi că, unicitatea funcţională a preoţiei în timpurile pre-moderne era abilita-

[1] Antoine Faivre, citat în Steven M. WASSERTROM, *Religion After Religion: Gershom Scholem, Mircea Eliade, and Henry Corhin at Eranos,* Princeton University Press, 1999, p. 41. Despre aceste idei Eliade a vorbit în 1980 „în faţa unei audienţe de masoni francezi" *(Ibid.)* care au şi publicat discursul său în primul număr al revistei masonice franceze *Travaux de Villard de Honnecourt,* nr. 1/1980.

[2] Pr. Prof. Athanase NEGOIŢĂ, *Istoria religiei Vechiului Testament,* Ed. Sofia, Buc, 2006, p. 157

[3] Jonathan SACKS, „Global Covenant: A Jewish Perspective on Globalization" în *Making Globalization Good,* edited by John H. Dunning, Oxford University Press, 2003, p. 216-217.

tea sa de a citi şi de a scrie, este posibil să traducem *mamlechet cochanim* nu ca *împărăţie preoţească* ci ca 'societate de alfabetizare [culturalizare, literacy *n.n.]* universală'.... Scrisul a dat naştere civilizaţiei. Alfabetul a dat naştere monoteismului. Tiparul a făcut reforma posibilă. Noi tehnologii de comunicaţie fac posibile noi feluri de relaţii, noi structuri sociale economice şi politice, şi astfel noi feluri de a înţelege situaţia umană sub Dumnezeu" *(Ibid.,* p. 217). Teoria aceasta nu este nouă, ci ea porneşte de la cel mai mare învăţat evreu, Maimonide, care considera că „ideile îmbunătăţesc pe om mult mai mult decât o poate face o purtare virtuoasă"[1].

în sec. al XVIII-lea, datorită sărăciei şi a condiţiilor grele în care trăiau, unii reprezentanţi ai poporului evreu din Europa de Est nu s-au mai ocupat aşa de mult de studiul cărţilor evreieşti şi, dezrobiţi de îndoctrinarea şi îngustimea ce le-o aduceau aceste cărţi, au reuşit, prin bunul-simţ şi glasul conştiinţei sădit în ei de Dumnezeu, să întrezărească o altă cale, mai firească de apropiere de Dumnezeu, aceea a rugăciunii şi a ascultării de un om evlavios din punctul lor de vedere. Ei tânjind spre acea „închinare în Duh şi Adevăr", s-au revoltat împotriva „intelectualismului arid al rabinilor", şi considerau că printr-o legătură strânsă şi prin rugăciunile maestrului lor (ţadik) se puteau apropia de Dumnezeu şi mai ales, susţineau că apropierea de Dumnezeu se realizează mai degrabă prin rugăciune decât prin studiu. Aceştia, bineînţeles, că au fost combătuţi imediat de ceilalţi evrei, vrăjmaşii lor cei mai mari devenind *mitnagdimii* (opozanţi) care, acuzându-i pe aceşti hasidimi că pun studiul mai prejos de rugăciune, susţineau exact duhul *UNESCO* de azi: „Nu se cade să întrerupi studiul Halahei nici chiar ca să te rogi"[2] *(Dicţ. Encicl. de lud.,* p. 777). 'Duhul culturii' este astăzi mai prezent şi pentru că „marea majoritate a evreilor din ţările anglofone, inclusiv Statele Unite şi Commonwealth-ul britanic, ca şi din America Latină şi Africa de Sud, sunt descendenţi ai *mitnagdimilor". (Ibid.,* p. 538)

Abordarea iudaică este total opusă celei creştine care spune că „Tradiţia Bisericii nu este păstrată în texte, ci în oameni. Textele ajută, dar nu ele sunt

[1] Rabinul Abraham Kook citat de Eugene KORN, „Gentiles, the World to Come and Judaism: The Odyssey of a Rabbinic Text", *Modern Judaism,* voi. 14 (oct. 1994), nr. 3, p. 277.

[2] Sfântul Paisie Velicikovsky, cel prin care Dumnezeu a revigorat Ortodoxia pe plan mondial, se trăgea dintr-un neam de evrei hasidimi. Numai că el, luminat de Duhul Sfânt, a ştiut să pună în ierarhia cea adevărată rugăciunea cu studiul. Venind cu un cult al cărţii din moştenirea evreiască, el a redat un impuls Ortodoxiei pentru dragostea faţă de scrierile patristice. Dar, şi în aceasta stă toată activitatea sa providenţială, a ştiut că rugăciunea este mai importantă decât studiul. Acest echilibru dumnezeiesc între rugăciune şi studiu este calea bimilenară a creştinismului. Nici una fără cealaltă. Vechea înşelare de a pune pe acelaşi plan pe filozofii antichităţii cu profeţii nu i-a fost străină Sfântului, ea fiind dezbătută atât în cercurile evreieşti hasidice (Maimonide era controversat pentru că cinstea pe Aristotel cel puţin la fel de mult ca pe Iezechiel) cât şi „practicată" în şcoala teologică din Kiev pe care a încercat s-o urmeze şi de unde a plecat exact pentru acest motiv. Acestei înşelări i-a răspuns cel mai bine Sfântul Grigorie Palama. Sfântul Serafim de la Sarov, de ex., direct influenţat de curentul paisian, s-a rugat o mie de nopţi pe o buturugă (şi se ruga pururea) dar, în acelaşi timp, citea şi întreg Noul Testament în fiecare săptămână. Şi întreaga Optină rusească, ce se trăgea direct din ucenicii Sfântului Paisie şi care a născut atâţia duhovnici mari, până la Rugul Aprins şi Părintele Sofian de la Antim, a avut aceeaşi aplecare spre rugăciunea inimii şi studiul patristic.

purtătoarele Sfintei Tradiții. Tradiția este păstrată de Sfinți. Ființele umane sunt purtătoarele Evangheliei. Plasarea textelor mai presus de experiența concretă a Necreatului duce la ideologizarea lor şi de fapt la idolatrizarea lor. Iar aceasta duce la autoritatea absolută a textului (fundamentalism) şi binecunoscutele sale consecințe"[1].

Oare incultura este problema umanității, sau „cultura" patimilor (mândria, desfrânarea, avariția, mânia, slava deşartă)? Oare neştiința ne-a scos din Rai sau mândria, se întreba Sfântul Grigorie Palama. De ce are mai multă nevoie lumea: de oameni culți sau de oameni sfinți, buni, se întreba Sfântul Nicolae Velimirovici[2]. La fel, marele sfânt ierarh şi cărturar, Teofan Zăvorâtul, arăta că omul nu se poate întoarce la Dumnezeu prin convigere bazată pe argumente, ci prin atragerea harului care îi poate deschide ochii credinței. Iar această exorcizare şi alungare a solzilor patimilor de pe ochii minții, se face cel mai bine prin rugăciune: „Mulți au fost cei care s-au dus la pustnici ca să întrebe despre credință, iar aceia, în loc de argumente, i-au pus să se roage, şi Dumnezeu le-a descoperit adevărul"[3]. Această schimbare de paradigmă, de la despătimire către cultură, nu trebuie să se petreacă în mintea creştinilor. Fără îndoială că nu facem aici apologia inculturii[4], ci doar atragem atenția asupra modelelor pe care ni le alegem. Această „cură de cultură" încearcă să cucerească (şi în mare parte a şi reuşit) şi „cultura Duhului" a popoarelor ortodoxe. Dar, după cum arăta şi Eliade, cultura occidentală, acest „mort de patru zile", este „provincială", este *un* punct de vedere şi nicidecum criteriul suprem. Popoarele ortodoxe nu trebuie „să se scarpine unde nu le doare", adică nu trebuie să-şi însuşească angoase străine credinței lor, apărute în Occident din pricina neînțelegerii adevărate a creştinismului. Este ca şi cum unui om sănătos, îi spune un bolnav că e bolnav, şi el îl crede şi începe să se trateze luând medicamente (diverse filozofii) care îl îmbolnăvesc cu adevărat şi pe el. Nu trebuie să ne întoarcem înapoi, înainte de creştinism. Declinul Occidentului toată lumea l-a observat. Ca popor ortodox avem o responsabilitate colosală şi este timpul, în acest ceas de pe urmă, să dăruim lumii, trăind noi înşine creştineşte, comoara încredințată nouă de Domnul, spre mântuirea mturor ce vor voi. Popoarele ortodoxe

[1] Pr. Prof. G. METALLINOS, *art. cit.,* supra p.

[2] *Răspunsuri la întrebări ale lumii de azi,* voi. 2, p. 175.

[3] „Calea către cunoaşterea adevăratei credințe" în SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* voi. II, p. 8.

[4] Despre raportul Ortodoxiei cu cultura vezi la Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie Palama. Ea poate fi folositoare, dar nu este necesară pentru mântuire. Vezi şi cazul mai nou al Sfântului Nicolae Velimirovici, un sfânt cu două doctorate. Două pilde de „intelectuali" creştini sunt I.M. Kireevsky şi A.M. Andreyev, care au reuşit să îmbine în mod fericit cunoaşterea rațională cu cea mai autentică tradiție duhovnicească ortodoxă. (Vezi despre primul: Pr. Alexey Young, *A man is his faith. Ivan Kireyevsky and Orthodox Christianity,* St. John of Kronstadt Press, 2003 şi despre al doilea: „I. M. Andreyev: True orthodox convert from the russian intelligentsia", *The Orthodox Word,* voi. 13/1977, nr. 2, p. 55. De el s-a publicat şi în limba română o Apologetică Ortodoxă, Ed. Sofia) Sfântul Maxim spune că rațiunea îşi găseşte împlinirea când „se îndreaptă spre Dumnezeu, prin rugăciune şi contemplație duhovnicească" *(Capete despre dragoste,* a patra sută, 15). Raportul dintre cultură şi credință poate fi asemănat cu mâncarea copiilor mici. Cât eşti mic mănânci lapte, dar când creşti, treci la ceva mai consistent: carnea.

au soluția şi Occidentul, dacă ar afla-o cu adevărat, ar primi-o cu bucurie, găsind aici odihna mult dorită sufletelor lor.

Sfântul Teofan Zăvorâtul, încă din secolul XIX, observând influența nefastă a „civilizației" Occidentului asupra evlaviei popoarelor ortodoxe spunea: „După Mântuitorul Hristos, odată cu răspândirea creştinismului, puterea cuvântului lui Dumnezeu şi harul Sfântului Duh au eliminat principiile păgâneşti şi au încetățenit principiile creştineşti pretutindeni, în toate domeniile: intelectual, moral, estetic, familial, politic. In Apus, papa, căzând de la Biserică, a fost cel dintâi care a îmbrățişat rădăcina vieții păgâneşti: trufia. în jurul acestui centru nu au întârziat să se grupeze toate celelalte elemente păgâne. Spre începutul secolului al XVI-lea, acestea erau îndeajuns de tari ca să ridice capul şi să intre iarăşi în competiție fățişă cu creştinismul. S-a format un cerc de oameni pătrunşi de duhul păgânesc, care şi-au fixat sarcina de a reintroduce pretutindeni principiile păgâneşti. Vremea când s-a întâmplat aceasta se numeşte «Renaşterea» apuseană. Astfel, Renaşterea apuseană este la drept vorbind o renaştere a păgânismului împotriva creştinismului[1]. Toată educația occindetală de acum, în toate formele ei, este concluzia acestei mişcări, căreia Renaşterea i-a dat impuls. Noi am trăit simplu, sub înrâurirea făcătoarelor de viață principii creştineşti şi habar nu am avut ce se face în Occident,^ şi nici n-am fi avut habar dacă n-am fi fost nevoiți să intrăm în legătură cu ei. însă odată intrați în legătură, am început să luăm de la ei, împreună cu cele folositoare, şi duhul educației păgâneşti, care domneşte acolo. Acesta a început să producă la noi ceea ce a produs şi în Occident, adică numai ce se atinge cineva de el şi intră în înrudire cu el, că îndată se răscoală împotriva Mântuitorului Hristos, şi împotriva Sfintei Lui Biserici. Şi la noi s-a format o clasă de oameni care afirmă că tot ce este bisericesc, tot ce e creştinesc este vechitură, care trebuie aruncată, iar educația europeană este înnoirea, pe care trebuie să ne-o însuşim. Apostolul Pavel spune că Domnul Dumnezeu i-a trimis în lume pe Apostolii Săi, îmbrăcați cu harul Sfântului Duh, ca să-i aducă pe toți credincioşii din întuneric la lumină, din tărâmul satanei la Dumnezeu, iar aceşti domni ne sfătuiesc ca din lumină să ne întoarcem în întuneric şi de la Dumnezeu în tărâmul satanicesc, unde domneşte nu înnoirea vieții, ci moartea, care omoară toți embrionii vieții adevărate. Vedeți ce mai binevoitori?!"[2].

Dacă în loc de sfinți, îi vor urma pe „oamenii de cultură", „creştinii pot rămâne ortodocşi la arătare şi să accepte ideologia spirituală a iudaismului"[3]. Despre acest lucru vorbea şi Sfântul Nicolae Velimirovici, analizând cauzele tragediei comuniste din Rusia: „Peste Rusia n-a dat nefericirea din pricina pă-

[1] Savantul Eliade nota în jurnalul său (2 noe. 1962): „Voiam să pun în evidență că 'hermetismul' Renaşterii ar trebui să fie înțeles ca o reacție împotriva raționalismului medieval, izvorât din aristotelism, şi că această pasiune pentru 'ocultism' şi 'magie' trădează insatisfacția umaniştilor în fața 'provincialismului' catolic şi setea lor de o doctrină universală primordială, revelată cu câteva mii de ani înaintea lui Moise, Pitagora şi Platon" *(Jurnal 1941-1969,* p. 449).

[2] „Despre vechime şi înnoire" în SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* voi. II, p. 14.

[3] Grigori BENEVITCH, *art. cit.,* p. 19. Acelaşi lucru îl susținea şi Părintele Serafim Rose, vezi n. 2.

catelor poporului rus, ci din pricina păcatelor unei părți a intelectualității ruse, şi anume din pricina intelectualității ruse iudaizate. Poporul rus a ales împărăția cerurilor încă de când s-a botezat sub Sfântul cneaz Vladimir. Intelectualitatea rusă însă s-a clătinat şi s-a schimbat în ce priveşte concepțiile fundamentale despre viață. încă din vremea naivei împărătese Ecaterina, intelectualitatea a început să se împartă în două tabere. într-una din tabere erau cei care, împreună cu poporul, voiau ca Rusia să rămână în veac Sfânta Rusie, *cu idealul sfînteniei creştine.* în tabăra cealaltă erau cei ce doreau o Rusie cu *idealul împărăției pământeşti şi al culturii* pământeşti. Intelectualitatea rusă potrivnică poporului, disprețuind poporul ca pe o «masă incultă», mocirlă informă şi oarbă, a vrut să-l fericească, pasămite, întărind împărăția pământească prin tăgăduirea celei cereşti. Nu este de mirare că aceştia s-au găsit în aceeaşi tabără cu iudeii, care încă dinainte de Golgota se hotărâseră pentru împărăția pământească, drept care L-au şi răstignit pe cruce pe Cel venit să le descopere împărăția cerească"[1]. Creştinul a trecut de nivelul legii scrise, el nu mai propovăduieşte „rezistența prin cultură" (C. Noica), căci nu mai suntem înainte de întruparea Fiului lui Dumnezeu. După întrupare - acest unic „lucru nou sub soare" -, avem acces la o cunoaştere deplină şi unire desăvârşită, „după ipostas"[2], cu Dumnezeu prin Sfânta împărtăşanie.

Această înlocuire a religiei cu cultura nu este o cădere nouă, ci o continuare a idealurilor iluministe: „Legând progresul moral al omenirii de progresul său intelectual, situându-se pe dublul teren, *politic,* al apărării libertăților şi *cultural* al formării indivizilor, responsabilii guvernamentali şi marile autorități intelectuale reunite la Londra refăceau spontan legătura cu spiritul Iluminismului. Noua eră a cărei naştere sperau s-o favorizeze îşi avea rădăcinile filozofice în secolul al XVIII-lea, ei aşezând UNESCO sub patronajul implicit al lui Diderot, al lui Condorcet sau al lui Voltaire... Dar barbaria a sfârşit prin a pune stăpânire pe cultură. La umbra acestui cuvânt mare, intoleranța creşte o dată cu infantilismul"[3]. Oamenii Renaşterii, prin filozofia lor care se depărta din ce în ce mai mult de creştinism, au considerat că adevărul fiind manifest, poate fi cunoscut de oricine numai prin puțină învățătură şi nu prin tămăduirea patimilor, cum zice Biserica, această teorie „devenind inspirația pentru dezvoltarea învățământului în perioada modernă. ... Această doctrină face ca autoritatea spirituală a Bisericii să devină inutilă şi chiar dăunătoare"[4].

[1] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi,* voi. II, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2003, p. 44-45.

[1] Sfântul Nicodim Aghioritul citat de Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă,* voi. 2, Ed. IBMBOR, Buc, 1997, p. 32. Exact această comuniune desăvârşită, a unirii ipostatice a firii umane şi dumnezeieşti în Domnul Iisus Hristos, este negată prin erezia monofizită despre care vom vorbi mai jos.

[3] Alain FINKIELKRAUT, *Înfrângerea gândirii,* trad. de Sofia Oprescu, Ed. Humanitas, Buc, 1992, p. 46, 113. Tot aici se dezvăluie „dublul limbaj al UNESCO": „Declarațiile actuale ale UNESCO sunt cu totul idilice. Nu vorbesc decât despre pace, înțelegere şi iubire" (p. 70).

[4] K.R. POPPER, *Conjectures and Refutations: The Growth of Scien tifle Knowledge,* ed. V, Routledge, 2002, p. 503, 504.

Despărțirea lui *a face* de a *a fi* a avut drept consecință actuala separare a operei de om, precum şi evaluarea unui om în funcție de studiile sale. Astfel ni se descrie în cuvinte elogioase şi ni se cere să admirăm „marea cultură a lumii", dar mai întâi ar trebui să cercetăm *viața* celor care au creat această cultură. A fost şi viața acelora o *operă* de sfințenie şi virtute sau nu? Răspunsul va fi negativ în cele mai multe cazuri. Ni se pune înainte muzica lui Mozart, dar viața sa desfrânată nu. Ar trebui să admirăm opera lui Oscar Wilde, poezia lui Rimbaud şi Verlaine, dar ce spunem de păcatele împotriva firii în care trăiau? Van Gogh a fost un pictor celebru, dar a pierit năpraznic împuşcându-se. La mare rang este ridicată opera unora ca E. Hemingway, Virginia Woolf, Cesare Pavese, dar oare e atât de puțin important faptul că toți aceştia s-au sinucis? După moarte omul nu mai rămâne decât cu faptele, cuvintele şi gândurile sale şi acestea îl vor judeca. Cunoscutul psihiatru Jung a trăit această experiență într-o viziune avută după un infarct: „Am avut senzația că tot ce existase până atunci se îndepărta de mine. Tot ce credeam, doream sau gândeam, întreaga fantasmagorie a existenței pământeşti se detaşară de mine sau îmi fură răpite - un proces extrem de dureros. Dar ceva rămase; căci era de parcă aş fi avut lângă mine tot ce trăisem sau făcusem vreodată, tot ce se întâmplase în jurul meu. Aş putea spune chiar că erau lângă mine şi că eu eram ele. Eram alcătuit, ca să zic aşa, din ele. Eram compus din istoria mea şi aveam simțământul cert: «Asta e ceea ce sunt. Sunt acest mănunchi constituit din ceea ce s-a săvârşit şi ceea ce a fost». Acest incident îmi crea senzația unei sărăcii extreme, dar, totodată, a unei satisfacții extreme. Nu mai voiam, nu-mi mai doream nimic, ci existam, ca să zic aşa, obiectiv: eram ceea ce trăisem. La început predomină sentimentul de a-fi-fost-distrus, de a-fi-fost-deposedat, dar deodată şi acesta dispăru. Totul păru a fi de domeniul trecutului, rămase doar un *fait accompli,* fără vreo referire la ceea ce a fost mai înainte. Nu mai exista regretul că ceva fusese îndepărtat sau luat. Din contră: aveam tot ce eram şi nu aveam decât asta"[1].

Unii filozofi spuneau că biografia lor este puțin importantă şi că mai important e ce au scris. Dar oare nu a spus Sfântul Pavel că *„ştiința (gnosis) se va sfârşi" (I Cor.* 13, 8)? Ce înseamnă aceasta? înseamnă că în rai nu va mai conta ce ai scris sau nu ai scris, ci cum ai viețuit. Pentru că acolo vor fi egale cu zero toate aceste „unelte" de supraviețuire din lumea aceasta, numite scrieri sau arte de tot felul. în veşnicie noi ne vom hrăni din harul Duhului Sfânt dacă am ştiut să I ne facem sălaş încă din această viață. Creştinul nu caută desăvârşirea şi împlinirea în cunoaştere (gnoză), deoarece şi diavolul cunoaşte, şi încă de mii de ori mai multe taine decât noi, şi dacă fixăm cunoaşterea lumească drept țintă, atunci cu siguranță diavolul ne va veni în ajutor, ocupându-ne toată viața cu noi şi noi descoperiri revelate de el, deviindu-ne atenția de la adevărata țintă: sfințenia. De aceea, un poet evreu avangardist ajuns preot ortodox spunea: „nu sunt chemat să fac, ci sunt chemat să fiu" (Mihail Avramescu).

Pentru creştin, opera cea mai mare este asupra sa însuşi. De aceea cea mai importantă lectură după Sfânta Scriptură sunt ***Viețile*** Sfinților. Toată cultura, fo-

[1] C.G. JUNG, *Amintiri, vise, reflecții,* ed. cit., p. 337-338.

losită şi de sfinţi în viaţa lor, nu a fost decât un simplu element auxiliar, ajutător în calea spre sfinţenie, mai ales în tinereţe, având un loc clar stabilit şi mult inferior altor nevoinţe, pe scara valorilor lor. Prin urmare, patimile, păcatele noastre, sunt principalul vinovat al tragediei omeneşti şi asupra lor ne îndeamnă Domnul şi Biserica Sa să ne concentrăm lupta. Să nu ducem o luptă inutilă în planul culturii şi alfabetizării, căci nu ea este soluţia. O viaţă pătimaşă va duce inevitabil la o „operă" cu consecinţe nefaste pentru mântuirea omului şi pentru societate. O minte „virusată" de diverse patimi şi gânduri rele, oare nu are consecinţe în planul relaţiilor interumane? Dar ce este mai grav este faptul că însăşi boala nu mai este numită boală şi atunci cum poate veni vindecarea? Adică patima nu mai este numită patimă ci, se încearcă găsirea unor pretexte bine ticluite de puterile întunericului, care să îngăduie săvârşirea păcatului fară nici cele mai mici mustrări de conştiinţă. Astfel, mai ales din perspectiva evoluţionistă, patimile se pun pe seama codului genetic sau a altor factori „neutri". Şi aşa, prin noi definiri ale faptelor umane, omul este înşelat cum că răul nu e rău, obişnuindu-se astfel cu un standard mult mai scăzut de virtute în viaţa sa. Numai că, din fericire, conştiinţa noastră, indiferent dacă folosim cei mai politically corect termeni sau nu, ea strigă neîncetat. Şi oricât am dori noi să credem că lumea e absurdă, că nu are sens, că păcatul nu e păcat, la sfârşitul zilei (vieţii) ne trezim deprimaţi sau chiar ne sinucidem[1] fară să ne dăm seama de ce. Pentru că orice lucru care nu e folosit conform cu instrucţiunile de utilizare se strică.

Lenin spunea: „învăţaţi, învăţaţi, învăţaţi" şi totuşi societatea socialistă a fost un eşec. Dar Sfântul Pavel spunea despre unii că se află *„mereu învăţând şi neputând niciodată să ajungă la cunoaşterea adevărului" (II Tim.* 3, **7),** deoarece adevărul se poate cunoaşte numai de către o minte curată, ce luptă să se despătimească şi nu prin nişte simple programe educaţionale.

Umanismul este tot o doctrină unificatoare dorită de noua eră anti-creştină, care încearcă să aducă religiile la numitorul comun al unei simple morale sociale, minimalizând sau negând deosebirile dintre diversele învăţături ale lumii. Astfel, se vorbeşte, de ex., de „umanismul iudeo-creştin a cărui caracteristică de bază este ca fiecare să recunoască celeilalte credinţe originea divină, fiind diferite, dar în acelaşi timp, căi la fel de legitime spre mântuire. Fisura crucială a acestei soluţii este că acordul în acest punct nu poate fi atins decât de către iudaismul liberal şi de formele liberale de creştinism. Formele mai conservative ale ambelor credinţe (i.e. membri cei mai numeroşi ai ambelor religii) iau în serios problema adevărului teologic şi nu pot considera altă paradigmă teologică în afară de cea proprie ca posedând o valoare de adevăr separată dar în mod egal valabilă"[2].

Impactul şi popularitatea teoriei „noului umanism" este atât de mare, încât preşedintele ţării noastre (T.B.), în discursul de la deschiderea conferinţei IAHR

[1] De remarcat este faptul că mulţi dintre cei ce s-au opus evidentei raţionalităţii a lumii şi au aderat la născocirile suprarealiste, teoria absurdului etc. au ajuns şi să se sinucidă: Paul Celan, Gherasim Luca, Urmuz etc.

[2] David E. AUNE, supra n., p. 312.

de la Bucureşti, din 2006, nu a subliniat altceva din opera lui Eliade, decât ideea despre „capacitatea Istoriei Religiilor de a genera un nou umanism"[1]. Se pare că preşedinţii trebuie să se supună unui discurs tip, deoarece constatăm că în anul 2002, cu ocazia „Sommet de la Francophonie", preşedintele libanez a spus: „Francofonia, o tribună pentru un nou umanism". Şi mai grav este că în anul 2007, când a avut loc la Roma *întâlnirea europeană a profesorilor universitari şi a rectorilor* unde au participat 120 de rectori şi circa 2500 de profesori universitari în 44 de ţări, motto-ul acestei manifestări, organizată şi sub patronajul unor înalte organizaţii romano-catolice, a fost „Un nou umanism pentru Europa: rolul universităţilor". La această întâlnire s-a discutat foarte mult despre documentul programatic *Magna Charta Universitatum* semnat la Bologna în 1988, care, „respinge intoleranţa" (cap. 3) şi urmăreşte unificarea principiilor călăuzitoare ale universităţilor din Europa. Dar dacă prin implementarea *Procesului Bologna* în ţările Uniunii Europene se urmăreşte ca scop al educaţiei *un nou umanism* atunci este ceva foarte grav pentru mântuirea europenilor. Despre *noul umanism* a ajuns să vorbească chiar şi preşedintele comunităţii *Sant 'Egidio* care, în discursul de la lansarea cărţii sale ecumeniste, *Secolul martiriului,* spunea la Bucureşti că „în faţa omului contemporan lipsit de rădăcini, este nevoie de un nou umanism, capabil să aibă forţă spirituală. ... Avem nevoie de lecţii de umanism ... căci Europa noastră fără umanism se pierde" (ms., p. 4).

Dar să vedem ce spun părinţii Bisericii despre umanism. Iată, de ex., cum descrie acest curent fericitul Părinte Justin Popovici: „Toate umanismele europene, de la cel mai primitiv, până la cel mai subtil, de la fetişism la papism, se bazează pe credinţa în om, aşa cum este el în starea lui psihofizică empirică şi în istoricitatea lui dată. într-adevăr, întreaga substanţă a oricărui umanism este omul. Omul este valoarea cea mai înaltă, valoarea totală; omul este criteriul cel mai înalt. Toate umanismele europene, de la cele dinainte de Renaştere, la cele ale Renaşterii şi aşa mai departe, - cele protestante, filozofice, religioase, ştiinţifice, civilizatorice şi politice - au urmărit şi urmăresc neîncetat, cu bună ştiinţă sau neştiinţă, un singur lucru: acela de a opune credinţei în Dumnezeul-om credinţa în om, de a opune Evangheliei Dumnezeului-om evanghelia după om, filozofiei după Dumnezeul-om filozofia după om; într-un cuvânt, de a opune vieţii după Dumnezeul-om viaţa după om. ... Esenţa căderii în păcat este întotdeauna aceeaşi: cineva vrea să devină bun şi desăvârşit prin sine însuşi; cineva vrea să devină dumnezeu prin sine însuşi. Dar, în acest fel, fără să-şi dea seama, omul se echivalează pe sine cu diavolul pentru că şi acesta a vrut să devină Dumnezeu prin sine însuşi, să-l înlocuiască pe Dumnezeu cu sine însuşi. Esenţa păcatului nu este altceva decât să vrea cineva să rămână la natura lui, să nu vrea în sinea lui nimic altceva decât pe sine însuşi. Diavolul se găseşte întreg în el însuşi; se găseşte întreg în aceea de a nu voi câtuşi de puţin pe Dumnezeu în el, în a voi să fie totdeauna singur, să-şi aparţină totdeauna sieşi, întotdeauna întreg în sine, în-

[1] Discursul poate fi consultat la adresa: www.presidency.ro/pdf/date/7950_ro.pdf. Aceeaşi idee este susţinută şi în manualul de Istoria Religiilor, după care încă se predă la Facultatea de Teologie, (p. 20)

treg pentru sine, întotdeauna ermetic închis față de Dumnezeu şi față de tot ceea ce ține de Dumnezeu.IJn astfel de om este în esență omul umanist"[1].

***

Am făcut această scurtă paranteză despre noul umanism, pentru a demonstra că şi prin disciplina *Istoria religiilor* cu ramurile ei, organizațiile care o promovează au un singur scop: descreştinarea Europei şi a lumii întregi.

Acest fel de structuri birocratice internaționale, ca şi cele politice, economice etc, caută să obțină un monopol asupra discursului despre religie, impunând subtil, la nivel mondial un anumit fel de abordare, necreştin, a fenomenului religios. De aceea, ele luptă din răsputeri pentru centralizarea deciziilor la nivel global şi nu pentru autonomia instituțiilor naționale sau locale. După cum scrie pe site-ul oficial: „IAHR este *cel mai important forum internațional* pentru studiul critic, analitic şi intercultural al religiei în trecut şi în prezent. IAHR nu este un forum pentru problemele confesionale, apologetice sau alte subiecte similare". Aşadar, scopul acestor organizații nu este foarte diferit de cel al ecumenismului interreligios promovând acelaşi duh sincretist[2], relativist şi nemântuitor. Un rabin profesor de IR spunea şi el la inaugurarea unei catedre de „Studii interreligioase şi ecumenice" că „apologetica nu-şi are locul în discursul nostru interreligios"[3].

Iată câteva titluri de conferințe organizate de IAHR: „Toleranța şi intoleranța religioasă" (Spania 2004), „Armonia religioasă astăzi" (Indonezia 2004), „Imaginea paradisului: de la mit la utopie" (St. Petersburg 2002), „Spiritualitate Alternativă şi Studii New Age" (Anglia, 2003, organizată de *Open University).* Un rezultat al acestei ultime conferințe internaționale se doreşte a fi dezvoltarea ca o nouă disciplină academică a *Studiilor New Age* şi înființarea unei *Asociații pentru Spiritualitate Alternativă şi Studii New Age.*

Tot sub egida UNESCO îşi desfăşoară activitatea şi „Rețeaua pentru cunoaşterea reciprocă a religiilor Cărții, a tradițiilor spirituale şi a culturii specifice". Această rețea are ca obiective: educația la diverse nivele a oamenilor pentru dialog interreligios; abordarea comparativă şi multidisciplinară a celor trei mari religii ale Cărții; conştientizarea nevoii de dialog interreligios pentru tineri şi pentru întreaga societate civilă; ajutarea religiilor să contribuie mai activ la o cultură şi educație pentru pace la scară internațională, la promovarea unei susținute dezvoltări umane şi la educarea pentru toleranță. Aceste obiective sunt scrise în aceeaşi limbă de lemn comunistă şi ascund, ca şi aceea, scopuri anti-creştine. UNESCO este deci unul dintre promotorii de frunte ai ecumenismu-

[1] ***Op. cit.,*** p. 159, 162.

[2] La o conferință internațională asemănătoare despre rolul religiei în lumea contemporană, era motiv de înfricoşare că unul dintre conferențiari se declarase ateu. Acolo erau prezenți, de asemenea, reprezentanți ai mai multor religii şi confesiuni.

[3] Rabbi Alfred GOTTSCHALK, *What does ecumenism mean to a Jew,* p. 10.

lui, căci, în ochii filozofiei UNESCO prea puțin contează adevărul ce ar putea fi în vreo religie, ea negând caracterul mântuitor al Bisericii: „O a doua reuniune ecumenică, organizată de cinci asociații şi fundații, printre care şi Comisia Națională UNESCO pentru România, a fost găzduită de Centrul nostru Cultural [al Federației Comunităților Evreieşti din România] din Popa Soare şi a avut drept obiect «Rolul moralei în religiile monoteiste şi importanța ei în modelarea noilor generații»"[1].

Dorința de unitate dezvăluită nouă prin aceste organizații este, într-un fel, foarte firească, dar metoda de a ajunge la această unitate nu este cea potrivită. După cum spune Sfântul Siluan, omul trebuie luat cu delicatețe şi bunăvoință de unde este, bucurându-ne că are o credință şi nu pornind dintru început să o condamnăm că e greşită. Şi de la acest stadiu să arătăm că desăvârşirea omului a fost realizată în Domnul Iisus Hristos, aşa cum şi Dumnezeu treptat s-a descoperit omenirii. Exemplul cel mai grăitor în acest sens l-a dat Sfântul Apostol Pavel care, văzând altarul ridicat de atenieni în cinstea „zeului necunoscut" nu a început să-i mustre, ci le-a zis cu cea mai mare înțelepciune: *„Bărbați atenieni, în toate văd că sunteți foarte evlavioşi. Căci străbătând cetatea voastră şi privind locurile voastre de închinare, am aflat şi un altar pe care era scris: «Dumnezeului necunoscut». Deci pe Cel pe Care voi, necunoscându-L. II cinstiți, pe Acesta II vestesc eu vouă" (Fapte* 17, 22). La fel aprecia şi Părintele Serafim Rose când spunea că este mai uşor, de exemplu, convertiților de la religii orientale să pătrundă adâncimile creştinismului, decât convertiților de la ateism[2].

Viața în Hristos nu poate fi descoperită în profunzimile ei doar prin erudiție, tară o viață în Biserică. „Erudiția prin ea însăşi nu poate duce la bun sfârşit întreaga sarcină a istoricului religiilor. Ca orice fenomen uman, fenomenul religios este extrem de complex. Pentru a surprinde toate valențele sale şi toate înțelesurile sale el trebuie abordat din numeroase puncte de vedere. Istoricul religiilor trebuie să facă un efort de a înțelege documentele studiate *în propriul lor plan de referință"*[3]. Dar un astfel de demers implică un fel de dedublare a cercetătorului care, mai ales în cazul analizării altor religii decât cea proprie, ar trebui să încerce să gândească în termenii religiei celui care a scris textul studiat.

Aşadar, Istoria Religiilor este o doar o strădanie nereuşită de a cuprinde „taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută", datorată alegerii unei metodologii improprii subiectului cercetat.

Poate fi înțeles omul credincios şi motivele acțiunilor sale, prin nişte simple cercetări ale unor fenomenologi, istorici ai religiilor sau alții asemenea? Poate fi cunoscut creştinul, când Sfântul Pavel spune clar că *„viața lor e ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu" (Col.* 3, 3)? Fericitul Părinte Sofronie, arătând limitele unor asemenea cercetătorii ai *fenomenului religios* precum Schleiermacher, spune că din afara dreptei credințe şi viețuiri ortodoxe, adică din afara viețuirii

[1] Hary KULLER, „Iudaismul în dialog cu alte religii", în *Realitatea evreiască,* nr. 262-263, 7 noe. 2006, p. 4.

[2] La Ierom. DAMASCHIN, „Răsăritul Răsăriturilor", în rev. *Scara,* treapta V.

[3] *Ibid.,* p. 4.

întru Adevăr, prin „raţiunea firească, lăsată de sine însăşi", nimeni nu poate da socoteală despre ce este aşa-numita *religie:* „Ceea ce se petrece în sufletul tău este doar începutul adevăratei vieţi religioase. Şi numai începutul, oricâtă putere ar fi atins trăirile tale acum. Iar dacă omul începe cu acestea, este cazul să ne bucurăm. Dar dacă rămâne la el (ca şi la ceva desăvârşit), aceasta, de acum, va fi «înşelare». Schleiermacher a făcut tocmai această greşeală. El a încercat să «dogmatizeze» tocmai această formă începătoare a religiei, acest sentiment nelimpede, neconcret, «zbucium al Duhului», această căutare a lui Dumnezeu, năzuinţă către Dumnezeu, sete după adevărata fiinţare, fără a conştientiza concret în ce constă ea. Limita acestei forme este simţământul cutremurător al atingerii de Marea Fiinţă Veşnică. Toate aceste feluri de experienţe religioase ale omenescului «Eu», care poartă caracterul unei vieţi deosebit de încordate a adâncului duhului omenesc, sunt cunoscute şi în afara creştinismului, în experienţa panteistă (budism, Plotin, teozofie ş.a.). însă cu ele, de departe nu se epuizează trăirile creştinului. ... Acest tip de trăire mistică a atingerii de Realitatea Existenţei Neajuns de Mari, în faţa căreia realitatea acestei lumi păleşte, pentru creştini este de-abia *începutul* adevăratei vieţi duhovniceşti" *(Nevoinţa...,* p. 306).

Influenţa acestei noi ştiinţe a IR este atât de mare încât, în Rusia, de ex., la unele şcoli, în loc de „ştiinţa" mântuitoare creştină, se predă *istoria religiilor,* această practică dorindu-se a fi implementată la nivel naţional (Vezi raportul SUA despre libertatea religioasă în Rusia pe 2006). Şi la noi în România există deja manuale de *Istoria religiilor* pentru clasele IX-XII[1].

Studiul fenomenului religios are şi partea lui bună pentru că infirmă prin descoperirile sale anumite idei potrivnice creştinismului sau confirmă cele mărturisite de Biserica dintotdeauna. Unii dintre cei care au promovat studiul IR în lumea academică au făcut-o şi pentru a da prestigiu religiei în general, împotriva acelor curente anti-religioase ce apăruseră.

Un creştin întărit în credinţă, dacă vrea să studieze istoria *religiilor* (deci nu a creştinismului şi a credinţei vechi-testamentare a poporului ales), o poate face foarte bine cu scopuri apologetice şi chiar pentru întărirea credinţei în calea adevăailui, pe care merge. Deci IR, pentru a fi folosită spre slava lui Dumnezeu, trebuie subordonată scopurilor apologetice. Căci altfel, prin direcţia actuală pe care o are această disciplină, ea este şi va fi folosită la maxim de puterile întunericului, ca instrument extraordinar de propagare a *îndoielii* în ce priveşte adevărul creştinismului în general şi cel al Ortodoxiei în special, fiindcă puzderia de „religii", toate puse pe acelaşi plan, nu face decât să zdruncine temelia vieţii duhovniceşti şi a mântuirii: credinţa[2]. Cei care susţin acest „nou spirit, ecumenic, convergent" spre deosebire de „spiritul tradiţional, oarecum divergent", se

[1] într-un manual de acest gen, prima frază a introducerii spune că „istoria religiilor este «o disciplină totală» şi că ea va avea o «funcţie regală» în noul umanism al lumii secolului al XXI-lea"; iar pe pagina de gardă se vorbeşte despre „mult căutata Armonie cu Şinele şi cu Universul" şi importanţa unei lumi „mai tolerante" (Nicolae BĂCILĂ, *Istoria Religiilor,* Ed. Niculescu, Buc, 2001, p. 11).

[2] Aşa încât „numai 16% dintre francezii de 18 ani şi mai mult, considerau în 1994 că «nu există decât o singură religie adevărată»".

întrec în a găsi metafore care mai de care mai expresive pentru a descrie o pretinsă „egalitate a religiilor". Astfel, se vorbeşte, de ex., de „un posibil «tabel al lui Mendeleev» al religiilor din ţara noastră. Nici o religie nu trebuie să râvnească la aglutinarea alteia, deoarece în acest fel lumea ar fi văduvită de o parte sau alta din solul ei nutritiv pentru sacralizarea vieţii" (Hary KULLER, *art.cit.,* în *Realitatea evreiească,* nr. 262, p. 4.).

Felul cum este percepută şi *folosită* astăzi IR ne face să credem că, aşa cum comunismul a creat o istorie proprie a religiilor[1], ce slujea scopurilor propagandistice ale partidului, ne temem că şi astăzi se poate direcţiona discursul despre religie spre împlinirea anumitor nefericite interese. Acest lucai a fost constatat şi de istoricul suedez al religiilor, Stig Wikander, care, văzând că IR se doreşte a fi folosită de puterea politică pentru împlinirea scopurilor sale, spunea că „locul diplomaţiei religiei este la UNESCO"[2].

Dacă în vremea comunismului prin presă şi în Occident se spunea că există libertate religioasă, dar sângele mucenicilor şi mărturisitorilor creştini striga din gropile comune, temniţele şi ospiciile securităţii, ceva asemănător se întâmplă şi azi când se dau legi despre libertatea religioasă, prin care se cere tolerarea tuturor religiilor, dar în acelaşi timp se atacă virulent creştinismul. într-un articol din anul 1950, despre religia în URSS, se spunea: „Constituţia Stalinistă este documentul istoric în care s-a exprimat în mod clar, în faţa întregii conştiinţe a umanităţii, triumful definitiv şi împotriva şovinismului naţional şi împotriva netoleranţei, fanatismului şi exclusivismului religios. ... Numai prin biruinţa Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie s-a pus capăt existenţei unei Biserici dominante în Rusia şi s-a instaurat o reală *libertate de conştiinţă* şi o autentică toleranţă de credinţă. Satisfacerea necesităţilor religioase ale credincioşilor se bazează pe o largă toleranţă a credinţei. în URSS *toate cultele sunt egale în faţa Statului,* nici unuia dintre ele nu i se arată nici cea mai mică preferinţă, nici unul dintre ele nu este supus unor strâmtorări sau limitări. Toate cultele au drepturi absolut egale şi obligaţia unică, egală pentru toate de a nu încălca legiuirea sovietică şi de a nu se amesteca în activitatea Statului"[3]. Exact acelaşi lucru se spune şi în Constituţiile mai noi, 'democratice'. O dezbatere aprinsă a avut loc în Rusia, după 1990, când s-a discutat „Legea despre libertatea de conştiinţă şi asociaţiile religioase". Dacă Biserica Ortodoxă Rusă a vrut să se renunţe la porţiunea de lege care susţinea „egalitatea tuturor religiilor în faţa legii", toate forurile „democratice" au luptat împotrivă, iar Consiliul Ecumenic al Bisericilor a scris imediat Patriarhului Rusiei că prin modificările legii pot apărea „intoleranţa şi discriminarea în numele religiei sau al credinţei"[4].

[1] Vezi cartea lui S.A. Tokarev, *Religia în istoria popoarelor lumii,* Ed. Politică, Buc, 1982.

[2] în articolul său „Fenomenologiei religiei sau diplomaţie a religiei" ce poate fi găsit în cartea Mircea ELIADE - Stig WIKANDER, *întotdeauna Orientul. Corespondenţă (1948-1977),* trad. de Mihaela Timus, Ed. Polirom, Iaşi, 2005, p. 296.

3 *** ₁₅R₆iigi₈ şj Biserica în U.R.S.S. (După Marea Enciclopedie Sovietică din 1948)", *Studii Teologice* 2 (1950), nr. 3-6, p. 307, 310, 315, 318.

[4] Vezi scrisoarea Secretarului General adjunct al CEB, „Lettre du Secretariat general du Conseil (Ecumenique des Eglises au patriarche Alexis II", în *Istina* 39 (1994), nr. 1, p. 59.

„Despărțirea Bisericii de Stat înseamnă înainte de toate completa împiedicare a ei de a se amesteca, într-o formă sau alta, în activitatea politică a Statului" *(art. cit.* 5771950, p. 316). Acest lucru spus în anul 1950 în Rusia, este pus în practică şi astăzi în patria democrației, America, unde fiscul american (IRS) a dat o lege[1] prin care se interzice orice activitate a vreunei comunități creştine care ar susține un politician în defavoarea altuia. Deja există „biserici" care au fost date în judecată pentru că au promovat pe acei candidați la funcții politice pe care ei i-au considerat mai apropiați de spiritul Evangheliei. Aşadar, de acum, dacă un candidat la preşedinție este mai credincios, este împotriva avortului sau împotriva căsătoriilor homosexuale şi împotriva prostituției, Biserica nu are voie să-1 susțină pe acela şi să-şi sfătuiască credincioşii să-1 voteze, ci trebuie să-i susțină în mod egal pe toți candidații, că altfel nu va mai fi scutită de taxele către stat, de care se bucură „asociațiile religioase". O astfel de legislație seamănă prea mult cu mentalitatea comunistă care spunea că „Biserica este creată şi există numai pentru exercitatea cultului" *(art. cit.* 5771950, p. 317) şi nu are voie să aibă nici un fel de influență asupra societății. Aşadar în zilele noastre este interzis prin lege rolul profetic al Bisericii, de a mustra nedreptatea din societate, ceea ce nu poate decât să ne dea de gândit asupra dictaturii ce va să vină. Oare nu acelaşi lucru se întâmpla în vremea comunismului când oricine zicea ceva împotriva statului era imediat sancționat?

Din aceste scurte analize putem trage o concluzie. Ar trebui să asculte Biserica de diverse voci[2] care încearcă să-şi impună felul propriu de gândire, de altcineva afară de Domnul Iisus Hristos şi Sfinții Săi? Cine ştie mai bine ca Biserica ce e sectă creştină şi ce nu, sau cât de mult dăunează mântuirii oamenilor prozelitismul sectar? „Năvală tâlhărească este aceasta, fraților!" spune Sfântul Ioan Damaschin, referindu-se la imixtiunea puterii lumeşti în treburile bisericeşti. Atitudinea sfinților față de amestecul nepotrivit al conducerii politice în problemele Bisericii o găsim rezumată în câteva cuvinte pline de discernământ, ale aceluiaşi mare stâlp al Bisericii: „îți suntem supuşi, împărate, în cele ce privesc viața şi lucrurile acestei lumi, impozitele, contribuțiile etc. - tot ce ține de vrednicia ta în iconomia afacerilor lumeşti; dar în ceea ce priveşte instituția eclesiastică, îi recunoaştem pe păstorii care ne-au învățat şi care au întemeiat aşezămintele bisericeşti. Nu depă-

[1] Vezi *Tax Guide for Churches and Religious Organizations* la www.irs.gov. Dacă, de ex., un preot are un ziar al bisericii sale şi scrie în el că, candidatul X ar trebui reales, este sancționat. Tot aici se spune şi că „bisericile" nu au voie să facă lobby pentru a influența în vreun fel legislația statului.

[2] Putem aminti şi faptul că Biserica Ortodoxă dăinuie, cu mila Domnului, de 2000 de ani, atrăgând în raiul ei milioane de oameni, iar statul care a emis acest raport există doar de câteva sute de ani şi are deja nenumărați contestatari care-i prevestesc un declin rapid, datorită temeliilor nesănătoase pe care a fost construit. (Vezi ALLAN BLOOM, *Criza spiritului american,* Ed. Humanitas, 2006; EDWARD BEHR, *O Americă înfricoşătoare,* Ed. Humanitas, 2004) Masoneria are şi ea „Supremul Consiliu, Mamă a Lumii" tot în America, „țara cu cei mai mulți masoni din lume". Aşadar, spre cine se cade să ne îndreptăm? Se cuvin şi aici câteva nuanțări pentru a se slăvi mila negrăită a lui Dumnezeu. Dacă cineva se întreabă: *„din Nazaret poate fi ceva bun?"* răspunsul 1-a dat Sfântul Petru: *„Dumnezeu nu este părtinitor, ci în orice neam, cel ce se teme de El şi face dreptate este primit de EF (Fapte* 10, 35). Şi aşa s-a şi întâmplat, căci Fericitul Părinte Serafim Rose, ca un nou Lot, *este* un american care a cucerit inimile ortodocşilor din toată lumea.

şim hotarele veşnice, pe care le-au pus Părinţii noştri, ci ţinem predaniile aşa cum le-am primit"[1]. Acest răspuns i-a fost dat împăratului argumentându-i cu Sfântul Pavel care spune că Biserica e condusă de apostoli, de profeţi, de păstori şi de didascali (7 *Cor.* 12, 28), el nepomenind nimic de împăraţi.

Creştinul de astăzi ar trebui să ştie toate acestea pentru a cunoaşte direcţia în care bate crivăţul lumii acesteia şi pentru a nu-şi întinde pânzele corăbiei sale, spre a fi împinse de acest vânt. Iată ce zice despre vremurile noastre, Arhiepiscopul Averchie de Jordanville, prietenul de o viaţă al Sfântului Ioan Maximovici: „în aceste vremuri, cel care doreşte să rămână credincios Mântuitorului nostru Hristos şi să fie un bun creştin, este înconjurat din toate părţile de o multitudine infinită de ispite şi încercări, care mai de care mai felurite, începând de la cele mai grosolane până la cele mai subţiri, care sunt cel mai greu de descoperit, dar care cu siguranţă sunt cele mai periculoase şi distructive"[2].

Pericolul suprem în zilele noastre este pierderea conştiinţei, a cugetării şi a miresmei unei vieţii hristificate. Aşa cum în politică se încerca în vremea comunismului eliminarea elementelor identităţii româneşti, pentru ca România să poată fi asimilată de imperiul roşu, aceeaşi tactică se foloseşte şi cu conştiinţa ortodoxă, de data aceasta pentru a putea fi mai uşor asimilaţi în imperiul „democraţiei". Forţele uriaşe anti-creştine încearcă o diluare în mintea oamenilor, a diferenţelor dintre credinţe, o superficializare a abordării credinţei, o reducere a „fenomenului religios" la câteva idei, obiceiuri şi tradiţii, prezentate care mai de care mai exotice. Răspunsul nostru la această grea încercare trebuie să fie o aprofundare a specificului Ortodox, printr-o *serioasă studiere întru rugăciune a predaniei Bisericii.* Fiecare generaţie de creştini, înainte de a intra în dialog cu lumea contemporană trebuie să dobândească duhul şi glasul Sfinţilor Părinţi şi abia apoi, perfect conştientă de identitatea proprie Ortodoxiei, să încerce, cu binecuvântarea Bisericii, să dea mărturie despre *„cât bine ne-a făcut nouă DomnuF.*

Răspunsul veşnic al Bisericii la aceste ispite este încrederea în puterea lui Dumnezeu, mai mult decât în cea a oamenilor. *„Unii se laudă cu căruţele lor, alţii cu caii lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeului nostru. Aceştia s-au împiedicat şi au căzut, iar noi ne-am sculat şi ne-am îndreptat" (Ps.* 19, 8). Astfel ne sfătuieşte şi părintele Rafail Noica: „Vremea este ca Biserica să se întoarcă întru ale sale, să ne reînvăţăm mai multă încredere în Dumnezeu decât în cele văzute şi «mai la îndemână», şi să ne sprijinim mai mult pe mijloacele lui Dumnezeu, decât pe mijloacele acestei lumi: iar aceasta îndeosebi când aceste mijloace ne silesc să îmbrăţişăm şi atitudinile acestei lumi, punând deoparte, fie şi provizoriu, poruncile lui Hristos. Că astăzi, de ne vom afla despărţiţi de Hristos, ce ne vom face, de la noi înşine, când ne vor întâmpina *«porţile iadului»* (cf. *Ier.* 12, 5)? - *«Nu întru putere mare, nici întru tărie, ci întru Duhul Meu, zice Domnul Atotţiitorul» (Zah.* 4, 6)"[3].

[1] SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Cele trei tratate contra iconoclaştilor,* trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 1998, p.104-106.

[2] Arhiepiscopul AVERCHIE TAUSHEV, *art. cit.,* p. 3.

[3] Ierom. RAFAIL NOICA, *Cultura Duhului,* Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, p. 170.

„în unele cazuri nu este prea greu să vezi lupii propovăduind pace şi toleranță oilor pe care urmează să le mănânce". (ÎPS Antonie Plămădeală)

Există multe organizații prin care Antihrist se pare că îşi pregăteşte sosirea. Este vorba de organizații ce reunesc oamenii de afaceri cu liderii religioşi' şi încearcă, după cum am mai spus, întemeierea unei împărății pe pământ, plină de „pace, securitate, stabilitate, prosperitate". O astfel de organizație care activează şi în România, este, de exemplu, „Fundația Apel la Conştiință", înființată în anul 1965 de rabinul Arthur Schneier. Aceasta desfăşoară activități pe întreg mapamondul. Iată crezul ei: „Această coaliție inter-religioasă alcătuită din oameni de afaceri şi lideri religioşi promovează pacea, toleranța şi rezolvarea conflictelor etnice"[2]. Două conferințe organizate de această fundație au purtat titlul: „Pace şi toleranță"[3]. Este evident, mai ales pentru români, care ştiu ce înseamnă limba de lemn comunistă, că aceste cuvinte nu sunt decât simplă propagandă şi că de fapt ele țintesc undeva mai adânc. Despre astfel de demersuri îndoilelnice a scris şi Eminescu:

„Prefă-te numai că tu prețuieşti acele
Mari calități şi-alese (numeşte-le cum vrei),
C-o frază linguşeşte deşertăciunea lor
Şi pe-umeri te-or duce, sacrificând averea,
Viața pentru tine. Dar spune-li adevărul,
Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre
Şi te vei stinge mizer de nimeni jelit"[4].
Dar de Domnul mântuit, am adăuga.

Mulți gânditori s-au revoltat împotriva acestui limbaj fad despre pace, care nu are nici o legătură cu realitatea. Iată ce zicea poetul isihast Vasile Voiculescu, într-o scriere alegorică despre mentalitatea dictatorială dintotdeauna: „Lumea se potolise de mult. Sub suprema oblăduire a Perfectului Prezidiu Permanent al Popoarelor Păcii, sau cei cinci P, viața curgea pentru toți şi pentru totdeauna tihnită. Individul lobocoagulat pierde compozanța emotivă a activităților sale ideative, în special cele care privesc previziunea şi viziunea interioară. Din personalitatea

' Despre dubioasa combinație actuală dintre politică şi religie a vorbit şi Părintele Serafim Rose considerând-o drept semn al sfârşitului. Altundeva se spune: „Spre deosebire de creştinism, care a menținut funcția mediatoare a clerului, în iudaism s-a micşorat orice deosebire între sacru şi profan, între «religios» şi «laic»". (G. FILORAMO, *Manual de istorie a religiilor,* p. 168). „Maimonide, cu fascinanta sa combinație de realism politic şi mesianism, privea înspre viitor când toate instituțiile constituției evreieşti - rege, profet, preot, tribunal - vor lucra într-un mod armonios pentru a dobândi echilibrul potrivit între elementele politice şi cele mai spirituale ale sistemul legal evreiesc" (Suzanne LAST STONE, *Sinaitic and...,* p. 1211).

[2] Vezi la adresa: www.appealofconscience.org/about-us.cfm.

[3] Cea de-a doua, care a avut loc la Istambul în anul 2004, a fost co-sponsorizată de Patriarhia Ecumenică şi de fundația celui care tăgăduieşte că Domnul Iisus Hristos este Mesia cel aşteptat.

[4] M. EMINESCU, poezia *Andrei Mureşanu.*

lui se şterge orice urmă de reflexiune, toate aspiraţiile către necunoscut. Nu mai este hărţuit de întrebări, chinuit de mister"[1]. Dar ce spune Domnul despre acest limbaj fară acoperire faptică: *„Mâna mea va fi împotriva acestor prooroci, care văd lucruri deşarte şi prevestesc minciuni. Pentru că duc pe poporul Meu în rătăcire, spunând: «Pace», atunci când nu epace" (Iezechiel,* 13,9-10).

Astăzi mai mult decât despre mărturisirea ortodoxă în duhul adevăratei iubiri, se vorbeşte de dialog, fie el inter-confesional sau inter-religios. Acum manualele noastre nu mai sunt doar de teologie dogmatică, ci de *Teologie Dogmatică şi Ecumenică,* ba chiar doar de dogmatică ecumenică[2].

Din toate aceste exemple, putem reţine un singur lucru: se încearcă instituirea unei noi religii universale, a unei împărăţii *pe pământ,* după chipul vechii erezii numită hiliasm, actualizată mai nou şi de unele secte. Iar acest fapt este exact opusul faţă de ce crede un creştin: *,JSfu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie" (Evrei* 13, 14).

Despre actualul relativism s-au spus destule de către părinţii ortodocşi contemporani, aşa încât noi ne vom apleca numai asupra uneia dintre căile prin care se încearcă impunerea ideii că nu Biserica Ortodoxă este trupul lui Hristos, ci ea este doar „una dintre opţiunile posibile". Această tactică (preluată din mediul politic şi aplicată şi în treburile bisericeşti) constă, după cum am arătat şi mai sus, în inventarea unor expresii şi termeni prin care să se creeze confuzie în rândul credincioşilor, ca aceştia să nu mai creadă că există UN singur Trup al lui Hristos şi deci O singură Biserică adevărată întemeiată de Domnul Iisus Hristos şi care stă pe temelia Sfinţilor Apostoli de la începuturi şi până astăzi.

Dăm mai jos o listă de cuvinte prin care încet, încet, omul contemporan este dus spre scopul necreştin al celor ce inventează şi folosesc asemenea cuvinte căci „dacă toţi ceilalţi acceptă minciuna pe care Partidul le-o impune, dacă toate documentele povestesc aceeaşi gogoriţă, atunci minciuna se transferă în istorie şi devine adevăr"[3]. Dacă până acum câteva sute de ani nu vorbea nimeni de *religii* sau de *confesiuni,* ci întotdeauna numai de adevăr şi minciună, iată că între timp, noua limbă a mincinoasei toleranţe s-a încetăţenit atât de mult, încât aproape că nu te mai poţi dispensa de ea pentru a te face înţeles omului contemporan. Nu negăm necesitatea folosirii acestor cuvinte pentru a denumi anumite categorii de oameni, dar efectul lor este nefast, căci prin aceste cuvinte, în mintea oamenilor, creştinismul devine o religie între altele, iar creştinismul ortodox, o confesiune între multe altele. De aceea, credem că ucenicii Domnului ar trebui să folosească mai mult distincţia *adevăr-minciună,* pentru a nu se ajunge la acea mentalitatea necreştină care zice: „creştinismul este altceva decât apartenenţa la o Biserică determinată"[4].

[1] V VOICULESCU, „Lobocoagularea prefrontală", în *Toiagul minunilor,* Ed. Jurnalul Literar, 1991, p. 140.

[2] Vezi de ex., Pr. Prof. dr. Ion BRIA, *Tratat de teologie dogmatică şi ecumenică,* Editura România Creştină, Buc, 1999 şi Edmund SCHLINK, *Okumenische Dogmatik,* Gottingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1983.

[3] G. ORWELL, p. 55.

[4] Aceasta o spune un mason. Vezi la: YVES MARSAUDON, *op. cit.,* p. 129.

Acum este folosită aceeaşi „limbă de lemn"[1] propagandistică ce era folosită şi de sistemul comunist şi care acum este promovată atât de corectitudinea politică cât şi de teologii ecumenişti. Această limbă diferă atât de mult de limbajul clar, precis[2], dulce şi duhovnicesc al Sfinților Părinți, încât, evident este o invenție a oamenilor politici mai mult decât a de-Dumnezeu-inspiraților Părinți ai Bisericii. Se împlineşte astfel veşnicul cuvânt al Domnului care spune: *proorocii mincinoşi vin Ia voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitorF (Mt.* 7, 15).

Minciuna	Adevărul
Despărțirea, divizarea Bisericii	Căderea unora de la dreapta credință
Unirea bisericilor	Unirea bisericilor nu se poate face pentru că „nu există mai multe biserici ca să se unească între ele. Este vorba despre unirea creştinilor eterodocşi, îndepărtați sau separați de Biserica Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească cu Biserica Ortodoxă"[1].
Refacerea, restaurarea unității Bisericii lui Hristos	întoarcerea la dreapta credință a sinoadelor ecumenice şi a Sfinților Părinți
Ecumenism	Termen inventat pentru a denatura şi înlocui sensul vechi bisericesc al cuvântul *ecumenic* care se referea la întreaga creştinătate ortodoxă şi unitatea acesteia întru Adevăr şi nu la o virtuală unitate mincinioasă ca acum[2].
Ramuri ale creştinătății	Nu există decât o singură Biserică - cea Ortodoxă, şi deci o singură dreaptă credință
Teoria ramificațiilor	„Foarte simplu şi totodată spre mulțumirea tuturor Bisericilor creştine, a crezut că poate lămuri chestiunea adevăratei Biserici a lui Hristos aşa numitul «curent de toleranță modern» sau «teoria ramificației». Teoria aceasta contestă fiecărei Biserici - privită aparte - caracterul veracității şi recunoaşte adevărata Biserică a lui Hristos numai în totalitatea, în suma Bisericilor creştine existente pe pământ"[3].
Cei doi plămâni ai Europei: Ortodoxia şi catolicismul	Unica Biserică a lui Hristos este Biserica Ortodoxă. *Inima* Europei a fost ortodoxă timp de 1000 de ani.
Biserici surori[4]	Biserica lui Hristos nu are „neamuri", ci e „singură la Părinți"
Confesiuni creştine	Nu există decât 0 Biserică, restul sunt rătăciri de la adevărul apostolic
Familii de biserici	Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică
Culte creştine	Rătăciri de la dreapta credință

[1] „Ciudățenia limbii de lemn vine din faptul că, spre deosebire de celelalte limbi, ea n-are decât o funcție: să servească de vehicul ideologiei". FRANCOISE THOM, *Limba de lemn,* trad. de Mona Antoni, Ed. Humanitas, Buc, 1993, p. 34.

[2] *Cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este (Matei* 5,37).

Biserici nedepline	Supralicitare de limbaj
Reconciliere	In loc de întoarcere la Biserica UNA
Alte tradiţii creştine	Nu există decât 0 Biserică
Comunităţi ecleziale	Nu există decât 0 Biserică
Biserici tinere	Biserica este una, pururea tânără
Diversitate reconciliată	Una este diversitatea de neam, rasă[5], sex, prin care nu este negată posibilitatea de a fi UNA în Hristos, şi cu totul altceva este diversitatea rătăcirilor de la dreapta credinţă, care nu pot fi „reconciliate", ci doar lepădate
Acorduri doctrinare	întoarcerea la dreapta credinţă a celor căzuţi din ea
Evreii sunt numiţi: „fraţi mai mari", „precreştini"[6]	*„Orice duh care nu mărturiseşte pe Iisus Hristos, nu este de la Dumnezeu, ci este duhul lui antihrist" (I Ioan* 4, 3)
„Nu exclude existenţa în afara Bisericii Ortodoxe a unei anumite eclezialităţi"	Supralicitare de limbaj
Dialog	Mărturisire cu bunăvoinţă
Pluralism religios	Există un singur adevăr
„Unitate în diversitatea formelor de exprimare"	Se încearcă, ca şi în cazul monofiziţilor, susţinerea faptului că deosebirile între Biserica cea Una şi eterodocşi ar fi doar de limbaj

Note:

1 Arhim. Gheorghios KAPSANIS, *Unirea „Bisericilor",* în voi. *Asceză şi îndumnezeita,* trad. de Pr. Cornel Toma, Ed. Marineasa, Timişoara, 2006, p. 161.

2 Probabil că din aceeaşi gândire izvorăşte şi împotrivirea guvernului turc (se ştie că însuşi fondatorul statului ture modern, Mustafa Kemal Ataturk a fost mason) care nu doreşte să recunoască titlul de *ecumenic* Patriarhului de Constantinopol.

3 Orest BUCEVSCHI, *Intoleranţa şi toleranţa Bisericii,* Chişinău, 1936, p. 14. Vezi şi articolul Pr. Gregory MATHEWES-GREEN, „Whitherthe Branch Theory?", la www.westernorthodox.com/branch.

4 Această expresie este o absurditate, deoarece nu este acceptată nici de ortodocşi, nici de catolici. Vezi despre această expresie, nota secretă „Asupra expresiei *Biserici-surori",* trimisă de actualul papă, în anul 2000, tuturor preşedinţilor Conferinţelor Episcopale romano-catolice din lume, cu puţin timp înainte de o nouă sesiune de dialog ortodox-catolic. Aici cardinalul arăta clar că biserica romano-catolică nu poate fi considerată *soră,* ci eventual *mamă* a celorlalte biserici. (Vezi la www.vatican.va)

5 Iată, de ex., atitudinea autentic creştină a unui Sfânt faţă de ţigani: „ - E vreun ţigan aici? Tu de la cine eşti copilul meu? Te primesc domnii aceştia drept frate? - îmi spun că prescura mea nu este primită şi mă iau în râs. - Ascultă, copilul meu, tu, care eşti ţigan, când eşti botezat în numele Sfintei Treimi şi păzeşti poruncile lui Dumnezeu, te duci în Rai şi te bucuri acolo pururea, iar eu, care nu sunt ţigan, când nu fac cele bune, mă duc în Iad şi ard acolo pururea. E adevărat, aici nu te duci cu tumbe şi fluiere, fiindcă poarta e strâmtă şi nu te cuprinde, şi când vrei lasă-le. - Le las sfinte al lui Dumnezeu. - Bine, copilul meu, fa cele bune ca să te mântuieşti şi nu asculta ce spune lumea". *Viaţa şi învăţăturile Cuviosului şi Sfinţitului Mucenic Cosma Etolianul,* p. 55.

6 Em. Vasilescu, notă despre „Activitatea Secretariatului pentru necreştini" romano-catolic, în *Ortodoxia,* 19 (1967), nr. 4, p. 633: „Secretariatul nu se ocupă de raporturile cu evreii, de care se ocupă Secretariatul pentru unitate, deoarece evreii sunt «precreştini» şi ocupă un loc aparte faţă de creştini".

Un exemplu actual despre greşita întrebuinţare a cuvintelor este cazul titulaturii ereziei monofizite condamnată la Sinodul IV Ecumenic de la Calcedon. Sfinţii Părinţi i-au numit pe toţi cei care aveau această deformare a învăţăturii Bisericii, *monofiziţi,* termen plin de semnificaţii care arată dintr-o dată greşeala acelora: mono=o singură, fisis=fire. Deci monofiziţii (fie ei şi moderaţi) sunt cei care învaţă că în Domnul Iisus Hristos nu a existat decât o singură fire şi nu două (dumnezeiască şi omenească: atât la unire cât şi după unirea celor două) precum învaţă Biserica Ortodoxă. Astăzi, forma în care s-a mai păstrat monofizitismul este una moderată, cum i se mai spune, sau severiană, de la ereticul Sever care a fost combătut de Sfântul Maxim Mărturisitorul. Aşa cum Biserica a dorit întotdeauna întoarcerea la dreapta-credinţă a tuturor celor ce au căzut de la ea, şi acum toţi dorim acest lucru, dar felul în care se poate realiza mult dorita comuniune euharistică[1] nu poate fi decât unul: mărturisirea aceleiaşi drepte-credinţe a Sinoadelor Ecumenice. Astăzi, contrar învăţăturii bisericeşti dintotdeauna, s-a inventat „o nouă cale" de dobândire a acestei sfinte comuniuni. Dar noi ştim că nu există decât o singură dreaptă-credinţă a cărei mărturisire condiţionează primirea la Ortodoxie a oricui doreşte aceasta. De aceea, despre această „nouă cale", *a acordurilor doctrinare,* nu putem spune decât un singur lucru: *adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce nu intră pe uşă, în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur şi tâlhar. Iar cel ce intră prin uşă este păstorul oilor'" (Ioan* 10, 1-2). Uşa intrării în dumnezeiasca Biserică a Domnului Iisus Hristos este una singură: credinţa Sfinţilor Părinţi de la cele şapte sinoade ecumenice; cel ce nu intră prin ea nu poate fi decât *,fur şi tâlhar".* Mişcarea ecumenică vrea să ne îndrepte spre scopuri precise: de unire a tuturor religiilor sub domnia viitorului Antihrist. De aceea nu putem asculta glasul acesta, căci *,furul nu vine decât ca să fure şi să junghie şi să piardă" (Ioan* 10, 10). Cu multă milă pentru cei care au căzut în capcana diavolului şi consideră că unirea tuturor religiilor este soluţia la „problema religiei" în zilele noastre, trebuie să mărturisim răspicat că Sfinţii Părinţi nu ne lasă să urmăm pe străinii de dreapta-credinţă şi de aceea *„după străin nu vom merge, ci vom fugi de el, pentru că nu cunoaştem glasul străinilor"* (cf. *Ioan* 10, 5). Cei care inventează aceste formule de compromis pentru a realiza o unire care nu are ca bază adevărul, ci interesul politic, sunt *străinii* despre care ne-a avertizat Sfântul Pavel când a spus: *„Chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o-săfie anatema[2]" (Gal.* 1, 8).

Aşadar, cei care erau numiţi monofiziţi, au început la un moment dat (odată cu dezvoltarea „relaţiilor ecumenice") să nu mai fie numiţi aşa, ci *Necalcedonieni* sau *Anticalcedonieni* pentru că ei s-au despărţit de Biserică neprimind hotărârile

[1] „Noţiunile de «intercomuniune» şi de «ospitalitate euharistică» erau necunoscute Bisericii vechi, care n-ar fi putut să le găsească vreun înţeles. Ea nu cunoştea decât cumine-carea sau respingerea ei". PLACIDE DESEILLE, *Nostalgia Ortodoxiei,* trad. de Dora Mezdrea, Ed. Anastasia, Buc, 1995, p. 257.

[2] Acelaşi sfânt apostol şi-a mai manifestat dragostea arzătoare pentru toţi oamenii şi când a zis că ar vrea să fie el însuşi anatema (despărţit de Hristos), numai să se mântuiască fraţii săi evrei *{Romani* 9, 4).

Sinodului IV Ecumenic, ce a avut loc la Calcedon în anul 451. Apoi s-a trecut la un termen şi mai echivoc, acela de *Biserici Orientale* sau *Vechi Orientale,* ca în cele din urată ambiguitatea (minciuna, de fapt) să atingă apogeul, când s-a spus despre monofiziții egipteni, de exemplu, că reprezintă *Biserica Ortodoxă Coptă* şi că nu există Ortodoxie şi deviere de la Ortodoxie, ci *‚familii ortodoxe răsăritene"* şi *‚familii ortodoxe orientale".* Şi pentru a mai aduce o dovadă a faptului că acest gen de *acorduri* sunt de fapt nişte compromisuri plăcute oamenilor, dar nebinecuvântate de Dumnezeu, vom pune față în față ce spun aceste *acorduri* şi ce spun Sfinții Părinți. In *Declarația comună de la Chambesy* din anul 1990 se spune: „Naturile, cu propriile lor energii şi voințe, sunt unite ipostatic şi natural fără amestecare, fără schimbare, fără împărțire şi fără despărțire, şi că *ele se disting doar în gândire"* (alineatul 4). Această distincție este cu totul insuficientă, căci ea se referă de fapt *doar* la momentul întrupării, care bineînțeles că a fost atât de scurt încât nu poate fi decât *gândii* cum că a existat[2]. Chiar într-o scriere a actualului papă copt,^ Shenouda al III-lea, se spune clar că nu există decât o singură fire în Hristos. însuşi titlul lucrării este revelator: *„On the nature of Christ" (Despre natura/firea lui Hristos)*[3]. Aici se spune: „Ca rezultat al unirii celor două naturi - dumnezeiască şi omenească - în pântecele Fecioarei, *o singură fire s-a format din cele două"* (cap. 1); sau: „Sfântul Chirii ne-a învățat să nu vorbim despre două firi după unirea lor" (cap. 1); sau „credem într-o singură voință şi o singură lucrare" (cap. 10).

Deci, este vădit că, din păcate, monofiziții actuali nu acceptă faptul că *şi după* acest moment al unirii celor două firi în pântecele Născătoarei de Dumnezeu, firea dumnezeiască şi cea omenească au existat în continuare distincte *în mod real* după cum mărturiseşte dumnezeiescul nostru părinte, Sfântul Maxim Mărturisitorul: „cunoscând *după unire deosebirea reală a firilor* din care s-a compus Hristos"[4]. Iar Sfântul Sofronie al Ierusalimului conglăsuieşte: „unirea celor două naturi era neschimbată şi neîmpărțită, precum şi *neschimbată şi neîmpărțită a rămas"*[5]. într-un glas cu aceştia mărturiseşte şi Sfântul

[1] Dar această unire „doar **în** gândire" este imaginară, pe când cea din învățătura Sfântului Chirii al Alexandriei este reală, „căci Sfântul Chirii discerne una câte una două naturi unite enipostatic". Despre aceasta se poate citi analiza făcută de Părintele Luca Grigoriatul celor două teze de doctorat ce încearcă să falsifice adevărul hristologic de dragul uşurării unirii cu monofoziții: Iepouovajcoc, AouKâg **rpnyopiâTTic;,** ***âiooKopoq Km*** *ZeBnpoq* - ***oi avrixaĂKnâovioi*** *aipeaiapxai (Dioscor şi Sever - ereticii anticalcedonieni),* Ayiov Opoc„ 2003, p. 226. Vezi şi recenta lucrare ce cuprinde texte ale Sfintei Comunități a Sfântului Munte: *Sunt anticalcedonienii ortodocşi?,* Ed. Evanghelismos, Buc, 2007.

[2] După cum explică chiar un teolog monofizit, la Pr. Dr. I. GRÂDINCEA, *Relațiile dintre Biserica Ortodoxă şi bisericile vechi-orientale din 1964 până în anul 2001,* Ed. Sitech, Craiova, 2004, p. 145-146.

[3] Lucrarea se află pe site-ul oficial al actualului papă copt, Shenouda al III-lea: www.copticpope.org/books/nature_of_christ.pdf

[4] SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Epistola către diaconul Cosma,* în *Scrieri,* Partea a doua, Colecția PSB, 81, trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1990, p. 141.

[5] SFÂNTUL SOFRONIE AL IERUSALIMULUI, „Scrisoare sinodală către Serghie, Patriarhul Constantinopolului", trad. de Pr. Prof. N. Petrescu, *Ortodoxia* 48 (1996), nr. 1-2, p. 27.

Ioan Damaschin: „Spunem că se păstrează cele două firi şi după unire în singura ipostasă compusă, adică în singurul Hristos, şi că, atât ele, cât şi însuşirile lor naturale, există în realitate: unite fără să se confunde, despărţite fără să se despartă şi numărate"[1].

Acest fel de uniri bazate pe acorduri „întru minciună", în care cei cu învăţături greşite nu leapădă greşeala şi totuşi unirea se face, duc la concluzii de genul: „S-a creat astfel un precedent încurajator prin faptul că unitatea de credinţă a fost recunoscută tară ca nici o parte să ceară celeilalte să-şi schimbe părerea despre Sinodul de la Calcedon. Aceasta ar putea, teoretic, să fie extinsă la *recunoaşterea credinţei unei alte biserici fără cererea unui acord formal în ce priveşte formulările ce au creat dispute"*[2] *(subl. n.).* Se doreşte o unire de dragul unirii şi nu bazată pe o mărturisire de credinţă comună, deoarece nimeni nu renunţă la învăţătura sa, ci se încearcă doar, prin folosirea unui limbaj demonic, crearea *impresiei* că cineva a cedat şi s-a ajuns la unitate de credinţă: „Astfel, poziţia celor care doresc să vorbească despre o voinţă şi o lucrare divino-umană unite fără amestecare şi separare nu trebuie să apară că sunt incompatibile cu hotărârea Sinodului de la Constantinopol (681) care afirma că în Hristos există două voinţe şi două energii naturale în mod neîmpărţit şi neschimbat, nedespărţit şi neamestecat"[3].

Lepădarea de unitatea întru dreapta credinţă ca mijloc de realizare a întoarcerii celor căzuţi la Biserica dreptslăvitoare, se susţinea şi în romano-catolicism, unde câţiva mari teologi (Karl Rahner; H. Fries), considerând că în vremea noastră pluralistă, se poate realiza unitatea creştinilor de diferite confesiuni şi fără mărturisirea aceleiaşi drepte credinţe, au inventat ceea ce se numeşte „toleranţa epistemologică", susţinând că unitatea este posibilă şi printr-o „diversitate de înţelegere", putând să coexiste în aceeaşi Biserică diverse înterpretări ale aceloraşi adevăruri şi toate să fie acceptabile. Această teză a fost combătută chiar de actualul papă, acesta arătând că o astfel de înţelegere a unităţii creştine, care „sare peste chestiunea adevărului prin nişte manevre de politică bisericească este cu totul iresponsabilă"[4].

Cât de departe este această mentalitate nebisericească de *„mintea lui Hristos"* pe care o aveau Sfinţii Părinţi! Iată, de exemplu, ce ne spune marele stâlp al Bisericii, Sfântul Fotie cel Mare, despre atitudinea faţă de erezie a ve-

[1] SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica,* trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc., 2005, p. 123.

[2] La astfel de concluzii lipsite de evlavie şi sens, a ajuns chiar directorul Institutului de Studii Creştin Ortodoxe de la Cambridge: JOHN BINNS,^» *introduction to the Christian Orthodox Churches,* Cambridge University Press, 2002, p. 228.

[3] Declaraţia de la Bristol, la Prof. N. Chiţescu, „Conversaţiile neoficiale dintre teologii ortodocşi şi cei necalcedonieni", *Ortodoxia* 19 (1967), nr. 4. p. 620. Aceste dialoguri nu au fost iniţiate de către membri Bisericii ortodoxe sau de monofiziţi, ci ele au fost demarate „prin mijlocirea Comisiei pentru Credinţă şi Constituţie a Consiliului Ecumenic al Bisericilor", aşadar de către un corp străin, ce impune o politică proprie asupra felului cum trebuie să se desfăşoare relaţiile dintre creştinii ortodocşi şi cei ne-ortodocşi.

[4] Citat de Myroslav TATARYN, „Epistemological tolerance: a step toward christian unity?", *Journal of Ecumenical Studies,* voi. 27, nr. 4, p. 758.

chilor creştini. în Codexul 52 al *Bibliotecii* sale, *sfântul descrie o carte* pe care o citise, despre un sinod ţinut în anul 383, unde s-a discutat erezia unui oarecare Adelfiu. Dar iată, contrar gândirii noastre atot-tolerante de astăzi, acel sinod „a refuzat să accepte mărturisirea de pocăinţă a lui Adelfiu sau să-1 primească la sinod, când a vrut să renunţe la erezia sa; aceasta deoarece era vădit că nici renunţarea şi nici pocăinţa sa nu erau sincere"[1]. Din nefericire astăzi ne-am depărtat de acest fel sfânt de gândire, căci acum nici nu se mai cere vreo renunţare la erezie, ca să nu mai pomenim de sinceritatea renunţării, ci se doreşte realizarea unei comuniuni izvorâtă doar din diplomaţie şi nu din ascultarea cu evlavie a cuvântului Sfinţilor Părinţi. De aceea, mă tem că nu vom putea auzi şi noi, acel cuvânt atât de mângâietor al apostolului Ioan, care zicea *altora: „M-am bucurat foarte că am aflat pe unii din fiii tăi umblând întru adevăr, precum am primit poruncă de la Tatăl" (II Ioan* 4).

Una dintre noile invenţii „ritoriceşti" a ecumenismului este teoria ce susţine că deosebirile de la Calcedon şi altele, s-au datorat numai unei neînţelegeri de cuvinte: „Deosebirile dintre învăţăturile celor două familii de Biserici Ortodoxe-Răsăritene se reduc la diferenţe terminologice"[2]. Această teorie ce încearcă să pună într-o nouă „lumină" întunericul ereziei, nu este una nouă. Ea a fost pusă la dispoziţia doritorilor de către „sofistul cel mai inventiv" - diavolul, încă de pe vremea Sfântului Grigorie Palama, care spunea: „Uneori latinii (romano-catolicii *n.n.)* «se smeresc» aşa de mult încât, minţindu-se pe ei înşişi din cauza situaţiei lor dificile, spun că suntem de aceeaşi părere şi că ne deosebim numai în cuvinte"[3]. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu mişcarea ecumenică actuală care, neavând argumente solide pentru unirea tuturor creştinilor, dar în acelaşi timp fiind obligată să se supună unei directive ce doreşte această unificare, apelează la tot felul de născociri intelectuale potrivnice învăţăturii patristice, prin care să-şi justifice deciziile nivelatoare.

Aşadar, nimeni nu poate avea vreun dubiu că aceste „biserici orientale" mărturisesc aceeaşi credinţă greşită care a fost condamnată la Sinodul de la Calcedon şi de aceea creştinul ortodox nu poate accepta o asemenea unire cu minciuna şi întunericul ereziei (adică al părerilor omeneşti), decât lepădându-se de toţi dumnezeieştii părinţi care au condamnat monofizitismul şi monotelismul. Şi dacă nu rămânem cu Sfinţii noştri Părinţi, atunci *,JDoamne, la cine ne vom duce?" (Ioan* 6, 68)

Sfinţii noştri Părinţi ne-au arătat hotarele tâlcuirii evangheliei şi ne-au dat pildă prin viaţa lor despre cum putem fi buni creştini. Ei au fost oameni cu adevărat cuminţi[4], iar viaţa lor a fost „lăudată" de însuşi Dumnezeu Care i-a înzes-

[1] Acest Codex al Sfântului Fotie se poate găsi la adresa: www.ccel.org/p/pearse/morefathers/photius_03bibliotheca.htm

[2] Hans Christian FELMY, *Dogmatica experienţei ecleziale. înnoirea teologiei ortodoxe contemporane,* trad. de Pr. Prof. dr. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 116.

[3] SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opera completă,* voi. I, trad. de Pr. Cristian Chivu, Ed. Patristica, Buc, 2005, p. 69.

[4] Spre deosebire de unii teologi occidentali, de ex., Paul Tillich, care deşi este considerat unul dintre cei mai influenţi teologi protestanţi ai secolului XX, viaţa sa de creştin era într-o

trat cu nenumărate daruri (facerea de minuni, tămăduirea de boli, înainte-vederea şi multe altele) iar după moarte cu sfinte moaşte, unele chiar izvorâtoare de mir. Această cumințenie, este singura cale de izbăvire astăzi. Dar pentru a o dobândi trebuie să ne facem nebuni pentru lume, **„înnebuniți de o nebunie duhovnicească şi prea frumoasă,** nebunie născută din înțelepciune"[1], după cum ne învață Sfântul Pavel: *„JSlimeni să nu vă amăgească. Dacă i se pare cuiva, între voi, că este înțelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept. Căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu, pentru că scris este: «El prinde pe cei înțelepți în viclenia lor»" (I Cor.* 3, 18). Această sfântă nebunie, atât de necesară astăzi, a exprimat-o şi monahul-poet Daniil Sandu Tudor: „Să dea Dumnezeu, țara mea şi casa mea, ca şi a ta frate, să fie, de-a pururi, bântuite de duhul trezitor al eroicului. Să nu ne mai întoarcem la normalul animalic, la liniştea tembelismului, la minciuna paşnică, la filistinismul căldicel cu care ne obişnuisem să trăim confortabil"[2].

0 altă cale prin care se încearcă lepădarea fermității mărturisirii de credință este excluderea din noile Molitfelnice a *Rânduielii întoarcerii la Ortodoxie".* Aceasta se referea la cei care se întorc de la iudaism, catolicism, luteranism, calvinism şi alte învățături greşite, ele cuprinzând şi scurte cateheze despre erorile acelor învățături de care trebuie să se lepede respectivul. Apoi se doreşte şi s-a început deja modificarea (nu diortosirea) cărților de cult, atât în ce priveşte textele referitoare la iudaism cât şi cele ce condamnă erezia monifizită.

Lepădate fiind criteriile creştine de evaluare a omului, persoane care în trecut erau considerați ca unii ce se lepădaseră de Domnul şi adevărul Bisericii Sale, astăzi sunt reevaluate din perspectiva mentalității fals tolerante şi necreştine. Astfel, iudaismul cere reabilitarea lui Iuda, istoricul romând al religiilor I.P. Culianu cercetează cu admirație pe ereticii gnostici, masonii vorbesc despre reabilitarea lui Origen[3], unii profesori de teologie nu mai consideră pe ereticii monofiziți ca despărțiți de Biserică, ci „corifei din familia Bisericilor Vechi Orientale" şi în general, studiul scrierilor ereticilor este „la modă".

Având în vedere că o altă față a toleranței practicată de unii creştini este mersul în sinagogi, locaşuri ale altor organizații creştine şi alte temple, cred că

mare măsură lipsită de cuviință, după cum i-a mărturisit chiar soția acestuia lui Mircea Eliade (M. ELIADE, *Jurnal 1970-1985,* p. 201).

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Despre schimbarea numelor,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 2006, p. 341.

[2] în articolul „Pentru o stare de asediu perpetuă", apărut în *Credința,* 21 ian. 1934, retipărit în revista *Rost,* nr. 6, august 2003.

[3] „în decursul timpului, până astăzi, au fost încercări de reabilitare a imaginii şi beneficiilor aduse creştinismului de către Origen. Datorită extirpării poate nedrepte a unei viziuni, care ar putea fi adevărată, au fost umbrite toate lucrările sale de inestimată valoare. Citind şi raționând alături, încercând să găsim adevărul, în viitor poate acest lucru va fi posibil şi Origen va reveni cu o altă imagine alături de noi". Aceste cuvinte fac parte dintr-un articol apărut în primul număr al revistei *Atelier masonic* (24 ian. 2007, nr. 1) editată sub auspiciile Marii Loji Naționale din România. Cristian PETRICU, „Paşii lui Origen", p. 27. Este interesant că acest articol apare la rubrica „înaintaşii". Aşadar, ceea ce pentru Biserică este un eretic (cu anumite părți bune, fără îndoială), pentru masonerie este un *înaintaş.*

este folositor să ne aducem aminte cum gândeau Sfinții Părinți față de aceste practici. Spunem aceasta deoarece se fac compromisuri înfricoșătoare cu totul străine de evlavia şi Duhul Sfinților Părinți. Deşi canoanele interzic clar intrarea unui ierarh într-o sinagogă, aceasta se întâmplă. „In cadrul ecumenismului local stabilit între Cultele religioase din țara noastră şi a relațiilor lor de prietenie, cunoaştere reciprocă şi stimă reciprocă, PF Patriarh Justinian a luat parte la festivitățile care au avut loc la Templul Coral din Bucureşti, în ziua de duminică 30 iulie 1972. Era pentru a doua oară când Intâistătătorul BOR intra în acest locaş de cult mozaic, prima dată fiind la 30 iulie 1968, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la înscăunarea Eminenței Sale Dr. Moses Rosen ca Şef-Rabin al Cultului Mozaic din România"[1]. în mesajul său Patriarhul a spus despre rabin exprimându-şi „sentimente de aleasă prețuire pentrut Eminența voastră, distinsul conducător al Cultului mozaic din România", că este „un adevărat profet şi apostol al lui Dumnezeu întru propovăduirea omeniei şi înfrățirii" (p. 690). Poate că cineva ar încerca să găsească scuze pentru un asemenea comportament invocând presiunile politice ale vremurilor comuniste. Oare ne putem imagina un Sfânt Părinte lăudând vreodată un învățat de religie mozaică pentru acele calități cu care numai sfinții se pot mândri? Oare nu a zis Domnul că *pentru orice cuvânt deşert pe care îl vor rosti, oamenii vor da socoteala la ziua judecății"{Mt.* 12, 36)? Şi dacă nu *cuvântul* nostru ne reprezintă ca persoane, atunci ce? Nu negăm că un credincios mozaic poate fi lăudat pentru o sumedenie de fapte bune la fel ca oricare alt om, căci tot omul are calități lăudabile în el. Dar să zicem că presiunile şi şantajele din partea statulului au fost atât de mari încât aceasta era atunci singura soluție. Să dăm vina pe vremuri! Dar iată că în anul 2006 (la 16 ani după căderea oficială a regimului comunist) citim într-un ziar că un ierarh al Bisericii Ortodoxe Române a participat la acelaşi Templu Coral, la comemorarea fostului Şef-rabin al evreilor români, Alexandru Safran. Iată cu ce cuvinte este descrisă atitudinea ierarhului citându-i-se cuvintele: „Cu emoție, smerenie, profunzime a cunoştințelor despre ilustrul dispărut a vorbit episcopul. *Emoție* - pentru că s-a aflat prima oară în acest «loc sacru». *Smerenie* - pentru că, făcând parte din generațiile mai noi de ierarhi, n-a avut posibilitatea să-1 cunoască pe «marele teolog, filosof evreu şi, totodată marele român». *Profunzime a cunoştințelor* - pentru că înaltul ierarh s-a referit la lecturi din opera doctorului Safran, la bunele sale relații ecumenice"[2]. Chestiunea dezbătută de noi aici nu are nici o legătură cu rabinul Al. Safran căruia nimeni nu poate să-i conteste anumite fapte demne

[1] Vezi revista *Biserica Ortodoxă Română,* 90 (1972), nr. 7-8, p. 689. Impactul unor astfel de întâlniri nu este deloc mic, ele fiind reflectate imediat în presa internațională şi în studiile de specialitate, ceea ce duce la o „smintire în masă" a oamenilor. Vezi de ex., cum această vizită a fost comentată de un profesor prezbiterian american: Earl A. POPE, „Ecumenism in Eastern Europe: Romanian Style", *East European Quarterly,* voi. 13 (1979), nr. 2, p. 204. Moses Rosen era şi membru al organizației masonice B'nai B'rith. Ceea ce în România este numit Forumul „Dr. Moses Rosen", în străinătate este cunoscut ca Loja B'nai B'rith „Moses Rosen". Este întristător faptul că în vreme ce evreii nu au voie să intre într-o biserică, şi respectă această interdicție, creştinii se duc fără probleme în sinagogi. De ex., papa Ioan Paul II, a fost primul papă care a vizitat o sinagogă.

[2] „Permanența Safran", în *Realitatea Evreiască,* nr. 259-260, 16 sept.- 15 oct. 2006, p. 4.

de toată lauda[1]. Dacă problema dreptei credinţe ar fi una cu totul secundară, un om care luptă împotriva Domnului Iisus Hristos, am putea spune că poate fi lăudat pentru diversele sale realizări fără prea multe mustrări de conştiinţă. Dar având în vedere că dreapta credinţă este cel mai important lucru de pe acest pământ, ea nu poate fi evitată atunci când ne gândim să lăudăm o persoană, deoarece, în mintea celor din jur se va crea o falsă idee cum că cel care se leapădă de Hristos poate fi o persoană la fel de plăcută înaintea lui Dumnezeu ca şi un creştin. Dacă un rabin este numit „mare teolog", atunci trebuie să inventăm un alt cuvânt pentru Sfinţii Părinţi despre care ştiam că *ei* au fost mari Teologi!

Concluzia tragică pe care o tragem de aici este că nu comunismul a fost de vină, ci duhul rău al ecumenismului şi al „conştiinţelor de vânzare" ce implică trădarea credinţei creştine. Iar ceea ce este şi mai uimitor este faptul că deşi suntem ecumenişti şi ne trădăm credinţa mergând în sinagogi, rabinii, din considerente teologice, nu intră niciodată în bisericile noastre, ceea ce dovedeşte cursa teribilă a diavolului în care cădem chiar fără să realizăm.

Fără îndoială că nici un slujitor al Bisericii Ortodoxe nu cred că s-a lepădat pe faţă de adevărul creştin (ci cumva doar indirect) dar, prin aceste rugăciuni împreună şi întâlniri la cel mai înalt nivel, cu necreştinii şi eterodocşii (foarte clar interzise de Sfinţii noştri Părinţi), se creează o înfricoşătoare confuzie în minţile oamenilor din societate şi chiar în ale creştinilor „practicanţi", existând pericolul ca aceştia să ajungă în situaţia ucenicului Sfântului Paisie cel Mare despre care citim aşa:

„Un monah foarte simplu cu socoteala minţii, era ucenic al Sfântului Paisie şi asculta bine poruncile lui. Acesta, ducându-se odată în Egipt să vândă nişte lucruri de mână, s-a găsit în cale un evreu şi mergea împreună cu dânsul. Evreul, cunoscând simplitatea monahului, a vărsat într-însul cuvinte de hulă cu pângărita lui limbă, zicându-i: «O, monahule, pentru ce credeţi voi în Cel Răstignit, fiindcă nu este El Mesia ce se aşteaptă, ci altul! Deci, nu este Mesia acesta în Care credeţi voi creştinii!». Monahul din nerăutate şi din prostimea minţii sale, s-a amăgit şi a răspuns: «Poate este aşa precum zici tu». Şi îndată, vai de primejdia ce a pătimit ticălosul, căci a căzut din darul Sfântului Botez, precum se va vedea în cele următoare. Intorcându-se în pustie şi văzându-1 dumnezeiescul Paisie, nu voia să-1 primească nicidecum, nici chiar să-1 vadă, nici a se apropia de dânsul să vorbească, ci se întorcea de la el. Ucenicul, văzând pe bătrânul său că se întoarce de la el, s-a întristat foarte mult şi se întreba care e pricina. De aceea, căzând la picioarele lui, i-a zis: «Părinte, pentru ce te întorci de la mine, ticălosul, şi nu voieşti să mă vezi şi te îngreţoşezi ca de o urâciune? Acest lucru nu mi l-ai mai făcut niciodată!» Bătrânul i-a zis: «O, omule, cine eşti tu că nu te cunosc?» Ucenicul i-a răspuns: «Cum părinte, dar ce lucru neobişnuit ai văzut la mine că nu mă cunoşti? Oare nu sunt eu ucenicul tău?» Bătrânul i-a zis: «Ucenicul meu era creştin adevărat; dar tu

[1] Cum a fost, de exemplu, salvarea Mitropolitului Nicolae Bălan de a fi arestat de comunişti. Această faptă a fost pentru rabin „o chestiune de onoare şi de conştiinţă de a face totul pentru a-1 ajuta să depăşească situaţia dificilă în care se afla" deoarece mitropolitul, la rândul lui, cu câţiva ani înainte, intervenise la cererea rabinului şi împiedicase deportarea evreilor din sudul Transilvaniei (Al. Safran, *op.cit.,* p. 218).

nu eşti acela! Dacă eşti ucenicul meu, apoi de la tine a fugit Botezul şi semnele creştinilor! Spune-mi ce ți s-a întâmplat şi ce ai pătimit pe drum?» El a răspuns: «N-am pățit nimic!» Bătrânul i-a zis: «Fiule, du-te departe de la mine, că nu sufăr a auzi vorbe din gura omului care s-a lepădat de Hristos! Dacă ai fi fost tu ucenicul meu, ai fi fost cum erai mai întâi». Atunci, el a suspinat adânc şi, vărsând lacrimi care porneau pe bătrân spre milostivire, a zis: «Eu însumi sunt ucenicul tău, iar nu altul, şi nu cunosc nicidecum greşeala făcută şi nici că am făcut vreun rău.» Marele Paisie i-a zis: «Cu cine ai vorbit când te-ai dus pe drum?» Acela i-a răspuns: «Cu un evreu.» «Ce ți-a zis el şi ce i-ai răspuns tu?» «Nu mi-a spus altceva decât aceasta, că nu este Hristos acela la care ne închinăm noi creştinii, ci un altul care are să vină. Eu i-am răspuns: Poate aşa este cum zici ta». Bătrânul a zis către dânsul: «Ticălosule, dar ce este mai rău şi mai urât decât aceasta care ai zis? Cu aceasta te-ai lepădat de Hristos şi te-ai dezbrăcat de Sfântul Botez. Deci, du-te şi te pocăieşte cum voieşti, căci cu mine nu ai parte, deoarece numele tău s-a scris împreună cu aceia care s-au lepădat de Hristos şi te vei munci împreună cu dânşii!» Ucenicul, auzind acestea, a suspinat din adâncul inimii şi se tânguia şi striga, zicând: «Miluieşte-mă, părinte, pe mine, cel rău căzut, că nu ştiu ce să mai fac! Din neluarea mea aminte, am lepădat dumnezeiescul Botez şi m-am făcut bucurie diavolilor; însă alerg către tine, după Dumnezeu, nu mă trece cu vederea pe mine ticălosul!» Ucenicul rugându-se în acest chip, cu lacrimi mai mult decât cu cuvinte, a pornit pe bătrân spre milostivire. Deci i-a zis: «Fiule, îngăduieşte puțin să rog îndurările şi mila lui Dumnezeu Iubitorul de oameni pentru tine». Zicând aceasta, ruga fierbinte pe Dumnezeu şi cerea iertare pentru ucenicul său. Iar Dumnezeu n-a zăbovit, ci a iertat îndată păcatul ucenicului şi l-a învrednicit iarăşi de darul Sfântului Botez, pentru că dumnezeiescul Paisie a văzut Duhul cel Sfânt intrând ca un porumbel în gura ucenicului; iar duhul cel de hulă a ieşit ca un fum, risipindu-se în văzduh. Astfel s-a adeverit pe deplin că marele Paisie şi-a primit cererea sa şi, întorcându-se, a zis ucenicului lui: «O, fiule, slăveşte pe Dumnezeu şi mulțumeşte-I împreună cu mine, că a ieşit din tine duhul cel necurat al hulei şi în locul lui a intrat Duhul Sfânt şi ți-a dat iar darul Botezului. Deci ia aminte să nu cazi şi altădată în cursele păgânătății din neluare-aminte şi din lenevirea ta, nici să dai sufletul tău să ardă în focul muncii pentru vreun alt păcat». Astfel a îndreptat pe ucenic"[1]. Iată cât de puțin i-a trebuit acestui creştin şi Duhul Sfânt a plecat de la el. Este un exemplu zguduitor despre cât de bine întăriți şi cunoscători trebuie să devenim în credință şi să nu ne lăsăm păcăliți de capcanele filozofiilor acestei lumi care ne îndepărtează de Tatăl nostru cel ceresc: *„JDacă cineva vine la voi şi nu aduce învățătura aceasta, să nu-lprimiți în casă şi să nu-i ziceți: Bun venit! Căci cel ce-i zice: Bun venit! se face părtaş la faptele lui cele rele" (II Ioan* 10-11). Aceste întâmplări şi cuvinte ale sfinților ne dau un indiciu, nouă, celor de azi, despre cât de important este să trăim întru adevăr şi nu în minciună, acum când din ce în ce mai greu (datorită dorinței fireşti de a fi în pace şi bunăvoire cu societatea) putem pune în discuție relativismul atât de răspândit în jurul nostru.

[1] *Viețile Sfinților,* Iunie, ziua 19, Ed. Episcopiei Romanului, 1997, p. 331-332.

Noul concept de *ecumenism,* ca şi cel de *toleranţă,* sunt nişte invenţii apusene, non-ortodoxe, care nu ar fi trebuit să intre în vocabularul ortodox. Altor religii şi confesiuni poate că le este necesar ecumenismul şi toleranţa pentru a ajunge la o abordare cât de cât decentă a celor de altă credinţă, dar Ortodoxia nu are nevoie de aceste noi concepte pentru a afla cum să se poarte cu non-ortodocşii. Ea nu are nevoie nici de vreo mişcare ecumenică, care să-i spună cum să relaţioneze cu celelalte confesiuni, nici de vreun Ordin masonic, pentru a învăţa toleranţa faţă de alte religii. Ea are, ca Trup al Domnului nostru Iisus Hristos, toată înţelepciunea Dumnezeiască la dispoziţie şi ştie prea bine ce atitudine să aibă faţă de orice om, faptă sau lucru. De aceea ea nu va face niciodată *ecumenism,* ci întotdeauna *misiune,* chiar dacă aceasta poate lua uneori forma unor întâlniri (nu rugăciuni) cu cei de alte credinţe. Aceasta şi numai aceasta este menirea Ei, de la care nimeni şi nimic nu trebuie să o deturneze.

Noua toleranţă cere multe Bisericii! Ea cere hirotonirea homosexualilor şi a femeilor, cere binecuvântarea căsătoriilor împotriva firii, cere căsătorii mixte[1], cere pogoraminte din ce în ce mai mari la primirea în Biserica Ortodoxă a celor de alte credinţe, cere ca oamenilor cu păreri total opuse celor creştine să nu li refuze dreptul de a se numi creştini. Mai cere şi renunţarea la botezul copiilor pe motiv că trebuie să-şi aleagă singuri religia, la o vârstă mai mare. Dar noi nu trebuie să luăm aminte la ispitirile acestea, ci să ne conştientizăm dreptul şi obligaţia de a ne păstra identitatea. Nimeni din afara Bisericii nu are dreptul să spună pe cine trebuie să considere Biserica eretic şi pe cine nu, cui să dea Sfânta împărtăşanie şi cui nu. Dacă de ex. un economist de la o bancă, se apucă, în loc de slujba sa, să cioplească în lemn, nu va fi el dat afară? La fel şi în Biserică: dacă cineva nu crede cele ale Bisericii, nu are de ce să rămână în ea. Despre aceasta vorbeşte Sfântul Pavel când spune: *„V-am scris în epistolă să nu vă amestecaţi cu desfrânaţii; dar nu am spus, desigur, despre desfrânaţii acestei lumi, sau despre lacomi, sau despre răpitori, sau despre închinători la idoli, căci altfel ar trebui să ieşiţi din lume. Dar eu v-am scris acum să nu vă amestecaţi cu vreunul, care,* ***numindu-se frate,*** *va fi desfrânat, sau lacom, sau închinător la idoli, sa ocărâtor, sau beţiv, sau răpitor. Cu unul ca acesta nici* ***să*** *nu şedeţi la masă. Căci ce am eu ca să-i judec pe cei din afară? Insă pe cei dinăuntru, oare, nu-i judecaţi voi? Iar pe cei din afară îi va judeca Dumnezeu. Scoateţi afară dintre voi pe cel rău" (I Cor.* 5, 9-13). Este clară aici toleranţa faţă de cei „din afară" - necreştinii - şi dreptul de a exclude din comunitate[2] pe cei care nu vor

[1] în legătură cu aceste căsătorii, iată ce se spune despre însuşi regele Solomon, care era vestit prin înţelepciunea sa: *‚fa timpul bătrâneţii lui Solomon, femeile lui i-au întors inima spre alţi dumnezei şi inima lui nu i-a mai fost întreagă la Domnul Dumnezeu său, ca inima lui David, tatăl său. Şi a început Solomon să slujească Astartei, zeiţa Sidonienilor, şi lui Moloh, idolul Amoniţilor". A* zidit temple pentru aceşti idoli şi *‚^-a mâniat Domnul pe Solomon ... pentru că îi poruncise anume pentru aceasta, ca el să nu umble după alţi dumnezei".* Iar pedeapsa nu a fost mică: *„Voi rupe regatul tău din mâna ta şi-l voi da slujitorului tău" III Regi* 11. Urmând acest model binecuvântat de gândire, în legislaţia imperiului roman din secolul IV „căsătoriile mixte erau asimilate cu adulterul" (A. BOUCHE-LECLERCQ, *L'intolerance religieuse et lapolitique,* Flammarion, Paris, 1917, p. 337).

[2] Acest drept există şi în francmasonerie şi există multiple cauze pentru care un mason poate fi radiat sau chiar „ars între coloane". Aceştia au şi Juriu, Tribunal masonic şi Curtea

să asculte de poruncile lui Dumnezeu. Ce ar fi rămas din credința cea adevărată a poporului ales de Dumnezeu să o păstreze, dacă profeții Vechiului Testament ar fi fost „toleranți" cu idolii, spre care se îndrepta câteodată poporul? Sau dacă ar fi îngăduit căsătoriile mixte cu păgânii vremii? *fereşte-te să intri în legătură cu locuitorii țării aceleia, în care ai să intri, ca să nu fie ei o cursă între voi... Tu nu trebuie să te închini la alt dumnezeu, fără numai Domnului Dumnezeu... Nu cumva să intri în legătură cu locuitorii țării aceleia, pentru că ei, urmând după dumnezeii lor şi aducând jertfe dumnezeilor lor,* ***te vor pofti şi pe tine*** *să* ***guşti din jertfa lor.*** *Şi vei lua fetele lor de soții şi fetele tale le vei mărita după feciorii lor; şi vor merge fetele tale după dumnezeii lor şi fiii tăi vor merge după dumnezeii lor" {Ieşirea* 34, 12-16)'.

„Condamnarea ereticilor nu este consecința intoleranței, ci măsura absolut necesară şi iubitoare de oameni pe care Biserica o ia pentru a putea asigura posibilitatea mântuirii şi îndumnezeirii omului", spunea Comunitatea Sfântului Munte Athos[2].

Biserica este o comunitate care nu trebuie să fie infiltrată de cei care doresc ca toate religiile să fie „o apă şi un pământ". Şi chiar dacă păstrarea identității, prin respectarea poruncilor lui Dumnezeu, ne va duce la excludere şi marginalizare din partea societății, suntem obişnuiți: catacomba ne este veche prietenă de la începutul creştinismului şi până în timpul prigoanei comuniste a secolului trecut. Pentru creştin principiile au fost stabilite de la început şi nu avem nici o scuză dacă nu urmăm cuvântul apostolului Pavel: *‚JVu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioşi, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtăşire are lumina cu întunericul? Şi ce învoire este între Hristos şi Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Sau ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu şi idoli? Căci noi suntem templu al Dumnezeului celui viu, precum a zis: «Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor şi ei vor fi poporul meu». De aceea: «Ieşiți din mijlocul lor şi vă osebiți, zice Domnul, şi de ce este necurat să nu vă atingeți şi Eu vă voi primi pe voi. Şi voi fi vouă tată, şi veți fi Mie fii şi fiice», zice Domnul Atoțiitorul" (II Cor.* 6, 14-18).

Din nefericire, şi noi, cei din Biserica Domnului Iisus Hristos, am început să ne lepădăm de predania Sfinților Apostoli şi a Sfinților Părinți. Aceasta credem că se întâmplă datorită influenței puternice a duhului lumesc, despre care Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan ne spune să ne ferim:

‚Jubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoşi au ieşit în lume" (I Ioan 4, 1).

Superioară de Justiție.

[1] Cât de actuale sunt aceste milostive avertizări ale Domnului, atât în ceea ce priveşte intrarea în Uniunea Europeană, cât şi în privința căsătoriilor cu necreştinii. M. Eliade spunea, dând exemplu o colonie de iudei din insula Elephantine, care ajunsese la sincretism religios: „Probabil că aşa ar fi evoluat viața religioasă şi în Israel şi Iudeea, dacă n-ar fi fost templul din Ierusalim şi Profeții" *(Jurnal 1970-1985,* p. 244) şi aşa va „evolua" şi viața creştinească dacă nu *„ținem predaniile" (I Cor.* 11, 2) de la Sfinții Apostoli.

[2] In documentul „Planul de «curățire» a textelor liturgice ale Bisericii", aflat în volumul *Sunt anticalcedonienii ortodocşi?,* trad. de Ieroschim. Ştefan Nuțescu, Ed. Evanghelismos, Buc, 2007, p. 155

Concluzia este următoarea: *„cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire'" (Rom.* 10, 10). De aceea, dacă e nevoie, creştinul trebuie să-şi dea viața pentru aproapele său, fie el mason, evreu, musulman, creştin, sărac sau bogat, dar în acelaşi timp, să nu se clintească *„nici o iotă, sau o cirtă" (Mt.* 5, 18) de la mărturisirea integrală a adevărului, adică a învățăturii de credință creştin-ortodoxă, aşa cum au făcut toți sfinții Bisericii[1]. Astăzi „cei care propovăduiesc exclusivismul o fac de multe ori, în numele adevărului, iar cei care susțin apropierea sunt de partea iubirii"[2]. Dar Domnul Iisus Hristos ne-a arătat calea prin care putem împăca şi adevărul şi iubirea, atunci când ne-a învățat prin apostolul Său: *„Ținând adevărul în iubire[3], să creştem întru toate pentru El, Care este capul - Hristos" (Ef.* 4, 15).

[1] „Și a spus «o iotă, o cirtă, o parte de va schimba, acela mic se va chema», adică nu se va mântui - zice şi Sfântul Ioan Gură de Aur". Arhim. ARSENIE PAPACIOC, *Singur Ortodoxia,* Constanța, 2005, p. 68.

[2] S.D. GAEDE, *op. cit.,* p. 70.

[3] „Adevărul şi iubirea sunt identice. Această propoziție - dacă este înțeleasă în întregul ei - este cea mai sigură garanție a toleranței", spunea actualul papă. Joseph RATZINGER, *Truth And Tolerance: Christian Belief And World Religions,* translated by Henry Taylor, Ignatius Press, San Francisco, 2004, p. 231.

10. Râvna sufletească şi râvna duhovnicescă

„ Trebuie să fim osârduitori şi fermi în Ortodoxia noastră fără a fi fanatici"[1]

„Doctorule şi învăţătorule, Părinte, tămăduieşte patimile sufletelor şi trupurilor noastre şi ne învaţă cum să ne păzim de smintelile ereticilor care şi azi hulesc Biserica. Iar tu, prin învăţătura ta, să-i întorci la dreptmăritoarea credinţă, ca unindu-ne prin dragoste, să te lăudăm pe tine aşa: Bucură-te Ioane Gură de Aur, prealuminate învăţător a toată lumea "[2].

Fiindcă am vorbit despre mişcarea ecumenică, am putea spune câteva cuvinte acum şi despre ceea ce s-ar putea numi „anti-ecumenismul greşit". O bună descriere a acestuia a făcut ieromonahul Damaschin în cartea ce relatează viaţa Fericitului Părinte Serafim Rose, în capitolul cu titlul *Supercorectitudinea*[3]. De asemenea, pentru a ne izbăvi de această boală a sufletului, de folos este a se citi şi cartea Arhim. Epifanie Teodoropulos, *Cele două extreme: Ecumenismul şi stilismul*[4], şi mai ales cuvântul „Despre râvna sufletească şi cea duhovnicească" al Sfântului Ignatie Briancianinov[5]. Acum am vrea doar să adăugăm câteva gânduri pentru a explica în ce constă această nouă ispită.

Sfântul Vasile cel Mare a scris multe pagini analizând care este mustrarea cea corectă, ştiind că este necesară şi aceasta câteodată, dar şi că trebuie făcută cu mult, mult discernământ şi iubire de oameni. într-un loc sfântul pune următoarea întrebare: „Din ce roade se cuvine să se probeze cel care mustră *cu milă*

[1] Părintele SERAFIM ROSE în *Letters from Father Seraphim,* Nikodemos Orthodox Publication Society, New York, 2001, p. 168.

[2] PĂRINTELE PAISIE OLARU, *Icosul al 5-lea din Acatistul Sfântului Ioan Gură de Aur, mAcatistier,* alcătuit de Arhim. Cleopa Ilie şi Ieroschim. Paisie Olam, Ed. Pelerinul, Iaşi, 1996, p. 253.

[3] Ierom. DAMASCHIN, *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose,* p. 456.

[4] Ed. Evanghelismos, 2006.

[5] Cuvânt aflat în trei traduceri ale scrierile Sfântului Ignatie: *Fărămiturile ospăţului* (Alba Iulia, 1996), *Despre înşelare* (Ed. Anestis, 2005) şi *Ofrandă monahismului contemporan* (Fundaţia Dosoftei, Buc, 2002).

pe fratele care greşeşte?" Şi răspunde: „Mai întâi din cele cu totul deosebite ale compasiunii, după cele spuse de către Apostol că: *«de suferă un mădular, împreună toate mădularele suferă»;* şi că *«cine se sminteşte şi eu să nu ard?»* şi apoi, dacă pentru tot păcatul de asemenea se zdrobeşte, şi pentru toţi cei care greşesc, şi pentru cei care-i greşesc lui şi pentru cei care greşesc altuia, de asemenea, se mâhneşte şi plânge, şi, când mustră, să nu strice chipul cel dat de Domnul" *(Regulile mici, 182).*

0 altă mărturie despre delicateţea de care trebuie să dea dovadă creştinul aflăm la Sfântul Ioan Scărarul: „De voieşti să scoţi ţandăra din ochiul altuia, să nu o scoţi pe aceasta cu o bârnă, ci cu o pensă. Bârna este cuvântul greu sau purtările urâte. Iar pensa este învăţătura blândă şi mustrarea îndelung răbdătoare. «Mustră, zice, ceartă, mângâie» *(II Tim.* 4, 2). Dar nu şi lovi" *(Scara Raiului,* Treapta VIII).

Boala noastră constă în faptul că mulţi dintre cei ce combatem ecumenismul (sau alte devieri de la adevăr), o facem dintr-o râvnă trupească sau sufletească. De multe ori, sub masca aşa-zisei râvne pentru adevăr şi nedespătimiţi fiind, ajungem să-i urâm pe cei care nu mărturisesc credinţa ortodoxă. Dar cel care urăşte pe cel căzut în păcat (fie el erezie sau alt păcat), putem spune că este la fel de vinovat ca şi acela, căci un creştin sănătos întotdeauna va avea milă de fratele său, care e chipul lui Dumnezeu, şi va încerca cu multă dragoste şi înţelepciune să lucreze pentru mântuirea lui. Cel care are certitudinea trăirii întru Adevăr, nu va fi niciodată iritat, enervat sau clătinat de necredinţa sau greşita învăţătură a altora. El, fiind neclintit în credinţa sa, va avea ca rod al harului, compătimirea şi blândeţea faţă de cei care încă nu au ajuns la cunoaşterea adevărului. Spune Sfântul Vasile cel Mare că cel blând este „cel neclătinat în toate judecăţile ce se fac cu sârguinţă spre buna plăcere a lui Dumnezeu" *(Regulile mici,* 191).

La concluzii asemănătoare a ajuns şi un celebru filozof al zilelor noastre care spunea într-un articol despre toleranţă: „Sunt oare teroriştii fundamentalişti, fie ei creştini sau musulmani, cu adevărat fundamentalişti? Există o trăsătură care îi distinge în mod limpede pe toţi fundamentaliştii autentici, de la budiştii tibetani până la amişii din SUA: absenţa resentimentelor şi a invidiei, adânca indiferenţă faţă de felul de viaţă al necredincioşilor [la creştini e mila faţă de ei, *n.n.].* Fiindcă aceştia cred cu adevărat că şi-au găsit calea către Adevăr, de ce s-ar simţi ameninţaţi de necredincioşi, sau de ce i-ar invidia? Când un budist întâlneşte un hedonist occidental nici prin gând nu-i trece să-1 condamne; el doar observă cum căutarea fericirii de către hedonist îi este dăunătoare. Aşadar există un contrast foarte mare faţă de teroriştii pseudo-fundamentalişi care sunt extrem de deranjaţi, intrigaţi şi fascinaţi de viaţa păcătoasă a necredincioşilor - se poate chiar simţi cum, luptând împotriva *celuilalt* păcătos (the sinful other), ei de fapt luptă împotriva propriei ispite. Un aşa-numit 'fundamentalist' creştin sau musulman este o ruşine pentru adevăratul fundamentalism"[1].

Omul care se enervează când vede împotrivirea celui de altă credinţă, dă dovadă de nematurizare duhovnicească, de nesiguranţă în credinţa sa. Sfântul Isaac Şirul ne arată că **„începutul înţelepciunii celei după Dumnezeu este li-**

[1] Slavoj ZIZEK, *The antinomies of tolerant reason,* la www.lacan.com/zizantinomies.htm.

niştea şi blândeţea; ele sunt pecetea unui suflet mare şi puternic, care gândeşte sănătos şi este în stare să poarte slăbiciunile oamenilor"[1].

Creştinismul nu înseamnă doar dreapta-credinţă, ci şi dreapta viețuire: „o persoană ortodoxă este aceea care mărturiseşte adevărata credinţă şi care *trăieşte* în conformitate cu ea"[2]. După cum am mai arătat, râvna sufletească este o râvnă care nu are drept temelie poruncile Domnului, ascultarea de duhovnic şi despătimirea, ci este glasul firii căzute, pătimaşe. Este o râvnă lumească, adică se manifestă cu aceleaşi caracteristici ca la orice om sufletesc[3]. Dacă omul lumesc îi vorbeşte de rău, să zicem, pe conducătorii țării, noi ne vorbim de rău ierarhii Bisericii. Este acelaşi lucru, numai că s-a schimbat obiectul urii noastre. Şi după cum spunea un monah, suntem în aceeaşi horă „încinsă" de diavol: pe unii ne amăgeşte cu compromisurile de la dreapta credinţă şi pe alții cu ura împotriva celor care le fac sau cu clevetirea lor şi astfel, toţi ne facem păcate. Acest lucru îl constata şi un celebru scriitor israelian, Amos Oz, în lucrarea sa *Cum să lecuieşti un fanatic:* „Aveţi mare grijă, fanatismul se ia foarte uşor, mai uşor ca orice virus. E uşor să vă infectaţi de fanatism chiar şi când încercaţi să-l înfrângeţi sau să-i ţineţi piept. E de-ajuns să citiţi un ziar sau să vă uitaţi la ştirile de la televizor ca să vedeţi cât de uşor devin oamenii fanatici ai antifanatismului, antifundamentalişti habotnici, cruciaţi antijihad"[4]. Această constatare psihologică despre o boală gravă a omului ce nu şi-a tămăduit încă puterile sufleteşti este adevărată atât în cazul fanatismului anti-eretic, cât şi în cazul „războinicilor" pro-toleranţă, care uneori dau dovadă de o intolerabilă intoleranţă faţă de cei intoleranţi.

Pe scurt, mustram şi certăm şi nicăieri **nu se vede dragostea** faţă de cel mustrat sau dorinţa de îndreptare a lui. Aproape că nici n-am vrea să se îndrepte, căci astfel nu am mai avea un *vrăjmaş* pe care să-l clevetim şi astfel să ne hrănim părerea de sine şi să ne lăudăm înaintea celorlalţi. Dar ne întrebăm: dacă mâine se vor întoarce toţi la Ortodoxie şi la viaţă sfântă, ce ar mai rămâne din creştinismul nostru? Sunt eu oare concentrat mai mult pe plângerea păcatelor mele şi spre dobândirea virtuţilor şi a smereniei, sau creştinismul meu constă în a afla cât de răi sunt alții? Când vorbesc împotriva unuia şi a altuia, o fac cu durere şi dragoste sau ca un clevetitor şi din slavă deşartă pentru a creşte în ochii celorlalţi? Dacă nu fac aşa, atunci unde este asemănarea mea cu Cel *„ce voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim.* 2, 4) şi care *‚face să răsară soarele şi peste cei răi şi peste cei buni" (Mt. 5,* 45). Starea noastră sufletească atunci când vedem fapte necuviincioase ar trebui să fie una de împreună-pătimire cu cel bolnav, de rugăciune smerită

[1] La SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Fărâmiturile ospăţului,* trad. de Arhiepiscopul Andrei Andreicuţ, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1996, p. 159.

fraţilor, de va cădea un om în vreo greşeală, voi cei duhovniceşti îndreptaţi-l pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită " (Gal. 6, 1).

[2] SFÂNTUL IOAN MAXIMOVICI, *Ne numim creştini!*

[3] Despre care ştim: *„Omul sufletesc nu primeşte cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie şi nu poate să le înţeleagă, fiindcă ele se judecă duhovniceşte" (I Cor. 2,* 14).

[4] Amos Oz, *Cum să lecuieşti un fanatic,* trad. de Dana Ligia Ilin, Ed. Humanitas, Buc, 2007, p. 33.

pentru el şi cu gândul că acela, când se va întoarce şi se va pocăi, mă va întrece pe mine cu mult în râvnă şi peste câţiva ani îi voi săruta sfintele moaşte, căindu-mă că l-am vorbit de rău! Deşi nu sunt acelaşi lucru erezia şi păcatul, totuşi în ambele cazuri se poate cădea într-o extremă a urii. Iată cât de frumos descrie Sfântul Nectarie, Făcătorul de minuni, chipul celui ce are râvnă întru cunoştinţă, însuşirile acestuia sunt: „iubirea fierbinte pentru Dumnezeu şi pentru aproapele său, blândeţea, îngăduinţa faţă de slujitorii şi închinătorii altui dumnezeu, binefacerea şi bună-purtarea"[1]. Iar un scriitor filocalic spunea la rândul său că „fără smerită cugetare adevărul este orb. De aceea se foloseşte de împotrivire, ca de-o călăuză, pentru a se rezema în ea când se osteneşte pentru ceva, dar nu află decât întăritura tinerii de minte a răului"[2].

In hora fanatismului intră toţi cei pătimaşi, indiferent în numele cărei credinţe urăsc pe cei diferiţi. Comuniştii torturau în numele ateismului lor, iudeii răstigneau în numele legii lor, catolicii ardeau în numele „învăţăturii" lor, iar unii ortodocşi urăsc sub chipul râvnei pentru credinţă. Dar Cineva ne-a învăţat *„o cale care le întrece pe toate[1]" (I Cor.* 12, 31). Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, ne-a adus singura învăţătură cu adevărat vrednică de a purta numele de dumnezeiască, aceea a iubirii vrăjmaşilor. Domnul Iisus Hristos a spus STOP legii celei vechi a firii căzute, care zicea „dinte pentru dinte" şi ne-a dat poruncă nouă să oprim la noi răul, să nu-1 răspândim răspunzând la rău tot cu rău: *,^4ţi auzit că s-a zis: «Ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte». Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviţi celui rău; iar cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt" (Mt.* 5, 38). în duhul acestui cuvânt dumnezeiesc şi Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc să ne purtăm ca un „burete" faţă de ocări şi clevetiri. Să le absorbim în noi şi să nu le dăm drumul mai departe, ci să le evaporăm cu căldura iubirii vrăjmaşilor şi a dorului pentru mântuirea celui căzut. „într-o zi, mă plimbam cu cineva care ura evreii. L-am întrebat: «De ce?». A răspuns: «Pentru că sunt Antihrişti». Şi i-am spus: «Tu, un creştin, eşti plin de atâta ură? N-ai ajuns ucenic al Domnului nostru care a zis: Iartă-i că nu ştiu ce fac? Cum poţi să iei dreptatea în mâinile tale? Putem urî faptul în sine, dar nu pe cei ce l-au făcut!» Pentru că în momentul în care ai ură pentru cineva în inima ta, toată pacea ta cu Dumnezeu este pierdută. El nu mai poate sălăşlui întru tine"[3]. La păcatele celorlalţi, creştinii răspund cu de Dumnezeu inspirate fapte. Când comuniştii îi schingiuiau în închisorile de la Piteşti, Petre Ţuţea şi ceilalţi creştini de acolo au postit cu post negru şi astfel a luat sfârşit *Fenomenul Piteşti.* Când elevii Sfântului Nectarie păcătuiau, Sfântul se pedepsea pe sine cu post pentru îndreptarea lor.

Şi aşa ura din zilele noastre creşte din ce în ce mai mult, după profeţia Domnului care a spus că *„din pricina înmulţirii fărădelegii, iubirea multora se va răci" (Matei* 24, 12), aşa încât cu atât mai mult trebuie să luptăm spre spori-

[1] Monahul TEOCLIT DIONISIATUL, *Sfântul Nectarie de Eghina - Făcătorul de minuni,* trad. de Zenaida Anamaria Luca, Ed. Sofia, Buc., 2003, p. 215.

[2] ILIE ECDICUL, cap. 46 din „Culegere din sentinţele înţelepţilor" în *Filocalia* voi. 4, trad. de Pr. D. Stăniloae, Ed. Harisma, Buc, 1994, p. 309.

[3] Maica GAVMLIA, *The Ascetic of Love,* translated by Helen Anthony, Series *Talanto,* Athens, 2000, p. 175.

rea dragostei din inimile noastre şi să o răspândim cât mai mult în lumea ce are nevoie mai mult ca oricând de ea.

Această cale antinomică şi dumnezeiască, a iubirii celor ce ne prigonesc şi a jertfirii pentru cei ce păcătuiesc, şi-a arătat roadele în mii şi mii de cazuri de prigonitori deveniţi mieluşei în faţa uriaşei iubiri, rod al harului dumnezeiesc, izvorâtă din sfinţii ce au ştiut să poarte greşelile fraţilor lor: *,JEl a luat asupră-Şi durerile noastre şi cu suferinţele noastre S-a împovărat. ... El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat. ... Că El a purtat fărădelegile multora şi pentru cei păcătoşi Şi-a dat viaţa" (Isaia* 53).

0 situaţie asemănătoare celei din zilele noastre a existat şi în vremea Sfântului Patriarh Fotie al Constantinopolului. Deşi acesta este mai mult cunoscut prin atitudinea sa fermă în apărarea dreptei credinţe apostolice, nu mai puţin important de subliniat este discernământul său duhovnicesc de care a dat dovadă în ce priveşte primirea iconoclaştilor înapoi în Biserică. Iată cum descrie Fericitul Părinte Justin Popovici situaţia de atunci: „Lupta cu erezia iconoclastă nu a dus numai la căderea multora, dar a şi dat prilej unor laici, monahi şi preoţi, să dea naştere unor discuţii şi să împrăştie confuzie şi dezordine în viaţa bisericească. Sub pretextul luptei împotriva ereziei, aceşti oameni au continuat să necăjească Biserica chiar şi după ce furtuna trecuse. Datorită stricteţei exagerate a unora şi laxismului extrem al altora, au început să apară divizări între grupuri ce deveneau străine unul de altul, cauzând multă tulburare. Cei care creeau divizare erau zeloţii stricţi care aveau obiecţii faţă de felul în care erau reprimiţi în Biserică iconoclaştii. în cadrul acestui grup se aflau călugări extrem de stricţi care acţionau în mod intenţionat necumpătat şi refuzau ascultarea faţă de episcopii lor. Din această pricină, Sinodul I-II din 861 a adoptat 17 canoane al căror scop era să împace pe toţi cei care căzuseră, în acord cu vechea ordine canonică, în timpul Patriarhului Metodie (843-847), iconoclaştii care se pocăiau erau primiţi cu dragoste înapoi în sânul Bisericii. Totuşi, unii monahi stricţi, acuzau pe Sfântul Metodie pentru toleranţa (îngăduinţa sa) şi chiar au rupt comuniunea cu el. După cum spunea şi Sfântul Fotie: «Erau certuri şi diferenţe între toţi, unii cu ceilalţi, şi toţi tindeau să rupă comuniunea cu ceilalţi»"[1]. Dacă citim scrierile acestui Sfânt vom observa echilibrul desăvârşit pe care îl realiza între intolerarea ereziei şi lupta asiduă pentru păstrarea unităţii creştinilor. Acest echilibru, prezent în Sfânta Biserică Ortodoxă nu este decât rodul harului Duhului Sfânt prezent aici şi care, prin coroana virtuţilor - dreapta socoteală, luminează pe ierarhi, monahi şi laici pe calea cea strâmtă între fanatism şi relativism.

Cu mult discernământ descrie Părintele Serafim Rose această stare: „«Stricteţea» lor îi sileşte să se implice aşa de tare în politica bisericească încât problemele duhovniceşti devin cu totul secundare. în ce mă priveşte, ştiu că dacă ar trebui să mă aşez şi să mă gândesc ce nuanţă de «zelotism» este cea «corectă» astăzi, mi-aş pierde întreaga pace a minţii şi mi-aş pune mereu problema ruperii comuniunii, a felului cum li se va părea acest lucru altora, a «ce vor cre-

[1] „The Life of Saint Photios", translated by Ronald Wertz, în voi. *On the mistagogy of the Holy Spirit,* Studion Publishers, 1983, p. 38.

de grecii» (şi *care* greci?) şi «ce va crede mitropolitul?». Şi nu aş mai avea timp sau înclinare să primesc insuflarea pustiei, a Sfinţilor Părinţi şi a minunaţilor sfinţi din vechime şi din vremurile moderne care au trăit într-o lume mai înaltă, în vremea noastră mai ales, nu este cu putinţă să fii *cu totul* detaşat de asemenea probleme, dar să nu punem carul înaintea boilor, (subl. n.) [...] Noi, cei care dorim să rămânem în adevărata tradiţie a Ortodoxiei, trebuie să ne arătăm osârduitori şi fermi în credinţa noastră **fără a fi fanatici** (subl. n.) şi fără a îndrăzni să-i învăţăm pe episcopii noştri ce trebuie să facă[1]. Şi, mai presus de orice, trebuie să ne străduim să păstrăm mireasma Ortodoxiei, fiind măcar puţin mai nelumeşti, desprinşi de toate grijile şi politicile, chiar şi ale Bisericii, hrănindu-ne cu hrana cea de dincolo de lume pe care Biserica ne-o dă atât de îmbelşugat"[2].

Considerăm că această atitudine de falsă râvnă pentru Ortodoxie este cauzată de „mentalitatea stilistă" care a existat de la început pe lângă Biserică. „Neîndoielnic, au existat în fiecare perioadă din istoria Bisericii grupări rigoriste care au rupt comuniunea cu alte Biserici pentru chestiuni secundare. Dar, aşa cum arăta istoricul Socrate, asemenea oameni sunt obişnuiţi să se divizeze tot timpul între ei şi să creeze fără încetare noi biserici, **dovedind astfel că la ei spiritul partizan depăşeşte iubirea pentru unitatea Bisericii"[3].** Chiar dacă Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că „dacă preotul are o credinţă stricată, chiar înger din cer de ar fi, tu nu te supune"[4], totuşi, şi această poruncă trebuie aplicată cu multă sfătuire şi discernământ.

Despre aceştia ne avertiza şi Sfântul Apostol Iuda: ***aceştia*** *sunt* ***cei*** *ce fac dezbinări, oameni sufleteşti* [I|/UX^L^°L]> *c a r e n u a u Duhul"* (v. 19)

Să vedem acum ce spune Pidalionul, carte de căpătâi a Ortodoxiei, despre lupta de a păstra cât de mult posibil unitatea Bisericii. în comentariul la canonul 31 Apostolic se spune: „Zice însă Dumnezeiescul Hrisostom *(Omilia 11 către Efeseni),* că a zis un om Sfânt, că **nici sângele muceniciei nu poate spăla păcatul despărţirii Bisericii.** Şi a dezbina cineva Biserica este rău la fel de cumplit ca a cădea în erezie. Scrie însuşi Dionisie al Alexandriei mărturisitorul, în epistola către Navat Episcopul, că se cuvine a pătimi cineva orice rău ar fi numai să nu dezbine Biserica; şi că este mai slăvită mucenicie, ce ar suferi cineva pentru a nu dezbina Biserica, decât mucenicia ce ar răbda-o pentru a nu sluji idolilor. Fiindcă în mucenicia cea pentru a nu sluji idolilor, mărturiseşte pentru folosul sufletului său, iar întru cea pentru a nu dezbina Biserica mărturiseşte pentru folosul şi unirea a toată Biserica"[5].

[1] Despre respectarea acestei minunate ierarhii a lucrurilor, aducătoare de tot binele, s-a zis: „Rânduiala ţine şi pe cele cereşti, şi pe cele pământeşti, după Teologul Grigorie. Deci se cuvine buna rânduiala pretutindeni a se păzi ca una ce ţine şi păzeşte toate, iar mai ales între cei bisericeşti, care sunt datori a cunoaşte fiecare măsurile sale şi hotărârile rânduielii sale a nu le trece". *Pidalion,* Ed. Credinţa Strămoşească, 2004, p. 65.

[2] Ierom. DAMASCHIN, *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose,* p. 466.

[3] PLACIDE DESEILLE, *op.cit.,* p. 258.

[4] Omilia II din *Tălcuiri la Epistola a doua către Timotei,* Ed. Nemira, Buc, 2005, p. 26.

[5] *Pidalion,* nota 64, p. 66. Am comparat citatul cu cel din ediţia *Omiliilor către Efeseni* în limba engleză editată de Philip Schaff. Aici sfântul mai spune: „Nimic nu provoacă aşa de mult

Solidaritatea întru clevetire este un păcat în care cădem prea uşor. Să zicem că sunt câţiva oameni dezbinaţi. Dacă le dai un obiect comun de ură imediat se solidarizează. De ce se cade atât de uşor în acest păcat? Pentru că este o cale foarte simplă de a creşte în ochii altora şi ai noştri. Este vorba de subţirele şi nebăgatul în seamă păcat al slavei deşarte, prin care noi, dacă clevetim pe cineva că e rău, dintr-o dată noi ne vedem mai buni şi îl facem şi pe cel care ne ascultă să se solidarizeze cu noi în vorbirea de rău a altora şi astfel suntem toţi fericiţi de cât de buni suntem şi cât de răi sunt alţii! Până şi psihologii şi-au dat seama de existenţa aceastei boli a sufletului, numind-o „iluzie grupală" în care poate apărea „narcisismul grupai" şi unde „pulsiunile distructive sunt proiectate asupra unei victime ispăşitoare sau asupra unui grup exterior" *(Dicţ. de Psihologie,* p. 384).

Dar calea Domnului Iisus Hristos nu este aceasta!

Să vedem ce spun Sfinţii despre acest fel de râvnă datorită căreia sunt clevetiţi şi judecaţi mereu alţii. Iată cum gândea, având „mintea lui Hristos", Sfântul Ierarh Nectarie de Eghina: „în ochii săi, ereticii, ce altceva puteau fi decât copiii rătăciţi ai Tatălui şi Dumnezeului său şi «în putinţă» fraţii săi întru Hristos. Toţi sfinţii care l-au avut pe Hristos în inima lor plângeau pentru eretici. Duhul iubirii pentru eretici l-a predat sfântul părinte elevilor săi de la Rizarios, la orele de teologie pastorală, voind a-i elibera din mreaja intoleranţei ce chinuie sufletele necurate în numele, zice-se, al Ortodoxiei. Iată ce lucruri neobişnuite pentru cei ce n-au gustat din iubirea lui Hristos, scria Sfântul în *Teologia Pastorală:* «Episcopul este dator a rămâne veşnic în principiile morale ale Sfintei Evanghelii şi a nu ieşi niciodată din ele, nici a le încălca sub acoperirea deosebirilor dogmatice. Acestea, ca unele ce se referă numai la credinţă, lasă liberă şi neatinsă iubirea, căci dogma nu se războieşte cu dragostea. Iubirea este dăruită dogmei, fiindcă *toate le suferă şi toate le rabdă.* Iubirea creştină este neschimbată, pentru aceea că nici credinţa şchioapă a ereticilor nu poate schimba dragostea îndreptată asupra lor. Cineva poate atrage prin iubire la credinţa sa chiar şi o întreagă biserică eretică întemeiată pe o judecare greşită a dogmelor. Niciodată nu se cuvine să se jertfească iubirea pentru o deosebire de dogmă. Pentru aceasta să ne fie pildă Apostolul neamurilor, care, din dragoste chiar şi pentru cei ce L-au răstignit pe Hristos, dorea să fie anatema pentru ei. Episcopul care nu-i iubeşte pe eretici şi nu lucrează şi pentru ei, toate le face din râvnă mincinoasă şi este lipsit de dragoste[1]. Căci acolo unde este dragoste, este şi adevăr, şi lumină, iar râvna cea mincinoasă şi slava plină de rătăcire sunt vădite şi alungate de lumină şi de iubire. **Chestiunile legate de credinţă nu trebuie să micşoreze iubirea.** învăţătorii urii sunt ucenicii celui rău, fiindcă dintru acelaşi izvor nu curg şi dulcele, şi amarul. învăţătorul iubirii, care este episcopul, nu

mânia lui Dumnezeu ca dezbinarea Bisericii".

[1] Un asemenea, părinte cu compătimire faţă de eretici, a fost şi Arhiepiscopul Averchie de Jordanville cu a cărui binecuvântare a apărut o slujbă (tipărită prima oară în 1902 de Sfântul Sinod al Rusiei) cu rugăciuni pentru întoarcerea la dreapta credinţă a tuturor celor care sunt departe de ea. Aceasta se cântă în Duminica Ortodoxiei şi în alte ocazii când cineva are de-a face cu cei de aite credinţe. Astfel de slujbe sunt dovada unei stări duhovniceşti sănătoase, după chipul lui Dumnezeu, care *„nu vrea moartea păcătosului' (lez.* 18, 23).

e cu putință să nu iubească, fiind cu desăvârşire neputincios să urască, aceasta pentru că preaplinul iubirii izgoneşte ura».[...] «Cel ce are râvnă, dar tară cunoştință, rătăceşte în gândurile şi lucrările sale; închipuindu-şi că lucrează pentru slava lui Dumnezeu, calcă legea iubirii pentru aproapele. Fierbând în zelul său, faptuieşte cele potrivnice poruncilor legii şi voii dumnezeieşti. Făptuieşte răul ca să se întâmple ceea ce crede el a fi binele. Râvna lui e ca focul ce distruge şi nimiceşte. Prăpădul merge înaintea lui, iar pustiirea îi vine pe urmă. Se roagă la Dumnezeu să arunce foc din cer, ca să-i înghită pe toți cei ce nu-i împărtăşesc principiile şi convingerile. Cel ce are râvnă, dar fără cunoştință, îi urăşte pe toți cei ce au altă religie sau altă credință, nutrind față de ei pizmă şi mânie nestinsă. Se împotriveşte pătimaş la duhul adevărat al legii dumnezeieşti, stăruie fară judecată să-şi apere propriile-i păreri şi credințe, se lasă purtat de zelul orbesc de a birui în toate, de ambiție, de dorința de a învinge cu orice preț, de vrajbă şi de plăcerea de a aduce pretutindeni şi oricând tulburare. In sfârşit, este un om aducător de pieire»" (Monahul Teoclit Dionisiatul, *op. cit.,* p. 346-348).

Observăm că aceste cuvinte despre dragostea față de eretici[1] ale marelui Sfânt făcător de minuni, Nectarie, din nefericire, sunt foarte diferite de „dialogul iubirii" practicat de unii creştini adepți ai ecumenismului. Dacă aceşti creştini sub masca iubirii de eretici, fac concesii dogmatice, unii anti-ecumenişti, sub masca râvnei pentru dreapta credință, fac concesii duhovniceşti[2]. O corectitudine dogmatică, fără o corectitudine duhovnicească nu înseamnă Ortodoxie. Aceasta ne-o arată şi Sfântul Ioan de Kronstadt care le îmbina în chip dumnezeiesc pe ambele. Deşi în multe locuri, spre folosul şi învățătura creştinilor el dădea pe față cu multă fermitate greşelile şi ereziile neortodocşilor, totuşi iată că ură nu avea: „în rugăciunile mele de supunere şi ascultare către Domnul, când stau în fața atotmântuitoarei şi înfricoşatei jertfe, mulțumind Domnului, pomenesc şi marile comunități care se numesc creştine, care s-au rătăcit de la credință, de la care în esență au apostaziat: catolicii, luteranii, anglicanii etc. Mă rog şi pentru venirea la credința adevărată şi a tuturor popoarelor, precum şi a schismaticilor noştri"[3].

[1] Sfântul a scris, de altfel, o carte întreagă împotriva greşelilor în care a căzut romano-catolicismul.

[2] Chiar şi un filozof precum Jean-Jaques Rousseau *(Primul Dialog,* 1782) spunea că există unii oameni care atunci când sunt deviați de la obiectivul lor de nişte obstacole, devin mai preocupați de obstacole decât de obiectivul pe care vor să-l atingă, ajungând nu să se mai bucure de succesele proprii, ci de căderile altora. Asemenea şi unii dintre noi, pierzând din vedere scopul final, mântuirea, dobândirea Duhului Sfânt şi sălăşluirea întru iubirea Preasfintei Treimi, ne oprim numai la a combate diverse rătăciri din jurul nostru. Acest lucra se poate întâmpla şi când cineva scrie o lucrare cum este cea de față, şi ajunge ca atunci când găseşte diverse rătăciri, care mai de care mai fantasmagorice, să se bucure, deoarece dându-le pe față înaintea altora, el va creşte în ochii lor, satisfăcându-şi astfel cu vârf şi îndesat, spurcata slavă deşartă. Ceea ce să nu fie! Trebuie să ne rugăm Domnului să ne ajute să lucrăm toate cu duh smerit, cu rugăciune milostivă pentru toți cei căzuți şi numai spre folosul oamenilor, nu cel propriu.

[3] SFÂNTUL IOAN DE KRONSTADT, *Liturghia - cerul pe pământ,* trad. de Boris Buzilă, Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 95.

Iubirea, fiind însuşi numele lui Dumnezeu (/ *Ioan* 4, 8), este şi cea mai prigonită virtute de către diavol, acesta încercând cu toate mijloacele posibile să pervertească şi să ucidă în inimile oamenilor acesta dumnezeiască şi negrăită taină a dragostei.

Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuind cuvântul Sfântului Pavel care spune despre Dumnezeu că *„voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim.* 2, 4) zice: „Nu te teme să te rogi pentru elini, fiindcă aceasta şi El o voieşte; ci teme-te de a blestema, fiindcă aceasta n-o voieşte. Iar dacă trebuie a ne ruga pentru elini, şi deci şi pentru eretici, apoi trebuie a ne ruga pentru toţi oamenii, iar nicidecum a-i prigoni. Acest bun, de altfel, vine şi de acolo, că noi toţi ne împărtăşim de aceeaşi natură, şi Dumnezeu laudă şi aprobă bunăvoinţa şi dragostea cea către alţii. «Dar dacă El voieşte aceasta, zici tu, dacă Domnul doreşte, de ce mai este nevoie de rugăciuni din partea mea?» Apoi aceasta contribuie foarte mult în a-i atrage pe ei spre dragostea către tine, şi apoi şi pe tine nu te lasă să te sălbăticeşti; într-un cuvânt toate acestea sunt de ajuns pentru a-i atrage la credinţă. ... *Şi să vină la cunoştinţa adevărului.* Cărui adevăr? A adevărului din credinţă. Fiindcă anticipând, el a zis lui Timotei ca să poruncească unora de a nu învăţa în alt chip. Apoi, ca nu cumva să-i considere pe aceia de duşmani, şi din această cauză să se încurce cu ei în lupte, ce spune el? *Care voieşte,* zice, *ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vină la cunoştinţa adevărului".* La fel, bătrânii sfetnici ai lui Solomon, cunoscând că asprimea nu foloseşte spre îndreptarea oamenilor, l-au sfătuit pe regele Roboam astfel: *„Dacă tu vei fi slugă astăzi poporului acestuia şi-i vei sluji, dacă le vei face gustul lor şi le vei vorbi cu blândeţe, atunci ei îţi vor fi robi în toate zilele" (III Regi,* 12, 7). Conglăsuind cu marele său înaintaş, noul gură de aur al Serbiei, Sfântul Nicolae Velimirovici spunea că „prima regulă a misionarismului este că trebuie să te rogi lui Dumnezeu pentru toţi cei căzuţi din credinţă"[2].

De-a lungul lucrării am accentuat faptul că Adevărul deplin se află numai în Biserica Ortodoxă, dar trebuie să mai facem o nuanţare pentru e evita orice fel de extreme. Părintele Damaschin Christensen, vorbind despre gândirea duhovnicească a Părintelui Serafim Rose, ne explică cum că „părintele Serafim nu a căzut nici în fundamentalism, dar nici în sincretism. Fundamentalismul religios (a crede că tradiţiile din afara celei proprii sunt cu totul greşite) este satisfăcător intelectual pentru minţile înguste, pe când sincretismul religios (a crede că toate tradiţiile sunt egale) este satisfăcător pentru minţile largi. Părintele Serafim a urmat o cale care nu era deloc satisfăcătoare intelectual, căci astfel este calea Adevărului. După cum scria chiar Părintele: «Când am devenit creştin mi-am răstignit de bunăvoie mintea, şi toate crucile pe care le-am purtat au fost un izvor de bucurie pentru mine. N-am pierdut nimic şi am câştigat totul»". Apoi este citată o scrisoare scrisă de Pr. Serafim unui „căutător". Aici vedem miraculosul echilibru al unei minţi sănătoa-

[1] SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Tâlcuiri la Epistola întâi către Timotei,* Ed. Nemira, Buc, 2005, p. 78.

[2] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi,* trad. de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2002, p. 13.

se, spre care trebuie să tindem: „Ortodoxia nu este doar o *tradiție* ca oricare alta, ce ne transmite o înțelepciune spirituală din trecut; este Adevărul lui Dumnezeu aici şi acum - ea ne dăruieşte contact imediat cu Dumnezeu, cum nici o altă tradiție nu poate. Sunt multe adevăruri în celelalte tradiții, atât cele moştenite din trecut când oamenii erau mai aproape de Dumnezeu, cât şi cele descoperite de oameni dăruiți cu multă bogăție a minții; dar Adevărul deplin se află numai în Creştinism, care este descoperirea lui Dumnezeu omenirii. Voi da doar un exemplu: există învățături despre înşelare în alte tradiții, dar nici una nu este atât de profund rafinată precum cele învățate de Sfinții Părinți; şi mult mai important este că aceste amăgiri ale celui rău şi ale firii noastre căzute sunt atât de omniprezente şi de perfide, încât nimeni nu ar putea scăpa de ele dacă iubitorul Dumnezeu descoperit prin Creştinism nu ar fi aproape să ne izbăvească de ele"[1].

Deşi unele cărți[2] încearcă deja să găsească surse pentru un dialog ecumenic chiar la nivelul misticilor diverselor religii, de ex., iudaism şi creştinism, este clar că cele două căi prin care creştinul şi evreul încearcă să cunoască pe Dumnezeu sunt mai diferite decât încearcă să ne facă să credem „romantismul" ecumenic. Iată un exemplu. în cabala ebraică, una dintre „tehnicile mistice" din cadrul rugăciunii este „vizualizarea de culori"[3]. „Activitatea umană din timpul rugăciunii cabalistice se îndrepta spre domeniul culorilor produse de imaginația creatoare a cabaliştilor.... Nu este deloc clară legătura dintre faptul că aceste culori sunt o creație umană şi starea lor ontică de acoperire a Sefirot-urilor" *(Ibid.,* p. 152). Aşadar, după cum vom vedea mai departe comparând cu învățătura Sfinților, apar aici două elemente care pentru creştin sunt totaUnterzise în timpul rugăciunii: acceptarea unor lumini şi a lucrării imaginației. îndoiala exprimată de autor, în ce priveşte proveniența acestor culori pare a înclina balanța spre învățătura creştină care spune că aparițiile din timpul rugăciunii, fie ele lumini sau alte imagini, sunt încercări demonice de murdărire a rugăciunii noastre, de a o plasa în planul creat, nelăsându-o liberă de orice imaginație, să zboare spre Cel mai presus de orice imaginație. Un mare cabalist, rabinul Moşe Cordovero (1522-1570) spunea: „Cât de frumos şi cât e de plăcut ca cineva să dorească să vizualizeze aceste *havaiot* [adică introducerea de vocale în Tetragramă] după culoarea lor, deoarece atunci rugăciunea lui va avea o mare eficacitate" *(Ibid.,*

[1] La Hieromonk DAMASCENE, *Christ the eternal Tao,* Valaam Books, St. Herman of Alaska Brotherhood, 1999, p. 447, 450. Despre deosebirile dintre creştinism şi alte religii, foarte revelatoare este cartea unui alt căutător, DYONYSIOS FARASIOTIS, *Marii inițiați ai Indiei şi Părintele Paisie,* Ed. Egumenită, 2005.

[2] Vezi cartea editată de Moshe IDEL şi Bernard MCGINN, *Mystical Union in Judaism, Christianity, and Islam: An Ecumenical Dialogue,* Continuum, New York, 1996; cu recenzia din *Jewish Quarterly Review,* voi. 89 (1999), nr. 3-4, p. 446-449. Folosirea termenului *ecumenic* când este vorba nu de confesiuni creştine, ci de religii, ne confirmă din nou că *ecumenismul* a căpătat deja un cu totul alt sens decât avea la începutul mişcării ecumenice. în recenzia citată se vorbeşte despre „cele trei mari tradiții religioase avraamice".

[3] Mai pe larg despre această practică vezi la: Moshe IDEL, *Cabala. Noi perspective,* trad. de Claudia Dumitriu, Ed. Nemira, 2000, p. 150. Tot aici se susține o opinie cu totul potrivnică experienței duhovniceşti creştine, anume că „din punct de vedere al şcolii cabalistice, imaginația are puteri teurgice" (p. 158).

p. 159). Amăgirea cu această „tehnică mistică", ce este atât de departe de relația simplă și caldă, de la persoană la Persoană, plină de pocăință, iubire și fericită-întristare a creștinilor cu Persoanele Preasfintei Treimi, nu a cotropit numai spațiul ebraic, ci și pe cel hindus. Iată ce spune același autor: „Este interesantă apropierea fenomenologică dintre această diagramă și mandala hindusă. Cele două metode au în comun procesul de vizualizare și de reprezentare imaginară a puterilor și a culorilor divine" (p. 156). Să vedem acum ce spun dumnezeieștii noștri Părinți despre aceste tehnici, ei care s-au luptat cu toate puterile nevăzute ale demonilor și au reușit să scape de toate capcanele acestora, fiindu-ne acum călăuze pe calea cea strâmtă a rugăciunii curate. Sfântul Grigorie Sinaitul spune: „Deci tu, dacă te liniștești bine, așteptând să fii cu Dumnezeu, să nu primești niciodată orice ai vedea cu simțurile, sau cu mintea, sau în afară, sau înăuntru, fie chiar chipul lui Hristos, sau vreaun înger sau să-ți imaginezi, sau să întipărești vreo lumină în mintea ta. Căci și mintea însăși are, de la sine, prin fire, puterea de a plăsmui năluciri și ușor poate plăsmui închipuirile celor dorite în cei ce nu i-au aminte cu de-amănuntul la aceasta, aducându-și vătămare ei înșiși. Unul ca acesta a ajuns rob nălucirilor (fantezist), nu isihast. De aceea, păzește-și totdeauna mintea fără culoare, fără chip și fără formă"[1]. Un alt cabalist spune: „când introduci vocalele în *Devareka* vei vedea în mintea ta literele Tetragramei, în fața ochilor tăi într-un cerc de culoare roșie ca focul" (M. Idel, *op.cit.,* p. 154). Dar Sfinții Părinți ne avertizează că atunci când apare culoarea roșie în timpul rugăciunii, acesta este un semn sigur al prezenței demonice. Această scurtă comparație ne confirmă că și în planul „mistic", duhovnicesc, tolerarea și acceptarea ca legitime a altor „tehnici" de apropiere de Dumnezeu decât cele lăsate de însuși Domnul și experimentate de sfinți este foarte primejdioasă, uneori chiar și pentru viața trupească, nu numai pentru mântuirea sufletului.

Despre legătura de nedespărțit ce există între dreapta credință și viața duhovnicească vorbește și Părintele Sofronie, atrăgându-ne atenția că orice mică schimbare în dreapta credință duce la rătăciri în viața duhovnicească: „Cel ce rătăcește în dogmatică neapărat va rătăci și în viața lăuntrică, morală. De aceea, de neocolit ne este a primi punctul de vedere că Adevărata Biserică va fi adevărată și în una și în cealaltă, și că greșind în una, numaidecât va greși și în cealaltă"[2].

Cei care declară că toate religiile duc la Dumnezeu subestimează sau nu cred deloc în inteligența și imaginația extraordinară a diavolului. Sfântul Nicolae Velimirovici spunea că „morala, dacă nu are pe prima ei pagină imaginea ori chipul diavolului, nu este morală, ci numai o estetică mincinoasă pentru suflet"[3]. La

[1] SFÂNTUL GRIGORIE SINAITUL, „Despre amăgire", în *Filocalia* VII, trad. de Pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1977, p. 196.

[2] Arhim. SOFRONIE, *Nevoința cunoașterii lui Dumnezeu,* p. 338. Chiar și un cunoscut filozof iudeu, Samuel D. Luzatto (f 1865) recunoștea că „idolatria este vătămătoare pe plan social" (la Marc GOPIN, „An Orthodox Embrace of Gentiles? Interfaith Tolerance in the Thought of S.D. Luzzatto and E. Benamozegh", *Modern Judaism,* voi. 18 (mai 1998), nr. 2, p. 175) și de aceea tolerarea tuturor rătăcirilor ca fiind legitime din punct de vedere al adevărului, este o falsă soluție.

[3] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *învățături despre bine și rău,* trad. de Pr. Teofil Petrescu, Ed. Sofia, Buc, 1999, p. 151.

fel şi Sfântul Ignatie Briancianinov ne avertizează că starea lumii este mult mai gravă şi mai tragică decât crede „romantismul" atot-tolerant: „îngerii căzuţi sunt risipiţi în marea lor majoritate pe întinsul întregii genuni transparente pe care o vedem deasupra noastră. Ei tulbură şi răscoală neîncetat societăţile umane şi pe fiecare om în parte; nu există crimă sau nelegiuire pe care să n-o fi instigat ei şi la care să nu fie părtaşi; ei îl înclină şi-l învaţă pe om la păcat prin toate mijloacele. El dă târcoale omului şi în vremea vieţii acesteia şi după despărţirea sufletului de trup. Când sufletul creştinului, părăsindu-şi lăcaşul pământesc, începe să se înalţe prin întinderea văzduhului către patria de sus, demonii îl opresc, caută să găsească în el înrudirea cu ei, păcătoşenia lor, ca să-l prăvălească în iadul pregătit diavolului şi îngerilor lui"[1].

Nu creştinul declară despre credinţa lui că este cea adevărată, pentru că aşa spun toţi oamenii despre credinţa lor, ci însuşi Domnul Atotţiitorul mărturiseşte pentru ea, pentru că *„dacă mărturisesc Eu despre Mine însumi, mărturia Mea nu este adevărată. Altul este care mărturiseşte despre Mine" (Ioan* 5, 31). De aceea zice Sfântul Ioan de Kronstadt: „Toţi îşi laudă credinţa ca fiind dreaptă, dar drept nu este cel care se laudă, ci cel pe care îl laudă Dumnezeu - iar credinţa noastră este proslăvită neîncetat de Dumnezeu însuşi prin sfinţii Lui. Mergeţi la moaştele sfinţilor şi vedeţi a cui credinţă este dreaptă. în ce credinţă mai face Dumnezeu minuni ca în cea ortodoxă? în ce credinţă se mai învrednicesc oamenii de nestricăciune şi de buna mireasmă a trupurilor după moarte?..."[2]

în acelaşi duh ne învaţă şi Sfântul Siluan. Iată ce povesteşte ucenicul său: „Am luat la cunoştinţă de o conversaţie între stareţ şi un arhimandrit care îşi desfăşura activitatea misionară printre neortodocşi. Acest arhimandrit îl stima mult pe stareţ şi a venit în diverse rânduri să vorbească cu el cu ocazia şederilor sale la Sfântul Munte. Starețul l-a întrebat cum anume predica. Arhimandritul, care era încă tânăr şi lipsit de experienţă, a strigat gesticulând şi mişcându-se din tot trupul: «Le spun aşa: Credinţa voastră e desfrânare. Totul la voi este deformat, fals, şi nu vă veţi mântui dacă nu vă veţi căi». Starețul a ascultat, şi l-a întrebat: «Şi spuneţi-mi, părinte arhimandrit, cred ei în Iisus Hristos, cred ei că este adevăratul Dumnezeu?». «Da, cred». «Şi o cinstesc pe Maica Domnului?» «Da, o cinstesc; dar învăţătura lor despre ea e greşită». «îi cinstesc pe sfinţi?» «Da, îi cinstesc; dar ce sfinţi mai pot fi la ei de când s-au despărţit de Biserică?» «Au slujbe în bisericile lor, citesc cuvântul lui Dumnezeu?» «Da, au slujbe şi biserici, dar dacă aţi putea vedea ce sunt slujbele lor faţă de ale noastre, ce răceală, ce lipsă de viaţă!» «Părinte arhimandrit, sufletul lor ştie că fac bine crezând în Iisus Hristos, cinstind pe Maica lui Dumnezeu şi pe sfinţi, chemându-i în rugă-

[1] *Cuvânt despre moarte,* p. 59. Despre existenţa diavolului poate fi consultată şi cartea psihiatrului american DR. M. SCOTT PECK, *Psihologia minciunii,* Curtea Veche Publishing, Buc, 2003, p. 251-252. (Iată ce spunea acesta după ce a participat la mai multe exorcisme: „După cei 15 ani de practică psihiatrică, la fel ca 90% din psihiatrii şi majoritatea clericilor, nu credeam că diavolul există. Acum ştiu că satan este real. L-am întâlnit", p. 221)

[2] SFÂNTUL IOAN DE KRONSTADT, *Ultimele însemnări,* trad. de Adrian şi Xenia Tănâsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2006, p. 28. Ortodoxia este pecetluită de Dumnezeu ca adevărată şi prin pogorârea luminii sfinte de la mormântul Domnului, ce are loc la Ierusalim de sute de ani.

ciunile lor. Dacă le veţi spune că credinţa lor este desfrânare nu vă vor asculta... Spuneţi oamenilor că fac bine crezând în Dumnezeu, că fac bine cinstind pe Maica lui Dumnezeu şi pe sfinţi; că fac bine mergând la biserică pentru slujbe, rugându-se acasă, citind cuvântul lui Dumnezeu şi celelalte[1], dar că în cutare sau cutare punct sunt în greşeală şi, de aceea, trebuie să-şi îndrepteze această greşeală, şi totul va fi bine. Atunci Domnul se va bucura în ei şi, aşa, cu toţii, ne vom mântui prin mila lui Dumnezeu. Dumnezeu este iubire; de aceea orice predică trebuie să purceadă şi ea din iubire, şi atunci va fi mântuitoare atât pentru cel ce predică, cât şi pentru cel ce o ascultă. Dar dacă îi veţi osândi, sufletul poporului nu vă va asculta şi nici un bine nu va ieşi de aici». [...]

îmi amintesc de o conversaţie pe care a avut-o cu un pustnic. Acesta din urmă i-a spus cu vădită satisfacţie: «Dumnezeu îi va pedepsi pe toţi ateii, care vor arde în focul cel veşnic». Vizibil chinuit, starețul Siluan i-a răspuns: «Ei bine! Spune-mi, te rog, dacă ajungi în rai şi de acolo poţi vedea cum arde cineva în focul iadului, vei putea fi în pace?» «Ce să fac? E vina lor», a răspuns celălalt. Atunci, cu faţa îndurerată, starețul a răspuns: «Iubirea nu poate îndura acest lucru... Trebuie să ne rugăm pentru toţi oamenii»"[2].

Sfântul Siluan nu făcea decât să grăiască cu acelaşi glas al Duhului care spunea prin dumnezeiescul Pavel şi prin gura cea de aur a Sfântului Ioan: *„«Certând cu blândeţe pe cei ce stau împotrivă» (II Tim.* 2, 25). Mai ales cel ce-i învaţă pe alţii trebuie a face astfel. *Cu blândeţe,* zice, căci nu este cu putinţă ca acela care are trebuinţă a învăţa să înveţe şi să cunoască într-adevăr ceva, cu asprime şi cu ceartă. ... Nimeni nu va sta cu plăcere şi mulţumire în faţa unuia care-1 batjocoreşte şi se poartă cu obrăznicie"[3].

Această 'metodologie' duhovnicească a Sfântului Siluan şi a tuturor sfinţilor noştri ar putea fi aplicată foarte simplu şi în cazul fraţilor evrei şi masoni. De ex., cu un evreu ne-am putea bucura că este un om cu frica lui Dumnezeu şi că ţine cu atâta râvnă la poruncile religiei sale şi încet-încet să-i arătăm cu dragoste ce mai trebuie să adauge ca să fie pe calea cea dreaptă. Şi astfel, împreună, am putea nădăjdui că într-o zi ne-am putea uni în dreapta credinţă spre a face faţă curentului ateu, relativist şi secularizam al lumii împotriva căruia deocamdată luptăm separat. Cu un mason (care-şi ia în serios filozofia masonică) ne-am putea bucura că are preocupări filozofice' şi că meditează asupra destinului lumii, că vrea să fie altfel, că vrea să facă ceva pentru lume, că doreşte unitatea întregii lumi, că învaţă respectul pentru părerea altuia şi este preocupat de lucrări de caritate. Şi împreună am putea să ne unim vreodată în dreapta credinţă pentru a lucra în via Domnului, pentru a trage un semnal de alarmă despre consecinţele intoleranţei şi ale dezbinării, lucru pe care, din nefericire, deocamdată îl facem separat. Această metodă a aplicat-o mai întâi, atât de frumos, Sfântul Apostol Pavel: „Pavel îşi începe mai toate epistolele sale cu un cuvânt de laudă. Acelaşi

[1] Spusele Sfântului Siluan nu sunt decât un minunat exemplu de aplicare practică a cuvântului Domnului: *„Trestie strivită nu va frânge şi feştilă fumegândă nu va stinge, până ce nu va scoate, spre biruinţă, judecata" (Mt.* 12, 20).

[2] Arhim. SOFRONIE, *Viaţa şi învăţătura Starețului Siluan,* p. 67, 49.

[3] Omilia VI din *Tălcuiri la Epistola a doua către Timotei,* Ed. Nemira, Buc, 2005, p. 67.

lucru îl face şi în Areopagul Atenei. El nu începe prin a condamna idolatria grecilor, deşi acest păcat este mai mare decât homosexualitatea, ci chiar îi laudă pentru evlavia pe care o au faţă de aceşti idoli, zicându-le: *Bărbaţi atenieni, în toate vă văd că sunteţi evlavioşi" (Fapte* 17, 22). Apostolul nu laudă închinarea la idoli propriu-zisă, ci pornirea firească a inimii spre cinstire, încercând să dea un alt curs energiei sufleteşti a acelor oameni. [...] Cunoaşte mediul din care provine ascultătorul şi nu lovi ceea ce este valoros în ochii lui. Jignirile pe care le aducem celuilalt, nesocotindu-i credinţa sau viziunea lui despre viaţă, nu aduc nici un folos. Cei mai mulţi cred că dacă încep a apăra cu înverşunare o dogmă de credinţă, atrăgându-şi în felul acesta dispreţul ascultătorului, pătimesc ca mărturisitori. Nu este adevărat. Sfântul Teofan Zăvorâtul îi numeşte pe aceştia scandalagii şi îi îndeamnă să-şi păstreze curajul mărturisirii pentru situaţiile în care Dumnezeu într-adevăr le va cere să-L mărturisească. Zice Sfântul că adevărata mărturisire este atunci când ai de ales între a-L mărturisi pe Hristos cu preţul vieţii sau a muri cu preţul lepădării de Hristos"[1].

Numai împlinind în viaţa noastră cuvântul Domnului şi al sfinţilor care ne învaţă adevărata atitudine faţă de cei căzuţi din neştiinţă în erezie ne putem îndepărta de atitudinile lumeşti, ce îşi au izvorul în firea căzută netămăduită şi neiubitoare, care îndeamnă la ură faţă de cei de alte credinţe.

Chiar dacă în lucrarea noastră am folosit un ton mai aspru faţă de învăţăturile greşite, am făcut-o pentru a despărţi în mod limpede adevărul de minciună, căci în vremurile noastre, prin duhul tolerant, se tinde spre o împletire din ce în ce mai vicleană a celor două, după vechea tactică, dezvăluită de Sfanţul Pavel, a diavolului care se preface în înger de lumină. Şi pentru că, după cum spunea Sfântul Antim Ivireanul, „lupii, când nu văd toiag în mâna păstorului, răpesc oile fără de nici o frică şi le mănâncă" *(învăţătură la Sfântul Părintele nostru Nicolae).* Dar, după cum procedau şi Sfinţii Părinţi, în relaţiile cu oamenii, de orice credinţă ar fi ei, trebuie să ne purtăm după cum ne sfătuiesc aceşti dumnezeieşti sfinţi şi prieteni ai lui Dumnezeu, adică pornind de la ceea ce ne uneşte, dar, neuitând (ca în ecumenism) să arătăm fratelui, cu duhul blândeţii, greşeala dogmatică sau duhovnicească în care l-a atras vrăjmaşul mântuirii noastre. Aceasta a fost şi atitudinea sfinţilor, precum Sfântul Inochentie din Aleutine, ajuns patriarh al Moscovei, despre care Prea Sfinţitul Kallistos Ware spunea că „era gata totdeauna să recunoască elementele pozitive acceptabile creştinismului care se găseau în obiceiurile şi viziunea despre lume ale aleuţilor sau yakuţilor"[2]. De amintit în acest sens este şi istorisirea aceea din Pateric despre intoleranţa firii căzute şi adevărata toleranţă creştină:

„Spuneau unii despre avva Macarie egipteanul că se suia odată din Schit la muntele Nitriei. Şi dacă s-a apropiat de locul acela, a zis ucenicului său: mergi puţin mai înainte! Şi mergând el mai înainte, s-a întâlnit cu un slujitor de al eli-

[1] Ierod. SAVATIE Baştovoi, *In căutarea aproapelui pierdut,* Ed. Marineasa, Timişoara, 2002, p. 29,31

[2] Bishop Kallistos WARE, *„The Light that Enlightens Everyone:* The Knowledge of God among Non-Christians According to the Greek Fathers and St. Innocent", *Greek Orthodox Theological Review,* voi. 44 (1999), nr. 1-4, p. 558.

nilor. Şi strigându-1 fratele, îl chema zicând: demone! demone! Unde alergi? Şi întorcându-se acela, i-a dat bătăi şi l-a lăsat aproape mort. Şi luând lemnul alerga. Şi mergând puţin mai înainte, l-a întâmpinat avva Macarie alergând şi i-a zis: mântuieşte-te, mântuieşte-te, ostenitorule! Şi minunându-se, a venit la el şi i-a zis: ce bunătate ai văzut la mine de m-ai heretisit aşa? I-a răspuns lui bătrânul: te-am văzut ostenindu-te şi nu ştii că în zadar te osteneşti. I-a zis şi el lui: şi eu pentru heretisirea ta m-ara umilit şi am cunoscut că din partea lui Dumnezeu eşti. Dar alt călugăr întâmpinându-mă, m-a ocărât şi eu i-am dat bătaie de moarte. Şi a cunoscut bătrânul că ucenicul lui este. Şi ţinându-se slujitorul de picioarele lui, zicea: nu te voi lăsa de nu mă vei face călugăr! Atunci a venit deasupra unde era călugărul şi l-au ţinut pe dânsul şi l-au dus la biserica muntelui. Şi văzând pe slujitor cu dânsul, s-au uimit. Şi l-au făcut călugăr şi mulţi dintre elini s-au făcut pentru dânsul creştini. Deci, zicea avva Macarie: cu cuvânt rău şi pe cei buni îi faci răi şi cu cuvânt bun şi pe cei răi îi faci buni" *(Avva Macarie,* 37).

Conglăsuind minunat cu sfinţii pomeniţi mai sus, şi Sfântul Varsanufie cel Mare, din secolul VI ne călăuzeşte să urmăm aceeaşi cale. Un părinte i-a spus marelui Bătrân „că mişcase un cuvânt către cineva despre credinţă şi nu fusese în stare de această dispută şi de aceea se tulburase din pricina împotrivirii". Iar dumnezeiescul părinte îi răspunde descriindu-i trăsăturile unui adevărat mărturisitor al dreptei credinţe: **„Cel credincios chiar dacă grăieşte către eretici sau necredincioşi, sau se împotriveşte lor, nu se tulbură în veac. Căci are înăuntru pe Hristos, Căpetenia păcii şi a liniştii. Ba unul ca acesta împotrivindu-se în chip paşnic, cu iubire, poate aduce Ia cunoştinţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos mulţi eretici şi credincioşi"**[1].

Aceasta deoarece cei necredincioşi sau eretici au cumva din fire sădit în inimă cuvântul Domnului, care zice că *„după roadele lor îi veţi cunoaşte".* Şi dacă văd la noi roade de ură şi nu cele fireşti, de iubire, este normal *„să nu asculte de glasul străinului" (Ioan* 10, 5), ci de dragostea pe care toţi ştiu că ar trebui să o aibă orice om.

„Cel ce se roagă pentru oamenii ce-1 nedreptăţesc îi înspăimântă pe draci; iar cel ce se luptă cu cei dintâi e rănit de cei de-al doilea"[2].

Având în vedere că, după cum spunea Sfântul Siluan, criteriul adevăratului om duhovnicesc este iubirea de vrăjmaşi, cred că tuturor celor ce ne pornim împotriva (clevetim) ecumeniştilor, sau masonilor, sau evreilor, sau ziariştilor, sau romano-catolicilor, sectanţilor, sau conducătorilor ţării sau împotriva oricărui om ce a fost amăgit, în vreun fel sau altul, de diavol, ne este folositor să ne punem următoarea întrebare:

Mă rog eu mereu din toată inima, cu lacrimi şi post pentru întoarcerea la dreapta credinţă şi pentru mântuirea acestora?

[1] SFINŢII VARSANUFIE ŞI IOAN, „Scrieri duhovniceşti", Răspunsul 59, în *FilocaliaXl,* trad. de Pr. prof. dr. D. Stăniloae, Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990, p. 80-81.

[2] SFÂNTUL MARCU ASCETUL, Cap. 45 din „Despre legea duhovnicească", în *Filocalia 1,* Ed. Humanitas, 2004, p. 221.

CONCLUZII

„Dragostea se bucură de adevăr"

I Corinteni 13, 6

„Dacă am fi trăit după Sfinții Părinți, am fi dobândit toată sănătatea duhovnicească, pe care ar fi invidiat-o toți eterodocşii şi astfel şi-ar fi lăsat înşelăciunile lor bolnăvicioase şi s-ar fi mântuit fără piedică. Aceasta, deoarece ei acum nu se mai mişcă de tradiția noastră patristică, ci vor să vadă şi continuitatea noastră patristică, înrudirea noastră adevărată cu Sfinții noştri"'.

A critica învățături greşite este uşor, fiindcă patima slavei deşarte este foarte satisfăcută, iar diavolul se bucură pentru că această stăruire în învățăturile greşite omeneşti, dacă nu este folosită cu măsură şi pentru binecuvântate pricini, este tot o strategie de lipire a minții de pământ, de „turnare de plumb în aripi", pentru ca omul să nu se mai concentreze pe plângerea păcatelor, dobândirea sfinţeniei şi a împărăției cerurilor, ci să-şi piardă minute, zile, ani, criticând nesfârşitele născociri omeneşti. Să critice, şi gânditorii laici se pricep de mii de ani. Dar a oferi o soluție reală, prea puțini reuşesc. Apologetica în creştinism nu constă atât de mult în combaterea învățăturilor greşite, prin argumente, căci „orice cuvânt poate fi combătut de altul, dar viața sfântă cine o poate combate?" ne spune Sfântul Grigorie Palama. De aceea, Mântuitorul nu a spus 'aşa să lumineze *argumentația* voastră în lume', ci ne-a zis să luminăm prin *viața* noastră sfântă *(Mt.* 5, 16). Noi trebuie să ştim să dăm răspuns pentru credința noastră oricui ne întreabă *(IPt.* 3, 15), dar metodologia ortodoxă pentru aceasta constă în a avea „privirea țintă la Hristos" (Pr. Cleopa) şi numai având ca temelie acest fel de viețuire putem fi de folos aproapelui, găsind soluții conforme cu voia Domnului, nu cu părerea omului. Sfinţenia este soluția unificatoare, am putea spune, care ne poate scoate din schizofrenia produsă de cele două extreme greşite: convertirea cu forța şi toleranța indiferentă. Dar sfinţenia nu reprezintă numai ieşirea din impasul forță *versus* toleranță, ci şi din impasul scolasticismului, raționalismului sau avocățismului teologic: argument *versus* argument, căci ştim prea bine că prima care se converteşte este inima şi apoi rațiunea.

' CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL, *Epistole - Cale către Cer,* trad. de Ieroschim. Ştefan Lacoschitiotul, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, p. 122.

Mântuitorul lumii a spus că *secerişul e mult, iar lucrătorii puţini" (Mt. 9,* 37). Sfântul Serafim de Sarov a exprimat acelaşi adevăr invitându-ne să câştigăm pacea în sufletele noastre pentru ca mii de suflete să se mântuiască în jurul nostru. Dacă noi devenim hristoşi, dacă ne hristificăm, dacă dobândim „mintea lui Hristos", precum Sfântul Pavel, atunci oamenii îşi vor recunoaşte în noi firea lor în cea mai înălţată stare. Vor re-cunoaşte ceea ce au fost înainte de cădere. Vor vedea chipul adus la asemănare. Vor descoperi care este împlinirea umanului: sfântul creştin. îşi vor potoli dorul, nostalgia după Domnul, ascunsă în tainiţa sufletului şi prea puţin ascultată. Şi astfel se vor putea lipi de Domnul cu toată puterea, şi vor lepăda de la sine orice alte părelnice plăceri, idoli, religii, filozofii ... plângând de bucuria re-întâlnirii cu Ziditorul şi Tatăl nostru. Omul sincer, *„în care nu este vicleşug" (In.* 1, 47), cel care cu inimă curată caută adevărul, acela se recunoaşte în Domnul Iisus Hristos şi vine la El, căci *Eu sunt Păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine (In.* 10, 14). Şi fiindcă firea omului e creştină, orice nu vine la Domnul Iisus Hristos nu va avea pacea desăvârşită, chiar dacă neîmplinirea în care trăieşte crede că e cel mai înalt nivel la care se poate ajunge. Astfel, împotrivindu-se toată viaţa firii sale, care-i cere mereu apropiere de Domnul, sfinţenie, smerenie, blândeţe, el va izbi toată viaţa *„cu piciorul în ţepuşă" (Fapte 9,* 4), precum Saul când prigonea pe ucenicii Adevărului şi nu credea în Domnul.

Aşadar, *a tolera,* am putea spune că este soluţia leneşului, a indiferentului, a cinicului, a neiubitorului de oameni, pe când *sfinţenia* este soluţia celui care din iubire de oameni şi grijă de mântuirea proprie, se luptă să cunoască pe Domnul, să fie aproape de El, ca astfel să fie de folos în cel mai eficient chip şi fratelui, ajutându-1 să se mântuiască.

în contextul actual al globalizării, al societăţilor în care convieţuiesc oameni cu cele mai diverse opinii şi credinţe, soluţia nu este tolerarea indiferentă a tuturor acestor opinii şi învăţători, căci aceasta înseamnă cinism faţă de cei bolnavi de ateism sau alte credinţe greşite. Soluţia este însănătoşirea noastră pe calea nevoinţelor şi a meşteşugului lăsat nouă în Biserica Ortodoxă şi împărtăşirea acestei bucurii a sănătăţii către cât mai mulţi din cei ce voiesc[1]. Dragostea de aproapele - această virtute unanim acceptată ca principiu de temelie pentru o convieţuire paşnică - ne cere nu să tolerăm, indiferenţi, toate opiniile celor din jurul nostru, ci să-i slujim, iubindu-i şi rugându-ne să înţeleagă că numai prin Domnul Iisus Hristos omul poate ajunge la adevărata sa nobleţe, împlinire şi mântuire. Am putea vorbi aşadar, dacă tot trebuie să folosim acest termen, de o toleranţă activă, adică una care nu doar rabdă rătăcirea celuilalt, ci îl îngăduie, nu-i face absolut nici un rău, dar nici nu cruţă vreo posibilitate duhovnicească şi bineplăcută lui Dumnezeu de a-1 ajuta să se întoarcă la Tatăl său. Sfântul Vasile cel Mare ne spune: „Nu trebuie să fim indiferenţi faţă de cei care păcătuiesc, ci să ne întristăm şi să plângem

[1] Sfinţii Apostoli ne învaţă că rătăcirea şi minciuna există, ele nu sunt doar „alte forme legitime de a fi", ci sunt filosofii greşite reale, alegeri existenţiale cu consecinţe dezastruoase de multe ori: *„Fraţii mei, dacă vreunul va rătăci de la adevăr şi-l va întoarce cineva, să ştie că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii hu îşi va mântui sufletul din moarte şi va acoperi mulţime de păcate" (Iacov* 5, 19-20).

pentru ei", având pildă pe Mântuitorul care a plâns pentru cetatea Ierusalimului şi pe Sfântul Pavel care la fel plângea pentru cei care păcătuiau. Apoi spune iarăşi, învăţându-ne cu părintească dragoste, ce înseamnă să-ţi iubeşti aproapele: „Se cuvine să arătăm bunăvoinţă faţă de cei care păcătuiesc, pentru nimic altceva decât pentru a-i rechema la pocăinţă, *în orice mod ar fi posibil, afară de păcat";* „se cuvine ca preotul să fie milostiv şi compătimitor îndeosebi faţă de cei ce şi-au înrăit sufletele"". Aceste simple cuvinte ne dau o mică idee despre focul ceresc pe care îl aveau în inima lor sfinţii şi care-i îndemna să facă pururea *„cereri, rugăciuni şi mijlociri pentru toţi oamenii" (I Tim. 2,* 1).

în mediile intelectuale deja sunt voci care susţin faptul că nu toleranţa este soluţia. Părăsind soluţia evanghelică de iubire a vrăjmaşilor, s-a ajuns la această toleranţă, care „implică o anumită lipsă de respect", fiindcă gândeşte aşa: „Dacă era mai înţelept, mai inteligent, mai bine informat, mai puţin părtinitor, mai sfânt, mai deschis către adevăr, ar fi avut răspunsul corect. Dar nu-1 are, şi greşeşte. Eu, pe de altă parte, sunt o persoană îndeajuns de mare, îndeajuns de luminată, ca să îngădui eroarea din mintea celuilalt. într-adevăr, toleranţa mea faţă de eroarea lui nu face decât să demonstreze, încă o dată, bunătatea şi superioritatea mea morală. Eu nu numai că am răspunsul corect, dar îi şi tolerez pe cei care greşesc"[2]. Comparând o astfel de atitudine cu dragostea plină de durere, milă[3], smerenie şi nesfârşită delicateţe a sfântului faţă de cel căzut, înţelegem scăderile toleranţei actuale.

Iată o analiză a efectelor acestei ideologii: „Toleranţa, ca valoare a eticii liberale, îşi are limitele sale. Ea reprezintă, după mai mulţi autori liberali contemporani, o formă de modus vivendi sau de convieţuire semi-indiferentă cu ceilalţi, care prezintă avantajul non-violenţei şi al relativei stabilităţi politice. Fiind prezentată în acest fel, toleranţa exclude legăturile comunitare şi simpatia faţă de ceilalţi... Dacă într-o comunitate ca aceea a Europei de azi, care include şi grupuri de religie islamică, toleranţa este ridicată la rangul de valoare supremă ce permite coabitarea multiculturală, nu este de mirare că asemenea grupuri manifestă deja resentimente şi reacţii de rebeliune pasivă faţă de o majoritate «tolerantă», dar distantă, lipsită de simpatie şi fără înclinaţii de reciprocitate"[4]. Este deci evident că, o astfel de comunitate, care nu este bazată nici pe adevăr, nici pe iubire, este sortită dezintegrării. Dar ce este mai tulburător este soluţia care ne este propusă ca ieşire din impasul acestei toleranţe reci: „în loc de o astfel de toleranţă care e vecină cu rezerva şi cu distanţa, ar fi poate mai recomandabilă o politică de apropiere şi deschidere culturală faţă de grupurile musulmane. în locul indiferenţei faţă de cultura şi religia islamică, dublată doar de o politică a

[1] Regulile 52 şi 70 din *Regulile morale,* în SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *op. cit.,* p. 145, 177.

[2] M. JINKINS, *Christianity, Tolerance and Pluralism. A theological engagement with Isaiah s Berlin social theory,* Routledge Studies in Religion, Routledge, 2004, p. 167.

[3] Mila, nu este un sentiment al oamenilor slabi, ci tocmai invers. „Mila, aplecare cu dragoste asupra durerilor altora, arată că omul are o cerească împărtăşire" (Ernest Bernea, *îndemn la simplitate,* p. 83)

[4] BRÂNDUŞA PALADE, „Exploatarea politică a simbolurilor religioase", în rev. *Idei in Dialog,* 2006, nr. 3(18), p. 6.

panicii antiteroriste şi a mobilizării defensive generale, ar fi poate mai utilă şi studierea religiei şi a tradiţiilor islamice în şcoli, pentru a vedea şi ce anume este valoros şi profund în Islam" *(Ibid.).* Suntem invitaţi în acelaşi binecunoscut duh ecumenist care a modificat deja radical mintea întregii planete, la un sincretism. Dar oare fără studiul religiei islamice în şcoli, creştinul nu poate evita scăderile unei atitudini tolerantiste? Aceeaşi autoare a dat soluţia, rezumând poziţia romano-catolică: „ceea ce întemeiază pentru Biserica Catolică pluralitatea religiilor nu este o egalitate inexistentă între religii, ci respectul faţă de demnitatea ontologică a persoanei umane, care este îndreptăţită să caute adevărata religie într-un mod autentic, în deplina libertate a propriei conştiinţe"[1]. Pentru mintea fară Dumnezeu soluţia nu este căutarea şi aderarea la adevărul unic despre această lume, ci aruncarea într-o groapă şi mai adâncă a întunericului confuziei, generat de sincretismul atâtor păreri şi religii, cu care suntem sfătuiţi nu numai să convieţuim, ba chiar să simpatizăm şi să preluăm din ele diverse elemente[2]. Această voce nu este singulară. Ea îşi are izvoarele în filozofii secolului XX care, fără a căuta lumina cea de la Dumnezeu, au promovat astfel de idei omeneşti: „în filosofia raportului şi a dialogului (G. Marcel, M. Buber, E. Levinas) au pus în discuţie necesitatea ca practica toleranţei să fie regăsită în mod coerent într-o cultură capabilă *nu doar să accepte diferenţa, ci şi să o recunoască deplin,* prin valorizarea diversităţii şi diferenţelor"[3] *(subl.n.).* Constatându-se scăderile *toleranţei* pentru a forma un principiu viabil de convieţuire într-o societate, unii au încercat să propună *pluralismul* ca soluţie, deoarece aici nu ar mai exista tolerant şi tolerat: „pluralismul recunoaşte că există multiple puncte de vedere şi feluri de viţuire care pot coexista şi pot chiar forma cadrul pentru proiecte de schimb intercultural sau legal şi solidaritate"[4].

Pe site-ul www.tolerance.org se află o listă de 101 instrumente pentru promovarea toleranţei. Aici se spune că pentru a deveni un om tolerant ar trebui:

[1] „Libertatea conştiinţei şi excesele laicismului", în *Idei în Dialog,* nr. 3 (30), martie 2007, p. 24. Vezi şi cuvântul Sfântului Isaac Şirul de la nota 1. Pentru creştin nu e necesară cunoaşterea răului pentru săvârşirea binelui. A studia alte învăţături, în care minciuna se combină cu adevăruri, este foarte periculos pentru mântuire şi numai cei întăriţi duhovniceşte pot face aceasta fără să se vatăme. De aceea mult mai potrivit este să aprofundam învăţătura creştină şi astfel vom creşte şi în dragostea milostivă faţă de necreştini.

[2] „Nu cumva "toleranţa" trebuie să evolueze spre aprobare încurajatoare, preţuire şi respect? Nu cumva excepţia trebuie să înceteze a mai fi privită ca transgresiune a normei, pentru a funcţiona ca transgresiune normativă? Pornind de la asemenea întrebări, ceea ce avea statut de realitate tolerată intră, încet-încet, în expansiune, candidează la legitimitate, chestionând legitimitatea instanţei tolerante. Cu alte cuvinte, excepţia devine tolerantă cu regula, iar regula adoptă un complex de culpabilitate, adică de inferioritate faţă de excepţie. Excepţia devine militantă, autosuficientă, şi, la limită, discriminatorie şi intolerantă!" A. PLEŞU, *„Toleranţa şi intolerabilul...*

[3] *Enciclopedie de filozofie şi ştiinţe umane,* cap. *Toleranţa,* trad. de Anca Dumitru, Ed. AII, p. 1108

[4] Suzanne LAST STONE, „Tolerance versus pluralism in judaism", *Journal ofHuman Rights,* 2 (2003), nr. 1, p. 114. Autoarea studiului arată câteva „caracteristici ale iudaismului prin care acesta susţine pluralismul şi acceptarea diversităţii" (p. 107) fiindcă „pluralismul intelectual al gândirii talmudice este binecunoscut, el incluzând şi afirmarea a mai multor opinii contradictorii despre lege, ca fiind fiecare în parte 'cuvinte ale Domnului' şi având fiecare valoare intrinsecă" (p. 112).

„Să participi la slujbe la o varietate cât mai mare de biserici, sinagogi şi temple pentru a afla despre diferite credinţe" sau „întreabă pe consilierii şcolari ce resurse au pentru sprijinirea tinerilor homosexuali şi lesbiene şi, dacă este necesar, oferă chiar tu acest fel de materiale" sau „înfiinţează o alianţă ecumenică. Strânge laolaltă oameni de diverse credinţe cu care să întreprindeţi diverse activităţi. Fii, de asemenea, primitor şi pentru agnostici şi atei". După cum vedem, diavolul are din păcate destul sprijin şi printre 'fii oamenilor' care, din neştiinţă, lucrează „cot la cot" cu el spre crearea unei confuzii generale şi unei îndepărtări din ce în ce mai mari de la Adevărul Iisus Hristos. Astfel, se face loc unei noi „religii universale" bazată pe minciună, care nu va împlini pe nici un om, ci va conduce la o răspândire globală a angoasei existenţiale generată de lipsa unor repere sănătoase dumnezeieşti de gândire şi comportare.

Chiar gânditori celebri precum Jacques Derrida, nu consideră toleranţa ca fiind o atitudine dintre cele mai bune („toleranţa este inversul ospitalităţii"[1]). Acesta încearcă să înlocuiască termenul şi pentru că îl consideră prea îmbibat de conotaţii creştine, dar şi pentru că, după cum e şi firesc, şi filozofii îşi dau seama de distanţa prea mare care este între indiferenta toleranţă şi bucuria comuniunii, spre care tânjeşte sufletul oricămi om.

Cei care aderă la doctrina tolerantismului o fac şi pentru că doresc să-şi mulţumească într-un fel, setea de unitate şi universalitate. Judecând simplist, aceştia consideră că învăţătura cea adevărată nu poate fi decât aceea care e acceptată de toată lumea (deismul). Şi aduc înaintea conştiinţei lor gândul că nu poate fi creştinismul adevărul, deoarece, zic ei, „ce se va întâmpla cu cei care nu L-au cunoscut pe Hristos?". Aceştia, dintr-o falsă milă, considerându-se mai iubitori de oameni decât Făcătorul nostru al tuturor, cred că e nedrept ca unii să considere că au aflat adevărul, iar alţii să nu audă niciodată de acest adevăr din motive obiective. Ca şi cei care susţin învăţătura greşită a apocatastazei, considerând chinurile veşnice din iad ca având sfârşit, şi „toleranţii" consideră că nu se poate ca *doar unii* să afle adevărul din motive „geografice", fiindcă s-au născut undeva unde acesta s-a propovăduit. Dorinţa unei învăţături universale care să aducă tot neamul omenesc în unire „de cuget şi simţire" este una firească, pentru că aşa eram în rai şi aşa va fi în împărăţia cerurilor. Dar a nega adevărul creştin doar pe motivul că nu e cunoscut de toată lumea este puţin naiv. învăţătura Bisericii Ortodoxe despre cum vor fi judecaţi oamenii este foarte dreaptă, nelăsând loc pentru asemenea teorii aparent milostive. Astfel, există patru legi după care vor fi judecaţi oamenii. „Legea cea dintâi este legea firii sau legea conştiinţei. Orice om de pe pământ, când face rău, este mustrat de conştiinţa sa, care îi spune: «De ce ai făcut rău?». A doua lege, care stă în faţa noastră veşnic, cum arată Sfântul Grigorie de Nyssa, şi care ca o trâmbiţă din înaltul cerului răsună pururea şi ne arată pe Dumnezeu, este legea zidirii sau a creaţiei. Cine a făcut cerul, pământul şi toate câte sunt? Nimeni altul decât Bunul Dumnezeu! Prin contemplaţia naturală în duh, noi ne suim de la raţiunile zidirii lucrurilor la Ziditorul lor. Orice

[1] Afirmaţie făcută într-un interviu ce poate fi citit în cartea: G. Borradori, *Filozofie într-un timp al terorii. Dialoguri cu Jiirgen Habermas şi Jacques Derrida,* p. 192.

vezi, nu poţi zice că s-au făcut singure. Toată creaţia ne arată că este un Făcător şi, dacă este, trebuie să ne temem şi să ascultăm de El, ca să nu ne pedepsească după dreptate. A treia lege este Legea scrisă, dată de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai, adică cele zece porunci şi tot Vechiul Testament, după care va fi judecat poporul ales, adică evreii. A patra şi ultima lege, este Legea desăvârşirii, Legea dragostei lui Iisus Hristos, adică Sfânta Evanghelie. După această lege dumnezeiască vor fi judecaţi toţi creştinii, botezaţi în numele Preasfintei Treimi. Cea dintâi a fost legea firii, care rămâne generală pentru toate popoarele până la sfârşitul lumii. Cea de-a doua, legea zidirilor, este la fel cu cea dintâi. După cea dintâi şi a doua lege se vor judeca toate popoarele lumii, afară de creştini şi de evrei. După Vechiul Testament se vor judeca evreii. Iar după Evanghelie vom fi judecaţi noi, creştinii, fiindcă legea noastră este mai desăvârşită decât toate celelalte legi. Iar dacă o călcăm, mai mare păcat şi mai mare muncă vom avea decât ei, care n-au cunoscut Evanghelia. Aşadar, ne-a pus Dumnezeu asemenea avocat. Să nu ne înşelăm, fraţilor, şi să zicem că Dumnezeu nu ştie ce face fiecare. *Nici nu vei putea să spui că nu ai păcat, pentru că nu ai ştiut, că ai fost chinez, sau turc sau ateu.* Păgân dacă ai fost, dar conştiinţă ai avut şi după acea lege te va judeca. Zidirea ai văzut-o. Nu ţi-ai pus niciodată întrebarea cine a făcut cerul, soarele, pământul şi toate, ca după aceea să te gândeşti şi să te temi de Dumnezeu, Care a făcut toate?"[1]

Probabil că şi în Vechiul Testament se găseau persoane care contestau adevărul învăţăturii evreilor pe motiv că nu era cunoscută în toată lumea. Dar iată, având în vedere că *„pe cât de departe sunt cerurile de la pământ, aşa de departe sunt căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele voastre" (Isaia,* 55, 9), aceia au rămas ruşinaţi când „s-au trezit" cu Sfântul Ioan Botezătorul în iad propovăduindu-le pe Hristos, după cum spune învăţătura Bisericii. în Sâmbăta Mare, Domnul „S-a pogorât la iad ca să se arate pe Sine şi Evanghelia Sa şi celor ce au răposat mai înainte de venirea Lui, aşa încât să ia sub stăpânirea Sa toate generaţiile omeneşti trecute, prezente şi viitoare, să le arate tuturor adevărul şi să-i îmbie pe toţi cu mântuirea"[2]. Aşadar, să nu credem că ne putem păcăli conştiinţa prin justificări complexe şi argumente întortocheate, provenite din tot felul de surse, ci să cugetăm mai adânc că, Dumnezeu fiind perfect, are şi iubire desăvârşită, dar face şi dreptate desăvârşită şi ar fi păcat să ne convingem de aceasta tocmai la Judecata de Apoi.

Un alt impediment pe care-1 ridică această ideologie a toleranţei este ceea ce filozoful Karl Popper a numit „paradoxul toleranţei". „Toleranţa fără limite duce negreşit la dispariţia toleranţei[3]. Dacă extindem toleranţa nelimitată chiar şi la cei intoleranţi, dacă nu suntem pregătiţi să apărăm o societate tolerantă

[1] PĂRINTELE CLEOPA, *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* voi. 2, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2004, p. 124

[2] SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *Răspunsuri...,* voi. 1, p. 64. Vezi şi lucrarea episcopului rus Ilarion ALFEYEV, *Hristos biruitoriul iadului. Pogorârea la iad în perspectiva ortodoxă,* Ed. Sofia, 2008.

[3] „Dacă eşti intolerant faţă de cei intoleranţi, atunci ţi-ai încălcat propriul principiu". S.D. GAEDE, *op. cit.,* p. 23.

împotriva asaltului celor intoleranți, atunci cei toleranți vor fi distruşi, iar o dată cu ei va fi distrusă şi toleranța. Exprimându-mă în acest fel, nu vreau să dau de înțeles, bunăoară, că ar trebui întotdeauna să împiedicăm expunerea filozofiilor intolerante; cât timp putem să le opunem argumentări raționale şi să le ținem sub controlul opiniei publice, suprimarea lor ar fi o măsură extrem de neînțeleaptă. Trebuie însă să revendicăm dreptul de a le suprima, dacă se dovedeşte necesar, chiar cu forța; căci s-ar putea lesne întâmpla ca ele să nu fie dispuse să se confrunte cu noi la nivelul argumentării raționale, ci să denunțe orice argumentare; s-ar putea ca ele să interzică adepților lor să asculte o argumentare rațională, pe motiv că este amăgitoare, şi să-i învețe să replice la argumente cu pumnul sau cu pistolul. Trebuie de aceea să revendicăm, în numele toleranței, dreptul de a nu-i tolera pe cei intoleranți. Trebuie să susținem că orice mişcare care predică intoleranța se plasează prin aceasta în afara legii, şi *să considerăm incitarea la intoleranță şi persecuție drept o infracțiune, (subl. n.)* aidoma incitării la omor sau la răpire de persoane sau la reînvierea negoțului de sclavi... Cerem un guvern care să tolereze pe toți ce dispuşi să fie la rândul lor toleranți"[1]. Paradoxul toleranței ne dovedeşte foarte clar că ridicând toleranța la rang de zeu, punând-o ca lege supremă de conviețuire, societatea merge cu paşi repezi spre dezintegrare. Căci ce-ar însemna să ducem până la capăt toleranța, aşa cum ne îndeamnă unii? Ar însemna să arătăm înțelegere şi respect față de liderii comunişti care au trimis în temnițe milioane de creştini, față de cei ca Hitler, față de proxeneți, față de cei care ne distrug copiii cu droguri, față de cei care silesc chiar în zilele noastre în Asia pe copiii mici să lucreze în condiții de sclavie, şi să nu-i considerăm bolnavi sau păcătoşi, ci doar diferiți şi demni de tot respectul pentru opinia lor care „aduce un plus de diversitate omenirii"? Are vreun sens acest fel de judecată? Aşadar este clar că ne trebuie criterii precise de evaluare a faptelor oamenilor şi nu această fățarnică şi falsă virtute care ne este propovăduită, cu unicul scop de a scoate moştenirea creştină din mințile popoarelor Europei şi de a nu-i lăsa nici pe alții să vină la această Lumină. Un paradox asemănător se poate observa şi în cazul corectitudinii politice: „Corectitudinea politică este o formă radicală de relativism care, ca orice relativism, recurge la absolutism pentru a-şi salva poziția intrinsec contradictorie, validându-se în acest mod drept unică poziție acceptabilă"[2].

Este vădit că cei care vor să fim toleranți, ştiind şi ei că toleranța nu poate fi universală, au clar în minte două măsuri în judecata lor *(double standard):* una cu care măsoară toleranța față de creştinism (zero) şi una cu care măsoară toleranța față de orice altceva, mai ales fapte care se opun cuvântului lui Dumnezeu. Pentru a nuanța, putem spune că cei care combat creştinismul şi se plâng astăzi de „opresiunea dogmei"[3] (mai ales cei care nu au cunoscut adevăratul creşti-

[1] K.R. POPPER, *Societatea deschisă şi duşmanii ei,* voi. I, cap. 7, nota 4, trad. de D. Stoianovici, Ed. Humanitas, Buc, 1993, p. 302.

[2] H.R. PATAPIEVICI, „Corectitudinea politică", *Idei în dialog,* nr. 6 (33), 2007, p. 55.

[3] G. SOROS, *Opening the soviet system,* The Open University, 1990, p. 77. *Open University,* cu filiale în întreaga lume, a fost înființată de miliardarul G. Soros şi propagă ideile corectitudinii politice. Această Universitate susține şi profesori (de ex. Jovan Byford) care scriu lucrări

nism), nu o fac din rea intenție, ci pur şi simplu pentru că, într-adevăr, searbădul creştinism occidental nu mai este ce trebuie să fie şi a fost abandonat. De vină nu sunt non-conformiştii de acum, pentru că ei culeg doar roadele părinților lor care, datorită mândriei şi altor patimi, au căzut în erezie şi nu au reuşit să păstreze pentru urmaşii lor moştenirea dăruită lor de Domnul Iisus Hristos prin apostolii trimişi la ei în apus.

Revenind la cuvintele lui Popper, acest influent gânditor al secolului XX, nu putem să nu ne întrebăm ce înseamnă „incitare la intoleranță"? Cine hotărăşte limita toleranței? Luând-o pe acest drum nu se ajunge oare la cazuri ca cel arătat mai sus (Chris Kempling şi mulți alții) în care este considerat intolerant chiar şi cel care susține non-violent învățătura creştină? Cu siguranță că da, după cum demonstrează Michael Walzer, „personalitate importantă a filozofiei politice americane" care susține, negându-şi chiar şi religia sa mozaică, că a combate avortul şi homosexualitatea este o dovadă de intoleranță religioasă[1]. Se pare că noua conotație a toleranței a fost inventată special ca să fie un termen foarte larg (ca şi cel de *terorist* poate) care să dea posibilitatea legală de a reține, a denigra şi chiar a închide pe oricine nu gândeşte după tiparele impuse de cei ce dețin puterea lumească.

0 altă slăbiciune a toleranței este următoarea: şi franc-masoneria şi hinduismul, ca să numim doar două dintre ele, te lasă să practici orice religie, sunt toleranți cu tine, dar numai atâta timp cât nu spui vreodată că doar una singură este bună, atâta timp cât accepți înțelegerea lor asupra adevărului, care pentru ei este sincretic, amestecând de multe ori chiar credințe opuse. Toate acestea sunt numai vorbe *goale* căci „în hinduism convertiții la creştinism sunt excluşi din familii şi caste şi sunt tratați mai rău decât paria"[2]. Ce vrem să spunem prin aceste exemple, este că noua toleranță este doar un mijloc prin care se propagă nişte idei amăgitoare. Pentru că orice om, dacă stă să se gândească puțin, îşi dă seama de şubrezimea acestui concept. Nici un om înțelept nu crede în *toleranță,* ci crede în dumnezeul său, şi trebuie să dai dovadă de mare superficialitate să crezi că cineva ar accepta cu adevărat că există mai multe căi care duc la Dumnezeu. Cel care şi-a ales o credință şi o practică cu seriozitate şi profunzime, nu va putea niciodată să creadă cu adevărat că şi altă credință e la fel de bună, fără să adere imediat la ea. Concluzia este că noua toleranță, ce propovăduieşte pluralismul religios, nu este decât o păcăleală în care nu crede nimeni dintre sfinți sau cărturari, încă o ispită inventată de diavol pentru a împiedica oamenii să vină la Domnul Iisus Hristos.

A tolera indiferent boala de gândire a celorlalți, care duce la boală de comportament din care rezultă toate necazurile unei societăți, înseamnă a nu-ți păsa cu adevărat de cei din jur. înseamnă a alege calea cea mai simplă, egoistă şi comodă: „treaba lor ce gândesc, ce fac, eu am calea mea şi la revedere". Sfinții

complexe (deşi fără argumentație solidă din punctul nostru de vedere), încercând să demonstreze un presupus antisemitism al unor sfinți.

[1] M. WALZER, *Despre tolerare,* trad. de Areta Voroniuc, Institutul European, Iaşi, 2002, p. 63.

[2] FRIEDRICH HEILER, *art. cit.*

ne-au spus unde trebuie să ajungem: inima milostivă. Un om care iubeşte pe cineva cu adevărat nu poate suporta să stea lângă el văzându-1 bolnav şi să nu-i sară imediat în ajutor împărtăşindu-i *„cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos'"* (*I Tim.* 6, 3). Căci „regula de aur" a creştinismului este: *„toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, asemenea şi voi faceţi lor, că aceasta este legea şi proorocii"*^ {*Mt.* 7, 12). Deci, aşa cum la un moment dat fratele meu poate cădea în vreo idee greşită sau păcat şi eu cu dragoste trebuie să-i spun că greşeşte şi că e posibil să-şi piardă mântuirea, la fel aş vrea şi eu, ca, dacă cumva îmi pierd minţile din cauza vreunei patimi sau influenţe nefaste, să vină şi să mă atenţioneze cu stăruinţă, să se roage pentru mine, să aibă răbdare şi dragoste cu mine, pentru a mă aduce pe calea cea dreaptă. Bineînţeles că nici eu nu voi folosi nici un mijloc care încalcă libertatea cea de Dumnezeu dăruită lui, la fel cum nu doresc ca nici el să folosească forţa cu mine, pentru că forţa, de orice fel ar fi, nu schimbă oamenii: „Nu-i putem mântui pe alţii într-un mod autentic creştin decât prin iubire, adică atrăgându-i; nici o constrângere nu-şi are locul aici. Libertatea omului e atât de reală şi atât de mare, încât nici jertfa lui Hristos, nici cea a tuturor celor ce au urmat lui Hristos nu duce neapărat la biruinţă"[2].

în aceste vremuri din urmă, trebuie să fii cu totul naiv să crezi că s-ar mai putea institui o lume bazată pe principii creştine. Aşadar ce ne rămâne de făcut este să trăim cu toate puterile noastre după poruncile Domnului din Sfânta Sa Scriptură, singurele care ne pot elibera de opiniile imaginaţiei şi ne pot dărui cunoaşterea adevărată a lui Dumnezeu şi a lumii. Şi apoi, întăriţi fiind în virtute, să ne facem robi aproapelui spre mântuirea cât mai multor suflete.

Salvarea noastră este exprimată de cuvântul fericitului părinte Sofronie, care ne sfătuieşte să facem din cuvântul Domnului Iisus Hristos **singurul principiu al întregii noastre fiinţe**[3]**,** căci numai acesta este netrecător *(„Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece", Mt.* 24, 35), numai acesta ne luminează despre adevăr, despre cum putem să scăpăm din groaznicele capcane diavoleşti care ne sunt întinse la tot pasul, numai acesta ne învaţă iubirea desăvârşită faţă de fiecare om (căci numai creştinii spun că *„Dumnezeu este iubire", I Ioan* 4, 8) şi nu o aparentă iubire cu numele de *toleranţă,* care să producă în minţile oamenilor o profundă confuzie şi amestecare între lumină şi întuneric, între adevăr şi minciună.

Având în vedere toate cele spuse în această lucrare considerăm ca posibile soluţii parţiale următoarele: studierea amănunţită a sfinţilor noi, căci ei sunt glasul lui Dumnezeu pentru epoca noastră, ei sunt Sfinţii Părinţi ai zilelor noastre, ei sunt temelie de nezdruncinat în potopul de idei şi filozofii ce ne înconjoară, ei sunt farul de discernământ prin care noi putem descoperi calea spre mântuire *astăzi.* De asemenea, ar fi bine ca, înainte de orice implicare a preoţilor şi creş-

[1] Prin toleranţa de azi se zice mai degrabă: „Ce am eu voie să-ţi fac ţie, tu n-ai voie să-mi faci mie". Adică, de ex., eu nu te tolerez să pui Sfânta Cruce în şcoală, dar tu trebuie să mă tolerezi să fac campanii de promovare a homosexualităţii în universităţi.

[2] ARHIM. SOFRONIE, *Viaţa şi învăţătura...*,p. 113.

[3] *Vom vedea pe Dumnezeu precum este,* trad. de Ierom. Rafail Noica, Ed. Sofia, Buc, 2005, p. 216.

tinilor într-o activitate propusă de societate, să fie analizat în amănunt întregul context al propunerii: cine o propune, ce filozofie au, ce scop au, cu cine colaborează, cine o finanțează. Toate acestea sunt foarte necesare deoarece altfel, din neştiință, datorată neglijenței de a ne informa, ne putem face părtaşi la acțiunile unor vrăjmaşi ai lui Dumnezeu. Având în vedere că un creştin nu se poate detaşa niciodată de credința sa, indiferent de ce activitate ar săvârşi, este timpul ca şi noi, creştinii ortodocşii, conştientizând comoara încredințată de Domnul Bisericii şi devenind responsabili înaintea fraților din societate, să impregnăm toate activitățile noastre de credința ortodoxă, precum, de altfel, se întâmplă şi cu cei de alte credințe[1]. Aşa încât, filozofia noastră să fie creştină, politica creştină, medicina creştină, sistemul juridic creştin, psihiatria creştină, economia creştină şi toate celelalte îndeletniciri omeneşti. Numai o astfel de abordare integral creştină a vieții este vrednică de un creştin, binecuvântată de Dumnezeu, mântuitoare, lipsită de păcat şi compromis şi folositoare societății. Dacă noi nu ne adâncim teoretic şi practic în studiul Sfintei Scripturi şi al Sfinților Părinți atunci vom ajunge, precum s-a întâmplat de multe ori, ca alții să reflecteze mai mult decât noi la problemele lumii, să o diagnosticheze mai bine şi lumea să accepte soluțiile lor, care nu întotdeauna sunt după poruncile Domnului. Şi glasul profetic al creştinului va fi înlocuit de „profeții" necredincioşi care au ştiut să se aplece mai mult asupra suferinței oamenilor de azi.

Aşadar, soluția nu este toleranța, care nu poate duce niciodată la o comuniune profundă, ci unirea tuturor în trupul nemuritor al Domnului Iisus Hristos, unde toți primim acelaşi trup şi sânge al Domnului şi astfel ajungem să ne împărtăşim din desăvârşita comuniune de dragoste a Preasfintei Treimi sporind întru veşnicie în dragostea lui Dumnezeu şi între noi.

Cine a anticipat mai bine problema globalizării şi a nevoii de coabitare a celor ce sunt diferiți, mai bine decât Sfântul Apostol Pavel când a zis: *„JVu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus" (Gal.* 3, 28). De aceea, cei ce vor să fie creştini trebuie să se întrebe mereu, având în minte nemincinosul cuvânt al lui Dumnezeu: cine este doar *diferit* şi cine săvârşeşte păcatul? învățătura şi practica Bisericii ne arată că nu poate exista iubire şi comuniune adevărată între oameni care păcătuiesc, deoarece păcatul, prin egoismul său manifestat în mii de feluri, reprezintă tocmai o ştirbire, dacă nu o întunecare totală a iubirii de Dumnezeu şi de oameni la care suntem chemați să ajungem. Şi în afara acestei iubiri, al cărei izvor şi prototip este însăşi Preasfânta Treime, nu poate exista decât o „iubire" interesată, prin care oamenii fac posibilă o convieţuire nedesăvârşită şi nevrednică de măreția omului. Sfântul Ioan Carpatiul, cu mult înaintea apariției noii toleranțe, ne-a avertizat că tolerarea celui căzut nu trebuie considerată decât un prim pas spre adevărata unitate în adevăr şi iubire, adică întoarcerea aceluia la dreapta credință şi dreapta viețuire: „Cei ce au aceleaşi patimi sunt lipsiți de unitate, dar cei care exersează aceeaşi

[1] Vezi de ex.: revista romano-catolică de studii de drept, sau cea evreiască de Psihologie şi iudaism; sau Taopsihoterapia.

virtute au pace între ei. Fiindcă atunci când arţăgosul este împreună cu un arţăgos, sau un iubitor de argint cu cel părtaş al aceleiaşi patimi, sau lacomul cu cel chinuit de acelaşi rău, va avea tulburare şi întristare între el şi cel aflat împreună cu el; fiindcă iubirea de sine/egoismul convinge pururea să-l întreacă pe celălalt în dobândirea celor dorite, de unde urmează pentru fiecare privarea de acele plăceri prin care se constituie întristarea şi furia, plecând de la care se frânge binele unităţii. Dar cei ce urmăresc aceleaşi virtuţi sunt împinşi laolaltă spre pacea care covârşeşte toată mintea de înseşi bunurile pe care le doresc amândoi. Fiindcă un înfrânat şi un cumpătat împreună cu un alt cumpătat şi neiubitor de argint şi blând şi, ca să fiu scurt, oricine e împodobit cu aceste chipuri sau altele ale virtuţii, are netulburată locuirea împreună cu cel de aceeaşi purtare cu el, fiindcă numai binele e prieten cu el însuşi, dar răul e duşman lui însuşi"[1]. Aşadar, fără tămăduirea patimilor şi dobândirea virtuţilor în Hristos Iisus Domnul nostru, persoana e neîmplinită, familia nefericită, societatea plină de probleme şi mai presus de toate, mântuirea pierdută.

Ceea ce trebuie să reţinem din toată această confuzie din lume şi în care cu greu va mai putea supravieţui evlaviosul şi cumintele duh creştinesc, sunt cuvintele cele de foc ale Sfântului Ignatie Briancianinov: „însuşeşte-ţi gândirea şi duhul Sfinţilor Părinţi prin citirea scrierilor lor. Sfinţii Părinţi au atins ţelul: mântuirea. Şi tu vei atinge acest ţel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget şi într-un suflet cu Sfinţii Părinţi, te vei mântui"[2].

Sfanţul Ioan Maximovici a fost întrebat odată cine este de vină pentru toate relele (din partea oamenilor) care se abătuseră asupra lui. Acesta a răspuns: „diavolul"! Un răspuns dumnezeiesc, ce ne călăuzeşte spre dreapta cugetare cea plină de milostivire faţă de oameni pe care trebuie să o aibă orice creştin. Cei care uneltesc împotriva creştinismului, fie direct, fie indirect, *o fac din neştiinţă*[3], căci dacă ar şti, *„n-ar răstigni pe Domnul slavei" (I Cor. 2,* 7). Putem noi să-i judecăm pe aceştia, când auzim pe slăvitul Apostol Pavel zicând: *„Mai înainte huleam, prigoneam peste măsură şi batjocoream Biserica lui Dumnezeu şi o pustiam.* ***Totuşi am fost miluit,*** *căci în necredinţa mea, am lucrat din neştiinţă...Şi tocmai pentru aceea am fost miluit, ca Iisus Hristos să arate mai întâi în mine toată îndelunga Sa răbdare, ca pildă celor ce vor crede în El, spre viaţa veşnică" (I Tim.* 1, 13, 16). De aceea, nu putem decât să ne rugăm pentru mântuirea tuturor, dorindu-ne din toată inima „ca şi aceştia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin"[4].

Noi nu avem absolut nici un merit că ne-am născut într-o ţară ortodoxă şi ne-am botezat în Biserica cea adevărată şi deci nu avem absolut nici un motiv de îngâmfare, dispreţ ori judecată a celor care încă nu au ajuns la Trupul lui

[1] SFÂNTUL IOAN CARPATIUL, cap. 7 în „Alte 117 capitole", din volumul *Scrieri fiiocalice uitate,* trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p. 14.

[2] *Experienţe ascetice,* voi. 1, trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2000, p. 117.

[3] *fraţilor, ştiu că din neştiinţă aţi făcut rău, ca şi mai marii voştri" (Fapte* 3, 17).

[4] Fragment din rugăciunea pentru necreştini, de la *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur.*

Hristos. Dar dacă Domnul Dumnezeul nostru Cel Preamilostiv ne-a învrednicit de acest mare dar şi binecuvântare, ar fi un imens păcat să nu o păstrăm exact aşa cum am primit-o de la de-Dumnezeu-purtătorii noştri Părinţi, curată, nediluată, neîntinată de duhul lumii acesteia, astfel încât, chiar dacă noi nu ne-am făcut vrednici de ea, măcar generaţiile ce vor urma să se bucure de ea, de mântuirea ce se poate obţine în ea şi prin aceasta de dobândirea veşnicei şi nesfârşitei fericirii din împărăţia lui Dumnezeu.

„Lasă fiilor, înainte de toate, moştenirea credinţei nepătimaşă[1] şi a dogmelor binecredincioase, ca să călăuzeşti la Domnul nu numai pe fii, ci şi pe nepoţi, pe calea Ortodoxiei", spunea Sfântul Ioan Sinaitul.

Poate că unii oameni nu vor fi de acord cu cele zise mai sus şi vor zice: 'Bine, dar aceasta este perspectiva ta! De unde ştiu eu că aceasta e cea adevărată?' Răspunsul l-a dat Domnul nostru Iisus Hristos anticipând tulburarea şi dezorientarea noastră din vremurile din urmă şi zicându-ne cu smerită şi milostivă dragoste:

> *„De vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaşte despre învăţătura aceasta dacă este de la Dumnezeu sau dacă Eu vorbesc de la Mine însumi".* (Ioan 7, 17)
>
> *„ Cereţi şi vi se va da; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi vi se va deschide. Căci oricine cere ia, cel care caută află şi celui care bate i se va deschide".* (Matei 7, 7)
>
> *„ Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre ".* (Matei 11,28)
>
> *„Harul în aşa chip lucrează, împăcând toate puterile în inimă, că sufletul, din marea bucurie a milostivirii, se aseamănă unui prunc fără de răutate, şi omul nu mai judecă nici pe iudeu, nici pe elin, nici pe păcătos, nici pe cel lumesc, ci spre toţi caută cu ochi curat lăuntric şi se bucură de întreaga*

[1] „«Credinţa nepătimaşă». Căci numai credinţa ortodoxă nu e produsul unei patimi şi nu exprimă un Dumnezeu pătimaş şi dă puterea pentru dobândirea nepătimirii. Căci ea e credinţa în Treime ca structură supremă a iubirii în Fiul lui Dumnezeu, Care din iubire Se smereşte, întrupându-Se şi răstignindu-Se; e credinţa care are, de aceea, ca rod, sobornicitatea, străină atât de pasiunea individualistă, cât şi de pasiunea dictatorială a unei singure persoane, ambele rodul mândriei." Nota 1009 a Părintelui Stăniloae la SFÂNTUL IOAN SCĂRARUL, *Cuvânt către păstor, XIV,* în *Scara dumnezeiescului urcuş,* Filocalia IX, trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1980, p. 455. Asemenea conglăsuieşte şi Sfântul Ioan Carpatiul: „Credinciosul este păzitorul binevoitor şi necălcător al legilor drepte încredinţate lui de Dumnezeu", *(op.cit.,* p. 24) De aceea ni se spune *credincioşi* pentru că trebuie să fim *iconomi credincioşi ai tainelor lui Dumnezeu (I Cor.* 4, 2), şi să păstrăm cu preţul vieţii cele încredinţare nouă de Domnul.

lume, şi doreşte în tot chipul a cinsti şi a iubi şi pe iudei şi pe elini"[1].

"Acestea noi, nepricepuții, după măsura proastei noastre înțelegeri, am scris spre aducerea aminte mie şi celor asemenea mie, care sunt în orânduiala celor care învață, de vor vrea. Şi nu de la mine le-am scris, ci din Dumnezeieştile şi de Dumnezeu-însuflatele Scripturi ale Sfinților Părinți cei purtători de Duh şi luminați cu cunoştința. Şi de se va afla întru acestea ceva neplăcut lui Dumnezeu şi nefolositor sufletului, pentru necunoştința noastră, voia lui Dumnezeu cea desăvârşită şi bine primită să fie, iar eu iertăciune cer. Iar de va înțelege cineva, mai mult sau mai folositor decât acestea, acela aşa şi să facă, şi noi pentru aceasta ne bucurăm. Iar dacă cineva dintru acestea folos va căpăta, acela şi pentru mine păcătosul să se roage, ca să aflu milă înaintea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos "[2].

[1] SFÂNTUL MACARIE CEL MARE, Omilia IX, citat de SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Experiențe ascetice,* voi. 4, Buc, 2001, p. 258.

[2] SFÂNTUL NIL SORSCHI, *In urmă cuvântare,* în *Filocalia,* voi. II, Ediție îngrijită de Doina Uricariu, Ed. Universalia, Buc, 2001, p. 663.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Sfânta Scriptură

Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu binecuvântarea P.F. Teoctist, Societatea Biblică Interconfesională din România, 1988.

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei vechi şi ale cei noao leage, tipărită întâia oară la 1688, retipărită după 300 de ani în facsimil şi transcriere cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1997.

Septuaginta, id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs, Duo volumina in uno, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.

Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem, edited by R. Weber, B. Fischer, J. Gribomont, H.F.D. Sparks, and W. Thiele, by Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1983.

Novum testamentum graece, Ed. XXVII, Kurt Aland, Matthew Black, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Allen Wikgren, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1998.

II. Dicționare şi enciclopedii

CANDREA-ADAMESCU, *Dicționar enciclopedic ilustrat,* Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1931.

Dicționar Biblic, J. D. Douglas (ed.), Ed. „Cartea Creştină", Oradea, 1995.

Dicționar enciclopedic de iudaism, trad. de Viviane Prager, Ed. Hasefer, Buc, 2000.

Dicționar de Psihologie, (Roland Doron, Francoise Parot, coord.), trad. de Georgeta Dan-Spânoiu, Ed. Humanitas, Buc, 2006.

Dicționar de psihanaliză, (coord. Elisabeth ROUDINESCO, Michel PLON) trad. de Matei Georgescu, Ed. Trei, Buc, 2002.

Enciclopedia Britannica, la http://www.britannica.com/eb/article-14944/theology.

Encyclopedia of Ethics, cap. "Political Correctness", online la www.routledge-ny.com/ethics/entries/politicalcorrectness.pdf.

Enciclopedie de filozofie şi ştiințe umane, cap. despre *toleranță,* trad. de Anca Dumitru, Ed. AII, p. 1108.

Encyclopaedia Judaica, voi. 12, Keter Publishing House, Jerusalem, 1972.

Encyclopaedia Universalis, Corpus 22, Paris, 1992, p. 709 (cap. Tolerance).

Lexiconul Herder al întâlnirii iudeo-creştine (coord. PETUCHOWSKI, J.J.; THOMA, C.,), Ed. Humanitas, Bucureşti, 2000.

The New Strong's Exhaustive Concordance of the Bible, Thomas Nelson Publishers, Nashville, Tenessee, 1990.

ZEDLER, J.H., *Grosse vollständige Universal-Lexicon Aller Wissenschafften und Kilnste,* 1732. Originalul scanat al acestui Lexicon poate fi consultat online la: www.zedler-lexikon.de/index.html.

III. Scrieri teologice

SFÂNTUL ANDREI, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei, *Tâlcuire la Apocalipsă,* îndreptarea tălmăcirii de Florin Stuparu, Ed. Sofia, Buc, 2007.

Părintele ANDRONIC, *Aduceri aminte. 1820-1892,* Ed. Cathisma, Buc, 2007.

Arhim. ARSENIE PAPACIOC, *Singur Ortodoxia,* Constanța, 2005.

AVDEEV, D.A., *Când sufletul este bolnav,* trad. de Adrian şi XeniaTănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2005.

Arhiep. AVERKY TAUSHEV, *See then thatyou walk circumspectly,* articol aflat online la adresa http://users.sisqtel.net/williams/archbishopaverky.

AVRAMESCU, Pr. Mihail, „Practici cultice denaturate", în rev. *Glasul Bisericii* 11 (1952), nr. 5-7.

BENGA, Pr. D., *Marii reformatori luterani şi Biserica Ortodoxă,* Ed. Sofia, Buc, 2003.

BINNS, J., *An introduction to the Christian Orthodox Churches,* Cambridge University Press, 2002.

BRANIŞTE, Pr. Prof. Ene, „Aspecte şi momente din activitatea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica", în *Glasul Bisericii,* 1969, nr. 1-2.

BUCEVSCHI, Orest, *Intoleranța şi toleranța Bisericii,* Chişinău, 1936.

SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,* în *Scrieri,* Partea a patra, Colecția „PSB", voi. 41, trad. Pr. Prof. D. Stăniloae, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2000.

ID., Glafire, în *Scrieri. Partea a doua,* Col. PSB 39, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1992.

SFÂNTUL CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 2003.

CITTERIO, Elia, *Nicodim Aghioritul,* trad. de Măria Cornelia şi Diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2001.

PĂRINTELE CLEOPA, *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* voi. 2, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2004.

COMAN, Ioan G., *Cauzele generale ale politicii anticreştine a împăratului Iulian după mărturii patristice,* Ed. Institutului Român de Bizantinologie, Buc, 1938.

Viața şi învățăturile Cuviosului şi Sfințitului Mucenic COSMA ETOLIANUL, Luminătorul Greciei şi Apostolul săracilor, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2001.

DAMASCHIN, Ierom., *Christ the eternal Tao,* Valaam Books, St. Herman of Alaska Brotherhood, 1999.

ID., Viața şi lucrările Părintelui Serafim Rose, trad. de C. Făgețan şi Pr. C. Jinga, Ed. Sofia, Bucureşti, 2005.

ID., New Developments in the Formation of the Religion of the Future, în rev. *The Orthodox Word,* 2004, voi. 40, nr. 5 (238), pp. 220-255.

DESEILLE, R, *Nostalgia Ortodoxiei,* trad. de Dora Mezdrea, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1995.

DIONISIE DIN FURNA, *Erminia picturii bizantine,* Ed. Sofia, 2000.

ENGELHARDT, H. [Gherman] Tristram jr, *Fundamentele bioeticii creştine. Perspectiva ortodoxă,* trad. de M. Neamțu, Cezar Login, diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005.

ID., „The challenge of living in a post-christian world", cuvânt ținut la Seminarul „Sfântul Gherman", din insula Kodiak, Alaska (23 mai, 2004), online la: http://dioceseofalaska.org/pdf/engelhardt.pdf.

ID., „Why Ecumenism Fails: Taking Theological Differences Seriously", *Christian Bioethics,* voi. 13 (2007), nr. 1, p. 25-51.

Viața şi acatistul Sfinților Mucenici Epictet şi Astion, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005.

EUSEBIU DE CEZAREEA, *Viața fericitului împărat Constantin,* în *Scrieri,* Partea a doua, trad. de Radu Alexandrescu, Ed. IBMBOR, Buc, 1991.

SFÂNTUL FILARET AL MOSCOVEI, „Predică la aniversarea Universității Imperiale din Moscova", ținută la 12 ianuarie 1855, în *Choix de sermons et discours de S. Em. Mgr Philarete,* traduits du russe par A. Serpinet, Paris, 1866.

Ne vorbeşte Părintele FILOTHEI *Zervakos,* trad. de Cristian Spătărelu, Ed. Cartea Ortodoxă, 2007.

FLOROVSKY, Pr. George, *Ways of russian theology* (cap. *Russian freemasonry),* online la http://www.myriobiblos.gr/texts/english/florovsky_ways.html.

SFÂNTUL FOTIE CEL MARE, *Biblioteca,* lucrare online aflată la adresa: www.ccel.org/p/pearse/morefathers/photius_03bibliotheca.htm.

FRAZIER, T.L., *A doua venire a lui Hristos. O viziune ortodoxă,* trad. de Tatiana Petrache, Ed. Egumenită, 2007.

Părintele GALERIU, *Dreapta Credință a Bisericii şi Psihanaliza,* Ed. Harisma, Buc, 2005.

Maica GAVRILIA, *The Ascetic of Love,* translated by Helen Anthony, Series *Talanto,* Athens, 2000.

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, *Opera completă,* voi. I, trad. de Pr. Cristian Chivu, Ed. Patristica, Buc, 2005.

SFÂNTUL GRIGORIE SINAITUL, „Despre amăgire", în *Filocalia* VII, trad. de Pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Buc, 1977.

HARPER, Michael *Lumina cea adevărată - călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie,* trad. de Elena Tâmpănariu, Ed. Teofania, Sibiu, 2002.

HRAPOVIȚKI, Mitropolitul Antonie al Kievului, *Sermon against thepogroms,* predică ținută în catedrala din Jitomir la 20 aprilie 1903, aflată online la adresa: www.orthodoxytoday.org/articles7/KhrapovitskyPogroms.php.

ICĂ, Diac, I. jr., „Reflecţii filosofice şi teologice asupra ideii de toleranţă", în *Toleranţă şi convieţuire în Transilvania secolelor XVII-XIX,* Ioan Vasile Leb (coord.), Ed. Limes, Cluj, 2001.

ID., „Papa renunţă la titlul de *Patriarh al Occidentului", Studii Teologice, 2* (2006), nr. 4, p. 178-185.

SFÂNTUL IGNATIE BRIANCIANINOV, *Adevăr şi duh* în *Experienţe ascetice,* trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, Bucureşti, 2000.

ID., Experienţe ascetice, voi. 1, Bucureşti., 2000.

ID. , Cuvânt despre moarte, Ed. Ileana, Bucureşti, fără an.

ID., Cuvânt despre moarte, trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2007.

ID., Despre înşelare, trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Anestis, 2005.

ID., Ofrandă monahilor contemporani, trad. de Boris Buzilă, Fundaţia Dosoftei, Bucureşti, 2002.

Monk INNOCENT, „Potter's Field: Harry Potter and the Popularization of Witchcraft", *The Orthodox Word,* voi. 37 (2001), nr. 5 (220), pp. 241-255.

SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica,* trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2005.

ID., Cele trei tratate contra iconoclaştilor, trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 1998.

SFÂNTUL IOAN DE KRONSTADT, „The Kishineff Outrages. Letter from Father John of Kronstadt", în rev. *The Times,* din 17 iunie 1903, p. 7.

ID., Liturghia - cerul pe pământ, trad. de Boris Buzilă, Ed. Deisis, Sibiu, 2002.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Predici la duminici şi sărbători,* trad. de Melchisedec al Romanului, Ed. Bunavestire, Bacău, 2005.

ID., Apologia vieţii monahale, trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 2001.

ID., „Despre armonia celor două Testamente", în *Despre schimbarea numelor,* trad. de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, Buc, 2006.

ID., Tâlcuiri la Epistola întâi către Corintheni, Ediţie revizuită de C. Făgeţan, Ed. Sofia, Buc, 2005.

ID., Tâlcuiri la Epistola întâi către Timotei, Ed. Nemira, Buc, 2005.

SAINT JOHN CHRYSOSTOM, Homily XI, *Homilies on Ephesians,* în colecţia: *The Nicene and Post-nicene Fathers,* Voi. XIII, Edited by Philip Scaff la: http://www.ccel.org/ccel/schaff/npnfll3.iii.iv.xii.html.

SFÂNTUL IOAN SCĂRARUL, *Cuvântul XII: Despre minciună,* din *Scara dumnezeiescului urcuş,* în *Filocalia,* voi. IX, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1980.

Kizenko, *N.,A prodigai Saint - Father JOHN of Kronstadt and the russian people,* The Pennsylvania State University Press, University Park, Pennsylvania, 2000.

SFÂNTUL IOAN MAXIMOVICI, *Cinstirea Maicii Domnului în tradiţia ortodoxă,* trad. de C. Maxim, Ed. Icos, Cluj-Napoca, 2000.

ID., Ne numim creştini!, articolul poate fi găsit la adresa http://www.roca.org/ oa/129/129b.htm.

Noi minuni ale Sfântului Ioan de San Francisco, trad. de Ştefan Voronca, Ed. Egumenită, Galaţi, 2004.

Sfântul Arhiepiscop ILARION TROIŢKY, *Creştinismul sau Biserica?,* trad. de C. Făgeţan, Ed. Cartea Ortodoxă, 2005.

Mitrop. IRINEU Mihălcescu, *Teologia luptătoare,* Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1994.

Vicovan, Pr. Ioan, *Ioan IRINEU Mihălcescu. „Apostol al teologiei româneşti",* voi. 1+2, Ed. Trinitas, 2004.

SFÂNTUL ISAAC ŞIRUL, *Cuvântul XXIII,* în *Filocalia,* voi. X, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1981.

Isihast anonim, *Vedere duhovnicească,* trad. de Pr. C. Coman, Ed. Bizantină, Bucureşti, 1999.

JURCAN, Pr. Dr., Emil, *Duhul Sfânt şi provocările lumii contemporane,* Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1999.

SFÂNTUL IUSTIN MARTIRUL ŞI FILOZOFUL, „Dialogul cu iudeul Tryfon", CXXXVIII, trad. de Pr. D. Fecioru, în *Apologeţi de limbă greacă,* Ed. IBMBOR, Buc, 1997.

Arhim. JUSTIN POPOVICI, „Filozofia ortodoxă a Adevărului" în *Omul şi Dumnezeul-om,* trad. de Pr. Prof. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1997.

ID., „The Life of Saint Photios", translated by Ronald Wertz, în voi. *On the mistagogy **of** the Holy Spirit,* Studion Publishers, 1983.

ARHIM. GHEORGHIOS KAPSANIS, „Unirea «Bisericilor»" în voi. *Asceză şi îndumnezeire,* trad. de Pr. Cornel Toma, Ed. Marineasa, Timişoara, 2006.

KURAEV, Diac. Andrei, *Provocările ecumenismului,* trad. de Boris Buzilă, Ed. Sofia, Bucureşti, 2006.

LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale,* trad. de Marinela Bojin, Ed. Sofia, 2001.

LOUTH, Andrew, „Theology, Contemplation and the University", articolul poate fi consultat la adresa: www.studiatheologica.cnet.ro/numar200302. asp?id=2.

Iepouovaxoq AouKăg RPRIVOPTÂTNC;, *AioaKopoq Km Zefinpoc - **oi avzixaĂKnâovi-oi** aipeaiap**/ai** (Dioscor şi Sever - ereticii anticalcedonieni),* Aytov Opoc 2003.

LUNGULESCU, Preot Iconom Dimitre, *Vieaţa şi minunile Episcopului „ Calinic cel Sfânt",* Ed. Librăriei Socec, Craiova, 1930.

SFÂNTUL MARCU ASCETUL, *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptează din fapte,* în *Filocalia* I, trad. de Prot. Dr. D. Stăniloae, Sibiu, 1947.

SFÂNTUL MAXIM GRECUL, *Adevăr şi minciună,* Scrieri dogmatico-polemice, voi. II, trad. de Florentina Cristea, ED. Bunavestire, Galaţi, 2003.

SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL, *Epistola către diaconul Cosma,* în *Scrieri,* Partea a doua, Colecţia PSB, 81, trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1990.

Comisia Sfintei Chinotite pentru probleme dogmatice, „MEMORIUL asupra participării Bisericii Ortodoxe la Consiliul Mondial al Bisericilor", fără ed., 2008.

METALLINOS, Very Rev. Prof. Dr. Dr. George, „Faith And Science in Orthodox Gnoseology and Methodology". Lucrarea în lb. engleză poate fi consultată pe site-ul: www.cc.uoa.gr/theology/html/english/pubs/historysec/metallinos/01/01.htm.

MORDASOV, Pr. Valentin, *Sfaturile unui preot pentru enoriaşii lui,* trad. de Mariana Caşu, Ed. Sofia, Buc, 2007.

Mitrop. NICOLAE (Hadjinikolaou) de Mesogaia, *Pastorală* din 2005, către credincioşii din eparhia Attica, despre Consiliul Mondial al Bisericilor, aflată online la: http://orthodoxengland.org.uk/encyclichtm.

SFÂNTUL NIL SORSCHI, *Cuvinte duhovniceşti,* trad. de Gh. Băbuţ, Ed. Bisericii Ortodoxe din Moldova, 1996.

*** *Viaţa Cuviosului PAISIE de la Neamţ,* Ed. Trinitas, Iaşi, 1997.

PĂRINTELE PAISIE OLARU, *Acatistul Sfântului Ioan Gură de Aur,* în *Acatistier* alcătuit de Arhim. Cleopa Ilie şi Ieroschim. Paisie Olaru, Ed. Pelerinul, Iaşi, 1996.

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL, *Epistole - Cale către Cer,* trad. de Ieroschim. Ştefan Lacoschitiotul, Schitul Lacu.

PELIKAN, J., *Tradiţia creştină,* voi. IV, trad. de Silvia Palade, Ed. Polirom, 2006.

SFÂNTUL PETRU MOVILĂ, *Mărturisirea ortodoxă a credinţei universale şi apostolice a Bisericii Orientale,* trad. de Traian Diaconescu, Ed. Institutului European, Iaşi, 2001.

*** *Pidalion,* Ed. Credinţa Strămoşească, Mănăstirea Sfinţii Arhangheli, 2004.

POMAZANSKY, Pr. Michael, „The Church of Christ and the contemporary movement for unification in Christianity" în *Selected Essays,* Holy Trinity Monastery, Jordanville, New York, 1996.

K. Yannitsiotis, *Lângă Părintele PORFIRIE,* trad. de Cristina Băcanu, Ed. Bunavestire, Bacău, 1999.

Ierom. RAFAIL NOICA, *Cultura Duhului,* Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002.

Viaţa, învăţăturile şi profeţiile Sfântului Serafim de Sarov, trad. de Paulin Lecca, Schitul Sfântul Serafim de Sarov, 1999.

Ierom. SERAFIM ROSE, *Cartea Facerii, crearea lumii şi omul începuturilor,* trad. de C. Făgeţan, Ed. Sofia, Buc, 2001.

ID., Letters from Father SERAPHIM, Nikodemos Orthodox Publication Society, New York, 2001.

ID., Ortodoxia şi religia viitorului, ediţia a doua, trad. de Mihaela Grosu, Ed. Cartea Ortodoxă, Galaţi, 2004.

ID., Semnele sfârşitului lumii, trad. de Ştefan Voronca, Ed. Biserica Ortodoxă, Galaţi, 2004.

*** *Iubirea nebună de aproapele. Viaţa şi învăţătura Maicii Măria SKOBŢOVA,* trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 2000.

CUVIOSUL SILUAN ATHONITUL, *Intre iadul deznădejdii şi iadul smereniei,* ediţia a Il-a, trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998.

SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice şi etice,* trad. de diac. Ioan I. Icăjr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998.
***„Tomosul Sinodului constantinopolitan din 1285", trad. de Arhid. Prof. dr. Ioan I. Icăjr., *Studii Teologice 2* (2006), nr. 3, pp. 65-111.
SFÂNTUL SOFRONIE AL IERUSALIMULUI, „Scrisoare sinodală către Serghie, Patriarhul Constantinopolului", trad. de Pr. Prof. Nicolae Petrescu, *Ortodoxia* 48 (1996), nr. 1-2, p. 27.
Arhim. SOFRONIE, *Despre temeiurile nevoinţei ortodoxe,* trad. de ierom. Rafail Noica, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române, Alba Iulia, 1994.
ID., Nevoinţa cunoaşterii lui Dumnezeu, trad. de Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
ID., Viaţa şi învăţătura starețului Siluan Athonitul, trad. de Pr. prof. dr. Ioan Ică, ediţia a II-a, Ed. Deisis, Sibiu, 2004.
ID., Vom vedea pe Dumnezeu precum este, trad. de Ierom. Rafail Noica, Editura Sofia, Bucureşti, 2005.
STĂNILOAE, Pr. Dumitru, *Poziţia domnului Lucian Blaga față de creştinism şi ortodoxie,* Ed. Paideia, 1997.
„Ultimul interviu al Părintelui Dumitru STĂNILOAE" la Costion NICOLESCU, *Teologul în cetate,* Ed. Christiana, Bucureşti, 2003.
Monahul Nicolae STEINHARDT, *Jurnalul Fericirii,* Ed. Dacia, 1991.
*** *Sunt anticalcedonienii ortodocşi?,* trad. de Ieroschim. Ştefan Nuțescu, Ed. Evanghelismos, Buc, 2007.
Monahul TEOCLIT DIONISIATUL, *Sfântul Nectarie de Eghina - Făcătorul de minuni,* trad. de Zenaida Anamaria Luca, Ed. Sofia, Bucureşti, 2003.
SFÂNTUL TEOFAN ZĂVORÂTUL, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor,* voi. II, trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2005.
ID., Sfaturi înţelepte, trad. de Florentina Cristea, Ed. Cartea Ortodoxă, fără an.
ID., Viaţa duhovnicească şi cum o putem dobândi, trad. de David Măria, Ed. Egumenită, 2007.
ID., Rânduielile vieţii monahale, Ed. Sofia, Buc, 2002.
R. Betts, V. Marcenko, *Ierarhul THEOFAN al Poltavei,* trad. de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, 2006.
SFÂNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI, *Tâlcuire la Epistola Sfântului Pavel către Evrei,* în *Celepatrusprăzece epistolii ale Slăvitului Apostol Pavel,* tom. III, trad. de Veniamin Costachi, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Buc, 1904.
ID., Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei, Ed. Sofia, Buc, 2002.
SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI, *învăţături despre bine şi rău,* trad. de Pr. Teofil Petrescu, Ed. Sofia, Bucureşti, 1999.
ID., Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, Buc, 2003.
ID., Tărâmul inaccesibil, trad. de Diana Iepure, Ed. Cathisma, Buc, 2007.
SFINŢII VARSANUFIE ŞI IOAN, „Scrieri duhovniceşti", *FilocaliaXI,* trad. de Pr. prof. dr. D. Stăniloae, Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990.
SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Asceticele,* în *Scrieri,* Partea a doua, Colecţia „PSB", voi. 18, trad. de Prof. Iorgu D. Ivan, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1989.

*** *Viețile Sfinților,* Luna iunie, Ed. Episcopiei Romanului, 1997.
URZICĂ, Mihai, *Biserica şi viermii ce neadormiți sau cum lucrează în lume „ taina fărădelegii",* Ed. Anastasia, Buc, 1998.
ZORIN, K.V., *De ce suferă copiii,* trad. Lucia Ciornea, Ed. Sofia, Buc, 2006.
YOUNG, Pr. Alexey, *The rush to embrace,* Nikodemos Orthodox Publication Society, New York, 1997.
WARE, Timothy, *The Orthodox Church,* 2nd Edition, Penguin Books, London, 1993. [trad. rom. *Istoria Bisericii Ortodoxe,* trad. de Alexandra Petrea, Ed. Aldo Press, fără an].
ID., „The Light that Enlightens Everyone: The Knowledge of God among Non-Christians According to the Greek Fathers and St. Innocent", *Greek Orthodox Theological Review,* voi. 44 (1999), nr. 1-4, pp. 557-564.
WERMUTH, Monah Andrew, *De la pământ la cer. Activitățile misionare ale Sfântului Inochentie din Alaska,* trad. de Prof. Paul Bălan, Ed. Bunavestire, Galați, 2002.

IV. Alte surse

ABBOTT, Lyman, „The need of a New Theology", *The American Journal of Theology,* voi. 1 (1897), nr. 2, p. 460-464.
ACHIMESCU, Nicolae, *Istoria şi filosofia religiei la popoarele antice,* ed. II, Ed. Tehnopress, Iaşi, 2006.
AGES, A., „Luther and the Rabbis", *The Jewish Quarterly Review,* voi. 58 (1967), nr. 1, pp. 63-68.
ALLEN, Douglas, „Eliade şi istoria religiilor" în *"Dosarul" Mircea Eliade,* voi. XIII (1982), Ed. Curtea Veche, Buc, 2007.
ANDERSON, J., *The Constitutions of the Free-Masons,* (1734). Originalul acestei lucrări editată de Benjamin Franklin a fost reprodus electronic de Universitatea din Nebraska şi se poate consulta online la adresa: http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1028&context=libraryscience.
AUNE, David E., recenzie la cartea lui A.ACOHEN, *TheMyth of the Judeo-Christian Tradition,* New York, Harper & Row, 1970, în *Journal of the American Academy of Religion,* voi. 41 (1973), nr. 2, pp. 311-312.
BARASCH, David R, „The social responsability in teaching sociobiology", *The Chronicle Review,* 17 noe. 2006, Section B, p. B14.
BARBOUR, Reid, *John Selden: Measures of the Holy Commonwealth in Seventeenth-Century England,* University of Toronto Press, 2003.
BARKER CRYER, N., „The De-Christianizing of the Craft" (Descreştinarea Masoneriei), *Ars Quatuor Coronatorum,* voi. 97 (1984), p. 34-74.
ID., „Craft and Royal Arch Legends", cuvânt susținut în anul 2000, în cadrul Centrului de Cercetări Masonice Canonbury din Londra. Poate fi accesat online la: www.canonbury.ac.uk/lectures/royalarch.htm.
BARKUN, Michael, „Religion and secrecy after September 11", *Journal of the American Academy of Religion,* 74 (2006) nr. 2, pp. 275-301.

BARNES, T., „The Secret Cold War: The C.I.A. and American Foreign Policy in Europe 1946-1956, Part II", *The Historical Journal,* voi. 25 (1982), pp. 649-670.

BARROWS, J.H., „A Parliament of Religions", *The Independent,* 4 februarie 1892, p.4.

BAUER, Alain, (Marele Maestru al Marelui Orient al Franței), discurs la simpozionul masonic ținut în Sacramento, California, 27 iulie 2002. Vezi la: www. calodges.org/no406/FRANC-OR.HTM.

BEJCZY, I., „Tolerantia: a Medieval concept", în *Journal of the History of Ideas,* Voi. 58, Nr. 3. (1997), pp. 365-384.

BECK, Dr. M., *învățătura religiunei mozaice pentru uzul junimei israelite,* Ediția a patra, revăzută şi îmbunătățită, Aprobată de Ministerul Cultelor şi Instrucțiunei Publice, Buc, 1902.

BEN-HORIN, Meir, „The Ineffable: Criticai notes on Neo-mysticism", *The Jewish Quarterly Review,* voi. 46 (1956), nr. 4, pp. 321-354.

BENBASSA, E; ATTIAS, J.-C, *Evreul şi celălalt,* trad. de Andreea Vlădescu, EST - Samuel Tastet Editeur, Buc, 2005.

BENEVITCH, Grigori, „Judaism and the future of Orthodoxy", în rev. *Religion in Eastern Europe,* voi. XVIII, nr. 2, 1998.

BERGER, Rabbi Elmer, „Jews in ecumenism", *The New York Times,* 19 iulie 1969, p. 24.

BERNEA, Ernest, *Dialectica spiritului modern,* Ed. Vremea, Buc, 2007.

BINDMAN, Rabbi Yirmeyahu, *Seven Colors of the Rainbow,* Schueller House, 2000.

BISSEL, Colin, „The Masonic Archbishop of Canterbury - Geoffrey Fisher", în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006.

BLACK, David M., *Psychoanalysis and Religion in the 2 Ist Century: Competitors or Collaborators,* The New Library of Psychoanalysis, Routledge, 2006.

BLOOM, A., *Criza spiritului american,* trad. de Mona Antoni, Ed. Humanitas, Buc, 2006.

BLUMENTHAL, D., recenzie la cartea lui Michael WYSCHOGROD, *The Body of Faith: Judaism as Corporeal Election (Corpul credinței: Judaismul ca alegere corporală),* Seabury Press, New York, 1983, în rev. *Association for Jewish Studies Review* (Cambridge University Press), voi. 11 (1986), nr. 1,p. 120.

BOGDAN, H., „Kabbalistic influence on the early developement of the Maşter Mason degree of Freemasonry", în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006.

BOIA, Lucian, *Napoleon III cel neiubit,* Ed. Humanitas, Buc, 2008.

BOLTON, Derek, „Problems in the Definition of *Mental Disorder", The Philosophical Quarterly,* voi. 51 (2001), nr. 203, pp. 182-199.

BOROIANU, D., *Toleranța religioasă,* în *Păstorul Ortodox,* 5 (1906), nr. 9-10.

BORRADORI, G., *Filozofie într-un timp al terorii. Dialoguri cu Jiirgen Habermas şi Jacques Derrida,* trad. de Marie-Louise Semen, Ed. Paralela 45, Bucureşti, 2005.

BOTTOMORE, Tom, *The Frankfurt School and its critics,* Routledge, London, 2007.

BOUCHE-LECLERCQ, A., *L'intolerance religieuse et la politique,* Flammarion, Paris, 1917.

BOURNE, Henry E., „American constituţional precedents in the french National Assemby", *The American Historical Review,* voi. 8 (apr. 1903), nr. 3.

BOYD, Jeffrey H., „An Insider's Effort to Blow Up Psychiatry", *Chafer Theological Seminary Journal,* voi. 10 (2004), pp. 28-48.

BRETT, S., *A true relation of the proceedings of the Great Council of the Jews assembled in the Plains of Ajayday, in Hungaria, about 30 leagues distant from Buda, to examine the Scriptures concerning Christ,* on the 12th of October, 1650 by Samuel Brett, an Englishman, there present, New Hampshire, 1795.

BRODSKY, M, „Why was the Craft De-Christianized?" (De ce a fost descreştinată Masoneria?), *Ars Quatuor Coronatorum,* voi. 99 (1986), pp. 151-163.

BUKOVSKY, V., *Uniunea europeană... o nouă URSS?,* trad. de Dan. C. Mihăilescu, Ed. Vremea, Bucureşti, 2006.

ID. , Former soviet dissident warns for EU dictatorship, discurs ţinut la Bruxelles în anul 2006. Se poate citi şi asculta online la adresa: www.brusselsjournal.com/node/865.

BULLOCK, S.C., „Remapping Masonry", *Eighteenth-Century Studies,* voi. 33 (2000), nr. 2, pp. 275-279.

ID., „Initiating the Enlightenment?: Recent Scholarship on European Freemasonry", *Eighteenth-Century Life,* voi. 20 (1996), nr. 1, pp. 80-92.

BURMISTROV, Konstantin; ENDEL, Măria, „The place of Kabbalah in the doctrine of russian freemasons", *Aries* (Journal for the Study of Western Esotericism), 4(2004),nr. l,pp. 27-68.

BUSH, G., *Proclamation 5956 - Education Day U.S.A., 1989,* 14 aprilie 1989, online la: www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=23514.

BUSH, G. W, *Proclamation: Education and Sharing Day, U.S.A.,* 5 aprilie 2006 online la: www.whitehouse.gov/news/releases/2006/04/20060406-9.html.

CAHILL, T., „The one true faith: is it tolerance?", *The New York Times,* 3 feb. 2002, p. CI.

CAMPELL, David, *More than tolerance.* Articolul se găseşte la adresa: www.digitas.harvard.edu/~perspy/old/issues/1997/nov/tolerance.html.

CAREY, George, „Toward Wholeness: Transcending the Barriers between Religion and Psychiatry", *The British Journal of Psychiatry,* voi. 170 (Mai, 1997), pp. 396-397.

CARLSON, Allan, „Ce le-a făcut şcoala publică familiilor şi copiilor noştri", trad. de Dan C. Comănescu, la www.misesromania.org/opp/noiembrie06/oppl5_06a.htm.

ID., Ce le-a făcut statul familiilor noastre, trad. de Dan C. Comănescu, la: www. misesromania.org/opp/noiembrie06/opp 15_06b.htm.

CARMILLY-WEINBERGER, Moshe, *Cenzură şi libertate de expresie în istoria evreilor,* Ed. Hasefer, Buc, 2003.

CARSON BLAKE, E., „Scrisoare asupra raportului între Consiliul Ecumenic al Bisericilor şi Bisericile membre", *Ortodoxia* 22 (1970), nr. 4, p. 631-633.

CASSEL, R.N., „Role of Washington and his war family as architects of the U.S. Constitution", *în Education,* voi. 115 (1994), nr. 1, pp. 111-132.

CASSIRER, Ernst, *Filosofia Luminilor,* trad. de Adriana Pop, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2003.

CHEMAU, Z.N., „The Essentials of Neuropsychiatry", *Harvard Review of Psychiatry,* voi. 13 (2005), p. 312-315.

CHIROVICI, E., „De ce am devenit franc-mason?" în *Oracolul din Heliopolis,* Publicaţie lunară editată de Anticul şi Primitivul Rit de Memphis şi Misraîm, Anul I (2005) nr. 2, p. 1.

CHURTON, T., „Anderson's *Constitutions,* 1723 and 1738: heretical or revolutionary" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006.

ID., Freemasonry. The Reality, Lewis Masonic, London, 2007.

CLARKE, J., „The Change from Christianity to Deism in Freemasonry", *Transactions of the Quatuor Coronati Lodge,* voi. 73 (1965), pp. 49-73.

CLORFENE, Chaim; ROGALSKY, Yaakov, *The Path of the Righteous Gentile: An Introduction to the Seven Laws of the Children of Noah,* Targum Press, Michigan, 1987. Cu varianta online la: http://moshiach.com/action/morality/seven_laws.php.

COHEN, A., *Talmudul,* trad. de C. Litman, Ed. Hasefer, Buc, 2004.

COHEN, J., „Some jewish reflections on Locke's *Letter concerning toleration", Cross Currents,* (New York) 56 (2006) online la: http://www.thefreelibrary.com/Cross+Currents/2006/March/22-p573.

COHEN, Naomi W., „The Challenges of Darwinism and Biblical Criticism to American Judaism", *Modern Judaism,* voi. 4 (1984), nr. 2, pp. 121-157.

COHN, Haim H., „The law of religious dissidents: a comparative historical survey", *Israel Law Review,* 34 (2000), pp. 39-100.

COMĂNESCU, Dan Cristian, „Despre har şi libertate", interviu din anul 2002 aflat la: www.misesromania.org/interviuri/intDCC_Oriz.htm.

ID., „Capitalismul are vocaţia de a fi sau de a deveni ortodox", interviu în ziarul *Ziua,* 19 octombrie 2005.

COMĂNESCU, R., DOBRESCU, E.M., *Franc-masoneria - o nouă viziune asupra istoriei lumii civilizate,* voi. I, Ed. Europa Unită, Bucureşti, 2001; voi. II, 2004.

CONWAY, John. S., „Protestant missions to the jews: 1810-1980: ecclesiastical imperialism or theological aberration", *Holocaust and Genocide Studies,* voi. 1 (1986), nr. 1,pp. 127-146.

*** *Constituţia Marii Loji Naţionale din România,* Ediţia a Il-a, 2000.

COURTOIS, Stephane (coord.), *O noapte atât de lungă. Apogeul regimurilor totalitare în Europa 1935-1953,* trad. de Doina Jela, Ed. Vremea, Buc, 2008.
CULIANU, Ioan Petru, *Eros şi magie în Renaştere. 1484,* trad. de Dan Petrescu, Ed. Polirom, Iaşi, 2003.
ID., Mircea Eliade, trad. de Florin Chirițescu, Ed. Polirom, Buc, 2004.
DALLEN, Michael Ellias, *The Rainbow Covenant: Torah and the Seven Universal Laws,* Lightcatcher Books, New York, 2003.
DELUMEAU, Jean, „Une traversee du millenarisme occidental", *Religiologiques,* voi. 20(1999), pp. 165-179.
DERRIDA, J., *Credință şi cunoaştere,* trad. de Emilian Cioc, Ed. Paralela 45, Bucureşti, 2004.
DILORENZO, Thomas, „Economic fascism", *The Freeman,* 1994. Online la: http://pafairtax.org/resrcs/econfascism.pdf.
DOBRESCU, E.M., *Dicționar de terminologie masonică,* Ed. Nemira, Bucureşti, 2003.
ID., Iluştri francmasoni, Ed. Nemira, Bucureşti, 2003.
DORFF, Elliot, „Judaism as a Religious Legal System", *Hastings Law Journal,* voi. 29 (1978), pp. 1331-1360.
*** *DSM-IV-TR,* trad. Dr. Marin Stancu, Asociația Psihiatrilor Liberi din România,Buc, 2003.
DUGAN, G., *Rabbi urges pope lift masonic ban, The New York Times,* 21 martie 1966, p. 19.
DULLES, Avery, „Paths to doctrinal agreement: ten theses", *Theological Studies,* voi. 47 (1986), p. 32-47.
DURĂ, LV., „Ecumenismul interreligios", în rev. *Glasul Bisericii* 43 (1984), nr. 7-9, pp.611-621.
DURĂ, LV, „Toleranța religioasă în Țara Românească şi în Moldova în timpul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVII-lea", în rev. *Glasul Bisericii* 43 (1984), nr. 3-4.
DURFEE, H., „Karl Jaspers as the metaphysician of tolerance", *International Journal for Philosophy of Religion,* voi. 1 (1970), nr. 4, pp. 201-210.
Eco, U., *Pliculețul Minervei,* trad. de M. Şchiopu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2004.
ELIADE, M., „History of Religions and the New Humanism", în *History of Religions,* voi. 1,nr. 1 (1961), pp. 1-8.
ID., „The History of Religions in Retrospect: 1912-1962", în *Journal of Bible and Religion,* voi. 31, nr. 2 (1963), pp.
ID., Jurnal 1970-1985, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2004.
ID. , Jurnal portughez şi alte scrieri, voi. II, trad. de Mihai Zamfir, Ed. Humanitas, Buc, 2006.
ID., „Les debuts de l'histoire comparee des religions" în M. ELIADE, *La nostalgie des origines. Mithodologies et histoire des religions,* Gallimard, 1971.
ID., Mefistofel şi androginul, trad. de Alexandra Cuniță, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1995.

ID., „Mentalitatea francmasonică", în *Oceanografie,* Ed. Roza Vânturilor, Bucureşti, 1990.

ID., „Occultism and Freemasonry in Eighteenth-Century Europe", recenzie la cartea lui RENE LE FORESTIER, *La Franc-Magonnerie Templiere et Occultiste aux XVIII" etXIX® siecle,* Paris, 1970, în rev. *History of Religions,* voi. 13, nr. 1 (aug. 1973), pp. 89-91.

ID., „Ocultul şi lumea modernă", în *Ocultism, vrăjitorie şi mode culturale,* trad. de Elena Bortă, Ed. Humanitas, Buc, 1997.

ELIADE, M.; CULIANU, I. P., *Dicționar al religiilor,* ed. a Il-a, trad. de Cezar Baltag, Ed. Humanitas, Buc, 1996.

ELIADE, Mircea - Stig WIKANDER, *întotdeauna Orientul. Corespondență (1948-1977),* trad. de Mihaela Timus, Ed. Polirom, Iaşi, 2005.

EINSTEIN, Albert, *Cum văd eu lumea,* trad. de M. Flonta, Ed. Humanitas, Buc, 2005.

EMINESCU, M., *Opere,* voi. X, Ed. Academiei Române, Buc, 1989.

ID., Opere, voi. XII, Ed. Academiei Române, Buc, 1985.

Encausse, Philippe, „ *Ştiințele oculte " şi dezechilibrul mental,* trad. de Adriana Stoicu, Ed. Dacia, Cluj, 2002.

EPSTEIN, Isidor, *Iudaismul. Origini şi istorie,* trad. de Țicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 2001.

FALK, Rabbi Harvey, „Rabbi Jacob Emden's Views on Christianity and the Noachide Commandments", *Journal of Ecumenica! Studies,* voi. 19 (1982), nr. 1.

ID., Jesus the Pharisee: A New Look at the Jewishness of Jesus, Wipf & Stock Publishers, 2003.

FALK, Ze'ev W., „Jewish Religious Law in Modern (and Postmodern) World", *Journal of Law and Religion,* voi. 11 (1994-1995), nr. 2, pp. 465-498.

FELDMAN, Egal, „The Social Gospel and the Jews", *American Jewish Historical Quarterly,* voi. 58 (1969), nr. 3, pp. 308-322.

ID., „American Ecumenicism: World's Parliament of Religions of 1893", *Journal ofChurch and State,* voi. 180 (1967), pp. 180-199.

FELS, T., „Religious Assimilation in a Fraternal Organization: Jews and Freemasonry in Gilded-Age San Francisco", *American Jewish History,* voi. 74 (1985), nr. 4, pp. 369-403.

FILORAMO, G.; MASSENZIO, M.; RAVERI, M.; SCARPI, R, *Manual de istorie a religi-ilor,* trad. de Mihai Elin, Ed. Humanitas, Buc, 2004.

FINKIELKRAUT, A., *în numele Celuilalt. Reflecții asupra antisemitismului care vine,* trad. de Georgeta Vieru, Ed. Hasefer, Buc, 2004.

ID., înfrângerea gândirii, trad. de Sofia Oprescu, Ed. Humanitas, Buc, 1992.

FOLGER, Janet L., *The Criminalization of Christianity: Read This Book Before It Becomes Illegal!,* Random House, Multnomah, 2005.

The Frankfurt School on Religion: Key Writings by the Major Thinkers (edited by Eduardo Mendieta), Routledge, New York, 2005.

FREUD, Sigmund, „On Being of the B'nai B'rith. An adress to the Society in Vienna" [1926], *Commentary (Contemporary Jewish Record),* voi. 1 (1945/1946), pp. 23-24.

ID., „The Origin and Developement of Psychoanalysis", *The American Journal of Psychology,* voi. 21 (1910), nr. 2, pp. 181-218.

ID., Interpretarea viselor, trad. de Leonard Gavriliu, Ed. Ştiinţifică, Buc, 1993

FRIEDMAN, J., „Michael Servetus: The Case for a Jewish Christianity", *Sixteenth. Century Journal,* voi. 4 (1973), nr. 1, pp. 87-110.

ID., „The Reformation in Alien Eyes: Jewish Perceptions of Christian Troubles", *Sixteenth Century Journal,* voi. 14 (1983), nr. 1, pp. 23-40.

FRIEDMAN, T.L., „The Real War", *The New York Times,* 27 noe. 2001, p. A19.

FROMM, Erich, „Humanism and Psychoanalysis", *Contemporary Psychoanalysis,* New York, Academic Press, voi. 1 (1964), nr. 1, p. 3. Vezi la: www.erich-fromm.de/data/pdf/1963f-e.pdf.

FULLER TORREY, E., „Does Psychoanalysis Have a Future? No.", *Canadian Journal of Psychiatry,* voi. 50 (2005), pp. 743-744.

*** „Fundamentele concepţiei sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse", publicat în *Gândirea socială a Bisericii,* trad. de Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, 2002, pp. 185- 266.

FURET, F., *Revoluţia în dezbatere,* trad. de Gabriela Ilovan, Ed. Polirom, Iaşi, 2000.

GABUT, J.-J., *Eglise, religions et franc-maconnerie. Le dossier complet,* Les Editions du Cerf, Paris, 2006.

GAEDE, S.D., *When Tolerance Is No Virtue: Political Correctness, Multiculturalism & the Future of Truth & Justice,* InterVarsity Press, Illinois, 1993.

GALANTER, Marc, „A vocation for law? American jewish lawyers and their antecedents", *Fordham Urban Law Journal,* 26 (1999), pp. 1125-1147.

ID., A Dissent on Brother Daniel", *Commentary,* voi. 36 (1963), nr. 1, p. 10-17.

GALANTER M.; Herzl R. SPIRO; Paul C. MOHL, „Guidelines for possible conflict between psychiatrists' religious commitments and psychiatric practice", *American Journal of Psychiatry,* voi. 147 (1990), pp. 542.

GEORGE, Dan, „Former Baptist church takes its lead from Jewish thought", *Chicago Tribune,* 24 mai 1991, p. 8.

GIURESCU, Constantin C, *Viaţa şi opera lui Cuza Vodă,* Ed. Ştiinţifică, Buc, 1966.

GODIN, Christian, „The Notion of Totality in Indian Thought", *Diogenes,* voi. 48 (2000), pp. 58-67.

GOLDMAN, G., *Le paradoxjuif Conversations en frangais avecLeonAbramowicz,* Editions Stock, Paris, 1976.

GOPIN, Marc, „An Orthodox Embrace of Gentiles? Interfaith Tolerance in the Thought of S.D. Luzzatto and E. Benamozegh", *Modern Judaism,* voi. 18 (mai 1998), nr. 2, pp. 173-195.

GOTTSCHALK, Rabbi Alfred, *What does ecumenism mean to a Jew,* Cuvântare la inaugurarea catedrei de Studii interreligioase-ecumenice de la Universitatea Xavier, Cincinatti, Ohio, 7 aprilie 1981, rară an şi editură.

GRĂDINCEA, D.I., *Relațiile dintre Biserica Ortodoxă şi bisericile vechi-orientale din 1964 până în anul 2001,* Ed. Sitech, Craiova, 2004.

*** *Green Paper. Improving the mental health of the population: Towards a strategy on mental health for the European Union,* document aflat online la: http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/green_paper/mental_gp_en.pdf.

GRIGORESCU, S., „Despre Toleranță", în *Forum Masonic,* 6/2005, nr. 22.

GUTOW, Steve, *„Tikkun Olam: A* Public Policy Focus", *The Reconstructionist,* voi. 65 (2000), nr. 1,pp. 46-53.

HABERMAS, J., „Intolerance and discrimination", *International Journal of Constituțional Law,* 1 (2003), nr. 1, pp. 2-12.

HADAS-LEBEL, Mireille, *Hilel, un înțelept din vremea lui Isus,* trad. de Țicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 2006.

HAMER, Dean H., *The God Gene: How Faith is Hardwired into our Genes,* Doubleday, 2004.

HELLER, James G., *Isaac M. Wise: His Life, Work and Thought,* New York, 1965, la www.sacred-texts.com/jud/1885.htm.

HALLO, R., „Christian Hebraists", *Modern Judaism,* voi. 3 (1983), nr. 1, pp. 95-116.

HARRIS, Hamil R., „Senate, Clergy battle over Ecumenism. Pastors differ over use of Jesus's Name in prayers", *The Washington Post,* 30 ian. 2003, p. 7

HAŞDEU, B.P., *Istoria toleranței religioase în România,* Edițiunea II, revăzută şi adausă, Bucureşti, 1868.

HARVEY, Charles E., „John D. Rockefeller, Jr., and the Interchurch World Movement of 1919-1920": A Different Angle on the Ecumenical Movement", *Church History,* voi. 51, nr. 2 (iunie, 1982), pp. 198-209.

HAZARD, Paul, *Criza conştiinței europene. 1680-1715,* trad. de Sanda Şora, Ed. Humanitas, Buc, 2007.

HERZOG, Isaac, „John Selden and Jewish Law", *Journal of Comparative Legislation and International Law,* voi. 13 (1931), nr. 4, pp. 236-245.

HIERHOLZER, Robert, „A Critique of the Clinical Examples for the APA's *Guidelines Regarding Possible Conflict Between Psychiatrists' Religious Commitments And Psychiatric Practice",* în *Ethics & Medicine. An internațional Journal ofBioethics,* voi. 17 (2001), nr. 2.

HOFMAN, A., „Barruel's theory of conspiracy", *Eighteenth-Century Studies,* voi. 27 (1993), nr. 1,pp. 27-60.

HOPKINS, C. Howard, „John R. Mott - Arhitect of World Mission and Unity" în *Mission Legacies: Biographical Studies of Leaders of the Modern Missionary Movement,* coord. Gerald H. Anderson, Orbis Books, 1995.

HORSLEY GANTT, W, recenzie la cartea lui Raymond A. BAUER, *The New Man in Soviet Psychology,* Cambridge, Harvard University Press, 1952 în

American Slavic and East European Review, voi. 12 (1953), nr. 3, p. 412-414.
HORWITZ, Rivka, „On Kabballa and Myth in 19th Century Germany: Isaac Bernays", *Proceedings of the American Academy for Jewish Research,* voi. 59 (1993), pp. 137-183.
HURDUZEU, O., *Sclavii fericiți - Lumea văzută din Silicon Valley,* Ed. Timpul, Iaşi, 2005.
HUTTLER, Miriam, „Jewish Origins of Freud's Interpretations of Dreams", *Journal ofPsychology and Judaism,* voi. 23 (1999), nr. 1, pp. 5-48.
IDEL, Moshe, *Perfecțiuni care absorb: Cabala şi interpretare,* trad. Harold Bloom, Ed. Polirom, Iaşi, 2004.
ID., recenzie la cartea Frances A. YATES, *The OccultPhilosophy in theElisabethan Age, în Numen,* voi. 29, fasc. 1 (iul. 1982), pp. 147-150.
HUXLEY, Julian, *UNESCO. Its purpose and its Philosophy,* Preparatory Commission of UNESCO, 1946.
IONESCO, E., *Căutarea intermitentă,* trad. de Barbu Cioculescu, Ed. Humanitas, Buc, 2004.
JACOB, M.C., „Exits from the Enlightenment: Masonic Routes", *Eighteenth-Century Studies,* Voi. 33, Nr. 2, (2000), pp. 251-254.
JACOBS, Susan, „Peace assembly assailed due to Jesus lyrics", *The Jewish Chronicicle,* 27 oct. 2005, p. 2.
JACOBSON, J., „Penn State revises intolerance policies", *Chronicle of Higher Education,* 52 (2006), nr. 39, p. A20.
JAY, Martin, „The Jews and the Frankfurt School: Criticai Theory's Analysis of Anti-Semitism", *New German Critique,* 1980, nr. 19, pp. 137-149.
J.B.M., *La porțile templului,* Editura Libripress, Bucureşti, fără an.
JINKINS, M., Christianity, Tolerance and Pluralism. A theological engagement with Isaiah's Berlin social theory, Routledge Studies in Religion, Routledge, 2004.
JONGENEEL, Jan B., „Messianic Ecumenism: Missiological Reflections", *Exchange,* voi. 33, nr. 1, pp. 3-19.
JUNG, C.G., *Amintiri, vise, reflecții,* trad. de Daniela Ştefânescu, Ed. Humanitas, Buc, 2004.
JUNG, Leo, „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction" (I), *American Journal ofEconomics and Sociology,* voi. 4 (1945), nr. 3, pp. 385-393 şi „Judaism and the New World Order: Human Equality and Social Reconstruction" (II), *American Journal of Economics and Sociology,* voi. 4 (1945), nr. 4, pp. 515-528.
KAHN, Gabriel, „Torah without jews stirs Texas", *Forward,* N.Y., voi. 100, nr. 31 din 8 nov. 1996, p. 1.
KAPLAN, Aryeh, *The real Messiah? A jewish response to missionaries,* National Conference of Synagogue Youth, Toronto, 2004, cu varianta online la adresa: www.jewsforjudaism.org.
KARRAS, Valerie A., „Ecumenical principles for teaching and writing history", *Journal of Ecumenical Studies,* voi. 35 (1998), pp. 387-400.

KATZ, J., *Juifs et franc-macons en Europe. 1723-1939,* trad. de Sylvie Courtine-Denamy, Cerf, Paris, 1995.

ID., Hors du Ghetto. L'emancipation des juifs en Europe (1770-1870), trad. de J.-F. Sene, Hachette, 1984.

KITAGAWA, J., *In căutarea unității. Istoria religioasă a omenirii,* trad. Claudia Dumitriu, Ed. Humanitas, Buc, 1994.

ID., „The History of Religions in America" în *The History of Religions: Essays in Methodology,* M. Eliade and J. Kitagawa (eds.), University of Chicago Press, Chicago, 1959, online la adresa: http://www.religion-online.org/showchapter.asp?title=580&C=760.

ID., „Humanistic and Theological History of Religions", *Numen,* voi. 27 (1980), nr. 2, pp. 198-221.

KLINGHOFFER, David, *Why the Jews Rejected Jesus,* Doubleday, 2005.

KLOTI, Georges, *Unitarisme et Oecumenisme de la maconnerie,* scriere aflată pe site-ul Lojii *Fidelitate şi Prudență* din Elveția: www.fideliteprudence.ch/index.htm.

KOHLER, M. J., „Phases in the history of religious liberty in America with special reference to the jews", (partea I) *Publications of the American Jewish Historical Society,vol.* 11 (1903), pp. 53-73.

KORN, Eugene, „Gentiles, the World to Come and Judaism: The Odyssey of a Rabbinic Text", *Modern Judaism,* voi. 14 (oct. 1994), nr. 3, pp. 265-287.

KOZLOVIC, Anton Karl, „Who should be allowed to participate in official interreligious dialogues?", *Marburg Journal of Religion,* 6 (2001), nr. 2.

KRAUT, B., „Judaism Triumphant: Isaac Mayer Wise on Unitarianism and Liberal Christianity", *Association for Jewish Studies Review,* voi. 7 (1982), pp. 179-230.

LANGMAN, Peter F., „White Culture, Jewish Culture, and the Origins of Psychotherapy", *Psychotherapy,* voi. 34 (1997), nr. 2, pp. 207-218.

LANTOINE, A., *Histoire de la franc-maconnerie francaise: la franc-maconnerie chez elle,* ed. II, Emile Nourry, Paris, 1927.

LAST STONE, S., „In Pursuit of the Counter-Text: The Turn to the Jewish Legal Model in Contemporary American Legal Theory", *Harvard Law Review,* voi. 106 (1993), nr. 4, pp. 813-894.

ID., „Sinaitic and Noahide Law: Legal Pluralism in Jewish Law", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), 1157-1214.

ID., „Tolerance versus pluralism in Judaism", *Journal of Human Rights, 2* (2003), nr. 1, pp. 105-117.

LEB, LV (coord.), *Toleranță şi convieţuire în Transilvania secolelor XVII-XIX,* Ed. Limes, Cluj, 2001.

*** „Lettre du Secretariat general du Conseil (Ecumenique des Eglises au patriarche Alexis II", în *Istina* 39 (1994), nr. 1, p. 59.

LHOMME, J.; MAISONDIEU, E.; TOMASO, J., *Dicționar tematic şi ilustrat al Francmasoneriei,* ediția a II-a, trad. de Catrinel Auneanu, Ed. Libripress, fără an.

LIMOR, O., „Mary and the Jews: Story, Controversy and Testimony", *Historien,* Athena, voi. 6 (2006), p. 55-71.

LEMOULT, John E., „Deprogramming members of religious sects", *Fordham Law Review,* voi. 46 (1977-1978), pp. 599-640.

LEVITT, M., „The «obviousness» of the truth in eighteenth century russian thought", în almanahul *The Philosophical Age,* voi. 24 (2003), publicat de St. Petersburg Center for History of Ideas, pp. 236-245, aflat online la: http://ideashistory.org.ru/pdfs/271evitt.pdf.

LIPMAN, Steve, „Noah's Mark. A former Baptist preacher tells of his journey to the seven noahide laws", *The New York Jewish Week,* voi. 208, nr. 53 din 3 mai 1996, p. 33.

LIPOVETSKY, Gilles, *Fericirea paradoxală. Eseu asupra societății de hiperconsum,* trad. de Mihai Ungurean, Ed. Polirom, Iaşi, 2007.

LOCKE, J., *A letter concerning toleration,* The third edition, Boston, 1743.

LORENZ, Konrad, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate,* ed. a 2-a, trad. de Vasile V. Poenaru, Ed. Humanitas, Buc, 2001.

LUNDGREN, Svante, *Religious Traditionalists and Tolerance - A Jewish Case,* aflat la adresa: www.svantelundgren.net/sv/artiklar/traditionalists.php.

LUZZATTO, Moshe Chaim, *The Way of God: Derech Hashem,* (ediție bilingvă ebraică-engleză), transl. by Aryeh Kaplan, 5th rev. edition, Jerusalem; New York: Feldheim Publishers, 1981.

MACKEY, Albert G., *Encyclopedia of Freemasonry,* ediția online aflată la adresa: www.phoenixmasonry.org/mackeys_encyclopedia/n.htm.

ID., The history of Freemasonry, (1898), lucrarea poate fi citită online la: www.freemasons-freemasonry.com/mackeyfr.html.

ID., The Symbolism of Freemasonry: Illustrating and Explaining Its Science and Philosophy, its Legends, Myths and Symbols, ediția online la: www.gutenberg.org/etext/11937.

MAGIDA, Arthur J., „Against tolerance", *Baltimore Jewish Times,* 6 mai 1994, voi. 217, nr. 1, p. 37.

DE MAISTRE, Joseph, *Memoire au Duc de Brunswick,* aflat online la: www.hyssopus.org/cms/files/M%C3%A9moireauDucdeBrunsWick.pdf.

MARSAUDON, Y, *L'cecumenisme vupar un franc-macon de tradition,* L'horizon International, Editions Vitiano, Paris, 1964.

MARX, Karl; ENGELS, Friedrich, *Die Heilige Familie,* Frankfurt am Main, 1845, trad. engl. la: www.marxists.org/archive/marx/works/1845/holy-family/ch06_3 _c.htm.

MASUZAWA, Tomoko, „Our master's voice: F. Max Muller after a hundred years of solitude", *Methodâc Theory in the Study of Religion,* voi. 15 (2003), pp. 305-328.

MAY, Max Benjamin, *Isaac Mayer Wise the Founder of American Judaism: A Biography,* Kessinger Publishing, 2005.

MCDOWELL, J.; HOSTETLER, B., *Noua toleranță,* trad. Natan Mladin, Ed. Aqua Forte, Cluj, 2005.

MCGOWAN, Andrew, „Eating People: Accusations of Cannibalism against Christians in the Second Century", *Journal of Early Christian Studies,* voi. 2 (1994), pp. 413-442.

MCREADY, D., „The theology of Craft ritual as demonstrated in Emulation working" în „The Canonbury Papers", voi. 3: *Freemasonry and Religion. Many Faiths, One Brotherhood,* Canonbury Masonic Research Center, London, 2006.

MESLIN, Michel, *Ştiinţa religiilor,* trad. de Suzana Russo, Ed. Humanitas, Buc, 1993.

MONCRIEFF, Joanna; S. HOPKER; P. THOMAS, „Psychiatry and the pharmaceutical industry: who pays the piper?" *Psychiatric Bulletin,* voi. 29 (2005), pp. 84-85.

MONCRIEFF, Joanna, „Psychiatric drug promotion and the politics of neoliberalism", *The British Journal of Psychiatry,* voi. 188 (2006), p. 301-302.

MORRIS, Grant H., „Punishing the Unpunishable - The Abuse of Psychiatry to Confine Those We Love to Hate", *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), pp. 556-562.

MULLER, Prof. F. Max, „The real significance of the Parliament of Religions", *The Arena,* 1894, voi. 11, nr. 61, p. 1.

ID., Essais sur L'Histoire des Religions, traduit de l'anglais par George Harris, Paris, Librairie Academique, 1879.

MUNRO, Robin J., „Political Psychiatry in Post-Mao China and its Origins in the Cultural Revolution", *Journal of the Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), nr. 1,pp. 97-106.

MURAVCHIK, J., *Raiul pe pământ. Mărirea şi decăderea socialismului,* trad. de Dorian Branea, Ed. Brumar, Timişoara, 2004.

NEGRIER, R, *Gândirea masonică din secolul al XlV-lea până în secolul al XX-lea,* trad. de Catrinel Auneanu, Ed. Libripress, Buc, 2007.

NESTORESCU-BĂLCEŞTI, H., *Enciclopedia ilustrată a francmasoneriei din România,* voi. 3, Centru Naţional de Studii Francmasonice, Bucureşti, 2005.

ID., Francmasoneria din România. Eseu istoric, Centrul Naţional de Studii Francmasonice, Buc, 2005.

NEUSNER, Jacob, „In quest of the religious sources of toleration in the academy", *Journal of Ecumenical Studies,* voi. 34 (1997), nr. 1, pp. 115-120.

ID., „The task of theology in judaism: a humanistic program", *The Journal of Religion,* voi. 59 (1979), nr. 1, pp. 71-86.

NEWMAN, Rabbi L.I., *Jewish influence on Christian Reform Movements,* Columbia University Press, New York, 1925. Lucrare aflată online la: http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=6765260.

NIEBUHR, R. Gustav, „Tennessee Baptists turn to Judaism for new inspiration", *Wall Street Journal,* New York, 20 martie 1991, p. 1.

NOVAK, David, *The jewish social contract: an essay in political theology,* Princeton University Press, 2005.

ID., A jewish policy on Church-State relations, lucrare aflată la adresa: http://bc.edu/bc_org/research/rapl/acrobat/novak.pdf.

OHAD-KARNY, Yael, „The controversy over Cecil B. De Mille's *King of Kings", Jewish History,* voi. 19 (2005), nr. 2, pp. 189-210.

OPPENHEIM, S., „The Jews and Masonry in the United States before 1810", *Publications of the American Jewish Historical Society* (Publicațiile Societății Americane pentru Studii Istorice Iudaice), voi. 19 (1910), pp. 1-94.

ORWELL, G., *1984,* trad. Mihnea Gafița, Ed. Polirom, București, 2002.

Oz, Amos, *Cum să lecuieşti un fanatic,* trad. de Dana Ligia Ilin, Ed. Humanitas, Buc, 2007.

PALADE, B., „Exploatarea politică a simbolurilor religioase", în rev. *Idei în Dialog,* 2006, nr. 3 (18), p. 6.

PALMER, Michael, *Freud şi Jung despre religie,* trad. de Leonard Gavriliu, Ed. Iri, Buc, 1999.

PANIKKAR, Raimon, *The Intrareligious Dialogue,* Paulist Press, 1999.

PAPUS, *Ceea ce trebuie să ştie un Maestru Mason,* Ed. Nestor, Centrul Național de Studii Francmasonice, Buc, 2006.

PATAPIEVICI, H.-R., *Omul recent,* Ed. Humanitas, Bucureşti, ^005.

ID., Cerul văzut prin lentilă, Ed. Nemira, 1995.

ID., „Setea de infailibilitate şi teama de pluralism", conferință aflată online la adresa: http://autori.humanitas.ro/patapievici/index2.php?what=conferinte&confid= 12.

PAWLIKOWSKY, J.T., „Martin Luther and Judaism: Paths Towards Theological Reconciliation", *Journal of the American Academy of Religion,* voi. 43 (1975), nr. 4, pp. 681-694.

PĂIUŞAN, C; CIUCEANU, R., *BOR sub regimul comunist, 1945-1958,* voi. 1, INST, Buc, 2001.

PENNER, Hans H.; Edward A. YONAN, „IS a science of Religion possible?", *The Journal of Religion,* voi. 52, nr. 2 (apr., 1972), pp. 107-133.

*** „Plan New Film Censorship. CE. Milliken and A.M. Cohen to Confer on B'nai B'rith Group", *New York Times,* 25 ian. 1930, p. 17.

PLAUT, Steven, „The Rise Of *Tikkun Olam* Paganism", *The Jewish Press,* 23 ianuarie 2003. Poate fi accesat la www.jewishpress.com/page.do/l4598/The_Rise_Of_Tikkun_01am_Paganism.html

PLEŞU, A., *„Toleranța şi intolerabilul. Criza unui concept",* conferință din anul 2005. Poate fi accesată online la adresa: http://editura.liternet.ro/ebooks/aplesutoleranta/aplesutolerantal.html.

POLIAKOV, L., *Istoria antisemitismului,* voi. III, trad. de Janina Ianoşi, Ed. Hasefer, Buc, 2000.

POPE, Earl A., „Ecumenism in Eastern Europe: Romanian Style", *East European Quarterly,* voi. 13 (1979), nr. 2, pp. 185-212.

POPESCU, C.T., *Programul de guvernare,* p. 12, aflat online (în 2006) la: www.cristian-tiberiu-popescu.ro/. Site desființat în prezent.

POPPER, K.R., *Conjectures andRefutations: The Growth of Scientific Knowledge,* ed. V, Routledge, 2002.

ID., Societatea deschisă şi duşmanii ei, voi. I, trad. de D. Stoianovici, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993.

ID., Scrisoarea lui K. Popper către psihiatrul Thomas Szazs, din 8 oct. 1984, aflată la: www.szasz.com/popper.html.

POUSSAINT, Alvin E, „They hate. They kill. Are they insane?", *New York Times,* 26 august 1999, p. 17.

RAKOVER, Nahum, „Jewish Law and the Noahide Obligation to Preserve Social Order", *Cardozo Law Review,* voi. 12 (1990-1991), p. 1073-1136.

Raşid Jabr Al-As'Ad, *Toleranța religioasă în Islam. Mărturii ale savanților şi filozofilor din Occident,* Fundația Taiba, 2003.

RATZINGER, Joseph, *Truth And Tolerance: Christian Belief And World Religions,* translated by Henry Taylor, Ignatius Press, San Francisco, 2004.

REAGAN, R., *Proclamation 4921 - National Day ofRefiection,* din 3 aprilie 1982, aflată online la: www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=42362.

ID., Speech to B 'nai B 'rith, din 6 sept. 1984, aflat online la: www.jewishvirtual-library.org/jsource/US-Israel/RR9_6_84.html.

REMBAUM, Joel E., „Medieval Jewish Criticism of the Christian Doctrine of Original Sin", *AJSReview,* voi. 7 (1982), pp. 353-382.

REVILLE, Jean, „The Role of the History of Religions on modern religious education", *The New World. A Quarterly Review of Religion, Ethics and Theology,* voi. 1 (1892), nr. 3, pp. 503-520.

RICCEUR, P., (Coord.), *Tolerance Between Intolerance and the Intolerable,* Berghahn Books, 1997.

ROBBINS, Th., D. ANTHONY, „Deprogramming, Brainwashing and the Medicalization of Deviant Religious Groups", *Social Problems,* voi. 29 (1982), nr. 3,p. 283-297.

ROSENBLATT, J.P., *Renaissance England's Chief Rabbi: John Selden,* Oxford University Press, 2006.

ROSENTHAL, Giibert S., *„Tikkun ha-Olam:* The Metamorphosis of a Concept", *The Journal of Religion,* voi. 85 (2005), nr. 2, pp. 214-240.

ROTHBARD, Murray N., *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought,* voi. II, Ludwig von Mises Institute, Alabama, 2006.

ID., Ce le-a făcut statul banilor noştri?, trad. de Marius Spiridon, Institutul Ludwig von Mises, Buc, 2005.

ID., Manifestul liberal: împotriva socialismului educațional, online la www.misesromania.org/articole/rothbard/edu.htm.

SACKS, Jonathan, „Global Covenant: A Jewish Perspective on Globalization" în *Making Globalization Good,* edited by John H. Dunning, Oxford University Press, 2003.

SADOWSKY, Edmund, „A jewish masonic prayer", *Publications of the American Jewish Historical Society,* 48 (1958), p. 134.

SALINGAROS, Nikos A., *Architectural cannibalism in Athens,* articol aflat la adresa: www.orthodoxytoday.org/articles7//SalingarosAthens.php.

SARKAR, Sameer R; Gwen ADSHEAD, „What Price Security? - A Review of Steven Spielberg's *Minority Report", The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law,* voi. 30 (2002), p. 568.570.

SARTON, G., „The New Humanism", în rev. *Isis,* voi. 6, (1924), nr. 1, pp. 9-42.

SATEL, Sally, *PC, M.D.: How Political Correctness Is Corrupting Medicine,* Basic Books, 2002.

SCARAFFIA, L; ROCELLA, E., *împotriva creştinismului. ONU şi Uniunea Europeană ca nouă ideologie,* trad. Cornel Dârle, Presa Universitară Clujeană, 2007.

SCHONBORN, Christoph, „Finding Design in Nature", *The New York Times,* 7 iulie 2005, p. 23.

SHUCHAT, Raphael, „Attitudes Towards Cosmogony and Evolution Among Rabbinic Thinkers in the Nineteenth and early Twentieth Centuries", *The Torah u-Maddah Journal,* voi. 13 (2005), pp. 14-49.

SCHOLEM, Gershom, „Issac Luria: A Central Figure in Jewish Mysticism", *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences,* voi. 29 (May, 1976), nr. 8, pp. 8-13.

SCHULTZ, Joseph R, *Judaism and the Gentile Faiths: Comparative Studies in Religion,* Fairleigh Dickinson University Press, 1981.

SCHWARTZ, David, „Noahide laws, christian covenants and jewish expectations", *Journal of Ecumenical Studies,* 27 (1990), nr. 4, pp. 767-772.

SEAGER, R.H., *The Dawn of Religious Pluralism: Voices from the World"s Parliament of Religions, 1893,* Open Court Publishing Company, 1993.

SELDEN, J., *De jure naturali & gentium juxta disciplinam Ebraeorum,* Londra, 1640. Originalul (scanat) al acestei lucrări poate fi consultat online la adresa: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k95826x.notice.

SEVICIU, T, „Ştiri ecumenice", în rev. *Mitropolia Banatului* 17 (1967), nr. 7-9.

SEVILLIA, J., *Corectitudinea istorică,* trad. de Anca Dumitru, Ed. Humanitas, Buc, 2005.

SHENOUDA, Pope, *On the nature of Christ,* cartea se găseşte la adresa: http://www.copticpope.org/books/nature_of_christ.pdf.

SHERWIN, Richard K., „Law, Violence and Illiberal Belief", *The Georgetown Law Journal,* voi. 78 (1989-1990), pp. 1785-1835.

SHORTO, Russell, *Saints and Madmen: How Pioneering Psychiatrists are Creating a New Science of the Soul,* Owl Books, 2000.

SHUPE, Anson; R. SPIELMANN, „Deprogramming: the New Exorcism", *American Behavioral Scientist,* voi. 20 (1977), p. 941-956.

SINGER, David „The New Orthodox Theology", *Modern Judaism,* voi. 9 (febr. 1989), nr. 1,pp. 35-54.

SINGER, Peter, „Cât costă să fii deprimat", *Dilema Veche,* 4/noe. 2007, nr. 195, p. 20.

SIRY, Joseph, „Frank Lloyd Wright's Unity Temple and Architecture for Liberal Religion in Chicago, 1885-1909", *The Art Bulletin,* voi. 73 (1991), nr. 2, pp. 257-282.

ID., „The Abraham Lincoln Center in Chicago", *The Journal of the Society of Architectural Historians,* voi. 50, (1991), nr. 3, pp. 235-265.

SMITH, Moishe, „What would God Say? Reflections After Visiting With the Pope", *B'nai B'rith Magazine,* 2007 la: www.bnaibrith.org/magazines/2007SpringBBM/2007_spring_BBM_moishe-smith.html.

SOLJENIȚÎN, Al., *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluție,* voi. 1+2, trad. de Vasile Savin, Ed. Univers, Buc, 2004.

SOLOMOVICI, Teşu, *România Judaica,* voi. 1, Ed. Teşu, Buc, 2001.

SOLOVIOV, V, *Povestire despre Antihrist,* trad. de Dana Cojocaru, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2005.

SOROS, G., *Europe as a Prototype for a Global Open Society,* conferință ținută la Bruxelles pe 20 noe. 2006. Poate fi accesată online la adresa: www.soros.org/resources/articles_publications/articles/europe_20061120/part2.

ID., Opening the soviet system, Budapest, 1990.

SOULET, Jean-Francois, *Istoria comparată a statelor comuniste,* trad. de Ana Zbârcea, Ed. Polirom, 1998.

SPINNER-HALEV, Jeff, „Hinduism, Christianity and liberal religious toleration", *Political Theory,* 33 (2005), pp. 28-57.

SPINI, Giorgio, „Secularization and Tolerance", *Ratio Juris,* voi. 10 (1997), nr. 1,pp. 9-12.

STAVRIDIS, Prof. Vasil T, „Two Ecumenical Patriarchs from America: Meletios IV Metaxakis (1921-1923) and Athenagoras I Spyrou (1948-1972)", *The Greek Orthodox Theological Review,* voi. 44 (1999), nr. 1-4, p. 55-84.

STEINFELS, Peter, „Psychiatrists' Manual Shifts Stance on Religious and Spiritual Problems", *New York Times,* 10 febr. 1994, p. A16.

STEVENSON, D., „James Anderson: Man & Mason", *Heredom,* voi. 10 (2002), pp. 93-138.

STOW, Kenneth, *Jewish Dogs: An Image and Its Interpreters: Continuity in the Catholic-Jewish Encounter,* Stanford University Press, 2006.

STRASSMAN, Rick, *DMT: The Spirit Molecule: A Doctor's Revolutionary Research into the Biology of Near-Death and Mystical Experiences,* Park Street Press, 2000 (cu trad. rom. *DMT: Molecula spiritului,* Ed. Elit, Buc, 2007).

STROUMSA, Guy G., „John Selden and the Roots of Idolatry", *History of Religions,* voi. 41 (2001), nr. 1.pp. 1-23.

STROUS, Rael D. „Hitler's ‚Psychiatrists: Healers and Researchers Turned Executioners and Its Relevance Today", *Harvard Review of Psychiatry,* voi. 14 (2006) nr. 1,p. 30-37.

SZASZ, Thomas S., „Mental Disorders are not Diseases", *USA Today,* voi. 128 (Jan. 2000), nr. 2656, p. 30.

SYNEK, E.M., „The Limits of Religious Tolerance - a European Perspective", *Journal for the Study of Religions and Ideologies,* voi. 3 (2002), pp. 39-51.

SAFRAN, Alexandru, *Un tăciune smuls flăcărilor. Memorii,* trad. de Țicu Goldstein, Ed. Hasefer, Buc, 1996.

ŞTEFĂNESCU, P, *Franc-Masoneria. Simbolism,* Ed. Miracol, Buc, 1997.

TAGUIEFF, P.-A., *Iluminații. Esoterism, teoria conspirației, extremism,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc., 2007.

TATARYN, Myroslav, „Epistemological tolerance: a step toward christian unity?", *Journal of Ecumenical Studies,* voi. 27, nr. 4, pp. 753-766.

TÂBÂRCĂ, C, „Marele secret al reconcilierii" în *Memento Masonic. Studii masonice,* Lucrare apărută sub coordonarea Marelui Maestru al MLNR Gheorghe Comănescu, 6001 (2001).

THOM, F., *Limba de lemn,* trad. de Mona Antohi, Ed. Humanitas, Buc, 1993.

THOMAS, George F., „The History of Religion in the Universities", *Journal of Bible and Religion,* voi. 17, nr. 2 (1949), pp. 102-107.

THOMAS, P.; P. BRACKEN, „Criticai psychiatry in practice", *Advances in Psychiatric Treatment,* voi. 10 (2004), pp. 361-370.

ID. , „Postpsychiatry: a new direction for mental health", *British Medical Journal,* voi. 322 (2001), pp. 724-727.

THURN, David H., „FideikommiBsbibliothek: Freud's *Demonological Neurosis", Modern Language Notes,* voi. 108 (1993), nr. 5, pp. 849-874.

TROMPF, Garry W., „Isaac Newton and the Kabbalistic Noah: Natural Law between *Medixvalia* and the Enlightenment", *Aries,* voi. 5 (2005), nr. 1

TUCKER, R.C., „Stalin and the Uses of Psychology", *World Politics,* voi. 8 (1956), nr.4, pp. 455-483.

ȚURCANU, Florin, *Mircea Eliade - Prizonierul istoriei,* Ed. Humanitas, Buc, 2003.

UNGHEREA, O., *DEXMasonic,* voi. 1+2, Ed. Phobos, Buc, 2007.

UNION OF AMERICAN HEBREW CONGREGATIONS, *Resolution in relation to Zionism,* adoptată la al XVI-lea Congres al Uniunii, Virginia, 6 dec. 1898, publicată în anuarul *American Jewish Year Book 1900-1901,* p. 168, aflat online la: http://ajcarchives.Org/AJC_DATA/Files/1900_1901_4_NatlOrgs.pdf.

VAN KLEY, D., „Christianity as casualty and chrysalis of modernity: the problem of dechristianization in the French Revolution", *The American Historical Review,* voi. 108 (oct. 2003), nr. 4, pp. 1081-1104.

VASILESCU, E., *Istoria religiilor,* Ed. Didactică şi Pedagogică, Buc, 1998.

ID., „O nouă disciplină în învățământul nostru teologic", *Glasul Bisericii* 10 (1951), nr. 6-7.

VIANU, Ion, „Persecuția psihiatrică a opozanților şi dizidenților" în Ruxandra CESEREANU (coord.), *Comunism şi represiune în România,* Ed. Polirom, 2006.

VOICULESCU, V, „Lobocoagularea prefrontală" în *Toiagul minunilor,* Ed. Jurnalul Literar, 1991.

VOLKOFF, V, *Manualul corectitudinii politice,* Ed. Antet.

XENOPOL, A.D., *Domnia lui Cuza-Vodă,* voi. 1, Tipografia Editură „Dacia", Iaşi, 1903.

ZAGORIN, Perez, *How the Ideea of Religious Tolerance Came to the West,* Princeton University Press, 2003.

ZEANA, Corneliu, „European Unification - A masonic accomplishment", în revista *Masonic Forum,* nr. 20/2005 la www.masonicforum.ro/en/nr20/zeana.html.

ZINOVIEV, AL, *Occidentul. Fenomenul occidentalismului,* trad. de trad. Nadejda Stahoschi, Ed. Vremea, Bucureşti, 2002.

ZIZEK, S., *Passion in the era of decaffeinated belief,* online la www.lacan.com/passion.htm.

ID., The antinomies of tolerant reason, la www.lacan.com/zizantinomies.htm.

ZISKIND, J., „International Law and Ancient Sources: Grotius and Selden", *The Review of Politics,* voi. 35 (1973), nr. 4, p. 537-559.

WALLACK, L.; L. DORFMAN, „Media advocacy: A strategy for advancing policy and promoting health", *Health Education Quarterly,* voi. 23, (Aug. 1996), nr. 3,pp. 293-317.

WALDMAN, Felicia, *Ocultarea în mistica iudaică. Ocultismul Kabbalei,* Ed. Paideia, Buc, 2002.

WALTERS, D., „The Ecumenical Religion of Masonry", *Truth Magazine 29* (1985), nr. 5, online la http://www.truthmagazine.com/archives/volume29/GOT029061.htm.

WALZER, M., *Despre tolerare,* trad. de Areta Voroniuc, Institutul European, Iaşi, 2002.

ID., „Universalism and Jewish Values", prelegere din 15 mai 2001, ţinută în cadrul *Annual Morgenthau Memorial Lectures,* organizată de *Carnegie Council,* New York City. Poate fi accesată online la adresa: www.cceia.org/resources/publications/morgenthau/114. html.

WASSERTROM, Steven M., *Religion After Religion: Gershom Scholem, Mircea Eliade, and Henry Corbin at Eranos,* Princeton University Press, 1999.

*** „George Washington the freemason" în *Education,* voi. 107 (1987) nr. 4, pp. 353-360.

WILLOUGHBY, E., „Freemasonry", în *Macmillan's Magazine,* voi. 38, (mai-oct. 1878), pp. 125-135.

WIRTH, O., *Francmasoneria pe înţelesul adepţilor săi,* trad. de Cristina Săvoiu, Ed. Rao, Buc, 2005.

WIZNER, Stephen, „Repairing the World through Law: A Reflection on Robert Cover's Social Activism", *Cardozo Studies in Law and Literature,* voi. 8 (1996), nr. 1,pp. 1-14.

WOLF, Arnold Jacob, „Repairing Tikkun Olam (Current Theological Writing)", *Judaism,* voi. 50 (2001), nr. 4, pp. 479-482.

WOLFE, Alan, „Free Speech, Israel and Jewish Illiberalism", *The Chronicle Review,* 17 noe. 2006, p. B6.

WOLFE, B. D., *Three Who Made a Revolution,* Beacon Press, Boston, 1955.

*** *The World's Parliament of Religions and the Religious Parliament Extension,* The Open Court Publishing Company, Chicago, 1896.

YANNARAS, Christos, „A note on political theology", *St. Vladimir s Theological Quarterly,* voi. 27 (1983), nr. 1, p. 53, 55, articol aflat online la http://jb-burnett.com/resources/yannaras/yannaras_pol-thol.pdf.

YANNOULATOS, Arch. Anastasios, *Various christian approaches to other religions,* Editions Poreuthentes, Athens, 1971.

*** *The Blackwell Companion to Postmodern Theology,* edited by Graham Ward, Blackwell Publishing, 2005.

*** *777e Cambridge Companion to Medieval Jewish Philosophy,* edited by D.H. Frank and Oliver Leaman, Cambridge University Press, 2003.

*** *,JDeclarația de principii asupra toleranței",* poate fi accesată la adresa: http://www.unesco.org/tolerance/declaeng.htm.

*** *Dicționarul spiritului tolerant,* Ed. Evenimentul, Buc, 1997.

CUPRINS

Cuvânt înainte: **Despre toleranță şi intoleranță: o perspectivă de pe versantul însorit al dreptei credințe,** de Costion Nicolescu 5

Introducere 17

1. *Toleranța* în Sfânta Scriptură 23
2. Ce este toleranța? 25
   2.1. Doctrina adevărului manifest 28
3. Toleranța şi „corectitudinea politică" 45
4. Toleranța şi franc-masoneria 59
5. Toleranța şi legile noahide 94
   5.1. Protestantism şi iudaism 106
   5.2. Legile noahide şi franc-masoneria 114
   5.3. Legea 1: Idolatria 129
   5.4. Legea a 2-a: Prigonirea Sfântului Nume 131
   5.5. Legea a 6-a: Atacul împotriva Sfintei împărtăşanii 135
   5.6. Legea a 7-a: Sistemul juridic anticreştin, „evanghelia socială" 137
      5.6.1 Intoleranța şi economia 165
6. Toleranța şi „ştiința" 191
   6.1. Psihanaliza, psihiatria şi psihologia: intolerantul - bolnav sau păcătos? —— 199
   6.2. Evoluționismul 240
7. Creştinismul: cauză a intoleranței? 253
8. Toleranța creştină 261
9. Falsa toleranță în Biserică 268
   9.1. Toleranța şi Mişcarea Ecumenică 268
   9.2. Toleranța şi Istoria Religiilor 299
      9.2.1. Istoria religiilor şi noul umanism 326
10. Râvna sufletească şi râvna duhovnicescă 361

Concluzii 376

Bibliografie selectivă 389

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu 36, sector 3,
Bucureşti, cod 031216
Tel.: (021) 320 61 19
Fax: (021)319 10 84
E-mail: editura@sophia.ro

Tiparul executat Ia£.C. *LUMINA TIPOs.r.L*
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
tel./fax 021.211.32.60; tel. 021.212.29.27
E-mail: **offlce@luminatipo.com**
www. luminatipo. corn

008036 08200893 00